

DUERCETANI

Pharmacopoeia

1700
1701
1702
1703
1704
1705
1706
1707
1708
1709
1710
1711
1712
1713
1714
1715
1716
1717
1718
1719
1720
1721
1722
1723
1724
1725
1726
1727
1728
1729
1730
1731
1732
1733
1734
1735
1736
1737
1738
1739
1740
1741
1742
1743
1744
1745
1746
1747
1748
1749
1750
1751
1752
1753
1754
1755
1756
1757
1758
1759
1760
1761
1762
1763
1764
1765
1766
1767
1768
1769
1770
1771
1772
1773
1774
1775
1776
1777
1778
1779
1780
1781
1782
1783
1784
1785
1786
1787
1788
1789
1790
1791
1792
1793
1794
1795
1796
1797
1798
1799
1800

Regio de los cerros
Orca de Montaña

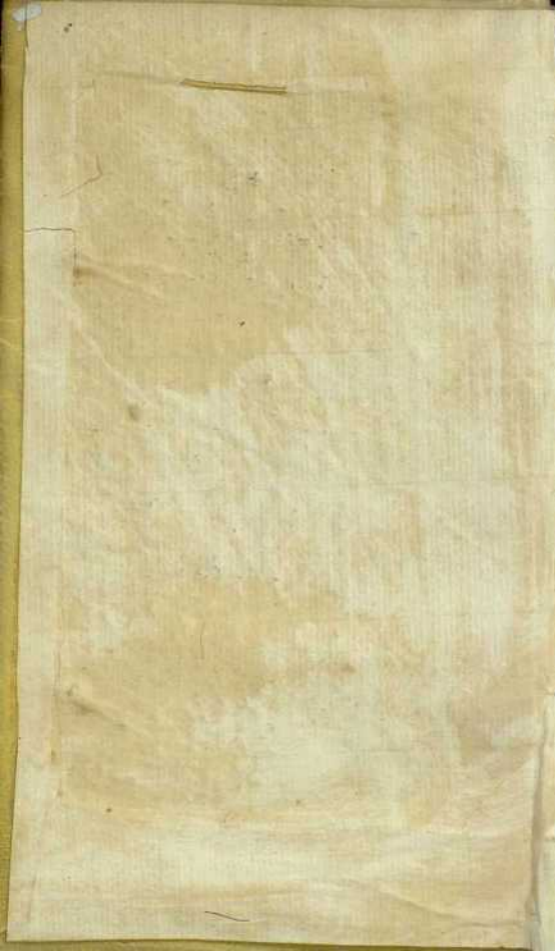
0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16

A. 615.11 Qué.

J-19.

12

1-10

BIBLIOTECA NACIONAL DE GUARANDA	
Sala:	A
Estanteria:	47
Número:	282

A. 615.11 Qué.

R-I-19.

12
—
1-10

BIBLIOTECA NACIONAL DE GRANADA	
Sala:	A
Estante:	47
Número:	282

IOS. QVERCETANI, CONSI-
liarii & Medici Regii,

Puboni danti de officio p. 21 m. 1

PHARMACO-
POEA DOGMA-
TICORUM RESTI-
TVTATA:

PRETIOSISS. SELECTISQVE HER-
meticorum floribus abunde illu-
strata.

R
1312

EDITIO TERTIA

R
1312

MARTU G. I.
Excudit in Paulus F. Tyber. Acad.

ANNO MDCXXIII

PAULO EGE-
NOLPHO TYPOGRA-
PHO ACADEMICO,

Viro Bono & Industrio,

IOANNES HARTMANNVS
Med. D. Professor Mathematicus
in Academia Marpurgensi,
S. P.

EGO verò, Egenolphe, quo-
tiescunque πλόρον natura im-
mensitatem considero, veletiam
propius intueor, toties Medici-
næ nostræ eminentiam seu Maiestatem uni-
cè admiror. Quemadmodum enim planta in
terra radices agunt, quibus alimentum reci-
piunt, ita Medicina in totius Vniuersi Cam-
po omnis est fundata, ex quo nutrimentum
pariter & incrementum capit. Vt autem ad
moralem philosophiam Iurisprudentia, ad
metaphysicam Theologia, sic ad Physicam,
):(2 hoc

P R Æ F A T I O.

hoc est, ad Vniuersitatem, pertinet Medi-
 cina: cuius inventionem Apollini, perfectio-
 nes Aesculapio tribuit Antiquitas: quæ ex re
 Medicinam non humanam, sed divinam visa
 est facere scientiam. Nec longè admodum ab
 ista sententia recessit Galenus: Cum enim ar-
 tem illam gemino crure niti profiteatur, cælo
 nempe & terra, quorum alterum Ratio, alte-
 rum Experientia facit, quid aliud vult Ga-
 lenus, quàm Vniuersa Medicina, tanquam di-
 vina arti, subiici? Huius itaque nobilissima
 scientiæ cum dignitas tanta sit, equidem val-
 de suspiciendos esse eos existimarem, qui ab o-
 mni parte illam locupletare indefesso studio &
 labore enituntur. Ex eorum numero præcipue
 eminet Ios. QUERCETANUS, Regius
 Consil. & Medicus. Ac quàm solerter, quàm
 æniquè laboriosissimè editis operibus utram-
 que Medicinam, tam Hermeticam quàm
 Dogmaticam hætenus amplificavit, Vni-
 versus, credo, Asclepiadeorum Cyclus, tum o-
 lim tum hodie magno cum artis emolumento
 suspicit & tuebitur. Evulgasti superiori anno
 elegantissimis tuis typis, de voluntate ipsius
 Quercetani, mea verò opera, TETRADEM
 gravissimorum totius capitis affectuū:
 ac, sat scio, respondit hætenus plurimorum
 votis eventus: quin potius desiderata rerum
 Chymicarum cognitio imposteriorum hoc feracis-
 simo

P R Æ F A T I O.

simo seculo sanctissimum totius Medicinæ
 triumphantis Trophæum statuet suo tempore,
 ubi ea sese à nequissimis malevolorum sannis
 vindicavit. Sed non sunt ferendi vesani hi la-
 tratus, nec sunt extimescendi hi petulantie
 morsus. Nimirum ceu Sacerdotes Ægyptii in
 Iovis delubro & cultu concentum ex vocali-
 bus literis tantum edebant, significantes se ni-
 hil posse sine Dei auxilio sibi consonante, plu-
 rimum autem velle: sic qui sacra hodie Momo
 faciunt, nullum Rhithmum, nisi ex maledicto
 conficiunt: Sed eorum obtrectationes testimo-
 nium tantum habent nefariæ suæ cupiditatis:
 sedem verò non faciunt, nisi iis, tanquam vo-
 calibus, accedant aures credulorum ac stupidis-
 simorum hominum consonantes. Sed mitta-
 mus illos, cum vir rudis tanquam somni alu-
 mnus etiam in aperto sole veritatis nullum lu-
 men videat Rationis, sitque instar mortui, nul-
 lum gustum sensumque virtutis possidentis:
 ut somnum nec Hæsiodus temerè in Theogo-
 nia, mortis filium, nec Homerus indoctè mor-
 tis fratrem fecisse videatur. Iam verò, mi E-
 genolphe, author tibi sum, ut Quercetani
 Pharmacopœam Dogmaticorū resti-
 tutam à Morello nuper editam, tuis typis re-
 cudas, ac minori forma studiosis Medicinæ
 habiliorem redditam in publicum emittas. A-
 nimabit te ad præstandum hoc etiam ipsius

P R Æ F A T I O.

Quercetani voluntas, quem scio non impro-
 baturum consilium meum, cum studiorum si-
 militudo jam dudum ejus animum mihi con-
 junctissimum fecerit. Volui quidem Appendi-
 cis loco nonnulla addere ex mea officina Chy-
 mica deprompta, non indigna forsitan Erudito-
 rum auribus, sed dum me negotiorum mole
 obrutum vix aures scalpere posse & vides &
 intelligis, facile tibi alio tempore operam fi-
 demque meam probabo. Vale. Dabam Mar-
 purgii meo Musæo, die Iohanni Baptistæ
 sacro, 24. Iunii, Anno gratiæ MDCVII.

IOS. QVERCE-
TANI CONS. MEDICI-
QVE REGII,

Pharmacopææ Dogmaticorum restituta,

LIBER PRIMUS.

De Medicamenti definitione & divisione.

CAP. I.

EDICAMENTORUM dogmaticorum exactam restitutamq; pharmaciam, horis succisvis inter tot negotia traditurus, operæpretium esse duxi, aliquid de medicamenti definitione, compositionumque causis generaliter præfari, hæc eadem exactiùs alio loco discutitur.

Medicamentum igitur Galeno, & omnibus Dogmaticis medicis, est id omne quod naturam nostram immutare, & quocunq; licet modo vincere potest.

Quid Medicamentum Galieno.

Hoc autem vel simpliciter tale est, vel secundum quid. Simpliciter tale purè medicamentum dicitur, quod verè & semper cum definitione modò allatâ adæquatur & convertitur. Secundum quid medicamentum, licet non ita propriè, dicere possumus omne id, quod cum alimenti natura quovis modo, vel aliquâ sui parte participat. Ejusmodi appellantur medicamenta alimentosa, & alimenta medicamentosa, (absit Medicis terminis novitatis invidia) de quibus aliàs, quæ etiam si lubet, commodè hûc referri possunt.

Medicamento velut è diametro est oppositum alimentum: illud enim immutat, hoc simile fit. Mutare & assimilare sunt contraria. Ergo & illa quæ hoc efficiunt.

Differentia inter medicamentum & alimentum.

ciunt. Jam verò medicamentum de utroque intermedio, hoc est medicamento alimentoso, & alimento medicamentofo recedit, atque participat, sic etiam & alimentum. Sed id eâ lege atque conditione, ut medicamento adfinius sit medicamentum alimentosum: alimento alimentum medicamentofo, cujus rei ratio infra dicitur.

De medicamento hoc opere propositum est agere, five propriè, five impropiè sumpto, non autem de alimento. Placuit tamen hæc in tractationis limine ita distinguere, juxta illud accuratum in Topicis Aristotelicis decretum, contemplatio differentiarum utilis est, & ad inductivas rationes, & ad syllogismos, & ad definitionum assignationem, & ad claritatem secundum eam rem faciendam.

Medicamentum est vel simplex, vel compositum.

Jam verò omne medicamentum, aut simplex est, aut compositum. Simplex appellant medici, non tantum id, quod purè & simpliciter tale est, cujusmodi ignis purus, aqua impermixta, aut tale quid aliud: & in Spagyrica, sal, sulphur, & mercurius: sed quod ad composita collatum, tale esse videtur respectu ejus, quod magis compositum est: ut veriùs, simplicius dicas, quam absolute simplex. Compositum autem est omne id, quod ex simplicibus prædictis concinnatum est. Utriusque exempla hæc sunt.

Simplicia ex mineralibus sunt, metalla, succi, lapides: ex vegetabilibus, stirpes omnes, earumque partes, radix, lignum, cortex, folia, flores, fructus, semina, juli, excrementa, resina, gummi, herbarum succi, denique quicquid a stirpibus quocunq; tandem modo procedit.

Ex animalibus sunt, vel integra, vel partes. Integra sunt scinci, onisci seu aselli, lumbrici, scorpiones, cantharides, aliæque plurima: Partes eorum sunt adipēs, cornua, ossa diversa, pili, sanguis, pulmones, ventriculi, lienes, uteri, iecinora, excrementa, &c.

Hæc, inquam, omnia naturalia simplicia in officinis appellantur, quæ nullam adhuc præparationem sunt experta. Sunt namque & alia etiamnum in Pharmacopæorum officinis dicta simplicia, non tamen à natura sed arte parata, ut aquæ stillatiæ simplices, olea simplicia

plia, fyrupi simplices, & his similia, quæ collatione cum magis compositis ejusdem formæ medicamento talia dicuntur, vicèque versa, composita dici merentur. Horum omnium cognitio exacta, medico Dogmatico non tantùm utilis est, sed etiam necessaria, vel ipso Galeno Dogmaticorum medicorum omnium coryphæo multis in locis illud attestante [com. in aph. 1. sect. 5. & 6. Epid.] Idem Galenus hanc methodum medicamenta præparandi, atq; componendi fusè ac doctè tradidit in suo opere de compositione medicamentorum secundùm genera.

Porò medicamentorum omnium tum simplicium, tum compositorum materia, vel ex mineralium, vel ex vegetabilium, vel deniq; ex animalium familia depromitur, ut jam dictum est. Quorum omnium perfecta cognitio consistit, in delectu, præparatione, mixtione, compositione, quantitate, proportione, atque forma; & præterea in omnium tam simplicium, quam compositorum administratione, atq; usu legitimo.

Medicamentorum materia unde sumenda & quibus modis in medicum usum aptanda sit.

Electio ex arte fit, indicatione sumpta à substantia medicamento, vel ut nuperi quidem profundius philosophantes voluerunt, à totius substantiæ proprietate, à qualitatibus omnis generis, earumq; gradibus, primis, secundis, tertiis, quartis, horumque latitudinibus: à quantitate, numero, figura, situ, loco: & postremò à tempore tum durationis, tum collectionis, quæ omnia brevitatis causa fusiùs hîc non exponemus. Sed de his consulendi sunt veteres, ut Theophrastus, Dioscorides, Galenus, Mesues, & alii, qui de medicamentorum præparandorum ratione scripserunt.

Præparationem verò, mixtionem, compositionem, quantitatem, seu dosim, proportionem atque formam nos in progressu docebimus.

De causis compositionis medicamentorum, secundum doctrinam Dogmaticorum.

C A P. I I.

NON avaritiæ, aut hominum voluptatis inventum est compositio medicamentorum, uti Plinius clamitat, & more suo, haud semel tragicè, tanquàm

officinarum commenta perstringit: Sed eorum, qui dogmaticam medicinam tuentur, atque sectantur (quam suo loco, suo tempore, suâ occasione ritè cum spagyrica temperatam, probatissimam & nobilissimam censemus) summo consilio, summâ prudentiâ, summâque tam necessitate, quam utilitatè adinventâ atq; introductâ. Nam ipsamet morborum vel simplicium, vel compositorum natura, qualitatésque contrariæ, & variæ circa eos intentiones (pro varietate causarum, symptomatum, partium affectarum, naturæ ægrotantium, conditioneque eorundem, pro ætate, vigore, consuetudine: addam & illud si lubet, pro voluptate, & placito eorundem) medicamentorum compositioni ansam præbuerunt, rationemque suppeditarunt.

Cur medicamentorum compositione inventa atq; introducta sit.

Sed ut liberè fateamur, quod res est, compositionis medicamentorum præcipua causa fuit, & esse debet, ut commodiùs, citiùs, tutiùs, atq; jucundiùs morborum curatio procedat: juxta illud, quod in voris habuit summus medicorum dictator:

Citò, tutò, jucundè.

At etiamnum urgentior, & efficacior causa fuit, ut diligentius, & quo fieri potuit maximè circumspecto artificio respicerent ad impugnationem causæ morbificæ: nimirum ut adhuc influentem materiam repellent, nascentem prohibeant, crudam coquerent, crassam inciderent, atque attenuarent, infarctam liberarent, extirparentque, ut eleganter hanc rem explicat Galenus cap. 5. lib. 1. de comp. med. secundum genera.

Interim dum hæc omnia fiunt, ad partium situm, naturam, robur vel debilitatem respicere par fuit. Hæc, inquam, omnia occasionem & necessitatem quoq; pepererunt compositionis diversorum medicamentorum. Sunt & plurimæ aliæ causæ, quæ hanc medicamentorum mixtionem introducere medicos Dogmaticos coegerunt. Nam ut omittam alias plurimas, quid non suadere videbatur ad hoc institutum partium affectatum diversitas, distinctaque conditio, ac interdum etiam contraria? Quid inquam, antiquos compulit, ut sua *πολύγιστα* pararent atque concinnarent? quæ sanè ab ipsomet Galeno laudantur, & commentantur, cap.

7. secundum locos, & cap. 1. de compos. med. secundum genera.

Enimverò partis affectæ præstantia eandem medicamentorum compositionem jure optimo sibi vindicavit: hæc ratio, hoc indicium, ista denique necessitas (quam secundum quid, & propter melius vocant philosophi) suavit, & quasi coëgit eos, ut affectibus, vel ventriculi, vel hepatis accommodatis medicamentis, perpetuò resolventibus, aut aperientibus, roborantia, & modicè adstringentia, conjungerent. Hoc sanè ipsemet præcipit Galenus, ut passim, sic potissimum lib. 1. de compositione med. sec. loc. cap. 8. & cap. 15. l. 13. meth. med. & cap. 95. artis parvæ.

Sic medicamenta etiam sæpissimè miscentur, quæ proprietate quadam specificâ partes respicientes, aliorum vires ad affectas partes ferant: Sic in medicamentis, quibus in affectibus capitis utimur, cephalica admisceamus, ut & in remedijs, quæ cordis, ventriculi, hepatis, lienis, & uteri affectibus conducunt, cardiaca, stomachica, hepatica, splenica, hysterica admisceantur, ut ex Galeno lib. de comp. med. sec. gen. cap. 1. intelligere licet.

Præterea miscentur quoque medicamenta, quando simplicia propter sui crassitiam, aliâmvē quandam ob causam ad partem affectam internam non pervenire, aut certè vix & ægrè pertingere possunt. Idcirco parant sua oxycrata: & metallicis tritis acetum admisceri jubet ipsemet Galenus [cap. 1. lib. 8. de compos. med. sec. gen.] quòd nimirum facilius ad intima usque penetrare possint.

Sed & huic mixtioni simplicium studere, ipsa quoq; necessitas compulit Dogmaticos. Nam cum perciperent plurimis medicamentis simplicibus, maximè verò purgantibus, inesse aliquam malignitatem, coacti sunt multa addere, quæ eam corrigerent, aut saltè infringent, & palato atque naribus gratiam aliquam commendarent, atque ingrati saporis, ac nauseabundi molestiam vel reprimerent, vel certè quodammodo obfuscarent: [Gal. teste cap. 3. lib. 8. secund. loc. & com. in aph. u. l. 2. & de rat. vict. in acutis.]

Et quoniam medicamenta non præparantur solum in rem præsentem, sed etiam in usus futuros, nempe, ut quovis tempore, & quavis occasione sint in promptu: ideo, ut & multis aliis de causis, reservare ea pharmacopœi consueverunt: idque etiam ex summi dictatoris consilio [lib. de decenti ornatu] Quare ne putredinem contrahant, suis compositionibus ea admiscant, quæ humiditatem excrementitiam, putredinis autorem, exsiccent, & absument: ut sic integra ad plures annos non solum menses, sed & annos, viribusque valentibus conservari possint. Qua de causa mel, saccharum, sal, & his alia similia commiscenda censent.

Porro si quis alias compositionis medicamentorum causas, & quæ ad legitimam medicamentorum mixtionem, comparandam requirantur, exactius scire velit, consulat Mesuem, in principio Theorematis secundi. Exactè etiam legat Galenum, in locis citatis, ut illius hac de re mentem consequatur. Cujus tamen fundamenta & institutum, paucis etiam hoc loco libet delineare.

Galenus itaque postquam morbos ex intemperie simplici & nuda subortos, & cum materiæ affluxu introduxisset, symptomatum manifestis injuriis animum adhibens, humorumque vitia, ex quibus morbi derivantur, in ipsorum copia, asperitate, visciditate, crassitie, mollicie, cruditate collocasset, istis adversa opponenda esse remedia ex lege contrariorum censuit. Itaque alteratis & intemperatis, calida, frigida, humida, sicca: causarum vitii expurgantia, lævigantia, attenuantia, incidètia, relaxantia, constringentia, concoquentia, & his similia opponenda esse decrevit. Saporum proinde beneficio, & applicatione (unde indicatio illa à juvantibus & lædentibus) partim etiam priscorum experientiam, partim propriam industriam, aut etiam empiricorum, partim analogicam quadam ratione, atque conjecturam ad ejusmodi virium atque facultatum cognitionem pervenit.

*Quid Galenus
moverit ad me-
dicamentorum
compositionem.*

Iam verò postquam idem Gal. (quæ erat summam industriam atque ingenio præditus) deprehendisset in vna simplici que substantia interdum dissimiles, & contra-

rias inesse proprietates, hic correctione, atque retusione alterutrius obfistendum esse judicavit: (quamvis contrarias illas qualitates leuiusculè tantùm, & velut per transfennam solummodò attigerit:) hoc autem aliter fieri non posse putavit, quàm admistione alterius alicujus, vel unius, vel plurium. Rursus quia in medicamentis simplicibus vel pauca, vel nimia inerat vis agendi, aut odores & sapes erant ingrati, aut facultates contrariæ, omnia obstacula hæc sustulit mixtione & compositione jam à nobis commemorata. Itémque violentis remediis proprias & anodynas correctiones attulit: venenatis & malignis confortantia & cordialia adjunxit: ingratiq; remediorum amaritudinem cum mellis, & sacchari fecunditate ab Arabibus de prompta, in quamdam dulcedinem, sed ut ingenuè fatear, plerisque nauseabundam transformavit.

Atque hæc sunt causæ, & potissimæ rationes dogmaticorum, cur sua medicamenta miscerent, cur tot compositiones suis Pharmacopœis parandas, & tot pyxides, phialas, scatulas, atque ollas medicinis refertas ad usum reservandas præciperent: quibus non tantùm se addictos volunt, sed omnes reliquos, qui medicinam profitentur; empiricos appellantes illos, atque ignaros, qui hisce non, tanquam delphicis quibusdam præceptionibus, confidunt. At meherculè, ut non usque quaque improbo ordinem talem in arte præscriptum, ita tyrannidem inconsideratam omninò abdicandam censeo. Toleranda sanè esset vel illa, si non ut habet *additior* ut plurimum, *aliud in scripto, aliud in pyxide*, reperiretur. Sed age, ut constet etiam illud eorum nobis probari institutum, proponamus, & per classes digeramus, quicquid & olim, & hodie in officinis medicamentorum paratum, & adseruatum sit: singulaq;, quæ ratione fiant in officinis, quæ rectè, quæ perperam perpendamus. Subindè si quid novimus melius, publici commodi, & salutis agrotantium, juniorumque medicorum (quibus hic noster labor totus dicatus esto) gratiâ in medium proferamus: & nostris experimentis, propriâ, magna ex parte, industriâ conquestis, collustremus. Ita fiet spero, ut nec nova prioribus, aut nostra,

*Quid author
rem ad reformandam
medicamentorum
preparationem
impellat.*

sed veterum dogmaticorum medicorum placita rectè intellecta, restituta, nostris que inventis aucta, naturissimus quisque, vel ipsemet Theon fateatur.

Ordo & classis omnium medicamentorum vel arte vel ratione compositorum. CAP. III.

CONSUEtum est hodie officinis, & quasi in legem abiit, pharmacopœorumq; hodie præcipuam curam, summumque studium esse novimus, ut ad omnis generis affectus peculiaris sibi remedia parent, eaque in officinis, ceu thesauros quosdam, in usum dogmaticorum medicorum adservent. Nimirum ut felici operis successu, id postulante necessitate, in promptu statim habeant, quo artis nominisque sui dignitatem & gloriam augeant, atque tueantur. Veteres quidem, ut jam supra monuimus, in domo sua conficienda curabant remedia, quibus in casu præcipiti usuri essent, vel etiam extempore, si morbus daret inducias. At hodie, quia separata habetur ferè pharmacopœa à medicinâ, hæcque à liberali disciplinâ, non mirum si desoiverit (excusent, quæso, modesti & prudentis ingenii viri) ferè in mechanicam: quod pharmacopœorum incitæ tribuendum est, qui nullo iudicio consilioque medicorum doctorem directi, sua parant medicamenta. Sed aliter est melius multò ab his, qui re ipsa veri sunt pharmacopœi, quique nihil nisi ex arte & præceptorum auctoritate & imperio ducti agunt, talia parari solent.

Veteres non publicè in officinis, sed domo privatim sua medicamenta præparabant.

Catalogus medicamentorum, quæ hoc primo libro continentur.

Aqua
Decocta
Vina
Aceta
Oxymelita
Hydromelita
Syrapi
 Elect. *Purgantia*
Pilula
Pulveres purgantes

Vomitoria
Clysteres
Caputpurgia
Nasalia
Apophlegmatismi
Eclegmata
Confectiones aromatica, seu species roborantes.
Tabella
Trochisci
Condita
Opiata
Conserua
Antidot. liquid. card. & robo.
Antidot. alexiter.
Antidot. opiat. seu Hipnot.

Extracta
Essentia
Magisteria
Arcana
Liquores Sulphurei
Sales

Itemque di-
 versarum ro-
 borant.

At in nonnullis istis formulis præstandis, varix o-
 perationes interviumt, nempe,

Distillatio

Maceratio

Decoctio

Infusio

Expressio

Pulverisatio

Trituratio

Mixtio

Conseruatio, & similes.

Operationes
 usque phar-
 macopæuticis.

Quæ omnia metæ sunt operationes à pharmaco-
 pœi industriâ dependentes.

De his omnibus & singulis ordine sumus acturi,
 præparationumque modos consuetos, & non consue-
 tos, sed tamen ad artis præscriptum convenientes tra-
 dituri.

De operationibus autem aliis, quibus nonnullæ

præparaciones, peritiles æquè, ac elegantes perficiuntur, quæq; minimè vulgares ab arte chymicâ mutuandæ veniunt (artem, inquam, non pharmacopœis solummodò, sed omnibus veris medicis, qui nomine & re tales haberi velint, cognitu imprimis necessariam) paulò post, capite nimirum sequenti dicemus.

Nunc autem, prout ordo ac methodus nostra postulat, ordiemur ab operationibus vulgarioribus, & apud ipsosmet pharmacopœos communibus, initium fumentes à destillatione: ex cujus reformatione, benignus lector, summam tum jucunditatem, tum utilitatem percipiet.

De aquis destillatis, & de destillatione in genere. CAP. IIII.

POSTERIOR ferè ætas aquis stillatitiis maximè incumbit, ut eas parandi ars hodiè mulierum veriùs esse videatur, quàm medicorum. Ergo methodo, & ordini nostro incepto insistentes, dicamus priùs, quæ & quales aquæ hodiè habeantur in officinis; Deinde quomodo ab iis parentur, Tum in quo delinquant, & peccent in eorundem præparacione, & qua arte atque industriâ parari debeant aquæ stillatitiæ, clarè & veraciter doceamus. Tandem plures pulcherrimarû, utilissimarûq; aquarum, tam simplicium, quàm compositarum, longâ experientiâ atque industriâ, multorûque ægorantium cum salute atque solatio conquisitarum, & in usum translatarum, descriptiones & præparaciones aliquot proponemus: sicque caput hoc de aquis, secundum dogmaticam medicinam paratis finiemus.

Sed antequam ista omnia fiant, cursim in genere de destillatione, & ad eam pertinentibus rebus, ac operationibus differendum. Etsi destillatio Spagyricum sit inventum, & in Spagyricâ potius pharmacopœa de eâ agi conveniat, ita tamen hodie non tantùm in officinis, sed apud vulgus quòque innotuit, ut destillationis modum plurimos se intelligere putare videam, paucos verò qui ea in re aliquid recti, atque perfecti sciunt. Non possum itaque non summarim, quæ ad illam pertinent,

*Destillatio
Spagyricum
inventum.*

tinent, hoc loco opportuno complecti, maximè cum id pharmacopœæ, quam informare & corrigere intendimus, sit opus haud minimum. Reliquum quicquid esse potest specialioris considerationis, in aliud quod paramus opus reservaturi.

Alchymia ergo seu spagyrica, quæ inter quatuor medicinæ columnas à nonnullis recensetur, quæque omnium corporum compositiones & dissolutiones, eorumque præparaciones, alterationes, atque exaltaciones patefacit, illa, inquam, & destillationis quoque inventrix est, atque magistra. Utitur namque ea septem operibus, ac veluti gradibus, quibus tanquam organis quibusdam necessariis, rerum transmutationes instituit atque perficit. Per transmutationem autem hoc in loco intelligimus, cum res suam formam extrinsecam amittit, & ita alteratur, ut proflus priori substantiæ, & formæ suæ pristinæ non sit similis, sed aliam nunc induit formam, atque aliam assumit essentiam, alium colorem, aliam denique naturam, & proprietatem. Exemplum esto, ut cum linteamen sit papyrus: metallum vitrum: pelles seu coria gluten: herba cinis: cinis sal, & sal liquor: mercurius res mobilis admodum, quoddam fixum, ut cinabrium & pulvis. Septem autem isti operationum gradus sunt,

Quid transmutatio.

- Calcinatio
- Digestio
- Fermentatio
- Distillatio
- Circulatio
- Sublimatio
- Fixatio.

De quorum omnium utilitatibus hic maximo opere à nobis differi nihil attinet, cum ex in hoc opere passim, & alio quodam, si Deus vitam & ocium concesserit, exactius sint manifestandæ & aperiendæ. Quamquam autem solutio seu putrefactio, ut plurimum præcedat, aut certe præcedere debeat distillationem in ipsa praxi: placuit tamen primo loco de hac agere tanquam de principaliori operatione, communiori, & ad quam reliquæ se referantur, vel saltem propter eam fiant.

Hic multa dici possent de distillationis Etymo : cur sic appelletur : an distillatio differat ab elixatione : item de antiquitate distillationis : de dignitate ejusdemque utilitate : An præstent distillata decoctis dilutisque. Sed ista omnia in aliud tempus sunt reservanda.

*Distillatio
quid ?*

Distillatio autem , de qua hic orationem institimus, est liquoris aquei seu partis humidioris in halitus à calore extenuatio , atque elevatio, & ob frigiditatem aëris in aquam conversio. Vel est pura, & liquidæ substantiæ à dispositis ad hæc corporibus extractio per calorem.

*Quomodo dif-
ferat distilla-
tio à subli-
matione.*

Arabes, & qui eos secuti sunt complures nonnunquam apellarunt sublimationem latiori nomine, quia in sublime vapores feruntur , sed spagiricis haud satis proprio. Nam alius gradus est à distillatione diversus, sublimatio , in qua in altum vapores à rebus siccis attolluntur, sed non ut in aquam degenerent : Verum ut sicciores, puriores, splendidioresque fiant, adhæreantque ad vasis latera & operculum. Neque enim, quod ad sublimationem propriè dictam pertinet, rostrato pileo opus est, nisi sit colligendi aquam animus, quæ exundabit. Itaque, ut ex rebus terrestribus partes puriores separentur, sublimantur sulphura volatilia, & sales volatiles. Cum distillatio contra in aquam fluentem, seu liquorem eas adducat, ex definitione distillationis facile patet, quænam sint ea, quæ distillari possint. Cum enim distillatio nihil sit aliud, quam liquoris aquei, seu rei humidioris in vapores extenuatio, & in aquam conversio : satis inde constat ea tantum distillari posse, quæ & humiditatem in se continent & halitus emittunt, qui rursus in liquorem fluentem cogi possint. Peripatheticæ Philosophiæ Princeps Architectus Aristoteles, constituit discrimen inter ea, quæ ex halant, & quæ evaporant. Nam exhalant, inquit, quæ à calido comburente fumum emittunt, in quo sicæ & humidæ partes ita conjunctæ sunt, ut non tanquam duo, sed ut unum calido subjiciantur, & divelli una pars ab altera non queat. Quamobrem hujusmodi fumus, neque madefacit ob siccam combustum sibi junctam, neque

in spiritum vertitur, cum distrahatur, dissipeturque, sed magis inficit, quod in fumo lignorum videtur: qui, ut docet Albertus magnus, ob liccum terreum adustum atro inficit colore, qui adheret propter humidum, quod tamen cum exiguum sit, non continuus est, & durus apparet, nisi ab unctioso educatur. Tum enim nidorem appellant, quemadmodum è pingui fuliginem: ut ex resinis ferè omnibus sit fuligo. Quid verò interfit inter pingue & unctuosum Aristoteles insinuat. Nam picem, ceram, thus, & quæcumq; picem habent, pingua vocat: Oleum autem, & quæcumque Oleosa sunt unctiosa. Videtur itaque ex his, quæ Aristoteles prodidit, colligi posse, ligna, ossa, oleum, ceram, thus, & hujusmodi destillari non posse, cum horum sumi non madescant ex ipsius sententia: sed in aërem extenuentur, nec possint in aquam cogi. Oleum enim ex sententia Aristotelis, non incrassatur, neque elixatur, quia non est vaporabile, sed exhalabile: Ad hæc cum idem dicat mirtham, thus, & cætera, quæ lachrymæ appellantur, terrea esse: quæ autem talia sint non exhalare, cum nequaquam liquantur. Quapropter frustra eorû instituetur, aut suscipietur destillatio. Satis etiam perspicuè idem Aristoteles asserit mel, lac, oleum, salem, nitrum & sanguinem in igne non evaporari, sed crassiora reddi: causamque adferens, ait, idè id evenire, quod mel sit naturæ terreæ: & alibi, inquit, oleum esse aëreæ atque terreæ, lac aëreæ & aqueæ, & sanguinem (præsertim fibrosam) aqueæ, & terreæ, sed magis terreæ, sal, nitrumque ejusdem naturæ, quare incrassati igne, non evaporari.

At meherculè contrarium nos docet Philosophia Hermetica, ipsa experientiâ rationum victrice stipata. Nam ex prædictis omnibus stillatitii liquores elici possunt, sed per divèrsos modos, uti norunt id vel semestres Spagiritici, & nos suis locis exactiùs docebimus. Nec est omittendum etiam, illud Aristotelis, & prisca illius ævi ætate multa vera fuisse, præsertim quæ de hac dissolutionum ac eliquationum materia disputari possunt. Vera, inquam, non simpliciter, sed secundum quid: quia eiusmodi operationes Chymicæ istis temporibus

Discr. inter pingue & unctuosum & inter illa quæ destillari possunt, vel non possunt.

Hermeticorû Philosophorû sententia de rebus destillandis.

poribus nondum innotuerant. Nondum sanè cognitum erat, quâ ratione liquores ex salibus elicerentur, quæ vel corporum durissima metalla dissolverent. Non olei ex cerâ conficiendi ratio, non sublimatio corporum fixorum, atque solutio: non coagulatio volatiliū, atque spirituum. Et ut brevibus rem comprehendam, ad externum, & ordinarium naturæ calorem respexit vir ille, cuius vires, & exactè cognitæ habebat, & quid in unanquamque materiam posset: ita in artificialibus hisce ipsum, aut non exercitatum fuisse, aut certè de iis nihil prodidisse, satis constat ex iis, quæ ab illo prodita ad hanc nostram ætatem pervenerunt. Si enim cognitæ habuisset operationes chymicas, non ita scripisset summus ille vir. Sed ex iis principiis, & fundamentis, quæ posuit ille, Geometricorum more, & rectè, & evidenter, & candidè decrevit. At, inquires, unius rei unica tantum veritas? At, inquam, veritas non est, nisi in animo percipientis: veritas, inquam considerationum, & operum artis, neutiquam verò scientiæ, quæ perpetuò una est, & simplex. At artis veritas etiam variat, pro artificum ingenio, industria, & inventionis modo, pro quorum diversitate effectus sæpè contrarii consequuntur. Ergò Aristoteles excusandus est hac ratione, & præterea ei gratia quoque habenda, quod tam vivis, & tanta facilitate comprehensibilibus ac externis rationibus posteritatem docuerit. Non tamen ita suspiciendus est, ut huic nihil detrahi, nihil demi posse videatur. Nam artes contrarium docent, & ex his potissimum nobilissima illa Pharmacopœia, quam artificiosam appellamus, & à spagirica nihil nisi nomine solo, differre existimamus.

Itaque longè aliter, atque diversa ratione de rebus hodie decernendum, statuendumque est, postquam tot aquarum, tot liquorum, tot preparationum genera, (quod dixerim ipsis priscis si reviviscerent) miracula futura, sunt introducta.

Enimverò si vel Hippocrates, vel Aristoteles, vel ipse etiam Galenus nunc revivisceret, obstupesceret sanè tot ornamentis artem hanc adauctam, atque illustratam: tot novis inventis ditatam, tot mirificis operationibus confir-

confirmatam. Quod si nuperus ille Budæus lumen illud Galliarum, & universæ adeò Europæ præcipuus literarum cultor & restitutor, conjugis meæ avus, in ultima hac ætate miratus sit Chrysolcam aquam, quam fortem vocant, dissolvere metalla, quod tamen illo seculo non usque adeò infrequens erat: quid quæso facerent aut dicerent illi, qui nihil istorum nec cogitarent, ac ne subolfecerunt quidem? Verissimum itaque est, quod sapientum quidam medicorum nostri seculi ait: Creverunt cum ingeniis, & ipsæ scientiæ artesque magna & inestimabilia incrementa sumpserunt. Sed ut (quod nostræ ingenuitatis sit atque modestiæ) cœuemur quantum licet præseos illos Atlantes, fatebimur vel ultrò, eo caloris modo, hoc est externo, eoque artificio ignis vulgari, de quo Aristoteles loquitur, & rusticis ac coquis notissimo, dissolvi ea non posse, atque destillari: At posse tamen & dissolvi & separari in sua principia, ingeniosis machinationibus artificum, in regimine ignis tam interni, quàm externi, nos in hoc & aliis nostris operibus methodo perfacili docebimus atque declarabimus.

De destillationum differentiis. CAP. V.

DE S T I L L A T I O N I S modi diversi sunt, pro diversis rationibus, modis atque subjectis, unde diversa destillationis differentiæ exurgunt. Prima a rebus è quibus humorem, vel liquorem elicimus, desumitur. Nam alio modo mel, alio sulphur, alio vinum, alio cera, alio terebinthina, gummi, ut mastix, euphorbium, styrax, & reliqua ejusmodi: alio sales, alio herbæ, alio radices, alio flores, alio denique semina destillantur.

Varia destillationis differentia.

Secunda ex differentia liquoris stillatitii desumitur: nam aliter aquæ, seu stillatitii liquores: longè autem diverso modo olea ipsa eliciuntur. Exempli causa, ex herbis, floribus, radicibus, & seminibus non siccis, sed viventibus, aquæ per simplicem destillationem eliciuntur sine admixtione alicujus liquoris. At ex radicibus, herbis, floribus & seminibus siccis, & odoratis præsertim, mediante aquâ, aut quovis aliquo alio liquore admixto olea supernatantia eliciuntur.

Tertia

Tertia differentia à materiâ & figura vasis dependet. A materiâ: nam aliud est terreum, aliud æneum, aliud plumbeum, aliud vitreum. A figura: alius namque destillationis modus per alembicum, alius per cornutam, alius per matrarium, alius per pellicanum, &c.

Quarta à vasis situ: fit enim vel rectâ cucurbitâ, vel incurvâ, aut inclinatâ, cujusmodi destillationes per ascensum dicimus: seu cum unius matrarii (quod vocant) seu cucurbitæ collum in alterius collum immittitur, quod bociam contra bociam, vel botum barbarum destillatores chymici nuncupant. Nimirum quando per concursum vasa ita junguntur, ut alterum alterius os excipiat, idque diverso positu, & situ recto, obliquo, procumbente, &c. Atque his ferè destillantur, quæ difficilè ascendunt, succique minus habent. Multa etiam per descensum destillantur, vase eo, quod materiam continet, inversum alteri imposito: qui modus per descensum vocatur, & contrarius est ei, qui fit per ascensum. Per descensum destillantur gagates & varii generis ligna, ut Gajacinum, juniperinum, & resinarum genera. Quod si verò accipiamus latius destillationis nomen, ut sic humidi eductio à calore, ad hanc etiam referri poterit ea, quæ per descensum fit inverso cucurbitæ ore.

Quatuor igni gradus.

Quinta à gradibus ignis, qui sunt quatuor, primus, secundus, tertius, quartus. Primus est lentus, qualis est ignis baluri, aut vaporis: secundus cinerum: tertius arenæ vel scobis ferri: quartus est ignis nudus, ut vocant.

Cum primo aut secundo ignis gradu destillamus per ascensum: cum tertio & quarto, per concursum & descensum. Sic destillantur olea ex salibus, ut sale communi, vitriolo, & reliquis hujusmodi. Item.

Destillatio complectitur sub se tanquam partes ac veluti succenturiatas, aut certè haud multum absimiles operationes.

Exaltationem
Exhalationem
Circulationem
Rectificationem
Cobobationem.

Exalta-

Exaltatio est superflui, & impuri humoris à puro evaporatio, in quo differt à destillatione, in qua liquores extrahuntur specie vaporis congelati in liquorem, seu aquam. At exhalatio fit penitus evaporato humore aqueo, idq; solâ cucurbitâ absque pileo, aut patellâ vitrea: cujusmodi operatio frequens est & consueta in parandis extractis, ut essentia croci, fennæ, radicum omnium, thabarbari, helebori, & similibus, uti docebimus.

Circulatio est frequens, & crebra rei destillatæ ascensio in vasis ad id accommodatis, fitque per se, sine sæcibus in organis, quæ pellecani artificib. appellatur.

Rectificatio est repetita liquorum destillatio, quo multum purificentur, & magis exaltentur.

Cohobatio est quoque destillationis repetitio, quâ liquor destillatus rursus sæcibus affunditur, & denud destillatur, ut fit in arcano vitrioli.

Potro per destillationem omnes aquæ liquores & olea proliciuntur ex omnibus lingnis, herbis, seminibus, & floribus. Ex omnibus verò pinguibus oleum potissimum extrahitur.

De destillationis quibusdam quasi præludiis comitibus, & veluti ancillis, nempe fermentatione, concoctione, & maceratione: operibus apprimè pharmacopœo necessariis. CAP. VI.

NON sufficiat pharmacopœo simplicem tenuisse destillationis modum: de quo jam egimus in genere: sed opus habet insuper, ut præparaciones sibi inservientes exactè cognoscat, si ut industrius pharmacopœus debet, suas res ex arte parare velit.

Ejusmodi autem sunt fermentatio, concoctio atq; digestio. Quas operationes si ritè intellexerit, naturam quodammodo imitatus, varias, pulchras, atque utiles præparaciones efficere poterit. Nec pharmacopœum tantum easdem novisse par est, sed ipsum etiam medicum pharmacopœis præcipientem, si suo honori, & ægrotantium saluti consultum velit. Sed talia hodie ita in despectum abierunt, ut vel negligent ista multi, vel

*Operationes
Chymica tam
medico quam
pharmacopœo
cognitu neces-
saria sunt.*

certè superciliosè contemnant, nescientes nimirum, quid utilitatis ejusmodi præparaciones in recessu habeant: & certè non video, cui potius causæ ejusmodi pertinacissimum despectum tribuam, nisi mera ignorantia: cum satis notum sit, non contemni aliquid, nisi ab ignorante. Necessitatem aspiciant vitæ nostræ, ut discant, eam coëgisse nos quarere præparaciones ciborum ad alimenta corporis necessariorum: in quibus tamen præparandis tanta fortè necessitas non fuit, quanta debet esse in præparatione medicamentorum sanitatis causâ generatorum. Respiciant frumenta: que non cruda, qualia ex terra emerierunt, statim pro cibis offeruntur: sed separatâ prius paleâ & furfure in farinâ rediguntur: quæ etiamnum non cruda, sed fermentata ritè probèque subacta pinxitur & coquitur, ut fiat panis aptus nutritioni. Non itaque unica tantum & simplex præparatio est panificium, sed multiplex, artificiosa, & insigne magisterium. Nam fermentationem considera, qua panis levis & ad nutritionem aptissimus fit: tantòque levior atque salubrior, quantò magis fuerit fermentatus. Ponderosior vetò tantò nutritioni ineprior & insalubrior, quantò minùs fermentatus fuerit. Quæ sanè præparatio, si non præcedat, sed farinæ simplici aqua affusa, & ita cocta, pro pane, glutinum naturæ noxium parabis. Nunquid vides, ut amyllum, res tenacissima, sola aquæ infusione patetur: aut panis non fermentatus, si cum modico aquæ irroretur, digitis que subigatur in tenacem, ceream, & prorsus glutinosam substantiam abeat? Quid igitur putas futurum in stomacho atque visceribus, præsertim debilioribus si ejusmodi offeratur: nempe talis nihil aliud quam obstructions, materiam calculosam, & plurimorum morborum seminaria procreare potest. Quapropter in regimine therapeutico ejusmodi usum, cujusmodi sunt placente farinaceæ pistæ (fougasses vocant nostri) pistoria opera & similium pastarum non probè fermentatarum curiosè interdicerere solent. Nec tamen, quod mirum est, satis attentè ad causas, cur id faciant, advertunt. At sciant eam solam ob causam fieri potissimum, quod pastæ, ex quibus ejusmodi panes fiunt, non ritè

*Panificii
preparatio
qualis.*

sunt fermentata. Tantum prodest hæc præparatio, ut Pharmacopœo omninò cognitu sit necessaria. Hæc quippe attenuat omnem substantiam, hanc solvit à suo corpore & impuritate terrestri, ut apta fiat postea ad producendum verum balsamum radicalem, atque spiritum vivificum. Hujus solius fermentationis beneficio (ut postea pluribus patebit) eliciuntur aqua vitæ ex omnibus seminibus farinaceis, atque adeò ex ipsis etiam rosis, denique ex omnibus floribus, herbis, & in universum vegetabilibus cunctis. Per hæc fermentationem seu fermentum hoc naturæ pari modo omnes corporis nostri humores attenuantur subtilianturque. Hinc cognoscas licet, quemadmodum vel modicum acidi fermenti universam pastam fermentat, & panem levissimum, atque concoctum facillimum reddit, qui alioqui futurus erat gravis, & ad digestionem ineptus: ita etiam per eandem viam fermentationis, quæ consistit in liquore quodam acetoso naturæ, nostros humores attenuari, atque ad excretionem disponi: ideoque sunt quædam acida, quæ sudores movent, quamvis ea ex medicorum vulgari sententia sint frigida. Et sanè qui ejusmodi præparationem, quæ per fermentationem fit, panificio non adhiberet, sed tantum grana frumenti, sicut à natura producta sunt, aqua incoqueret, quid quæso gratiæ tam nobili alimento conciliaret? Quid utilitatis adferret naturæ? Immo quid non molestiæ eidem, ex re alioquin nobilissima utilissimâque crearet? At parantur hoc modo, atque hucusque medicamenta in officinis. Non dicam homines absque panificio etiam fermentato vivere non posse: Notum enim est, & tradunt historiæ, plures nationes magna ex parte simplici hordei, aut leguminum, vel radicum (ut hodiè solent Indi Americani) decocto vivere. At nostros homines absque eo æquè commodè atque salubriter victitare posse, illud verò pernego. Digni sunt profectò, qui allia comedant, qui nolunt meliora. Nimis crassa hercè ista medicatio, & suis cultoribus tantum digna. Referamus exempli gratiâ, quod omnibus notum est, quid agatur cum vino. Hujus pulchram præparationem, qui non attento & Philosophico ani-

*Fermentatio
necessaria
universis necessi-
saria.*

*Ad vini per-
fectionem qua
lex requiritur,
operatio-
nis.*

mo contemplatur, non meretur sanè ut bibat. Primum separantur racemi, vinacea, pelliculae: tum exprimitur succus, hic rursus in doliis suamet natura effervescit, spumam eiecit, faeces deponit atque tartaream materiam, donec depuretur perfecte. Quae profectò preparatio, licet naturalis quodammodo sit, juvatur tamen ab arte. Frustra namque vinum a natura praestoleris, si non exprimas succum, & ritè preparatum in dolia infundas. Nec similis utilitas ex uvis, quae ex vino. Helveticos milites novimus, ceu strage quadam, vineta obruisse, uvásque magna voracitate depavisse. At quid accidit? Nimirum crudum, non coctum, nec ritè fermentatum vinum, quod vorare, quam bibere maluerunt, voracitatis inconsideratae (licet fortè ob famem ut eamque necessariæ) dederunt poenas. Nam dysenteriam paulò post maxima eorum pars interiit. Salubriùs & lactius egissent, si quò unice gaudent, merum perfectum & ritè fermentatum fuissent praestolari. Quid dicam de reliquis cibis? Carnes non crudae, sed debite coctae, atque conditae comeduntur. Eadem quoque ratio est in aliis cibis.

*Extractionem
preparandorum
ratio, mulier-
culo hand
ignota.*

Nunquid vides, ut industriae petcupidae mulierculae nonnullae, suis aegrotantibus ex carnibus, & volatilibus, parare norint colaturas, gelatinas, consummatae? At haec extracta sunt. Separantur quippe terrestria a laudatiori substantia, & aegro conducibiliori. Cur non idem facimus de medicamentis? Aegri certè natura, jam plus satis prostrata, crudos istos cibos sustinere nequit, sed ab iis patitur aut etiam succumbit. Quanto istud magis fiat à medicamentis non ritè preparatis, & ab impuriori sua substantia sejunctis? Nihil profectò aliud, quam impedit ejusmodi impuritas, quo minus medicamenti vis gemina cum hoste suo, morbo inquam, ejusque causa congregiatur, eumque vincat, commode, atque pessundet.

Quid igitur fiet de iis medicinis, quae non tantum cruditatem in se continent, sed malignam quoque qualitatè aliquam: & talem non separatam, aut ritè preparatam, vel castigatam etiam porro exhibere audebimus? Solent, & prohi dolor, solent ac nimis verè saepe, inquam, solent,

ejusmodi decocta, pulverata, mixta, nec alio ullo artificio parata medicamenta ægris plus molestiæ (ne quid gravius dicam) adferre, quam solatii atque auxilii. Non itaque spernendæ, aut negligendæ sunt ejusmodi præparaciones, concoctiones, inquam, digestiones & fermentationes. Nam hæc si fiant, ad imitationem fient naturæ, quæ iisdem utitur operationibus ad perfectè maturandos fructus, resque, quas producit, universas. Sed pergamus,

Aristoteles in quarto meteoron tres constituit *πέντες* sive concoctionis species. Prima est *πέντες*, quæ est humoris in humido semine existentis & indefiniti, à calore naturali facta concoctio. Modus autem hic concoquendi, maturandi, atque perficiendi plantarum & reliquarum rerum semina, ut germinent, & fructus uberrimos producere possint, est opus solius naturæ, quæ pro instrumento utitur illo calore vivifico, qui elemento stellarum proportionem respondet, ut idem ait Aristoteles. Hunc ars si non imitari, ipsius tamen sequi vestigia potest. Secunda concoctionis species est *ἐξήλιξη* seu elixatio, quæ est indefiniti in humore existentis concoctio, ab humido calore facta. Tertia & ultima est *πέντες* seu assatio, quæ est ejusdem inteminerati à calore arido & alieno facta concoctio.

Hæc duæ ultimæ concoctiones ab arte præsertim fiunt: circa quarum moderationem diligentes pharmacopœos erudiemus: diligentes, inquam, & verorum medicorum artisque observantes non nugivendulos, qui candelas, faces & nescio quid ridiculi conficere, atque divendere malunt, & mercatoriâ mercede officinas suas opplere, quàm veris artis operibus incumbere, suamque & artis, quam temerè profitentur, dignitatem tueri. Sint igitur pro liberalibus mercenarii, & sordidi, non artifices, artisque (quotquot sunt humano generi summè necessariæ, & alimæ medicinæ famulæ) cultores, sed mercatores, mechanici, spem in pompa collocantes, atque lucro. Hostem in urbe malim videre, quàm hos nebulones. Ab illo enim carere norunt sibi cives: at ab istorum perfidia, quam vel ignorantia, vel malitia, vel sanè negligentia suâ præstant,

quis sibi cavebit, nisi qui eosdem extra urbium pomeria ejiciet, atque exterminabit: De impostoribus hoc dico, & pharmacopœi titulum falsò usurpantibus, ac mercatoriam avaritiæ causâ cum ea confundentibus, non de candidis, bonis atque diligentibus, ad quos hic noster labor pertinet, quibusque hæc nostra studia, & admonitiones in salutem plurimorum, ipsorumq; laudem & emolumentum dicata sunt.

Necessitas & utilitas digestionis.

Sed latius digressi sumus, ac fortè extra ipsa etiam institui pomeria: placuit tamen in re non parvi momenti, utcumq; hoc loco arreptâ occasione & nostram sententiâ proferre. Nunc verò ad propositû redeamus: ad digestionem, inquam, tantoperè operibus pharmaceuticis necessarias, quarum utilitates ad purificationes, & exactas, atq; veras omnium rerum concoctiones facillè percipient, qui eas ritè adhibebunt. Opus est tantum vel unico Balneo Mariæ, vel saltem cacabo pleno aquâ, quæ vel tepida, vel calida ad ignem, si opus sit, reddi possit. Nam differentias, & earum regimen postea trademus. Hoc medio apozemata, atque decocta pura, & clarificata parabuntur: non, ut illa, quæ vulgè ovi albumine repurgata, hoc est, crasso illo modo parata, vel unius quartæ horæ spatio omnem facem in fundum deponunt, quam tamen iteratâ agitatione cum liquore perfusam misero ægro obtrudere non erubescunt. Has fæces paucis aliquot horulis separabimus per digestionem, viribus nihilominus integris servatis, aut certè etiam longè valentioribus redditis, dempro nimirum eo, quod laudatioris essentia vim atq; actiones obtundere, obfuscare, aut penitus impedire posset.

Sic solatio erimus agris, sic naturam ejus tuebimur, morbòq; minore ejus molestiâ fræna iniiciem⁹, donec à natura specifici medicamento ope adjuncta penitus extirpetur extermineturque. Eadem porrò digestionem perfectè depurantur succi radicum, foliorum, florum, uti docebitur in progressu. Et quod magis etiam est, dum digeruntur, coquantur etiam, hoc est, dulcorantur, atq; per Balneum Mar. humido liquore seu vapore separato in syrapi consistentiam rediguntur, quem diu servabis, absque melle, vel saccharo. Ut vel hinc constet ve-

Omnia contradictione dulcorantur.

stet ve-

flet veriffimè ab Aristotele prolatum, omnia concoctione dulcefecere, id quod experientia verè confirmat. Aut, ne quid novi introducere videar in officinas, & à Pharmacopœorū communi methodo, duas tertias tamen facchari minus, quàm folent, in ritè digefto atq; concocto fucco addendas fuadeo, ut palato magis deferviam: exempli gratiâ, in quo fyrupo antea pofuerunt facchari ℥ iij. jam unam tantum adjicient: eritque talis fyropus minoribus paratus fumptibus nihilominus longè utilior, & qui longè minori poffit exhiberi dofi, quæ tamen communibus illis longè fit effiacior. Nam cochlear unicum fyrupi de fucco rofarum pallidarum hoc modo parati fufficiet ad evacuationem fufficientem moliendam. Cùm interim fyruporum, ut vulgò folent confici, vix plures uncie fufficiant. Nec mirum: quid enim aliud ferè in iis, quàm faccharum cum minimâ fucci quantitate? At notum eft faccharum nec purgare, nec refrigerare, quod tamè conditio fyrupi rofarum pallidarum maximè requirit. Sed de his prolixius fuo loco agemus.

De aquis. C A P. VII.

O P P O R T U N U M jam eft, ut quam tradituri fumus pharmaciam in ordinem, ducto à liquoribus (quibus ipfa) exordio, remediaque fingula eadè methodo difcutientes, redigamus. At quoniam inter liquores omnes aquæ primum fibi vendicant locum, earum defcriptiones præmittere operæ precium effe duxi. Has autem in fimplices & compositas dividemus.

Ex fimplicibus aliæ funt calidæ, aliæ frigidæ, aliæ denique mediam inter utrâsq; qualitatem retinent: calidis ad humoris pituitofi, ac melancholici (quos frigidos effe autumant) præparationem utuntur: frigidæ verò ad bilis omnes fpecies (quæ calidæ, ignisq; in homine naturam retinere exiftimantur, quemadmodum pituita aquæ, & melancholia terræ) præparandas ufurpantur.

Aquæ autem calidæ, quas Pharmacopœus in officina fua paratas adfervare, omniq; tempore deffillare debet, funt hæc fequentes.

Aqua.

Aquæ calidæ.

<i>Abrotani</i>	<i>Ruta</i>	<i>Althea</i>
<i>Allii</i>	<i>Sabina</i>	<i>Alchimilla</i>
<i>Anethi</i>	<i>Salvia</i>	<i>Asparagi</i>
<i>Absinthii</i>	<i>Satureia</i>	<i>Alkekengi</i>
<i>Ambrosiana</i>	<i>Serpilli</i>	<i>Barbahirctua</i>
<i>Artemisia</i>	Frigidæ sunt.	<i>Bursa pastoris</i>
<i>Rasiliconis</i>	<i>Acetoſa</i>	<i>Calendula</i>
<i>Bardana</i>	<i>Borraginis</i>	<i>Cauda equina</i>
<i>Betonica</i>	<i>Bugloſſi</i>	<i>Cajete recentis</i>
<i>Calamenti</i>	<i>Succi citri</i>	<i>Cerefolii</i>
<i>Camomilla</i>	<i>Cichorii</i>	<i>Ceterach</i>
<i>Cardus bened.</i>	<i>Cucumeris</i>	<i>Consolida utriusq;</i>
<i>Centaurei</i>	<i>Cucurbita</i>	<i>Caprifolii</i>
<i>Ceparum</i>	<i>Ceraſorum acid.</i>	<i>Citoniorum</i>
<i>Chelidonia</i>	<i>Ceraſorum nigr.</i>	<i>Ebula</i>
<i>Ebula</i>	<i>Endivia</i>	<i>Eupatorii Avic.</i>
<i>Eſula minoris</i>	<i>Fructus fragaria</i>	<i>Fraxini</i>
<i>Enula campana</i>	<i>Lactuca</i>	<i>Fumaria</i>
<i>Feniculi</i>	<i>Limonum</i>	<i>Filicis</i>
<i>Hyſſopi</i>	<i>Melonum</i>	<i>Geniſte</i>
<i>Iridis</i>	<i>Nymphaea</i>	<i>Haliſſacabi</i>
<i>Euphrasia</i>	<i>Plantaginis</i>	<i>Iſa arthritica</i>
<i>Iſa arthritica</i>	<i>Papaſveri albi</i>	<i>Lili condall.</i>
<i>Iuniperi</i>	<i>Papaſveri rubri</i>	<i>Lapathi acuti</i>
<i>Lactendule</i>	<i>Portulaca</i>	<i>Lupali</i>
<i>Matorana</i>	<i>Pyrorum agreſtiũ</i>	<i>Malva</i>
<i>Marrubii</i>	<i>Ranarum, aut</i>	<i>Mercurialis</i>
<i>Matricaria</i>	<i>Potius ſpermatiũ il-</i>	<i>Mili ſoli</i>
<i>Meliſſa</i>	<i>larum</i>	<i>Nucum Viridium</i>
<i>Meliloti</i>	<i>Rofarum</i>	<i>Parietaria</i>
<i>Nucum Viridium</i>	<i>Semper Veri</i>	<i>Primula Veris</i>
<i>Floram nucum</i>	<i>Solani</i>	<i>Polytrichi</i>
<i>Origani</i>	<i>Sorborum</i>	<i>Pomoru redolentiũ</i>
<i>Petroſelinũ</i>	<i>Violarum</i>	<i>Prunella</i>
<i>Pulegii</i>	Temperatæ ſunt	<i>Sambuci</i>
<i>Pœonia</i>	<i>Adianti</i>	<i>Senetorum</i>
<i>Rofmarini</i>	<i>Agrimonia</i>	<i>Scolopendrii</i>
<i>Raphani</i>	<i>Argentaria</i>	<i>Scabioſa</i>

Tamaricidæ

<i>Tamariscus</i>	<i>Vermium terre-</i>	<i>Verbena</i>
<i>Tappi barbati</i>	<i>strum</i>	<i>Verrumcaria</i>
<i>Tussilaginis</i>	<i>Verbasci</i>	<i>Vrtica</i>
<i>Valeriana</i>	<i>Veronica</i>	<i>Vlmaria.</i>

Inter enumeratas aquas aliæ sunt cephalicæ, & cerebri affectibus accommodatæ, sive hi generales sint, sive particulares & proprii, & aurium, oculorum, & reliquarum capitis partium morbi.

Aquæ cephalicæ, sive cerebrales sunt, aqua basiliconis, betonicæ, calendulæ, calamenti, juniperi, lilii convall. majoranæ, melissæ, pæonia, primulæ veris, rosmarini, saturciæ, serpilli, florum tiliaë arboris, visci querni. Omnes hæ aquæ frigidorum humorum, qui in cerebro existunt, pituitæ nempe, ac melancholiæ præparationi interviunt: Ac potissimum quidem Aquæ Basiliconis, betonicæ, salviæ, rosmarini, stæchados, serpilli. Apoplexiæ, reliquisq; ejusmodi soporiferis affectibus, ex pituitâ, & humore crudo natis, dicatæ sunt.

Aquæ calendulæ, granorum juniperi, primulæ veris (quæ & herba paralytis dicitur) mirè ac specificè ad paralyfim conducunt.

Aquæ pæoniæ, lilii convall. florum tiliaë arboris, visci quarni antepilepticæ nominantur, ut ipsa etiam cerasorum nigrorum aqua.

Aqua fraxini cum suo sale mixta, specificum est ad surditatem non inverteratam remedium.

Aquæ chelidonii, euphrasiæ, scæniculi, rosarum, & peculi rosarum, caprifolii ophthalmicæ sunt, ac aliæ quidem oculorum inflammationibus, aliæ reliquis eorum affectibus, imò & acuendæ ipsorum aciei conservandæq; accommodatæ sunt.

Aquæ bardanæ, camomilla, enulæ campanæ, iridis, hyssopi, urticæ, peti, adianti, scabiopsæ, tussilaginis, buglossi, boraginis, violarum, papaveris rubri, pectoris vitis mirificè cōducunt, ex quibus quidē aliæ humori crasso viscidoq; bronchiis pulmorū contento, attenuândo, & juvandæ expectorationi: aliæ verò tenuiori ac subtiliori incrassando, per se, aut syrupo convenienti immixtæ mirum in modum conferunt.

Aqua papaveris rubri (quam semper paratam Pharmacopœi

macopœi habere deberent) singulare, specificumque ex intensissimo rubore notum, ad peripneumoniam, pleuritim, cæterasq; pulmonum inflammationes, remedium est.

Aqua peti (quam nec parant pharmacopœi) generosissima est ad affectum, quem Asthma vocant, ut & ipse etiam syrupus, qui ex illo conficitur, ut dicetur suo loco: hæc aqua etiam purgat.

Aquæ granorum ebuli & sambuci serosos humores deturbant, & asciti conveniunt.

Aqua destillata ex foliis & floribus tapfi barbari, prius in vino per triduum maceratis, est aqua valde efficax ad sedandos arthriticos dolores, ex quacunq; causa subortos.

Aqua barbæ hirci seu candelariæ ad idem mirificè prodest.

Aqua vermium terrestrium contra sanguinem ex casu concretum confert.

Aquæ melissæ, scabiosæ, acetosæ, succi citri, succi limonum, granatorum, cardui benedicti, rosarum & violarum corroboracioni cordis sunt saluberrimæ: pestilentibusque febribus, sincopis, palpitationibus tum assumptæ tum formâ epichematis extrinsecus admotæ medentur.

Aquæ Absinthii, menthæ, Ambrosianæ, cotoneorum stomachales sunt.

Aquæ cichorii, endiviæ, adianti, hepaticæ, agrimonix, eupatorii Avic. lapathi acuti, hepaticæ sunt, in temperiesq; jecinoris, humores præparando, ipsumq; corroborando, corrigunt.

Spleniticæ sunt aquæ ceterach, scolopendrii, geniffæ, tamaricis, pomorum redolentium.

Aquæ raphani, halicacabi, granorum juniperi, limonum, parietariæ, milii solis, esulæ minoris, verrucariæ calculum comminuunt, arenulasq; & materias tartareas in renibus accumulatas dissolvunt.

Aquæ malvæ, bismalvæ, cucurbitæ, melonum, cucumeris, nymphæ, renes ipsos leniunt, urinæq; ardorem & acrimoniam contemperant.

Aquæ pyrorum agrest. & sorborum alvi fluoribus omnibus conducunt.

Aquæ plantaginis, bursæ pastoris, alchimillæ, veronica, pirolæ, caudæ equinæ, consolidæ utriusq; renum ulceribus, ac excoriationi conferunt, suntque aquæ vulnerariæ.

Aquæ cardui bened. & ulmaria, petasites sunt aquæ sudorificæ, ac pestilentibus affectibus conducunt.

Aquæ artemisiæ, matricariæ, marrubii, mercurialis histericæ sunt, uterumque juvant, & affectibus ipsius profunt.

Et hæc quidem sunt aquæ, quæ singulas corporis nostri partes respiciunt, singulisque ipsarum pathematis sive affectionibus medentur: Et inter eas quidem sunt, quæ diversis, tam internis, quam externis, præter supra enumeratos, morbis specificâ quadam qualitate accommodantur: videlicet aquæ anethi, florum camomillæ, sambuci, florum nucum, rutæq; colicis doloribus ex vento profectis levamen tribuunt.

Aqua cepearum ad morsus rabidi canis per os exhibita multum conducit, prodest etiam ad culculum.

Aqua ex succo corticum viridum nucum extracta ad calculum tum renum, tum vesicæ comminuendum pellendumq; expertissima.

Alliorum aqua ad idem confert.

Aquæ hyperici & portulacæ, puerorum lumbricos enecant.

Aqua ceraforum acidulorum, fructus fragorum, papaveris albi, florum centaurei tertianis febribus & biliosis non mediocriter ferunt solatium.

Aquæ ebuli, ivæ arthriticæ, verbasci, arthriticos dolores sedant, si partibus dolentibus, linteamina supra dictis aquis imbuta, tepidè apponantur.

Aqua ex foliis & radice filicis destillata omnibus adustionibus ex linteaminaibus ea imbutis tepidè applicata, singulari virtute confert.

Aqua spermatis ranarum mense Martio destillata, antequam excludantur, excellens est ad omnes oculorum, faciei, totiusq; corporis partium phlegmonas, e quo dictum modo admota, remedium.

Ecce tibi aquarum stillatitiarum, quibus nullo tempore carere debent Pharmacopœi, catalogum: ecce, inquam, específicas verasque unius cuiusque proprietates.

Nec sanè satis est illud nosse, verùm, & ipsas destillandi, servatis integris virtutibus, atque proprietatibus, modus tenendus est, qui quidem alià longè ratione perficitur, quàm vulgari illà destillatione, quâ phlegma solum, & inutilis quædam aqua citò putrescens extrahitur.

Itaque ut eam methodum planè restituamus, aliamque longè utiliore introducamus: herbas, flores, aut reliqua ejusmodi integra, in alembicum, (sive plumbeum sive vitreum sit, conjiciantur, destillandi loco: flores destillandos conteremus, eorùmque jure torculari expresso, & in commune alembicum infuso, virtutem ejus integram substantiamque more solito extrahemus. Quæ quidè ut efficacior evadat, vegetiorque, excipiendæ sunt fæces, & quæ post succum expressum, & quæ in alembici fundo remanserunt, quas in vas terreum impositas, igni ardentissimo calcinabis, donec omninò in cinerem abeant. His peractis cineres istos in manicam Hippocratis injicies: quibus infundes prædictam aquam destillatam, ut omnem sallem recipiat, reafusione sæpius repetitâ: & ita quidem habebis aquam suo sale imbutam, præcipuisque stirpis, ex qua emanavit, virtutibus præditam. Aquam, inquam, quæ multos menses, imò & annos integra incorruptaq; conservari potest, ejus etiam vel uncia unica plus præstabit, quàm plures illius, quæ communi via extrahitur. Nec sanè labori parcendum, aut ab ea operatione abstinendum, cum tantæ rei tamque præciosæ, sanitatis nempe humani corporis, gratiâ fiat. Quod si prædictæ aquæ colorem, & odorem proprium imprimere sit animus: ingentem eorummet florum copiam in rostro alembici impones, ut inter destillandum, aqua sursum ascendens ex istis floribus colorem & odorem (quæ utiles & pulcherrimæ sunt qualitates) alliciet & retinebit. Et hæc tibi est, concinnâ, ni fallor, brevitate, vera & legitima aquarum stillatitiarum præparatio.

Atque

*Nova stir-
que metho-
destillandi a-
qua.*

At verò si unico pharmacopœo omnes suprâ enarratas aquas preparare per otium ac commoditatem non liceat, plures ejusdem urbis inter se convenire deberent (uti fit plerisque in locis ac porissimum in Italia) ut unusquisque sibi partem earum præparandam assumeret, aliisque si opus fuerit, mutuo suppeditaret. Et ita quidem artis medicæ dignitas conservaretur, illorumq; gloria, & honos non sine ingenti populi utilitate, auferetur.

Porro non nobis satis esse duco primam illam & simplicem, aquas cum integris virtualibusque qualitatibus destillandi restitutam methodum instituisse: qua quidem methodo (præter ipsius aquæ bonitatem) si furni vasaq; propria & comoda suppetant, plus uno die, quam alias pluribus, & faciliori longè negotio destillabis: ut cuius experto facile patebit. Quinimò etiam eadem ratione, si per balneum vaporosum aquam extrahere in mentem veniat, totum penè succum prædictum destillabis, ita tamen, ut aqua ne minimum quidem fumum aut ustionem suboleat: neq; hoc solum, verum etiam eadem methodo ex omnibus plantis calidis, ac odoriferis præsertim (quas sulphure ac oleo ex odore illo abundare constat) una cum aquis olea purissima, clarissimâque elicies, quæ quidem quod aquis supernatate percipiuntur, facili negotio separabis. Sed & ultra progredi, ac certam facilemq; aquas vitæ ex plantis, floribus, seminibusque cujuscumque generis sint, extrahendi methodum tradere est animus. Et id quidem per digestionis, & fermentationis viam, qua sane cuius, candidi sincerique ingenii viro judicare per facile erit, nos non perperam suprâ operationes istas tantis laudibus & encomiis extulisse. At ipse quidem altius penetrare (nisi stupendo prorsus, ac hebeti sit ingenio Philosophariq; poterit & percipere, quam seite, quamq; commodè alibi, nempe in tractatu nostro de signaturis internis rerum, sanguinis nostri analogiam cum vino, ipsiusq; aquæ vitæ cum nectare vitæ nostræ, balsamoq; radicali contulerimus. Cum ex omnibus rebus, ac is porissimum, quæ in alimentum veniunt, sola prædictarum digestionum, & fermentationum

Alia aqua extrahenda ratio per balneum vaporosum.

Aqua quæ extrahuntur per digestionis & fermentationis viam.

*Ex omnibus
rebus alimen-
tosis aqua vi-
tae elici potest.*

tionum ope, imò etiam & ex iis, quæ frigidæ existi-
mantur, aqua vitæ elici possit, quæ sit vera rei quinta
essentia. Aqua, inquam, vitæ, quæ de naturâ cælesti æ-
thereâ participat, flammamque non secus ac ea, quæ
ex vino elicitur, concipiet. Experientia etiam ipsa satis
planum faciet, quomodo non tantum vinum, sed &
tritium, omniaque cerealia, & semina alimento-
sa, multò plus nectaris illius vivifici, quam reli-
quavegetabilia, alendo corpori nostro inepta, conti-
neant.

Hanc autem methodum, ut tandem aperiamus: or-
diemur quidem à rosis, quæ frigidæ esse existimantur,
ex quibus tamen odoratissima aqua vitæ extrahitur, &
adeò excellens, ut unica ejus guttula, ingenti satis a-
quæ copię odorem suum communicare, eamq; utilis-
simam jucundissimamq; reddere possit.

*Methodus ex-
trahendi a-
quam vitæ ex
rosis.*

Rosæ igitur tempestate, nec eâ quidem pluviosâ ro-
rida; cum scilicet plantæ madido rore humescunt;
sed expectandum, donec sol radiorum suorum vi om-
nem istam roridam humiditatem dissipaverit, copio-
sâ satis quantitate colligi debent.

Rosas itaq; collectas, & quàm fieri potest diligentis-
simè tritas, in vase terreo vitreato, aut parvo dolio
querno includes, & quàm optimè manib⁹ premes, quò
vas prædictum penè impleatur. Quod quidè vas clau-
sum obturatumq; ut faciliùs fiat digestio, repones in
cellam vinariam per mensem unum, aut diutius, si o-
pus fuerit, donec materiam prædictam, vinum aceta-
rum sobolere odoratu percipias: quo argumento jam
absolutam fermentationem esse cognosces, & eò qui-
dem protelâda est, donec prædictum signum appareat.
His peractis, assume tibi quartam, quintamve rosarum
fermentatarû partem, pro vasis tui magnitudine, quod
sanè necessariò tale esse debet, qualia ea sunt, quibus
destillatores Chymici olea sua & aquas vitæ eliciunt:
quæ quidem ampla, æneâque potius, quàm plumbea
sunt, refrigeratoriisq; suis instructa, quibus aquâ ple-
nis, spiritus frigore condensari, faciliùs commodiùs-
que eliciuntur: assumptam illam rosarum fermenta-
tarum portionem, more solito destilla: quo factò, scæ-
ces re-

res residuas in fundo Alembici subsidentes separa, & tantumdem prædictarum rosarum fermentatarum eidem vali repone, hisque prius extractam aquam affunde, omnia rursus (vase Hermetice clauso, uti dictum) ad siccitatem usque destillando. Collige iterum resicatas fœces (quas etiam, si velis, cum prædictis reservabis) & Alembico eandemmet prædictarum rosarum quantitatem, quam prius, injice, quibus de novo totam aquam destillatam reaffundes, & toties iterabis, donec omnes prædictas rosas fermentatas destillaveris. His rite, ut decet, absolutis, universam, quã eliceris, aquam assumes, & lento igni in vase colli oblongi, sive matraccio, sive quo aquæ vitæ extrahi solent, duodecimam ejus tantum partem (quæ omnium penè spiritualium quãtitas est) destillabis. Ita ut, si verbi gratiã, duodecim aquæ libras habueris, unicam tantum aquæ, odoriferæ tamen & jucundissimæ, spiritualisq; , atque flammam æquè ac ea, quæ ex vino est, concipientis elicies. Quam etiam, ut magis virtualis reddatur, adhuc rectificare poteris. Reliqua verò aqua, quæ in fundo Alembici subsidebit, odorifera, longeq; suavior & melior existet, quàm ea, quæ communi aut vulgari modo destillatur: cui etiam sal suum imprimere poteris, si prædictis fœcibus in pulverem redactis, & manicæ Hippocratis impostis, eam sæpius affundas, quo salem suum facilius alliciat, retineatq;. Eadem planè ratione ex violis, aliisq; floribus, ac iis potissimum, qui calidi odoriferi que existunt, ut rosmarini, salviæ, betonicæ, cæterisq; ejusmodi aquas vitæ elicies, quæ multò præstantiores efficacioresq; sunt ad morbos (quibus supra convenire docuimus) propulsandos, quàm si communi illo vulgariq; tramite id perficiatur. Adde quod vel minima quidem quantitate exhiberi possunt, ut admirandos proorsus, & incredibiles effectus pariant.

Ita etiam ex stirpibus (cujuscunque generis sint, sed ut plurimum calidis) tritis, ac dicto modo præparatis, prædictæ aquæ vitæ facillimè extrahuntur. Idem fit ex fructibus optimè fermentatis, ut satis abundè te-

*Aquam ex
stirpibus ut eli-
candi procedat.*

paran,

parantur, quodammodo vineſcunt, ac tunc ex iisdem met aqua vitæ extrahitur.

Eademmet aqua vitæ ex tritico, granis juniperi, lauri, ſeminibusq; farinaceis calidis omnis generis, elici poteſt. At quoniam iisdem ſeminibus non tanta ineſt, quanta floribus, foliisq; liquoris mercurialis, ſeu aquæ copia, trita, craſſoq; modo pulverizata, in parvulum dolium, quod ex ligno querno confectum ſit, injici, & aqua tepida, donec in liquidioſorem quandam conſiſtentiam abeant imbibiri debent. Quibus etiam ad diſteſionem accelerandum (cui præcipuè incumbendum eſt) tantillum fermenti communis, aqua vulgari diſtemperati adjicere poteris. His peractis, vaſeq; optime clauſo, in loco frigidiffimo (quò faciliùs fiat fermentatio) reponantur, donec aceſcere, vinumq; redoſcere perſentias. Tunc eadem methòdo, deſtillandique ratione procedes, quam ſuprà in extractione aquæ vitæ roſarum docuimus. Hactenus de aquis ſimplicibus. Reſtat tandè, ut de compositis verba faciamus, utilisq; quarundam deſcriptiones tradamus, quas pharmacopœci non modò ſcite, verùm etiam paratas ſemper habere, aliisque quamplurimis aquis nullius, aut parvi momenti præferre debent.

*Aqua vitæ
ex tritico, granis,
&c.*

Aque artiſicioſè compoſitæ (omnes verè noſtræ deſcriptionis) ſunt.

Aqua imperialis communis & paratu facilis.

Elixir Vita Martis, admirandum remedium ad indeteratos morbos peneq; deſperatos propulſandos. ſanitatem conſervandam, Vitamq; ipſam prorogandam.

Aliud Elixir Vita minus facillimum.

Aliud Elixir paratu facillimum.

Aqua theriacalis communis pro gregariis.

Aqua theriacalis, cordialis, & Bezoardica omnibus cordis pathematis, peſtiſerisq; affectibus miro progreſſu conſerens.

Alia aqua theriacalis cephalica, & affectionibus cerebri deploratis, nempe apoplexia, paralyſi, epilepſia, & ſimilibus ſpecifica.

- Alia aqua theriacalis ad epilepsiam, apoplexiam & paralysim.*
Aqua antapoplectica & antepileptica.
Aqua antepileptica.
Aqua hirundinum antepileptica.
Alia aqua hirundinum.
Alia pradicta aqua preparatio.
Alia adhuc eiusdem aqua preparatio.
Aqua picarum composita ad epilepsiam quoq; specifica.
Aqua ophthalmica.
Alia aqua aciem oculorum acuent, cecitatemq; in senibus incipientem prohibens.
Alia aqua ophthalmica.
Aqua ad hamoptosim seu sanguinis sputum.
Aqua ad phthisim, & ulcera pulmonum praestantissima.
Aqua antipleuritica.
Aqua mirabilis ad collapsas vires instaurandas: & ad spiritus vitales & animales roborandos & reficiendos: qua elixirio vita aqua parari potest.
Aqua caponis ad idem.
Aqua ad cordis roboracionem contra Venena, & pestilentes omnes affectus.
Aqua ad pestis curacionem & praeservationem.
Aqua antifebricitica.
Aqua alia contra omnis generis febres, praecipueq; contra intermittentes.
Aqua ad febres etiam pestilentes & ardentissimas.
Aqua antinephritica.
Aqua alia antinephritica.
Alia pradicta aqua preparatio.
Alia aqua antinephritica.
Aqua ad comminuendum calculum etiam in ipsa vesica.
Alia aqua ad idem.
Alia aqua ad idem.
Alia adhuc ad idem.
Aqua ad praeservationem calculi.
Aqua hysterica.

Aqua contra colicam Ventriculi & intestinorum, à cruditatibus & flatibus subortam.

Aqua scorbutica & hydropica.

Aqua dysenterica.

Aqua hypnotica.

Aqua ad gonorrhœam & violentam.

Aqua ad illius sclopetariorum.

Aqua balsamica excellentissima aduersus omnis generis apostemata, ulcera interna & externa: potissimum autem contra fistulas & ulcera phagademica & maligna.

Aqua podagrica.

Aqua alia podagrica.

Alia aqua antipodagrica.

Aqua ad ambusta.

Aqua cancrorum ad idem.

Aqua purgans.

Aqua vomitiua & purgatiua simul.

Aqua ophtalmica.

Aqua cinnamomi.

Aqua caryophyll. & aliorum aromatum.

Aqua imperialis communis & paratu facilis.

℞ Corticum arantiorum,

Et limonū exsiccatorem ad solem, ana ℥ iij

Nucis moschata,

Garyophyllorum,

Cinnamomi ana ℥ ij.

Herbarum melissa,

Masorana,

Thymi,

Hyssopi, prius per se exsiccat. arum ana m. j.

Florum salvia,

Anzbot,

Calendula,

Betonica, ana p. j.

Incisis & contusis omnibus, quæ incidi & contundi, aut imminui quoquomodo debent: ponantur in alembicum affundendo,

Aquarum rosarum,

Et ulmaria ana q. s.

Ut supernatent materiam duobus tribusve digitis: digerantur vase optimè clauso, ad calorem balnei Mar. per octiduum: dein per cineres destillentur, ut artis est, & fiat aqua imperialis: Cui si proprium salem addideris, validior efficaciorque efficietur. Hæc aqua cerebrum, cor, stomachumque imbecillum roborat: si guttur aliquot vel per se, vel cum iuscule exhibeantur. Specifica præsertim quoque est ad iuvandam in sterilibus conceptionem, huic adjecta prius copiosa satis testiculorum leporum quantitate, ex quibus prædicta aqua per viam digestionis salem allicere poterit, & præstantior reddi.

Elixir vitæ majus, admirandum remedium ad inveteratos morbos penèque desperatos propulsando, sanitatem conservandam, vitamque ipsam prorogandam,

℥ Rad. Zedoaria
 Angelica
 Gentiana
 Valeriana
 Tormentilla
 Scorzonera
 Galanga
 Ligni aloës
 Santali citrini, ana ℥ iij.
 Melissa
 Menta rubra
 Majorana
 Basiliconis
 Hyssopi
 Thymi
 Chamadryos
 Chamapityos, ana m. ℥.
 Granorum lauri
 Juniperi
 Cort. limonum
 Arantiorum siccorum
 Sempæonia
 Seseleor
 Anethi

*Feniculi**Anisi**Citrii**Cardui benedicti ana ℥ij.**Garyophyllorum.**Cinnamomi**Macis**Zingiberis**Cubeborum**Cardamomi**Piperis longi**Et rotundi**Spica nardi ana ℥.j.℔.**Benioini**Mirra**Olibani**Succini**Mastiches ana ℥ vi.**Flor. Rosmarini**Salvia**Paeonia**Stachados**Calendula**LaGendula**Hyperici**Cent-aurei minoris**Betonica**Lilii conGall.**Tilia arboris ana p.ij.**Flor. cichorii**Rosarum rubr.**Buglossa ana p. j.**Mellus granati**Sachari albi ana ℔.j.**Aqua Vita optime rectificata ℔.x.*

Incidenda incidantur, & contundenda contundantur. Omnia hæc in mattracium capax, & Hermetice clausum, ne quid exhalet, injecta in fimo equino medioeriter calido per 8. aut 10. dies putrescant: putrefacta fortiter exprimantur: expressio vero per cornutam,

ram, vel alembicum ad convenientem ignem destillentur: ponendo in limbo alembici moschi ʒʒ. ambre griseæ, croci ana ʒj. Aquam, quæ primùm ab expressione illa effluet clarissima (pretiosa tamen) seorsim asservabis. Cum verò recipiens, (quod capax vitreumque esse, & optimè cum collo cornutæ adhærere debet, ne vel minimùm quidem exspiret) obscurari, spiritibusq; subalbidis offerri percipies, aliud ejus loco, aut idemmet repones, si prius exstillatum illum primum liquorem seorsim asservandum separaveris. Junctioque demùm optimè, ut prius cum collo cornutæ recipiente, ignem per gradus, ut artis est, pedetentim augebis, quo prædicti spiritus subalbidi non amplius appareant. Dein ager tuum recipiens, ut eam, quæ secundo elicitæ est, aquam (quam matrem balsami vocant) seorsim etiam separes, ad servésque, & hæc quidem tum ad plures morbos extirpandos, tum ad conservandam sanitatem mirabili profectu conducit. Accommoda rursus prædictum recipiens, sicut fecisti antea, per gradus auge, donec destillato primò oleo subflavo, deinde rubicundo, materiæ in fundo siccæ remaneant, nec tamen perfectæ aridæ, ne qui exstillarit liquor, adustionem suboleat. Quibus peractis, assume tibi aquam illam clarissimam, quam primò satis copiosè elicivisti, affunde residuis fœcibus, & fac ut simul per 6, aut 7. dies digerantur ad calorem baln. Mar. donec aqua coloretur, & flavescat, attracta scilicet magis ignea, & oleaginosa materiæ portione. Fœces residentes, cum scilicet omnem tincturam suam prædictæ aquæ imprefserint, seorsim ad dicendos usus adserventur. Post omnes prædictos liquores (servata tamen si libuerit ex unoquoq; proportione aliqua ad effectus supra commemoratos, quibus mirum in modum profunt) & eum quoque ipsum liquorem, qui ex fœcibus tincturam attraxerit, simul miscebis, ut inde pretiosissimum, longèque prædictis excellentiorem elixir vitæ elicias, ut sequitur procedendo.

Tres itaque prædictos liquores simul mixtos per cornutam aut alembicum vitreum (nulla tamen præmissa digestionem, præter mixtionem ipsam) destillabis, ea-

démque plane ratione, qua prius elementa principiâ- que liquorum separabis. Elicies namque primam aquam clarissimam, quam seorsim reservabis, cum scilicet recipiens fumo nubiloso obscurari percipies: dein mutato recipiente, accommodatôque ut prius iguam eô continuabis, donec liquorem subflavum effluere percipias, quem etiam seorsim ut priorem adfervabis. Interim, dum prædictæ destillationes, aut elementorum sive principiorum duorum separationes fient, reservatas superius fæces ad ignem reverberii, calcinabis, ex quibus in cinerem redactis sal, ut artis est, cum prima tua aqua clarissima allicies, quæ quidem aqua sale suo imbuta, cum reliquis duobus adfervatis liquoribus permisceatur, ut tandem ex triangulo facias circulum, ut loquuntur philosophi, nempe ut ex tribus illis distinctis aquis, per circulationem in pellicano, eâ quâ decet arte, factam, una essentia erumpat. Fiatque ea ratione magnum illud elixir vitæ, arcanum admirandum. Et id quidem via satis succincta, facili atque philosophica, verisque philosophis nota, ex qua viam & certam methodum omnibus rebus conficiendi elixiris consequeris.

Hujus elixiris ineffabiles sunt virtutes ad curandas, & præcavendas vertigines, epilepsias, apoplexias, paralyses, manias, melancholias, asthmata, syncopes, lipothymias, stomachicæ & aliarum partium imbecillitates, cachexias, hystericas passiones, & alia id genus summa & deploranda symptomata. Hujus guttulæ aliquot tantum exhibentur cum decocto convenienti, morboq; appropriato: ut, verbi gratia, ad epilepsiam, cum aqua pœoniæ, liliæ convall. aut florum tiliæ arboris: Ad paralysem, cum aqua calendulæ: ad pestem, cum aqua ulmarie, aut cardui benedicti: ad asthma, cum aqua scabiosæ, peti, tussilaginis, aut similibus. Valec etiam illud elixir ad restaurationem, & conservationem balsami nostri radicalis, si quatuor aut quinque guttulæ exhibeantur cum jusculo, vino aut convenienti aliquo liquore.

Sed dices laboriosiore quod, prolixiorémque esse hujus elixiris præparationem; At sanè longè satius, necessa-

necessariumque magis est tempus in tantis, tamq; admirandis rebus, quam in refarcienda vilibus ac iniuribus penè medicamentis officina collocare. Attamen ut omnibus etiam indulgeam, faciliorem & jucundiorē forsā elixiris ad sanitatem conservandam vitamque prorogandam, efficacissimi præparationem subscribam.

Elixir vitæ minus facillimum.

℞ Rad. gentiana in talcolas sectarum & exsiccatam

Rad. centaurei minoris ana ℥iij.

Galanga

Cinnamomi

Mace

Garyophyllorum ana ℥j.

Flor. Sabina

Hyperici

Rosmarini, ana p. ij.

Vini albi generosissimi lbvj.

Macerentur in matraccio vitreo benè clauso per octo dies ad ignem Baln. Mar. lentum: deinde fortiter exprimantur, & per alembicum vitreum destillentur per cineres ad siccitatem. Aquam destillatam fœcibus reafunde, ut ex his in balneo Mar. tepido rotam tincturam elicias: fœces post tincturæ extractionem reducantur in cineres, ex quibus salem elicies aqua cardui benedicti, vel ulmaria, salemq; illum ex artis præscripto optimè depuratum, ut docebimus, cap. de salibus, prædictæ suæ propriæ aquæ jam tinctæ addes. Ex hoc elixire, quarta cochlearis pars aut per se, aut ex liquore convenienti diu exhibeatur. Specificum est remedium ad omnes cachexias, stomachi imbecillitates, quem à viscidis & mucilaginosi humoribus, huic adhærescentibus tartarum expurgat, mundificatque, vermium generationem prohibet, corpusque sanum conservat, & ab injuriis tuetur. Hoc autem bis tantum in hebdomate, sed tamen longo tempore utendum est.

Aliud elixir paratu facillimum.

℞ Ligni aloes

C → Rad. gal

*Rad. galanga**Zedoariae,**Scorzonera ana ℥j.**Mucos,**Garyophyllorum.**Cinnamomi,**Cardamomi**Distamni,**Corticis citri ana ℥℥.**Coriandri preparati,**Granorum alhermes,**Iuniperi ana ℥iij.*

Crasso modo contusa, in vas vitreum cum collo oblongo, quod matrarium nuncupamus, ponantur: super infundatur aqua vitæ fortissima, ex vino Canariæ distillata, ut materiam quatuor aut quinque digitos supernatet: macerentur omnia in loco frigido per spacium 8. dierum: agitando vas bis vel ter in die: aqua interea temporis cunctas simplicium virtutes extrahet, ac iisdem imprægnabitur & tingetur: Tunc id, quod clarescens, eorundemque ingredientium proprietatibus tinctum & imprægnatum fuerit, separabis per inclinationem, studiosèque in phialis probè clausis servabis: ac tempore necessitatis ejusdem exhibebis cochleare dimidium, vel unum integrum ad summum. Ex residua materia sive spissamento illo formari poterunt linimenta ad apoplexiam & paralysem, coronali suturæ, spinæ cervicis, & partibus ex causâ aliqua frigida dolentibus applicata, in forma cataplasmatum sive linimenti, addendo olea convenientia. Vel ex his omnibus etiam aquam, in modum aliarum aquarum, modò descriptarum, componere licet, si libet.

Aqua theriacalis communis pro gregariis.

*℥ Theriacis Alexandrina ℥iij.**Myrrha ℥j. ℞.**Aqua vitæ**Vini odoriferi ana ℔℔.*

Misceantur, digerantur, & destillentur ad siccitatem in balneo vaporoso. De hac aqua exhibe ℥℔. cum aqua

aqua rutæ, vel fumaricę: potenter sudores movet, valet ad pestilentes omnes affectus.

Aqua theriacalis, cordialis, & Bezoardica, omnibus cordis parthematis, pestiferisq; affectibus, miro progressu conferens, sudorẽm-que movens.

- ℞ Rad. Angelica
 Zedoaria
 Caryophyllata
 Barba hirci
 Tormentilla
 Petasites
 Enula campana ana ℥ ij. ℞.
 Raf. cort. Ligni Indici ℥ viij.
 Santali citrini
 Cinnamomi
 Macis
 Gran. Iuciperi
 Sem. Cardui benedicti.
 Citri
 Et corticis eiusdem, ana ℥ j.
 Diptamni albi
 Scabiosa
 Mentha rub.
 Chelidonia
 Scordii
 Ruta
 Melissa
 Scorzonera ana m. j.
 Flor. Centaurei minoris
 Hyperici
 Genista
 Calendula
 Borraginis
 Buglossa ana p. j.
 Maccrentur per quadriduum ad ignem Baln. Mar. in
 Vini malvatici lb iij.
 Succu limonum.
 Aqua nucum viridum

*Melissa**Vlmaria**Cardui bened.* ℥ ℞.

dein exprimantur. Expressioni adde

Theriaces ℥ iiij.*Conf.ellionis de hyacintho* ℥ j.*Conf.alkermes* ℥ vj.*Diamargarit. frigid.**Diacoralli ana* ℥ iiij.*Diambra,**Diamoschi ana* ℥ ij.*Croci**Myrrha ana* ℥ ℞.*Sacchari candi.* ℥ ℞.

Macerentur denuò per duos trèsve dies ad eundemmet ignem balnei. Dein destillentur per cineres ad siccitatem : fiat aqua theriacalis. Ut præstantior & efficacior fiat, extrahendus est sal ex ficibus residentibus, eâ quâ decet arte, atque cum aqua prædicta commiscendus. Si velis, non opus erit destillatione : Sed de secunda infusione exhibebis ℥ ij. Validius namq; ac præstantius erit remedium, & provocandis sudoribus magis idoneum.

Alia aqua theriacalis cephalica, & affectionibus cerebri deploratis, nempe apoplexiæ, paralyfi, epilepsiæ, & similibus specifica.

℥ *Rad. pœonia**Visci querni**Acori vulgaris, ana* ℥ iiij.*Gran. juniperi maturorum**Sem. pœonia ana* ℥ j.*Garyophyllorum**Macis ana* ℥ vj.*Castorei* ℥ ℞.*Flor. stœchados**Calendula**Retonica**Aurhor**Salvia*

*Lili can&all.**Tilia arboris ana p. ij.*

Incidenda incidantur, contundenda contundan-
tut, & macerentur per triduum ad ignem balnei cali-
di, in

*Vini albi generosi lb ij.**Aqua paeonia .**Salvia**Calendula ana lb j.*

deinde exprimantur fortiter. Huic expressioni adde

*Theriacet Alexandrina ℥ iiii.**Confell anacardina Mef. ℥ j. lb.**Diamofchi.**Aromatici Gabrielis ana ℥ lb.*

Macerentur denuò per duos tresve dies ad ignem
lentum baln. mar. dein exprimantur, & destillentur per
cineres ad siccitatem: fiat aqua theriacalis. Datur ex
parvo cochleari argenteo, ad insultus epilepticos, apo-
plecticosq; , & praedictos morbos mirificè conducens.

Aqua antepileptica maior Quercet.

Hujus aquae descriptio reperitur in nostra Tetra-
de, cap. xxliij.

*℥ Rad. angelica**Zedoaria**Bardana**Scorzonera**Tormentilla.**Bistorta**Enula campana**Gentiana ana ℥ j. lb.*

*Rad. paeoniae maris & feminae, decrescente lu-
na, in signo Leonis collecta*

*Rasura ligni buxi**Visci querni.**Et Visci coryli ana ℥ ij.**Santali citrini**Ligni aloës**Myrabulan. omntum, ana ℥ j.**Diammi albi ℥ vj.*

Herb. Meliffa.
Scabiosa
Acetosa
Fumaria
Agrimonia
Ruta
Anagallidis
Matricaria
Menta rubr.
Absinthii Pontici.
Hyssopi ana m. ij.
Sem. Cardus bened.
Citrii
Pæonia
Seséleos
Gran. Iupiperi ana ʒ ʒ.
Cubeborum
Macis
Nuci moschata
Cinnamomi ana ʒ iij.
Florum genista
Hyperici
Centaurii minoris
Tilia arboris
Lili con&all.
Calendula
La&endula ana p. ij.
Flor. Cichorii
Buglossa
ros. rubr. ana p. j.

Sumendæ erunt radices, herbæ & flores, qui quam
 recētissimi fuerint ex temporis opportunitate, qua pa-
 rabitur hæc theriacalis aqua: quod quidem commodis-
 simè, fiet in æstate, cum omnia tunc abundè vigeant,
 & vitibus valeant. Atq; hæ radices, herbæ & flores re-
 centes, in amplo mortario quàm tenuissimè contun-
 dentur. Quæ si sicca fuerint recentiorum defectu, cras-
 siusculè con&assabuntur. Omnia autem optimè mix-
 ta ollæ indantur vitreatæ satis capaci, ut tota mixtio
 liberè ea contineatur: cui superinfundantur

*aqua stillatitia primula & seris
Lili con&all.*

Flor. Tilia

Et calendula ana ℥ j ℞.

Aq. Melissa

Hyssops

Rosmarini

Genista ana ℥ ℞.

Vini albi optimi ℥ ij.

Aut quantum satis fuerit, ad mixtionem illam imbuendam & perfundendam: quæ sæpe manibus intrò aut cochleari comprimetur, ut melius humectetur, & liquorem imbibat. Hæc autem olla arctissimè occlusa, ne quid expiret, lento igne foveatur, dum materia tepescat, ut sic melior ac facilior fiat fermentatio, septem aut octo dierum spatio: quo enim diuturnior maceratio, eo melior futura est fermentatio. Postea exprimantur omnia, & linteo secernatur ac trahatur expressio. Deinceps fæces torculari fortiter comprimantur, ut tandem aridissimæ reddantur. Arque totus hic expressus liquor in plures alembicos diffundatur, vel in magno destillatorio cupreo simul colligatur, cum refrigeratorio vase (quæ omnibus pharmacopæis obvia & in promptu semper esse debent, ad aquas & olea vegetabilium extrahenda) ex quo aqua exstilletur, quæ pretiosa & excellens futura est. Relictæ autem fæces superiores interea igne reverberii in cineres reducuntur: quibus apprimè calcinatis, superior aqua calidè affunderetur & reassunderetur, donec suum salem ab illis extraxerit, sicque potentior & efficacior reddatur, quæ tamen sola & citra salis sui adjunctionem, ad curationem & præcautionem epileptiarum omnium, sive idiopathicarum, sive sympathicarum: omnibus etiam ætatibus & temperamentis ad ℥ ℞. tutò & feliciter exhiberi potest, idque matutinis horis. Neque enim ea præparandi tantùm & corroborandi ægri vim habet, ut quæ etiam malignas qualitates adornatur, undecunq; ex progrediantur: sed etiam hujus morbi verum, specificum, & ἀλιξιφάρμακον esse certissimum sit.

A D D I T I O.

Verumtamen ut hæc aqua nobilior, perfectior, & majoris virtutis sit, ac energie magis specificæ adversus hunc morbum, additamentis his, quæ sequuntur, ditabitur, ut videlicet ad istius aquæ libras quatuor addas

Theriaca Veneta aut Monspessulana, cuiusque quàm optima ʒ iij.

Confectionis de hyacintho ʒ j. ʒ.

Confect. alkermei ʒ ʒ.

Puls. Diamargarit

Diacorall.

Latificans Gal. ana ʒ ij.

Diacastorei ʒ ʒ. aut etiam amplius.

Castorei ipsius simplicis ʒ ij.

Campbora ʒ j.

Mixtis omnibus & vasi longioris colli (quod matracium vocant) firmissimè clausi impositis, in balneo Mar. fiat digestio per quatuor dies: Deinde igne cinerū destillatio per alembicum extrahatur, destillatam aquam ter aut quater super suas fæces cohobando, eâ cautione tamen, ne nimia fæcum exsiccatione, liquor extractus adustionem redoleat. Quæ tamen non est metuenda, si ex balneo Mar. vaporoso, vel ad siccitatem usque fiat extillatio. Hac ratione præstantissima aqua elicietur, non tantum in omnes epilepsias, sed etiam apoplexias & paralyses. At si secunde hujus destillationis fæces in cineres redigatis & ex iis salem, aqua mellis, juxta artem extrahatis, eumque ter aut quater, ad majorem puritatem & subtilitatem, solvatis, filtratis, & coaguletis, eumque suæ aquæ immiscetis, in qua confectum solverur, auctiores longè vires, & potentiorum multò energiam ejusmodi aqua habitura est.

Aqua antapoplectica minor.

ʒ Aquarum Flor. Tul. & arboris

Lili convall.

Cerasarum nigrorum

Salvia

co, quo dictum supra, modo extractarum ana lb j. ʒ.

Visci querus

Diclamni

Garyophyllorum
Cinnamomi
Nucis moschata
Macis
Cubeborum
Zingiberis ana ℥ j.
Sem. pœonia
Baccarum sumiperi
Distamni ana ℥ j. ℞.
Flor. anthos
Salvia
Betonica
Stachados
Calendula
Hyssoptiana p. j.
Campora ℥ iij.

Digerantur per aliquot dies : dein destillentur per balneum vaporosum ad siccitatem : dosis cochleare j.

Alia aqua ad epilepsiam, apoplexiam, & paraly-
 lyim. Quercet.

℥ Rad. recentium angelica
Erula campana
Zedoaria ana ℥ j.
Raf. ligni buxi ℥ vj.
Pœonia, luna in leonis signo decrescente, si fieri
poteſt, collecta,
Visci querni rec. ana ℥ iij.
Distamni albi ℥ j.
Sem. cardui bened.
Citris
Acetosa
Portulaca
Pœonia,

luna decrescente collectorum & decorticatorum a-
na ℥ ℞.

Nucis moschata
Macis ana ℥ iij.
Flor. Cotula fetida
Sambuci ana p. iij.
Flor. Salvia

*Stachados**Lilii con&all. ana p ij.*

Pulverifanda pulverifentur crassiusculè, & contundenda contundantur, ac macerentur per quadriduum ad iguem Baln. Marin aquarum

*Ruta**Ceraforum nigrorum**Flor. Tilia**Genista**Hyperici ana lb ij.*

Dein fortiter per torcular exprimantur. Huic expressioni adde

*Diamoschi**Diamargariti frig.**Diacorall. ana ʒ ʒ.**Rasura cornu cervi ʒ j.**Confelt. de hyacintho**Confelt. alhermes**Theriaces Veteris ana ʒ ʒ.**Camphora ʒ j.*

Denuò per duos dies in Baln. Mar. digerantur, ac tandem destillentur per cineres. Hujus aque exhibeantur pro dosi ʒ ʒ. vel ʒ j. in ipso paroxysmo. Ut prestantius evadat remedium, salem ex capite mortuo aut fecibus in cinerem redactis, ut artis est, extractum adde, reafusâ nempe eâ ipsâ aquâ super cineres toties, dum virtute salis imprægnata sit.

Aqua hirundinum antepileptica.

℞ *Hirundinum adhuc in nido existentium*
viiij. aut x. parva.

Flor. lilii con&all. p. ij.

*Garyophyll.**Macis ana ʒ ʒ.*

Coquantur omnia in duabus tribusve heminis vini albi optimi: dein exprimantur fortiter, & destillentur: hujus aque cochlearia dup hoc morbo correptis exhibeantur: prompte enim à presenti paroxysmo liberat, futurumque prohibet. Hanc me primùm docuit D. Rondeletius, med. celeberrimus Mospeliensis, & preceptor meus: quam tamen pro magno & non revelando

lando secreto celabat. Eidem autē hirundinum aque, paucula quæ sequuntur adjeci, cujus etiam felices & admirandas vidi experientias.

Alia aqua hirundinum.

Accipe suo tempore sex aut septem, vel plures, si velis, hirundinum nidos, cum ipsæ lanugine cooperiri incipiunt. Has integras in alembicum proprium conjice, destilla, & aquam inde effluentem asserva. Dein feces residuas in fundo subsidentes in cinerem, quâ decet arte, redige, ex quo sume ℥ ℥

Cinerum cranii humani, & si fieri potest, non humani ℥ iij.

Castorei ℥ j. h.

Pulv. visci querni ℥ j.

Succi rad. & sol pœonia ℥ vj.

Aquarum flor. hyssopi

Flor. tilsa arboris

Lili consvallana ℥ j.

Aceti scillitici ℥ ℥. quibus infunde

aquam omnem, quam ex hirundinibus elicuisti: macerentur omnia per aliquot dies ad ignem balnei: dein per cineres, aut saltem per Balneum vaporosum ad integram siccitatem destillentur. Eâ enim ratione aqua *επιπυροδωμη* non redolebit, sed cum omnibus suis qualitatibus integris & requisitis effluet. Hæc aqua per se sola, sale proprio imbuta (præmissis tamen per mensem integrum generalibus remediis convenientib.) ad medium cochleare sumpta mirabiles effectus prodit.

Alia prædictæ aquæ præparatio.

℥ Suo tempore vij. aut viij. pullorum hirundinum nidos, sola tantum lanugine hirsutorum, nec dum perfectis plumis vestitorum: hoc in terreo vitreato vase, firmissimè obstructo, ad reverberandum composito, dum toti pulli in cinerem cum visceribus & plumis reducti sint. Ex hoc cinere accipe ℥ iij. (cujus si tanta non sit copia, de reliquis tantum detrahes, quantum fuerit defectus pulveris) cineres cranii humani ℥ ij.

Pulv. rad. visci querni

Angelica

Zedoaria ana j. ℥. ℞.

Sem. pœonia

Gran. Iuniperi conquassatorum ana ʒvj.

Castorei ʒj.

Succi radicum & foliorum pœonia

Aceti scillitici ana ℔j.

Aquarum hyssopi

Flor. Tilia

Lili conf&all.

Salvia

Rosmarini ana ℔j.

Macerentur simul omnia in vase fortiter obstructo ad aliquot dies in Baln. Mar. deinde fiat destillatio in cineribus, mediocri igne, ad siccitatem. Cavendum, ne destillatum adustionis saporem referat.

Ut autem hæc aqua corroboretur, & vis ejus augeatur, aridas fæces accipe, easque in calcem, vi ignis, albilissimam redige, quibus in manica, aut filtro Hippocratis impositis, superfundatur destillatus liquor, qui crebrâ repetitione lux calci reaffundatur, & identidem trajiciatur: dum totum salem, in quo posita est summa remedii virtus, secum eduxerit & asportarit. Atque sic aquam, non simpliciter & crassè stillatam, quales sunt vulgares, quæ statim muciditatem & corruptionem contrahunt: sed omnium simplicium dotibus ac virtutibus imprægnatam, ac diuturnæ conservacionis habebitis. Ex qua admirandos effectus (ex arte spagyrica manantes) sitis ubiq; & semper experturi.

Alia ejusdem aquæ præparatio.

℥ iij. aut v. hirundinum nidos, quos in frustra, cum ipsis plumis ac lanugine & visceribus, dissecabis: coquantur in v. aut vj. hydromelitis sextarius, eo modo, quo alix carnes in olla elixantur. His adde

Rad. & sem. pœonia

Angelica

Visci querni

Rasura cranii humani

Cornu cervini

Gran. juniperi conquassatorum

Dichamni
Melissa
Betonica
Thymi
Hyssopi ana q. Solet.

Jusculum prælo fortiter exprimatur ac percoletur.
 Expressioni aut colaturæ sequentia adiiciantur.

Macis
Nucis Moschata
Garyophyllorum
Cinnamomi, ana ʒ ij.
Castorei ʒ ss.
Flor. purpureorum anagallidæ
Liliorum con&all.
Tilia arboris
Rosmarinæ
Salvia
Betonica ana p. j. aut duos.
Croci ʒ ss.
Camphoræ ʒ ij.
Aquarum florum primula & verni
Et calendula ana ℥ j.

Macerentur simul omnia ad aliquot dies, deinde fiat liquoris destillatio ex arte: cujus & in ipso paroxysmo, & extra ipsum, prout morbus exigit, exhibeatut semicochlear.

Aqua picarum composita ad Epilepsiam
quoq; Specifica.

℥ Pullos picarum N. xij. frustatim unà cum intestinis & pennis incidantur, & ponantur in vas terreum vitreatum, addendo

Rad. pæonia
Zedoaria
Visci querni ana ʒ ij.
Flor. Tilia arboris
Lilii con&all.
Hyssopi ana p. ij.

Coquantur in oxymelitis anthosati & aquæ milif-

an. lib. iij. ad medietatis consumptionem : dein exprimantur, Huic expressioni adde

Gran. anisiperi

Semp. pæonia ana ℥ ss.

Garyophyllorum

Nucis moschata

Croci

Cinnamomi

Cubebæ ana ℥ iij.

Castorei ℥ ij. ss.

Flor. Betonica

Stachados arabica

Primula Veris

Citri mali ana p. ij.

Anagallisidis purpureis floribus p. iij.

Contusis contundendis, digerantur per 4. dies : dein destillentur per balneum vaporosum ad siccitatem. Dosis hujus aquæ est cochlear unum vel alterum.

Aqua ophthalmica.

℥ *Succi eusfragie*

Chelidonia ana ℔ ss.

Lactis caprini ℔ j.

Misceantur omnia simul, addendo

Zingiberis

Mucis crassiuscule conquassatorum ana ℥ j.

Aloes ℥ ss.

Vitrioli albi ℥ iij.

Macerentur quatuor aut quinque dierum spacio destillenturque per balneum vaporosum. Aquæ destillatæ adde turtivæ frustula, non tamen pulverisata, quæ prius in cochleari ferreo novo ignita fuerint novies extinguantur, & tandem cum aqua prædicta continuo residere sinantur, cuius guttula una oculo etiam inflammato admoveatur : nec respiciendum ad calida illa, quæ prædictam illam aquam ingrediuntur, etiam si initio dolor ingravescat, ferveatque per tempus aliquod : miros enim effectus proderit : tartarum illud oculis adhærescens, pungens, acerrimumque dolorem inferens, & falsas movens lachrymas, dissolvendo. Singulare est remedium ad omnes ophthalmias, præferendumque

dumque sanè omnibus istis simplicibus aquis refrigerantibus, ut rosarum, plantaginis, cerefol. & similibus, colliriisque oculorum refrigerationi dicatis, ut ipsa etiam experientia, præter allatam supra rationem, fidem faciet. Confert etiam ad amblyopiam & amaurosim, si huic crocus metallorum admisceatur, quem credo basim & fundamentum aquæ ophthalmicæ Martini Rulandi, doctissimi celeberrimique medici Germani, cuius ipse admirandos effectus miro successu expertus est, ut videre est, in illius centuriis jamdiu in lucem editis.

Alia aqua aciem oculorum acuens, cæcitatēq;
in senibus incipientem pro-
hibens.

℞ Rad. Valeriana
Ezula campana
Feniculi ana ʒj.
Herb. Chelidonia
Euphrasia ana m. ij.
Betonica
Pulegi ana m. j.
Sem. feniculi
Silerii montani ana ʒvj.
Baccar. iuniperi ʒʒ.
Flor. caprifolii
Rosarum albarum an. p. ij.
Stechados
Salvia
Anthos
Sambuci
Calendula
Schananthos ana p. j.
Zingiberis
Piperis longi
Cubebarum
Cardamomi ana ʒj.ʒ.

Pulverifanda pulverifentur, & contundenda contundantur, & infusa in hydromelitis malvatici vel canariæ vini ʒʒ. ponantur ad ignem lentum vel solem per

quatuor sexvè dies : dein omnia prælo fortiter exprimantur : cui expressioni adde

Aquarum peculi Rosarum

Euphrasia ana ℥ij.

Feniculi

Chelidonia ana ℥j ℥.

Misceantur, dosis ℥j. vel ℥. pro junioribus : sumatur bis terve in septimana jejuno ventriculo. Ex eademmet aqua potest instillari una aut altera gutta in oculos quotidie manè.

Alia aqua ophthalmica.

Componitur etiam alia aqua ophthalmica ex ℥ij. urinæ pueri optimè purificatæ, additis ℥ iij. vitrioli, totidem unciiis ruthiæ : ex quibus omnibus per dies aliquot maceratis : dein per cineres ad siccitatem destillatis, fit aqua ophthalmica, cujus guttulæ aliquot inflammato oculo, aut debilitato admoventur.

Aqua ad hæmoptosim seu sanguinis sputum.

℥ *Rad. bistortæ*

Symphiti majoris

Tormentilla ana ℥j.

Herb. centinodia

Millefolii

Veronica

Pyrolæ

Saniculæ

Bursa pastoris cum rad. ana m. j.

Summitatum rubi

Lentisci ana m. ℥.

Gran. sumach

Myrtill.

Sem. plantaginis

Berberorum

Papav. albi ana ℥vj.

Flor. nympha

Cucurbitarum

Citoniorum

Ros. rubr. ana p. ij.

Contulis & commixtis omnibus macerentur per
quatrduum ad ignem balnei in succorum depuratorū

Plantaginis

Portulacae

Acetosa

Agrimonia ana lb ij.

Dein fortiter exprimantur: his adde

Succorum acaciae

Hypocistidos ana ℥ ij.

Terra sigillata

Boli armeni veri ana ℥ ℞.

Electuarij diatragacanthi frigidi ℥ ij.

Macerentur denuo per quatrduū, dein per cineres ad
siccitatem destillentur: hujus aquae, qui laborat hemo-
prosi, capiat cochlearia duo aut tria, vel per se, vel addi-
to syrupo myrtill. de rosis siccis, aut symphyti descript.
Fernelii. Quod si ab immodico sanguinis fluxu exsol-
vantur vires, adde ℥ i. tincturę corallorū, vel para destil-
latū, quod cum morbo pugnet, & refectioi inserviat.

Aqua ad phthisim & ulcera pulmonum
prestantissima.

℞ *Spec. Electuarii resumptivi*

Diapensidis

Diatragacanthi frigidi

Diacorall. ana ℥ ℞.

Trochisc. de spodio

Et de terra sigillata ana ℥ vj.

Conser. symphyti majoris

Ros. rubr.

Flor. Verbasci ana ℥ j.

Sem. plantaginis

Berber.

Melonum

Cuscuta

Papa. albi

Citoniorum ana ℥ x.

Pulveris cancerorum stagnatiliū ℥ iij.

Contulis crassiusculē omnibus macerentur per 4. dies in

Aquarum Veronicae

Scabiosa

*Buglossi**Plantaginis**Symphytæ maioris ana lb. j.*

Dein fortiter exprimantur & destillentur per cines : huic aquæ destillatæ adde

*Tinctura corallorum**Et magisterii perlarum ana ℥ iij.**Butyri seu lactis Sulphuræ ℥ lb.**Misce : doſis ℥ j. lb.*

Vel per se, vel admixta ℥ lb. syrupi myrtillorum, aut de rosæ siccis : de qua utendum ad plusculos dies.

*Aqua antipleurctica.**℥ Flor. papav. rheadis exsiccatorum p. vj.**Coralli rubra tenuissime pulverizati, & pulveris corticum adellanarum rubrarum**Sem. cardus benedicti ana ℥ j.*

Macerentur per triduum ad ignem Bain. Mar. in aquarum

*Papaveris rheadis lb ij.**Aq. Cardus benedicti**Ulmæ ana lb j.*

Dein per cines destillentur : de hac aqua exhibe ℥ iij. addendo syrupi papav. rheadis ℥ j. idque ante somnum : reiteretur si opus fuerit : non præmittenda erit prius sanguinis missio : cum hac aqua multos pleuriticos etiam desperatos sanitati brevi restitutos sæpe vidimus.

*Aqua mirabilis ad collapsus vires instaurandas :
& ad spiritus vitales & animales roborandos
& reficiendos : quæ elixiri vitæ æquiparari potest.*

Fac destillari vinum Candix, sive vinum malvaticum optimum quinquies vel sexies, in unaquaque vice rectificando, ut artis est. In hac aqua vitæ, post primam vel secundam destillationem, phlegmatisque separationem, materia

*Flor. rosmarini exsiccatorum**Buglossæ**Borraginis*

*Cort. citri sicci**Ligni aloës**Et cinnamomi ana q. Soles*

Habitâ semper quantitatis conficiendæ ratione:
multoties hanc aquam cohobando & reducendo: In
ejus optimè rectificatæ lb j. dissolve

*Confect. alkermes ʒ ß.**Ambra grisea ʒ ij.*

De hac exhibe cochleare dimidium in cordis deli-
quio, melancholicis, & aliis deploratis affectionibus.

Aqua caponis ad idem.

Quâvis in Weckeri viri doctissimi antidotario, opere
non minùs laborioso, quàm utili, aliquot hujus aquæ
descriptiões fatis elegantes reperiantur: non tamen
intermittere potui, quum hic unam de nostris adjunge-
rem.

ʒ caponem unum (vel plures, prout lubet) anti-
quum, & pinguem, exenteratum in frusta discinde, & in
phialam vitream capacem injice, addendo

*Santali citrini**Ligni aloës**Garyophyllorum**Nuci moschata**Cinnamomi**Macis ana ʒ. j.**Galanga.**Corticis citrii**Zedoaria**Croci ana ʒ ß.**Flor. rosmarini**Salvia**Betonica**LaScendula**Borraginis**Buglossa**Ros. rubrarum, ana p. j.**Coralli preparati ʒ j.**Granorum alkermes, ʒ iij.**Vini canaria mens. j.**Sacchari albisissimi lb ß.*

Vas benè clausum, ut nihil evaporet, collocetur in Balneum Mar. fervidum, per octo, vel decem dies: donec capo vi bullientis aquæ in minutissimas particulas decoctus fuerit. exprimantur postea omnia per torcular, & in alembico destillentur. Dosis est cochlear unum atque alterum. Gesnerus hanc aquam mirificè commendat ad vires exhaustas, & ipsas etiam febres continuas

Aqua ad cordis roborationem contra venena, & pestilentes omnes affectus.

℞ Rad. Angelica

Carlina

Tormentilla

Cort. citris

℞ Olisbani ana ℥ij.

Sem. Cardus benedictus

Acetosa

Ulmaria

Santalorum omnium ana ℥℞.

Conser. Buglossæ

Rosarum

Violarum

Mithridatii

Conser. de hyacintho ana ℥ij.

Spec. Diamargariti frigidi

Camphora ana ℥ij.

Terenda terantur crassiusculè, & indantur omnia in alembicum vitreum, super affundendo aquæ vitæ rectificatæ ℔ iiii. digerantur vase optimè clauso: dein per cineres aut balneum vaporosum destillentur, & est aqua mirabilis ad lipothymiam, syncopen, & pestilentes omnes affectus: dosis semicochlear argenteum, vel paulò plus.

Aqua ad pestis curationem & præsertionem.

℞ Ligni Aloës ℥j.

Rad. Garyophyllata

Gentiana

Zedoaria,

Angelica

*Tormentilla ana ℥ij.**Cinnamomi**Macis**Santali rubri**Bacc. laniperi**Sem. Cardui benedicti**Cort. Citri & sem. eiusdem ana ℥vj.**Diclamni Cretensis sicci**Melissa**Hyssopi ana M. j.**Rasura cornu cervi**Eboris, ana ℥℥.*

Macerentur ad ignem lentum per sex octóve dies in succorum depuratorum rutæ, scordii, & sculmarie ana ℥ viij. dein fortiter prælo exprimantur: his adde

*Theriaces**Mithridati optimi ana ℥ij.**Confect. de hyacintho,**Alkermes ana ℥℥.**Spec. diambra ℥ij.**Croci ℥j.**Camphora ℥℥.**Vini malvatici**& aqua vite optima ana ℔j. ℥.*

Infundantur denuò per sex dies ad ignem lentum vase optimè clauso, ut nihil exspiret: dein fortiter exprimantur: de quo expresso, si velis, exhibere poteris, peste jam correpto ℥ij. Est magnum sudorificum. Vel expressum illud destilletur per cineres, & fiat aqua: dosis ℥ij. ℥. his addendo syrupi acetositaris citrii, vel limonum ℥℥. fiat potio: sudorem mirum in modum provocat: peste correptis primo etiam die exhibetur, etiam prætermissa purgatione, & sanguinis missione, quam evacuationem in multis pestilentibus affectibus improbamus: reiteretur potio, si opus fuerit sequenti die. Confert etiam ad omnes affectus venenatos, si cum aliqua aqua vel syrupo convenienti cõmiscetur. Ad pestis præservationem sufficiunt quatuor sexvé hujus aquæ guttulæ, in vino, vel jusculo convenienti, & mane propinata: ex guttulis aliquot ejusdem aquæ
labra,

labra, nares, aures, illiniri etiam poterunt, singulis matutinis grassante morbo.

Aqua anti-febricitica.

℞ *Melissa*

Betonica

Argentaria ana partem unam;

Ut ex illis omnibus simul tritis & expressis ℔ iiiij. ad minus, succi extrahi possint.

Succi saliorum & r. ad. centaurii minoris, (quod febrisugam vocant) ℔ ij.

Aqua asiacorum seu cancerorum fluviatilium cum crustis conquassatorum ℔ j.

Aqua ex succo capitum papav. albi elicita ℔ s.

Aqua fructuum fragaria ℔ j. s.

Misceantur, & per alembicum vitreum per cineres destillentur: specificum est remedium ad omnis generis febres, ac intermittentes potissimum, sed maxime tertianas nothas & exquisitas. Hujus autem usus est ejusmodi: ut 12. horis ante paroxysmum clyster emolliens & refrigerans injiciatur: dein quinque ante predictum paroxysmum horis, jusculum optime consummatum exhibeatur. Accessionis vero initio propinandaegro sunt ℥ iij. predictae aquae: cui si guttulas aliquot spiritus vitrioli addideris, praestantior evadet.

Aqua alia contra omnis generis febres, praecipueq; contra intermittentes.

℞ *aquarum Fragorum*

Centauri ana ℔ ij.

Mellic. ℔ ij. Gel. iij.

Omnibus invicem mixtis indantur in Alembicum, quod sine pileo, in formicarum acervum sepeliatur: ubi formicae a mellis dulcedine pellectae, catervatim irruent in hanc aquam: postquam harum sufficientem collegeris quantitatem, exime vas, omnia invicem optime agitando: dein capitulo super alembicum reposito, omnium fiat destillatio per cineres. Dosis est semicochleare, aut paulo plus, si vires patiantur. Initio paroxysmi, satis vehementem provocat vomitum: infiniti ex hujus aquae usu pristinam valetudinem recuperant. Sed medici est, deliberare prius, quam eandem

dem porrigat, num ager ad vomitum proclivis sit, nec ne? num materia, quæ febrem efficit, idonea sit vacationi per vomitum, aut contra? numque ægri vires validiores aut debiliores existant? His omnibus exquisito iudicio libratis, intrepidè vomitivum hoc exhibebitur, cujus effectus præstantissimi se indies in pluribus ægrotis prodent.

Aqua ad febres etiam pestilentes & ardentissimas.

℞ Rad. Tormentilla

Buglossa

Scorzivera

Acetosa ana ℥ j.

Theriacis Alexandria ℥ ij.

Succi Limonum depurati

Aquar. fumaris

Vlmaris

Cardui bened.

℞ Centaurii minoris ana ℥ iiij.

Diamargarit. frig ℥ ss.

Extracti scordis ℥ iiij.

Macerentur per quadriduum: dein exprimantur & destillentur, de qua æger febricitans capiat ℥ iiij. & cooptus paulò plus solito sudabit.

Aqua antinephritica.

℞ Rad. Restæ bovis

Petroselini

Eryngiorum ana ℥ j ss.

Parietaria

Herniaria

Saxifragia cum toto ana M ij.

Argentaria M j ss.

Senelorum

℞ Baccar. Alkekengi conquass. ana ℥ iiij.

Milis solis

Feniculi dulcis ana ℥ ij.

Conquassentur & macerentur in vini albi generosi suff. quantitate per quadriduum: dein fortiter exprimantur & destillentur: de hac aqua sumat cochlear unum aut alterum singulis matutinis, assumpto priùs

prius bolo ex cassia, vel ex electuario lenitivo, vel diase-
besten.

Alia aqua antinephritica.

℥ Succor. Argentaria

Senelorum.

Parietaria ana ℥ j. ℞.

Hydromelitis scilluica ℥ j.

In his liquoribus simul mixtis macera per 5. aut 6.
dies ad ignem lentum Baln. Mar.

Gran. Iunipersi contusorum ℥ iij.

Mili solis

Saxifragia

Althea

Bardana

Feniculi ana ℥ iij.

Pulv. Herniaria

Rad. Resta bovis

Cinnamomi ana ℥ j.

Camphora ℥ ij.

Dein destillentur per cineres. De hac aqua exhibe
ad ℥ ij. cui aquæ si sal proprium ex arte paratum, &
convenienti quantitate addas, longè potentius erit re-
medium.

Alia prædictæ aquæ præparatio.

℥ Succor. Raphani

Limonum ana ℥ j. ℞.

Aquar. Betonica

Argentaria

Saxifragia

Verbena ana ℥ j.

Hydromelitis malvaticæ ℥ ij.

In his liquoribus simul mixtis macera per quatuor
aut quinque dies ad ignem lentum B.M.

Granor. Iunipersi maturor. & recent. ℥ iij.

Mili solis

Sem. Bardana

Raphani maioris

Saxifragia

Vrtica

Cepa

*Anisi**Feniculi ana j. ℥.**Quatuor sem. frig. maior. mundatorum**Sem. Althea ana ℥vj.**Extracti lithontrib.**electuar. Ducis**Et Iustini, Nicolai ana ℥℥.**Calci testarum odorum**Cinnamomi ana ℥iij.**Camphora ℥ij.*

Dein fortiter exprimantur & destillentur per cineres: de hac aqua exhibe ad ℥ij. cui aqua si sal proprium ex arte paratum & convenienti quantitate addas, præstantior multò evadet aqua.

Alia adhuc ejusdem aquæ præparatio

*℥ rad. Heleni**Pimpinella**Petroselini**Pyrethri ana ℥j. ℥.**Sem. Milii solis**Saxifrag.**Anisi**Feniculi**Vitica ana ℥vj.**Spec. Diatrion piper**Lithontrib. ana ℥ij.**Baccar. Lauri**Iuniperi ana ℥j.**Sanguinis hirci seu cervi ℥iiij.**Halicacabi**Sem. gehista ana ℥℥.*

Contundenda contundantur & macerentur in suff. quantitate spiritus vini, per quatuor dies, dein destillentur: de hac aqua exhibe ℥j. vel ℥j. ℥.

Aqua ad comminuendum calculum etiam in ipsa vesica.

*℥ Succor. Porri**Copa**Raphani*

Raphani ana ℥ ij.

Limonum

Parietaria

Auricula muris ana ℥ ℞.

*Aqua in vesica
mittenda.*

Omnibus his succis simul commixtis, fiat primum digestio, & fermentatio (quæ duæ operationes magnoperè requiruntur) dein destillatio. Addi quoque potest crystallus calcinatus, nec non simus columbinus, qui totus est nitrosus, singulorum quantum satis est. Hæc aqua per os exhiberi, vel in ipsam etiam vesicam injici potest. Calculum comminuit, & sensim in pulverem conterit, mucilaginosam præterea & tartaream omnem substantiam, unde lapis generari solet, tum in renibus, tum in vesica, incidit & dissolvit, idque sine ullo periculo & dolore. Est denique remedium potentissimum & summum, nostròque artificio inventum & descriptum.

Ad idem

℥ *Succ. Esule minoris*

Ferruncaria

Centumnodii ana ℥ j.

In his macera borraginis ℥ j. dein destillentur.

Ad idem.

℥ *Aquarum stillatitiarum Alkekengi*

Fol. Querc. ana ℥ ij. ℞.

In quibus macera per quatuor dies ad ignem Baln. Mar.

Rad. Pyrethri crassiusculè contusa

Galanga ana ℥ ℞.

Aloës ex vesica ℥ vj.

Sem. Faniculi

Genista

Meli solis ana ℥ iij.

Lapidis Iudæici

Lencis, ana ℥ ij.

Destillentur per cineres lento igne: dosis ℥ ij. vel tres.

Ad idem.

℥ *Rad. Raphani in orbiculos dissecta, & in alembicum intecta bonam partem.*

Huic

Huic adde

*Cinnamomi**Nucis mosc. ana ʒj. aut amplius,**Pyrethri ʒvj.**Bacc. matur. iuniperi ʒi.ʒ.**Feniculi dulc.*

Vini albi optimi tantum, ut duos tresve digitos materiam superemineat: omnia digerantur in loco frigido, per 10. vel 12. dies, & postea destillentur per cineres. Dosis hujus aque est ab ʒj. ad ʒij. vel omissa destillatione, postquam macerata & digesta fuerint, trajiciantur per manicam Hippocratis, ac, si voles, saccharum addes ad conficiendum claretum: de quo capies ʒj. vel duas

Aqua ad præservationem calculi.

℞ *Rad. Eryngiorum**Restæ bovis**& quinq. rad. aperitivarum ana ʒj.**Herb. Herniaria M. ij.**Cort. Limonum ʒj.ʒ.**Quat. Sem. frig. maior.**Sem. malvæ**Althea ana ʒiij.**Saxifrag.**Mili folis**Lapillorum Mespillorum**Raphani maioris**Bardana**Gran. Iuniperi maturorum & rec. ana ʒvj.**Fruct. Alkekengi num. xx.**Juiubarum paria vj.**Dilcamni Manip. ʒ.**Flor. Genista**Hyperici**Betonica**& Malvæ arborescentis ana p. ij.**Liquiritia ʒij. ʒ.**Cassia lignea ʒi.*

Contrundenda contundantur, & pulverisanda pulverisentur & macerentur in aquarum

*Argentina**Seneciorum**Parietaria ana ℥ ℞.**Vini albi generosi ℔ ij.*

Idque per quatrimum in B.M. calido: dein fortiter exprimantur: Expressioni adde

*Spec. diatragacanthi frig.**Trochiscorum alkekengi sine opio an ℥ j.*

Denuò digerantur ad ignem Baln. Mar. per unum diem vel alterum, & destillentur per alembicum vitreum, ut artis est.

Aqua hysterica.

*℞ Succorum depuratorum**Matricaria**Mercurialis ana ℔ j.**Nucis moschata**Cinnamomi**Ligni aloë**Macis ana ℥ j.**Flor. Anthos**Salvia ana p. ij.**Castorei ℥ vj.**Facula Bryonia ℥ ℞.**Vini albi generosi ℔ j. ℞.*

Digerantur per tres aut quatuor dies: dein destillentur per balneum vaporosum ferventissimum: fiat aqua pro hystericis omnibus affectibus: dosis cochlear unum manè Uterum ab impuritatibus detergit: muliebri fluori confert, hystericisque omnibus affectibus conducit.

*Aqua contra colicam ventriculi & intestinorum,
à cruditatibus & flatibus subortam.*

Destilla aquam ex floribus Nucum & Camomilla, de quibus singulis cape ℔ iij misceantur, in iisq; infunde per quatrimum, florum Camomilla veræ & Sambuci, ana p. vj. dein fiat expressio & colatura in qua rursus infunde, ut prius, per 4. dies prædictorum florum, ana p. vj. tandem denuò coeantur, & prælo fortiter exprimantur, cui expressioni adde

Sem.

*Sem. Faniculi**Anisi ana ℥ j.**Baccar. tumberi ℥ ij.**Baccar. Lauri ℥ j. ℔.**Cinnamomi electi ℥ vj.**Mentharubr. sicca*

Stent in infusione in Baln. Mar. per duos dies: dein destillentur per cineres. Hæc aqua est tum ventriculi, tum intestinorum anodynum remedium: dolores omnes à flatibus, & à quavis alia frigida causa subortos ledat, statusq; ipsos discutit. Dosis ab ℥ ij. ad tres.

*Anodynum
& adversus
status reme-
dium.*

*Aqua scorbutica & hydropica.**℥ Cart. Capparum**Fraxini**Tamarisci**Polypodi querni ana ℥ ij.**Herb. Cochlearia**Nasturtii aquatici**summitatum Melissa**Eupatorii Mesua**Ceterac**Chamedr.**Chamapit. ana m. ij.**Sem. Faniculi**Anisi**Cardui bened. ana ℥ j. ℔.**Flor. Genista**Centaurii minoris**Hyperici**Sambuci**Epithymi ana p. ij.*

Omnia macerentur per tres dies in

*Aquarum Fumaria**Seri lactis ana ℔ ij.**Vini albi generosi ℔ iij.**Oxymelitu scillitici ℔ j.*

Dein colentur & exprimantur: expressioni adde

*Trochiscorum de capparibus,**Dialatca ana. ℥ vi.*

Dein destillentur per cineres ad siccitatem. Dosis

℔ 2   ℥ ii. ma-

℥ ij. manè tribus horis ante cibum: continuando per aliquot dies secundum morbi magnitudinem.

Aqua adversus humores melancholicos.

Hæc aqua tartareos crassosq; humores melancholicos, tum in liene, tum in mesenterio, aliisq; nutritio- ni famulantibus partibus collectos ac infarctos præparat, incidit, digerit, emollit & liquefacit, futuraq; evacuationi aptos reddit: melancholiæ hypochondriacæ, quartanæ febris, scirrho tum hepatis, tum lienis conducit. Sed confert propriè ad scorbutum, malum quidem maritimis, aquiloniisq; præsertim, regionibus familiare & endemicum.

Si prædictæ compositioni herbas cichoraceas, radices vincetoxici, rubiæ tinctorum, valerianæ, seminaq; sambuci & ebuli addideris, cum trochiscis de eupatorio, de rosis, & de rhabarbaro, concinnabis aquam ad hydropem per utilem.

Aqua dysenterica.

℥ Rad. Acetosa

Pentaphylli

Tormentilla

Bistorta

Bursa Pastoris

Symphyti utriusq; ana ℥ j. ʒ.

Cort. Citri sicca ℥ j.

Ligni aloes

Ligni rhodii

Myrobalan. omnium ana ℥ ʒ.

Sem. Melonum

Cucumeris

Acetosa

Citri

Portulacæ

Endivie

Papa. & albi

Psylli

Citonsorum

Coriandri præparati

Et granorum myrti ana ʒ vj.

Flor. Tapsi barbati

Malvæ arborescentis

Camomilla

*Camomilla**Rosarum rubr. ana p. ij.**Maceis**Nucci moschata ana z iij.**Cornu cervi preparati**Trochiscorum de spodio**Et de terra sigillata**Lapidis hamatidis preparati ana z ij. ℞.**Acacia z j.*

Contundenda contundantur, & pulverifanda pulverifentur, ac mactrentur per vj. dies ad ignem Baln. Mar.

*in aqua Pyrorum agrestium**Serborum**Plantaginis**& Tormentilla ana ℔ ij.**Aq. Florum malva arborefcientis**Camomilla &**Verbasci ana ℔ j.*

Dein colentur & quam optimè exprimantur: huic expressioni adde

Ops Thebatici preparati, id est, suo sulphure narcotico (quod suavissimis somnifaco veternum inducit) per lenem ignem prius spoliato. z j. ℞.

*Extracti dysenterici nostra descriptionis**Croci maris ana z ij.**Croci orientalis z j.**Spec. ℥ Diatragacanthi frigidi z vi.*

Dein ex artis præscripto destillentur, ut fiat aqua: *Centra hemorrhagiam.*
 qua non tantum mirabilis est in dysenteria communi vel pestilentiali sed & in omni alvi fluore omnique hæmorrhagia sanguinis à quacunque parte defluat aut subortiarur.

*Aqua hypnotica.**℥ 4 sem. frigidiorum masorum excorticatorum ana z ij.**Sem. Papav. albi ℔ z.**Lactuca z iij.**Hyoisiani z ij.*

*Flor. Nymphaea**Violarum.**Ros. rubr.**Papaſ. rheadis ana p. iiii.**Flor. Sambuci**& ſummitatum Ruta ana p. ij.**Macis**Nucis moſchata**Bentoni ana. zvi.*

Contundantur, & infundantur per quadriduum.

*In aquar. Roſarum**Lactuca**Nenupharis**Papaſ. rheadis ana ſb ii.*

Dein colentur & fortiter exprimantur: huic expreſſioni adde

*Requi. Nicolai z ſb.**Croci**Mumia ana z iii.**Camphora**Caſtorei ana z j.*

Deſtillentur ex artis præcepto: doſis hujus aquæ z ii. tempore ſomni: in omnibus diuturnis vigiliis, à febribus ardentibus præſertim, excitatis plurimum conducit: præferendaq; eſt, ut longè tutior, aliis vulgariſſimis narcoticis, ſimplici nempe requiei Nicolai, Philonio, ipſiſq; pilulis de cynogloſſo, & aliis eius generis. Hæc aqua dolorem etiam omnem obtundit & mitigat: atq; inflammationibus omnibus internis confert, viresq; æmulatur alicuius laudani.

Aqua ad gonorrhæam fetidam & virulentam atq; etiam inveteratam, præſtantiffima.

*℞ Pulveris Menthe ſicca**Diſſamni &**Rad. Ileos Florentia ana z j.**Pulver. ſem. agni caſſis**Ruta**Lactuca ana zvj.**Theribinth. Veneta z iiii.**Vini albi z xx.*

Hæc

Hæc omnia iniiciantur in Alembicum & per Baln. vaporosum destillentur: de hac aqua exhibe mane duo cochlearia per aliquot dies, præmissa convenienti seu mercuriali aliquâ purgatione: hanc centies expertus sum: conducit etiam ad ulcera renum.

Aqua ad ictus sclopetariorum.

℞ Aristolochia rotunda

Baccarum Lauri in pulverem redact. ana ℥ ℞.

Puls. herb. Veronica

Pivola in umbra resiccatarum ana ℥ ii.

*Alicorum in plenilunio captorum, & in sur-
no exsiccatorum, & pulcherratorum ℥ vi.*

Omnes hi pulveres inter se mixti lineo sacco includantur. Quibus peractis, accipiendum est vas novum terreum, vitreatumq; , & satis capax, cui infundendæ sunt heminae tres vini optimi, miscendo simul Pervinca recens collecta m. j. dein etiam sacculum prædicto pulvere repletum, & optimè deligatum. Quæ omnia ita disposita, macerentur per dies aliquot, exprimantur fortiter, & destillentur ad mediæ aut duarum partium consumptionem. Tum reservatâ seorsim aquâ destillatâ feces residuæ per manicam Hippocratis transcolentur & seorsim asserventur. Hujus autem usus est ejusmodi, ut saucius vncias circiter duas aquæ destillatæ singulis matutinis per dies xiii. continuos capiat, ut ex eo, quod in vasis fundo remanserit, optimè, ut dictum, colato vulnus lavet, & turandam (quæ parva esse debet, etiam si cavum & profundum vulnus fuerit) illinat, cui tandem folium caulis rubri super imponat, atque ita mirabiles aquæ effectus experietur. Vulneraria quoque est prædicta aqua, miròque progressu ulcera inveterata tam interna, quam externa sanat. Conferretiam ad cancerum, si cum ea decoquas vermicullos, qui multipedes dicuntur.

*Usus aqua
istius scilicet
riturus.*

Aqua balsamica excellentissima adversus omnis generis apostemata, ulcera, interna, & externa: potissimum contra fistulas & ulcera phagædenica & maligna.

Ex æquis partibus foliorum & florum Rosmarini, tholiorum & graporum

*Lauri**Sanicula**Veronica**Pati**Myrti**Plantaginis*

Destilla aquam : in cuius lb̄ vj. adde

*Terebinthina Veneta lb̄ j.**Gummi bedera**& Cerasorum ana ℥ iij.**Thuris masculini**Myrrha**Mumia & Ceratana ℥ ij. ℞.**Aloë succotrina ℥ ij.**Macis**Piperis**Garyophyllorum ana ℥ j.**Sacchari lb̄ ℞.**Croci ℥ ℞.*

Omnibus invicem mixtis, fiat in retorta destillatio per cineres, ut artis est : donec recipiens sua sponte refrigeretur. Hanc aquam, quæ tota oleaginea est citra ullam rei alicujus separationem, serva in Phialis probè clausis. Nam excellentissima est, & preciosissima : ex ea lavabis fistulas, admotis solummodò ejus aliquot guttulis : item ulcera canerosa, phagædenica & fordida, quæ vicina sunt malo mortuo : & mira videbis. Prestantissima quoque est ad carbunculum & anthracem pestilentem, ad vomicas, abcessus, apostemata, & interna ulcera. Offerendæ sunt tantùm aliquot guttulae cum vino albo, aut cum alio quodam jusculo, vel aqua vulneraria.

*Carbunculus
& Anthrax
pestilens, &c.*

Aqua podagrica.

℞. *Aqua Destillationis spermatis ranarum,**Tapsi barbati**Filicis ana lb̄ ij. ℞.**Urina pueri Vinum bibentis lb̄ iij.*His adde *Theriaces recentis ℥ ij. ℞.**Vitrioli**Salis fusæ**Alumini*

Aluminis ana ꝑ̄ iiij.

Destillentur ad siccitatem per cineres : huic aquæ adde.

Salis Vitrioli id est, è suo calchotare extracti ꝑ̄ j. ℞.

Camphara

Crociana. ꝑ̄ ij.

Misce. Ex hac aqua foveantur partes dolentes repidè, sæpè nova immersione renovando linteola. Vel cum muria salis & urina pueri ana simul mixta, destilletur aqua ad eòsdemmet dolores pacandos.

Aqua alia podagrica.

℥ Foliorum & florum sambuci viridium ana ℥ j. aut plus minus, prout libuerit, majorem vel minorem quantitatem conficere. Contundantur omnia, & optimè macerentur in aqua vitæ, idq; per dies duos vel tres in Baln. Mar. dein destillentur per vas vitreum vel cupreum ad siccitatem: deq; hac aqua bis in die foveatur pars dolens, eaq; fidenter & intrepidè utere, vel etiam in ea Podagræ specie, quæ à calidis humoribus promanavit.

Alia aqua antipodagrica.

℥ Spiritus Vini rectificati ℥ ij.

Mellis purissimi ℥ j.

Destillentur in balneo vaporoso: sic duos destillabis liquores: primus est aqueus, secundus multò fortior & sulphureus, quem seorsim reserva: magmati sive remanentiæ adde croci orientalis integri ꝑ̄ j. ℞.

Terebinthina Veneta ꝑ̄ ij.

Castorei ꝑ̄ vj.

Tartari ad albedinem calcinati ℥ ℞.

Salis fusi ꝑ̄ j.

Phlegmatis Vitrioli, à suo spiritu non separati ꝑ̄ iiij.

Lixivi sarmientum Vitæ ℥ ij.

Macerentur per 24. horas: dein destillentur ad siccitatem: liquor qui inde emanabit seruetur etiam seorsim. Facibus remanentibus affunde priorem aquam reservatam: macerentur & destillentur: Tandem omnes liquores destillatos misce, & denuò per Balneum vaporosum destilla: sic habebis aquam antipodagricam miræ facultatis.

Hanc mihi aquam Germanus quidam, vir celeberrimus tanquam singulare donum obtulit, affirmans hanc esse ipsam aquam M. Rulandi. Eodem igitur, quo nobis contigit pretio, eam nunc reddimus dignam eandem statuentes, ut in publicum hominum conspectum veniat. Eximios enim ipsius effectus vidimus in sedandis podagricis doloribus, si lindeola in eadem mediocriter calefacta & immersa membro dolenti applicetur

Aqua ad ambusta.

℞ Aqua Stillatitia foliorum Filicis ℥ j.

Phlegmatis Vitrioli

& Aluminis ana ℥ ss.

Flov. Tapsi barbati

Folior. Hederae nigrae ana M j.

Limacum rubratum

Ranarum

Allacorum aut Cancrorum susvatilium.

ana N. x.

Destillentur in alembico plumbeo, satis magno igne: ex hac aqua sove adustum locum quinquies aut sexies in die. Aqua quoque spermatis ranarum mixta cum solo vitrioli phlegmate multum confert.

Aqua spermatis ranarum ad ambusta.

Ante multos jam annos descripsi aquam quandam in meo sclopetario, ex Filicis tantum additione preparatam: quae sola in ambustis praesentissimum & summum est remedium, si lindeola in ea imbuta loco afflicto apponantur. Aqua sequens in eodem libro nostro descripta, ad eodem usus valet, potestque omni tempore parari.

Aqua cancrorum ad idem.

Aqua ex temporanea cancrorum.

Canceri aut gammari bulliant cum aqua Sempervivimajoris in vase duplici accuratè decluso per diem integram: post destillentur igne subjecto. Aqua ter affundatur capiti mortuo, & abstrahatur, tum demum reservetur. Inflammationi, ambustis, & carcinomati multum confert. Si ex cineribus capitis mortui salem cum propria aqua elicies, praestantius evadet remedium ad curanda carcinomata, & phagedenica omnia ulcera.

Aqua

Aqua purgans.

Accipiantur semina sambuci & ebuli, suo perfectæ maturitatis tempore, quod erit circiter Autumni initium: ex his prælo exprimatur vinum sive succus, conquassatis simul vinaceis sive nucleis suis internis: mixtis simul omnibus fiat destillatio. Hæc aqua super feces suas cohobata, insignem purgandi efficaciam habet, præcipueq; serolos humores trahit, aromaticetur cinnamomo, coriandro cū succo coroniorum præparato, & similibus. Hydropicis dari potest ab ℥j ad ℥ij.

Aqua purgans simplex.

Ut ex iisdem, ad eodemmet usus, aqua fiat composita, quæ nobiliores ac validiores purgandi vires obtineat.

Aqua purgans composita.

Aq. ut supra destillat. arum

Sem. Ebuli & sambuci ana ℥j.

Succ. Feni

Florum persica arborii ana ℥℞.

His adde suo tempore

Flor. Ebuli

Sambuci

Hyperici

Centaurii ana m. ij.

Flores prius contundantur: dein omnia simul destillentur per retortam, ad siccitatem usq; idq; virtute caloris balnei vaporosi. Aquæ huic adde

Aloes succotrina ℥ iij.

Scammoni ℥ ij.

Myrrha ℥ j. ℞.

Cinnamomi

Sem. Funiculi dulcis

Anisi ana ℥ j.

Omnia iterum destillentur per retortam, cum suo recipiente, ut nihil expirare possit, idq; in eodem balneo vaporoso: digestionis tempus duret ad diei unius spatium, postea infervescat balneum ad summum, ut ad siccitatem omnia destillentur: nec ullum adustionis periculū hic timendū erit. Aquæ enim ferventis vapores, vase undiquaq; accuratissimè ocluso, adustionem prohibent. Quæ distillandi ratio omnium est optima, tutissima & facillima, qua sola citra alterius rei additio.

*Aqua & olea simul & una eliciuntur ex omnibus herbis & floribus calidi virtute calori Bal. va-
perosi.*

Aqua vomitiva & purgativa simul.

ditionem, ex omnibus herbis & floribus calefaciendi vi præditis, aquæ & olea simul & una elici possunt. Dicta aqua omnes humores clementer purgat, infantibus, qui lumbricis & corruptionibus internis infestantur conducit, nec non iis, qui alia remedia vulgari modo parata, profus abhorrent. Dosis est ab $\frac{3}{4}$ ad $\frac{3}{4}$ i, habitû agrotantis naturæ viriumq; ratione.

Circa finem hujus tractationis de aquis, unicam adhuc coronidis loco addemus, quæ vomitiva & purgativa simul existit. Hujus admirandæ admodum sunt dotes in curandis febribus, etiam pestilentibus, quæ hoc ipso tempore tyrannidem suam exercent in amplissima nostra Parisiensi urbe: hæc insuper præstantissimos prædit effectus in persanandis pleuritis, morbis multum popularibus & communibus: in quorum curationibus hodie infiniti errores committuntur: Quibus rationibus permotus, occasionem hic vel invitus arripui, publici commodi causa, non diutius celandi tam arduum & excellens secretum, quamvis id præter institutum, ex metallicorum remediorum familia desumptum sit: huius enim classis medicamina aliò nobis reservanda proposueramus, nempe in pharmacopœam nostram spagyricam, quæ propediem hanc quoq; lucem visura est, modo Deus Opt. Max nobis exignam adhuc huius vitæ usuram largiatur. Scio non defore criticos aliquos Censores, qui cum sint metallicorum medicamentorum acerrimi hostes, ob conatus nostros candidos procul dubio indignabuntur, nosq; reprehensionem & ignominia lacessere haud dubitabunt. Sed parùm certè moveor ab ipsorum indignatione, dummodò nobis certò constet, labores nostros in publicam cedere utilitatem. Satis est saltem iis placuisse & profuisse, qui momis istis, nulla in re inferiores existunt: hi me dignum favore suo existimabunt, meaq; me laude minimè privabunt. Sed quoniam hoc remedium metallicum & chymicum est in eo describendo vocabulis artis chymico-medicis intellectu facillimis utar: eùm isti soli tam splendidis & lautis ferculis gustandis digni sunt.

Magnesia Saturni, & Sal prunella.

℥ Magnesiæ Saturninæ opalinæ, & pellucidæ, & lapidis

pidis vel falis prunellæ ana, misceantur, igniantur, & calcinentur calcinatione philosophicâ: magnesiâ invenies calcinatam & coloratam instar hepatis, quam dulcorabis & usibus reservabis.

Pulvis hic erit instar alicuius croci, eique nomen croci metallorum verè competit, siquidem magnesiâ, à qua originem traxit, est metallorum radix & primum eas. Eius accipe ꝑ i. aquę cardui bened. ꝑ ij. vel tres: cinnamomi ꝑ ß. macera omnia per biduum aut triduum: dein transcola, & usui reserva hanc aquam, quæ iure optimo meretur nuncupari aqua benedicta. Insignes enim & mirandos edit effectus: de hac sume ꝑ i. ß. aut amplius, horis matutinis: non est ingrati saporis: blandè provocat vomitum, & quatuor aut quinque sedes, evacuando per superiora & inferiora simul, quod vix præstabit aliud remedium. Usurpatur ut supra felicissimè ad omnis generis febres, etiam pestiferas: pleuritides item, aliosque deploratissimos affectus, qui ob radices profundius validiusque infixas, vix subigi & edomari possunt.

Crocus metallorum.

Aqua benedicta ex cruce metallorum.

A D D I T I O.

Equidem ignoro, num aqua benedicta doctissimi Martini Rulandi cum hac æquiparanda sit, necne? filii, tanto patre dignissimi erit id edocere, & planè mihi persuadeo, cum in gratiam publici boni aquam suam, diu iam cecidit, tandem in lucem producturum. Observavi in eras centutiis permulta & egregia curationum experimenta, quæ in variis affectuum generibus ab ipso præstata sunt, & præcipuè in pleuritide, cuius morbi curam, paucorum dierum spatio, pleuramque citra dierum criticorum observationem, venèq; incisionem absolvit. Fuit autem à nobis alias in observationibus nostris animadvertum, pleuritidis quædam speciem esse, quæ in omnibus veram & legitimam, non autem spuriam emuletur: orta ea est à malignis & acerbis vaporibus, ab inferioribus partibus sursum in pectoris regionem delatis: ex quorum virulentia & acrimonia, tunicæ, pleuræ dictæ, inflammatio, nec non venarum erosio excitatur, unde sanguinis expuitio,

Aqua benedicta M. Rulandi adversus pleurisim.

Pleuritidis naturalis species.

expulio, spirandi difficultas, febris, & alia symptoma-
ta, quæ veram pleuritim comitari solent, consequuntur:
Ubi purgatio, cum hujuscemodi præsiidiis instituta,
sanguinis detractioni, & eccoprotici exhibitioni,
longè lateq; præferenda erit. Sed hujus rei veritatem
cognoscent ij, qui Ferrariæ in Xenodochio aliquam-
diu degérunt: ubi infinita pleuriticorum cadavera
quotidie dissecantur, in quibus viscera interiora, sto-
machus videlicet & intestina lumbricis & vermibus to-
ta infarcta reperiuntur. Hujusmodi pleuritides, quæ ab
iisdem, quibus pestilentes, ortus sui causam ducunt, au-
xilium tale exposcunt, quod facultatem habeat vermes
ex pellendi, & corruptionum incommoda tollendi:
qualis est virtus & proprietas Mercurii, rerumq; mer-
curialium, sicut id omnibus satis constat. Nec dubitan-
dum erit, quin dicta magnesia, quæ eandem participat
proprietas, in ejusmodi affectibus tam suspiciendos
& propè divinos effectus sit ostentatura.

*Mercurius
lumbricorum
hostis.*

Quoniam autem nobis de pleuritide sermo est, quod
morbi genus frequenter admodum & cum imminen-
ti mortis periculo ferè ubiq; grassari solet: hinc a ratio-
ne non alienum erit, si contra ejusmodi affectum, que-
dam adhuc remedia propriâ experienciâ, à nobis mul-
tories comprobata, proposuerimus.

*Aqua papa-
veris ad pleu-
ritidem.*

Primum est aqua papaveris rheadis, ex qua exhi-
bentur ℥ iij. vel iiij. cum drachma j. pulveris ex corallo
rubro, avellanis rubris, & lucii piseis mandibulis com-
positi Vidi hoc solo remedio nulloq; altero sive inter-
no, sive externo adhibito, elegantes simul & certos ex-
perimentorum effectus.

*Pomum ad i-
dem malum.*

Si malum perseveret ultra tertium diem, dandum
erit sudorificum aliquod, quod eidem morbo sit con-
genitum & specificum, cum pomo curtispindulo excava-
to, & olibani sive thuris masculi drachma una repleto,
& ad ignem cocto, ad eò ut pulvis olibani ac pomi sub-
stantia, intercoquendum commisceantur. Sunt qui ad-
jiciunt tantillum sacchari candi, & ita pomum eden-
dum offerunt. Post deglutitum pomum assumat æger
subitò duas vel tres uncias aquæ cardui benedicti, &
stragulis coopertus, multum sudet. Hujus remedii
benefi-

beneficio innumeros pristinae valetudini restitutos novimus.

Aqua ophtalmica.

Si hujus croci ex dicta magnesia parati, & prorsus insipidi, accipias drachmam unam vel duas, & infundas cum aquarum euphragiae, fœniculi, aut similium, quæ oculorum affectibus idoneæ sunt & salutare $\frac{3}{4}$ v. vel $\frac{1}{2}$ aquam conficies ophtalmicam, miræ admodum virtutis contra amblyopiam, amaurosim, & suffusionem oculorum. Potest guttatim in oculum instillari citra ullum doloris sensum: cujusvis enim acrimonie expertus est: Ex ea etiam oculus singulis matutinis, idque ad plures dies irrigari debet. Hæc tantæ virtutis est & energiae plena, ut etiam exterius oculo applicata alvum ipsam sollicitare possit. Hinc idcirco nubeculæcum visum turbantium, discussioni, similibusq; affectibus multò aptior est, quàm cætera quæque collyria, ex cortolisvis composita, ut inter alia est aqua cærulei coloris, quæ paratur ex aqua pluviali & sale ammoniaco, diu in pelvi tonsoria simul agitata, cui spiritus virrioli ea agitatione commixtus elegantem inducit viriditatem eaque multo, haud infelici successu utuntur. Sed ex inflammatione & dolore, quem adfert malum, subinde acuitur, adeò ut aqua, ex croco dictæ magnesiæ concinnata multò præstantior, meo quidem iudicio, habenda sit, ut potè quæ citra ullum dolorem efficaciter & utiliter operetur.

Aqua ophtalmica ex croco metallorum.

Aqua mirabilis, vel ab extra ventis laxans.

Optatem equidem, aquam meam ophtalmicam pari vel ad minimum non inferiori virtute præditam, tantas quoq; promereri laudes, quantas Martinus Rulandus adscribit aquæ suæ, quam in amisso penè visu restituendo, stupendos planè effectus prodidisse affirmat. Sed quorsum hæc enarro: ut nempe ipsum Rulandum filium ad tam utile & rarum secretum tandem præferendum, & bonis cordatisq; vitis, vel publicæ utilitatis ergò communicandum, tacitè pelliciam.

Ex dicta magnesia, nullâ additâ præparatione aliâ & ex crusta panis pulverizata, elicio per cornutam ad ignem satis magnum aquam antepilepticam, quam pluris facio cæteris omnibus supra descriptis, quamvis

Aqua antepileptica ex magnesia dilata, & crusta panis.

tumvis è varia vegetabilium familia petitis. Hujus non mediocres effectus in pluribus feliciter expertus sum: potissimum autem in I. Vignone, Eustachii illius typographi magni nominis filio, is a pueritia in Germania educatus, circa decimum octavum ætatis annum, gravi admodum epilepsia corripitur, quam ex omnibus signis idiopathicam, omniumque pessimam pronunciare licuisset: auxilium primò & opem à doctissimis quibusdam in Germania medicis imploratam adhibuit: tandem in natale solum a parentibus evocatus, me cù L. Antonio Haraceno viro doctissimo, aliisque quibusdam celebribus medicis acersivit: ubi cùm a nobis communi consensu, juxta artis præcepta, omnibus præscriptis & tentatis remediis vulgaribus, nihil proficeretur, sed frustra omnia fierent, imò morbus in dies adeò increveret, ut cùm antea semel in septimana, postea singulis serè diebus, horrendâ mali accessione & insultu æger infestaretur. Hinc D. Candelius affinis ejus, & veteri amicitia mihi conjunctus, illum fidei & curæ meæ privatim commendavit, obnixè petens, ut præter illa vulgaria auxilia, aliquod singulare de meis profigando morbo adhiberem: cujus petitioni, frustra tentatis cæteris omnibus, tandem locum lubens dedi. Purgatione igitur semel tantum præmissâ cù panchymagogorû meorum uno, statim usum prædictæ aquæ meæ antepilepticæ ad triginta vel quadraginta dies singulis matutinis continuandum præcipio: in cujus secunda exhibitione, vermiculorum quoddam genus in excrementis hinc inde volutari animadverto. Hæc enim aqua proprietatem habet alvum bis vel ter, citra corporis tamen ullam perturbationem aut vomitum commovendi: cujus aquæ continuo usu, indies magis magisque infinitus vermium numerus educebatur: hæc enim tanti mali minera & fomes, in occulto nimis delitescens, post exhibitionem vigesimam vel vigesimam quintam tandem sese prædebat: qua expulsa & penitus excisa, æger tam firmam recuperavit sanitatem, ut ab eo tempore, quo sanatus est, ne vel minimum hujus mali vestigium perceperit. Hæc est hujus curæ historia, quæ ante annos plusquam

viginti , per Dei gratiam feliciter & ex voto successit. Hanc ut verissimam de industria hic commemorare, oculisque subiecte volui , ut indubitanter omnibus conflet, quam potentes & planè inenarrabiles sint effectus horum medicamentorum, vulgo incognitorum: quorum tamen notitiam in patriæ ac reipub. emolumentum magis ac magis cessuram apud plures ex animo precor & exopto.

Præter enumeratas tam simplices , quàm compositas artificiosas aquas , quas pristino splendori restituimus, ars spagirica alias aquarum differentias, nos docet artificio componere, præsertim verò ex omnibus aromatibus, herbis, floribus & seminibus calefaciendi dote præditis: hæ autem aquæ paratu facilitæ sunt, ex quibus plurima emergunt commoda, & quarû ope olei plura genera, maximè aërea, & partium tenuitate efficacissima eliciuntur. Verùm quia omnib. ferè notæ hujusmodi aquæ existunt, in iis recensendis non multum immorabimur: præcipuas tantùm in medium proferemus: atque illas aquas pharmacopœi semper paratas in officinis habere debêt: quod scilicet propter insignes operandi vires in quotidianum usum cadant: nec ratio aliunde petenda, quàm quod nobiliori quodam modo simplicium medicamentorum, unde extractæ fuerunt, facultates ferè totas & integras in se contineant. Eodem modo simplicium olea, quæ propriis aquis supernatent, eliciuntur, quæq; effectus exerunt non paucos atq; vulgares. Aquæ etiam modò dictæ ad syrupos diversumodè concinnandos prodeunt, basinq; subministrabunt: quorum inventionem mihi jure adscribere possum, ut capite de syruporum restauratione latius patebit.

Alia aquas preparandi ratio, ex omnibus aromatibus, herbis, floribus & seminibus calida succu.

Olea simplicium aquis innatant.

Exordiemur autem ab aqua cinnamomi, quia ejus usus & vulgarior & notior est: ea itaq; sic parabitur.

A Q U A C I N N A M O M I

℞ Cinnamomi ꝑ̄ iiij. quod crassiusculè conquassatum, & in aquis vini albi generosi, & aquæ rosarum partibus (alii in solo vino) duorum aut trium dierum spatio infusum in alembico destillant, atque sic aquam

Aqua cinnamomi, cum vino & aqua rosarum.

F lacteam,

lacteam, quæ simul in se partem sulphuream & oleaginofam cinnamomi continet, eliciunt, accuratè que adfervant Quod si magnam ejus quantitatem componere velis, utere æneo vase mafculo, cui refrigeratorium annexum fit. Vulgò pro fingulis cinnamomi libris, vini albi & aquæ rofarum ana libræ duæ addeuntur. Quæ verò non multum olei ex cinnamomo extrahi potest, propter partium illius tenuitatem, unde fit ut cum aqua commifceatur, propterea vinum album & aqua rofarum peculiariter & præcipue ufurpantur, quorum loco in aliorum aromatum, herbarum, florum, & feminum deftillationibus aquam duntaxat communem affumimus. Exempli gratia.

Aqua Garyophyllorum cum aqua communi.

℞ Garyophyllorum conuallatorum ℥j. aut duas, aquæ fontanæ tepidæ quadruplum, imò plus fi vifum fuerit: hæc recipiantur vase æneo commemorato, cui vasculum refrigerans adhaeret: macerentur unum, duos, aut tres dies: pòst mediocris ignis fupponatur, ita ut aqua bulliat, tum evaporantem confpicias, fecumque oleum Garyophyllorum deferentem, quod quia quovis alio gravius est, totum fere imò petit. Ab aqua verò fecernitur cum in fundibulo (ut vocant) & lagenula ritè occlufa reconditur. Aqua quæ remanet pòst olei fui feperationem, turbida est & oleaginofa: odor & fapor Garyophyllorum impreffè tam vegeti exiftunt, ut fi ea hauriatur, aut naribus admoveatur, qualitates garyophyllorum quam maxime indicentur.

Oleum ab aqua in fundibulo feperandum.

Ex omnium horum fimplicium aqua componuntur Symp.

Ex hac aqua, quemadmodum ex aliis, quæ hac arte extrahuntur, ex qualibet aromatum fpecie, ut pipere, nuce mofchiata, mace, Zingibere, cubebis, & huiusmodi cæteris, ut etiam ex omnibus feminibus & baccis calidis, lauri feilicet, juniperi, fœniculi, anifi, cumini, dauci, pæoniz, &c. deniq; ex herbis & floribus, calore pollentibus, ut falvia, rofmarino, thymo, hyffopo, ruta, calamentha, origano, pulegio, mentha, betonica, & fimilibus, componi poterunt fyrupi, qui longè melius vires fimplicium, ex quibus concinnantur, fibi conceditas fervabunt, geminasque facultates multò efficacius referent, quam eorundem aquæ, & decoctiones gregaria

gregariâ viâ paratæ, ut paulò post dicturi sumus, ubi de Syrupis cum iisdemmet aquis præparatis agemus: & consequenter suo loco cuilibet compertum erit, quibus ulibus olea ipsorum simplicium interserviant, que ut monuimus, a propriis aquis separari debent.

Sed hæc de aquis tractatio, hucusque sufficiat: Temporis nunc ratio postulat, ut vela contrahamus, ne forte longiori morâ in vertices inextricabiles abrepti, benigno lectori molestiam creare videamur. Plures aquas fragrantæ & odoratas ad faciei decorationem, pustulas, impetigines, lentæ, maculas, aliosque externos affectus conferentes, in secundum librum nobis reservamus describendas: quas in humani generis usum, in medium proferre non recusabimus.

Aqua ad extenuandam faciei affectus secundum librum tractantur &

D E D E C O C T I S.

C A P. VIII.

FATEOR equidem, celebrem decoctorum usum longo jam tempore, in communi pharmacia extitisse: quem nec ipsi improbamus, sicut falso de nobis garrunt quidam Censores. Sunt tamen potissimum duo, quæ in iisdem desideramus, ob quæ nostræ reformationi, haud immeritò, ipsa subjicienda putavimus. Quod utique æquus lector, ipsemet secum paulisper consideret, nostròque conatui haud gravatè favere dignetur.

Primum est, quod in horum decoctorum compositionem, ex communi more recipiantur ingredientia adhuc viridia, & superflua humiditate scatentia: ex quibus essentiam & virtutem elicere conantur, decoctionibus cum aqua sola fontana, vel fluviali factis. Ac licet decocta hujusmodi per manicam transcolantur, & cum ovi albumine clarificentur, prout moris est, compertum tamen est, ipsa paucorum dierum spatio situm contrahere & corrumpi. Quâ ratione igitur potest id, quod per se ipsum facile corrumpitur, a corruptione vindicari corpora nostra, in quem tamen finem pleraque ferè decocta ægrotis præscribuntur ac offeruntur? Ut igitur jejunis his & imperfectis operandi viis consulamus, necesse erit, ut simul ac clarifi-

Digestio & Fermentatio decoctionum post clarificationem vultur.

catio fuerit facta, adhuc aliæ duæ ipsam consequantur operationes: digestio scilicet & fermentatio, quarum ope & vi, paucis post horis, separari percipies materiam quamdam crassam ac terream, in eo, quod purissimum & clarissimum credebatur, adhuc delitescens: quæ hujus corruptionis unica causa existit: quemadmodum de his fufius diceretur in cap. de Syrupis, ubi modum ex variis herbis, fructibus, & floribus, exprimi succos docebimus: ex quibus digestis, fermentatis, & perfecte depuratis, syrupi in longissimum tempus, citra sacchari mellisve additionem reservandi concinnabuntur.

Alterum, quod notatione & reformatione nostrâ imprimis etiam opus habet, est, quod si penumero ejusmodi decocta, fiant ex lignis, corticibus, radicibus, herbis, seminibus & floribus, omnibus siccis, ac omni humiditate excrementitiâ spoliatis, quæ cum aqua in vase aperto decoquantur, adeo ut hoc modo partes illorum acidæ & mercuriales, ut sulphureæ sive oleosæ, in quibus præcipua illorum virtus & proprietas delitescit, deficient: inde quæ ejusmodi decocta ut plurimum, aut omnino nullius aut exiguæ saltem efficacis comperiantur.

Decocta perperam fieri in vase aperto.

Hujus dicti veritas stabilitur etiam per ea, quæ modo sub finem de aquis diximus, ubi modum proposuimus, quo ex omnibus aromatis, ex seminibus, herbis, & floribus siccis, calidis & fragrantibus, aquæ & olea elici possint, quæ integras & totas ferè suorum simplicium facultates retineant, quod equidem soli destillationi, cum vase optimè clauso, acceptum ferendum est. Nunquam enim id præstabit ea decoctio quæ sit cum vase aperto: ejus rei ut periculum facias, accipe unicam tantum libram Sem. anisi, addendo quinque aut sex libras aquæ: Si ex eo, more chymico, oleum vase clauso destilles: hæc aqua separato oleo, anisi odorem, cæterâsq; ejus qualitates, quibus imprægnata est, longè perfectiùs amulabitur & reservabit, quàm decem, vel etiam plures libræ anisi, cum ea aquæ quantitate cocti, quæ vulgò decoctiones cum vase aperto parari solent, ubi spiritus anisi pereunt & prorsus evaporant.

rant. Idem de cæteris omnibus aromaticis, fragrantibus & calidis, quod de aniso, sentiendum est: imprimisque notandum, in decoctis hydrofæcis & sudorificis paratis ex guajaco, & aliis rebus sudorifica proprietate pollentibus, id necessario observandum esse.

At dices hunc morem ita studiosè admodùm observari, ut ejusmodi decocta in duplici vase præparentur: Sed ratio hæc nullius prorsus momenti esse potest: si quidem partes illæ acidæ & oleaginosa, quibus plurimum abundat guaiacum, nihilominus eo modo dissipantur, & in auras evolant. Spiritus enim sunt subtilissimi, in quibus tamen omnis virtus sudorifica & balsamica consistit. Quibus incommodis ut subveniamus, decoctio illa fieri debet in vitro circulatorio vel Pelecano, ubi nihil omnino exspirare potest si desideretur Pelecanus, in cornuta vel retorta, vel in vase æneo, stanno interius obducto, cui refrigerium suum appendeat, quodque ejusmodi decoctis aptum sit, & in longum tempus usui tuo inservire possit. Ut ut sit, opera danda est, ut vas tuum, sive vitreum sit, sive cupreum aut stanneum, accuratissimè claudatur, ita ut nihil prorsus evaporet, & de liquore tuo vel nihil, vel minima tantum portiuncula imminuatur aut pereat. Unde libræ uni guaiaci, libræ tantum tres aquæ addantur, & ita satis diluta erit decoctio: nihil enim de ea, aut parum exhalat, & in fumum consumitur.

Coctio hæc multò accuratius perici potest balneo vaporoso, quàm quovis alio caloris genere. Si usus fueris cornuta vel alembico, ea, quæ destillaveris, fecibus suis rursus addenda erunt, & dein totum decoctum per manicam trajiciendum, ut clarificetur. Pro dosi exhibebis tres vel quatuor uncias, & excellentes effectus in sudore provocando videbis. Exempli loco hic proponimus decoctum Guaiaci, ad cujus imitationem parari poterunt quævis alia ex rebus calidis & aromaticis. Neque hic tempus spectandum est, cujus respectu quidem vulgaria illa citius parentur: sed hæc diurnitatem temporis infinitis commodis inde emergentibus refarciunt. Interim tamen, vel admittere, vel repudiare horum usum, liberum cuivis esto. Temporis ratio

*Decoctio in
pelecano aut
alio destillato-
rio vase.*

nūc postulare videretur, ut ea proponamus decocta, quibus pharmacooperam nostram ornandam ac ditandam constituimus.

Decocta	{ <i>Lenitiva, aperitiva refrigerantia</i> <i>Lenitiva, aperitiva calefacientia</i> <i>Carminativa</i> <i>Diuretica.</i>		
Decocta preparata.		{ <i>Bilem</i> <i>Pituitam</i> <i>Melancholicam sive atrabiliarium</i> <i>succum.</i>	
Decocta purgantia vel			{ <i>Bilem, pituitam, melancholicam sive</i> <i>sim.</i> <i>Omnes humores simul.</i>
Decocta			
Decocta	<i>Vulneraria.</i>		
Decocta	{ <i>Varia ad diversos corporis humani</i> <i>affectus, multique & certis experi-</i> <i>mentis comprobata.</i>		

Decoctio lenitiva aperitiva refrigerans.

℞ Rad. Taraxaci

Graminis

Acetosa

Oxylapathi ana ℥j.

Passul.

Liquiritia ana ℥vj.

Cichorii

Endivie

Scariola

Agrimonia

Portulaca

Acetosa

Lactuca

Fumaria

Capill. omnium ana M. j.

Sem. Quatuor frig. maiorum

Althee ana ℥℥.

Prunorum damascen. numer. x.

Imubarum

Iusubarum paria vj.

Flor. Violarum

Buglossa

Rosarum rubr. ana p. j.

Fiat decoctum aromatizetur, si ita placuerit, pauco
cinnamomo, & edulcoretur saccharo: vel addatur sy-
rupus violaceus, vel acetosus, limonum, & similes.

Decoctio lenitiva aperitiua Calefa-
ciens.

℞ Cort. Fraxini

Tamarisc. ana ʒ ʒ.

Feniculi

Petroselini

Polypodii ana ʒ j.

Prunorum Damascen.

Iusubarum ana paria vj.

Passul.

Liquiritia ana ʒ ʒ.

Lupul.

Agrimonia

Betonica

Primula Veris

Fumaria

Ceterac

Polytrici

Absinthii

Petroselini ana M. j.

Asari ʒ ij.

Sem. Cardus benedicti

Citri

& Corticis eiusdem ana ʒ ij.

Sem. Malva

Althea

Citroniorum ana ʒ ij. ʒ.

Flor. Genista

Buglossa

Borraginis ana p. j.

Fiat decoctio: colatur, clarificetur, aromatizetur, &
dulcoretur, ut supra, saccharo, vel adde syrupi de dua-
bus vel quinq; rad. & capill. yeneris q. sufficit.

Decoctio carminativa seu flatus discutiens

℞ Rad. Feniculi ℥ j.

Thymi

Pulegii

Serpillana M. j.

Passul. Corinthiac. ℥ j.

Sem. Feniculi dulc.

Anisi

Dauci

Cumini ana ℥ iij.

Cinnamomi ℥ ℞.

Flor. Anthos

Camomille Vera ana p ij.

Decoquantur in hydromelite malvatico. Dosis ℥ ij.
vel tres.

Decoctio diuretica.

℞ Rad. Vincetoxici

Rubia tinctorum

Valeriana

Pimpinella ana ℥ j.

Liquiritia ℥ ℞.

Betonica

Capill. omnium ana M. j.

Sem. Bardana

Feniculi

Mili solis

Anisi

Cuscuta

Baccarum Juniperi ana ℥ iij.

Fructuum alkekengi numer. x.

Flor. Genista p ij.

Coquantur, aromaticentur cinnamomo & dulcorantur melle anthosato.

Decoctum preparans bilem nimiâ adustione incrasatam, & solvens obstructionem in visceribus: quod in plerisq; febribus etiam ardentibus contingere solet.

℞ Rad. Taraxaci

Graminis

Petroselinii

*Acetosa**Eryngium*

In aceto maceratarum ana ꝑ j.

Passul. corynthiac. ꝑ vj.*Liquiritia* ꝑ k.*Cichorij cum toto**Scariola**Agrimonia**Cuscuta**Fumaria**Lupulorum**Hepatica**Polytrich**Ailanthi ana M. j.*Sem. 4. *Frig. maior.*‣ *Minorum*Sem. *Citrij* ‣ *cort. eiusdem ana* ꝑ iij.Flor. *Geniste**Violarum**Borraginis**Buglossa ana* ꝑ j.

Coquantur in fero lactis, Huic decocto adde si velis

*Oxymelitus simplicis**Syrup. Acetos. compos.**De limonibus**De succo acetosa q. suff.*Ad bilis autem tenuitatem emendandam deco-
ctum parabitur, ut sequitur℞ *Rad. Acetosa**Cichorij**Buglossa ana* ꝑ j.*Iusubarum par.* vj.*Endivia**Portulaca**Lactuca**Acetosa ana M. j.*Sem. *Cuscuta**Cucumeris**Melonum**Lactuca*

Pfillij

Citioniorum

Papa&. albi ana ℥ ss.

Flor. Violarum

Nenupharis ana p. ij.

Gummi arabici

Tragacanthi ana ℥ ij.

Fiat decoctio: in colatura dissolvi poterunt

Syrup. De papa&.

De nenuphare

Viol.

De rosis siccis &

Diacod. sine speciebus q. suff.

Decoctum preparans pituitam.

℞ Rad. Acori

Cyperij

Feniculi

Petroselinij

Api ana ℥ j.

Polypodij

Passul. ana ℥ vj.

Betonica

Chamedr.

Chamapit.

Thymi

Hyssopi

Sem. Anisi

Feniculi

Cort. Citrij ana ℥ iij.

Flor. Primulae Veris

Anthos

Stachados

Betonica ana p. j.

Zingiberis

Cinnamomi ana ℥ ij.

Coquantur in hydromelite: in colatura dissolve

Syrup. De calaminta

De Betonica simpl. & compos.

De corticibus citrij

Bizantinum compos.

De prussio

de Humo modi

Decoctio ad præparandum succum melancholicum crassum, tartareum, & seculentum, constare debet partim ex his, quæ incidendi & attenuandi vim obtinent, partim etiam ex iis, quæ mediocriter calefaciunt & humectant, exempli causa.

℞ Cort Cappar.

Tamarisc.

Fraxini ana ℥ h.

Rad. Enula campana

Polypodij

Oxylapathi

Graminis

Asparagi

Feniculi ana ℥ j.

Herb. Buglossa utriusq.

Fumaria

Lupul.

Agrimonia

Melissa

Thymi

Epithymi

Herb. capill. omnium ana M. j.

Sem. Cardui benedicti

Cuscuta ana ℥ h.

Flor. Genista

Tamarisci

Violarum

Borraginis

Buglossa ana p. j.

Coquantur ex sero lactis, addendo sub finē coctionis

Succor. Depurat. pomorum redolentium

Fumaria

Buglossa ana ℥ iij.

Dein colentur & aromaticetur cinnamomo: his, addo

Syrup. Fumaria

Scolopendria

Sabor

Buglossi q. suff.

Ad atram

*Lib. de atra
bile.*

Ad atram bilem præparandam, quæ ex Gal. sententia toto genere à succo melancholico differt, decocta constabunt, partim ex his, quæ bilem retorridam & adustam refrigerant & humectant: partim ex his, quæ ejus crassitiem incidunt, de quibus jam supra egimus: sunt autem decocta, in succis depuratis, fumarie, lupul. buglossæ, pomorum redolentium, & id genus aliis, in quibus syrupi de epithymo, de bysantiis addi poterunt.

Hæc rursus prædicta omnia decocta tum bilem, tum pituitam, & melancholiam præparantia, Cephalica, Thoracica, Stomachica, Hepatica, Splenitica, Nephritica & Hysterica concinnari poterunt, si ea simplicia, quæ his partibus conveniunt, addideris. Quæ simul & semel purgantia efficies, si decoctis ad bilem præparandam aptis, cholagoga, qualia sunt tamarindi, rhabarbarum, inter simplicia, & inter composita Diaprunum solutivum, elect. Ros. Mes. & elect. de Psillio infundantur & admisceantur.

Phlegmagoga verò reddes, si enicum, & agaricum: & inter composita Diaphœnicum, Diaturbith, elect. Indum majus, minus, decoctis, quæ pituitam præparare apta nata sunt, addideris:

Ut melanagoga efficiantur, senam, epithimum & inter composita confect. Hamech, Dialennam, Symplos helleboratos, iis decoctis, quæ ad utriusque melancholiam præparationem convenire scripsimus, addere poteris: quotum remediorum sigillatim formulas describere, esset supervacaneum.

Addam saltem unicam decocti formulam, quæ simul & semel, sensimque tum præparari, tum deturbari noxii omnes humores poterunt, idque per epictasim, ut dicunt.

*Decoct.
Cathol.*

*℞ Polypodij querni
Sem. Carthami contusi ana ʒx.
Passularum
Liquiritia ana ʒvj.
Cort. Fraxini
Tamarisci ana ʒss.
Prunorum damasc. parva. x.
Fol. Eumaria*

Melissa

*Melissa**Eupatorij Mef.**Lupul.**Agrimonia**Chamad.**Chamapit.**Et capill. omnium ana m. j.**Flor. Centauri minoris**Hyperici**Genista**Tamarisci ana p. j. ℞.**Tritum cordatum**Nymphaeana p. j.**Agaric. rec. troch. cum suo nodulo**Hermodytylorum,**Fibrarum rad. ellobari nigri ana ℥ ℞.*

Coquantur in æquis partibus feri lactis, & aquæ pomorum redolentium vel fumarie : in colatura clarificata, infunde, ac tandem parùm decoque.

*Foliculorum fena ℥ j. ℞.**Rhabarb. electi ℥ iiij.**Cinnamomi**Garyophyllorum ana ℥ j.**Epithymi p. j.*

Facta tandem expressione, & colaturâ reductâ ad ℥ xvj. dissolve.

*Syrup. Violati ex noctem infusionibus**Oxymelitis maioris tulsant ana ℥ ij.*

Fiat apozema in 4. doses, pro 4. matutinis consequentibus, vel alternis, secundum operationem & vires.

Hæc decocta purgant omnes humores vitiosos, & eos etiam qui ob teuacitatem & contumaciam suam minùs expelli, primòque insultu vix moveri, aut extirpari possunt : Reiterandus est illorum usus bis ad minimum, aut etiam amplius, prout mali radices validius profundiusque inhaerent. Hæc purgandi ratio massam sanguinis mundificat, omnes corruptos & putridos humores, vermium authores è corpore aufert : prodest omnibus affectionibus melancholicis, vertiginibus, epilepsiis, paralytibus : Confert etiam cachexis, febris

bus quartanis, & similibus affectibus, qui ob contumaciam suam eccoproticis vix cedunt.

*Aqua destill.
ad eliciendam
viam purgan-
tium sunt me-
liores deco-
cta.*

CAUTIO. Omnia decocta, quæ ad mucilaginosam & crassiorem substantiam jam redacta, & virtutibus simplicium, quæ in illis coquebantur, impregnata sunt, in posterum minus idonea sunt, ad essentiam & vim purgatoriam ex simplicibus eliciendam. Præstat igitur ejusmodi purgantia simplicia infundere, & decoquere cum aquis destillatis cichorii, bugiosæ, acetosæ, pomorum redolentium, fumiterræ & similibus, quæ indicationum scopo inserviunt: ubi correctiva illorum, nec non syrupi affectibus debellandis apti, simul addi poterunt: & sic evadent multò utiliora, & tam visu, quam gustu jucundiora decocta.

Ad finem harum decoctionum purgantium unam hic inferere placet, qualem plerumque præscribere soleo delicatis, & qui naturâ suâ a remediis tam turbidis & nauseabundis adeò abhorrent, ut quidvis pati malint, quam de iis vel minimam guttulam degustare.

Accipio foliculorum senæ opt. mundatorum ʒvj. hæc patinæ argenteæ aut alii vasi apto imposita, in aqua pomorum redolentium aut fragorum, quæ duæ omnium sunt suavissime, macero: aquæ quantitas nõ major sit, quam una dosis requirit, ut melius purgatoria senæ proprietate impregnetur: aciditatem ipsi cum succo limonum inducere soleo. Verus chymista, qui mirandas acetorum suorum montanorum vires expertus est, ad reddendum aquam acidulam, acetosos suos liquores admiscendos haud extimesceret. Correctivi loco addi potest si ita videbitur, paululum cinnamomi: omnia macerentur per 24. horas ad minimum: dein leviter bulliant, & fortiter exprimantur: in qua expressione adde succi pomorum redolentium recentis extracti ʒj. s. sacchari caudi pulverizati ʒss. quod præstat ad majorem clarificationem (alias a sacchari additione superfluum: succus enim pomorum decoctus eius vicem subministrabit) cum ovi albumine exquisite agitata omnia admoveantur igni, clarificentur juxta artem, potio sic erit clarissima, boni odoris, ac ne tantillum quidem fastidii concitabit, alvumque præ-
terea

tereà blandè & utiliter deiciet Syrupus ros. pallidarū, alique similes, enarratis portionibus admixti, ingratum ipsis saporem inducunt. Sed pro iis, qui palatum habent non adeò delicatum, addi possunt. Si opus sit, rhabarbarum, nec non alia laxativa his addes, potèstq; major quantitas, si res exoptulat, preparari. Addo autem pro una dosi, senæ drachmas sex, eò quod clarificatio quædam ad minimum partem virtutis medicamenti auferat. Sequamur nunc ordinem nostrum, & ad decocta hydrotica accedamus.

Decocta hydrotica.

Decoctiones hydroticæ plerumque parantur ad curationem diversorum affectuum, quorum quilibet opus habet sudativis specificis & peculiaribus remediis: quemadmodum id ex variis formulis ordine hic in pharmacopœa nostræ condecorationem describendis liquidò patebit.

Ejusmodi remedia propriè locum habent in luis veneræ curatione, quam communi & usitato nomine *Diatam* appellant. Totum enim id temporis spatium, quo ejusmodi decocta aëris offeruntur, stricta valdè & severa victus ratio imperatur: quamvis provocatio sudoris sit peculiare & proprium remedium, ad edomandos hujusmodi affectus, quorum venenum in abscondito inhærens, & per ipsas venas transfusum primariò adoritur hepar, facultatèmq; naturalem, non secus ac serpens icu suo venenato primùm occupat cor: Canis rabidus functionem animalem: lepus marinus pulmones. Quemadmodum igitur videmus, in febribus continuis, adeò providam esse naturam, ut ad expellendas impuritates in venoso genere inhærentes, ut plurimum, tanquam crisi bus salutaribus, utatur evacuatione per sudorem, vel per urinam: sic etiam hujus veneni malignitas per eundem sudorem extruditur. Hinc natum est illud, quod vulgò dicunt: *sudare pustulas Venereas*. Verum quidem est, ejusmodi morbos sæpenumerò per urinæ profluvium finire: siquidem sudor & urina, ex eadem proflunt materia: omniàque sudorifica, citra omnem dubitationis anxiã, simul diuretica existunt. Sed de his abundè satis egimus

egimus in consilio nostro de lue venerea, ita ut non necesse sit hic plura addere. Recta nunc accedamus ad descriptiones nostrorum hydroticorum, quæ iisdem affectibus, quibus Guajacum & lignum Indicum, conducunt: quorum quatuor formulas, præ cæteris utilitissimas, huc proferemus.

I

H Y D R O T I C U M.

℞ *Rasura ligni Guaiaci* ℥ x.

Corticis eiusdem ℥ iiij.

Macerentur horis 24. in aquæ fontanæ tepidæ ℔ viij. dein coquantur in vase circulatorio, in quo nihil exspirare possit, ad ignem Balnei vaporosi luculentissimum per 24. horas: dein percolentur: de colatura, quæ erit valdè limpida, atque suo sulphure balsamico & aciditate virriolata imprægnata, sufficiet exhibere manè ℥ iiij. æger sumpto decocto superdormiet, si possit: tectus plus solito iudet, abstergetur, caveat à frigore & vento: prandeat nonâ, cænet verò sextâ.

℞ Magma præscriptæ decoctionis, cui affunde aquæ fontanæ tepidæ ℔ xij. & post infusionem octo horarum circulentur, ut supra, horis octo, dein colentur. Quidam decoctioni huic addiunt liquiritiæ, & pascularum Corythiacarum ad libitum, & tandem aromatizantur paucis cinnamomo suavioris gustus gratiâ, quæ dulcorandi ratio nobis magis probatur, quam ea, quæ fit cum melle vel saccharo. Hæc decoctionum parandarum methodus, tam ad sudorem provocandum, quam ad potum quotidianum in pastu, omnium est simplicissima, ac ipsi lue venereæ, meo quidem iudicio, utilissima: additis nimirum correctivis iis, de quibus paulò post dicturi sumus. & hic est primus modus: sequitur nunc secundus.

II.

℞ *Scobis ligni Guaiaci* ℥ vj.

Corticis eiusdem ℥ iiij.

Salsa parilla

Rad. Petasitu ana ℥ ij.

Raf. Ligni rhodij

Raf. Eboris ana ℥ vj.

Sem. Cardui benedicti ℥ j.

Macerentur ut supra per 24 horas, atque coquantur in eodem vase & igne, additâ eademmet aque quantitate, deinde addendo sub finem coctionis

Karabes conquassata ℥ ss.

Summitatum Fumariae

Lupul.

Flor. Buglossae

Stachados

Anthos ana p. j.

Cinnabrij in nodulo lineo ligati ℥ j.

De hoc decocto transcolato per manicam Hippocratis capiat æger ℥ iiij. manè, idque ad plures dies.

I I L

℥ *Rasura corticis ligni sancti* ℥ vj.

Sassaparilla ℥ ij.

Rad. china in tenues orbiculos secta ℥ j.

Herb. siccarum Ulmaria

Card. bened. ana m. j.

Folliculorum sena ℥ iiij.

Hermodyllylorum

Turbith ana ℥ j. ss.

Nucis moschata

Cinnamomi ana ℥ ss.

Epithymi p. ss.

Aqua Melissa

Fumaria ana ℔ j.

Vini albi optimi ℔ iiij.

Macerentur ad ignem Baln. Mar. tepidum, vase optimè clauso, per tres quatuorve dies: dein fiat expressio, & colatura, dulcoretur, si velis, saccharo: dosis ℥ iiij. hoc decocto utendum manè per xx. aut xxv. dies.

N O T A D E U S U.

Ex horum trium decoctorum usu procurari tandem potest lues vererea, quantumvis etiam inveterata. At verum est, usum eorum quandoque pro mali contumacia & malignitate, in longius tempus continuandum esse. Quod cum ita sit, omninò hinc improbandam esse existimo dieticulam illam decem tantum vel

duodecim dierum, quæ plus noxæ, quàm commodi inducit: siquidem tum interrumpitur, cum humores ad motum & fluxum præparati, nondum tamen, prout res postulat, evacuati sint. Temporis igitur ratio hæc perquam accuratè habenda est, id quod ex solertis medici arbitrio dependet, qui eam quoque ex dictis tribus decoctionibus eligere poterit, quæ videbitur maximè convenire, tum naturæ & speciei morbi, tum ipsius ægri temperamento.

Nam in corpore crasso, obeso & pituitoso, locus erit decoctioni primæ, eoque magis, quòd quidam Guaiaco, & imprimis ejusdem cortici, nimiam calefaciendi vim tribuant. Hæc igitur sunt vera illa & præcipua remedia hydrotica, venereæ lui congrua & utilia, naturæ balsamicæ participantia: quæ vel biliosis etiam & emaciatis, in toto morbi decursu, tutissimè exhibebuntur: malle tamen hæc, aquæ communis loco, ad decoctionem suadere aquas cichorii, buglosæ, pomorum curtispendulorum, fragariæ & fumiteræ. Denique sciendum est, hydroticorum usum non admittendum esse prius quàm corpus idoneis præparantibus, & purgantibus vacuatum sit, imò nec ipsa sanguinis missio intermittenda, si opus fuerit.

Æger intrà hoc tempus, quo sumit hanc decoctionem (sumat autem continenter ad minimum per integrum mensem) abstineat ab esu fructuum & acetariorum: contentus uno tantum cibo, eoque asso potiùs, quàm elixo: comedat panem biscoctum: & in mensis secundis uvas damascenas vel corinthiacas: Alyus suppressa, solvatur tertio quoque die clysmatis emollientibus: & in quemlibet sextum diem vacuetur purgante quodam specifico, & mittatur eo die decoctum sudativum: In potum utatur decoctione secundæ descriptionis: vel decoctione folii falsæ parillæ, vel chinæ, quæ probè diluta, gustuque gratior reddita fuerit. Hæc de hoc hydrotico, ejusque utendi modo hic notanda fuerunt: sed & in fine reiteranda erit purgatio, & sanguinis missio: sic quoque corporis habitus, nimis exsiccatus & excalesfactus, prout sitis & calor in ægro id facillè indicant: balneo quodam idoneo humectandus

meftandus erit ut primi decocti vis multò efficacior reddatur: fæces quæ post primam & secundam decoctionem remanserunt, in cineres redigantur, & sal inde juxta artem extrahatur, decoctionique sudoriferæ admisceatur: cujus virtus sic auctior reddetur ad sudoris provocationem: At ventrem semel vel bis blandè commovebis, ubi in singula decoctionis sudorificæ dosi, quæ constat ex quatuor unciiis, uti supra dictum, addideris & dissolveris gummi sive extracti proprii guaiaci ʒ ß. præparationem illius gummi alibi docebimus.

Secunda decoctio excellens est, etiam in dolorifica & nodosa lute venerea. Neque hîc quemquam absterreat cinnabrium vulgare, quod additur cum nodulo, quod tantùm abest, ut noxium sit, ut è contra utilissimum sit & specificum hujus generis affectibus, tam in eorum malignitate compescenda, quàm in sudore concitando: unde licet hujus decoctionis vis validior efficiatur, sine detrimento tamen aut ulla noxa, potest dosis eiusdem augeri: nodulus ille inserviet pluribus decoctis. Ad modum utendi quod attinet, eadem hîc, quæ in secunda decoctione, observanda veniunt: tum ad præparandum, tum ad evacuandum corpus, in principio & fine dietæ, de qua supra.

Tertia decoctio geminam simul obrinet facultatem, sudativam, & purgativam, quæ partim cum vino, partim cum aquis appropriatis paratur: ea potius maceratio & expressio dicenda est, quàm decoctio. Maceratiopem præ aliis maximè idoneam judicamus ad rerum virtutes extrahendas, si fortè ex vasis circularoni defectu, vel etiam ex ignorantie vitio circulario ipsa in actum deduci nequeat. Est autem circulatio omnium operationum optima ad rerum proprietates aucupandas educendasque, uti jam dictum. Vinum additur, eo quod præditum sit majori agendi & penetrandi in ipsas venas potestate, quàm quælibet alia aqua.

Geminæ igitur vacuationes, simul & semel eodem remedio perficiuntur, quod quibusdam inauditum & absurdum videbitur: quemadmodum egomet ipse eodem errore circumductus, quondam opinabar, autè quàm in contrariam sententiam ipsa me perduxisset

experientia rerum optima magistra: & quam plurimos affectus desperatos, ut Neapolitanum morbum inventatum, paralyfim, cachexiam & similes, hoc solo medicamento perfecte curatos fuisse vidissem. In consilio nostro de lue venerea, alia à nobis multò adhuc præstantiora & tutiora remedia, tum hydrotica, tum purgantia describuntur, quæ ex mineralium ordine mutuati sumus, quo lectorem ablegamus: nec non in spagyricam nostram pharmacopœam, ubi, Deo vitam nobis ad pauculos adhuc dies concedente, uberius de iisdem remedijs agemus. Possem hic, si res postularer, infinitos adducere, qui omnes adhuc superstites, tam admirandos horum remediorum effectus, in sese ipsis experti sunt: inter quos alii ad corpus purgandum, pilulis meis polychrestis mercurialibus usi sunt: alii ad sudorem provocandum mercurio meo vita, per solum spiritum nitri correcto, coagulato & fixato: è cujus sex tantummodò granis, cum conserva quadam permixtis, pilula unica ad pisi magnitudinem efformatur, quæ cum jusculo quodam, vel alio quovis liquore exhibita, citra omnem operandi vehementiam & incommoditatem, facilius, promptius, & multò etiam utiliùs, cunctis cæteris hydroticis nostris, sudorem elicit.

Sunt qui ad eandem luem veneream, decoctionem faciunt cum sola Salsa parilla, cujus accipiunt ζ iij. ad aquæ lb x. & omnia concoquunt ad duas tertias: quam decocti Guajaci loco offerunt, addendo interdum radicis chinæ, apios dictæ ζ j. æstimantes ejusmodi decocta, minus calefaciendi modum excedere, quam cætera supra dicta, quæ Guajacum excipiunt.

Alii decoctum cum sola china usurpant, ac ejusdem in talleolas sectæ ζ ij. accipiunt ad aquæ lb x. quæ etiam ad medietatis consumptionem coquuntur: cui decocto etiam, si ita videbitur, addi poterunt ea, quæ expugnando malo ipsique agri temperaturæ conveniunt. Hujusmodi ergo decocta, minus alijs calefacere putatur, eorúmque plurimus usus est in diversis morbis: præsertim ad labefactatam hepatis facultatem instaurandam, & ingruentis cachexiæ vel hydrophis periculum

periculum præcavendum. Non multo ab hinc tempore innotescere quoque cœpit safras, lignum aromaticum, cuius usus ad plurimos morbos curandos invaluit. Sed inter cœtera hydrotica, vel ad impuritates venereas auferendas, Guajacum, ut opinor, faciliè primas tenet.

Hic ad finem horum decoctorum, non præter decorum fecisse videbimur, si huic catalogo unum adhuc famosi cujusdam Empirici Germani aduersus ipsamet luem veneream, annexerimus, qui magnum quottannis quæstum ex eodem facere solebat in nundinis Francofurtensibus: nec dubito quin ejus fama ad plurimos jam delata, passim increbuerit.

Decoctum sudorificum contra luem veneream catarrhosam & similes affectus inveteratos,
Henrici von Stran, Empirici
Germani.

- ℞ Ligni sancti & el Indici ℥ ij.
Sassa parilla,
Stachados Arab. ana ℥ ss.
Gratiola m. ss.
Cardui benedicti m. ij.
Seminis eiusdem ℥ vj.
Auricula muris cum rad.
Scabiosa ana m. j.
Tormentilla ℥ j.
Rhabarbari ℥ ij.
Polypodij ℥ j.

Hæc omnia contusa infundantur per sex dies in aqua fontane ℥ 30. aut 40. dein omnia bulliant in vase magno, oleorum extractioni apto eoque clauso, vel in alembico cæco, ut nihil respirare possit per 5. vel 6. horas. Adde huic decoctioni frustulorum ferri & chalybis ana ℥ ij. Quibus peractis, denuò in vini mens. iij. seorsim macera

- Corticu eiusdem ligni Guaiaci ℥ ss.
Hermudallylorum
Turbitb
Granatum paradisi ana ℥ iij.

Omnibus contusis, in olla terrea vitreata, operculo suo clausa, per horam integram coquantur. Confundantur postea hæc duæ decoctiones, & denuò bulliant per aliquod tempus: dein omnia simul per manicam trahantur. Empiricus ille hanc decoctionem in doliolis inclusam reservabat in cella vinaria, eamque divendebat ad morbum Neapolitanum inveteratum, & similes affectus curatu difficiles. Tenebat autem hunc utendi modum.

Manè is propinabat decocti vitrum unum, in quo tamen denuò priùs incoqui curabat scabiosæ, auriculæ muris cum aua toto M. j. Dein hæc omnia colata ægris offerebat, & sudorem per horas duas expectare jubebat. Residuam potionis partem, in doliolis reservatam, loco quotidiani potus ipsis exhibebat, tam in pastu, quàm ante & post pastum. In cæteris præterea duram admodum vivendi rationem imperabat, panem nempe bis coctum & passulas vel amygdalas assatas dabat. At si cum malo ulcera conjuncta erant, lavanda ea jubebat cum eadem decoctione, idque bis vel ter in die, & sic plures fuerunt restituti.

Hanc decoctionem non ideo in publicam mitto, tanquam quid rari inde expectandum sit, cum e contra multa in ea desiderentur. Proportio enim duarum drachmarum rhabarbari, ad tantam decoctionis quantitatem, quàm inepta sit & inutilis, cuivis facillè constat, ut nihil de cæteris dicam: non enim est nostri instituti, omnia sigillatim hic discutere. Curationis autem effectum, temporis longinquitati adjudicandam existimo: per integrum namque mensem, uti dicunt, hoc suo decocto continuabat vacuationes, tam per sudorem ac urinam, quàm per secessum: Unde mali vel pervicacissimi radices tandem evictas & subactas evanuisse, haud mirum fuit. Hoc decoctum tanquam secretum aliquod singulare, à quodam viro doctissimo, & amico meo accepi: de cujus usu commodo, vel incommodo, eruditiores ipsi judicabunt.

Sat dictum est hæcenus de decoctis, ad luis venereæ curam, spectantibus: transeamus nunc ad ea, quæ specifica quadam facultate conducunt verriginibus, epilepsis

epilepsii & paralyfibus, quæ in numero graviffimorum affectuum cenfentur, ut pote, quæ summam corporis humani arcẽ & propugnaculum, cerebrum nempe ipfum, oppugnant.

Adverfus epilepsiam hydroticum fpecificum eft viscus quernus, femen pœoniæ, & rafura ligni buxci, quæ inveteratis etiam vertiginibus opem ferre poteft: componi poterit ut fequitur.

Hydroticum adverfus epilepsiam.

℞ Rafura ligni buxci ℥ ij. ℞.

Raf. Ligni juniperi

Rad. Pœonia

Vifci querniana ℥ j. ℞.

Raf. Lignirhodii

Cornu cervi ana ℥ vj.

Raf. Eboris ℥

Rad china an. ℥ ℞.

Sem. Cardus benedicti

Corticis cicutiana ℥ j.

Macerentur per 24. horas in ℔ viij. aquæ fontanæ tepidæ: dein coquantur ad unius tertiæ confumptionem, addendo fub finem coctionis

Flor. Tilia arboris

Lili con Gall. ana p. q̄.

Fiat colatura per manicam Hippocratis, cujus dofis fit ℥ v. vel vj. in potu. Hæc utique potio cujusvis ætatis & temperamenti hominibus, Epileptico hoc malo affectis, commodè exhiberi poteft.

Adverfus paralyfes hydroticum ufurpandum eft ex ligno juniperino cum floribus calendulæ, lavendulæ, & rofmarini, magnâ copiâ: addendo fingulis hydroticis fuos fales in majorem utilitatem, nec nō liquorum acidorum ex sulphuris & vitrioli fpiritibus aliquot guttulas.

Hydroticum fpecificum ad paralyfim.

℞ Aquar. Fumaria

Vimaria

Flor. Calendula ana ℔ j.

Fol. Salvia ℔ ℞.

Aciditatis sulphuris q. fuff.

ut fiat remedium acidulum.

De hoc remedio, cujus aciditas gustum non afficiat tristi sensu, exhibe horis matutinis ζ ij. quæ satis erunt: ægerq; tectus sudet, & admirandos hujus sudatorii effectus comperiet: quod etiam in usum eorum, qui sicco nimis & bilioso sunt temperamento, cum solis aquis fumiterreæ & calendulæ parabis: aciditatem ipsius aquis inducendo, cum dicto liquore acidulo sulphuris, & sic sudativum habebis, quod non ultra modum calefaciet: sed humores potius attenuabit & fermentabit, instar fermenti acidi, quod panis substantiam attenuat, rarefacit, & elevat, quæ alias gravitate suâ noxia foret: eodem modo humores nostri attenuantur, & vacuationi per sudorem idonei redduntur. Vix invenies sudativum, quod virtute & efficaciâ huic æquiparandum sit, ad paralytim.

Si cum dictis liquoribus acidulis, aquis scabiosæ & rullilaginis aciditatem, ut supra, induxeris, hydroticum conficies, quod eximios atque stupendos exeret effectus in cura Asthmaticorum, præmissis nempe vacuationibus generalibus & congruentibus.

Sudativum specificum ad hydropem.

$\mathcal{R}$ *Fumaria*

Eupatorii Mes.an. M. j.

Rad. Asari

Hirundinaria ana ζ j.

Baccarum juniperi ζ ij.

Raf. eboris ζ vj.

Nucis moschate

Santali citrini ana ζ ss.

Macerentur per 24. horas in suff. quantitate aquarum florum ebuli & geniste, & vini albi: de hoc decocto trajecto per colatorium vini aromatici, æger capiat ζ v. mane, continuando ad plusculos dies: præmissâ sufficienti & idoneâ purgatione hydragogâ, cum extracto Esulæ & sero lactis. Hoc remedio per Dei gratiam è medio sustuli omnis generis hydropices: imprimis autem eam hydropis speciem, quam Anasarcam dicunt.

Sudorifi-

Sudorificum singulare ad vehementem corporis concussionem, ex alto quodam & gravi lapsu contractam.

℞ Rad. Buglossa

Cardui benedicti ana ℥ ij.

Sem. Cardus benedicti ℥ ℞.

Butyr recentiu ℥ j ℞.

Spermatu ceti ℥ ℞.

Mumia Vera ℥ j ℞.

Croc ℥ j.

Bulliant lb j. ℞. vini albi lento igne, ad consumptionem tertiae partis: de colatura exhibe ℥ iiij. vel vi. calidè: æger expectet sudorem in lecto coopertus plus solito.

Decoctione hydrotica, quæ D. Ambrosio attribuitur, aduersus febres intermittentes, & ipsas etiam tertianas.

℞ Milii à superiore cortice mundati lb j. coquatur in suff. quantitate aquæ fumaricæ ad crepaturam: cape hujus decoctionis colatæ ℥ iiij. vini albi ℥ ij. exhibe ægrotanti calidè, qui expectabit sudorem in lecto. Hoc decoctum provocat sudorem sine molestia, ardores febriles, sitimq; extinguit.

Oxymel etiam diureticum quoddam ejusdem authoris, D. Ambrosii videlicet, descriptum reperitur in pharmacopœa Jobineri: in qua item D. Augustino nonnulla adjudicantur remedia hydrotica contra pestem & venena, ceu sunt variæ aquæ theriacales, diversis affectibus accommodatæ, ut ibidem singula suo loco explicantur.

Ex omnium præstantissimis sudorificis contra pestem & venena, est Bezoar metallicum fixum, & ex purgativo & vomitivo sudorificum factum: & præ cæteris mercurius noster vitæ etiam fixus per nitri spiritum, qui ad sex grana pro dosi exhibitus, per nitri spiritum mira præstat: uti jam supra dictum. Ejusmodi sudativa longè præstantiora sunt, quàm quæ ex vegetabilium familia educuntur: quamvis & his suo loco & tempore, laudem quoq; suam non detrahimus.

Bezoar Metallicum & Mercurius vitæ fixus, sudativa alia omnia ex vegetabilium familia de prompta læge superans.

*De decoctionibus Vulnerariis.**Decoct. vul-
ner.*

Antiquis in magno usu erant potiones vulnerariæ, quæ licet per aliquod tempus exolescere cœpissent, postliminio tamen in statum suum revocatae, nostro adhuc seculo vigent: adeo ut nemo sit, qui negare facile ausit illorum incredibiles effectus, quos in curandis ictibus, globulis bombardicis illatis, aliisque diversis ulceribus malignis & inveteratis, sive ea interna sint, sive externa, in dies potenter exerunt.

De his potionibus, à nobis jam ante triginta annos suo splendori restitutis, tum in Scopetario nostro, tum in aliis nostris scriptis egimus: ita ut haud inconci- nènè nos facturos speremus, si ad locupletandam pharmacopœam nostram, aliquot inde formulas huc transulerimus.

Potio vulneraria universalis, id est, omnibus tam internis, quàm externis vulneribus & ulceribus conducens.

℞ Rad. Tormentilla

Consolida utriusq; ana ʒj.

Limonij utriusque

Sanicula

Pyrola

Verbena

Alchemilla

Persicaria ana M. j.

Vincaperuvina

Herba Roberti ana M. ʒ.

Flor. Verbasci,

Hyperici

Centaurij minoris ana p. ij

Astacorum expurgatorum & exsiccatorum

N. vj.

Mumia ʒ ʒ.

Macerentur per duos dies in vini albi & aquæ veronicae ana ʒ ij. in vase circulatorio ad calorem Baln. Mar. vaporosum: dein fiat expressio & colatura per manicam Hippocratis, aromatizata paucis cinnamomo, vel coriandro in succo citoniorum preparato:

Dosis

Dosis cochlearia duo vel tria manè, & vesperi tantumdem, tribus ante cibum horis.

Pro iis quos amaritudo minùs offendit, addi potest radix aristolochiæ & enulæ campanæ : & tum potio, suavioris gustus ergò, dulcoretur saccharo, aut fiat maceratio in hydromelite vinoso. Continuanda est ad dies pluscùlos, & effectus refert planè mirandos.

Decoctiones sive poriones sequentes, cæteris non inferiores, & multis ab hinc annis, uti jam dictum, à nobis in operibus nostris descriptas, hinc quoque insendas statuimus.

℥ Oculorum cancri ʒ ʒ.

Mumia ʒ ij.

Boli armeni veri ʒ j. ʒ.

Herb. Agrimonia

OphioGLOSSI

Veronica

Cyclaminis ana M. j.

Spermatii ceti ʒ j.

Macerentur in vino albo per duos trèsvè dies: deinde fiat expressio & colaturæ clarificatio: de qua capiat cochlearia duo vel tria, manè & vesperi, si opus fuerit.

Alia potio vulneraria.

℥ Zedoaria

Galanga ana ʒ iiij.

Herb. Virga aurea

Pyrola ana M. j.

Cochlearium Astacorii conguassatarum N. iiij.

Coquantur in vino & aqua: utatur ut supra.

Potio venenatis vulneribus sclopetariis
conveniens.

℥ Rad. Angelica

Galanga

Zedoaria ana ʒ ʒ.

Flor. VincaperSinca

Lilij convall. ana p. j.

Mumia

Boli armeni veri ana ʒ j.

Spermatii ceti ʒ ij.

Digerantur & circulentur in baln. Mar. per quatuor
dies

dies in suff. quantitate vini albi & aquæ ulmaria: dosia
& utendi modus, ut dictum est.

Potio vulneraria in fracto osse ab ictu sclo-
petario.

℥ *Aristolochia*
Cyclaminis
Serpentaria maioris
Consolida utriusque
Geranijs ana M. j.
Sanicula M. ℥.
Macis
Zedoaria
Oculorum cancri ana ℥ ℥.
Mumia
Galanga minoris ana ℥ j. ℥.

Conquassatæ & minutim concisæ herbæ, & reliqua
in pulverem crassiusculum redacta, circumferantur in du-
plici vase horis quatuor cum mensura una vini: æger
utatur manè & vespert.

Potio vulneraria cephalicâ.

℥ *Herb. Limonij sylvestris*
Melissa ana M. j.
Acori vulgaris ℥ ℥.
Vincaperuinca
Persicaria
Chelidonia
Pyrola
Veronica
Verbena ana M. j.
Flor. Verbasci
Lilij convall.
Betonica ana p. j.

Macerentur ut supra, & ad usum serventur.

Potio sanguinem ex vulneribus erumpen-
tem prohibens.

℥ *Cineres testarum Asiacorum*
& Ranarum ana ℥ ℥.
Coralli rubri
Spelij ana ℥ iiij.
Mumia ℥ ij.

Maceron-

Macerentur in ſſb j. aquæ ſpermatis tanatum ad calorem Baln. Mar. per 24. horas : dein fiat expreſſio & colatura, de qua exhibe cochlearia duo : cum eodemmet decocto ſoveatur extrinſecus vulnus ſanguinolentum.

Potio ad renum & veſicæ ulcera.

℥ Rad. *Conſolida maioris*

Sigill. Salomonis an. ʒ j.

Polygoni

Alchimilla

Plantaginis ana m j.

Crocii Martis optime præparati ʒ j.

Macerentur in æquis partibus hydromelitis ſimplicis & tincturæ roſarum præparatæ, ut docebitur alibi : bibat æger huius decocti cochlearia duo vel tria, manè & veſperi.

Ad Gonorrhœam virulentam ſeu foetidam.

℥ *Herb. Vermicularis m j.*

Sem. Cytoniorum

Ruta

Agni caſſi

Plantag. ana ʒ j.

Rad. *Tormentilla ʒ ſs.*

Ros rubr. p. ij.

Flor. Verbaſci p. j.

Succi Limoniorum ʒ vj.

Aqua Flor. malvæ arboreſcentis ſſb j. ſs.

Macerentur per tres quatuorve dies ad calorem B. Mar. lentum, dein tranſcolentur: doſis cochlearia duo vel tria manè & veſperi, cõtinuando ad pluſculos dies.

In ejuſmodi remediorum uſu, & præſertim in hoc ultimo contra gonorrhœam virulentam, non omittenda ſunt vacuationes congruentes & neceſſariæ: quibus præmiſſis, ægro poſtea illa per aliquot dies exhibe, & mira videbis, vel in graviffima etiam & inveteratiſſima gonorrhœa.

Decoſta varia de diverſis aſſeſſibus tam internis, quàm externis aptiſſima, certaque experientiâ comprobata.

Decoctum

Decoctum purgans ad quartanam expertum.

℞ Folliculorum senna

Epithymi ana ℥ ij.

Myrobolanorum citrinorum ℥ ss.

Flor. Buglossa

Centaurii minoris

Hyperici ana p. j.

Fiat omnium decoctio in sufficiente quantitate serti lactis, in cuius colatura macera per xij. horas.

Rhabarb. electi ℥ ss.

Rad. Esula preparata ℥ j.

Cinnamomi ℥ ss.

Dein exprimantur, addendo syrupi de pomis redolentibus compos. ℥ iij. fiat apozema in tres doses: prima dosis detur per unam horam ante accessionem, aliae duae sequentibus aliis duabus.

Ad menses provocandos experimentum mirabile.

℞ Milii solis

Anisi

Visci querni ana ℥ iij.

Dillamni ℥ j.

Croci ℥ j.

Contundenda contundantur & macerentur per 14. horas in vino albo generoso: dein parum bulliant, de hoc decocto exhibe ℥ iij. Propinanda est haec potio mulieribus ad provocandos menses, ut statim postea tempore fluant: praemissa purgatione cum pilulis aloës, aut simili quodam & congruo purgante medicamento, idque duobus vel tribus subsequenter diebus. Ad promovendum partum, sive vivum, sive mortuum, ipsamque secundinam protrudendam (addito tantum scrupulo diambrae) idem remedium mira praestat.

Ad sistenda menstrua.

℞ Rad Tormentilla

Consolida maioris ana ℥ j.

Sem. Berberis

Acetosa ana ℥ ss.

Gummi Arabici,

Tragacanthi ana ʒij.

Succi plantaginis depurati ℥j.ʒ.

Macerentur per 12. horas : dein coquantur, exprimantur, & colentur : & addendo syrupi citoniorum vel myrtillorum q. suff. fiat apozema in duas doses. Prudentis medici est, hic deliberare & circumspicere prius quam hoc adstringens exhibeat remedium, num fortè fluoris scaturigo & fons dependeat ab humoribus falsis & sanguine seroso : tunc ejusmodi humores acres & serosi sunt digerendi, sive concoquendi, & postea expurgandi, syrupis præparantibus & purgantibus opportunis & idoneis.

Ad præcipationem uteri.

℥ *Fol. lauri*

Myrtillorum ana ʒ ʒ.

Sem. Pastinaca domestica ʒ iij.

Macerentur, postea coquantur cum vino generoso: de hoc decocto exhibe mulieri ʒ iij. reiteretur potio, si opus fuerit.

Ad juvandam conceptionem.

℥ *Testicularum & vesicæ præparatorum in vino & exsiccatorum*

Vulvæ leporis idemidē præparata & exsiccata
Macis

Cinnamomi

Garyophyllorum

Zingiberis albi

Ameos ana ʒ ij.

Croci ʒ j ʒ.

Medulla vel carnis nucum comminatum

Acellanarum

Fistaciorum ana ʒ vj.

Contundenda contundantur, macerentur, & tandem concoquantur in ℥ ii. vini malvatici ad tertiæ partis consumptionem. Huius decocti mulieri statim post legitimū mensium fluxum, offerendæ sunt tres vel quatuor uncæ, manè tribus vel quatuor horis ante cibum, idq; tribus diebus consequentibus : quartò verò die jungatur marito suo, ac nisi planè sterilis sit, concipiet.

Ad mor-

Ad morsum venenatum serpentis, & rabidi
canis.

℞ Rad. Gentiana
Valeriana ana ℥ j. ℞.
Consolida minoris
Ruta secca
Pulegii ana m. j.
Mumia
Cancrorum calcinatorum ana ℥ j.

Coquantur cum vino: de horum decocto æger ca-
piat manè ℥ ij. vel tres per octiduum. Loco laboranti
ex morfu, applicanda erunt balsama & emblastra con-
grua, qualia suo loco describemus: Hoc decoctum pe-
culiare est remedium ad morsum canis rabidi. In mor-
su serpentis addi debet radix serpentariæ majoris.

Ad Febres chronicas decoctio perutilis.

℞ Folior. scolopendria
Absinthii
Centaurii minoris ana m. j.
Vearum Corinth.
Hordei ana ℥ j.
Asari ℥ iij.

Coquantur in æquis partibus feri lactis & vini albi:
in colatura dissolve sacchari, & cinnamomi q. suff. ad
dulcorandum & aromatizandum prædictum deco-
ctum pro duabus dosibus. Si dictæ febres, fortè à ver-
minatione quadam, ut in pueris sæpenumerò acci-
dere solet, producantur, tum sequens exhibenda erit
decoctio.

℞ Vermium terrestrium in Vino albo lotorium
& exsiccatorem ℥ ℞.
Flor. Hyperici p. ij.

Coquantur cum suff. quantitate vini albi generosi,
ac tandem transeolentur, & fiat decoctio: de qua ex-
hibe ægrotò ℥ iij. manè & vesperi: continuando ad
quatuor quinqueve dies.

Ad febres intermittentes, quotidianam & quarta-
nam, aliud decoctum purgans opti-
mum.

℞ Rad. & cort. Sambuci ana ℥ j.
Asari ℥ iij.

Cinnamomi ʒ j. ʒ.

Coquantur ex lacte. Hoc decoctum movet simul & semel vomitum ac secessum : sumatur initio paroxy-smi : reiteretur si opus fuerit.

Ad hydropem & purgandas aquas.

ʒ *Rad. Ireos recentium* ʒ j. ʒ.

Solidanella

Afari

Spec. Diacarthami ana ʒ iiij.

Sem. Ebule

Cinnamomi ana ʒ j.

Sacchari ʒ j. ʒ.

Vini albi

Et aqua Sambuci ana q. s. & fiat maceratio & decoctio in tres doses.

Ad Icterus expertum.

ʒ *Chelidonia cum toto* m. j.

Fol. & flor. hyperici ana m. ʒ.

Raf. ebaris

Pulv. stercoris anserini ana ʒ iiij.

Crocus ʒ ʒ.

Pulvis stercoris anserini, & crocus ponantur in lin-teolo lineo, & omnia coquantur æquis partibus vini albi & aquæ scolopendriæ : colentur & dulcorentur, si velis, saccharo, & fiat decoctum in tres doses pro tri-bus matutinis continuis, & perfectè curabitur.

Ad duritiem splenis.

ʒ *Rasura ligni sancti* ʒ iiij.

Cort. eundem

Corticis fraxini an. ʒ ij.

Afari ʒ. vj.

Liquiritia

Polypodij quer. ana ʒ j.

Ceterach

Adianti

Polytrici

Chamadr.

Chamapit. ana m. j.

Flo. Genista p. q.

H

Maceran-

Macerentur per duos dies integros in vini albi & aquae scolopendriae ana ℥ ii. idque in baln. vaporoso, vase optimè clauso, ut nihil exspirat, tandem clarificentur per manicam Hippocratis, aromatizentur & dulcorentur cinnamomo & saccharo. De hoc decocto utatur aeger ad plusculos dies: dosis ℥ iiij. manè, & totidem vespèri, tribus ante cibum horis.

Decoctum galli veteris ad oppilationem hepatis, lienis, mesenterii, colicum dolorem, calculum, quartanam, & chronicos omnes affectus.

℞ Polypodii querc.

Sem. Carthami ana ℥ j. ℞.

Thymi

Epithymi ana p. j.

Sem. Cumini

Anisi

Anethi

Feniculi

Carui

Cardui benedicti ana ℥ ij.

Folicul. sena ℥ j.

Turbith gummosi ℥ ℞.

Cinnamomi ℥ j. ℞.

Cristallorum vel cremoris tartari albi, ℥ ij.

Salis gemma ℥ ℞.

Contundantur & miscantur simul: ex qua mistura venter galli veteris eviscerati impleatur: dein coquantur tribus aquae partibus, & una vini albi, quousq; galli caro ab ossibus separetur: de hoc decocto seu jusculo utatur aeger omni manè, idq; ad plusculos dies.

Decoctio feri lactis.

Ufus feri lactis admodum frequens est in Italia: quod sub finem Veris, ac in Æstate, ad purgandum, magna in dosi, ad pocula videlicet quatuor, quinque, & plura etiam exhibetur. Purgat clementer, continuando ad aliquot dies. At si inde conficere voles remedium, quod omnibus affectibus, ab atra bile & melancholico humore subortis, & nutritioni dicatis partibus, ab inflammatione aut nimio calore astantibus in quibus

bus opus est refrigeratione & humectatione, aptum & idoneum sit, hac viâ præparatio aggredienda est.

*℞ Sero lactis lb iiii. vel amplius: huic adde
Succi limonum ʒ iiii.*

Succi pomorum redolentium recens extracti ʒ vj.

Omnia simul, cum uno atque altero ovi albumine, probè agitata & mixta, igni admoto clarificentur. Adde, si velis, parùm sacchari, & habebis medicamentum excellentissimum & suavissimum ad suprascriptos usus: de quo sufficet pro dosi exhibere ʒ vj. horis matutinis: robustioribus autem plus dabitur, continuando ad 15. vel 20. dies. Non est major simul & semel paranda quantitas, quàm quæ satis sit pro duobus tribusve diebus, ne acefcat.

Aut si animus sit, aliud componendi remedium, ex eodem sero lactis, priùs acidulo factò cum succo limonum, & clarificato adde

Florum Violarum

Et Buglossa

Recentium, vel exsiccatorum & optimè mundatorum, hoc est, in quibus amplius nihil, quod viride sit, supersit, quantum voles: & in 24. horis, serum tingetur colore, sapore, & odore enumeratorum florum: adjicies sacchari ad libitum, & habebis Julapium suavissimum & utilissimum.

Eodem modo cum aqua communi, cui aciditatem prius induxeris cum aceto montano, philosophis noto, elicies tincturam è rosis rubris, omnibus febribus, & calidis intemperiebus hepatis, mirificè conferentem: nec non ex cæteris cujuscunque generis floribus: eadem viâ varias, ad varios affectus, educes tincturas.

Decoctum Chinæ.

℞ Rasura rad china ʒ j.

Aqua fontana lb vj.

Succi limonum ʒ iij.

Macerentur per 24. horas, deinde coquantur ad tertie partis consumptionem, ac tandem transcolentur per manicam Hippocratis. Dosis ʒ vj.

Hoc decoctum, gustu suavissimum est, & summo-

perè prodest calidis intemperiebus hepatis, ardoribus urinæ, & ulceribus renum: potissimum autem conducit falsis & mucilaginosi humoribus in vesica dissolvendis, qui sæpenumerò Stranguriam excitant, & calculi speciem æmulantur. De eo potandum, exhibeatur manè & vesperi in dosi ut supra: vinumque eodem diluatur.

Potes etiam, si velis, ad eundem usum, decoctum parare ex rasura ligni Rhodii: vel addes huius ligni rasuræ $\frac{3}{4}$ lb. ad supra dictæ chinæ $\frac{3}{4}$ j.

Decoctum ad Dysenteriam & Lienteriam.

℞ Rad. Tormentilla

Acetosa

Santali rub. ana $\frac{3}{4}$ j.

Sem. Berberis

Plantaginis

Portulacæ

Et granorum myrthi ana $\frac{3}{4}$ lb.

Coriandri preparati

Cinnamomi

Macis ana $\frac{3}{4}$ ij.

Been albi

Et rubri ana $\frac{3}{4}$ j.

Flor. Thapsi barbati

Ros. rubrarum

Spica nardi ana p. j.

Aqua. Plantaginis.

Acetosa

Agrimonia

Absinthij ana lb. j. lb.

Coquantur ad medicatis consumptionem: dein fiat expressio & colatura, adde syrupi de granatis acidis, citoniorum, & de rosis siccis ana $\frac{3}{4}$ ij. fiat apozema in quatuor doses.

CAUTIO: Antequàm hoc decoctum porrigatur ægro, si fortè ex dysenteria aut lienteria inveterata ac contumaci laboret, hoc sequens pomum exhibendum est.

℞ Pomum curtispiculatum, quod excavatum, rursus impleatur gummi Arabici, & rasuræ cereæ albæ ana

§ j. claudatur pomum proprio suo obturamento, coquendumque igni admoveatur: donec cera & gummi liquata, per totius pomi substantiam confundantur: & sic coctum pomum edendum exhibe ægro, semihorâ post superbibendo dictam potionem. Jusculis quibus vescitur, adde paululum gummi Arabici. Nullus est fluxus dysentericus aut lientericus, qui aspirante simul divinâ gratiâ, per hanc medendi rationem non feliciter curetur. De purgationibus aliis congruis nihil hîc addo, quæ si res forte postulat, præmitti debent.

Decoctum ad calculum comminuendum
& expellendum.

℞ Rad. Restæ bovis § j.

Saxifragia

Virgæ pastoris ana m. j.

Fruct. Senelorum

Alkekengi ana par. xx.

Milij solis § j.

Cinnamomi

Sem. Bardanæ

Saxifragia

Anisi

Feniculi ana § iij.

Gran. Hedera arborea § lb.

Straminis vel stipitum fabarum exsiccatorum
§ lb.

Coquantur ex æquis partibus aquarum parietariæ, argentariæ, & vini albi ad unius tertie consumptionem: exhibe pro dosi § iij.

VEL ℞ Cineris rad. Restæ bovis

Et cineris stipitum vel corticum fabarum ana
§ j. lb.

Indantur in nodulo lineo, & cum

Aquar. Parietaria

Senelorum

Et Betonica ana lb j.

Coquantur, donec fiat lixivium satis forte: transcollet urbis terre per manicam Hippocratis: & aromatizetur,

zetur, si velis, cinnamomo: de hoc decocto cape ℥ ij. vel tres, addendo, si velis, syrupi limonum ℥ vj. & fiat potio, gustui grata. Nullum reperitur remedium efficacius & præstantius ad expulsionem calculi, & ad ipsam Ischuriam, & suppressionem urinæ, hac ipsâ decoctione, quæ exhiberi tum debet, cum æger est in balneo si-
ve semicupio.

N O T A: Ex enarratis cineribus Ononidis & corticum fabarum, iuxta eam quam suo loco docebimus methodum, educes ipsorum sales: primò cum aqua communi: deinde eos deparabis, variis dissolutionibus, filtrationibus, & coagulationibus, cum aquis parietaria, saxifragiæ & similibus calculo idoneis, donec ipsi fiant albissimi & pellucidi. De horum salium uno misce drachmam semis, vel cum superiori decoctione, vel cum iuseculo quodam, aut vino albo, & singulare conficietur remedium contra dolores colicos & nephriticos, & contra Ischuriam & suppressionem urinæ si-
ve meiendi difficultatem. Sal corticum fabarum in his affectibus omnium est præstantissimum medicamentum.

Decoctio splenis bovis, congrua ad duritiam & obstructionem lienis, & specifica ad mensium suppressionem.

℞ Splenem bovis integrum: hunc in frusta incisum, in phialam vitream capacem iniice: ita ut ad medietatem usque impleatur: addendo

Cinnamomi crasso modo contusi ℥ j.

Garyophyllorum ℥ k.

Crocis ℥ ij.

Vini albi Canarie, si ve vini malvatici mensi Parisiensis 4 partem.

Ad humectandam solummodò materiam, vas probe clausum ponatur in aheno aquâ repleto: vel in baln. Mar. ferventissimo, aded ut ebulliat per 24. horas: donec dictus splen in particulas minutissimas coctus & consumptus fuerit, magnaq; juris exquisitissimè cocti & fragrantissimi copia restet: de quo ægra mand capiat ℥ iij. continuando per quatuor aut quinque dies, tum cum menses fluere debent.

N O T A.

N O T A. Mirabitur sine dubio hinc aliquis Censor inquiringens, quomodo ea corporis particula, quæ receptaculum sit bilis atræ, humoris planè crassi & terrej, ut vulgò medentium fert opinio, in medicamentum, aperiendi & attenuandi viribus insignitum, quali opus est in mensium provocatione, adaptari possit: hujusque remedii vim ac energiam aromatibus potius & croco, quæ ejusdem compositionem ingrediuntur, quam ipsius lienis proprietatibus tribuet: cui respondemus, hujus decoctionis specificam facultatem à sola lienis cocti substantia præsertim dependere: reliqua verò, ut vinum & aromata, solummodò gustus gratioris causâ adhiberi.

Alibi in meis scriptis, dudum sententiam meam de succo melancholico exposui: quem per analogiam quamdam aceto vini comparandum esse duxi: ac tantum abest, ut lien ejusdem humoris crassi ac tartarei domicilium, durioris idcirco sit substantiæ, ut contra ob fermentationem proprii humoris, spongiosus potius, levis & rarus evadat: succusq; in eo contentus, attenuantem aceti facultatem participet, insitâque suâ vi aperiendi & attenuandi virtutem obtineat. Sed quia aliâs fusiùs & accuratiùs disputatum à nobis fuit de eodem subjecto, hinc plura addere puto supervacaneum. Experientia denique ipsa, medicaminis hujus utilitatem & efficaciam summam ad ciendos menses, satis abundè demonstrabit.

D E V I N I S. C A P. I X.

E X P O S I T I S iis, quæ Aquarum & Decoctorum, tam simplicium, quam compositorum, differentias, virtutes, proprietates, descriptionisq; modos spectant, æquum est ut vini etiam, liquorum omnium post aquas communissimi, quod humanæ in primis inservit nutritioni, symphytumque corporis nostri calorem instaurat roboratque, tractationem secundo loco aggre diamur. Nec verò hinc diversa vinorum genera, quatenus scilicet gustu, viribus, proprietatibus, & aliis hujusmodi qualitatib. inter se differunt, exponere statuimus: neque etiam huius loci est, diversos, vina corrigendi, validiorémq; illis virtutem & excellentiam im-

primendi, modos explicare. Quâ ratione, inquam, ipsorum emendanda sit cruditas, ex aquosa & excrementitia humiditate contracta, quæ ob caloris vitalis defectum (Sol quippe quibusdam annis imbecilliores radios immittens, terram minus calefacit) digeri, consumique non potuit: Unde fit, ut vina aliquando cruda, viridia, imbecillâq; & minus restaurantia existant, diuque conservari non possint. Quæ sanè omnia, arte naturam imitante, emendare, ac corrigere facillimum est, si superfuitas illa aquea & excrementitia, coctione artificiali quidem, sed naturalem tamen amulante, à vino separatur, & expurgetur. Quæ tunc solummodo separari potest, cum vinum jam expressum, in doliis à calore suo naturali & interno concoquitur, & ex suo tartaro, solito more expurgatur.

Cuius enim aperte demonstrabit experientia, quod substantia illa, quæ primo à vino separatur, extillatq; nihil aliud quam pura putâq; sit aqua passiva, nulliusque saporis compos, ac instar fontanæ insipida: quæ nihil vino, præter viriditatem, cruditatem, imbecillitatemque imprimit, ac ipsius corruptionem iuvat & accelerat. Quin etiam aciditatem ipsam, prædictæ humiditati ab imbecillo calore minus absumptæ, & digestæ tribuit. Qui quidem calor (ut alio loco dictum est) omnia perfecte dulcorare potest, & ejus operâ prædicta humiditas omnino separatur. Sed eo solum tempore, quo vinum in mustum redigitur, digeriturque. Absolutis enim primis illis digestionibus, & fermentationibus, id nequaquam fieri potest: nam quod primo ex prædicto vino, vel minimo quidem calore admoto extillat, spiritus vini est, qui cum vino conjunctus, illud vivificativum & nutritivum efficit, quo separato vinum amplius non est vinum, sed acetum & corruptum quid, mortuum atque nutritivæ facultatis expers, respectu superioris vini. Talis, inquam, correctio, vini que rectificatio, ut & aliæ plures, non minus jucundæ, quam utiles investigationes, in alium locum remittuntur, ubi ex professo de vino vini que natura disputabimus. At in rem præsentem sat esse duximus, plures vinorum, tum simplices, tum compositas præparaciones

parationes restitutæ nostræ Pharmacis inserere, quæ corporis humani conservandæ sanitati, morbisque conferant depellendis.

Dividemus vina (sicut & aquas supra) in simplicia & composita, nempe quod ex variis rebus componantur, cum simplicia ex una tantum constent, unde & ipsorum orta differentia. Hoc porro ordine eadem recensebimus.

Vina simplicia
alterantia seu
corroborantia,
quæ ad plures
affectus curan-
dos apta sunt.

Vinum

Acori
Angelica
Enulatum
de Tussilagine
Anthosatum
Salvatum
Buglossatum
Insiperinum
Euphrasia
Faniculatum
Hyssopi
Anisi
Epithymi
Absinthij
Hypericonis
Centaurij minoris
Alkekengi
Eryngiorum
Scilliticum
Sena simplex.

Vina simplicia
laxativa.

Vinum

Hermodactylorum
Turbitis
Sem. ebulis maturis
Sem. ebulis non maturis
Sem. sambuci.
Sem. hederæ
*Flor. persicæ arboris, pruna-
rum*
Flor. hyperici & prunorum.

Vina com- posita.	}	<i>Vinum Helleboratum</i>
		<i>Vina varia purgantia composita</i>
		<i>Vina varia Hippocratica, clareta distilla</i>
		<i>Vinum Antiepilepticum</i>
		<i>Vinum Antapoplepticum</i>
		<i>Vinum Antiparalyticum</i>
		<i>Vinum Zedoaria</i>
		<i>Vinum Ophthalmicum</i>
		<i>Vinum Chalibeatum</i>
		<i>Vinum Antinephriticum.</i>

Ejusmodi vina conficiuntur duobus modis: primo cum musto, tempore viademiarum: ubi aliquot doliola parva, duodecim, quindecim aut plurimum mensurarum, comparanda erunt. Describamus autem hic exempli loco Absinthiacum, ad cuius normam cætera omnia faciliè concinnabuntur.

*Viner. artifi-
cialium pro-
cessus.*

Accipe igitur absinthii Romani exsiccati, quantum voles, hoc injice in vas aliquod idoneum, superaffunde mustum recens, & sine bullire per aliquot dies, novum perpetuò mustum alternis diebus reaffundendo, quò vas semper repletum maneat, vinumque à facibus suis exquisitiùs repurgetur: peractà ebullitione, reple totum doliolum eodemmet musto, & optimè claude. Macerentur & digerantur omnia per 24 dies aut mensem: nec priùs, quam hoc temporis spatio perfectè digestum & clarificatum fuerit, hoc bibendum exhibe: servari potest ad annum unum aut amplius. Dosis est dimidium vitrum tempore matutino.

*Alius modus
extemporaneus.*

Deinde parantur hæc vina quovis tempore: exempli gratià. Recipe idem absinthium minutim incisum, immitte in vas vitreum, ita ut tertia pars vasis vel paulò plus eo impleatur: affunde vinum album optimum, vase probè obturato: quod deinde in repositorio vel loco quodam tepido ponatur, ad macerandum per decem aut duodecim dies: interea temporis vinum attrahet absinthii virtutem atque saporem: & ita in phiala sive vitro illo relinquantur: & loco eius, quod in usum quotidianum detrahitur, reaffunde novum vinum generosum

nerosum : & sic habebis vinum absinthites, quod diu quoque ad usum servari potest.

Quod si magis specificum reddere voles, ita ut efficaciorum vermes expellendi vim acquirat, adde flores Hyperici vel Centaurii minoris: & ita in aliis vinorum compositionibus, prout scopus fuerit procedatur.

Inter vina simplicia supra enatrata, vinum acori, angelicæ, anthosatum, salviatum, frigidis cerebri affectibus conducunt.

Vinum euphragiæ & feniculi, oculorum aciei & corroboratori confert.

Vinum enulatum & de tussilagine asthmatis & pulmonum vitis medetur, valetque ad detergendos pulmones & juvandam expectorationem.

Vinum absinthii in Germania ad lumbricos, omnemque corporis arcendam putredinem, commune est remedium: non secus ac vina hypericonis, & centaurii minoris, quæ ad liberandas jecoris obstructions, ipsumque roborandum, maximè etiam profunt.

Vinum buglossatum cordi, omnibusque melancholicis affectibus accommodatum est, fitque vel cum floribus vel radicibus ejusdem.

Vinum anisi ad colicum dolorem, ex flatu profectum, sive is in stomacho, sive in universo ventre existat, laudatur.

Vinum epithymi, sicut & vinum tamaricis, lieni confert.

Vinum passulatum admirabile est ad virium restorationem in senibus.

Vina alkekengi & eryngiorum, nephriticos & calculosos levant, ut & ipsum vinum juniperinum, quod mirè etiam cor, cerebrumque, & reliquas partes nobiles corroborat.

Vinum scilliticum, præstantissimum est ad humorum præparationem & digestionem. Hoc enim ad incidendas & attenuandas crassas, pituitosas, melancholicasque materias assumitur, hoc etiam nullum est ad attenuandos omnis generis humores mucilaginosos, tartareosque excellentius remedium.

Vinum senæ Melancholicos, imò etiam alios humores

mores purgat. Facillimum quidem est, nec injucundum remedium, quo libenter ii etiam utuntur, qui à potionibus medicinalibus abhorrent, cum benignè & sine perturbatione ulla, vel commotione purget.

Vina hermodactylorum & turbith, serofos & pituitosos humores ex ipsis juncturis evacuant: Unde ad arthritidem usurpantur.

Vina seminis ebuli, & sambuci aquas potenter ducunt, & ad hydropis cutationem adhibentur, quemadmodum & vinum hederæ.

Hactenus præcipua vina simplicia, eorumque virtutes & proprietates ordine enumeravimus. Ad eorum verò præparationem quod attinet, aliâ hinc instructione opus non est, quandoquidem illa per se facilis est, & ex duobus exemplis supra propositis nullo negotio addisci possit.

At verò vina feminum ebuli & sambuci, quod hæc femina vinosa, & eo solum tempore, quo uvæ, matura sint, paulò aliter, quam dictum est, præparari debent. Quare prædictorum feminum utrumlibet exprimendum est, & succus extrahendus, qui cum dupla musti optimi vini albi quantitate admisceatur, & in dolium magnitudinis convenientis, ad solitam digestionem & fermentationem infundatur. Notandum verò hic, melius esse, si id obturato dolio peragatur, hoc est, si dolium penitus non repleatur, & obruretur benè, ut quid exhalet. Quo factò, & fermentatione per mensem integrum absolutâ, dolium aperiendum, vinòque ad summum usque adimplendum est. Hæc vina purgant serofos humores & conducunt hydropicis.

Vinum scilliticum.

Vinum præterea scilliticum paulò etiam diversâ ratione, quam prædicta vina parari debet. Scilla enim cultro ligneo aut eburneo, vel quovis alio, qui tamen ferreus non sit, mundari, & in talleolas secari, Solique per 25. aut 30. dies ad exsiccandum exponi debet. De qua sic præparata accipe lb̄ j. & in vas vitreum aptum injice, superaffundendo vini albi optimi lb̄ viij. omnia vase bene clauso digerantur in baln. Mar. calido per 5. aut 6. dies: dein transcolentur per manicam Hippocratis: adjectisque mellis optimè depurati lb̄ iij. parantur.

parùm bulliant, & purificentur: & sic vinum habebis scilliticum, quod ad usum reservabis in vase accuratissimè occluso. Remedium est præstantissimum ad omnes humores præparandos, uti jam dictum.

Verùm, ut vina purgantia ingratum suum saporem amittant, & gustui grata fiant: post prædictam illam macerationem, per manicam Hippocratis sæpius transcolanda, & saccharo, paucòque cinnamomo & coriandro aromatizanda sunt: ad quam eandem methodum parabuntur etiam alia vina, tam roborantia, quam purgantia: quæ grata & utilia erunt, nec adeò magno constabunt precio, sed promiscuè omnibus, tam infimæ, quam summæ conditionis hominibus commodissimè exhibebuntur.

Restat jam, ut de vinorum etiam compositorum præparatione, ducto à vinis purgantibus exordio verba faciamus.

Vinum purgans senæ, Autumni sive vindemiarum tempore parandum.

Comparanda sunt aliquot dolia, ex lignis ejusmodi vasorum facta, quæ vinum malvaticum, aut aliud simile, album & generosum priùs continuerunt, quorum quodlibet capax sit quindecim aut viginti mensurarum vel plurium, prout videbitur. Præstat tamen plura dolia, eaque minora in promptu habere, quam solummodò unum, idque maximum, si magna vini quantitas præparanda veniat. Si igitur vasis magnitudo erit viginti mensurarum Parisiensium, in eo pone.

Folliculorum senæ lb iiij.

Vel amplius, prout purgandi virtutem plus minus augere velis, addendo

Garyophyllorum ℥ ij.

Cinnamomi

Maceana ℥ iiij.

Sem. Feniculi ℥ ij lb.

Prunorum Damascen. sine nucleis lb iiij. Vel v.

Liquiritia incisa lb j.

Polypodij

& Sem. carthami contusana lb ij.

Omnibus probè inlicem mixtis, indantur in vas, & affuso

affuso multo generoso bulliant, superaffundendo semper vinum novum. Post perfectam coctionem valeo-
ptimè clauso, omnia macerentur & fermententur ab viginti, aut viginti quinque dies: & sic habebis vinum purgans, quod integris validisque viribus per integram annum perstabit, cujus dosis est vitrum parvum in aurora. Vel si matutina purgatio non satis situm absoluta fuerit effectum: uncie tres vel quatuor adhuc sumenda erunt circa vesperam, duabus vel tribus ante cenam horis, idq; eodem die. In affectibus porro contumacibus, altisq; radices habentibus, quorumq; authores existunt imputitates tartareæ sive humores crassi & faeculenti, purgatio eodem remedio continuanda erit ad duodecim vel etiam quindecim dies: ita per epicrasin, id est, sensum & paulatim ejusmodi humores evacuabuntur, citra virium dejectionem. Eodem quoque modo febris quartana, melancholia hypochondriaca, cachexia, & similes affectus difficilis sanationis, curabuntur, & prorsus excindentur.

Usus eius in contumacibus affectibus.

Melanchol. hypochon. data.

Ad præservationem corporis, sufficiet id semel tantum per octiduum, vel bis per mensem sumpsisse. Potest, si velis, id paulò ante cibum, vel etiam in ipso prædico cenæ sumere.

Vinum purgans casivale.

Si facultatem eius purgatricem reddere cupis generaliore, adeò ut instar catholici omnes humores simul trahat & expurget: addere oportet radicem efficcatarum oxylapathi, sive rhabarbari monachorum, hermodactylorum, mechoacæ, turbiti quantum libet. Et sic medicamen habebis summum adversus podagram, luem veneream, & similes affectus: addendo salis parillæ & rasuræ ligni Guaiacini ad libitum. Ex cujus usu continuato ad plusculos dies, singulares & eximios percipies effectus.

Quod si nonnulli in ejusmodi remediorum præparationibus accusent nimiam temporis longitudinem, quatinus in tanta copia simul & semel parari possint, ut sufficiant pro uno atque altero anno: ut tamen prorsus illis satisfiat, hic purgantia quædam, quovis anni tempore paratu facilia, nec minus cæteris vtilia proferemus. Primi preparatio est, ut sequitur,

Vinum

Vinum catholicum purgans facilis præparationis.

℞ *Polypodii quereini*

Sem. Carthami ana ℥j.

Rad. Acori ℥℥.

Sem. Fœniculi

Anisi ana ℥iij.

Cort. Myrobalanorum citrin.

Et Chebulorum ana ℥ij.

Cinnamomi ℥ij.℥.

Garyophyllorum

Macis ana ℥iij.

Confer& Flor. Genista

Violarum

Malva ana ℥℥.

Hermodylorum alborum ℥vj.

Turbith ℥℥.

Folliculorum sena ℥ij.

Rins albi generosi ℔ij. ℥el iij.

Omnibus probè invicem mixtis, in vase vitreo optimè lutato & clauso macerentur ad calorem lentum B. M. per quatuor, aut quinque dies, ampliùsve. Colentur aliquot vicibus per manicam, addendo sacchari ℥vj. Hoc vinum sive claretum purgans ad aliquot dies reservari potest, ex quo facies sex octòve doies. Pro dosi una, uncia duæ sufficient: exhibendo id horis matutinis, & singulis diebus aut alternis cõtinuando. Purgat clementer omnes humores, sive serosos, sive crassos & melancholicos: prodest calculosis & prodagricis: & potissimùm delicatioribus, nec non imbecilliori ventriculo laborantibus, qui citra vomitum alia purgantia admittere nequeunt. Conducit præterea hystericis affectibus, & albos sistit mensium fluores, si addatur fœcula bryoniae, quæ est specifica uteri medicina, cujus præparandi modus docebitur alibi.

Aliud vinum purgans facillimæ præparationis.

℞ *Sena ℥℥.*

Hanc immitte in vas vitreum, addendo

Cinnamomi confusi ℥℥.

Garyophyll N.v. aut vj.

Vini albi q. s.

Usus. Claudatur vas chartâ vel bombyce saltem: & addatur, si ita videbitur, paululum sacchari. Omnia macerentur in loco frigido per dies tres, quoad vinum sufficienter tinctum sit: Hujus vini sumantur cochlearia duo vel tria manè, cum jusculo, si placuerit: ac tantundem serò: idque continuetur ad dies duos vel tres. Remedium hoc ex uncia semis tãrum senę præparatum, (quod vel pueris & prægnantibus exhiberi potest) si continuò ad dies tres vel quatuor quis sumpsit, blandè & utiliter corpus purgabit.

Vinum purgans ex floribus prunorum, persicæ arboris, hyperici, &c.

Ad hujus vini compositionem, verno tempore sufficiens colligenda est florum prunorum, tam hortensium, quàm agrestium copia: hisque tertia vel media pars dolii replenda, quibus adde

Vearum Corinthiac lb v.

Prunorum dulcium lb iij.

Isubarum lb ij.

Dactylorum absq; nuclei lbj.

Feniculi ℥ iij.

Cinnamomi ℥ ij.

Usus. Affundatur vinum optimum usque ad summum vas, quo accuratè clauso, omnia macerentur ad dies viginti, aut mensem unum: Hoc vinum nullam planè nauseam exhibet, & potest loco diapruni sumi. Habet enim vim alterandi & purgandi humores biliosos: servatur ad usum per integrum annum. Dosis est dimidium vitrum, quod citra diagridii additionem blandè purgabit. Tempore vindemiarum etiam præparari potest idem vinum cum musto vini albi optimi, sicut & reliqua, hæcenus à nobis descripta. Flores in umbra exsiccati, servandi sunt usque ad tempus enarratum. Ejus vim purgatricem efficaciorē reddes, si folliculorum senæ lb. unam atq; alteram addideris.

Ad eundem modum parari potest, tempore Veris, vinum purgans contra vermes sive lumbricos ex persicæ arboris floribus.

Ex floribus hyperici, summitatibus centaurii minoris, & sumiteræ, collectis omnibus suo tempore, dum floreat, & exsiccatis, conficitur etiam vinum purgans adversus verines, quod idem sanguinem mundificat, & tam atram, quam flavam bilem purgat. Si addideris senæ ad libitum, potentiorum purgandi vim acquireret. Hæc vina, licet saporis sint paulo amarioris, purissima tamen sunt & clarissima: corrigi potest amaritudo illa uvis Corinthiacis & liquiritia.

*Vinum contra
verines et im-
purum san-
guinem.*

Sic eodem modo purgans vinum prepararetur cum rosis pallidis & albis, tam hortensibus, quam sylvestribus, quod purgat humores serosos: ex quo etiam optimum remedium parari potest contra hydropem, quod etiam addita vincetoxici radice per urinam purgat. Dosis duo cochlearia manè exhibita, idque continenter ad plures dies, si res postulat.

*Amaritud.
correctio in vi-
nu.*

Ad eosdem humores purgandos vinum paratur ex feminibus ebuli & hedera, tam in Autumnum, quam quovis alio tempore. Eadem vina conducunt etiã hydropicis.

*Vinum rosar.
purgans.*

Vinum Helleboratum.

Accipe radices hellebori nigri benè mundatas, & ab omni terrestri impuritate purgatas, quas minutim concillas in B.M. cum sufficiente vini, vel aceti quantitate, & semine anisi per 24 horas macerabis: hinc post quatuor aut quinque dies vinum prædictum separabis: Ex eo enim modo omne venenum ex prædicta radice ex trahetur, quæ dein exsiccari debet.

*℞ Rad. Hellebori eâ quâ dictum est ratione prepara-
tarum ℥ ij. ℞.*

Folliculorum senæ ℥ iij.

Fansculi dulcis

Anisi ana ℥ vj.

Corticu citri ℥ h.

Macerentur omnia in duabus vini albi optimi, & jam purificati mensuris per quatuor aut quinque dies in ba. Mar. calido, coleturque vinum absque expressione ulla: dein bis terve per manicam Hippocratis transmittatur, dulcoretur, & aromatizetur cum sacchari sufficiente quantitate, & pauulo cinnamomo. Excel- lens est educendis à cerebro pituitosis & melancholi-

*Mania,
Melancholia,
& alii affectus
capiti.*

cis humoribus. Optimum igitur est ad maniam, & melancholicos omnes affectus, tum intrò assumptum, tum extrinsecus capiti cum lintcolis in eo madefactis tepide admotum, ut docebimus fufius alibi.

Hactenus de vinis compositis purgantibus: sequuntur nunc quedam vina composita corroborantia & certis quibusdam affectibus appropriata.

Vinum Hippocraticum commune.

℞ *Vini rubri vel albi optimi* ℥ x.

Cinnamomi ℥ j. ℞.

Garyophyllorum ℥ ij.

Cardamomi

Granorum paradisi ana ℥ iij.

Zingiberis ℥ iij.

Omnia crasse modo contusa, macerentur in dicto vino per tres aut quatuor horas: addendo sacchari albillimi ℔ j. ℞. transcolentur per manicam aliquot vicibus, & fiat Hippocraticum.

ALITER. Nonnulli tantam aromatum copiam exosi, id præparant ex solo cinnamomo & saccharo: sed alii vim ejus calefaciendi paulò plus acuunt pipere, zingibere, & garyophyllis. Hyemis ferè tempore sumitur cum pane tosto ad corroborandum ventriculum. Porrigitur etiam in quartanis, & aliis affectionibus ex frigida causa profectis.

Hippocraticum extemporaneum, ad cuius exemplum omnis generis extracta, & remedia etiam specifica ad diversos affectus possunt præparari.

℞ *Cinnamomi* ℥ ij. vel iij.

Garyophyll. ℥ li.

Zingiberis

Piperis longi

Cardamomi

Granorum paradisi

Galanga ana ℥ ij.

Nucus moschata ℥ j. ℞.

Omnibus crasse contulis, & invicem mixtis, macerentur in spiritu vini, in vitro optimè clauso, posteaq; in baln. Mar. per tres aut quatuor dies: aut donec spiritus

ritus vini colores & virtutes aromatum omnes extraxerit. Frigidum vas aperi, & separa tincturam per inclinationem, quam in phiala seorsim serua ad usum. Facibus separatis in reliquam aromatum partem fortiter exprime per linteum, quam in phialis aliis reseruis ad usum. Sed prior tinctura post macerationem filtratur & coletur per manicam, idque ob extractionem faciliorem virtutum rerum aromaticarum. Eiusmodi extracta diutissime ad usum seruari possunt.

Quories igitur libuerit, cum vini optimi mensura una, infundes drachmam unam atque alteram extracti, & sacchari quantum voles: & sic habebis vinum aromaticum: Loco sacchari simplicis, inserviet oleum sacchari, cum albumine ovorum indurato factum, cuius descriptio hebetur in Diætetico nostro polyhistorico.

Claretum excellens.

℞ Cinnamomi ℥ij.

Macis ℥ss.

*Dactylorum sine nucleis, minutim incisorum
Num. xx.*

Myrobalanorum Num. iij. aut iiij.

Sem. Anisi

Feniculæ ana ℥j.

Viscarum Damascen. ℥v. aut vj.

Coriandri preparati ℥ss.

Aromatibus & seminibus crasso modo contusis, omnia indantur vitro, affundendo aquæ vitæ rectificatæ, vini canariæ, vel vini albi generosi, singulorum mensuram unam Parisiensem, quæ facit tres libras aut circiter: ocluso vase macerentur in loco frigido per quatuor aut quinque dies: citra separationem liquoris à facibus suis: aut si placet, post macerationem transcola per manicam instar vini Hippocratici, serua in phialis clausis ad usum. Dosis est unum atque alterum cochleare tempore matutino. Est medicamentum optimum ad roborandum ventriculum, ejusque cruditates & flatulentiam omnem materiam tollendam: necnon contra colicos dolores & similes affectus. Po-

*Ventriculi
cruditas flatua*

Calica.

Claretum aliud præstantissimum corroborans
omnes facultates.

℞ Vini malvatici, aut vini albi optimi mens. j. ℞. vel
℔ iiii. aut v.

Indatur in vitrum aut pellectanum, addendo

Garyophyllorum

Nucu moschata

Mace ana ℥ j. ℞.

Zingiberis

Cardamomi ana ℥ ℞.

Coriandri

Anisi

Feniculi ana ℥ ij.

Diptamni

Flor. Rosmarini

Buglossa ana p. ij. aut in horum locum recipe
illorum *Conseruatum ana* ℥ j. ℞.

Tabellarum aromatici rosati ℥ j.

Sacchari albillimi ℔ j.

Omnibus crasso modo contusis & invicem mixtis, infundantur cum vino, & ad macerandum ponantur in B. Mar. tepido, vase bene clauso, per duos aut tres dies. Postea colantur per manicam aliquot vicibus, ut specierum virtus melius extrahatur. Hujus vini, quod diutissimè servatur in lagenis clausis, manè exhibe unum aut duo cochlearia. Hoc claretum corroborat omnes facultates, & reficit spiritus tam animales, quàm vitales & naturales. Conducit igitur univèrsis cerebri affectibus: item cardialgiæ, lipothimix, synopi, aliisque cordis affectibus. Estque medicina præstans contra omnes imbecillitates, cruditates, & flatus ventriculi: corroborat jecur & lienem, & medetur omnibus cachexiis, melancholiis hypochondriacis, & ipsis hysteriis affectionibus: præservat præterea corpus à peste, vermibus, & aliis putrefactionibus è quibus diversi morbi excitantur.

Si eo uti voles in quodam affectu curando, addenda erunt ea, quæ huic fuerint appropriata & specifica, quæ pondere suo cæterorum ingredientium quantitatem superent: ut in epilepsia adjicienda est radix prænitæ

Vfus.

Corroborat omnia membra

peronix cum suo semine,amenta cranii humani, flores liliæ, lili convall. calendulæ & similibus: Ex quibus fiat claretum, aut vinum antepilepticum, quod conducet epilepsiæ, tam ad paroxysmi ferociam tollendam, quam ad præcautionem, si aliquot ejus cochlearia exhibueris in qualibet Lunæ quadra.

In epilepsia ex uteri affectibus orta, addenda est radix bryoniæ exsiccata.

In apoplexia & paralyfi addenda sunt, baccæ juniperi, flores lavendulæ, calendulæ & salviæ. Et sic pro vario affectuum genere, varia quoque clareta sive vina aromatica medicata concinnari possunt.

Vinum antepilepticum.

℞ Ras. Crani humani rec. ℥ iij
Visci querni minutim incisi ℥ j. ℞.

Flor. Pæonia

Lili convall.

Tilia ana p. iij. Vel iij.

Sem. Pæonia

Cardus benedicti contus. ana ʒ vj.

Cinnamomi ʒ ℞.

Nucu moschata ʒ iij.

Indantur in vas vitreum colli oblongi: affundatur vinum optimum: ocluso vase, macerentur omnia in B.M. repidissimo, per quatuor aut quinque dies: colentur bis vel ter, & si velis dulcificare colaturam, adde paululum sacchari. Hoc remedium summum est tam ad curationem, quam ad præsertionem epilepsiæ. Ejus dosis sunt aliquot cochlearia tempore matutino, idq; in quovis Lunæ septenario.

Vinum antapoplepticum.

℞ Flor. Lavendula

Salvia

Anthos ana p. iij. aut ʒ.

Baccarum juniperi ʒ ij.

In cæteris fac ut supra. Unum vel duo cochlearia hujus vini exhibita, subito apoplecticum restituunt, & tanti mali tyrannidem arcunt: non tamen omittenda interim sunt alix evacuationes genetales, item revulsiones, derivationes, &c.

Vinum antiparalyticum, à celeberrimis medicis ordinariis, illustriss. principis Mauriti Landgravii Hassiæ, &c. mecum communicatum.

℥ Florum calendulæ, lavendulæ, mediocriter exsiccatorum bonam partem: quibus imple lagenam vitream, amplam & robustam: affunde vini malvatici tantum, ut tres vel quatuor digitos supereminet: vas probè clausum pone ad solem per tres septimanas aut integrum mensem: quo temporis spatio, vinum florum illorum virtutes atque essentias extrahet, & vim acquirat adeò efficacem & potentem, ut si vitrum ponas ad parietem aut murum aliquem, ubi ex radiorum solarium reflexione calor auctus, in id fortius operetur, in centum frustra distiliat. Ponendum igitur est ad fenestram apertam, ubi radiorum non tanta est reflexio. Elapso tempore enarrato: vas refrigerandum in cella per noctem integram est ponendum, ut vis nimia spirituum mitigetur ac sedetur: & postea aperiendum. Confert supradictis affectibus, uno atque altero cochleari in aurora sumpto: quod præstandum est usq; ad viginti quinque vel triginta dies: & præmissis purgationib. generalibus, admirandos videbis effectus.

Si dictum vinum, post sufficientem florum macerationem, per alembicum in B. M. vaporoso, destilletur cum omnibus istis floribus, usq; ad siccitatem: multò efficacius evadet: omnium autem efficacissimum erit remedium, si florum fæces in cineres redigantur, salq; extrahatur, & cum propria sua aqua permisceatur.

Vinum Zedoariæ compositum.

℥ Zedoaria ʒ ij
 Caryophyllorum
 Macis
 Cinnamomina ʒ j ḡ.
 Zingiberis
 Piperis longi ana ʒ j.
 Nucis moschata ʒ ḡ.

Omnia crassiusculè conquassata, uno pluribusve nodulis lineis includantur & suspendantur, per dolioli foramen, in dolio multi pleno quadraginta dierum,

aut ad minus mensis unius spatio, ad macerationem: *Cerebri & ventriculi ag. sectus.*
 quibus postea sublatis, vinum ad cerebri ventriculiq;
 corroboracione, tempore necessitatis exhiberi potest.

Vinum ophtalmicum.

In vini ophtalmici preparatione, eadem planè methodus, ac supra in vino Zedoariae, observanda est: ut scilicet suspendas per foramen doliis quo mustum continetur (loco aromatum)

Rad. Enula campana in talleolas secta & exsiccata

℥ ij.

Euphrasia m. j.

Sem. Funiculi dulcis

& Silerii montani ana ℥ j.

Contundantur crassiusculè, & omnia in unum vel in piures nodulos conclusa, suspendantur in dolio, ut dictum est, aut in phiala vitrea, & macerentur per mensen. De quo una atque altera uncia ad acuendum visum exhibeatur, idq; singulis maturinis. *Visus debilis.*

Vinum Chalybearum.

℥ *Limatura chalybis* ℥ iiij.

Rad. Eryngiorum

Enula campana ana ℥ j. s.

Santali citrini ℥ j.

Coralli rubri

Rasura eboris ana ℥ vj.

Garzophyllorum

Macis

Cinnamomi

Zingiberis ana ℥ iiij.

Ceterach

Flor. Genista

Anthos

Euphymii ana p. ij.

Vini albi generosi lb vj.

Macerentur per octiduum ad minimum ad ignem baln. Mar. calidum, dein transcolentur per manicam Hippocratis ter quaterve, ut vinum optimè clarificetur, quod dulcorari saccharo poterit, ut fiat vinum gustui gratum: dosis unum aut alterum cochleare, in principio, quæ deinceps si opus si augeatur.

Vinum aliud chalybeatum.

¶ Laminas chalybis purissimi vi ignis scintillantia atq; liquetationi proximi, mergantur, in magdaleones sulphuris, ut liquecat calybs instar ceræ Hispaniæ, recipiatur in vase semipieno vini albi generosi, vel aceti sambucini: dein in tigillo ad ignem ardentem sinatur per unam atq; alteram horam ut optimè excicetur, lavigeturq; tandem ut alkool in porphyrite: hujus sic præparati chalybis cape ꝑ̄ iiiij.

Rad. Eryngiorum

Rubia tinctorum ana ꝑ̄ vj.

Cort. med. fraxini

Rad. Filicis ana ꝑ̄ ß.

Sem. Fœniculi

Baccar. Juniperi rec.

Gran. Alhermes ana ꝑ̄ iiiij.

Fol. Siccorum chamadr.

Ceterach

Flor. Genista ana ꝑ̄ j.

Garyophyllorum

Macis ana ꝑ̄ ij.

Cinnamomi interioris ꝑ̄ ij. ß.

Vini albi generosissimi lb̄ x.

Indantur omnia in vas vitreum, & exponantur ad radios solares Æstatis tempore, vel ad ignem lentum per xx. dies, materiam bis terve baculo agitando: dein transcolentur per manicam Hippocratis. Ad cachexiam & Hydropem ineuntem singulare illud est præsidium: dosis primis diebus ab ꝑ̄ j. ad ꝑ̄ ij. dein indies augenda censetur.

Cachexia, Hydrops, Melanch. Hypoch.

Vinum antinephriticum.

Ut vinum antinephriticum conficias: dolium justæ magnitudinis, vino generosissimo repleatur: quoddam vinum prius concoctum, & ab aquea sua humiditate depuratum sit. Super hujus vini heminis octo dolio inclusis ut supra, addes

Fructuum Alkekengi lb̄ j.

Rad. Restæ bosis

Et Tringiorum in Talleolis dissectarum & exciccatarum an ꝑ̄ iiiij.

Sem. Bardana

Milij

*Melij folis**Saxifraga**Bismalva ana ʒ ij**Herniaria**Flor. Gruska ana p. iij.*

Macerentur omnia per Mensem integrum, deinde ad usum reservetur vinum.

Si post prædictam macerationem illud transcolaveris, mellisque optimè depurati tertiam partem addideris, & ut supra, in vino scillitico ebullire siveris: vinum efficiens, quod diu conservari poterit, neque ingratum gustui erit. Cuius unciae ij. aut iij. (præmissâ tamen primæ corporis regionis purgatione, cum bolo aliquo ex cassia aut simili) ad calculi expulsionem, & *Calculus.*

Non erit ab instituto alienum, variis vinorum generibus iam enumeratis, acetorum etiam medicatorum, que passim in antidotariis describuntur, classem annexere: inter cætera frequentiora sunt. *Aceta medicata.*

Acetum { *Scylliticum*
Rosaceum
Florum Calendula
Florum Garyophylli
Salvatum
Anthosatum
Sambucinum
Passulatum
Garyophylatum

Quorum præparationis imitatione, infinita alia fingi poterunt, in quibus acetum vices vini subire poterit, tam ad materiæ præparationem & alterationem quam ad eiusdem evacuationem.

Acetum scylliticum paratur eo, quo sequitur modo: Scyllæ laminæ inter corticem & cor mediæ, ex arte purgatæ, & in orbiculos sive tallecolas sectæ, Soli, aut temisso caloti exponantur per 30. aut 40. dies: dein libra minutim concisâ, (cultro è candidiore ligno parato aut eburneo) in lagenam demittatur, optimi aceti lb̄ vj. vel octo affusis: vasculum ritè obturatum, ne quid exhalet, exponetur æstivo tempore radijs solari-

bus, triginta aut quadraginta dies. Postea aperto vase totum transcolabitur, indeq; acetum scyllinum conficies, quod lagenis diligenter oclulis adservabis.

*Vulgaris
Preparatio
scyllæ.*

Quidam unicam vel plures scyllas accipiant decorticatas, quas maza sive pasta involvunt, ut singulæ panis figuram videantur adeptæ, tum demum furno calido aptoq; pani coquendi illas committunt, & ita, tempore multo breviori, scyllas suas præparant, quam si per quadraginta dies soli obicerentur. Scyllarum ita coctarum in clibano, & postea ad lentum calorem deficcatarum, selsquilibræ accipere oportet, aceti fortissimi lb vi, excipiantur lagenâ vitreâ benè clausâ, quæ ad solem aut similem tepidum calorem per triginta aut quadraginta dierum spatium posita, sinantur. Quod si furni athanoris igne ex cineribus structo usus fueris, cum ille diu noctuque perseveret, dimidii temporis compendium facies, adeo ut duodecim, aut ad summum quindecim dies sufficiant fermentationi & digestioni huiusce aceti, si illa hoc perenni calore procurata fuerit. Tandem materia, per colum transmissa, servabitur vitreis vasculis diligenter obturatis. Hæc præparatio à nobis maxime probatur: Nullum enim vomitum ciet, ut prior in plerisq; facere solet: breviori etiam tempore perficitur, tutiusque exhibetur.

*Furnus athanoris
digestionem
commodior.*

*Acetum
rosaceum.*

Ut acetum rosaceum conficiatur, accipere oportet rosas rubras exsiccatas, quibus lagenam implebis, & acetum optimum affundes, donec illud lagenæ cervicem ferè pertingat: vasculi osculum arctissime occludes, & ad solis calorem expones per spatium temporis jam expositum: vel ad hypocaustum transferes, vel igni cineritio committes.

*Alia aceta
ex variis
floribus.*

Eodem prorsus modo compones Acetum passulatum: florum resicatorum salviæ, rosmarini, sambuci, calendulæ, veronicæ sive floris caryophylli: imò tot formas & species Acetorum licebit tibi parare, quot sunt simplicium vinorum, quæ etiam in variis morbis debellandis, propter eosdem scopos usurpabuntur: verum acetum quodlibet semper erit facultate magis attenuante, incidente, & magis idoneâ dissolvendis

& liquandis humoribus viscosioribus & tartareis : præterea validius etiam adversabitur cuilibet putredini, & corruptionibus omnibus, quam vina superius enarrata.

Ufus horum simplicium Acetorum præcipui erunt, *Ufus Acetorum simplicium.* ut sint bases in componendis diversis oxymelitem formulis, tum purgantibus, tum robur conciliantibus: ut quoque satisfaciant scopis & medicationibus, quæ se se offerunt in plurium & magnorum affectuum cura, ut iam sequenti capite sumus ostensuri.

De varia oxymelitem & hydromelitem medicamentorum compositione, quæ diversis affectibus medendis aptissima sunt. CAP. X.

INSTITUTI nostri ratio postulat, ut diversas oxymelitis & hydromelitis compositiones, quarum hodie in medicina factitanda magnus est usus, in medium proferamus.

Hæc remedia apud veteres in multò maiore erant commendatione, quàm iam apud nos. Nam in nostris officinis etiam famosissimarum urbium tantùm præstat oxymel simplex & scilliticum: rarissimè Elleboratum Juliani, præsidium tamen à Gesnero magnoperè celebratum, adversus morbos comitiales, febres quartanas, & alios huiusmodi morbos, qui iam altius radices egerunt, & quorum occulta sunt seminaria. Solummodò etiam reperitur unica hydromelitis simplicis, quemadmodum & compositi, descriptio, quæ in officinis locum habeat: cùm tamen videamus apud Galenum, Aëtium, Trallianum, Oribasium, deinde etiam apud Nicolaum Myrepsum, & Mesurum (qui in fasciculos redegerunt, & in ordinem revocarunt, quæ alii sine methodo, in suis libris, tâquam scopas dissolutas, disperferant) infinita remedia purgantia, præparantia, roborantia, aliisque intentionibus servientia: quorum bases primariæ a supra dictis oxymelitis, & hydromelitis formulis petuntur: aded ut quotquot vina simplicia & composita, arte descripsimus, possunt etiam parari (imò maiori cum emolumento) oxymelita & hydromelita, æque benè ac si vino parata forent.

Duo tantum Oxymelita in nostri officinis.

Oxymelita & hydrom. apud veteres erant in frequenti usu.

*Arabes, O-
xymelitia &
hydromelita, mu-
tarunt in Sy-
rupos.*

Arabes qui primi sacchari usum introduxerunt in causa sunt, quòd norma componendi varia oxymelitis & hydromelitis genera, immutata fuerit in eam, quæ syruporum est, quorum magna farrago in officinis adseruatur.

Quod verò adfertur pro stabiliendo & confirmando syruporum usu ab iis, qui tantoperè illis additi sunt, nempe hujusmodi remedia diutius conseruari posse, & palato gratiora esse, confirmatione indiget. Sed extra omne dubium est, omnes hydromelitis & præcipuè oxymelitis species, maximè verò id, quod melicratum nuncupatur (ubi aqua, mel atque interdum acerum simul confunduntur & miscentur) longè esse utiliora, commodiora, imò magis idonea omnibus curandi intentionibus, quam sint syrupi. Cum saccharum sit tal quidam dulcis, non exiguo calore præditus: cui qualitas quædam obstruens & glutinam conjungitur: unde minus aptum saccharum iudicari potest ad præparationem, alterationem, mitigationem humorum, eorumq; excretionem: cujus reitamen causa commemorati syrupi ut plurimum componuntur & præscribuntur.

*Sacchari ca-
lor non exi-
guus est, ob-
struens &
glutinans.*

*Saccharum
facile in li-
queam vertitur.*

*Mel purius
& acquirere.*

His adde saccharum in corporibus biliosis & natura macilentis, quemadmodum & cætera dulcia, minimo negotio bilefcere, & proinde plus damni quam utilitatis hujusce texture hominibus adferre. Verùm quispiam nobis insultabit, & mel quo variæ oxymelitis & hydromelitis formulæ parantur, dulce forsitan esse contendet. Admittemus id quidem: at longè mel defæcatius & purius est, naturaq; præditum magis æria, cælesti & ad quintam essentiam accedente, quam saccharum: quod licet dulce & candidum sit superficie tenus, intrinsecus tamen acrimoniâ feætet & nigrore non mediocri, ut probè norunt & experiuntur illi, qui in rerum interna & vitali anatome aliquem progressum fecerunt.

Quod animaduersum & diligenter obseruatum fuit à Galieno, & deinde ab Orisasio Medic. coll. lib. 5. c. 24. qui dum intendit oxymelitis facultates, quæ acidæ & vitriolatæ sunt, præfert hydromeliti: quod propter
dulcedi

dulcedinem temperamentis calidis & naturis fervidibus, minus congruit, propterea quod in bilem facillimè convertatur, in hunc modum scribit: Cum melierati facultas cætera omnia habeat, quæ ad acutos morbos valent, in uno tamen duntaxat eis est contraria, quod supercalfacta in bilem convertatur: hanc ejus mutationem aceti permixtio cohibens, præstantissimum medicamentum efficit: tantùmque aceti melierato addendum est, quantum satis sit, ut facultas in bilem convertendi corrigatur. Oribasius verò postquam longa verborum serie retulit ingentes utilitates & commoda quæ ex oxymelitis usu promanent, & postquam recensuit specificam vim & proprietatem, quæ valet adversus affectus hypochondriacos, & thoracicos, cum scilicet opus est materia crassæ & lente attenuatione & incisione: ut magis palam fiat in quanta commendatione apud illum sit oxymel, illòque hydromel longè inferius esse, ita pergit. Cum igitur mel facultate calidum sit, & in bilem citò in calidis corporibus vertatur, idcirco edulium est pituitosioribus naturis, & senioribus, ac morbis frigidis accommodatum: & oxymel omni ætati & naturæ ad tuendam valetudinem utilissimum est, cum omnes angustos meatus aperiat, sic ut crassus & glutinosus humor nusquam contineatur. Quam etiam ob causam medicamenta, quæ tueri valetudinem à medicis dicuntur, attenuante facultate sunt prædita: Ac tibi quoque & ratione & experientiâ perpendenti ea, quæ ad victum extenuantem faciunt, oxymeli accommodatissimum esse videbitur: nam neque mali succi est, neque stomacho insensum, neque aliam absurdam facultatem habet. Si verò scilliticum acetum fuerit, ita non modo eorum, quæ ad victum rationem, sed omnium medicamentorum aptissimum est ad incidendum, convenitq; hoc eos uti, itemq; vino & aceto, qui humores incidere & attenuare morbum cupiunt, qui in corpore sit, quod crassum, glutinosum, & pituitosum excrementum contineat. Atque insuavitos propè, vidi qui ex aceti scillitici, atq; etiam vini (scillitici supple) usu ad vitæ finem usq; sani vixerunt.

Voluimus

Voluimus de industria referre, quid Galenus & alii antiqui sentirent de oxymelite acido & vitriolato, quòdque potiores & efficaciores vires illi adscriberent ad sanitatem conservandam, & morbos curandos quam hydromeliti dulci, ut hinc colligere liceat ipsam Oxymel Syrupis anteponendum esse, qui tamen hodie pluris fiunt, & contra omnem rationem, ut supra demonstratum est, majorem auctoritatem & usum sibi comparaverunt.

Jam superest, ut nostram pharmaceutricem quibusdam oxymelitis, & hydromelitis descriptionibus velut præsidis utilissimis locupletemus, quarum imitatione, quilibet proprio Marte poterit novas componere.

*Oxymelitis
simplicis præparatio.*

Porrò oxymelita & hydromelita dividuntur in simplicia & composita. Oxymel simplex duobus modis parari potest, prior est si sumas unam mellis partem, cui tantundem aquæ pluriæ, aut cisternis adservatæ, si haberi possit, primò admiscebitur, miscellam igni lento admovebis, perfectò despumabis, donec mel omnem sorditiem deposuerit, purumq; appareat. Tum mellis affunde optimi aceti tantum, quantum gustu gratificando sufficit, sicq; regulam & normam certam habebis, ne justò acidius, aut plus æquo dulcius, oxymel componatur. Iterum igne lento hæc coquantur, inter coquendum paulatim & per vices instilletur aqua, q. suff. quæ secernendis heterogeneis operam suppeditabit, & magis defecatum reddet: proderit etiam ad dulcorem comparandum, id est, ut remedium *γλυκύπικρον* & dulcoacidum fiat: quo etiam in pastu, potionis loco, uti quis poterit in diversis corporis affectibus, potius quam hydromelite aut vino, ut superius annotavimus.

Ut vulgare oxymel componatur extempore, hæc serie progredi oportet.

*℞ Mellis à sordibus liberi & expurgati,
sextartos quatuor, sive duas pintas
Parisienses.*

Optimi aceti sextarios duos

Aquæ odo sextartos sive quatuor pintas

Inprimis melleas baculo aquam jam tepescitam

cum

eum melle, totum fervere sinas, mitiori igne absq; magnis bullis & ebullitionibus: tum spumam auferas & coqui permittas, donec aqua ad medium resoluta & consumpta fuerit, tum demum acetum adjiciatur, cui affuso tres aut quatuor ebullitiones satis erunt, facta legitimâ omnium simul confusorum coctione, per manicam sive pannum densum transmittentur, colatura diligenter asservetur.

Quod si vice vulgaris aceti, scilliticum, rosaceum salviatum, anthosatum, sambucinum, passulatum & similes aceti simplicis compositiones, quarum supra meminimus, admiscuerimus: efficiemus oxymel simplex rosaceum, passulatum, anthosatum, &c. quorum singula variis affectibus aptissima existunt: verbi gratiâ, quâdo ea usurpamus, ut humores lenti & viscosi incidantur, plurimorum morborum causæ, etiamsi cum febre complicentur, oxymel paratum cum aceto rosaceo, buglossato, violaceo, & similibus accommodatius erit salviato, vel anthosato, quæ magis idonea sunt melancholicis, hypochondriacis, epilepsis, apoplexiis, cachexiis & hujusmodi affectibus, quarum causa terrestris potius & frigidus humor statuitur, quam calidus.

Et quando voles in morbis cõtumacioribus & pervicacioribus humores validius attenuare & incidere, oxymel simplex & scillinum hoc modo compones.

℞ Mellis depurati lb iij.

Aceti scillitici lb ij.

Coquantur ad perfectam mixtionem & consistentiam: hoc oxymelite & aliis supra descriptis observatis, seligendo semper magis accommodata morbis, quos expugnare voles, poteris tot species oxymelitis compositi fabricare, quot decoctorum aut vinorum, quæ diversis medendi scopis inservient, ut verbi causâ: oxymel cephalicum hoc modo tibi erit faciendum.

℞ Rad. Feniculi

Polypodii

Acori vulg. ana ʒvj.

Retonica

Melissa ana m. j.

Oxymel Scilliticum simplex

Oxymel Cephalicum.

Sesquicos

Seseleos ana ℥ j.

Flor. Stachados

Bugloss. ana p. ij.

Cinnamomi ℥ iij.

Maces

Garyophyll. ana ℥ j. s.

Croci ℥ j.

Macerentur per 24. horas in lb iij. oxymelitis anthosati, dein coquantur ad unius tertiae consumptionem: dosis ℥ iij. vel iij. Conducit omnibus cerebri affectibus frigidis & melancholicis: spiritus animales fovet & illultrat, prodest ad memoriam, itemq; ad mentis a quavis causa subortam. Prout particulares cerebri affectus postulabunt, adijcere poteris, quae specifica proprietate ipsis adversantur: ut si epilepsia curanda proponatur, addes viscum quernum, rad. prunae, flores tiliae, liliū convall & similia. Idem iudicium relinquatur, si morbi & symptomata alteri cuiusdam parti infixata haereant.

Oxymel. Epilepticum.

Oxymel pectorale sive thoracicum.

℥ Rad. *Enula campana*

Tussilaginis

℥ *lridu florent. ana* ℥ j. s.

Capill. Seneris

Polytrici

Scabiosae

Hyssopi ana m j.

Dactylorum

lutubarum ana par. vj.

℥ Sem. *Cardus benedicti*

Rombacu

Vrtica ana ℥ j.

Flor. Tussilaginis

Violar.

Buglossi

Nymphaea

Pa. & Seneris rheadu ana p. ij.

Macerentur in oxymelitis passulati & buglossati ana lb j. s. & aquarum cardus bened. & scabiosae ana lb i per 24. horas: dein coquantur ad ignem lentum ad unius

ad unius tertie consumptionem, ac tandem transcolentur per manicam Hippocratis, & aromatizentur pauco cinnamomo: dosis ζ iij. vel iiij.

Confert orthopnoeæ, asthmatis, peripneumonice, tussi inveteratæ, & diuturnis omnibus pectoris affectibus. Hoc thoracicum oxymel tibi exemplar quoddam erit, ad cuius normam alia infinita stomachica, hepatica, splenica, diuretica, &c. effinges. Si addideris radices, herbas, flores, & semina scopo tuo convenientia, ut videre est in aquarum nostrarum, decoctorum, & vinorum artificialium supra enumeratorum descriptione, quæ ad hos agendi scopos direximus, ad eò ut viam tibi sternant, & veluti manu ducant ad varietatem, copiam & delectum remediorum.

Oxymel de peto purgatorium mirabile, non solum pituitæ crassæ, sed & bilis flavæ, itémque nigræ, anhelos thoracis & ventriculi affectus juvans, & denique ad omnes morbos inveteratos
 laudatissimum remedium.

Fol. Nicotiana seu peti exsiccatorum ad solem & pulverizatorum, indistorumq; in nodulo lineo
 ζ j. *℞.*

Iridis siccata & in talleolas secta ζ . j.

Polypodij

Liquiritia

Sem. Carthami contusi ana ζ vj.

Spica nardi

Thymi

Epithymi

Hyssopi

Mentha ana m. j.

Sem. Anisi

Fœniculi

Cardus benedicti ana ζ iij.

Flor. Tussilaginis

& Buglossæ ana p. j.

Fol. Sena ζ ij.

Agarici trachiscati in nodulo conclus. ζ j.

*Nuci moschata**Garyophyllorum**Cinnamomi ana ℥ij.*

Contundantur & macerentur per triduum in aceti passulati & sambucini ana ℔ ij. deinde coquantur, exprimantur, & clarificentur: addendo mellis Narbonensis optimè despumati ℔.j. ℔. denuò coquantur ad bonam consistentiam: usu postulante, præbe cochlearia aliquot, vel per se, vel cum aliqua aqua pectorali.

Sanè medicamentum hoc optimè & validè purgat è toto corpore, è thorace, è ventriculo pravorum humorum saburram, & illuviem exhaurit, deterget & extirpat: remedium est asthmaticis si quid aliud accommodatissimum & maximè peculiare. In ejus usu, cautione & diorismo opus est. Augenda enim vel minuenda dosis, pro ægrorum ætate & viribus. Aliquando vomitum ciet, qui contingit ratione peri, quod in vomitu provocando pares vires, cum helleboro vel antimonio habet, si solitarius & per se exhiberetur. Sed alia purgantia, quæ admiscentur cum aceto (quod primas dotes in corrigendo & demulcendo obtinet) vehementiam eius remittunt, & eorum ope præstantissimum & efficacissimum remedium constituunt.

*Petum per se
sumptum vo-
mitarium est.*

*Oxymel phle-
gmagogum
cholagog. &
melanagog.*

Ad huius oxymelitis imitationem licebit tibi multa alia diversa phlegmagoga, cholagoga, & melanagoga, id est, pituitæ, bili & melancholico succo excernendis, sive seorsim, sive simul, peculiariter componere, prout animus dicat, aut affectus expugnandus postulat. Sed meminerit semper esse apponenda, quæ partibus peculiariter amica esse perhibentur: deinde etiam purgantia humori analogæ seligenda, non neglectis iis, quæ malignitati medicamentorum obtundende operas suas conferunt. Oxymel nox describendum, exempli loco tibi erit, quod ad omnia hydropis genera singulare est præsidium. Aquas enim subducit, viscerum nutritioni famulantium obstructions solvit, imò hepar ipsum & lienem, horum malorum prima seminaria, infarctu & scirrhusa duritie liberat: demum partibus languidis & effectis pristinum robur & renorem restituit.

Oxymel

Oxymel accommodatum humoribus serosis evacuan-
dis, hydropi & cachexiæ perquam utile, hepar,
lienem, & totum mesenterium robo-
rans, corumq; obstructa si-
mul referans.

℞ Rad. Irid. Sulg. ʒ j. ʒ.

Vincetoxicis ʒ ij.

Taraxaci

Valeriana

Mechoacam

Rubia tinctorum

Polypodij ana ʒ j.

Cort. Fraxini

Tamarisci

Ebuli ana ʒvj.

Raf. Lignirhodij

Eboris in nodulo lineo indita ana ʒ ʒ.

Herb. Eupatorij Mesua

Fumaria

Hepatica

Ceterach ana m. j.

Sem. Cuscuta

Melonum

Acetosa ana ʒ ij.

Sem. Carthami

Ebuli

Halscacabi ana ʒvj.

Sem. Feniculi

Anisi ana ʒ iij.

Flor. Genista

Ebuli

Sambuci

Centaurij minoris ana p. j.

Flor. Cichorij

Spica nardi ana p. j.

Trochiscorum de rhabarbaro ʒ x.

Trochisc. de capparibus ʒ ʒ.

Agarici trochiscati cum suo nodulo ʒvj.

Macerentur omnia in aceti sambucini & scillitici
ana ʒ j. aquæ flor. ebulli ʒ j. ʒ. par tres quatuorve
dies.

dies, ad ignem Baln. Mar. dein coquantur ad unius tertie consumptionem: in colatura clarificata adde

Syrupus ros. solutivus

Flor. Persica arboris ana ꝑ̄ iiij.

Mellis Narbon. opt. praeus despumati ꝑ̄ x.

Et coquito ad ignem, materiam optime despumando: addendo sub linem coctionis, elaterii ꝑ̄ ij. scammonæ ꝑ̄ ss. fiat oxymel coctum ad legitimam consistentiam. Dosis cochlearia duo vel tria pro robustioribus: remedium est ad cachexias, hydropes, obstructions & scirrholos tumores iecoris & lienis maxime accommodatum, ut jam supra diximus. Ejus usus per aliquot vices repetendus, prout malum facile aut difficile permanferit, per se assumetur, aut commixtum uni aut duabus unciis aquæ nostræ scorbuticæ, quam antè descripsimus, aut alteri convenienti.

CAUTIO: In traditis jam variis aceti mulsi formulis, coctionis tempus accuratè considerari debet.

Coctionis tempus in oxymelite.

Coquetur enim oxymel magis aut minus, prout videlicet diutius adseruari; vel statim in usus transferri debet. Quippe quod extempore componi potest, si morbis presentibus destinatur, minorem postulat coctionis gradum & consistentiæ symmetriam. Quod si oxymel vi purgandi polleat, unica eaque levis ebullitio sufficiet, aut in totum eâ abdicatâ, ejus vices infusio diuturnior in diplomate, sive balneo Mariæ tepido facta, supplere poterit. Vas autem perfecte obturabitur, ne scilicet nimio contentorum fervore spiritales particule exhalent: Hinc enim longè imbecillior & retusior agendi potentia redderetur. Quare in similibus maceratio etiam in frigido facta multò tutior est. Ita enim spiritus intus manent, & retinentur, quamvis longius temporis spatium ad hoc ministerium requiratur: id quod diligenti animadversione dignum est, ut jam fusiùs & dilucidè explicatum fuit, dum hydrotica decocta exposuimus. Pro paradigmatè purgantis oxymelitis hoc jam jam describendum proponemus, propter singulares ejus dores adversus luem venericâ, quantumvis inveteratam, & jam alius inhaerentem solidis nostri corporis partibus: valet etiam adversus
alios

Luem venericâ inveteratâ.

alios similes contumaces affectus, proindeque oxymel benedictum à nobis appellabitur, cujus formula est hujusmodi.

Oxymel benedictum.

℞ *Scobis ligni guajacini*
Corticis eiusdem (qui magis oleagineus est &
natura balsamica) ana ℥ ij.

Sarsa parilla ℥ j. s.

Fol. sena orientalis ℥ iiij.

Hermodactylorum

Turpethiana ℥ j.

Raf Eboris

& cornu cervi

Sem. Fœniculi

Cusumamomi ana ℥ s.

Flor. Anthos

Stæchados

Hyperico

Epithymi ana p. j.

Flor. Buglossæ

Cichoriij ana p. j. s.

Rasuræ ligni & corticis guajacini, eboris, & cornu cervini nodulo includantur, & alia quæ supersunt, crassiusculè pistillo frangantur & conquassentur: omnia excipiantur alembico vitreo convenienti, eoque cæco, id est, cujus os optimè occludi possit, affundendo.

Aquarum cardui benedicti

℥℥ maria ana ℔ s.

Oxymelitu simplicis

aut Buglossati ℔ ij.

Omnia ritè commixta macerentur balneo Mariæ, blandoque calore, imò absque eo, si voles, in frigido horum infusio fieri potest, si per quatuor aut quinque dies foveantur. Interea ipsum oxymel alliciet ad sese & imbibet dictorum simplicium facultates: deinde post unam aut alteram ebullitionem fiat valida expressio, & colatura per manicam transmittatur, imò etiam depuretur, si ita libuerit, ut exquisitioribus & delicatioribus hominibus satisfacias, in quorum gratiâ

dulcedinem quoque saccharo, si velis, conciliabis, ne ullas gustus molestias persentiant. Dosis erit quatuor aut quinque unciarum, quandoq; etiam plurium pro validioribus. Utendi modus is est, ut constituta dosis manè tribus aut 4 horis ante pastum hauriatur. Cibis paucus ægro dandus, isq; unius generis & unius apparatus, assus potius quam elixus: pro bellariis omnes fructus ablegandi, præter uvas damascenas: decimâ horâ prandebit, quintâ cœnabit, & circa decimam vespertinam ad lectulum se componenti, æqualis oxymelitis dosis propinabitur & porrigeatur. Cavendum tamen ne vi, repugnante & negante naturâ, seu matutino seu vespertino tempore, sudores eliciantur, nisi suâ sponte erupturiant naturâq; motu propriè foras protrudantur: Proprius enim hujus nobilissimi remedii effectus est, maleficos humores per ventris vias & urinæ ductus excernere, sanguinisq; massam sordibus & fœda illuvie inquinatam atq; conspurgatam repurgare. Hujus usus sæpe repetendus, & ad quindenam saltem prorogandus, si malum contumaciùs renitatur, nec facilè cedat propter fomitem penitiùs insidentem, in longius tempus æger hujus oxymelitis usum producet: hæc via & ratio expugnandorum magnorum affectuum contra naturam optima & tutissima est: non autem primo quoque tempore violento pharmaco ipsos extirpare, ut multi perperam factitare solent: fidem facit hoc oxymel magistrale, cujus ope & dote atq; usu sæpè repetito, tum paralyfis, tum pevicacissima quæque venerea lues, etiam si nodosa & tophacea, etiam si ulcerationes cariosas, & canerosas comites habeat, sensim & paulatim domatur, & radicitus evellitur. Quod si oxymel displiceat, sume vinum album, quod majorem cum natura, quàm oxymel societatem habet, cæteraq; ut dicta sunt perfice. Ita enim concinnatum longè utilius erit hoc remedium obæsis hominibus & temperaturis pituitosis, usq; qui jam vino assueti sunt: quemadmodum oxymel temperamento calido & bilioso donatis, & abstemiis convenientius judicatur, si aquarum cardui benedicti & ulmarie loco, aquam fumarie & cichorii addideris.

Si visum fuerit, alio præparationis modo, eòq; faciliore & breviori, oxymel componere poteris: maximè si aceti medicati jam expositæ differentix non ubivis locorum paratæ inveniantur. Si itaque non sit ad manum acetum rosaceum, buglossatum sambucinum, aut aliud quodvis, cujus tamen ope opus tibi esset, satis erit, si suo tempore horum medicamentorum flores aut conservæ aceto admisceantur: quod si etiam passulati aceti, aut veronicæ sive floris caryophylli non suppetat copia, adde suo loco uvas Damascenas vel Corinthias sufficienti quantitate, aut veronicas. Igitur ut exerceamus pharmaceuticæ studiosum in extemporaria oxymelitis compositione, in medium proferemus exempli loco oxymelitis diuretici & aperientis nostræ descriptionis formulam, cujus usus erit, dū viscerum obstructions tollere, dum incidere, attenuare & dissolvere humores viscidos & concretos, urinas ciere, menstruumq; fluorem præter naturæ institutum suppressum provocare: quinetiam dum calculum renum atterere & comminute paulatim & sensim voluerimus; descriptio est hujusmodi.

Oxymel diureticum.

℞ Mellis albi Narbonensis provincialis, aut Hispanici (quale optimum iudicatur, & facibus minus abundans) ℥ ij.

Quibus primo addes
Aqua itidem ℥ ij.

Blando igni hæc committantur, ut secundum artis præscriptum sacculentia deponatur, quæ tamen pauca erit: quæ penitus ablatâ, admiscebis ℥ vj. aquæ, & duas aceti generosi, sive albi sive rubri non refert, vel unam & semissem, si minus acidum affectes, huius miscellæ fistili vitreato convenienti contentæ, adjicies quæ sequuntur

℞ Rad. Taraxaci
Valeriana
Pincetoxici
Rubia tinctorum
Asari
Tringy

*Feniculi**Petroseliniana* ℥ ij.*Rad. Ononidis**Raf. Corticis Fraxini**Capparum**Tamarisci ana* ℥ x.*Sem. Raphani**Bardana**Anisi**Coriandri**Feniculi dulcis**Petroselinis**Asparagi**Cinnamomi electi**Cassia lignea ana* ℥ ss.*Flor. Hyperici**Genista**Sambuci ana p. ij.*

Omnia simul coquantur ad medietatum consumptionem, post traiciantur semel atque iterum per manicam Hippocratis ad meliorem clarificationem, habebis oxymel ad ea accommodatum, quæ supra commemoravimus, de quo utendû ad plusculos dies: dosis ℥ iij. Hujus oxymelitis parandi ratio valdè facilis est, ad cujus normam infinitas alias formulas componere licebit, quæ non majorem, quàm apozemata, difficultatem, si parandi modum spectes, præ se ferent.

Apud Nicolaum Myrepsum, Mesurum aliosq; veteres auctores, imò etiam recentiores, reperies alias oxymelitis species, tam humoribus preparandis, quàm expurgandis dicatas: quo in numero est oxymel helleboratum majus Juliani, tantopere à Gesnero celebratum, adversus morbum comitalem, & varios alios morbos, uti jam diximus. Verùm non fuit nostrum institutum, quæ passim in aliorum scriptis recitantur, in hanc nostram pharmacopœam coacervare: accedit præterea, facillimum fore etiam tyroni, si vini helleborati, cujus antea fecimus mentionem, parandi modum norit, ad ejus exemplar oxymel efficere helleboratum, tum majus, tum minus. Instat jam, ut de hydro-melite pauca dicamus.

De Hydromelitem componendi ratione & varietate. C A P. X I.

PRINCIPEM locum hujusce tractatus dabimus vino hydromeliti: quandoquidem potionis generis sit suavissimum, æquè alimentarium, ac medicamentosum, iis affectibus maximè peculiare, quibus vinum damnosum est & nocuum, ut sunt paralyses, arthritides, &c.

Hydromel vinosum.

℥ Mellis albi Narbonensis optimi & granulati partem unam, aquæ pluvie partes quinque, ponantur in cacabum æneum stanno incrustatum, his liquoribus recipiendis satis capacem, mel & aquam simul confunde, hæc tamen plusquam tepida & calidiuscula esse debet, dum melli sociatur; fiat horum coctio, sed blando calore procurata, id est, quam minimum sine fervescere: atque interim spumam cochleari solido vel perforato diligenter auferes, ipsùmque decoctum ad unius tertie consumptionem consumi permittes: ad æquatæ coctionis nota tibi erit, si ovum recens injectum non demergatur, sed supernatet. Totum artificium in coctionis modo consistit, proinde industrium te & accuratum esse oportet, ne in illius defectu aut excessu pecces. In mellis bonitatem etiam attendere debes: Si enim primæ notæ fuerit, minorem exposcit coctionem; si ab illa recedat, majorem. Porro materiam perfectè coctam, adhuc mediocriter calentem, per duplicatum pannum transmittes, vel per Hippocratis manicam, sed amplam & huic ministerio tantùm dicatam, ut ita exquisitiùs crassior sex secernatur. Tum transfundes in doliola, vinum malvaticum olim recipientia, vel in alia, quæ ex vase, quod vinum album idque generosissimum continuit, fabricata fuerint. Expones deinde diebus canicularibus ad solis radios, vel potiùs in hypocaustum calidum transferes, vel etiam supra furnum collocabis, in quo quotidie panificia coquuntur. Relinques illuc mensem vel sex hebdomadas, in fermentationis & defæcationis gratiam. Tandem vascula in cellam traduces. *Ulus erit*

non ante trimestre: interea temporis hydromel vinosum penitus fit, simileque redditur vino malvatico è Creta asportato: atq; hic modus vulgaris est.

Qui enim tartari tincturam elicere norunt, illiusque tantum in singula dolia addunt, quantum potest capere puramen ovi, & qui artem tenent fermentum adjungendi ipsi hydromeliti, ut augeatur & producat ebullitio, portionem multò præstantiorem efficiunt, quæ nihil mellei saporis gustui repræsentat, nunquam accessit, & quæ diutissime integra servatur, imò hydromel ita paratum in dies melius redditur, & quò antiquius, eò generosius evadit.

Hujusmodi hydromel, quemadmodum nuper descriptum, utile est provecæ jam ætatis hominibus, pituitosis, asthmaticis, paralyticis, epilepticis, podagricis, calculosis, & similibus quib. vini usus interdicitur.

Ex commemorato malvatico vino nostro artificiali, extrahitur præstantissima aqua vitæ, vino longè accommodatior ad elicendas rerum essentias. Idem etiam hydromel vinosum non destillatum optimum organum ad plurimorum medicamentorum extracta conficienda. Ex illo quoque acetum componitur validum ac vegetum, quod vinoso aceto non cedit ad diversa remedia, & diversis oxymelitis compositionibus æquè conveniens, ac acetum vulgare.

Hydromel simplex officinarum.

Hydromel simplex, quo communiter pharmacopœi utuntur ita fit.

℞ Mellis optimi ℥j.

Aque ℥vij.

Fiat commistorum coctio ad perfectam mellis despumationem. Tot hydromelitis species præparari possunt, quæ vel morbificum humorem excernunt, vel excretioni idoneum reddunt, quot oxymelitis, eademque etiam medicamenta recipere poterunt, prout agendorum scopi dictitabunt & insinuabunt.

Hydromel cum succo ceraforum ad firmitudinem sedandam.

℞ Aqua fontana ℥xij.

Mellis albi ℥ij.

Coquan-

*Aqua vitæ
ex hydromel-
ite vinoso e-
prima.*

*Acetum hy-
dromelitis.*

Coquantur simul, donec expurgata sint, hoc est, mel amplius spumam non emittat: Adjice

Succi cerasorum acidulorum lb ij.

Rursus bulliant parùm, spumam auferendo quàm fieri potest acuratissimè, tum hydromel è cerasis habebis saporis jucundissimi Eodem planè modo conficies è succo citri alijsq; succis acidis & gratis, ut inde fiant potiones dulcaciadæ, suavissimæ, & ad omnes febres oxyfaccharo potiores & aptiores.

Meliceratum vinosum cum multis aromatibus paratum, mecum ab illustrissimo principe Frederico piæ memoriæ, electore Palatino communicatum.

℥ Mellis optimi & albißimi partem unam, & el lb 10.

Aqua pluvia, si haberi queat aut fluvialis partes sex, & el lb 60.

Imponito in cacabum respondentem copiæ hydromelitis, quam componendam suscepisti: utrumque simul confundito, coquito, & crassiozem faciem despumando detrahitò: deinde herbas, quæ sequuntur resiccatas imponito, sacculoque concludito, videlicet

Salvia

Arthemisia

Hyssopi

Origani

Hormini

Betonica ana m j.

Præterea alia nodulo recipito

Baccharum lauri crassiuscule conquassatarum lb j.

Flor. Lupuli m. iij.

Herdei integri p. iij.

Omnia simul bulliant, & à spuma expurgentur ad partis tertie consumptionem, ita ut liquor ovum recens immissum in superficie sine demersione contineat, ut jam ante demonstravimus: fiat omnium exquisita per pannum trajectio. Colatura recondatur uno aut pluribus doliolis, prout quantitas liquoris postulat.

stulat. Vasa autem vinum album generosum ante ad-
fervarint, quæ etiam firmissimè ligneis circulis coa-
gmentata sint, ne dissiliant aut disrumpantur spiri-
tuum agitatorum effervescentia. Elapsis tribus aut
quatuor diebus à fervore per vasorum latiuscula &
superna orificia nodulum suspendito, cujus hæc est
materia.

℞ *Cinnamomi*
Garyophyllorum
Galanga
Piperis
Granorum paradisi ana ʒ ss.

Aliquot dies fervescendo & fermentando liquori
concedito: Tandem singula vasa ad eorum capedinem
replebis eodem liquore: quem quibusdam lagenis
servatum oportuit, & arcè obturabis apposito oper-
culo: sed memineris aromaticum nodulum relin-
quendum esse. Post tres menses liquorem habebis pla-
nè vinosum, linguam jucundissimè afficientem & ob-
lectantem, nec minus utilem maximè hyemalibus fri-
goribus, si manè jejunò ventre quotidie ad duas aut
tres uncias assumatur. Mirificè enim spiritus exhau-
stos reparat, obtusiores sensus illustrat & acuit, oculos
imbeciliores corroborat, hebetiores juvat, auditus
gravitatem & difficultatem sanat, omnia principii-
bus partibus robur & firmitatem addit, cordi scilicet,
cerebro, quinetiam ventriculo maximè languenti &
debilitato. Et, ut uno verbo dicam, est languidæ sen-
ectutis refocillatio, levamen, calorisq; restauratio. De-
nique ad contracturas, paralyses & similes affectus fri-
gidos, quibus senectus obnoxia est, salutare præsidium
judicatur.

Usum.

Melicatam
Senectutis ful-
arum.

DE SYRUPIS. CAP. XII.

SYRUPIS, quorum saccharum basis existit, in nullo
usu erant tempore Hippocratis, Aretæi, Galeni, Aë-
tii, & aliorum his coætaneorum, qui tamen vinum ad
certam consistentiam coctum, saporam ab illis appella-
tum, usurpabant. Galenus multis in locis hujus men-
tionem facit, ut colligere licet ex cap. 5. lib. 3. de com-
positione

positione medicamentorum per genera, & ex lib. 12. meth. circa finem. Hoc nomine etiam decoctum quodlibet, succusve melle dulcoratus comprehendebatur, ut patet ex c. 1. lib. sexti secundum locos. Porro hæ antiquorum remediorum formulæ, syruporum nostrorum classe contineri possunt, de quorum nominis etymologia solus Actuarius inter veteres verba facit, ^{l. 5. c. 10. method.} quo loco etiã sacchari meminit. Recensens enim formulas compositionesque remediorum, quibus medicina utitur, tandem cum ventum est ad potiunculas sive liquidiora remedia hæc scribit. *Aut aquam decoquentes ad tertias, & colantes eum tantum liquorem iam medicamento sum usurpamus, aut cum altero quopiam, puta vino, melle, sapa, & c. eiusmodi alio conveniente propinamus: aut quod proportione in respondet, utique occupatum: vel mel, prout expedire arbitramur: denuo cum medicamento, quomque convenerit ac confiterit, coquimus & σιρόπιον vel Συδάριον: nos vero hodie serè syrupum vel silepium barbarã voce nominamus.*

Hinc patet syrupum nihil aliud esse, quàm medicamentum consistentiã liquidiorẽ præditum, compositum vel exstillatitia aqua, vel ex succo, infusione & decocto radicum, foliorum, florum, fructuum, & seminum, plantarum: quæ omnia sint cocta convenienter & ad amussim, cum saccharo aut melle, ad conservationem longiorem & gustum jucundiorem.

Jam verò Syrupi secundum Mesuæum, in simplices & compositos, dividuntur.

Simplex Syrupus duobus modis dicitur, aut compositionis aut efficacis ratione.

Qui simplex dicitur propter compositionem, paratur ex succo, maceratione, aut decoctione partium unius tantum plantæ, admiscendo tantum sacchari quantum satisfuerit, & ad legitimam consistentiam decoquendo. Componitur etiam ex folis aquis stillatitiis plantarum: hujusmodi autem remissionem & minorem coctionem postulat: utendi tempore etiam plerumq; conficitur, & ab Arabibus peculiariter Julep nominatur.

Simplex Syrupus ratione effectus is vocatur, quòd quamvis

quævis ex plurimis simplicibus concinnatus sit, tamen unico destinatus est tantum operi. Aut enim attenuat, aut aperit, aut inspissat, aut calefacit, aut refrigerat, aut simili cuidam indicationis scopo operam & opem suam dedicat.

Compositus syrupus nuncupatur ratione diversorum medicamentorum ipsum constituentium, sive factus sit ex succis variis simul commistis, quemadmodum syrupus Bizantinus Mesuæi paratur ex solis succis endiviæ, apij, lupulorum, buglossæ, clarefactis & coctis cum idonea sacchari copia: sive componatur ex iisdem succatiunculis, quibus alia multa incoquantur: sive ex solo radicum, corticum, foliorum, florum, fructuum, & seminum plantarum decocto, ut est syrupus Bizantinus compositus ejusdem Mesuæi: syrupus acetosus diarrhodonis Mes. syrupus de arthemisia, de prassio, de hyssopo, &c. qui ex aqua communi fiunt, vel pluvia, vel stillatitia: Aliquando vinum etiam additur, ut in syrupo de absinthio: aliàs acetum, ut in syrupo Bizantino composito Mesuæi: in acetoso diarrhodon ex ejusdem authoris descriptione: quin etiam syrupus acetosus, ex solo aceto & saccharo componitur.

Ufus Syruporum.

Videtis hic paucis expressam præcipuam divisionem, quam faciunt Dogmatici suorum syruporum, quorum maxima ex parte apud illos usus est, in præparandis & mirigandis humoribus, ut attenuati, detergi, liquati, & domiti, facilius cedant catharticiis medicamentis, quorum usum præparantia illa præcedere debent, ut testis est Galenus variis in locis: propterea numerosis syrupis præparatoriis, & singulis eorum scopis statim subjungunt syrupos tam simplices, quam compositos, purgatoria dote insignitos: quales existunt syrupi ex 9. infus. violarum & rosarum simpl. & compos. cum agarico, & syrup. de cichor. cum rheo. syrupus Sabot cum fenna paratus, &c. Hinc etiam colligere licet syruporum divisionem, quæ alii dicuntur purgantès, alii non.

*Comment. in
Aphor. 14. l. 1.
& l. 2. Apho-
ris. 9.*

Atque hæc generatim dicta sunt in gratiam novorum & juvenum medicorum, & pharmacopœorum, quibus

quibus præcipuè nostros hosce labores dedicamus. Quare hanc rem denuò resumemus, & magis speciatim ut doceantur, tractabimus. Nefas enim existimarem, duo illa suprema capita, tanti in medicina momenti, de humorum vitiosorum præparatione, & eorumdem purgatione scilicet, perfunctoriè; & quasi sicco pede percurrere.

Proinde ut institutæ à nobis methodi vestigiis insistamus, catalogum præparantium syruporum proponemus, nec quoslibet, sed communiores & magis necessarios ad medicinam faciendam commemorabimus: ordine digeremus calidos, frigidos, mediocres: tum singulos singulis humoribus accommodatos, & peculiariter convenientes, atque etiam pro afflictæ partis conditione apponemus. Aliquot syrupos quoque expungemus, quorum dispensatio inutilis videtur, aut saltem non necessaria. In eorum autem locum substituemus alias novas syruporum formulas, easque perquam utiles & oportunas, quæ in vulgariis Pharmacopolarum officinis non prostant. Multa castigabimus, quæ perperam in parandi modos irrepunt: tandem hoc caput de syrupis tot facilibus, efficacibus & variis compositionum formulis ditabimus & decorabimus, ut lector quilibet, modò humanitatem omnem, & gratum benevoluntq; animum non exuerit, aut mali genii particeps, vel critico reprehendendi stimulo percitus nõ extiterit, ansam arrepturus sit, meos labores celebrandi, exhibendique gratæ mentis testimonium.

Syrupi calefacientes hac serie continentur.

Syrup. de {
Absinthio
Arthemisia
Betonica simpl.
Beton. compos.
Calamentha
Cort. citri q̄
Epithymo
Hyssopo
Mentha minor

Syrup.

Quid in Synopsum delictina reformanda dunt.

Syrup. de {
Mentha mator
Brassia
Quinq. radicibus
Stachados simpl.
Stachados compos.
Thymo.

Syrupi refrigerantes.

Syrup. {
Acetosus simplex
De succo acetosa
De agresta
Berberorum
Acetositat. citri
De succo cichorij
De Cotoneis
De endiv. simpl.
De succo cerasorum
De granatorum acidorum succo
De granatis dulcibus
De limonibus
De nenuphar. simpl.
De nenuphar. compos.
De papa. simpl.
De papa. compos.
De pomis simpl.
De portulaca
Violarum.

Syrupi temperati.

Syrup. {
Acetosus compos.
Acetosus diarrhodos
De Borruginis succo
De buglossa
Byzantinus simpl.
Byzantinus compos.
De endiv. compos.
Fumar. simpl.
Fumar. compos.
De glycyrrhiza
luscibus
Lupulorum
Myrtinus

RESTITUTA.

- Syrup. {
 Ex mercuriali
 De duabus & quinque radicibus
 Sabor compos.
 De scolopendria
 De scabiosa
 De Veronica succo.

Ex his syrups alii præparant five concoquunt pituitam, alii bilem atram : alii verò flavam.

Pituitam præparantes in genere sunt.

- Syrup. {
 De duabus & quinque radicibus
 De mentha { Minor
                   { Maior
 De stoechade { Simplex
 De prassio   { Compositus
 De pœonia
 De hyssopo
 De uetonica { Simplex
 De calamentha { Compositus
 De arthemisia
 De absinthio
 De corticibus citrij
 De eupatorio
 De rubia tinctorum.

- Cum aquis {
 Fœniculi
 Apij
 Absinthij
 Salvia
 Nepeta
 Mentha
 Petroselini
 Basiliconis
 Majorana
 & similibus.

Melancholicum succum digerentes ferè hi sunt :

- Syrup. {
 De fumaris
 De lupulis
 De succo borraginis
 De succo buglossæ
 De cetrach sive scolopendria

Syrup. {
Capill. Veneris
Riz. antinua
De thymo
De epithymo
De pomis

Cum aquis. {
Pomorum redolentium
Buglossa
Borraginis
Lupulorum
Fumaria
Melissa
Scolopendria
Florum sambuci
Genista

Bilem flavam concoquentes:

Syrup. {
Violarum
Ex infusione Violarum
De succo Violarum
Acetosa { *Simplex*
                   Compositus
De succo acetosa
Endivia
De succo cichorii
De succo cerasorum
De succo portulaca
Myrtinus
De limonibus
Acetositate citrii
De agresta
Berberis
De cotonois { *Simplex*
                   Compositus
De nymphae
Acetosae
De granatis
De papavere.

Cum aquis. {
Lactuca
Nenupharis
Rosarum
Violarum

Cum aquis. {
Portulaca
Acetosa
Cotoneorum
Endivia
Cucurbita
Cichorii
Solutri.

Inter jam enumeratos syrupos, alii in præparandis humoribus mitius agunt, alii vehementius: prout videlicet humor alius alio est crassior, viscosior, tenacior, aut præparatiõni, attenuatiõni & liquefactiõni minus idoneus. Nam ut pituita alia est tenuior: alia verò crassior ac glutinosior: ita humor melancholicus alius aquosus sive ichorosus, ut vult Hippocrates: alius verò instat tartari & fæcum aceti, fæculentus est, ut atrabilarius. Pro varia igitur humorum natura, alii syrupi, minori vel majori operandi potestate præditi, usurpandi sunt. Quod medico imprimis observandum, & cogniti pernecessarium est, ut aptum præparando humori præscribat remedium. Cholera præparandæ exemplo hoc clarius patefaciemus.

Cum enim bilis aded interdum effervescat, ut corpus ipsum erodat ex sententia Galeni: nonnunquam autem incalescat simul & increassetur, ut in bilem vitellinam convertatur: aliàs tenuior fiat, qualis est pallida, ut idem docet Galenus pluribus in locis: boni ac petiti medici partes erunt, adversus prædictæ bilis incommoda syrupsis uti, nunc refrigerantibus & mitigantibus, nunc attenuantibus & incrassantibus ad eius crassitiem incidendam, & incrassandam contra nimiam ipsius tenuitatem. Ad bilis fervorem contemperandum conveniet syrupus de succo violarum, de succo acetosæ, de succo portulacæ, acetosus simplex, de limonibus, de granatis, cum aquis portulacæ, lactucæ melonum, fragarum, & id genus aliis, cum quibus concinnari poterat Julepi.

Si bilis ab excessu caloris, ut in febribus ardentibus plerumq; accidere solet, usq; aded increassatur, ut in vitellinam degeneret, & in hepate, mesenterio, & partibus aliis nutritioni famulantibus obstructions pa-

Syruporum alii alios potentes.

Comment in Aphorif. 16. 2. prognos. lib. 11. nat. sue. 2. & 4. de atra bile.

Digestio sive præparatio bilis.

Syr. attenuantis bilis.

riat utendum erit syrupis attenuantibus & aperientibus, citra tamen manifestam calefactionem: in quem finem præscribendi sunt syrupi endiviæ & acetosæ compositi, syrupus acetosus diarrhodon a Mesuæo descriptus, syrupus bizantinus simplex & compositus, & id genus alii, cum aquis agrimonix, absinthii, lupulorū fumiterræ, scolopendriæ, graminis, valerianæ, &c.

Syr. incrassantes bilem.

Sic ad bilem nimis tenuem incrassandā mirificè conferunt syrupi papaveris, portulacæ, nymphææ, myrtillorum, agrestæ, berberorum, granatorum, cum aquis lactucæ, melonum, portulacæ, nymphææ.

Hæc breviter de syrupis, humorum præparationi aptis, monuisse sufficiat.

Syrupi Cephalici.

Notandum est præterea syrupos illos omnes certis quibusdam corporis partibus esse appropriatos: Nonnulli enim dicuntur cephalici, qui cerebri affectibus appropriati sunt, veluti syrupi betonicæ, stæchados, præoniæ, melissæ, &c.

Pectorales.

Nonnulli sunt thoracici sive pectorales, uti syrupi injubarum, papaveris rheadis, de succo scabiosæ tusilaginis, capillorum veneris, de liquiritia, de prassio, de hyssopo, & similes: quorum alii tenues incrassant humores, alii crassos & viscosos attenuant, & unâ eademq; operâ anacatharsin sive expectorationem promovent.

Cardiaci.

Alii sunt cardiaci, uti syrupi acetositis citrii, limonium, de succo arantiorum acidorum, cerasorum & granatorum, de succo buglossæ, borraginis, &c.

Stomachici.

Syrupi menthæ major & minor, de absinthio, de succo acetosæ, de rosis succis, de agrestæ, myrtinus, &c. sunt stomachici: quorum illi roborant ventriculum à nimia frigiditate languentem, & pituitosas, crudas, & mucilaginosas impuritates, in ejus tunicis tenaciter inhaerentes, detergunt & emundant, simulq; flatus discutiunt: hi verò conferunt ad contemperandam bilem, ipsumq; stomachum à nimia ipsius acrimonia laceratum & debilitatum adstringendo corroborant.

Hepatici.

Hepatici sunt, syr. de succo cichorii, de succo endiviæ, bizantinus simplex & compositus, acetosus diarrhodon: horum alii ardorem hepatis compefcunt & restinguunt:

stinguunt: alii verò ejusdem obstructionem, quæ fomes esse solet plurimorum affectuum, & ipsarum plerumq; febrium, referant & tollunt.

Sic lieni conducunt syrapi de ceterach sive scolopendrii, lupulorum, fumaricæ, de pomis, &c. *Splenici.*

Renum affectionibus prosunt syrapi de althæa & fructuum alkekengi. *Nephritici.*

Matrici verò succurrunt syrapi de arthemisia, de mercuriali, &c. *Hysterici.*

Ex tanta syrapi. multitudine plurimi occurrunt, qui ad enarratos usus, & easdem partes adaptari possunt: plures qui supervacanei, passim obsoleti, ac minus necessarii, ex dispensatoriis prorsus eradicandi sunt: nonnulli præterea nondum ibi descripti inveniuntur, quorum tamen dispensationi incumbere debet industrius quisvis pharmacopœus, eosq; in officinis paratos adservare, ob magnam illorum utilitatem: siquidem remedia existunt specifica ad plurimos gravissimos morbos. Horum nobis partem communicarunt viri hinc inde doctissimi & rei medicæ experientissimi: plurimam verò partem illorum, nostro Marte & arte adinvenimus, quos simul certâ experientiâ a nobis comprobatos animo liberali, publici nunc juris facere placet.

Sequitur catalogus syrapi. de quibus nobis sermo est.

Syrapi.	{	<i>Violaceæ, tribus modis paratæ</i>	
		<i>Mucharum sive syrapi. infusionis rosarum</i>	
		<i>Citoniorum sine saccharo</i>	
		<i>De pomis cum sena</i>	
		<i>Florum calendula</i>	
		<i>Primulae veris</i>	
		<i>Laendula</i>	
		<i>Flor. tilia arboris</i>	
		<i>Liliorum convall.</i>	
		<i>De succo peti. seu Nicotiana</i>	{
<i>De succo hederae terrestris</i>	<i>Compositus.</i>		
		<i>Florum papaveris rheadii</i>	

			<i>Simplex</i>		
		De succo scordij	} <i>Compositus</i>		
		<i>Centaurii minoris</i>			
		<i>Florum camomilla</i>			
		<i>Florum sambuci</i>			
		De granis maturis sambuci			
		<i>Florum ebuli</i>			
		De granis maturis ebuli			
		De granis hederæ			
		De succo cucumeris agrestis			
		De esula			
		<i>Florum genista</i>			
Syrup.	}	<i>Fenulium fenelorum</i>	} <i>Simplex</i>		
		De succo foliorum mercurialis		} <i>Compositus</i>	
		De succo alchimilla			
		<i>Plantaginis</i>			
		<i>Santula</i>			
		<i>Florum malvæ arborescentis</i>	} <i>Simplex</i>		
				} <i>Compositus</i>	
		De succo radicis bryonia			
				His addemus syruos	
				De corallia	
		De margaritis			

Quorum preparationis imitatione, quilibet peritus medicus, & qui vel tantillum in philosophia & medicina Hermetica sit versatus (hæc enim Dogmaticæ, plurimum adfert ornamentis) poterit infinitos alios syruos componere, in quibus hyacinthus, granata, alique pretiosi lapides, basis vicem subibunt, & plures contumaces affectus edomabunt.

Hujusmodi syruos, nequaquam triviales, neque plebi notos, in publicam lucem nunc producendos iisque pharmacopœam nostram restitutam locupletandam censemus: quorum facultas & vis specifica potentissima est & efficacissima ad omnes universi corporis affectus, ut paulò post sumus ostensuri.

Addemus insuper his, in majorem operis nostri gratiam, sicut & supra polliciti sumus, omnis generis syruos haud vulgares, ex aromatibus & simplicibus odoratis,

odoratis, unde olea elici possunt paratos, veluti sunt

Syrup.

Cinnamomi
Garyophyllorum
Nuci muscatae
Carpobalsami
Cardamomi
Piperis
Ligni aloë
Rad. angelicae
Zedoariae
Sem. feniculi
Anisi
Teoniae
Raccarum Latyri
Juniperi
Fol. & flor. salviae
Rosmarini
Hyssopi
Thymii
Serpilli
Matoranae
Cort. Citrii
Aurantiorum, & similium:

Syrupi grammatum, & rerum odoratarum.

Quorum omnium preparatio una eademque est, eaque facillima, qua syrupis cunctae corporum simplicium dotes ac virtutes, longè perfectius imprimuntur, quam evenire solet in vulgari syruporum preparatione. Addeamus præterea modum eliciendi multorum florum tincturas, easque in syropos vel julapia concinnandi.

Preparationes, proprietates, ac usua Syruporum nostra descriptioni, ad quorum normam complures, qui vulgares sunt, reformari possunt.

Non diu hic in describendis syr. vulgarium formulis sive ij calidi sint, sive frigidi, aut temperati, immorabimur: illa enim trita nimis & vulgaria ac vel minimo pharmacopœæ tyroni notissima sunt, quorum etiam numerosam supellectilem suppetunt dispensatoria, quò lectorem ablegamus,

*Artis spagi-
rica nobiles o-
perationes.*

Syrup. igitur nonnullorum haud vulgar. accessione, nunc pharmaciam nostram amplificabimus, eamque ditabimus quibusdam ornamentis, à spagica arte mutuatis, quæ solâ digestionè & putrefactione, cruda concoquere, amata dulcorare, acidâque & acria contemperare docet, etiam sine sacchari additione. Hac methodo medicamenta ejusmodi rite præparata, etiam in minori dosi exhibita, utiliora, & gustui gratiora redduntur, suâque munia juxta tres illas conditiones, tantopere ab Hippocrate commendatas, citò, eûtò, & jucundè, perficiunt.

Syrupis in universum præparandis inserviunt potissimum radices, semina, folia & flores vegetabilium. Ex foliis & floribus tanquam partibus plantarum mollioribus exprimitur succus: ex radicibus & seminibus plerumque fiunt decoctiones aut infusiones, quæ cum certa sacchari quantitate; postea in syrup. decoquuntur.

*Syrupi ut re-
tineant saporem
& colorem suo-
rum simpli-
cium interdum
etiam colorem*

Nova quædam methodus componendorum syrup. reservatis propriis coloribus & odoribus, innotescere cepit: de quibus in pharmacopol. antiquorum, vel etiam recentium ne gry quidem: quo artificio hoc nostrum ditabimus opus. Paradigmatis loco sumemus syr. violatum, ejusque præparandi aliquot trademus methodos, quibus proprium florum illorum & odorem suavem, & pulchrum simul colorem, conservabimus.

Syrupus Violatus Violaceus.

L M O D U S

*Syrup. viol.
aliquot modi*

Accipe flores violarum, suo tempore virentes, quibus foliatim studiosè examinatis, quicquid album viridèque ipsis adfuerit, diligenter admodum discernendum, adeò ut nihil aliud præterquam quod violaceum sit, relinquatur: neque hic in re pulchra & utili, labori parcendum erit: collectâ florum optimè mundatorum satis bonâ quantitate, in mortario marmoreo, pistillo ligneo contendantur, veluti in conservarum præparatione usivenire solet. Accipe horum florum ita contusorum ℥ iii. sacchari (instar sacchari rosati perfectè ex arte cocti) lb j. infunde saccharum illud ita coctum, & adhiuc

adhuc fervens in mortario, quo dicti flores continen-
tur, & omnia probe invicem misce, ac ita in infusione
sine per 24. horas: dein modicè calefacta per torcular
exprimantur: & ita habebis syrupum violatum viola-
cum.

I I. M O D U S.

Aut si voles, ex floribus illis contusis, præloque sup-
positis, succum educes: cujus accipe ℥ iij. sacchari al-
bilissimi ℥ vj. mixtis omnibus, & in cucurbita vitrea po-
sitis, stent in baln. Mar. ferventi per duas horas, usque
dum saccharum optimè solutum, & in consistentiam
syrupi decoctum fuerit. Spumam, si quæ adsit, spatula
separabis, & elegantem eximiúmque habebis syru-
pum.

I I I. M O D U S.

Vel accipe flor. optimè, ut supra, mundatorum ℔ j.
aquæ pluvialis, vel violarum ℔ ij. macerentur per 24.
horas: dein prælo exprimantur: expressioni adde eam-
dem quantitatem nempe ℔ j. eorummet florum re-
centium, & per idem temporis spatium denuò mace-
rentur, ac tandem exprimantur: reiteretur eadem ope-
ratio quater vel quinque: quò pluries, eò melius. Ul-
timè expressioni, ad ℔ iij. aut quatuor circiter redactè,
addi possunt sacchari ℔ xij. & inditis omnibus in vas
vitreum aut stanneum, sinantur in B. M. calido usque
ad justam syrupi decoctionem.

Hujus syrupi vim ac facultatem si reddere cupis præ-
stantiorem & efficaciorè, ad eò ut elementer & beni-
gnè purget, aquæ communis vel aq. violarum loco in-
fusio fiat cum duabus libris succi violarum: atque si
eundem syrupum in minori quantitate præparare sit
animus, de præscriptis dosibus tantum detrahes, quan-
tum videbitur.

En triplices illos modos, juxta quos non tantùm
violarum, sed omnes etiam, omnium aliorum florum
syrupos conficies, qui imprægnati sint ac tincti pro-
prio suo sapore & odore, in quibus qualitatibus rerum
omnium virtus ac essentia præcipua consistit.

Cùm igitur circa infusiones versèmur, inque phar-
macia maximus sit usus syrupi novem infusionum de

rosis pallidis, qui mucharum dicitur: nō alienum erit ab instituto, si ejusdem unam atq; alteram formulam nostrae descriptionis hīc addiderimus. Artis enim spagyricae beneficio, syrups in tantam virtutum amplitudinem excresecunt, ut vulgares illos multis post se stadiis facile relinquunt. Ad horum exemplar alios plures componere licebit. Neque hāc ipsa, in opere hoc nostro amplificando, inter minimas recensenda erit reformatio.

*Mucharum sive syrupus infusionis rosarum
Quercetani.*

℞ Succi rosarum pallidarum, vel succi rosarum rubrarum (quas ut aptiores magis probo, ob propriam & nativam adstringendi dotem, qua laxandi vim in remediis ex rosis pallidis concinnatis corrigunt) ℥vj. in his infunde rosarum pallidarum mediocriter contusarum ℔ iij. & in B. M. tepido sinantur per 24 horas: dein omnium fiat expressio: addendo novarum ros pallidarum contusarum ℔ iij. digerantur omnia in Bal. Mar. per 24. horas: dein exprimantur, addendo denuo novarum ros pallid. ℔ iij. reiteratis omnibus infusionibus, digestionibus, & expressioibus, usque ad novenam vicem, aut pluries, si vim in eo laxandi efficaciorē reddere voles. Ultima expressio in uno vel pluribus vitris reponatur ad digerendum in B. M. tepido per 24. horas, aut amplius: donec in fundo vasis appareat hypostasis quaedam sive sedimentum spissum crassumque: reliquum clarescere & rubescere incipiat rubini instar, aut vini rubicundissimi. Purum ab impuro separabis per inclinationem, hoc est, clarum à turbido seu facibus, quas seorsim reservabis reposito eo, quod claresfactum depuratumque tibi videbitur, in alio vase novo & capaci, iterum digeri permittas in B. M. tepido horis 24 & denuo sedimentum in fundo subsidere animadvertes, sed non prorsus idem cum priori. Iterumque separa purum ab impuro, & crassamentum in fundo remanens transfundendo, priori adde: & exquisitiùs depuratum priori infunde rursus vase mundo & eloto: & jugiter continuabis eandem operationem, donec faeces amplius nulle in fundo

*Digestio Sy-
rup.*

fundo conspiciantur: quod perfectæ depurationis signum est.

Ex perfectè depurata hac essentia, in alembicum cui collum cum recipiente suo adaptatum sit, indita, elicies liquorem mercurialem, sive aquam rosarum præstantissimam. Residuum decoctione inspissabitur, & dulcorabitur in syrupum, qui ad ζ β , vel drachmas sex ad summum, cum propria aqua sumptus, benignè utiliterque purgabit. Hujus generis remedia non sine longiore temporis spacio, neque sine labore, & industria elaborantur. Sed quid hic laboriosum videbitur ei, qui maxima illorum commoda spectaverit: Sanitas enim (qua pretiosius nihil, nihilque nobilius in vita humana dari potest) per illa in mediocritatis statu, factaque recta conservatur. Quinetiam ejusmodi politiores & ingeniose præparaciones, conveniunt principibus viris, ac præcipue iis, qui delicatæ teneræque sunt naturæ, qui que trita illa & gregaria purgantia, magna nimis & fastidiosa dosi exhibita, vix ferre, ac ne allumere quidem possunt.

Sin verò ex prædicto succo præparare velis syrupum, in longius tempus adservandum, dosique minore, quam communiter in syrupo rosato solutivo, exhibendum: qui que nihilominus sine magno negotio felicissimè operetur, sicuti hujus rei veritatem, experientia facile evincat: succi hujus summè depurati uncias xvj. oportebit addere sacchari albißimi ζ iij. vel vj. & in digestionem ponere: idque in baln. Mar. ferventi per 24. horas: & habebis syrupum ad justam consistentiam decoctum, præclarisq; dotibus, (de quibus paulò ante) præditum.

Quod si nimium subterfugere laborem, tempusque abbreviare malis: post primas novem infusiones & expressiones, & unicam saltem aut alteram in B. calido digestionem atque depurationem ad crassiores faeces separandas, quod nulla unquam clarificatio cum ovi albumine facta præstabit: hujus materiæ crasso modo solummodò depuratæ uncias sexdecim adde sacchari ζ viij. vel x. dein more communi decoq; & excellentem habebis syrupum, qui ad unciam unam rati-

*Aq. rosarum
ex infusione
depurata.*

*Syr. ut dixi
serventur.*

Compendium.

tum

tum exhibitus plus operabitur, quam vulgari modo paratus, licet ad $\frac{3}{4}$ ij vel tres exhibeatur.

Additio de hæctenus enarratis syrupis,
notatu digna.

Spiritus vitrioli & sulphuris syrupi admiscendi, aciditatis gratia.

Si syrupo rosarum, post primas infusiones, digestiones, & expressiones, aliquot guttulas spiritus aciduli vel vitrioli, vel sulphuris addideris (vel tum addere potes, cum syrupus jam fuerit absolutè & perfectè præparatus) non tantum color syrupi pulchrior ac rubicundior instar rubini apparebit, sed gustum etiam suaviolem, viriumq; præstantiam longè majorem, vel ad ipsum purgandum corpus, acquireret.

Quin etiam syrupi violati violacei, ad justam gratamq; aciditatem, cum prædictis liquoribus redacti (ponderis hæc iudex, gustus solus est) in purpureum & elegantissimum simul colorem tinguntur. Sumi possunt vel per se ex cochleari, vel cum prisana, vel aqua, quæ rubicundissimi vini colorem induet, & gratissimum saporem representabit. Medicamen hoc extinguit omnes ardores febriles, & inflammationes internas, arceat omnes corruptiones, sedat sitim ardentissimam, stimulat appetitum, & ut paucis, multa complectar, præstantissimum ac universale est remedium, quod hac via methodoq; præparatum, solum, & quidem cum laudabiliore effectu, absolvet officium omnium syruporum acetosorum, de succo acetosæ, de succo limonum, acetositatis citrii, de granatis, de agrestæ, quos aliàs cæteris in tota medicina anteferendos, magisq; necessarios æstimamus.

Tempus nunc instat, ut eadem methodo, quâ infister hæctenus cõsuevimus, breviter ac succinctè describamus illas syruporù formulas quibus officinæ vulgò destituuntur, quarum facundo accessu, dignoq; ornamento nostram pharmacopœam amplificandam decorandamq; statuimus: ne inani steriliq; *Restituta* nomine ac titulo superciliosè superbire videatur.

Digestiones, depurationes, & separationes puri ab impuro, quarum conditiones iam in variis illis syruporum violatorum & rosatorum præparationibus plus satis exposuimus: hæc, inquam, operationes, uo-
bis

bis iam exemplar constituent, ad cuius normam varias syruporum jam describendorum formulas, majori brevitate perstringemus.

Syrupus cytoniorum sine saccharo.

Paratur igitur per hanc digestionem, & depurationem, & separationem fecum, sive puri ab impuro syrupus excellens ex succo cytoniorum, cuius virtus mirabilis admodum est. Nam præterquam quod corroboret ventriculum, urinam insuper provocat, & sudorem & ventrem laxat, estq; excellentissimum remedium. Totius autem magisterii operatio fiat in B.M. ne adustionem redoleat: si addere velis ad ℥ j. sacchari ℥ ij vel tres, syrupus gratior erit gustu, virtute interim ejus nequaquam imminuta.

His syrupis supradictis adjungam syrupum de pomis redolentibus cum sena nostræ descript. qui gustu suavis & ad omnes affectiones atrabiliaris sive melancholicas utilis est, quique omnibus, vel etiam iis à quibus medicina ægerime assumitur, ut prægnantibus & infantibus omni tempore cōmodè exhiberi poterit.

Syrupus de pomis cum sena Quercetani.

℥ Succi de pomis redolentibus ℥ j. s. huic admisce succorum citri vel limoniorum, recenter extractorum & depuratorum ℥ iiii. vel quantum ad aciditatem aque dictæ inducendam sufficit: his adde

Fol. Senæ electæ ℥ ij. s. Vel tres

Cinnamomi conguassati ℥ j.

Flor. Violarum recentium, aut exsiccatarum & optime mundatarum p. ij.

Flor. Buglossæ p. j. Vel eisdem confectæ ℥ vj.

Macerentur omnia in balneo tepido per duos dies continuos, & aqua ista tingetur in elegantissimum colorem purpureum, & impregnabitur virtutibus simplicium additorum: dein fiat omnium colatura & expressio, addendo

Succi pomorum redolentium rec. extracti. ℥ vj.

Sacchari Violati ℥ x.

Omnia probè agitata cum uno vel duobus albuminibus ovorum clarificentur, dein coquantur ad ignem

gnem lentum in consistentiam syrupi : qui & visu jucundissimus & gustu gratissimus, cætera quævis purgantia & syropos hujus ordinis, naturæ & qualitatis præstantia & utilitate sua facile superabit : ad hujus normam plures alios componere licebit.

Nota, quod hujusmodi aciditates admixtæ, juvent attractionem proprietatum & tincturarum rerum, quod pro singulari & maximo secreto habendum est. Sed si loco succi citrij aquam tuam acidulam reddideris cum liquore acidulo salis marini vel sulphuris, aut vitrioli, præstantior multò evadet syrupus.

Syrupus calendulæ.

Ut syrupus fiat calendulæ, ejus succi accipienda erit ℞ ℥. quem in B.M. per 3. vel 4. dies depurabis, separando semper purum ab impuro, sicuti supra præcepimus. Huic succo ita præparato, adde sacchari albissimi ℞ j. Decoque in syrupum in B.M. ut artis est.

Aut si eundem conficere velis per infusionis modum, paradigmatis loco tibi præponas syrupum, violatum, per infusionem paratum : ejus descriptio supra habetur.

Mirari hinc subit, quòd cum hujus floris, qui elegans admodum & prorsus solaris existit, tanta sit excellentia & præstantia, ut etiam vel in media hyeme, qua ceteri languentes, & mortui jacent, vigeat & floreat, quod utique signum est insignis virtutis balsamicæ (qua præ cæteris abundat, & ejus favore à temporum injuria præservatur) & hinc etiam magna virium potestate non possit non excellere : mirari, inquam, subit, quòd antiqui eum, in usum medicum vocare, acque ex eo syropos, conservas & similia remedia componere non dignati fuerint, quòd tamen in aliis quam plurimis floribus qui non sunt tanti momenti, factitatum constat. Hujus floris notitia nihilominus tamen sese prodidit, veluti alibi monuimus, per insignem suam efficaciam & vim in corroborandis facultatibus, animali scilicet & vitali, & propter vim quandam specificam, qua paralytibus prodest, & contracturis, non secus ac inter gemmas Hyacinthus : quo etiam nomine syrupum nostrum ad ejusmodi affectus, æquè, vel etiam

iam magis commendandum judicamus, quam syrupum florum primulae veris, qui tamen simili modo, ad enatatum usum reformari potest.

Syrupi florum lavendulae, florum tiliae arboris, & liliorum convall. juxta eandem methodum preparati, specifica pollent potestate: prior adversus apoplexiam, posteriores duo ad omnis generis epilepsias.

Syrupus de peto simplex nostrae descriptionis.

℞ Succus peti lb iij.

Hydromelitis simplicis lb. j.

Oxymelitis simplicis ℥ iij.

Omnibus simul mixtis in marracio vitreo capaci fiat digestio in B.M. per 2. vel 3. dies, interea temporis crassior sedimenti portio in fundo vasis apparebit: tunc per inclinationem, magna industria, ne turbida fiat materia, separabis purum ab impuro, hoc est crassum illud sedimentum, a claro & pellucido liquore: quo iterum in nova digestionem posito, in ceteris progredieris, ut supra: donec materia ab omni saculentia depurata fuerit, adde postea sacchari lb ij. & in syrupi consistentiam decoque.

C A U T I O : Succus peti opus habet perexquisita & ingentiosa digestionem, qua sola verae omnium rerum correctiones, dulcorationes, & contemporationes perficiuntur, ac omnes acres, malignae, & venenatae qualitates secerantur ac tolluntur. Cujus rei evidens habemus testimonium in helleboro, rithymalo, & esula minori: ex quibus per hanc solam rationem, varia & saluberrima concinnantur remedia: hoc insuper in peti succo manifeste evincitur, qui licet potens sit in provocando vomitu, & in corpore tam supernè, quam infernè perturbando: digestionis tamen interventu in syrupum abit praestantissimum adversus omnes affectus asthmaticos, in quibus pulmonum bronchi, pituita crassa ac viscosa adeò infarciuntur, ut intercepta respiratione suffocationis periculum imminet: in quo calu syrupus hic, ritè preparatus & administratus, mira praestat: Cerebrum insuper à catarrhis sive fluxionibus serosis & frigidis liberat.

Usus in pulmonum affectionibus.

Dosis

Dosis ejus est dimidium cochleare tantum: ubi tamen à principio summa opus est circumspectione: postea verò dosis augenda erit. Præterquam quod pectus mirificè evacuat per *anaglystis*, per inferiora quoque potenter educit.

Syrupus de peto compositus

℞ *Succi peti ut supra depurati* ℥ ij. ℞.
Hydromelitis simplicis ℥ j.

In quibus macera per duos tréve dies ad ignem baln. Mar.

Hyssopi

Polytrici

Adiantis

Flor. Tussilaginis

Stæchados

Violarum

Buglossa ana p. ij.

Sem. Bombacis

Urtica

Cardui benedicti ana ℥ j.

Folicul. Sena ℥ iij.

Agarici recent. trochiscati ℥ j.

Cinnamomi

Macis

Garyophyllorum ana ℥ j.

Dein fortiter exprimantur, digerantur denuò ad perfectam fæcum depurationem: in ℥ j. ℞. colaturæ adde sacchari ℥ j. ℞. coquantur in syrupum.

Uset ad eosdem affectus.

Ad anhelosos & asthmaticos, aliosq; affectus omnes pulmonum, à frigidis & crassis humoribus subortos, qui pulmonum bronchiis inhærentes, vel tussim antiquam vel ipsam dyspnœam pariunt, excellentissimum remedium. Dosis ℥ j. ℞. vel ℥ ij. ad summum.

Syrupus de succo hederæ terrestris.

℞ *Succi hederæ terrestris* ℥ ij. ℞.

Digeratur & purificetur ad ignem baln. Mar. ut supra: cui succo ita perfectè depurato adde

Sacchari rosati ℥ j.

Penidorum ℥ iij.

Coquantur in syrupum. Singulare præsidium ad phtoam

phthoam seu ulcera pulmonum, de hoc utendum exhibe ex cochleari.

Syrupus de succo papaveris rheadis.

℥ Succo papaveris rubei, quo mense Julii in campis legetes rubescere conspiciuntur lb iij. digeratur & depuretur per se in B.M. ut succus violarum supra: additis postea duabus libris sacchari, & tantumdem penidiorum: in syrupum redigantur omnia.

Eundem quoque præparare licet (si libet) per infusionem floram cum ipsorum propria aqua: quæ deinde æquis partibus sacchari candi ac penidiorum in syrupum decoquantur.

Hic syrupus singulare præsidium est in omnibus thoracis inflammationibus, in peripneumonis, & in ipsis etiam pleuritis: detur ex cochleari aliquot vicibus, idq; vel per se, vel cum aqua scabiosæ & cardui benedicti: & mirandos videbis effectus.

*Vfus in pul-
ma. inflam.
pleurisi, &c.*

Syrupi simplices succorum scordii, & scorzonerae ad eundem modum, ut supra præparati, sunt cordiales, & succurrunt pestilentibus affectibus, lypothymiis, & omnis generis venenis.

*Syr. Scordii
scorzonera
cordiales.*

Syrupus scordii compositus etiam admirandis est præditus virtutibus, & in hunc modum conficitur.

℥ Succ. scordii depurati lb iij.

Succi limonum depurati lb j.

Succi scorzonera lb s.

In quibus macerentur

Rad. Angelica

Zedoaria crassiuscula conquassatum ana ʒj.

Fol. Diptamni m. s.

Cardus benedicti ʒj.

Granorum alhermes ʒ s.

Conserua florum

Buglossæ

Rosmarini &

Enula campana ana ʒvj.

Cinnamomi

Croci ʒ s.

Camphora ʒj.

Omnibus in mattacium inditis, fiat digestio in bal.

M

Mat.

Mar. fervido per 24. horas aut amplius: dein exprimantur, & cum albumine ovi clarificentur: At ut omnia melius depurentur, denuò in digestionem posita, eo usque sinantur, donec a materia nullæ planè facces amplius secerni advertantur. Huic succo ita depurato addatur saccharum ad pondus quartæ quintave partis ad summum, & fiat syrupus: De quo datur unum atque alterum cochlear per se vel cum aqua n. mariae, idque ad præservationem & curationem contra omnis generis venenatos & pestiferos affectus, ut supra dictum.

Usus in venenatis affectibus.

Sudorem modicè provocat, & pellit cuncta venena à corde, ejusque circumvicinis partibus: hinc etiam confert morbillis & variolis infantium, epilepsis, & aliis affectibus, quos maligna comitatur qualitas. Singulos deceret pharmacopœos, in officinis suis paratum potius habere talem aliquem syrupum, quam multos alios planè inutiles, & quorum serè plerique pars non facit, nisi ad ornatum externum, & ad frivolum inanemque pompam.

Syrup. flor. Hyperici & Centaur. minoris contra corruptionem ventriculi. Vermes.

Febr. bil.

Obstruè.

Ad syrupos florum hyperici & centaurii minoris quod attinet, iis nunquam carere deberent officinae, ob summam ipsorum utilitatem & necessitatem: prior instar balsami omnibus resistit corruptionibus ventriculi, aliorumque viscerum: & singulare specificumque est medicamentum, contra vermes sive lumbricos, & omnis generis affectus vermiculares: posterior, febrium ex bile ortarum ferociam compescit, ac facillimo negotio edomat, ac biliosum illum succum benignè evacuat ac educit: hepar insuper ceteraque viscera ab obstructione liberat; & omnis generis ictericæ conducit: hic syrupus in se continet proprium suum rhabarbarum, ita ut ejusdem additione opus non habeat, sicuti id necessario requiritur in syrupo cichorii cum rhabarbaro. Centaurium enim ex quo componitur, nuncupatur etiam fel terræ & febrifuga. Denique ejus præparatio, sive cum succo, sive per infusionem, sit instituenda, eodem se habet modo cum us, de quibus supra jam mentionem fecimus.

Syrupus

Syrupi florum camomillæ & sambuci, quorum etiam usus infrequens & perrarus existit, si per infusionem præparentur (hi enim flores non multo abundant succo) optima sunt anodyna ad omnis generis dolores consociandos, tam à flatibus, quam aliunde profectos, tum in ventriculo, tum in imo ventre.

Syrupi florum & seminum ebuli, per infusionem præparati, singularia sunt auxilia in hydrope ad serosos humores purgandos. Syr. ebull. contra hydropem.

Syrupus granorum hederæ, sic præparatus, ad eosdemmet usus porrigatur. Dosis est tantum unicum cochleare. Syr. hederæ.

Syrupus florum genistæ simplex, quem concinnare licet, vel cum succo, vel per infusionem, idque juxta methodum supra præscriptam præstat ad ducendum humorem melancholicum, ad tollendam obstructionem & ad abolendam inflammationem & scirrhum, quibus malis aliàs lien infestari plerumque solet. Syr. Fl. genista simp. Lienis obstruct.

Compositus vires habet multo efficaciores ad educendum succum atrabilarium, & ad obstructions scirrhososque tumores lienis solvendo, componendi ejus ratio ea est, quæ sequitur. Syr. genista compos. aut eadem efficacior

℞ Succorum. Flor. genista lb iij.

Succ. Summatatum fraxini

Folior. Fumaria ana lb j.

His adde

Hepatica

Ceterach ana m. j.

Flor. Borræg.

Buglossa

Violarum

Epithymi ana p. ij.

Sem. Fœniculi

Anisi

Cardui benedicti ana ʒ vj.

Cinnamomi ʒ ij.

Macetentur ad ignem Bal. Mar. fervidum: dein fortiter exprimantur: in qua expressione denu- adde, & macera ut prius, per triduum ad eandemmet ignem Bal.

Polypodii querni contusi ℥ j. ꝛ.

Pulpa tamarindorum ℥ iij.

Folicul. fena ℥ iiij.

Tandem fortiter exprimantur, & cum ovi albumine clarificentur: addendo sacchari albiſſimi lb ij. & ſyrupi de pomis redolentibus ſimplicis lb j. fiat ſyrupus, ut artis eſt, miræ virtutis ad enatratos uſus. Doſis ab ℥ j. ad ℥ ij. per ſe ex cochleari, vel cum aqua flor. geniftæ.

Melanch. Hypochondr.

Hic ſyrupus porrò ad melancholiam hypochondriacam, omneſq; morbos ab humore ſaſſo vel bile natos conducit: pſoram, imperiginem, ſerpiginem, itemque malum mortuum curat.

Syr. Senelo. contra calculum.

Syrupus ſenelorum ſive fructuum paliuri, tam ad præcautionem, quam ad curationem calculi cõfert: renes purgat ab arenulis, & tartareis viſcoſiſq; humoribus, qui per venas emulgentes eò translati, genitricem calculi cauſam ſovent: hic fructus ſaporis eſt dulcacidi, & coloris rubri: uterq; tam ſapor quam color in eo abundè ſatis produnt ſpiritum vitriolatum, omni ſolidæ crassiæq; ſubſtantiæ diſſolvendæ aptum: unde ſpecificum calculi remedium eſſe facilè colligitur.

Syrupus ſenelorum ſimplex *Quer-
cetani.*

℥ Aquæ ſenelorum, Autumno, ſive ſuæ maturitatis tempore deſtillatæ lb iiij. vel partem majorem, ſi velis majorem ejus quantitatem parare: ſi minus, quatuor illius libras, uti dictum, accipe: in quam aquam tamen prius infundere oportet acidulum liquorem vitrioli vel ſulphuris, ad gratam aciditatem ipſi conciliandam. Cræſſus & materiatus aliquis cenſor, qui ejusmodi æthereorum cœleſtiumque liquorum proprietates animo concipere neq; poteſt, neq; vult, nimis addictus cortici externo, interioriſque rerum medullæ minimè ſolicitus, acidulam reddat (modo velit) dictam aquam, ſuccis citri & limoniorum, naturam vitrioli participantium: qui acidi liquores omnes, etiam inſignis ſunt efficaciz, ad rerum tincturas extrahendas, quamvis hoc pauciſſimis notum ſit, Huic ſucco juſta gratæque aciditate perfuſo, addantur fructuum ſenelorum ℥ vj. & macerentur in baln. Mar. ferventi

ferventi per biduum: aqua interea temporis colorabitur, & tincturis virtutibusque senelorum imprægnabitur. Deinde fortiter exprimantur omnia per linteum: in qua expressione denuò infundantur, ut antea, eorundem fructuum $\text{ʒ} \text{vj}$. idque ter quaterve reiterando. Et ita liquor erit rubicundus ac mistis dotibus insignitus, qui digeratur & depuretur in B. M. per 24. horas: dein per inclinationem separetur purum ab impuro, sicuti alibi jam satis declaratum est: materię depuratę, viribusque succi sufficienter tinctę & imprægnatę, adde saccharum albißimum ad pondus medię partis: dein coquantur omnia in syrupum, qui efficax est contra calculum, ut supra.

Circa hujus syrupi senelorum descriptionem hęc & aliam nostrę descriptionis formulam addere placet, juxta quam si concinnatus fuerit, majori virtutum potestate, quàm prior ille, donabitur, tum ad præservandum, tum ad curandum calculum. Præparationis ejus methodus talis est.

Calcular.

Syrupus Senelorum compos. Quercetani.

ʒ *Dicta aqua senelorum, tinctura & proprietatibus propriis fructus iam imprægnata, ut supra* $\text{lb} \text{ij}$.

Succorum fructuum alghengę & limonum ana $\text{lb} \text{ʒ}$.

Sem. Feniculi dulcis

Saxifraga

Raphani

Bardana ana $\text{ʒ} \text{ij}$.

Miliõ solis $\text{ʒ} \text{ij}$.

Cinnamomi $\text{ʒ} \text{ʒ}$.

Digerantur omnia in B. M. ferventi per biduum aut triduum, dein clarificentur, tandemq; cum sacchari suff. decoquantur in syrupum. Dosis ab $\text{ʒ} \text{ij}$. id $\text{ʒ} \text{ij}$. tam ad præservationem, quàm attritionem & expulsionem calculi plurimum valet.

Syrupi de succo alkimillę, de succo plantaginis, & faniculę, juxta supradictam methodum parati, curant omnia ulcera interna, præcipuèque in renibus & vesica.

Deniq; fyrupi de succo mercurialis, & rad. bryoniæ, juxta eundem modum, ut supra, concinnati, digesti; & perfectè depurati, & decocti cum debita quantitate mellis vel sacchari, purgant & mundificant matricem, malignis tetrisk; impuritatibus scatentem, fluoriq; muliebri profunt.

Syrupus helleboratus minor Quercetani.

℞ Fibrarum hellebori nigri selectissimæ ꝑ x.

Agaricæ rec. trochiscati ꝑ ij.

Folcul. sena mundatorum ꝑ iiij.

Turbitib

Hermodactylorum ana ꝑ j.

Anisi

Feniculi

Cort. citri ana ꝑ ss.

Garyophyllorum

Macis

Cinnamomi ana ꝑ iiij.

Macerentur in suff. q. & æquis partibus oxymelitis simpl. vini malvatici & aquarum melissæ ac fumaris, vase vitreo optimè clauso, in baln. Mar. moderatè calido per quadriduum: tandem aucto calore fiat levis ebullitio & expressio: omnia denuò macerentur ad idemmet Baln. Mar. tepidum per biduum ad majorem coctionem & fecum depurationem: huic depurate & clarificate materis adde syrapi de pomis redolentibus solutivi, & syrapi de succo ros. pallid. sacchari rosati & violati ana ꝑ iiij. ut fiat syrapius leuè omnia coagulando.

Omnibus morbis à materia tartarea, crassa, ac tenace, à phlegmate, adusta bile aut melancholia dependentibus, in capite, thorace, ventriculo, hepate, liene, utero, ipsiq; articulis, mirum in modum confert.

Syrupus helleboratus major Quercetani.

℞ Rad. Hellebori nigri, veri & electi ꝑ j. ss.

Polypodij querc.

Sem. Carthami ana ꝑ iiij.

Fisci querni

- Coryll. ana* ℥j.
Turbith gummosi
Agarici trochiscati
Asari ana ℥vj.
Sem. Faonia
Anisi
Citri
Cardui bene d.
Acetosa ana ℥℞.
Diptamus cretensis
Flor. Tilia arboris
Calendula
Centaurei minoris
Hyperici ana p. ij.
Flor. Violarum
Buglossa
Nymphica ana p. j. ℞

Maccrentur in suff. q. oxymelitis scillitici, & aqua
 fumarie, idque in vase vitreo optimè elauso, ad ignem
 Baln. Mar. per duos dies ad minimum, dein fortiter ex-
 primantur & clarificentur. In ℞ ij. hujus colatura ma-
 cera deinceps, & digere ad eundemmet ignem Baln.
 per 4 dies

- Rad. Hellebori nigri Veri & electi* ℥j.
Folcul. sena ℥iij.
Macu
Garyophyllorum
Cinnamomi ana ℥j.

Denuò fortiter exprimantur, & per unum aut alte-
 rum diem in eodemmet Baln. Mar. quam optimè pu-
 rificentur, ut artis est, semel aut bis in die ad minimum
 facces, quas infundo vitti subsidere percipies, rejicien-
 do, & quod purius est, denuò purificando, idque reite-
 rando, donec materia nullas amplius facces deponat
 ad fundum vasis. His peractis adde sacchari viol. q. ℞.
 & coquantur in syrupum, addendo sub finem coctio-
 nis thabarbari seorsim in succo ros. pallidarum mace-
 rati & expressi ℥j. ℞. misce, fiat syrupus mediocriter co-
 ctus. Dosis esto ℥j. vel ℥ij. Per se exhibeatur, vel cum
 aqua lili cōvall. semper addendo potioni guttulas aii-

quot spiritus vitrioli ex arte preparati. Arque is unus est syruporum nostrorum purgantium antepileptico- rum cuius omnibus æquè, sive ij sint infantes aut feminae, sive iuvenes aut senes, obcæsi aut maetri, sive cuiusvis temperamenti homines, tutus est usus, tam do- sin exlibendo, quæ pro cuiusvis ægrotantis debili aut robusta natura satis esse possit. Idem præstet auxilium a- poplexiis, paralyti, & melancholia; aliisque id genus morbis, validas etiam, fixasque radices habentibus, summè conducit.

Syrupus cinnamomi ex propria a qua.

℥ Cinnamomi crasso modo contusi ℥ iij. vel iiij. iniiciatur in alembicum, superaffundendo aquæ fontanae q. suff. & maceretur in loco frigido per biduum vel triduum, dein destilletur. Huius aquæ destillatæ accipe ℔ j.

Sacchari ℔ ss.

Et coque in consistentiam syrupi, qui totum cinnamomi odorem & saporem referet.

At hunc modum fieri possunt syrupi ex qualibet aromatum specie, ex omnibus seminibus, herbis & floribus calefaciendi proprietate præditis, uti supra in capite de Aquis jam dictum est.

Syrupus simplex cinnamomi cum vino.

℥ Cinnamomi crasso modo contusi ℥ iij. macere- tur in vini malvarici ℔ ij. per triduum, idque in vase vitreo ad lentum ignis calorem:coletur, colaturæ adde sacchari ℔ j. ss. lentè omnia coquantur, & fiat syrupus secundum artem. Si vinum malvaticum fortè deside- retur, ejus loco vinum album optimum substituend- um erit. Hic syrupus ob saporis suavitatem, ac utilitatem præstat cunctis aquis cinnamomi, quæ coti- di sunt appropriatæ, multisque aliis affectibus con- grua.

Syrupus nucis moschata confert Ventriculo.

Syrupus piperis quartanis prodest febribus.

Syrupus garyophyllorum conducit ad lipothy- miam, cordis deliquia, & affectus lethargicos.

Ad tormina ventris & colicam passionem fiat syru- pus anisi simplex in hunc modum,

Syrupus

Syrupus anisi simplex cum vino.

℞ Anisi conuallati ℥ iiii. maceretur in vini albi generosi lb ij. per tres dies, coletur: colaturæ adde sacchari lb j. & coque in syrupum.

Syrupus Fœniculi eadem viâ præparatus, gustu gratus est: ventos & flatus in corpore quoscunque dilectis, ac visum insuper mirifice acuit.

Sic concinnari poterunt syrupi ex aliis seminibus, *Syrup ex semine*
veluti ex semine peconia contra epilepsiam: ex baccis *miris.*
lauri & juniperi contra flatus & calculum, eodem plane modo concinnabis syrupos rad angelicæ, zedoariae, hyssopi, thymi, & florum calidorum ad varios affectus.

Syrupus florum rosmarini simplex cum vino.

℞. Florum rosmarini ℥ ij. vini & sacchari dictam quantitatem: & sequere in cæteris methodum modo præscriptam, & fiat syrupus.

Parabuntur etiam syrupi & julepi cum vinis medicatis, multis ægritudinibus aptis: exempli causa. ℞. vini absinthiaci ℥ ij. huic adde sacchari lb j. & fac syrupum vel julepum, decoquendo in B. M. ut de cæteris dictum est. Eâ methodo confici poterunt diversi generis syrupi, qui iisdem affectibus, quibus vina, unde componuntur, accommodabuntur. Quinetiam cum vinis purgantibus. addita iusta sacchari, quantitate, ut supra, concinnabuntur varij syrupi purgantes.

Arnoldus de villa nova, quemadmodum id alibi quoq; monuimus, solebat julepi sive syrup. quoddam genus conficere cum solo vino albo, eoque omnium optimo & generosissimo, quod offerebat ad recreandos & roborandos spiritus: idem quoque congruum est imbecillo stomacho, cruditatibus, & flatibus, quibus malis senectus plerumq; obnoxia esse solet. Si addas pauca aromata præstantius evadet.

Componuntur etiam syrupi purgantes cum vinis & aquis simul: quorum descriptiones in practica Joannis Stockeri habentur. Quod syruporum genus haud improbo, imò felici cum successu iisdem sæpenumero uti soleo. Vinum enim non tantum gustum amabilem iis conciliat & jucundum, sed efficaciam etiam illo-

rum præstantiorem reddit, ac præter corroborandi facultatem, qua excellit, idem quoque vehiculi munus perfungitur, cuius opera ipsi Syrupi promptius ad venas transferuntur, & ita ipsorum actiones atque operationes accelerantur.

Syrupus ex aquis & vinis simul.

℞. Aqua communis (vel cuiusvis alterius, pomorum redolentium, sumiterra, buglossæ, cæchorij, &c.)

Vini generosi albi ana ℥ ij.

Bulliant simul ad ignem lentissimum, quò melius despumari queant. Peractâ despumatione perfectâ, adde ℥ j. mellis optimi Narbonensis vel Hispanici granulati, & adhuc semel decoque omnia & despumata usque ad perfectam depurationem, & medietatis consumptionem. Huic hydromeliti vinoloso, ita preparato, & in phialam vitream capacem indito, adde

Folicul. sennæ mundatorum ℥ iij.

Tarbitis gummosi

Hermodactylorum ana ℥ j. ℥.

Cort. vas. ligni guaiaci ℥ j.

Cinnamomi ℥ ℥.

Garyophyll.

Sem. Anisi ana ℥ ij.

Vas oclusum, nec ad summum repletum, quò materiæ commovendæ spatium locûsque maneat, ster in hypocausto, aut tepido quodam loco, & intra biduum vel triduum materia bullire incipiet, & suâ sponte decoquetur. Cessante ebullitione, quod die sexto, vel octavo post accidere solet, omnia traiciantur per manicam Hippocratis, & reserventur. Datur ad ℥ ij. vel tres. Hoc syrupi genus, gustu haud injucundum est: utilitas quoque ejus tanta existit, ut mira præstet in omnibus morbis chronicis, quorum causæ in profundo validius inhaerent, quales sunt febres quartanæ, cachexiæ, paralyfes, & lues venerea nondum inveterata.

Sed hujusmodi medicaminum usus, servatâ semper prædictâ dosi, ad decimumquintum, vel vigesimum usque diem continuandus erit. Nam, ut & alibi diximus, ejusmodi morbi soleant hac viâ, & continuo horum

horum remediorum usu, tandem subigi, & funditus extirpati.

Est & adhuc alia methodus, ex iisdem aromatibus & seminibus, calidâ qualitate exsuperantibus, syrupos conficiendi, qui affectibus, a causa frigida enatis, & ubi illic, sive morbi alicuius, sive ætatis, ut in senectute, ratione, languentium & collapsorum spirituum corroboracione & instauratione opus est, conducunt. Exempli gratiâ hic unam atque alteram tantum eorum, tam simplicium quam compositorum, parandorum formulam præscribemus nõ minus facilem quam utilem.

*Syrupus simplex cinnamomi, alio modo paratus
cum aqua vitæ.*

℞ Cinnamomi (aut alterius aromatis cuiusdam, pro ut tibi visum fuerit) ℥ ij. vel iij. vel plus minus pro quantitatæ conficiendæ ratione: crasso modo contusum, indatur in mattacium capax, aut in simile aliquod vitrum aptum, superaffundendo spiritum vini fortissimum, ut materia tres vel quatuor digitos supereminet: vase optimè clauso, macerentur omnia per triduum aut quatrimum in loco frigido, ne spiritus vini exhalet: & interea temporis aqua dotes atque virtutes cinnamomi extrahet, usque tingetur & impregnabitur: tunc id, quod tinctum & claresfactum fuerit, effunde: & uncias octo liquoris, adde tres vel quatuor uncias sacchari candi pulverizati: dein subiecto igne, saccharum in liquore illo dissolvatur: & accensa charta ignis transferatur & admoveatur spiritui vini sive aquæ vitæ, quæ si fuerit bona, & ab omni phlegmate separata, sicut optima ejus conditio postulat, in momento flammam concipiet: omnia interim continuò agitentur longiori spatulâ, donec aqua vitæ exustione illâ tota consumpta fuerit, & syrupus in fundo remaneat: cuius utique gustus gratissimus est: viresque ac proprietates eius aded sunt efficaces & præstantes, ut vel optimas cinnamomi aquas, multis post se stadiis relinquat. Si ejus vires fortiores reddere velis, aqua vitæ paulo ante, quàm tota exuratur, suffocanda erit patinâ argenteâ: vel evaporatio fieri poterit:
orbe

orbe aut quadra argentea, & intercluso aëre, aqua vitæ in momento suffocabitur: & ita multò fortior erit syrupus, saporèmq; cinnamomi redolebit.

Sufficit pro dosi semicochleare in omni cordis deliquio, lipothymia, imbecillitatibus, cruditatibus & flatibus ventriculi, quos hujusmodi remedium illicò restituit. Hoc medicamentum singulare quoque est ad accelerandum partum in gravidis mulieribus: si ex simplici hoc syrupo, compositum, & ad certum morbum, ut ad epilepsiam expugnamdam, aptum, reddere velis, cum dicto cinnamomo simul maceranda, adde semen pœoniæ, flores tilia arboris exsiccatos, & similia, procedendo in cæteris ut supra. Dentur de hoc syrupo duo cochlearia infanti vel adultiori in insultu epileptico, & mira præstabuntur. Ad apoplexiam & paralytum macerentur cum cinnamomo, garyophylla, flores rosmarini, salvia, & calendula exsiccati, & procedatur, ut supra. Ita consequenter varii syrupi, ad varii generis affectus componi poterunt. Coronidis loco hinc adiciemus adhuc unam formulam syrapi antepileptici juxta dictam methodum compositi, quem etiam in Tetrade nostra, pag. 309. jam descripsimus.

Syrpus Antepilepticus.

℞. Rad. Pœonia

Visci querni ana ʒ ss.

Cinnamomi optimi ʒ vj.

Flor. Calendula

Lilij convall.

Tilia arboria

Calendula ana p. j.

Ros. rubr. p. ij.

Sicca autem & arida, non recentia, omnia ista sumantur: radix pœoniæ in frustula secetur: at reliqua, ut se habent, citra conquassationem, in matrarium, ut vocant, justæ capacitatis iniiciantur: quibus abunde fatis, aquæ vitæ, salvia, & juniperi (si haberi potest, ut in Germania) superfundantur. Quæ si desiderentur, sumatur aqua vitæ ex optimo vino prolecta, quæ quatuor digitos materiæ superemineat. Vas verò optimè clausum, ne quid exspiret, in B.M. colloccetur, aut radiis solaribus

Solaribus ad tres quatuorve dies exponatur, ubi aqua per levem inclinationem à fœcibus erit separanda, ad cujus uncias decem, sacchari candidi in pulverem reducti ꝑ̄ ij. vel iij. addiendæ erunt, omniâque argenteo cochleari agitanda, ut solvatur saccharum in parina argentea, deinde ignis, ex incensa charta, aquæ vitæ imponendus, ut ardeat, versando seu commovendo semper materiam cochleari argenteo, tandiùque exuretur aqua, dum syrupus satis coctus, aut plus minùsve fortis videatur. Tum enim, cum tempus erit, extinguendum erit aquæ vitæ incendium, quadra aut orbe stanneo vel argenteo suffocatum. Atq; hic syrupus in modum Hermeticorum paratus, antepilepticus præstantissimus futurus est, cujus, sive in præcautionem, sive curationem morbi semicochlearis mensura exhibita satis futura est. Ad idem prodest maceratio florum calendulæ, lavendulæ, lillii convall. in hydromelite malvarico nostro per mensem facta, cujus macerationis exhibentur ꝑ̄ j. vel ꝑ̄ ij. pro dosi manè.

Ad hujus tractatuli de syrupis nostris reformatis, conclusionem, oblivione nullomodo præterire possum syrupos de corallis & gemmis, quorum inventionem mihi jurè vendico, egoque primus expertus sum illorum insignes & admirandos effectus, quos nunc publicæ utilitatis ac emolumentis causa, hîc describere placet: quo & alii, si quid habeant rari & præclari meo exemplo incitati, id in medium adducant, semperque publicum bonum privatis commodis præferant.

Syrupus de corallo Quercet.

Oportet perfectæ suæ maturitatis tempore exprimere, filtrare, & deputare perquam accuratissimè succum berberis aut limonum: nam acetosi ejusmodi, & acidi succi, quod perfectiùs fuerint deputati, & à crassa sua terrea substantia, quâ scatent, exquisitiùs segregati, eo aptiores erunt & efficaciores ad dissolvendum corallium crasso modo pulverizatum: ex cujus genere ad hunc syrupum conficiendum seligas, omnium rubicundissimum & elegantissimum: Hoc iniiciatur in matrarium vitreum & idoneum, affundatur aliquis prædictorum succorum optimè deputatorum, ut materiam

ceriam quatuor digitos aut paulò plus supernatet: col-
lum subere vel cerà Hispanica ocludatur: & in bal-
neù vaporosum fervidum collocetur, hoc est, matrasiù
aquà non attingat, sed vapores, ex aqua bulliente ascen-
dentes circumquaq; illud feriat, ubi necesse est, ut vas,
aquam continens ex omnibus partibus probè munia-
tur atq; claudatur, ne vapores exhalent. Minimus autè
chymistarum novit, quid sit balneù vaporosum: quod
hic seorsim in gratiam eorum, qui in hoc negotio ty-
rones sunt, explicare volui. Hujus balnei calore, qui
dies noctesque per triduum integrum continuabitur,
totum corallium in illo liquore ferè dissolutum ap-
parebit, idq; colore subrubro & sapore dulci: Effun-
de per inclinationem quicquid dissolutum fuerit, fa-
cibus, si ita videbitur novum succum depuratum ru-
sus affundendo, & in cæteris procedatur, ut supra.

Ad lib. dicti succi, corallina essentia optimè impre-
gnati, sufficiet sacchari candi uncias sex adjicere & ad
syrupi consistentiam decoquere, in ipso quidem Bala-
vaporoso, non tamen clauso, sed aperto: & vasis loco
accipere oportet alembicum aut simile vas, cujus col-
lum & orificium sit satis amplum.

Artificio & dexteritate singulari opus est, ad ejus-
modi syrupos ritè conficiendos, ne corall. essentia à
succis illis separetur: qua in re vigilantia & experien-
tia summa requiritur: nec mirum videri debet, si quis
primà vice forsitan à scopo aberraverit. Ob quam cau-
sam velim, ut quilibet hic præmonitus sciat, me qui-
dem pro viribus fusè & perspicuè satis in scriptis meis
proposuisse omnis generis operandi methodos & vias,
sed ius tamen omnibus ocularem demonstrationem
longè præstare. Est quidem Lutetia Parisiorum, juve-
nis & peritus pharmacopœus (Lardier dictus) qui ab
informatione nostra manuali, verum hujusce syrupi
conficiendi modum assecutus est: apud hunc prostant
e usmodi syrupi, corallorum omnium diligentissimè
& accuratissimè præparati.

Hic syrupus præditus est miris proprietatibus ad in-
stauratorem facultatum naturalium, & omnium af-
fectuum ab hepatis vitio & imbecillitate scaturien-
tium:

tiū: Confert præterea omnibus fluxionib. hepaticis, dysentericis & lientericis. Hoc ipso, tanquam præcipuo (post Deū) auxilio, illustrissima Domina & Ducissa de Sculli, a fluxu hepatico inveterato, quiq. incurabilis iudicabatur, intra paucos dies planè liberata fuit. Eosdem remedii hujus effectus jam ante expertus fueram in quadam nobilissima virgine Domini Garrot in supremo senatu Paris. Consilarii filia, eidem fluxui hepatico subjecta, quæ à medicis suis relicta, vitam tenui adhuc filo pendentem trahebat, eum ipsam curandam susceperem: cujus rei ipsamet adhuc in vita superficies una cum patre testimonium ferre potest: Eodem modo plures alii à nobis curati sunt, inter quos est Regina nostra ephipiarius, nomine Philip. le gagnieur, qui ultra octo menses dysenteria laboraverat, nec ullis aliis remediis levati poterat, is tamen hoc ipso præsidio, nec non quibusdam aliis convenientibus adhibitis, intra trium septimanarum spatium, integram recuperavit sanitatem.

Loco succorum dissolventium, berberorum & limoniorum, uti quis poterit liquoribus acidis destillatis juniperi aut guaiaci, efficacissimâ preciosorum lapidum dissolvendorum potestate insignitis. Chymici non vererentur illorum loco, uti aceto suo montano, exquisitissimè & dexterrimè depurato.

Ad eundem modum paratur syrupus perlarum, qui præstantissimum est remedium in omni cordis deliquio: conducit præterea proprietate suâ specificâ phtisicis & emaciatis.

Quemadmodum etiam syrupi de hyacintho, smaragdo, & saphyro in genere conferunt ad instaurandos spiritus naturales, vitales & animales: in specie verò primus opportunus est contracturis & convulsionibus: secundus prodest epilepsii: tertius verò opitulatur omnium generis affectionibus melancholicis & atrabilariis. Et hætenus de syrupis: pergamus ad purgantia.

De Purgantibus. C A P. XIII.

HA C T E N U S ordine descriptiones & compositiones aquarum, decoctionum, vinorum, oxymelitem, hydromelitem, & syruporum proposuimus, quibus si purgantia quaedam interdum obiter admiscuerimus, in eo methodum aliorum secuti videbimur, qui decoctis & syrupis, seorsim alterationi & preparationi destinatis, saepenumero etiam ea adiungunt, quae proprie vacuationi, quae post humorum demum preparationem instituenda est, inserviunt: sicut docet Galen. comment. 14. aphorif. lib. 1.

*Purgantia
duplicita.
Lib. 5. cap. 20.
simpl.*

Haec igitur vacuatio fit medicamentis purgantibus, quae juxta eundem Galenum duplicis sunt naturae: alia in genere dicta purgantia, quae promiscue tantum ac sine delectu hominis excrementa educunt: alia vero proprie sic dicta & *κατ' ἐξουσίαν* à certa quadam facultate sive proprietate, aut à totius substantiae, ut volunt, similitudine, vim & efficaciam habent trahendi & vacuandi humores, quorum alia ducunt pituitosos, alia biliosos, alia vero melancholicos & adustos succos, vel per vomitum, vel per secessum, idq; vel blandè, aut vehementer, aut mediocriter.

Unde enarrata medicamenta in tres classes dividuntur.

1. In benigna seu moderata: ut sunt

Cassia

Manna

Succus prunorum dulcium

Syrupus Violarum

Serum lactis & similia.

Quae remedia sunt alimentosa, hoc est, quae facillè in alimentum commutantur: ab his tanquam levioribus Galenus, & alii eius imitatores, omnem morborum curationem inchoandam statuunt.

2. In mediocria, qualia sunt:

Rhabarbarum

Agaricus

Sena

Aloë

Turbith

Turbith
Hermodactylus
Polypodium
Myrobalani.

3. In violenta: ut sunt

Colocynthis
Scammonium
Elaeterium
Peplium
Helleborus
Thymalea
Chamalea
Thapsia
Cataputia, & alia tithymali species.

Ex cunctis enarratis simplicibus, diversis corporis humani humoribus purgandis, idoneis, parantur medicamenta composita, quæ purgant vel bilem, vel pituitam, vel melancholiam, vel crassos ac viscosos, & aqueos sive serosos humores; modò unum, modò binos seorsim, modò omnes simul: ob quam causam talia remedia nuncupantur cholagoga, phlegmagoga, & hydragoga.

Differunt & eadem remedia ratione consistentiæ: ubi alia mediocritatem inter molle & durum obtinent, & dicuntur electuaria liquida: alia sunt solidæ consistentiæ, & siccæ: ex quibus rursus triplicia efformantur genera, electuaria videlicet solida, pulveres, & pilule, ita à figura sua rotunda, quasi parvæ pilæ dictæ: quas Græci à sumendi modo κατάρκτικα appellant.

Forma purgantium diversa.

Hæ sunt præcipuæ omnium illorum purgantium compositorum formæ, de quibus imposterum sermo nobis futurus est: utpote de materia, quæ in pharmacia imprimis necessaria est, ac reformatione summè opus habet: ubi quidem largam illam & communem viam, quantum fieri potest, sequemur: quod si verò in aliam fortè flexerimus, qua & citius, & directius, & facilius, & majori cum emolumento, instituti nostri finem adepti fuerimus id publici solummodò boni provehendi causâ (hic enim est finis noster, hic scopus, hæc intentio sola) fieri, constanter asseveramus.

Ut igitur ordinem nostrum sequamur: inter purgantia primum assignabimus locum electuariis mollibus & liquidis, eaque hinc, quæ maximè in usu esse solent, describemus: quorum alia humoribus acris & biliosis, alia pituitosis, alia melancholicis vacuandis magis conveniunt.

Remedia lenientia, bilemque purgantia.

Lenitiva Cholagoga	}	<i>Cassia extracta simplex & composita</i>
		<i>Diaprunum lenitivum seu dsadama- scenum Nicolai.</i>
		<i>Antidotum catholica Nicol. propositi.</i>
		<i>Electuariũ diasebesten Montagnagna. Electuarium lenitivum cum manna Nicol. Alexand.</i>

Hæc sunt purgantia illa eccoprotica, ut vocant, ad primam corporis regionem purgandam apta: ab quæ omnibus autoribus inter maximè benigna recensentur, ut quæ humores humectando & leniendo clementer educant: præscribuntur etiam in febribus calidioribus, biliosis & ardentibus, quas comitari solet sitis intolerabilis, ubi humectatio uberior, minor autem rarioreque calefactio requiritur.

Vera Cho- lagoga.	}	<i>Diaprunum solutivum Nicolai</i>
		<i>Electuarium de succo ros. Nicolai.</i>
		<i>Electuariũ ros. Mesua, & Montagnagna</i>
		<i>Elect. de psyll Mes.</i>

*Diaprun.
Solutiv.*

*Preparatio
vulgaris
scammonii.*

Diaprunum solutivum, quod paratur ex solo lenitivo addendo scammonium præparatum, hoc est, in trochiscos cum succo citoniorum, cortice myrobalanorum citrinorum & mastiche redactum, singulare est remedium ad omnes affectus ex bile productos. Quidam tamen in febribus tertianis ejus usum reformidant, propter scammonii nimiam & excedentem calefactionem. Sed docebimus infra scammonii præparationem talem, quæ ipsius calor immoderatus contemperabitur: necnon descriptionem quandam diapruni solutivi, quod sic præparatum, erit summo usui, & in omnibus febribus biliosis & ardentibus commodè & innoxie exhiberi poterit.

*Elect. de succo
rosarũ Nicol.*

Electuarium è succo rosarum Nicolai ad omnes affectus

fectus à bile flava aut biliosis ichoribus redundantibus subortos cōducit: idcirco tertiana, simplici & duplici: febribus quoq; aliis ardentibus, malisq; à bile caldrēque subortis confert. Est etiam magis refrigerans & exsiccans, quàm diaprunum laxativum, unde major quoque inest ei laxiorum viscerum adstrictio & roboratio, sicque ad omnes morbos à calida fluxione excitatos magis confert, ut in podagra, chitagra, & doloribus articulorum à biliosis & serosis ichoribus subortis: simul enim & semel vitiosos illos succos detrahit fluxionem deprimit, & adstringenda membra roborat.

Electuarium rosatum Mesuræ, iisdemmet affectibus, quibus Nicolai, confert: illud tamen facilius, & cum minori molestia purgat, minusque corpus conturbat, quàm hoc. *Elect. ros. Mes.*

Electuarium de psyllio Mes. bilem tum flavam, tum vitellinam evacuat: febribus igitur omnibus ab utraq; bile suscitatis, tum ardentibus, tum diuturnis, & curatu difficilibus, quæq; tandem ægros ad hydropem perducere solent, summoperè conferre creditur: morbo quin etiam regio, & jecori supra modum calefacto, ut & vertigini & doloribus capitis à biliosis evaporationibus procreatis summoperè confert. *El. de psyll. Mes.*

Electuarium de psyllio Montagnagnæ vires, in curandis biliosis affectibus, electuarii de psyllio Mesuræ æmularur: sed satis potens est medicamentum ad humores permixtos & varios evacuandos, præsertim pituitam crassam cum bile permixtam: idcirco tertianis nothis & morbis hujusmodi, qui ex humoribus mixtis fiunt, prodest. *Elect. de psyll. Montagn.*

Humores crassos, viscidos & pituitosos purgantia, sunt:

Phlegma- goga.	{	<i>Diaphanicum Mesuræ</i>
		<i>Diacarthamum Arnold. de Villa nova.</i>
		<i>Diaturb. maius Petri de Tuffignano.</i>
		<i>Benedicta laxativa Nicolai</i>
		<i>Electuarium Indum maius Mes.</i>
		<i>Hiera picra Gal. cum agarico.</i>
		<i>Hiera Paccij.</i>

Diaphan.

Diaphœnicum viscidam crassamque pituitam, eamque a remotioribus etiam partibus trahit. Febribus compositis & diuturnis, in quibus multi crassi ac viscidi humores permixti sunt auxiliatur: doloribus ventriculi a cruditatibus subortis, itemq; colicis cruciatibus, & aliis affectibus ex crudo humore generatis, mirificè confert.

Diacarth.

Diacarthamum Arnaldi iisdemmet affectibus et viscida & crassa causa procreatis prodesse judicatur, ut quotidianis febribus, paralyfi, &c.

Diaturb.

Diaturbith majus petri de Tuffignagno, cujus descriptio reperitur in dispensatorio Valerii Cordi, crassos aut pituitosos humores attenuat, digerit, simulque deturbat & evacuat.

Bened. Laxat.

Benedicta laxativa Nicolai humores pituitosos seu in articulos decumbentes, seu in renibus & vesica contentos, mirificè & per os sumpta, & per chysters injecta, elicit & evacuat.

*Indum ma-
ina.*

Electuarium Indum majus excrementa cruda, pituitosa, putrida & corrupta a ventriculo, hepate, aliisque partibus nutritioni famulantibus educit: idcirco lue venereâ laborantibus prodest, ut & cachexiis, inflammationibusque ventriculi & colicis doloribus: Nam ut pituitosa & cruda excrementa purgat, simul etiam flatus dissolvit & discutit.

*Hiera picra
Gal.*

Hiera picra Gal. cum agarico, ventriculum corroborat, eumque a mucilaginosi impuritatibus ipsius tunicis adhærentibus liberat & repurgat, & flatus ipsos discutit.

Hiera Pachii.

Scribonius Largus de hiera Pachii, ut Diæthetico nostro jam scripsimus, miranda predicat: hancq; compositionem propter ejus vires & efficaciam ad infinitos & deploratos morbos curandos summis laudibus in cælum effert. Ad omnes enim spasmos nervorumque tensiones ad spinæ lumborumq; dolores, ad vertiginem, epilepsiam, paralyfim, ad diuturnos capitis dolores, incubum, & subitas omnes præfociones mirificè convenit.

Melancholicum denique succum trahentia sunt.

Melanagoga { *Confectio maior & minor Hamec. Mefu.*
Diafena Nicolai
Triphara Persica Alexandri.

Confectio Hamec est febribus autumnalibus curandis, quartanis præsertim atq; omnibus aliis morbis ex tartareis crassis, salis, retorridis & melancholicis humoribus subortis optimum remedium: elephantiasis, cancro, impetigini, scabiei, in summa omni fceditati cutis à salis & adustis humoribus procreata, mirificè succurrit. *Confect. Hamec.*

Diafena, melancholiâ, maniâ quartanâ vexatis: lientosis etiam & melancholicis omnibus affectibus auxiliatur. *Diafena.*

Triphara Persica confert febribus ardentibus, hepatis & ventriculi inflammationibus, ictericis & omnibus affectibus ex atra bile factis medetur: sitim quoq; mitigat, morbosq; adustos heri prohibet. *Triphara Persica.*

Hæc sunt præcipua illa electuaria purgantia in forma opiata, vel mediæ inter durum & molle consistentiæ, quæ in communi ferè usu sunt, & quibus Officinæ ad usum necessarium in abstractæ esse debent. Inter quæ, nonnulla in formam solidam & in tabellas rediguntur, ut commodè sumi possint, & gustui gratiores hant. Diaphœnicum hoc modo in formam solidam redigitur, quemadmodum & electuarium è succo rosarum, diacarthamum, diaturbith, & species illorum, mellis loco cum sufficiente quantitate sacchari priùs dissoluti, miscentur, & in electuaria solida juxta artem coquantur.

Descriptiones & formulas horum remediorum de industria hic prætereo: siquidem eas videre licet in ipsis authoribus, quos citavimus, nec non in omnibus pharmacopœorum antidotariis ac dispensatoriis, tam veterum, quàm recentium. Supervacaneum enim foret, totius eandem repetere cantilenam, crambémq; toties coctam reponere.

Multò verò minus in iisdem enarratis compositionibus, vel unicam immutare literam conabor, ne for-

tè audaciæ & temeritatis arguendus videar, quasi ille
 sim ego, qui tam præstantissimorum virorum, nostro-
 rum majorum ac patrum, placidis & scriptis doctissi-
 mis, communi antiquitatis consensu receptis & ap-
 probatis, ut bonis & utilibus, longaque experientia
 hæctenus stabilitis, meæ conscius tenuitatis ausim re-
 fragari & contradicere. Nos nihilominus ut humiles
 pumiliones Gigantum humeris insidentes, & eorun-
 dem ope, ad altiorem locum evecti, longè exactius rem
 eminùs perspicimus, quàm veteres ipsi: cum præsertim
 facile sit inventis addere, & indies vel tantillo aucto-
 rio eadem exornare & locupletare. Quare dignitate &
 existimatione antiquitatis tantà rectà conservatâ, me
 propterea hæcquaquam culpandum fore, neque rem
 ab officio meo alienam facturum arbitror, si in hoc
 opere nostro eâ quâ decet reverentiâ animique mode-
 stiâ, reformationem purgantium, circa quæ nunc ver-
 samur, & quæ præcipuè in pluribus reformari merean-
 tur, aggrediamur. Hic ergo quædam hujus generis
 purgantium remediorum descriptiones atq; formulæ,
 nostro Marte & arte adinventæ, & chymico artificio
 exquisitiores, politiores & auctiores reddite, tanquam
 summè necessariae & utiles, adjicientur, & in publi-
 cum commodum propalabuntur. Quod tamen, quic-
 quid id sit, eruditorum judicio sponte submitto, de
 eodem, pro ea, quâ pollent æquanimitate, sapienter
 judicaturis.

At verò tantum abest ut medicamentorum præpara-
 tio ultimum perfectionis gradum sit adepta, qui nimò
 in Officinis multæ sese offerunt compositiones, quæ
 variis adhuc erroribus undiquaq; scateant: imò vel il-
 læ ipsæ, quarum maximus & quotidianus serè est u-
 sus, differentem planè & diversam compositionis for-
 tem experiuntur: adeo ut vix invenias duos pharmaco-
 pœos, qui in iis consuecendis, unam eandemque ratio-
 nem sequantur: hujus rei evidens testimonium habe-
 mus in diaphœnico Mesuœi. Videas enim hic, quantum
 hoc electuarium in Val. Cordi dispensatorio descri-
 ptum differat ab eo, quod in antidotario Florentino-
 rum, & pharmacopœa Augustana habetur.

Multi quidem reperiuntur, qui in indicandis & ostendendis hujusmodi erroribus diligentem navant operam. Sed majus operæ precium ij facerent, si studium suum exquisitori harum compositionum præparationi addicarent, & securiores atq; utiliores ipsarum operationes redderent, ut celeriori & commodiori agendi potestate, vim suam exerere, gustuique gratiores existerent. Hoc eniam modo miseris ægrotis solatio essent, eosque lege Hippocratea, *tutò, citò, & jucundè* percurarent. Hujusmodi igitur præparationibus politioribus laborem nostrum post hæc dicabimus, iisque pharmacopœam nostram exornabimus, simulque purgantia quædam nostræ compositionis & descriptionis, diversis curationum intentionibus congrua addemus, ad quorum imitationem alia complura componere licebit.

Exordium autem nobis est à Catholico sive *Catholicum sive Antidoto* univetsali, quod omnes noxios humores ele- *universale* menter purgat: ad cujus exemplum quoque alia præparabuntur.

Catholicum Quercetani.

℥ *Succi cichorea*

Fumiterra

Lupulorum ana ℥ ss.

Succos. pallid. ℥ ij.

Succi limonum ℥ j.

Hi omnes succi perfectè depurentur in B. M. donec nulla amplius faeces appareant, ut docuimus in cap. de Syrupis: his adde

Fol. Sena mundatorum ℥ vj.

Agaric recent. trachiscati ℥ iiij.

Macis

Cinnamomi

Feniculi dulcis ana ℥ j.

Omnia indantur in matrarium vel aliud vas vitreum capax, stent in infusione in Bal. Mart. fervido per 3. dies, Dein exprimantur omnia torculari: quæ expressio rursus in vase idoneo ponatur in B. Mar. ad denuò digendum, coquendum; depurandum juxta artem,

prout idem in cap. de syrups explicavimus : interim dum hæc fiat digestio, cape quoque seorsim.

Pulpa cassia

Pulpa tamarindorum ana ʒvj.

Hæc dissolve in suff. q. aquæ violarum, malvæ, & citrullorum, vel in decoctione lenitiva optimè clarificata: omnia in mattacium vitreum simul injecta similiter adhuc digerantur per duos vel tres dies, donec materia appareat clarissima. Collige seorsim quod depuratum fuerit, & misce cum priore infusione depurata: his adde

Manna calabrina lb̄ ss.

Sacchari albiſſimi lb̄ ij.

Manna & saccharum dissolvantur in sufficiente quantitate aquæ, & depurentur antequam cum duabus his infusionibus permisceantur : dein coquantur omnia ad ignem lentum ad mellis spissitudinem & consistentiam, vel ulteriùs. Removeantur ab igne, & sub finem addantur

Pulveris scna

Rhabarbari ana ʒij.

Spec. Diatragacanthi frigidi

Anisi ana ʒ ss.

Probè diuq; misceantur omnia pistillo ligneo, & fiat electuarium ad justam consistentiam. Sufficit robustioribus pro dosi exhibere ʒvj. & cæteris ʒ ss. Generale hoc & benignum purgativum quovis tempore exhiberi potest tam ad præcautionē, quàm ad curationē febrium, aliarumq; corporis ægritudinum. Loco succi limonum substitui potest succus mali punici : hujus generis succos datâ operâ addimus, eò quod aciditate suâ vitriolatâ ad extractionem tincturarum & essentialiarum omnium vegetabilium multum conducant, & in omni purgativo, quod insigni calefactione præditum sit, veri correctivi vicem subministrant: est præterea ejusmodi aciditas ad rerum omnium fermentationem conciliandam efficacissima, quod summopere notandum est.

Cholagogum Quercetani.

ʒ Succorum perfecte depuratorum

Centaury

Centaury minoris
Rosarum rubrarum
Pallidarum ana ℥ j.
Succrad. oxylapathi
identidem depurati ℥ ss.

In quibus macera ad ignem Bal. Mar. per triduum
Rhabarbari elect. ℥ ij.
Folcul. sena ℥ iiij.
Cinnamomi
Santal rubri
Anisi ana ℥ ss.

Hæc omnia in vas vitreum indita macerentur & digerantur per tres dies : dein fiat expressio, & colatura, cui adde

Pulpa prunorum dulc. ℥ ss.
Sacchari ℥ j.
Syrupi ex novem infusionib. Violar.
& mucag. sem. psyllij ana ℥ iiij.

Coquantur lento igne ad mellitam consistentiam, cui adde

Scammonij præparati, ut docebitur. ℥ j.
Pulveris rhabarbari
& fol. sena ana ℥ j. ss.
Spec. Diatriasantalæ
Et trochis. de berber. ana ℥ iiij.

Sam. Scariola

Portulaca
Lactuca ana ℥ ij.

Parabis hoc electuarium (si velis) etiam sine scammonio, quod tamen post veram suam præparationem, calore suo privatum, aded innoxium est, ut potius cæterorum remediorum vim & efficaciam, ad serosos & biliosos humores utiliter evacuandos potenter acuat & extimulet. Loco igitur vulgaris præparationis cum succo citoniorum, cortice myrobalanorum, & mastiche, optima ejus & elegantissima præparatio cum aceto montano, vel succo limonum fieri debet, quod fusius docebimus alibi.

Electuarium purgans pituitam Quercet.

℥ Rad. helenij ℥ j.

*Polypodij**Sem. Carthamiana* ℥ ij.*Chamadryos**Chamapityos**Thymi*Elect. *Hyssopi ana* m. j.Phlegmag. *Sem. Fanicula**Anisi ana* ℥ ℞.*Flor. Stachados**Betonica ana* p. j.*Calendula**Hyperici ana* p. ij.

Coquantur in aqua betonica: dein fiat expressio & colatura, de qua cape ℔ ij.

*Succorum depuratorum citoniorum**& rosarum Damascenarum, ana* ℔ j.

In quibus mixtis macera ad ignem Baln. Mar. calidum, ut supra

Agarici recens trochiscati ℥ ij.*Turbith gummosi* ℥ ij. ℞.*Polisorum seu* ℥ ii j.*Asari* ℥ j. ℞.*Scammonij preparati*, ℥ v j.*Garyophyll.**Cinnamomi**Zingiberis ana* ℥ ℞.

Dein fiat fortis expressio, defecatio seu depuratio, ut jam docuimus, ac tandem transecolatio: in qua adde mannae granatae purificatae ℔ j. penidiorum ℥ iiij. coquantur lento igne, donec reducantur ad bonam electuarij consistentiam: dosis ℥ ℞. vel ℥ v j. pro robustioribus.

Febribus diuturnis, à pituita & bile vitellina mixtis, auxiliatur: quinetiam pituitosa, crassa, cruda, & mucilaginosae excrementa, quae circa ventriculi, intestinorum, renamque regionem, flatus cruciatúsque excitare solent, discutit & radicitus educit.

Electuarius purgans melancholiam, atramque bilem.

℥ Rad. Hellebori nigri non adulterini ℥ ij.

Polypodij

- Polypodij querni* ℥ j. ℞.
Cort. capparum
Tamarisci ana ℥ j.
Summitatum melisse
 Diabelle- *Thymi*
 borum *Epithymi ana p. j.*
 Quercet. *Felcul. sena* ℥ iij.
Turbith gummosi ℥ ij. ℞.
Myrobalanorum omnium ana ℥ ℞
Agarici rec. trochiscati ℥ j. ℞.
 Sem. *Ireos,*
Cardui bened.
Feniculi
Anisi ana ℥ vj.
Cubeborum
Cinnamomi
Macis
Garyophyllorum ana ℥ iij.
Conserua flor. buglossa
Violarum
Nymphae ana ℥ j.

Hæc omnia contusa & permixta macerentur in suff. quantitate feri lactis, & succorum quam optimè depuratorum fumarie, buglossæ, pomorum redolentiũ, idque in Baln. Mar. vaporoso, vase optimè clauso per quattriduum: dein fiat expressio, colatura, itemq; depuratio, ut jam docuimus: his adde

- Manna granata*
Sacchari violati
Pulpa tamarindorum
& pulpa racemorum recentium preparata, ut
docebimus, ana ℥ vj.

Coquantur lento igne ad consistentiam syrupi perfectè cocti, cui subsequentes pulveres paulatim insperge, radicula omnia semper commovendo

- Pulv. Diasena nostra descriptioni* ℥ ij.
Pulv. Trochisc. de rhabarb.

De eupatorio

De capparibus ana ℥ ℞.

Scammonij præp. ut iam docuimus ℥ vj.

Misce

Misce & fiat electuarium, ut est artis. Hoc est unum ex melanagogis nostris, quod minori agendi violentiâ operatur, quam hiera diacolocynthidos Paccii aut Logadii: mirum in modum etiam universam sanguinis massam mundificat, & ad ζ β . tantummodò exhibitum, vitia ab utraq; bile, & ipsâ pituitâ falsâ enata potentissimè tollit. Hinc ad omnes affectiones melancholicas, febres quartanas, cachexias, oppiitationes lienis & mesenterii, epilepsiasque auxilium est singulare, necnon adversus morphæam, impetiginem, & cancrum. Specificum præterea & excellens purgativum ad diversas melancholiæ & manix species esse cõperitur, addita essentia lapidis lazuli in sufficienti quantitate: sicut ejus præparandi methodum suo loco trademus, cum pulpam uvarum extrahendi ratione, quod extractum, à Gallis *Resinee* appellatum, Autumnii solummodò tempore præparari potest.

A D M O N I T I O.

Plures hodiè audito hellebori nomine statim obstupescere solent: cum tamen certum sit ipsos suis ecoproticis nihil unquam effatu laudèque dignum sine illius beneficio præstare posse, in morbis præsertim chronicis & difficilibus, qui corporis membris altius & tenaciùs inhærescunt: in iis verò helleborata, modò ritè præparata fuerint, citra vim & molestiam, multò validiores penetrandi vires exerunt, quam colocynthis, thymælea, chamælea, peplium, & similia: sicut a libi iam in scriptis nostris palam demonstravimus, simulque ostendimus, quanti olim antiquitas, necnon ipsemet Hippocrates helleborum fecerint, quod ob summam eius virtutem & efficaciam, laudibus maximis in cælum usque extulerunt.

Electuarium lenitivum antinephriticum

Quercetani.

 $\mathcal{R}$ Rad. Althea.

Polypodij q.

Sem. Carthami ana ζ j. β .

Rad. Taraxaci

Asparagi

Petroseh.

*Petrosel.**Feniculi**Tringiorum ana ℥. j.**Iustubarum**Sebesten ana par. vj.**Cichorij**Scariola**Agrimom.**Pimpinel**Saxifrag.**Herb. Capillar. ana m. j.**Sem. 4. frigid. maior.**Sem. Lactuca**Portulaca**Malva**Papaſ. alb. ana ℥. iij.**Sem. Anisi**Feniculi**Bardana**Milij solis**Saxifragia ana ℥. ſ.**Fruſ. Alkekengi**Senclorum**Prunorum Damascen. ana par. xij.**Fol. Genista**Violarum**Nympha ana p. ij.*

Coquantur ut artis est in suff. aqua: in lb j. ſ. colatura clarificata, adde succi limonum optimè depurati ℥. iij. in quibus macera per 24. horas ad ignem baln. Mar.

*Folic. Sena ℥. iij.**Macis**Cinnamomi ana ℥. ij.*

Dein fortiter exprimantur, & in hoc expresso denudè macera & parùm decoque folicul. oriental. ℥. j. ſ. in colatura adde

*Pentidiorum**Sacchari Violati ana ℥. iij.**Pulpa cassia**Tamarindorum extract. cum aqua Violar.**ana ℥. iij.**Coquan-*

Coquantur ad mellis consistentiam

addendo pulveris senæ ℥ ij.

Cryſt. all. tartari ℥ j. ſ.

Pulv. Diatriſant. frigidi ℥ ſ.

Omnia ſimul ritè miſceantur, & fiat electuarium ſecundum artem: doſis ℥ ſ. vel. ℥ vj.

Excellens eſt adverſus calculi præſervationem, ſumptum ad ℥ ſ. lunâ decreſcente, purgat blandè & utiliter: robuſtioribus ſufficit exhibere ℥ vj. in forma boli. Uſus quin etiam ejus utiliſſimus erit in remediis purgantibus & cliſteribus, ad dolores nephriticos, uſurpandis.

Electuarium hystericum Quercet.

℥ Succorum optime depuratorum mercuriali,
Beta

Fumaria ana ℔ j. ſ.

Succor. identidem depuratorum

Artemiſia

Matricaria

Ebuli

Centaurei minoris ana ℔ ſ.

Folicul. Senæ ℥ iiij.

Sem. Feniculi

Pæonia

Aniſi ana ℥ j.

Sem. Altheæ ℥ ſ.

Flor. Violar.

Chamamil.

Sambuci

Hyperici ana p. ij.

Fiat decoctio, expreſſio, & colatura: cui adde

Pulpa prunorum

Pulpa caſſia ana ℥ vj.

Manna

Sacchari ana ℥ viij.

Lentè coquendo reducantur omnia in elect. addendo ſub finem pulveris ſubriliſſimi folicul. ſenæ ℥ ij. ſ.

Fæcula Bryonia ℥ j.

Sem. Aniſi

Feniculi dulcis

Cinnamomi ana ʒ ʒ.

Misce, fiat electuarium: dosis ʒ ʒ.

Hoc electuarium est efficax ad suffocationem matricis, epilepsiam, vertiginem, melancholiam hypochondriacam, cardialgiam, & diversos alios affectus, qui ab his dependent: de quo pro specifica horum malorum purgatione per os exhiberi potest ʒ ʒ. in forma boli: usque ad ʒvj in cljsteribus.

Ad horum duorum electuvariorum normam & formam, alia plura conficere poteris: vel cum decoctionibus, vel cum succis depuratis, qui affectibus, quos edomare velis, conveniant. Unde alia plura electuaria mollia purgantia hic describere nunc supersedebimus.

Sequuntur nunc ordine purgantia solidioris consistentię, quales sunt pilulę, quibus proximum nunc locum post electuaria destinabimus.

Depilulis seu catapotis. CAP. XIV.

REMEDIORUM quorundam purgantium, quę à rotunda sua forma à Latinis vocantur pilulę, quasi parvę pilę, quęq; a Gręcis à sumendi modo *πυλῦλα* dicuntur, uti jam dictum, maximus usus esse solet, hodie in medicina factitanda. Sunt etiam multi, qui eas sumere malunt, quàm bolos & electuaria. Sub hac enim rotunda forma, medicamenta vel ingratißima, minori tũm molestia, tũm dosi deglutiuntur, & in ventriculum ingeruntur, unde paulò diutius in hujus generis remediis immorabimur, & sub iisdem postea extracta quoque purgantia comprehendemus, utpote quę in pilulas magna ex parte efformari possint.

Hęc per pilulas medendi ratio, olim antiquis quoque familiaris & consueta fuit, quemadmodum videre est ex scriptis Gal. lib. 9. secundum locos. c. 1. Item cap. 14 lib. 5 & cap. 8. lib. 14. meth. med.

Porrò hujusmodi remedia, non purgationis solummodò scopo inserviunt, sed illorum usus multò latius extenditur: Pro varia enim morborum causa & natura, variis quoque accommodantur usibus: qui tamen omnes ad hos quinque potissimum reduci possunt: ad diver-

*Pilularum
differentia.* diversorum nimirum vitiosorum & noxiorum humo-
rum evacuationem ad dolorum mitigationem, ad so-
mni inductionem, ad fluxionum tulsisq; prohibito-
nem, & tandem ad sitis extinctionem.

Ut autem ordinem institutum sequamur, nec lon-
gius fortè ab eodem digrediamur, hic de pilulis pur-
gantibus tantum nunc agemus, de cæteris suo loco di-
cturi.

*Pilul. chold-
gic.*

Ex his itaque nonnullæ purgant bilem, veluti sunt
pilulæ aureæ, de hiera cum rhabarbaro, de eupatorio
majores Mef.

Pilegmag.

Aliæ pituitam, ut cochix, fœtidæ majores Mef. de
agarico, de hiera cum agarico, de sarcocolla, de colo-
cynthide.

Melanag.

Aliæ succum melancholicum attramque bilem, ut
pilulæ Indæ Haly ex Mef. de lapide lazuli, de lapide Ar-
meno.

Tanchymag.

At earum nonnullæ omnes humores simul detur-
bant, ut pilulæ Arabicæ Nicolai, sine quibus esse nolo
ejusdem Nicolai, pilulæ aggregativæ majores Mef. &
pilulæ de opopanace Mef.

Aliæ duos humores simul evacuant, ut pilulæ ag-
gregativæ minores, de hiera cum rhabarbaro & agari-
co, pilulæ stomachicæ Alkindi ab Avicenna descriptæ.

Quarum omnium pilularum aliæ mitius, aliæ va-
lentius, aliæ verò mediocriter evacuant.

Mitius pilula de rhabarb. de agarico, de hiera.

Vehementius: pilulæ de euphorbio, de oponpa-
nace.

Mediocriter aliæ.

Potest etiam alia pilularum fieri divisio, quâ aliæ
certis partibus, & peculiaribus morbis conveniunt: u-
bi videlicet.

Aliæ capiti destinantur, ut sunt pilulæ cephalicæ
minores Gal.

Aliæ oculis, ut optice seu lucis, quæ visum roborant,
conservant, excrementaque pituitosa, tum à cerebro,
tum ab oculis educunt.

Aliæ pectoris regionem expurgant, ut bechicæ, pi-
lulæ de aloë, & mastiche Nicolai Myrepsi, de hiera pi-
ca

era Galeni, ut & elephanginæ sunt stomachicæ, vitiis-
que ventriculi conducunt, ac ex eo pituitam, itemque
bilem blandè educunt: ipsumq; ventriculum simul &
semel roborant, concoctionem juvant & appetentiam
excitant.

Pilulæ de mezereo valent ad aquas hydropicorum
educendas.

Pilulæ de castoreo hystericæ sunt & uteri affectibus
conducunt.

Pilulæ pestilentiales Avicennæ & pilulæ Ruffi, quæ
ex iisdem fetè componuntur, pestiferis affectibus au-
xiliantur.

Pilulæ arthriticæ Nicolai, & pilulæ maiores, de her-
modactylis Mel. pituitosos serofosq; humores ex par-
tibus remotissimis educunt, & ad podagram aliosque
articulorum dolores mirificè profunt.

Ad vitia, ex humoribus adustis pituitaq; salsa pro-
creata, à quibus morphæa, pruritus, scabies & similia
symptomata suboriuntur, conferunt pilulæ de fumo
terre Avicennæ.

En paucis omnium pilularum, quæ hodie in usu
sunt, & in celebrioribus prostant officinis, enume-
rationem, distinctâ methodo, juxta illarum proprie-
tates & vires purgatorias tam generales quàm specia-
les, hîc à nobis propositam.

Non hîc pharmacopœam meam, tot tamque nu-
merosis pilularum modò enumeratarum formulis o-
nerabimus. Alii enim in suis scriptis plus satis de iis
commentari sunt, quo lectorem ablegamus, sed orna-
bimus illam potius & dirabimus quibusdam pilulis
non vulgaribus, quæ tamen ad gravissimos & diversos
affectus utilissimæ sint & specificæ, quæque minori
dosi, quàm vulgares illæ exhibitæ, omnes noxios hu-
mores è corpore nostro potenter educant, citra tamen
ullam ejusdem conturbationem aut molestiam. Hic
pilularum minimè vulgariû delectus (quarum ma-
ximam partem nostræ inventioni jurè vendicamus: cæ-
teras ex mutua communicatione cum viris hinc
inde per totam Europam doctissimis accepimus) hic,
inquam, pilularum delectus efficiet, ut meo exemplo

alii sitam quoque pharmaceuticam, selectissimis, quibusvis, non tritis aut vulgaribus remediis ditaturi & exornaturi sint. Sed absit dicto invidia Soli enim publicæ utilitati propagandæ incumbō, vanæ & inanis gloriolæ perpetuus contemptor.

At cum inter præcipua harum pilularum ingredientia, Aloës primas teneat, & rei cardo in eo potissimum versetur, ut ex arte rectè repurgetur, ab ejus præparationis descriptione hic initium faciemus, quæ ita habet.

Vera aloës præparatio.

℞ Aloës succottinæ optimæ & laudatissimæ exactica ℥vj. aut ℔b. s. vel tantum, quantum lubet: quam reductam in pulverem immittas in matracium seu cucurbitam vitream: affunde aquæ endiviæ aut acetosæ, ut quatuor vel quinque digitos supereminet: pone in Balneo Mar. calido ac ferè bulliente, vase optimè clauso cum subere ac ceta Hispanica. Stet ita per duos vel tres dies integros, & constabis aquam ab aloës essentia tinctam, & rubicundissimam rubini instar, quam lentè per inclinationem à facibus separabis, ne quod crassum est, exeat simul: liquorè effusum seorsim asserva in alembico probè clauso. Materię relictæ aliam affunde aquam endiviæ, sed non tantum quantum priùs. Denuò digere ut antè, colaturam separa, priorique adice, ac rursus aliam affunde, donec aquam nullum amplius eliciat colorem, & videbis residuum, quod est in fundo arenæ instar aut cineris in magna satis copia. Ex media libra duæ vel tres uncie restabunt. Est autem fax aloës inutilis, nec in aqua dissolvitur. Aquam omnem tinctam destilla per alembicum, aut fac exhalare in patina argentea, carbonibus ac cineribus calidis imposita, donec materia restet crassitudine mellis: quæ erit lucidissima rubini instar & majori artificio atque judicio præparata, quam solet vulgo simplici illà ablutione, si vel centies abluatur.

Hæc aloës sic præparata & depurata basis vicem obibit ad plures effingendas pilulas: quæq; jam per se ad unius scrupuli dosin exhibita, excellens medicina est.

In plu-

In pluribus etiam pilulis formandis recipiuntur gummi ammoniacum, bdellium, opopanax, myrrha, scammonium, quæ ipsa quoque imprimis præparatione opus habent, utpotè quæ multis adhuc fecibus crassis & inutilibus scateant.

Antequam igitur gummi ammoniacum, bdellium, opopanax, & similia in usum veniant, ea in aceto rosato aut vino albo dissolvenda sunt, & per setaceum trahenda.

*Gummi
preparatio.*

Myrrha quoque in vino ad ignem Bal. Mar. dissoluta, adhuc calens per linteum transcolanda est.

Mirrhæ præpar.

Vera scammonii præparatio sic cum succo limonium depurato, idque in eodem Baln. Mar. calido in quo dissolvatur, & fervens etiam adhuc per linteum transmittatur, & hoc pacto crassa ejus & impura substantia, quæ non nisi noxam parit, ab ea secernatur.

*Scammon.
prepar.*

Chymici, qui certa quadam, & infallibili experientia edocti, elegantes illas & singulares vitrioli proprietates occultè in eo delitescentes eruere norunt, haud verebuntur scammonium, mirrham, & ipsa etiam gummi præparare & dissolvere cum phlegmate vitrioli, toto suo spiritu imprægnato. In hoc solo enim spiritu latet vera illorum simplicium præparatio, quæ cum exsuperante calefaciendi qualitate insignita sint, hac viâ exquisitè & perfectè corriguntur: hic etiam spiritus, verum euphorbii correctivum existit, quod aliàs tanquam venenum, tum in pilulis euphorbii, tum in aliis inde concinnandis remediis (nisi prius vera, uti diximus, & legitima ejus accedat præparatio) penitus abdicandum puto.

Hæc omnia hætenus dicta sunt, ut si in posterum de aloë præparata, de gummi, myrrha, & scammonio præparatis mentio fiat, præmonitus lector, veras præparationes modò expositas intelligat.

Temporis ratio postulat, ut nunc ad pilularum mearum panchymagogarum descriptionem accedam: in quarum præparatione, temporis longitudo fortè quibusdam videbitur, quæ tamen in re tam ardua & preciosa, ad corporis sanitatem inventa, parum accedit spectanda.

Pilulæ panchymagogæ Quercetani.

¶ Aloës præparata ut supra lib. ß.

(vel amplius, prout tibi videbitur) hanc inde in vitrum amplissimum capax (quali plerumq; conservæ solent adservari) & simul affunde succum violarum, variis coctionibus, & separationibus puri ab impuro per solam digestionem in Baln. Mar. mediocriter calido, ad eò depurati & cocti, ut tandem ad syrupi consistentiam reduci possit, citra mellis saccharive additionem: de qua præparationis methodo, abundè satis dictum est supra in capite de syrupis: sic quoque in præparandis cæteris succis, procedendum erit. Hic succus ita præparatus cum prædicta aloë misceatur, & vitrum, in quo continetur materia, radiis solaribus æstivo tempore, aut simili calori, ut hypocausti, exponatur, & prædictus succus inspissabitur, atq; paucis diebus ad eò cum aloë permiscebitur, ut omnia in unum corpus, & in unam consistentiam reducta esse videantur. *Nota:* Materia singulis diebus, rudicula lignea optimè agitetur, ut omnia probè invicem misceantur: cui mixtionis suo tempore adde

Succor. Florum prsmula Veris

Persica arboris

Rosarum pallidarum

Flor. Cichori

Buglossæ

& hyperici, singulorum ad modum

Succor. Violarum præparatorum ʒ iiij.

Et sic intra quatuor vel quinque menses, quod temporis spatium, hujus operis perfectio requirit, propter flores, qui diverso tempore nascentes, simul colligi nequeunt, semilibram aloës tuæ, ad libram unam & semis auctam invenies: omnes enim succi perfectè cum illa incorporati sunt: hujus materiæ sesquilibram, insuper adde essentiæ sive extracti

Senna ʒ iiij.

Extracti rhabarbari

Agarici ana ʒ ij.

Cinnamomi

Pulveris, fœniculi dulcis

*Ausiana ʒj.**Spec. diatriafantali ʒiiij.*

Omnia reducantur ad bonam pilularum consisten-
tiam quæ ad ʒj. s. exhibitæ, in univèrsum omnes pur-
gant humores, & ipsum etiam sanguinem: unde hoc
remedium panchymagogum appellandum duxi. Hæ *vsus.*
pilulæ citra extractorum purgantium additionem, per
se sunt præstantissimæ ad corporis sanitatem conser-
vandam, ex virtute sua balsàmica: unde etiam ver-
mium generationem prohibent: in genere omnes hu-
mores corruptos, noxios & superfluos evacuant, to-
tam sanguinis massam purificant, & ad alios diversos
affectus curandos conducunt. Basîs præterea vicem
subeunt ad diversa specifica remedia concinnanda,
adversus febrem quattanam & omnes lienis obstru-
ctiones, addendo luff. quantitatem gummi ammoniaci,
bdellii, ad eum quem scripsimus modum præpara-
torum: vim earum purgatoriam efficaciorè reddes,
ad jiciendo scammonium, ut supra præparatum.

Quilibet pharmacopœus deberet ad modum præ-
scriptum, magnam eiusdem essentia: aloës, quæ in
plures annos adservari potest, quantitatem simul præ-
parare. Per se sola enim exhibitæ purgat ventriculum à
mucilaginosis impuritatibus, in ipsius tunicis impa-
ctis: roborat etiam eundem, coctionemque juvat.
Frequens præterea unici hujus balsàmici remedii u-
sus, modò id rectè præparatum fuerit, vitam diutur-
nam & sanam tuetur à pluribus morbis. Celsus ejus-
dem Aloës laudes mirè prædicat, nec immeritò pro-
pter ejus virtutes summas, quæ multò efficaciores ad-
huc, enumeratâ illâ digestionè & depuratione eva-
dunt.

Si quis voluerit ex ea parare remedium simplex pur-
gans bilem, quatuor uncis aloës, ut supra præparatæ, *Simplicia pur-*
addat unciam unam essentia: sive extracti rhabarbari, *gantia cum*
vel unciam unam extracti agarici aut turbiti, si pitui- *Aloës.*
tam purgare velit: vel eâdem dosim extracti helleb. ni-
gri, & senæ, si solam melanchol. educere animus sit:
non hîc opus habes correctivis (quæ potiùs molem
corpoream in plerisq; medicamentis augent, quàm ni-

miam illorum vim purgatoriam minuant) catamen
addi videbis in capite de extractis, ubi de eorundem
simplicium vera præparatione & correctione agetur.

Si generale quoddam remedium ad omnes humo-
res simul, ut par est, purgandos conficere velis: misce
simul omnia illa extracta, augendo dosim aloës ad eo-
rundem proportionem.

*Alia purgan-
tia ex Aloë
faciliora.*

Si quis de labore & longiori tempore conquera-
tur, & crassiori quadam horum remediorum præpara-
tione contentus esse velit: is quatuor his uncis aloës
præparata admisceat rhabarbari subtilissimè pulveri-
zati ℥j. cinnamomi ℥ij. croci ℥j. spec. diatrasantali
℥ss. ex his omnibus formentur pilulæ ad purgandam
bilem.

Ad pituitam deturbandam, eidem aloës ponderi
adjice agarici trochiscati, & in pulverem redacti ℥j.
masticiis ℥j. salis gemmæ ℥ss. vel agarici trochiscati lo-
co, adde spec. diacath. ℥x.

Ut fiat melanagogum simplex, adde senæ subti-
lissimè pulverizatae ℥j. anisi, fœniculi, epithymi ana
℥ss.

Temporis ratio postulat, ut formulas nostrorum
cholagogorum, phlegmagogorum, melanagogorum,
prout supra promisimus, nunc proferamus.

Pilulæ cholagogæ de centauro

Quercet.

℥ Succorum optime depuratorum centaurii mi-
noris

Rosarum pallidarum

Eupatorij Mesua

& rad. oxylapathi ana ℥iij.

In quibus adde aloës præparata ut supra ℥ij.

Digerantur ad ignem Bal. Mar. per 12. horas, ut fiat
perfecta dissolutio & mixtio: dein omnia coagulentur
ad mellis consistentiam: cui adde

Pulveris rhabarbari ℥j

Xyloaloës

Myrrha ana ℥ij.

Croci

Cinnamomi ana ℥ss.

Spec. Diatriasfantali

Trochisc. Diarrhodoniana ℥ j.

Misce fiat pilularum massa: dosis ℥ j. ℞. vel ℥ ij.

Profunt in omnibus febribus biliosis, arquato morbo & cachexia: Jecoris item cæterarumque partium, nutritioni dicatarum, obstructionibus mirificè auxiliantur.

Pilula phlegmagoga de absinthio
Quercetani.

℥ *Spec. Hiera simplicis Gal.* ℥ j. ℞.

Trochisc. albandul. ℥ vj.

Agarici recenter trochiscati ℥ ij.

Sem. Carthami

Hermodactylorum

Asari

Turbith gummosi ana ℥ j.

Myrrha electa ℥ vj.

Cinnamomi

Macis

Piperis

Sem. Faniculi ana ℥ ij.

Macerentur in ℞ j. ℞. succi absinthii optimè depurati, & ℞ j. vini albi optimi, idq; in vase vitreo optimè clauso ad ignem B. Mar. satis luculentum per triduum: dein materia adhuc fervida per setaceam trahatur, his adde aloës ut supra præp. ℥ ij. tandem omnia ad ignem cinerum coagulentur, donec aquirant bonam pilularum consistentiam. De his pilulis in extracti modum præparatis, sufficiet exhibere pro dosi ℥ j. vel ℥ j. ℞. ad summum. Piruram à cerebro, pectore, ventriculo, cæterisque partibus nutritioni dicatis, & serosa excrementa à partibus etiam protuudioribus & nervosis blandè educunt: atque idcirco morbis omnibus à causa frigida genitis conferunt, ut cephalalgia, apoplexia, paralyti, cruditatibus ventriculi: doloribus item arthriticis, tum ad præservationem tum ad curationem, non parvas afferunt suppetias.

Pilula tartarea melanagoga *Quercetani.*

℥ *Crystallorum* *Vel cremoris tartari* ℥ ij.

O +

Poly.

Polypodij querni ℥ ij.*Passul. Corinthiacarum* ℥ j. ℞.*Myrob. alanoꝝ omnium ana* ℥ ℞.*Florum buglossa**Borraginis**Nymphaea. ana p. j.*

Coquantur in sulf. quantitate aquarum fumarie & scolopendrie ad medietatis consumptionem. De hoc decocto acidulo & gustui grato, optimè depurato & clarificato, cape ℞ ij. succi optimè depurati pomorum redolentium ℞ j. in quibus adde

Folliculorum sena mundatorum ℥ iij.*Turbith**Rad. hellebori nigri veri ana* ℥ j. ℞.*Myrrha electa* ℥ j.*Macis**Garyophyllorum**Cinnamomi**Epithymi ana* ℥ ℞.

Macerentur ac digerantur ad ignem Bal. Mar. per quadriduum, idq; in vase vitreo optimè clauso: deindum materia adhuc fervet fiat expressio, vel per setaceum trajectio, cui adde aloës, ut supra præparatè ℥ iij. omnia sufficienter coagulentur ad ignem lentum: addendo sub finem dum ferè refrigerata erit materia

*Spec. Diarrhod abb.**Lactificationis Gal.**Trochisc. diaspacca ana* ℥ j.*Salis Absinthij &**Fraxini ana* ℥ ij.*Essentia croci* ℥ ij.*Olei anisi aliquot guttulas.*

Reducantur in bonam pilularum consistentiam.

Dosis hatum pilularum est quoq; ℥ j. vel. ℥ j. ℞. ad summum. Admirandi illarum virtus nunquam satis laudari potest: purgant utramq; bilem, omnes humores crassos, tartareos, salios, & mucilaginosos radicitus eliciunt, vel è partibus etiam profundissimis: succurrunt diversis maniacis & melancholicis affectibus, febribus quartanis: opitulantur & conducunt adversus pforam,

psoram, cancerum, lepram, & luem veneream, eò quòd purificet totam massam sanguinis, à variis corruptionibus diversorum affectuum effectricibus causis. Idcirco & sani iisdem singulis mensibus semel purgentur ad multorum morborum præcautionem. Sumi possunt manè vel vesperi post cœnam parciolem, & ante somnum: & mirum in modum evacuari animadvertes fæces atrae, vel humorem atrabilarium, qui omnium totius corporis contumacissimus, ægerrimè evincitur aut subigitur. Iisdem pilulis interdum adiciantur essentia aloës scammonii, essentia rhabarbariana ʒj ḡ. essentia senæ ʒj. & essentia trochiscorum alhandal ʒ ḡ. vel amplius. His essentiis, vel seorsim, vel omnibus simul præparatis, pilularum harum vim purgatoriam longè efficaciorè reddo, quas tunc appello polychrestas, à summa illarum utilitate in curandis pluribus affectibus, & à singulari earùdem proprietate, quâ omnes humores simul educunt. De quibus licet vel unum solummodò scrupulum, aut minus etiam exhibueris, operationem excellentem & omninò admirandam percipies: sed dum sic à nobis præparantur, & tam exigua dosi exhibentur, quidem censores in eliciendis purgativis rerum essentiis parùm versati, & balsamicæ virtutis penetrativæ, operativæ & activæ prorsus ignari, inde occasionem arripiunt eas mercuriales & antimoniales vocitandi: quibus duobus lethalibus & pestiferis vocabulis, pilulas meas statim infectas, & suspecta venenositatis macula inustas iri opinantur: quasi verò ipsæ ex veneno paratæ essent, & idcirco dignæ judicandæ, ut in perpetuum exilium ad Anticyras usq; & Garamantas relegarentur.

Sed frivola hujus & effectæ suspitionis nebulam facile discutiet veritatis lumen, & ipsa experientia: qua sola fretus, de pilulis meis polychrestis accipio partem unam, & totidem Mercurij mei vitæ: ex quibus probè invicem mixtis, cum quodam syrupo conficio pilulas meas benedictas, quas sic appellandas puto, ab excellentissimis & planè stupendis effectibus, quos exerunt in curâ luæ venereæ, quantumvis inveteratæ, & quam cancer, pustulæ, nodi, dolores, & similia perniciofa, &

gravissima symptomata comitantur: hæc porrò pilulæ blandè perficiunt operationes suas citra vomitus provocationem, aut ullam corporis conturbationem, ad eò ut à pueris & gravidis mulieribus tutò deglutiri queant: continuando illarum usum quindecim, vel etiam viginti diebus alternis, donec ejusmodi affectus radicitus evellantur & perdomentur: nullà profusè salivatione per os concitata, sed tantùm per urinam interdum, quæ vera in his affectibus crisis esse solet. Testes hîc producere possem infinitos medicos, chirurgos, & plures alios, qui verborum meorum veritatem confirmarent: sed res ipsa per se satis loquitur, ita ut non opus sit verbis, ubi rerû adsunt testimonia. Omnes præterea veri & sapientes medici, quibus equè ac mihi de summis & admirandis mercurii virtutibus, quas in occulto continet, constat, his fidem attribuere minime dubitabunt.

Huc me nolentem volentem compulerunt mee pilulæ benedictæ, ut in quædam verba de mercurio vite, me tanquam obiter & extra institutum vagantem effunderem. Aliàs enim hunc locum soli pharmacopœæ dogmaticæ, variis remediis ditandæ & ornandæ dicatum volumus. Cætera verò longè mirabiliora (loquor de medicamentorum præparatione) ad amplificandam & decorandam Spagiricam nostram pharmacopœam, quam ante annos ferè 30. publico juri donavimus, reservamus.

Sed repetamus cursum nostrum, & priùs quàm huic capiti de pilulis finem imponamus, iis tanquam generalibus quibusdam pilulis suprâ descriptis, hæc quasdã alias adiciamus, non minus præstantes, quàm utiles, certâq; experientia comprobatas, & certis quibusdam morbis peculiare: sic febrî quartanæ conferunt pilulæ de ammoniaco, quarum descriptio mox sequitur.

Pilulæ de Ammoniaco.

*℞ Aloes ut suprâ præparata ʒ iiij.
Gummi ammoniaci in aceto scyllitico
dissoluti & per setaceum traselet
Myrrha præparata ʒ ʒ.*

*Massichet**Spec. Diatriasantali, ana ʒj.ʒ.**Croc. ʒ ij.**Salis fraxini, ʒel**Abfinthij ʒ iiii.**cum Syrupo de Stœchade,**ʒel de succo rosarum fiat pilularum massa.*

Excellentes harum pilularum vires atque virtutes pro merito satis prædicari nequeunt: adeo copiosè & utiliter purgant tartarum, omnemque sæculentam corporis materiam, idque citra ullum dolorem, molestiam & perturbationem; magno perè etiam conferunt adversus omnes defluxiones & dolores ventriculi, adversus cachexias, oppilationes lienis, eiusdemque duritiem & scirrhum, febres quartanas tollunt & quotidianas inveteratas: præstantissimæ præterea sunt ad homines corpulentos & plethoricos evacuandos: & sufficit exhibere unicam aut alteram saltem pilulam iis, qui difficulter vel bolos, vel potiones, vel hujus generis alia medicamenta, ob ingratum saporem & nimiam quantitatem nauseabunda, sumere possunt. Poterunt quoque eadem sine extracto scammonii, & trochiscis alhandal præparari. SuffICIENTER enim per se purgant, ac ita iis præparatis quilibet citra incommodum aut molestiam ullam feliciter uti poterit.

Hoc utique unum erat ex numero præcipuorum purgantium D. Rivierii, non ita pridem regis nostri victissimi primarii medici. Scio tamen quosdam hic demirari satis non posse, gummi ammoniacum à nobis additum, quòd illorum iudicio immoderato & excedente calore præditum sit, & idcirco huiusmodi remedia inter deleteria referri debere, planè sibi persuadent. Ob hanc ipsam causam ad me venerunt quidam, summæ authoritatis viri, seiscitantes, num & ego tales pilulas approbarem: quas illi tanquam noxias & exitiosas à quibusdam nec infimæ notæ medicis improbari & planè damnari audivissent. Quibus responsum fuit, quod eadem pariter sententiâ, condemnanda esset tota propemodum reliquarum pilularum

pilularum familia, quæcunque in dispensatoriis, ad communem usum hodiè descriptæ haberentur: siquidem & illarum plerisq; , eadem gūmi vel sine ulla præparatione adderentur: additâ simul oculari demonstratione, & oblati dispensatoriis ipsimet viderunt, quàm magnus sit pilularum earum numerus, quæ ab iisdem gūmofis remediis & nomina & appellationem suam adhuc retinuerunt, ut sunt pilulæ de sagapeno, opopauace, bdellio, sarcocolla: & quod eadem gummi in aliarum plurium compositionem recipiuntur, ut sunt pilulæ de agarico Mes. de colocynthide Joan. Damasceni, fœtidæ, de hermodactylis, de nitro Alex. Tralliani, quibus etiam inter ingredientia additur ipsum euphorbium omnium calidissimum, inque venenorum classem relatum. Quibus omnibus evidenter satis demonstratis sic illi facile colligebat, quod critici isti has pilulas, quæ solummodo gummi ammoniacum, optimè insuper præparatum, excipiunt, vel ex invidia, vel ex cæca ignorantia oppugnassent, ut qui parùm acuto oculorum lumine sua inspexissent dispensatoria.

Pil. de Sagapeno.

Ob has virtutes præstantissimas & efficacissimas quibus hujusmodi gummi eximie dotata sunt, non intermittam & hîc in publicum proferre pilulas de Sagapeno nuncupatas, quarum participem me fecit in ultima mea peregrinatione Italica D. Camillus à Camillis nobilis patricius, & medicus celeberrimus Genuensis, quas inter alia sua secreta plurimi faciebat: præsertim autem illas ad febrem quartanam propulandam maximoperè commendabat.

Pilulæ de sagapeno Camilli.

- ℞ Sagapeni guminosi præp. ʒ vj.
 Ammoniaci identidem optimè præp. ʒ iiij.
 Extracti trochisc. albandal ʒ j.
 Scammonij præparati ʒ ß.
 Salis gemma ʒ j. ß.*

Cum syrupo violato acidulo & tincto fiat massa, ex qua conficiantur pilulæ in pisi vel ciceris formam.

Unica tantum pilula initio paroxysmi exhibenda est, continuâdo ad aliquot dies. Sed harum usum præcedat

sedat humorum præparatio cum decoctis nostris præparantibus melanagogis, & syrupis de pomis redolentibus, & de fumaria.

Paulò ante, vel post harum pilularum deglutitionem, inungi debet cervix, collum & tota spina dorsi linimento composito ex theriaca, aqua vitæ, salviæ, vel juniperi, aut vulgati & paucò oleo laurino, vel de spica.

Hac methodo ad imitationem Camilli institutâ per Dei gratiam multas febres quartanas substuli: quæ à fræcibus gummosis viscidis, & tenaciter corpori nostro adherentibus subortæ, non aliâ ratione, quam per eadem gummi dissolvuntur & liquefiunt. Res enim oleaginosas & sulphureas dissolvit sulphur, quod ne summa quidem aquæ fortis vehementia & vis efficiet unquam. In omni enim actione opus est mixtione, quæ fit per similia, veluti id alibi fusiùs & clariùs demonstravimus. Et rationi consentaneum est, quod gummi à sui similibus gummi attenuentur, dissolvantur & liquentur, & per consequens ad expulsionem, & evacuationem idonea & apta fiant. Id quod à cæteris medicamentis sive præparantibus, sive eccoproticis vel laxativis nunquam præstabitur: unde fit, quòd tam infiniti morbi relinquuntur incurabiles.

Hujus febris magnitudo, longitudo, & frequentia, quæ est tanquam medicorum opprobrium, & tormentum perpetuum, quò se expedire haud possunt, occasionem mihi dedit in hanc pilularum de sagapeno descriptionem digrediendi, quarum effectus sunt admirandi in cura febrium quartanarum, procedendo ut supra. Quarum usus similiter continuandus est ad aliquod tempus, agerque duabus vel tribus horis post illarum devorationem, sumat quoddam jusculum, humectandi viribus insignitum, in quo ex herbis incocta sit borrago, buglossa, thymus, & radices aperitive, cum pomo simul curtispendulo in rotulas dissecto.

Pilulæ hydragogæ Quercet.

℞ Succorum quàm optimè depuratorum
Summitatum fraxini ℥j.

Valeriana

Centaurij

Centaurij minoris, ana lb ss.

In quibus macera & digere ad ignem Baln. Mar.

Follicul. Sennæ orientalis. ℥ iij.

Hermodactylorum

Turbith

Asari ana ℥ ij.

Cinnamomi

Santali citrini

Spicæ nardi ana ℥ ss.

Dein fortiter exprimantur, & coquantur ad mellis
tam consistentiam, cui adde

Aloës præp ℥ iij.

Fæcula bryonia

Fæcul. Iridis ana ℥ j.

Scammoneæ præp.

Extracti trochisc. albandal. an. ℥ iij.

Elaterij præparati, ut docebitur ℥ j.

Salis ceterach

Salis prunella ana ℥ j. ss.

Trochisc. de eupatorio ℥ j.

Cum syrupo ros. sol. fiat pilularum massa, dosis ℥ j. ss.

Ad pellendam viscerum obstructionem, educendas
aquas: denique ad cachexiam & omnem hydropis spe-
ciem præstantissimum illud est remedium.

Præparationem elaterii vide in capite de extractis
purgantibus: & in capite de salibus, quid per salcem
prunellæ, (qui ex folium familia elicitur) intelliga-
mus.

Pilulæ de euphorbio, quæ non nisi in chronicis &
extremis morbis, ubi attenuandum, liquefaciendum,
& evacuandum est, exhibentur: idque ob materiam
quandam adeo tenacem, viscosam & contumacem, ut
reliquorum auxiliorum vim tanquam irritam & non
satis validam respuat: hæc, inquam, pilulæ, quibus eu-
phorbium adhuc crudum & sine præparatione addi-
tum est, mihi semper fuere suspectæ: & si res meo staret
arbitrio, illorum usum vix ac ne vix quidem approba-
rem. Tale enim remedium, quod non artificiosa qua-
dam præparatione prius emendatum fuerit, in corpus
ingeri non potest, quin evidētissimam & nimiam ejus
simul

simul inducat calefactionem, seditionemque moveat. At utinam ii, qui adeo morose damnant & proclamant antimonium, paulo accuratius discrimen maximum inter hæc duo remedia perpenderent, adverterentque euphorbium in venenorum numero, tum a Dioscoride, tum ab aliis, non verò antimonium sicut jam alibi fufius ostendimus recenferi.

Interim verò ex eodem Euphorbio, artis industria correcto & preparato, tam excellentissima parantur remedia tum purgantia, tum sudorifica aduersus febres quartanas, & similes indomitos & contumaces affectus, & contra ipsam etiam pestem, ut multi hinc medici, viri gravissimi & doctissimi, postquam eius vires certâ experientiâ comprobassent, idem ad usum medicum vocandum iudicaverint, & proprietates ejusdem in scripta retulerint. Sic quoque acceptâ occasione, idem euphorbium in pharmacopœiam meam introducere volui, additâ simul verâ & genuinâ illius correctione & preparatione, quâ vim eius deleteriam & perniciosam tollo; ac inde medicinam produco ad multos gravissimos affectus utilissimam & saluberrimam.

Pilula de Euphorbio mirabiles contra omnis generis febres chronicas intermittentes, atq; quartanas, necnon contra omnes cachexias, hydropisim, paralyfim & colicos dolores.

- ℞ Euphorbii preparati, ut mox docebitur, ℥j.
 Spice nardi
 Massiche ana ʒvj.
 Opopanaci
 Sagapeni preparati,
 Eucallyana ʒ℥.
 Agarici trochiscati
 & Trochisc. alhandal ana ʒiij.
 Syrupi Colati aciduli & tincti
 colore purpureo, quantum suff. &
 Fiat pilularum massa: dosis a ʒj. ad ʒiij.

Preparatio

Præparatio Euphorbii.

Primò omnium optimè mundetur ab omni face: postea in exigua redigatur frustula, ex quibus cum limonibus sive citriis, in orbiculos sive rotulas dissectis, una cum suis corticibus fiat S. S. S. adè ut primum & ultimum stratum constet ex limonum orbiculis, & totum hoc pastè involucto includatur in panis formam, qui in furno mediocriter calefacto coquatur, idque in modum biscocti, hoc est, panis ille semel coctus remittatur in furnum, & coquatur secunda vice.

Quo factò, aperi panem, & euphorbium inde perquam accuratissimè separa simul cum orbiculis limonum, quibus illud adhærebit, & albilimum simul apparebit, separatâ & abolitâ omni ejus viâ venenat.

Huic euphorbii præparatiõni, quam aliundè acceptam fero, nondum acquiesco, sed illud ita præparatum, in matracium aut vitrum aptum & capax iniicio, superaffundendo succi limonum vel granatorum acidorum optimè depurati tantum, ut supernatet tribus vel quatuor digitis: dein omnia colloco in B. Mar. feruentissimum ad digerendum, donec euphorbium dissolvatur à dictis succis, quibus omnibus per linteum trajectis, succi postea per evaporationem separentur, & euphorbium remanebit in fundo depuratissimum, utpote à quo omnis calor exsuperans & qualitas venenata penitus sit separata. Sed ut ad chymicos sermonè nostrum convertamus, cum phlegmate vitrioli, totali & integro suo spiritu imprægnato: vel cum citoniorum, aut pomorum curtispiculorum aquis, acido sulphuris, vel ipsius vitrioli spiritu tinctis & acidulis redditis, multò adhuc præstantior fiet eiusdem euphorbii præparatiõ: quod licet alibi jam dixerimus, non tamen hîc piget idem adhuc semel obiter tantum repetere.

Ut igitur ex euphorbio concinnentur pilulæ, adversus pestem efficacissimæ, hoc sequenti modo procedendum erit.

Pilulæ de euphorbio contra pestem Quercetani.

℞ Euphorbij, ut supra præparati ʒj.

Extradit

Extracti nuclei Vomica

Extracti croci orientalis ana ʒij.

Extracti rad. angelica

Et tormentilla ana ʒj. ʒ.

Extracti iherosolimitani ʒij.

Confect. alhermes

Et de hyacintho ana ʒj.

Essentia corallorum ʒj. ʒ.

Terra sigillata Vera q. s. ut

reducantur in pilularum consistentiam: dosis ʒj. ʒ.

Qui peste correpti sunt utentur iis manè in dosi præscripta, confestim superbibendo aquæ benedictæ ʒij. & stragulis recti multùm sudabunt: quo modo venenum a centro ad circumferentiam provocabitur, & admirandum percipietur remedium.

Pilulæ mirabiles ad tremorem & spasnum.

ʒ Castorei

Pyrethri

Cassia lignea ana ʒij.

Sagapeni preparati, ut docuimus

Extracti trochisc. alhandal

& hiera picra Gal. ana ʒj.

Misce, fiat pilularum massa: Dosis ʒj. vel ʒij.

Pilulæ pestilenciales Alberti Ducis

Bavariæ.

ʒ Croci

Myrrha

Camphora

Ossis de corde cervi

Spodij ana ʒj.

Ligni aloës

Reen albi ana ʒj.

Terra sigillata Vera ʒij.

Flor. sulphurii ʒj.

Cort. & sem. citrij

Garyophyllorum

Zingiberis albi ana ʒij.

Ambra ʒj.

Fragmentorum hyacinthi

*Smaragdorum**Granatorum ana ℥j. ℞.**Agarici electi**Rhabarb. optim. an. ℥ ℞.**Aloës ex Vesica qd pondus
omnium*

Misc, fiat pilularum massa : dosis ℥ ℞.

Si loco horum ingredientium, crasso tantum modo preparatorum recipiantur illorum extracta, remedium evadet multo præstantius & utilius. Has pilulas instar secreti alicujus magni acceptas feto D. Birckmanno, viro doctissimo & medico Colonienfi celeberrimo, quem tum hac præsentem memoriã, tum aliã semper honorificè & peramanter colo.

De pulveribus purgantibus. C A P . X V .

PULVERES purgatorii ita dividuntur, ut alii vel simpliciter purgent quemlibet humorem seorsim, bilem videlicet, pituitam, & succum melancholicum: alii vel duos saltem, vel omnes pariter educant: alii verò apti & appropriati sint certis corporis partibus, veluti capiti, stomacho, ventri, lieni, peculiariter à varia fecum illuvie, putredine & corruptione, repurgandis, de quibus solis pulveribus purgativis, ne longius ab instituto discedamus, hinc agemus. Quibus si accesserint nonnulli pulveres, morbis quibusdam peculiates & specifici, eos idèò addimus, quòd tanquam selectissimi propriãque experienciã diutiùs à nobis comprobati sint, quibus lucem adspiciendam publici commodi causã, nullo modo denegavimus. De cæteris pulveribus, tam alterantibus quam roborantibus, variisque aliis medendi scopis accommodatis, amplissima quidem dicendi occasio hic esset: sed illos rejicimus in cap. de confectionibus aromaticis, ubi de maxima illorum parte tractaturi sumus: plures verò alios in scriptis hinc inde nostris sparsim jam tradidimus.

Pulvis cholagogus.

*℥ Rhabarbari electi ℥ ij.**Flor. Violarum ℥ ij.**Ros. pallidarum**Hyperici*

Hiperici ana ʒj.

Sper. Diatriasantis,

Mastiche

Cinnamomi ana ʒ℞.

Scammonea prap. ʒj.

Sacchari Violati ʒ℞.

Misce, fiat pulvis: dosis ʒj. sumatur ex jusculo.

Pulvis Phelgmagogus.

ʒ℞ *Sper. Diacarthami ʒij.*

Agarici Trochiscati ʒ℞.

Turbith

Hernodastyl. ana ʒj.

Misce: dosis ʒij. cum jusculo vel vino.

Pulvis melanagogus Quercet.

ʒ℞ *Sena ʒj.*

Anisi

Faniculi dulcis ana ʒj.

Cinnamomi ʒij.

CrySTALLORUM tartari ʒvj.

Sacchari ʒj. ℞.

Dosis ʒij.

Hic pulvis non inieundi saporis est: optimè insuper purgat humores acres, falsos, retorridos, & melancholicos: ventriculum à viscida & mucilaginosâ materia detergit, & sic quoque eundem roborat. Si huic pulveri, Aquilæ nostræ cœlestis (quæ licet planè insipida sit, nihilominus tamen 17. granorum pondere, cum vino infusa & exhibita omnes corruptos & putridos humores è corpore clementer educit) drachmam unam atque alteram adjeceris, excellens remedium habebis: vel contra ipsam lucem veneream, addendo nimirum commemoratæ dosi gummi guajacini ʒij. omniâque sic reducendo in pulverem: de quo satis erit pro dosi exhibere ʒij. statim superforbendo jusculum, & admirandos sortietur effectus. U-
sus ejusdè continuandus est 12. vel 15. diebus cõsequen-
tibus. Prima veneræ luis species, hac methodo sine
negocio expugnatur: Sed si fuerit inveterata, cancrofa,
nodosa, doloribus & aliis infestis symptomatis com-
plicata: sumpto pulvere enarrato, æger insuper de de-

coctione quadam hydrotica nostræ descriptionis, ut supra, ʒ iiij. vel. v. superbibat, & in lecto ultra horam sudet: probè que linteis abstergetur, idque tam matutinis horis, quam à prandio: & potentes mirificòsque effectus percipiet, quos pulvis hic exeret, per inferiora vacuando omnes maleficos venenatosque humores, qui alias cæteris remediis nunquam edomarentur.

Præparatio nostrorum crystallorum tartari docebitur cap. de salibus: sic aquilæ nostræ cælestis descriptio habetur in Tetrade nostra cap. de mercurio.

Pulvis panchymagogus.

ʒ Crystallorum tartari ʒ j.

Sena ʒ x.

Hermodactyl.

Turbith. ana ʒ ß.

Rhabarb.

Agarici trochiscati ana ʒ iiij.

Scammonea præp. ʒ ij.

Macis

Cinnamomi

Galanga ana ʒ j. ß

Sacchari & solati ad pondus omnium.

Dosis ʒ j. cum jusculo.

Alius.

ʒ Fol. Sena ʒ j. ß.

Epithymi

Rhabarbari ana ʒ iiij.

Ligni Aloës

Macis

Zingiberis ana ʒ ij.

Salis absinthij ʒ j. ß.

Spec. Diatriasantalij ʒ j. ß.

Turbith

Hermodactylorum ana ʒ ß.

Sacchari ad pondus omnium.

Misce, fiat pulvis: dosis semicochlear argenteum superbibendo jusculum.

Pulvis purgatorius conducens ad omnes mor-
bos frigidos cerebri.

℞ *Crystallorum tartari*
Foliculorum sena ana ℥ j.
Hermodyllorum
Turbith ana ℥ ss.
Pulveris foliorum peti ℥ iij.
Calami aromatics
Zedoaria ana ℥ j.

Sem. Pœonia

Sileris montani
Feniculi
Anisi
Anecos
Nardi Indici ana ℥ iij.
Corallo prep.
Margaritarum preparat. ana ℥ j.
Cubeborum
Macis
Garyophyllorum ana ℥ ss.
Salu euphrasia.
Betonica ana ℥ j. ss.
Sacchari anthosati ad pondus omnium.

Misce, fiat pulvis: dosis ℥ j. superbibendo statim ju-
sculum.

Pulvis hîc manè sumptus bis terve alvum dejicit,
caput nebulosis & crassis humoribus, cerebrum tur-
bantibus liberat: aciendo & roborando visui mirifi-
cè confert, memoriam juvat, & specificum est reme-
dium epilepsis, apoplexiis, & paralyisibus: quo diebus
alternis ad horum affectuum & symptomatum præser-
vationem & curationem diu utendum erit.

Pulvis purgans hydropicorum aquas.

℞ *Rad. Asari*
Mechoaca ana ℥ ij.
Esula preparata
Solidanella ana ℥ j.
Spec. Diacarthami ℥ j. ss.
Scammonee preparata
Fœcula bryonia & ireos ana ℥ iij.

Trochiscorum de rhabarbaro

De eupatorio ana ℥ ij.

Spec. Diatriasantis

Cinnamomi

Macis ana ℥ j.

Croci martis ℥ ss.

Sacchari rosati ad pondus omnium

Misce, fiat pulvis: dosis ℥ j. cum jusculo aut vino juniperino.

Hic pulvis accommodatissimum & peculiare est remedium ad omnis generis hydropises, & mirificè purgat aquas, & unâ eademq; operâ jecur corroborat.

Pulvis ad expellendos lumbricos & ad deturbandum eorum seminarium.

℥ Pulveris

Flor. Hyperici

Centauryi minoris ana ℥ ij.

Cornu cervi preparati

Coralli

Sem. Portulacæ

Citrij ana ℥ ss.

Corallina

Gentiana

Diptamni ana ℥ j.

Rhabarbari

Asari ana ℥ iiij.

Myrrha

Croci

Scammoneæ præp.

Trochiscorum albaudal. ana ℥ j.

Cinnamomi

Coriandri ana ℥ ij.

Sacchari parium, ad gratiam gustus.

Dosis ℥ j.

Vermes.

Hic pulvis gustui quodammodò ingratus est: sed ejus vis tanta est, vermes & lumbricos expellendi, ut ne unum quidem in corpore relinquat: simili modo etiam corruptos & putrefactos humores, generationis illorum authores & artifices exturbat. Ex eo quoque formabitur cum syrupo quodam pilula parva, scrupuli unus

si unius pondere, addito pauco saccharo, quæ facillimo negotio deglutietur tam a viris quam a feminis pro-
 vecta jam ætate hujusmodi affectibus infestatis, ad-
 dendo, loco trochiscorum alhandal, scammonæ præ-
 paratæ ʒj. pulveris Aquilæ nostræ cælestis tantundem :
 Et sic verum erit specificum, quod vel ipsis infantibus
 exhiberi poterit, miscendo pulverem istum cum po-
 mo. Præcipuum & omnium facillimum adversus hu-
 jusmodi affectus remedium paratur ex vermibus,
 quos infantes per anum dejecerunt, vel etiam ex lum-
 briticis terrestribus, qui vino albo prius sunt lavandi,
 dein in ollam vitreatam indendi, & olla optimè luta-
 ta, in furno, in quo modò panificia cocta fuerant ad eò
 exsiccandi, ut ad pulverem redigi queant. De hoc pul-
 vere sic parato exhibe ʒj. aut aurei unius ponderi ad
 summum, vel per se, vel cum jusculo, vel vino, & mira
 inde colligentur.

Pulvis alius paratu facilis ad eorundemmet
 vermium infantum expul-
 sionem.

ʒ Pulveris lumbricorum, ut suprâ præpar. ʒ iij.
 Rhabarbari
 Cornu cervi præparati
 Spodij
 Corall. rubr.

Sem. Acetosa ana ʒj.
 Coriandri præparati ʒij.

Misce: dosis ʒj. vel ʒj. ʒ.
 Pulvis cachecticus Quercet.

ʒ Limatura chalybis in tenuissimum alkool per
 simplicem aquam redacta, vel cum sul-
 phure calcinata, ut artus est ʒj.

Fæcula rad. Aroni ʒj. ʒ.

Ambra grisea ʒj. ʒ.

Essentia corallorum, margarit. ana ʒij.

Succini præparati

Cinnamomi ana ʒ iij.

Sacchari q. s. ut fiat pulvis gustui gratus.

Dosis semicochleare argenteum manè.

Hic pulvis est summum remedium ad omnes pal-
 lidos

lidos & depravatos colores, ut cachexias, tam virginum, mulierum, quam virorum, juvenum & senum, quicumque tandem his affectibus obnoxii fiant: quod mali genus ut plurimum est secundum Avicennam & Aurelianum, hydropis causa antecedens. Sed ad ejus usum non accedo, quin prius corpus præparaverim & repurgaverim, crystallis meis tartari, & pilulis meis polychrestis, tum deinceps continuè ad 15. dies usque hunc pulverem exhibeo: & post tertiam vel quartam dosim purgantur noctu per alvum, materiamq; quandam crassam ac nigram instar picis ejiciunt, qui atrabilarius humor, tanquam seminarium horum malorum, vacuabitur continuè usque ad perfectæ sanationis terminum. In curandis omnibus cachexiis, admiranda vidi hujus pulveris experimenta, nec ejus usus spem meam de optimo curationis progressu concepitam, unquam fefellit. Hoc idem inter secreta mea medicinalia non ultimum tenet locum: quod tamen publico jure donare nõ intermitto. Omnè verò præcipuamq; curam pone in limatura tua chalybis ritè preparanda. In hac enim consistit remedii basis & totum fundamentum.

Fæculæ rad. Aronis præparationem alibi docebitur.

De vomitoriis. CAP. XVI.

ARS in omnibus sequi debet naturam. Natura verò in corpore humano suâ sponte molitur omnis generis evacuationes, tam generales, quam particulares: supernè & infernè, videlicet per secessum, per urinam, per sudorem & per vomitum: & quidem hæ sunt illius vacuationes generales: particulares autem, quibus eadem utitur, sunt quando cerebrum & ventriculum a pluribus repurgat excrementis, quæ homo per nares emungendo, & per os salivando & exspuendo rejicit. In his igitur vacuationibus tam universalibus, quam particularibus ars illam imitatur & sequitur.

Universales igitur purgationes fiunt per secessum & vomitum, ut docet Gal. Sed de his quæ per secessum jam supra in cap. de electuariis, pilulis, & pulveribus egimus:

egimus: Comprehenduntur autem sub iisdem etiam clysteres, de quibus quidem hic dicendi locus esset: quoniam tamen remedia purgantia, quæ per os exhibentur priùs ordine persequi constituimus, vomitoria cysteribus jam præmitteremus.

Vacuatio per vomitum in longè majore frequentioreque olim usu erat, quàm jam apud nos. Nonnulli inter medicos recentiores eum idcirco abdicare videntur, quòd corpus plus æquo, uti opinantur, commoveat & disturbet, nec non molestissima plura inducat symptomata: adductis præterea his ratiunculis. Nostras regiones multò frigidiores esse, quàm Græcorum: cujus nationis Hippocrates frequentissimè eadem vacuatione utebatur, & infiniti post illum alii Græci authores, ipsius exemplum secuti: addūt etiam, homines nostrarum regionum esse multò pituitosiores, & minùs ad vomitum proclives. Sed his rationibus & argumentis parum ponderis inesse, nemo non videt: quæ idcirco tanquam frivola explodentur, cum econtrà hujus vacuationis usus utilissimus & summè necessarius sit ad plurimos affectus gravissimos & desperatos profligandos, licet vel iis remediis concitari debeat, quæ timidulis illis & meticulosis medicis ex auditu tantùm horrorem incuriunt. Sed quomodo se naturæ amicos illi jactitant, cum relictis iis, quæ maximà agendi vi & potestate excellunt, quorùmq; ne periculum quidem facere audent, potiùs ejusdem sint inimici? Sic enim naturæ adulatores tantùm sunt, qui imbecillis nimis & invalidis præsidii eam frustra propugnare conantur, nec potentibus satis armis, illius hostem ferocissimum adoriri cogitant: qui interim velut invictus cuncta illorum eccoprotica, imò vomitiva blanda & adulantia ridet, & respuit, quibus elisis vix secundò ad eadem auxilia refugere audent.

At vetò non diffitemur, in hujusmodi remediorum usu, summà medici prudentià & circumspectione opus esse, qui primo omnium explorare debet naturam ægri, num facilis sit ad vomitum, nec ne? Nam à laborioso nimis & difficili vomitu, qualis iis plerùmque contingere solet, qui carnosiori corporis habitu sunt,

prorsus abstinendum est: juxta præceptum Hippocratis lib. 4. Aphorif. 7. his quoque, qui collum habent oblongum, pectus angustum, & per consequens, qui sunt ad tabem dispositi, vomitus non, nisi extrema urgeat necessitas, concedendus est: multò verò minus is, qui ventriculo sunt nimis imbecillo, & qui obnoxii sunt inflammationibus & abscessibus faucium: aurium item & oculorum doloribus. Præterea verus medicus in his facillè obtemperabit præceptis & doctrine Aëtii, cap. 100. serm. 3. l. 1. nec non aliorum Græcorum plurium: & naturam ægri, nec non medicamenti sui vires & proprietates probè cogitas habebit & rimabitur: quod deinde medicamentum pro affectus magnitudine ac vehementia, quæ expugnare volet, prudenter & cautè admodum in usum transferet.

Causæ vomitus tam naturalis quàm artificialis.

3. de sumpt. causis & L. 3. de fac. nat.

Vomitiorum differentia.

Remedia igitur, quæ vomitum provocare solent communi nomine vomitoria nuncupantur. Eorum qualitas ab arte producta, ex iis causis indaganda est, quæ naturaliter vomitum concitant. Quod cum ita sit, vomitus naturalis est opus & beneficium facultatis expultricis ventriculi, dum ea, quæ ob aggravatam copiam aut molestam qualitatem, aut substantiam venenatam & prorsus alienam illi adversantur & noxia suat, per œsophagum vi & impetu expellit, inferioribus suis partibus contractis: superioribus verò dilataris, ut docet Galenus pluribus in locis. Vomitiones arte concitatae istorum sunt generum, ut vel ventriculum nimia copiâ & quantitate pressum molestant, sive sit aqua sive vinum, sive similis quævis potio: aut eundem qualitate suâ acri & mordicante, vellicent, lancinent, aut dissolvât, & sic ad vomitum excitent: aut totâ suâ substantiâ prorsus ipsi contrariæ sint, qualia sunt quæcunque in venenorum numerum veniunt.

Hinc tres differentia medicamentorum vomitoriorum, æquè ac supra purgantium efficiuntur: suntque vel benigna, vel mediocria, vel violenta, hoc est, quæ summâ vi vomitum eliciunt.

Quas tres differentias vomitoriorum remediorum vel ex ipsius Galeni scriptis eruere licet lib. 1. de alimentis

mentis cap. de sesamo, & l. 15. cap. 4. de usu partium, quod lectorem ablegamus.

Materia igitur, ex qua tria illa vomitoriorum genera componuntur, necessario quoque triplex statuatur.

Benignis fabricandis sufficiet aqua tepida cum syrupo acetoso vel oxymelite simplici, vel oleo olivarum, amygdalarum dulce. quæ in quantitate satis magna sunt exhibenda.

Mediocris paulò magis prioribus istis stimulant, & irritant expultricem ventriculi facultatem, quibus sola & simplex accedit decoctio cum rad. & sem. raphani, atriplicis, erucæ, nasturtii, cepæ: quibus addi potest, vel syrupus acetosus compositus, vel oxymel scilliticum, aut hydromel quoddam compositum cum rad. asari, prout vomitivum tuum plus minus efficacius reddere voles.

Hic notandum est, quod vomitoria enarrata primi & secundi ordinis: tum usurpari queant, quando superflui & noxii humores, tunici stomachis adherescentes evacuandi veniunt, qui alias progignunt eruditates: unde ventriculi imbecillitas, status, *ἀρεσκία*, & similia symptomata, tanquam illarum comites individi consequuntur: in quibus purgantibus huic scopo destinatis, semper addenda erunt detergentia.

Commemorata vomitoria tam benigna illa, quam mediocris, etiam utiliter exhiberi possunt, quando ventriculus nimis repletus est, vel vino, vel cibo, nimiaque horum copia molestat & gravatur: ut disertè monet Hippocr. l. 3 de diæta & alibi.

Quod ad tertiam vomitoriorum speciem attinet, quæ sunt violenta, ut veratrum album, de eorum qualitate, quæ ventriculo prorsus insensa est, & è diametro ipsi adversatur, supra satis diximus. Usus eorundem non vacat periculo. Nam ut Celsus inquit: illud scire oportet, omne ejusmodi medicamentum (de elleboro verba faciens) quod potui darur, agris nõ semper prodesse, semper verò nocere sanis. Si igitur ex necessitate quis coactus ea præscribere, & ægrotis propinare cogitet, varias prius circumstantias considerare debet. Nam prima corporis regio semper prius purganda

ganda est: humores crassi & visceri incidenti & attenuandi, & vacuationi per vomitum aptiores reddendi: omnes meatus corporis referandi, corpusque optimè nutriendum & humectandum, tam alimentis boni succi, quam balneis, & fomentationibus peculiaribus: sicut id dilucidè docent Hippocr. & Gal. Aphorif. sect. 3. 6. Epid. aphori. 9. l. 2. & 13. l. 4. & Celsus l. 1. cap. 13.

Parabant autem olim veteres eiusmodi violenta vomitoria, plerunque ex utroque helleboto, & potissimum ex albo, thymelea, chamelea, pepilio, & similibus violentis, & venenatis purgantibus, quæ peius improbo, ipsumque etiam helleborum, imò & album, quod excitat convulsiones. Si quis enim eo usus fuerit sine præparatione, de qua veteribus, nisi eam fortè celarint, nihil constitit, non mediocre incurret periculum.

Nova vomitoria, à recentioribus inventa.

Inventa sunt nostra ætate (sicut sæcundo temporis progressu, nova rerum inventio in dies incrementum sumit) multò præstantiora vomitiva, multòq; rationiora, quorum usus plurimus hodie existit in diversis & gravibus affectibus curandis, iis etiam adjectis, quibus plerique vomitum nocuum & infestum existimant: ut verbi gratia in pleuritis, quarum pleurique vomitus valdè necessarius est, ut pestilentibus, & in iis, quæ cum lumbricis sive vermibus complicantur: de iis supra in cap. de aquis, ubi descripsimus aquam nostram benedictam purgativam vomitivam, mentionem fecimus.

Quoniam autem tot infinita & egregia experimenta descripta inveniuntur in cæturis M. Rolandi Med. peritissimi & doctissimi, quorum effectum aquæ suæ benedictæ etiam vomitivæ purgativæ adscribit, nec non aliis potionibus vomitoriis, quas ad plurimos profligandos morbos & ad ipsam etiam pleuritidem solvendam describit: non alienum erit ab instituto, si nostram sententiam ipsius autoritate stabilierimus & quanta emergant commoda ex vomitionibus, oculis subjecerimus.

Ex vomitoriis ipsius ordinariis, unum tantum invenio,

venio, quod ex vegetabilium familia depromptum, componit ex drachma semis pulveris rad. asari, addendo aquarum hyslopi, prassii, melissæ, cardui benedicti ana ʒj. interdum nil præter aquæ cardui benedicti ʒv. vel vj. adiicit: Et sic parat vomitivum sudorificum: exhibet id cum felicissimo successu in asthma & diarrhœa, & ipsis etiam febribus quotidianis & tertianis: sicuti videre est in Centur. 6. Curat. 5. sive cap. 5. & Centur. 8. cap. 95. & 97.

A sumpta potione, jubet ægrum suum in lecto benè rectum decumbere, & plurimum sudare, & tandem vomere: & hoc modo ipsum restituit, & à febre in momento liberat.

Reperiuntur adhuc quinque aut sex alia vomitoria in Centuriis ejusdem Rolandi, quæ ex metallico genere desumpta videntur, quorum præcipuum est aqua *Ag. benedicta Rolandi.* illius benedicta, cui tribuit plurimos & admirandos effectus, quos in persanandis diversis affectibus, & præsertim in pleuritis, sive vermibus complicatis, sive aliis, expertus est.

Remedium hoc appellat vomitorium ruptorium: *Vomit. ruptorium ejusdem.* Rumpit enim & aperit abscessus & apostemata, in quæ plerumque & promptè degenerant inflammationes. Eodem etiam utitur in cuta anginæ sive scinantiæ. Vide Cent. 1. Curat. 14. sive c. 14. Cent. 2. cap. 52. 53. 62. Cent. 3. cap. 18. Cent. 4. cap. 11. & 16. Cent. 9. cap. 14. 35. 36. Ubi simul invenies annotata, locum, nomen, sexum, & ætatē eorum, quos ab ejusmodi deploratis pleuritis restituit, imò brevissimo tempore, ante septimum videlicet diem, & plerumque citra sanguinis missionem. Sic in posterum, ubi usus hujus generis remedia fortè expostulat, ille enarrata sua contentus est aqua vomitiva purgativa, aut vomitorio suo ruptorio, ut vocat.

Alibi eadem aqua benedicta, plurimos gravissimos morbos feliciter percurat, veluti dolores & inflammationes ventriculi, icterum, febres tertianas & quotidianas. Cent. 1. cap. 8. Cent. 2. cap. 31. 34. 65. Et videre quis potest in Centuria 9. cap. 51. quam mirificè prædicet eandem suam aquam benedictam, & similia vomitiva

mitiva purgantia, tam ad præservationem, quam ad curationem ipsius podagræ.

Spiritus aureus Rulandi.

Utitur præterea alio vomitivo, quod ab eo nominatur *Spiritus aureus*, quo facillimè & laudabili cum successu curavit duas feminas: quarum una sexaginta annorum aut circiter fuit, altera quinquaginta: illa hædropica, icterica, astmatica: hæc verò astmate summo & lethali confictata. Has curas annotat Gen. cap. 25. & 35.

Aq. terra sancta Rulandi.

Apud eundem Rulandum aliud adhuc habetur vomitivi genus, quod sudorificum est, idque nominatur *quam terra sancta*, qua elegantia quoque & singulari percepit experimenta in epilepsii, stranguriis & scrophiis. Vide Cent. 4. cap. 31. 33.

Calix vomit.

Ibidem etiam ad curam omnium febrium intermittentium, calix quidam chymicus occurrit parandus (ut arbitror) ex vitro antimonii, vel calce plumbi cum silicibus vitrificata, quæ in typum quemdam effusa, in calicem sive vasculum quoddam fingitur: in quo per noctem maceretur vel vinum vel alius quidam liquor ad ℥ iij. vel v. quæ postea potio bibenda manè exhibetur: quæ hæusta provocatur vomitus, multò benignior, quam ab antimonii vitro. Et notandum est, quod huiusmodi vasculum, ad eundem usum semper aptum & idoneum permaneat, citra ponderis sui virisumque diminutionem: de qua purgandi ratione jam alibi scriptis nostris egimus.

Vomitivum Pantagogum Rulandi.

Tandem adhuc aliud vomitivum in eodem Rulando se offert, quod est ipsius crocus metallorum, de quo accipit solummodò ad pisi magnitudinem, quod macerat per 24. horas in 4. aut 5. uncis vini albi: Omnia colat & exhibet. Hoc nominat purgatorium vomitivum pantagogum: utitur eo contra anorexiam, apoplexiam, & spasium. Vide cent. 5. cap. 13.

Crocus metallorum.

Hic enumeratus metallorum crocus, est, nisi fallor, basis aquæ eius benedictæ: Equidem meam inde cocinnare soleo, sicut scripsi supra sub finem cap. de quibus, & modum docui crocum illum fabricandi, quamvis obscurioribus quibusdam verbis, quæ tamè vel minimo chymistæ intellectu facillima sunt.

Aqua ipsius terræ sanctæ vomitiva sudativa, spiritus item eiusdem aureus vomitivus purgativus, sunt, opinor, remedia metallica, ex mercurio nimirum & antimonio ritè preparata: ex quibus peritus medicus elicere novit vomitiva, quæ virtute suâ usque ad radices & mineras mali penetrant, & nihilominus tamen minus noxia & perniciofa sunt helleboris istis antiquis, olim tam celebratis & usitatis remediis. De hujus generis medicamentis in pharmacopœa nostra spagirica tanquam in loco suo proprio nobis dicendum erit. Elegantes interim præparaciones quasdam in Tetradè nostra, cap. de mercurio & antimonio proposuimus, quò lectorem ablegamus. Satis mihi sit, hîc in nostram pharmacopœam unum saltem vomitivum inferere, quod paratur ex sale vitrioli, de quo accipias grana 7.8. vel 10. pro ægrotantis viribus, idque dissolvas in vino, jusculo, aut congruo aliquo liquore, & exhibeas iis, qui eo opus habent, & mirandos eliciet effectus.

Sal. vitrioli vomitivum.

Porrò ut palàm fiat, quàm potentes & mirabiles effectus, hujusmodi purgandi ratio, vomitoriis congruis, & quæ altius mali radices extirpant, concitata, exerat, hîc historias duas memoratu dignas enarrare placet.

Prior est de D. de Luynes, & de Fourmentieres, qui summâ & venerandâ authoritate vir erat, piæ memoriæ, regiûsque consiliarius parlamenti Parisiensis: is anno ætatis suæ quadragesimo, ut ipsemet mihi sæpius referebat, gravi & diuturno morbo corripiebatur, quæ simul febris lenta ac languida comitabatur, ex qua corporis habitus omnino refecatus, & marasmo consumptus ferè videbatur: ac licet medicorum Parisiensium consilio, & infinitis eorundem remediis, per annum & dimidium continuè usus esset, nihil tamen opis & levaminis unquam inde senserat. Detelicto igitur ab iis, & tanquam desperato offertur illi à Domina de la Nouë, muliere omni virtutum laude ac splendore clarissimâ, (quæ adhuc superstes harum rerum ipsamet testis erit) tabella ex floribus albis Antimonii, & saccharo parata, quam ipsa sumere cum hortatur, simulq; huius remedii vim & operationem prædicat.

Historia notabilis.

dicat.

dicit. Unde D. de Luynes ad extremum jam redactus, fortunæ alexæ se commisit, hancque oblatam tabellam sumpsit. Aliquot horis post, tam vehementi impetu vomitus prorupit, ut inde quasi obstupesceret: altera verò vice evomuit albugineam quandam & viscosam materiam, formæ rotundæ & conglobatæ, pedis ferè longitudinem, cannæque sive arundinis crassitudinem referentis: quâ evomitâ statim se restitutum, ut & erat, exclamabat, & sic paucis post diebus perfectè curatus, convaluit: venit, & gratias egit commemoratæ Dominæ, & secretum remedii ab illa petens, obtinuit. Unde occasione oblatâ, idem sæpenumerò in aliis pluribus agrotis expertus est: & indagandis post modum subtilioribus naturæ secretis, ad mortem usque deditissimus fuit.

Altera mirabilis curæ historia, est de nobili quadam Domina, ex provincia Pictaviensi, de cuius affectu, & symptomatis, quibus præterito mense Junii vehementissimè affligebatur, ad me scriptum fuit. Erant autem hæc: frequens lipothymia & animi deliquium, capitis dolores, vertigines, convulsiones, vomitus, ventriculi dolores, diarrhœa, & infinita alia: & quod notatu dignum est, in horum symptomatum exacerbatione & vigore, interdum evomebat, pilorum tenuissimorum, sive capillorum per intervalla copiam, quorum unus in epistola conclusus mihi transmissus fuit. De quo malo gravissimo ac deterrimo, simul in consilium vocabam D. Turquetum virum doctissimum, medicum regium, collegam & amicum meum carissimum. Ex cõmuni igitur utriusque nostri consilio ipsi cum scripto, remedia aliquot chymica, nec vulgaria, remittimus. Frustrâ enim ac sine ullo progressu hæctenus diu usâ fuerat medicamentis aliis, ex præscripto primariorum medicorum Pictaviensium ipsi exhibitis. Inter enarrata remedia nostra, erat etiam Mercurius noster vitæ in tabellis, qui vomitivus & purgativus est: item pilula nostræ polychrestæ, nostrum laudanû sive nepenthes, & similia, qualia apud vulgares pharmacopœos proflare non solent; quæ ipsi cum regimine atque utendi modo transmittimus. Quorum remediorum felicissimus

mus successus statim sese prodidit: nam sumptis tabellis nostris purgativis vomitivis, tam supernè quàm infernè, adeò fortentem & putrem ejecit materiam, ut & astantes inde inficerentur. In secunda & tertia exhibitione earundem tabellarum, a quibus jam magnum persenserat levamen, tam vehementi symptomatum insultu adhuc exagitata, ac aliàs nunquam (mali enim radices vi medicamenti cedere, & extirpari coeperant) tam magnam capillorum copiam evomit, ut sese inde suffocatum iri crederet, idque per duos aut tres integros dies. Tandem sumpto eodem remedio, molem quandam in faucibus hærentem, & vellendo lancinandòque molestiam persentiscebatur: paulò post verò vomitione prolecta, vermis adhuc vivus miræ crassitudinis & longitudinis prorupit, paulò post illa adhuc vomuit capillos aliquot, qui suâ sponte moveri videbantur, & similes erant cristæ aut fasciculo plumeo, ab utroque latere distinctè disposito: exhibita postridiè una adhuc de enarratis tabellis, tres tantùm capillos rejectavit, & sic extirpata morbi causa perfectam recuperavit valetudinem; quemadmodum de harum rerum circumstantiis, & remediorum successu, pharmacopœus quidam nomine A. Mayaut, qui ipsi toto curationis spatio auxiliatrices præbuerat manus, ad me luculenter perscripsit; idque tunc temporis, cum officii meis in adversa valetudine firmanda adessem Excellentiss. & Ampliss. Domino de Villeroy, augustissimi Consistorii Conati, & Primario Reg. Secretario, viro sanè non tantùm de Francia, & toto Galliarum regno, nõ secus ac de patria benè merito, sed etiam apud exterarum nationes ob singulare sapientiæ, integritatis & prudentiæ studium, summamq; in regniis negotiis obeundis dexteritatem cum summo animi candore conjunctam, celeberrimo: in hujus, inquã, magni viri & mercenatis mei arce splendidissima, Villeroy dicta, cum essem & remotus ab aula urbisque Parisiensis tumultu, liberaliori Musarum fruerer otio, nova hæc nuntia de tam mirabili casu & felici eius exitu, ad me perlata sunt: quo etiam in loco pharmacopœam meam elucubrandam præ manibus habebam, ac in ipso capite

Q

de pur-

de purgantibus vomitivis pertractandis verfabar : unde data occasione historiam hanc precedenti annoctere visum fuit, ut stupendi huius vacationis per vomitum effectus, in proapatulum producti, omnibus innotescerent, & hoc modo errorem suum agnoscerent, qui iniquè eundem purgandi modum, ex nescio qua timiditate, plus quam leporinā condemnant.

Docemus præparationem Mercurii nostri vitæ in nostra Terræ: Breviter is præparatur ex duabus substantiis metallicis, quarum una sumitur ex regulo Magnesiæ, altera ex mercurio eiusdemmet magnesiæ in meteoron redacto, æqualiter mixtis: ex quibus extrahatur vi ignis per retortam liquor gummosus, qui precipitatur in aquam frigidam in forma cremoris seu floris lactis, qui optimè à sua aciditate pluribus abluitionibus edulcatus, in pulverem nivei coloris convertitur: hic ad 4. vel 5. grana ad summum exhibetur: idem etiam, si velis, cum saccharo in tabellas redactus, vel etiam cum quodam liquore, vel secus offerri potest. Est enim omnium vomitivorum, & purgativorum præstantissimum, ultra quàm dici aut cogitari potest, stupendosq; planè effectus prodir in diversis morbis profligandis. Præstantia tam insignis remedii vi quasi è manibus nostris extorsit clariorem eiusdem descriptionem: quam clausulæ loco, huic capiti appendere volui, ne aliàs mancum mutilamque fortè videri posset.

De Clysteribus CAP. XVII.

AB SOLUTO tractatu nostro de purgantibus generalibus, quæ per os exhibentur, nunc æquum esse videtur, ut juxta ordinem nostrum inceptum, etiam de purgantibus liquidis, quæ per anum immissa, corpus ab excrementis pravisque humoribus repurgare apta sunt, sermonem faciamus. Vocantur autem hujusmodi remedia communi nomine clysteres: nonnullis appellantur enemata, hoc est infusiones & immissiones juxta Celsum.

Est igitur clysteris vocabulum generale, & pro variis remediis exhibendis usurpandisque accipitur. Pro alio

lio enim atque alio partis affectæ, cui is ut remedium adhibetur & in usum aptatur, situ, aliam quoq; nominis appellationem sortitur: unde clysteres alii sunt auriculares, otrenchitæ antiquis dicti; alii sunt clysteres vesicæ, vocati syphones sive catheteres, per quos, quicquid volumus, in vesicam iniicimus.

Alii uterini, metrenchitæ nuncupati.

Eiusmodi remedia diversis affectibus, quibus tres illæ nobiles enumeratæ partes defatigantur, medendis inserviunt: hos tamen eosdem clysteres in alium locum tractandos reuicimus.

Sufficiet nobis hic de veris tantùm clysteribus dicere, quales sunt, qui in genere ita appellantur, & qui in anum infunduntur: quorum usum, juxta Plinium, avis Ibis appellata (quæ longo suo rostro sibi ipsi clysterem quasi per inferiora injicit) nos primùm edocuit.

Galenus comment. in Aphorif. 36. sect. 2. lib. 6. Epidem. plures tradit clysterum differentias & compositiones: quorum alii ventrem nimis siccum emolliunt, & facultatem expultricem consopitam excitant.

Alii emolliunt & purgant simul, non tantùm communia illa ventris recrementa, ad ipsius naturæ imitationem, quæ felle sive bile in intestinum jejunum regurgitante, expultricem facultatem, ad naturalem excrementorū egestionem irritat & stimulat, ut Galdo docet lib. 5. de usu patriū: sed etiam evacuant & reuellunt piritosos, biliolos, aliōsq; superfluos & noxios humores, tum in ipsis intestinis, tum in toto mesenterio, & circa hepatis sinum stabulantes, ut idem Galen. scribit comment. aphorif. 17. 6. aphorif. De his solummodò clysteribus, quorum ope naturalem tantùm vacuationem expeditimus, jam tractabimus, tanquam de re, quæ ad purgationis scopum maximè spectat: simulque his ad jungemus decocta, modò carminativa, modò lenitiva, modò detergentia, & id genus aliis medendi finibus inservientia, ubi scilicet vel evacuatione, vel revulsione, vel derivatione humorum peccantium opus erit: sed instituti tamen memores non latius æquo hinc divagabimur.

Clysmata emollientia, quæ aridas & induratas alvi *Emollientia,*
 Q 2 feces

faeces humectant, componuntur ex rad. & foliis bismalvae, malvae, violarum, brancae ursinae, betae, quibus adduntur olea, butyrum, aut alia pinguedines; jura etiam intestinorum, vel capitis vervecini sola, eidem usui destinantur.

Anodyna,

Ut vis anodyna augeatur, si fortè humor acris, mordax, salsus, sive pituitosus, sive biliosus, intestina obsideat, doloremque inducat, decoctioni adduntur semina lini, scenugraeci, bismalvae, psyllii, flores camomillae, meliloti, sambuci, & similia.

Carminativa,

Sin verò dolorem comitetur, vel eundem etiam excitet flatus, & crassus ac pituitosus humor: semina carminativa adiaciuntur, nempe cumini, anisi, feniculi, baccæ lauri, herbae origani, calamenti, rutæ, summitatum anethi.

Quoniam autem ejusmodi dolores ut plurimum proveniunt, vel ab humore tenui, acri & bilioso, vel etiam a crasso, mucilaginoso & pituitoso, salso & vitreo: biliosus quidem vacuandus est looch ex castia, diapruno, catholico, lenitivo, elect. de psyllio, & similibus levioribus cholagogis: pituitosus verò deturbandus hiera piera Galeni, diaphœnico, diacarthamo, benedictâ laxativâ: & interdum ubi humore existente tenaciore, frigidiore, & glutinosiore, validius trahendum purgandumque est, hiera diacolocynthidos assumitur: olea congrua ad utriusque humoris acrimoniam obtundendam admiscenda sunt, minus quidem calida & lenientia humori bilioso conferunt, ut oleum violarum, ol. liliorum, lini & camomillae: laurinum verò, juniperinum, sesaminum, anethinum, sambucinum, rutaceum, irinum ad pituitosum, & ubi majori attenuatione, resolutione, & calefactione opus est.

Si verò dolores hujusmodi, sicut sæpè accidit, oriuntur ab inflammatione quadam intestinorum aut circumvicinarum partium, vesicæ nimirum, uteri, aut renum, medicus parùm versatus curiosè & accuratè quid faciendum sit, consideret. Hæc enim mala semper cum febre conjuncta sunt. Ejectis igitur cum emolliente aliquo clystere prius crassioribus alvi excrementis, lenitivis & refrigerantibus clysinatis utendum

dum erit, paratis ex lacte, in quo incoxerint semina lactuæ, pſyllii & bismalvæ, ut mucilaginosum fiat, & magis anodynum. Aliquando paretur enema ex solo oleo violarum, in quo incoqui possunt aliquot capita papaveris. Sed de his juniores medici consulant Aëtium cap. 4. 16. & 26. ferm. 3. lib. 3. Videndum præterea, quid Galenus scribat de clysteribus ex solo sero lactis paratis. 10. simpl. cap. de sero lactis: quos ad pus detergendum, dolorem sedandum, & acrimoniam humorum obrundendam, summopere commendat.

Hæc obiter dicta sint. Scopus enim noster est, uti jam protestati sumus, hic de solis purgantibus enematis verba facere.

His enumeratis communibus & vulgaribus emollientibus, lenientibus, & anodynis, quosdam alios ejusdem ordinis adicere possem ad huius operis ornamentum, nisi constitutum esset, cap. de extractis annotare plura extracta purgantia simplicia & composita: plura item extracta lenitiva, anodyna, carminativa, & diversa alia, omnibus intentionibus curativis apta, quæ ad quoslibet clysteres conficiendos abunde sufficient.

Nam si exempli gratiâ componendus sit clyster ad dissipandos ventos, extractum carminativum jam paratum in promptu aderit, quod diurno tempore reservabitur, omnibus virtutibus & proprietatibus baccarum lauri, juniperi, sem. fœniculi, anisi, anethi, cumini, dauci, herbarum siccarum, rutæ, calamenti, pulegii, origani, florum sambuci, camomillæ, & similia dotatum: cuius varias compositionum formulas describemus, sicut & extractionum lenitivarum & anodynarum: & sufficient commemorari extracti tantum drachmæ duæ vel tres, cum jusculo quodam aut aquâ calidâ, aut vino, prout opus est, permixtæ: qua methodo carminativam clysteris decoctionem, sine laboriosa operatione statim parabit: in qua extractum purgans affectui, qui edomandus est, congruum dissolvit, sicut ex variis illis formulis, quas cap. de extractis describemus, palam fiet. Ita ut adhuc magis supervacuo labore pharmacopœos sublevemus varias

quoq; oleorum formulas dabimus, quæ facultate ano-
dina, lenitiva, carminativa & purgativa simul prædita
erunt. Exempli loco hic oleum nostrum diacolocyn-
thidos carminativum in medium proferemus: quan-
vis plures eiusdem formulas in secunda sectione no-
stræ pharmacopœæ cap. de oleis simus daturi.

Oleum diacolocynthidos carminativum pur-
gativum Quercetani.

℞ *Herb. succ. ruta*
Calamenti
Ostiani
Fulegij ana m. j.
Sem. Dauci
Cumini
Feniculi
Baccar. Lauri ana ℥ j.
Ol. Olivæ ana lb ij.
Vinrubri lb j.

Coquantur ad vini consumptionem: cum hoc oleo
sic præparato decoque pulpæ colocynthidos ℥ ij. dige-
rantur ad ignem B. M. cal. per 12. horas: dein bulliant
per duas horas, donec oleum vim totam colocynthi-
dos attraxerit: dein exprimantur & colentur.

Hoc oleum in officinis parari, diuque adservari po-
test: dosis ℥ j. vel ℥ ij. prout maiori vel minori opetan-
di efficaciam opus fuerit: cum jure pingui permixtum,
medicamen summum erit ad omnes soporiferos af-
fectus, apoplexiam, lethargum, & similes.

Ex commemorata colocynthide, cocta cum oleis
lenitivis lumbricorum, lini, lilliorum, visci pomi & ca-
momillæ: componere licet oleum compositum leni-
tivum purgativum, in modum olei carminativi pur-
gativi, quod cum jusculo capitis vervecini mixtum, ad
omnes dolores singulare est præsidium. Oleum enim
mirificè contemperat acrem & venenatam colocyn-
thidos qualitatem, adeo ut sic præparata, neutrquam
noxia aut damnosa sit intestinis, quorum tunicis aliàs
vel subtilissimè etiam pulverizata, & in trochiscos re-
ducta, semper aliquantum adherere solet: quod in-

commodum hac preparatione, & oleorum cum ipsius essentia & proprietate permixtione intercipimus: sicque auxilium evadit minus periculosum ipso diaphenico, & benedictâ laxativâ: cuius usus utilis erit in variis clysmatis concinnandis, & effectus præstantes felici cum successu ostentabit, in sedandis potissimum intolerabilibus doloribus & passionibus colicis, ut plurimum a pituita vitrea in intestinis, subortis, in quibus purgantia lenitiva sola exhibita, inefficacia prorsus & invalidâ compententur.

Coronidis loco hic annectam adhuc aliam olei purgatorii descriptionem, quod ad prohibendam vermium generationem, & ad corruptorum, putridorum, & depravatorum humorum, unde illi nascuntur, expulsionem præstantissimum est: ex quibus aliâs infinita alia mala progredierentur: Siquidem plures hodie tam inter viros quam sceminas, iuvenes & adultos videmus his affectibus obnoxios: quibus hoc oleo tam internè in forma clysteris, quàm externè applicato, auxilium gratum & indubitatum sæpenumerò tulimus.

℞. Aristolochia rotunda

Gentiana ana ʒ ss.

Tormentilla ʒ j.

Herb. Centaurij minoris

Summitatum olea

Marrubij

Absinthij pontici

Persicaria

Lupulorum

Diptamni ana m. j.

Sem. Polij montani

Portulaca

Citrj

Cardus benedicti

Lupinorum

℞ sem. contra ana ʒ j.

Amygd. amararum ʒ iij.

Flor. Persica arboris

Hyperici

℞ †

Stachados

Stachados ana p ij.

Myrrha ℥ li.

Turbith.

Hermoadactylorum ana ℥ j.

Pulpa colocyntidos ℥ ij.

Contundenda contundantur, & misceantur cum ℔ iii. olei olivarum, & ℔ j. ℔ vini albi generosiorum baliant ad vini consumptionem: addendo sub finem duo vel tria bovis fella, prius ad Bal. Mar. optimè depurata seu defecata, & fiat oleum. Hoc oleum mixtum cum lacte, aut jure quodam congruo in fust q. adtingendum enema, summa erit medela adversus lumbricos quosvis: infantibus 3. 4. aut quinque annorum sufficet exhibere pro dosi ℥ ℔. vel 3 vi. cum lactis ℥ iii. aut v. ut fiat clyster, ut supra mediocriter robustis satis erit ℥ j. robustissimis verò ℥ j. ℔. imò & ℥ ij.

Hoc etiam oleum excellentissimum est ad vermes, unguendo aliquot ejus guttulis orificium stomachi & regionem umbilici. Admirandi horum duorum modò descriptorum oleorum effectus indies magis magisque, per ipsam experientiam sese prodent, & dispalabunt.

Sed ut paulò magis caput hoc amplificemus, unum atque alterum adhuc remedium ex mineralium classe petitum, eidem inferamus: cujus generis medicamenta, cetera purgantia, in clysterum compositionem venientia, longissimo intervallo post se relinquunt, sive ad demulcendos & leniendos dolores, à causis frigidis, cruditatibus, flatibus, ac humorib⁹ mucilaginosi, tartareis & arenosis sive calculeosis suscitatos: sive ad expellendos vermes, educendam fœtidam humorum illuviem & putredinem: vel ad validius expurgandos omnes humores, citra tamen calefactionem nimiam, qualem inducere solent Hieme Logadii, vel Pachii diacolocynthid. benedicta laxat, & hujus generis alia, quibus plerique ad agros excitandos utantur in comatosi & soporiferi symptomatis & affectibus: quorum tamen vim, excedens istorum medicamentorum calor potius auget, cerebrumq; majori vaporum copiâ replet & fatigat, quam ut eosdem dissipan-

dissipando inminuat. Hoc non contingit in remediis aliis, quæ manifestis illis & noxiis qualitatibus protus ablati, potius formales & spirituales produnt effectus, quam materiales. Illud medicamentum, de quo loquor, est crocus metallorum, cuius alibi mentionem fecimus, ejusque admirandas operandi actiones, quas etiam per os sumptus pericit, ostendimus.

*Crocus
metallor. in
clysteribus.*

Si quis timidulus, & inexpertus medicaster, horum remedium, quorum nullam habet notitiam, usum minus approbaverit, si per os assumantur, non tamen credo illum tam stupido fore ingenio, ut eadem clysteribus excepta contemnere ausit: si præsertim eorundem summos effectus, quos benignè quidem, sed efficacissimè præstant agnoverit: qui nihil molestiarum neque ab oleorum ingrato fœtore, neque à quavis alia re conciliant, sicut in vulgaribus plerumque accidere solet. Pretium quoque eorundem non excedet 3. assles: cum quilibet aliorum ad minimum vendatur sedecim vel etiam 10. assibus. Sufficit enim remedii illius enerati, semidrachma vel drachma una ad summum, quod macerandum est in 4. vel 5. uncis aquæ ejusdam congruentis, aut vini per noctem integram aut amplius, & sic maceratio hæc misceatur cum quodam jure in suff. quantitate, ut fiat clyster. Eandem macerationem in aqua vel vino factam, potes, si velis, paratam adservare, eamque in magna copia, aucta singulorum dosi, parare: quam diutissimè reservabis, & in usum, ut res postulaverit adaptabis, servata semper supradicta dosi.

Loco croci metallorum, licet non tanto cum emolumento uti poteris Antimonio vitrificato, quod tamen infusum, colatum, & exhibitum in clysteribus, minorem noxam adfert, quam diaphœnicon, hocque ipso utiliores & efficaciores multo effectus demonstrat. Sed dum hæc remedia Dogmaticis propono, liberum judicium cui libet relinquo, sive iis uti voluerit, sive non. Hoc solum affirmare possum, me in iis describendis solido certoque niti experientiæ fundamen-

to, quod nullis argutiarum machinis, à quodam fortè Momo subvectis dirui & subverti poterit.

Utut sit, unusquisque tandem fatebitur, modò non fuerit omnium ingratisissimus, hisce Hermeti-
corum ornamenti & floribus, quibus vulgarem phar-
maceutricam amplificavimus, sibi satisfactum: quos
licet magnificiamus, & inter fructus laborum vigilia-
rumque nostrarum charissimos habeamus, eos tamen
omnibus propenso & liberali animo impartimur.

His multas alias diversorum clysterum calefacien-
tium & refrigerantium, detergentium, consolidan-
tium, cicatrices inducentium, adstringentium, corro-
borantium, & nutrientium, & pluribus aliis meden-
discopis inservientium, formulas addere possem: sed
quia nimis vulgares sunt, inque antidotariis passim
descriptæ, iis hic enotandis jam supersedebimus.

Adderem præterea ad amplificandum hoc opus va-
rios particulares clysteres auriculares, qui ad aurium
dolores, inflammationes, abscessus, ulcera, sonitus, tin-
nitus, & surditatem conferunt: clysteres quinetiam u-
terinos, qui ad uteri inflammationem, ulcera, tumo-
res, suffocationem, mensium suppressionem, fluxum
eorundem immoderatum & album, nimiam uteri
humiditatem, siccitatem, fetidorum humorum il-
luyem, & sterilitatem faciunt. Clysmata tandem sive
enemata particulaia ad vesicæ affectus, ipsiusque ar-
dorem, inflammationem, ulcera, catunculam, gonor-
rhœam, stranguriam, & ischuriam, & ad ipsius calculi
comminutionem & attritionem conducentia, non
incommodè hic adjungere possem. Sed omnes hos e-
numeratos clysteres peculiare & specificos, affectibus
harum trium enarratarum partium, reservamus in
tertiam & ultimam sectionem hujus pharmacopœæ,
ubi tractabimus de omnibus corporis humani affecti-

bus, tam internis, quàm externis: ibique usum
præcipuorum & præstantiorum remedio-
rum, quæ in hoc opere continen-
tur, simul docebi-
mus.

De Caputpurgiis & errhinis remediis.

CAP. XVIII.

HACTENUS de omnibus purgationum generalium speciebus verba fecimus: ordinis ratio postulat, ut nunc dicamus de particularibus, quæ illas sequi debent, ut Gal. docet lib. 2. cap. 2. secundum locos. Exordiamur autem à cerebri vacuatione, ut pote quæ pars corporis suprema omnium humidissima existit & quæ omnium maximè opus habet non uno evacuationis genere.

Nobilis hæc pars præ cæteris obtinuit particularia quædam emunctoria, quorum ope excrementa superflua deponit, inter quæ nares præcipuè numerantur, quarum usus à natura non tantum inspirationi & respirationi, & odorum attractioni, sed & crassiorum excrementorum evacuationi destinatus est, veluti monet Gal. lib. 8. de usu partium, c. 6. & 7.

Ars itaque naturæ imitatrix noxiorum humorum, quibus cerebrum nimis repletur, expulsionem & educationem per easdem narium vias sive canales consuetos operatur, idque congruorum & idoneorum remedium opera.

Huiusmodi remedia in genere à medicis *nasalia* sive *caputpurgia*: à Galeno verò lib. de simpl. *errhina* dicta sunt, quæ varii generis sunt:

Aut enim liquida infunduntur & attrahuntur.
Aut in oblongam figuram formata narium induuntur.

Aut in forma linimenti narium illinuntur.
*Aut per instrumentum, quod *πυρξην*, dicitur, mittuntur.*

Aut sicca narium insufflantur.

Galenus de caputpurgiis canonem ponit, quo hortatur, semper à levioribus inchoandum, & postremo ad fortiora confugiendum esse, si opus fuerit. Nos observato hoc canone, hic formulas quasdam utilissimas & maximè necessarias, pluribusque morbis, quorum sedes potissimum in cerebro stabulatur, peculiare & accommodatas describemus.

Caputpur-

Caputpurgium in 1. forma.

Caputpurgia sive errhina formæ liquidæ fiunt ex aquis sive succis, aut decoctionibus radicum, herbarum, & florum convenientium.

Huic scopo maximè inservient aquæ majoranæ, salviæ, rosmarini, betonicæ, hyssopi, pœoniæ, aliæque cephalicæ, quarum vel binæ vel plures invicem mixtæ, & tepefactæ, in nares infunduntur, quibus quarta vel sexta pars vini promptioris penetrationis ergò additur: hæc & similia errhina omnium sunt mitissima.

Ut validius attrahant, adde enarratis aquis succos depuratos majoranæ, anagallidis, syrupum stœchados, & oxymel scilliticum.

Si opus fuerit majori attractione & evacuatione: macera radices ciclaminis, iridis, ac unum atque alterum folium peti resiccatum, pulveratum, & in nodulum inditum, & sic habebis insigne medicamentum, quod cerebrum à nubilosis & turbulentis vaporibus expedit: vertiginibus quoque, lethargis, & epilepsis idem conveniet, additis horum affectuum specificis, sicut epilepsiæ est viscus quernus, radix pœoniæ, flores tilia, &c.

Hæ sunt formulæ liquidorum caputpurgiorum sive errhinorum, tam benignorum, quam mediocrium & fortissimorum.

Caputpurgium in 2. forma.

℞ Pulveris herb. absinthij

Majoranæ

Morsus gallina

Betonica

Salvia

Diptamni ana ʒij.

Sem. Nigellæ

Ameos

Ruta ana ʒj.

Trochisc. albandal. ʒ iiij.

Coquantur cum succo betæ & mercurialis ad succorum consumptionem: dein incorporentur, cum therebintina, & fiant nasalialia ad longitudinem digiti & cordulæ ligatæ: naribus indantur,

Caput-

Caputpurgium 3. in forma linimenti
paratum.

℞ Pulveris flor. calendula
Lavendula
Tilia arboris ana ʒ. j.

Pulv. Sena

Paeonia

Nigella

Silevis montani ana ʒ ʒ.

Castorei ʒ j.

Helleborei ʒ j.

Piperis gr. vj.

Ligni aloes ʒ ʒ.

Moschi

Ambra ana gr. vj.

Olei terebinthina

& cera q. s. ad fingentum linimentum.

De hoc parum digito minimo inde in profundissimum narium locum, & optatos in purgando cerebro effectus videbis. Est quoq; aptissimum remedium ad vertigines, epilepsias, & ad ipsum repargandum in infantibus, ad hæc mala proclivibus, cerebrum, quod acidis & serosis humoribus plerumq; obsidetur, ex quibus commemorata mala originem ducunt.

Caputpurgium aliud ad humores, à capite in pectus defluentes, revellendos, & per nares expurgandos.

℞ Gummi ammoniaci ʒ j.
Pyrethri subtilissime pulverizati ʒ iij.

Incorporentur optimè cum succo radicis ireos in unguenti consistentiam. De hac mixtione parum baculi ad id aptati extremitati impone, & in narium profunditatem immitte & statim destillari videbis magnam aquæ serosæ quantitatem.

In quarta forma errhinorum, quæ per instrumentum, quod *juvæxvms* dicitur, apparantur, ut supra, si remedium liquidum profundius in nares injici debet, ita ut nullâ aliâ ratione validius attrahi possit. Ad eisdem compositionem inservient aquæ & decoctiones radicum,

radicum, herbarum, seminum & florum huic scopis congruentium, uti jam supra diximus.

Superest, ut loquamur de caputpurgiis in consistencia sicca, nempe de pulveribus, qui in nares pennam, vel simili instrumento insufflantur.

Hujusmodi remedia, licet in genere quidem inter caputpurgia annumerentur: in specie tamen sternutamenti provocandis inserviunt, idque semper ad ipsius naturam imitationem.

Sicut enim sternutatio à natura secundum Galenum excitatur, sive per rarefactionem aut fusionem humorum serosorum & acrium, qui in cerebro continentur: sive per vim naturam, quae conatur rejicere & expellere ea, quae naribus noxia & infesta sunt: Sic etiam ars excogitavit sternutamenti concitandi rationem, quam ipsi cerebro vacuando subvenit, idque medicamentis, quae vel cerebrum calefaciunt, humores crassos & pituitosos in eodem sedem figentes incidunt, & liquefaciunt & sic aptiores expulsionem & evacuationem reddunt: vel mordicant & vellicant nares: vel utrumque simul efficiunt, & ea ratione sternutationem eliciunt. Unde materia sternutatoriorum plerumque est calida, sicca, acris, pungens, & omnino tenuium partium: Quorum aliquot formulas hic proponere non abs re fuerit.

Pul. sternutationem provocans.

℞ Rad. Irees
Fol. Matorana ana ʒj.
Sem. Sinapis
ʒ Cubeborum
Garyophyllorum
Piperis albi ana ʒj.
Castorei ʒss.

Misce: fiat pulvis, ex quo parum insuffla naribus:

V E L.

℞ Pulveris rad. esclamsuis
Matorana
Hyssopi ana ʒj.
Sem. Nigella
Pyrethri ana ʒj. ʒss.
Macis ʒj.

Hellebori albi ℥ ℥.*Mofchi gr.* viij.

Mifce, fiat pulvis.

His addemus fternutatorium quoddam Martini Ru-
landi Med. peritiffimi, in ipfius centuriis defcriptum,
cui excellentiffimos effectus author adfcribit.

℥ *Sem. Nigella**Hellebori albi ana* ℥ j.*Maiorana**Rofmarini**Salvia ana* ℥ ℥.*Mofchi gr.* ij.

Nos utimur aliâ fternutatorii formâ, qua non in na-
res infufflatur, ut pulvis, qui poffit, eo quod hellebo-
rum excipiat, facilè aliâs cerebrum offendere.

℥ *Pyrethri* ℥ ℥.*Hellebori nigri* ℥ j.*Nafturtij* ℥ ℥.

Pulverentur & includantur in nodulo: maceretur
nodulus in aqua rofatum, & nâfo admoveatur fubodo-
randum. Sternutamentum citra moleftiam excitat,
qua ratio cæteris multo fecurior eft.

Avicennas quoq; ufurpat fternutatorium quoddam
vaporofum, paratum ex aceto fortiffimo, in quo dif-
folvit parum caftorei, cujus vapor in nâres imiffus
fternutationem vehementiffimè prolicet.

Nonnulli ufum horum remediorum averfantes,
putant per eadem humorum fluxum potius augeri,
quàm revelli, nec iisdem nifi extremâ urgente neceffita-
te, & præmiſſis generalibus vacuationibus utuntur.
Sed ipfi, ut mea quidem fert opinio, graviter fallun-
tur: quando quidem ejusmodi remedia in defluxioni-
bus magnis fuffocativis, & fubito fupervenientibus,
commodè admodum & feliciter exhibentur. Natu-
ra enim canales five ductus narium dicavit cerebri va-
cuationi, quam ars ad ipfius imitationem promovet
ita, ut aperto & libero tràſitu, curfus feroſorum humo-
rum per eandem viam expediatur: & hoc modo revel-
lantur, ne in partes nobiles inferiores, thoracem nem-
pè & ventriculum illabantur. Eadem remedia utiliter
quoque

quoque usurpantur adversus epilepsias, lethargos, caros, apoplexias, & similes affectus frigidos, ut scribit Gal. lib. de instrumento odoratus, & deinde Oris. lib. 10. cap. 3.

Eorundem quoque usus felici successu comperitur in uteri suffocatione, partu difficili, & secundinæ retentione: sicut testes sunt Hippocr. & Gal. lib. 4. aphor. lib. 35 & 31.

Caputpurgia sive errhina enumerata, non tantum purgant & evacuant cerebrum, sed sunt nonnulla alia, quæ conducunt etiam ad calidam ejusdem intemperiem tollendam, ad narium hæmorrhagiam sive sanguinis stillicidium sistendum: ad humores acres exulcerationi gignendæ aptos, contemperandos: ad narium fetorem, & ipsum etiã polypum ibidem productum, absque dolore consumendum. Sed de hujus generis cunctis remediis specificis deinceps in tertia hujus pharmacopœe sectione fusiùs agemus, quò lectorem amandamus.

De Apophlegmatismis & Eclegmatis.

C A P. XIX.

OR D I N I S nostri ratio postulat, ut particularibus cerebri purgationibus, quæ per nares procurantur absolutis: nunc de præfidiis, ad particularem quoque tam cerebri, quàm thoracis vacationem accommodatis, & per os exhibendis, tractemus.

Horum medicamentorum alia dicuntur apophlegmatismi, quos privatim & breviter tantum perstringemus. Non enim in iisdem multa explicanda videntur.

Est igitur apophlegmatismus, ut nominis ratio & etymologia indicat, Galenusq; lib. 2. cap. 2. secundum locos docet, remedium, quod trahit & vacuat pituitam & serosum humorem in cerebro collectum, idque masticando: Unde quidam idem barbaro vocabulo vocant masticatorium.

Horum porrò masticatoriorum alia minùs, alia magis attrahunt humores.

Suntq; vel simplicia, vel composita.

Masticatorium.

Mastica-

Masticatoria simplicia & minus attrahentia sunt mastiche sola, sive folia salviæ, aut lauri manè masti-
canda, & in ore probè agitanda.

Vel cum mastiche pyrethrum miscetur, ut sequitur,

℞ Mastiches
Pyrethri ana ʒ℥.

Adjectâ cerâ singantur morsuli avellanæ magnitu-
dinis, quæ manducentur, semper expuendo per horam
dimidiam: idq; per quatuor aut plures dies.

Fortiora & composita sunt, quæ se-
quuntur.

℞ Sem. Staphisagria
Eruca

Sinapis ana ʒij.

Pulv. Flor. betonica

Hyssopi ana ʒj.

Salut ammoniaci ʒ℥.

Pyrethri ʒj.

Mastiches

℞ Cera q. s.

Fiant trochisci, formæ fabæ similes, aut parvæ avella-
næ, ex quibus unus teneatur in ore leniter masticando,
& cotinuò salivam expuendo, idq; mane jejuno ven-
triculo: mirum in modum sputum provocat, & cere-
brum à recrementis humidioribus expurgat, & est ad
vertiginem & epilepsiam singulare præsidium.

Masticatorium divulsorium ad para-
lysim.

℞ Diatragacanthi calidi ʒij.

Mastiches ʒ℥.

Staphisagria

Pyrethri

Granorum paradisi

Zingiberis

Coffi ana ʒj.

Piperis longi

Garyophyllorum ana ʒj.

Pulv. Rad. ireos

Turbith gummosi ana ʒ℥.

R

Dissol.

Dissolvantur cum syrupo de stœchade, & fiat masticatorium, de quo utendum, ut supra.

Si pro delicatis masticatorium, quod os calore suo minus offendat, componere velis, hac viâ progredi oportet.

℥ Rad. pyrethri in oxymelite macerata, exsiccata, & pulverata
 Staphisagria
 Sacchari candidi ana ʒ ʒ.

Excipiantur mucagine gummi tragacanthi, & fiat masticatorium.

Hæc particularia cerebri purgantia, post generalem vacationem demùm administranda sunt: conferunt ad defluxionum revulsionem, & potissimum juxta sententiam Gal. ad omnes soporiferos affectus, ad dolorem & gravedinem capitis.

In horum medicamentorum usu observandum est, ut os utentis ad salivam attrahendam semiapertum teneatur, & calidioris æriorisque materiæ reliquæ, quales ex fortiorum usu plerumque in ore remanere solent, tollantur lotione aquæ tepidæ, hydromelitis, aceti rosati, aut lactis. Vide de his Orib. lib. 8. collect. cap. 10.

Præterea sciendum est, usum eorundem interdictum esse iis, quibus inflammatio quædam circa fauces, palatum aut linguam, aut circa quamlibet oris particulam exorta est, ut scribit Gal. lib. 3. meth. cap. 11.

Reliquum est, ut dicamus de masticatoriis idoneis ad pulmonis, & pectoris regionem vacuandam: quæ quoniam non tam validâ attrahendi & purgandi facultate polent, ut præcedentes, de quibus modò diximus, in numerum purgantium assatim sumptorum & usurpatorum referri possunt: quandoquidem incidendo, attenuando, detergendo, vel incrassando irritant naturam, & eidem succurrunt ad rejectandas per sputum multas superfluitates excrementitias, quæ ipsi infestæ sunt & noxiæ: ac quoniam hujusmodi ejectiones superfluitatum thoracis & pulmonum, naturaliter à tussi provocatæ, Galeno suo particularibus evacuationibus comprehenduntur, remedia etiam arte pro-

te procurata, sub eadem classe comprehendi posse videntur.

Hæc remedia veteribus dicta sunt arteriaca: recentioribus bechica & eclegmata: Arabibus loch & looch, quòd iensim lambendo deglutiantur.

Distingui possunt in duas classes, vel in calefacientia, attenuantia, incidentia, detergentia humores frigidos, lentos, viscidos, & crassos qui thoracis cavo continentur: vel in refrigerantia, incrassantia & lementia humores calidos, acres & tenues, qui erosionum & exulcerationum authores existunt. Utriusque generis exempla petenda sunt ex Gal. lib. 7. secundum loca. Ex his porro duobus remediorum generibus componitur unum tertium, quod inter utramq; medium obtinet, attenuando & incrassando simul: quòdque confert tam ad causam conjunctam, quam antecedentem: ad humorem nempe crassum, in pulmonibus jam collectum, qui incidendus & detergendus est: & ad tenuem, per asperam arteriam in pulmones influentem, qui incrassandus: quod breviter exemplis illustrandum erit.

Eclegmata seu Loch incidentia detergentia sunt.

Looch	{	<i>E Succo scilla simp. Gal. compos. Mes.</i>
		<i>Sanum & expertum Mes.</i>
		<i>E pino Mes.</i>
		<i>E prassio Pauli.</i>
		<i>De erevo et udem Pauli.</i>
		<i>De carthamo Mes.</i>

Hæc omnia eclegmata de eorum sunt genere, quæ fortius attenuant detergentq; materiam crassam in thorace vel pulmonibus contentam. Tussientibus, asthmaticis & difficulter spirantibus, ob purulentæ lentæq; pituitæ copiam, respirationis viam opprimentem, auxiliantur.

Minus incidentia & detergentia sunt.

Looch	{	<i>Passulatum</i>
		<i>De farsara seu tussilagine</i>
		<i>De caulibus Gordonij.</i>
		<i>E pulmone Vulpis Mes.</i>

R 2   Incraf.

Incrassantia fortiora sunt.

Looch è papa Vere

Diacodion simplex Gal.

Diacodion. Ioan. Bapt. Montani.

Horum usus est in omnibus destillationibus à capite in asperam arteriam, ex perpetua tussi insomnium parientibus. Tussi quin etiam & gutturis asperitati à tenui destillatione seu catarrho excitatæ auxiliantur. Desfluentes enim illos humores inspissant, mitigantq; excretioni preparant: febribus etiam ardentibus & pectoris inflammationibus interdum exhibentur.

Incrassantia leniora sunt.

Looch de psyllio

Looch de portulaca

Looch ex tragacantha,

Hæc ipsa ad sputum sanguinis commendantur. Posteriora duo partim ex rebus adstringentibus & stipticis composita, venarum rupturis constringendis & agglutinandis conveniunt.

Enumeratorum remediolorum formulæ, in ipsis authoribus à nobis citatis, & in omnibus dispensatoriis sive antidotariis communibus inquirendæ sunt. Nobis sufficiat de nostris tantum ea inferere, quæ non vulgaria sunt, & tamen præclare conferunt asthmaticis, phthificis, & aliis pulmonum gravissimis & penè incurabilibus affectibus.

Looch de Althea Quercet.

℞ Rad. bismalvæ optimè mundatarum ℥ s. aut quantum volueris, bulliant in hydromelite communi ad sufficientem decoctionem: optimè coctæ tundantur, & per setaceum trajiciantur: de quarum mucagine accipe ℥ ij.

Spec. Diatragacanthi

Diatreos ana ℥ ij.

Sacchari candi

Penidiorum ana ℥ s.

*Flor. Sulphuris optimè preparatorum, ut infra doc-
bimus ℥ ij.*

Syrup. capill. Veneris

Tussilaginis ana q. s.

Omnia

Omnia reducantur in formam Looch: de quo sæpius utendum cum baculo de liquiritia.

Excellentissimum est remedium contra omnem tussim inveteratam, sive à frigida sive à calida orta sit causa: contra asthma, orthopnoeam, & dispnoeam, aliósque pulmonum affectus: usus quoque ejus est in maturanda pleuritide, & sputo proliciendo: sicuti horum præcipua curatio per anacatharsim instituenda.

Looch passulatum Quercetani.

$\mathcal{R}$ Rad. Tussilaginis

Liquiritia an. $\mathfrak{z}$ j.

Rad. Enula campana $\mathfrak{z}$ ss.

Scabiosa

Herb. Capill.

Hyssopi ana m. j.

Flor. Tussilaginis

Violarum

Buglossa

Nymphaea ana p. ij.

Sem. Anisi $\mathfrak{z}$ vj.

Coquantur in hydromelite simplici: de colatura clarificata cape $\mathfrak{lb}$ iij. in quibus decoque.

Passularum purgatar. à Vinaceis $\mathfrak{lb}$ ss.

Iusubarum

Sebest. ana $\mathfrak{z}$ ij.

Coquantur ad medietatis consumptionem: dein quam optimè prælo exprimantur, & addendo

Sacchari candi

Penidiorum ana $\mathfrak{z}$ iij.

Coquantur ad mellitam consistentiam: cui adde

Flor. sulphuris $\mathfrak{z}$ ss.

Misce fiat Looch.

Ad enumeratos pulmonum affectus, utraq; hæc looch, plerumq; offerre soleo: de quibus utendum præcipio manè, à prandio circiter quartam, horà somni, & noctu primis vigiliis. Præstantissima medicamenta sunt, ad illa, ut diximus, mala. Nullis enim laudibus satis prædicari possunt flores sulphuris, quos addimus, utpotè qui verum pulmonum balsamum sunt, ut alibi in scriptis nostris jam diximus.

Ex commemoratis floribus sulphuris, cum solo butyro, quadam mucagine sem. citoniorum, bisimalvæ aut lini permixtis, addendo quemdam syrup. capilli veneris, violarum, roris solis, aut tussilaginis, ad eodem usus, ut supra bechicum sive loch parabis excellentissimum.

Ad phrissim & exulceratos sive purulentos pulmonum affectus, loch aliud paratu facillimum confici potest, quod potentissimum & summum esse auxilium sæpenumerò in pluribus optimo cum successu expertus sum.

℞ Syrup. de succo hederæ terrestris, nostra descriptionis ʒ ij.

Flor. Sulphuris q. s. ad reducenda omnia in loch.

De quo Empyricis exhibe quater in die, idque ad dies plures, & mira præstabis. Multos profectò desperatos & incurabiles agrotos jam proclamatos, hoc eodem restitimus remedio.

Ad enarrati hederæ terrestris syrupi uncias duas admiscere poteris guttulas 4. vel sex rubini nostri sulphuris, cujus descriptio extat in nostra pharmacopœa spagirica, multis ab hinc annis à nobis edita: ex qua mixtione, medicina securior & promptior in agendo, adversus eodem affectus evadet.

Eodem modo balsamum, butyrum, lac dulce aut cremor sulphuris, cum quodam syrupo mixta, aut per se exhibita, iisdem affectibus singulari & specifica proprietate profunt: quorum omnium præparationem paulò post docebimus. Sulphur enim ritè præparatum verum est pulmonum balsamum, verum bechicum, verum loch, sanum & expertum, omnibus pulmonum affectibus aprum & salutare, quod admirandis suis virtutibus, & effectibus.

Loch illi sano, & cæteris omnibus, quotquot sunt

bechica vulgaria, longè
preferendum
est.

*De confectiōibus aromaticis seu speciebus
aut pulveribus roborantibus, tabellis &
trochiscis. CAP. XX.*

Satis abundè hactenus tractatum est de præparantibus, purgantibus seu vacuantibus, nec non de revellentibus & derivantibus remediis: ordinis ratio exposcit, ut nunc dicamus de iis, quæ facultatibus partium nobilium, animalibus nempe, vitalibus, & nutritioni dicatis, roborandis sive confortandis apta & idonea sunt: nec non de iis, quæ afflictarum partium malignam qualitatem sive intemperiem corrigunt, & variis eandem symptomatis sive accidentibus præter naturam succurrunt ac opitulantur. His autem curationum indicationibus, diversa inserviunt medicamentorum genera, veluti sunt,

1. *Confectiōes aromatica, species sive pulveres cordiales.*
2. *Trochisci.*
3. *Tabella*
4. *Opiata*
5. *Condita*
6. *Conserva*
7. *Omni generis antidoti.*

Ut igitur primæ sectioni nostræ pharmacopœæ colophonem sive finem imponamus: de his tantum enarratis remediis generibus, quæque ex iis maxime necessaria videntur, sive ad vulgarem normam, sive per chymicum artificium sint præparata, adhuc nobis dicendum restat: exordio sumpto a confectiōibus aromaticis, quarum alix calidæ sunt, alix frigidæ, alix temperata.

Calidæ sunt {
Aromaticum Caryophyllatum Mes.
Aromaticum rosatum Gabrielis
Diamargarit. cal. Avicenna
Laticians Rhasis
Diambra Mes.
Diamoschum dulce Mes.
Confectio cordialis Alexandr. Bened.

	} <i>Conf. cord. descripta a Fuchf. 2. compos. med. sect. 4.</i>	
		<i>Diacalamentum Gal.</i>
		<i>Diacinnamomum Mes.</i>
		<i>Dianthos Nicol.</i>
Calidæ sunt		<i>Diagalanga Mes.</i>
		<i>Diabyssopum Mes.</i>
		<i>Diasis Nicol.</i>
		<i>Diatrionpipereon Mes.</i>
		<i>Diacuminum Nicol.</i>
		<i>Diaprassium Nicol.</i>
		<i>Diaxyloaloes Mes.</i>
		<i>Rosata novella.</i>
Frigidæ		<i>Diamargaris frigid.</i>
	<i>Ditragacant frigid.</i>	
	<i>Diapentidium</i>	
Temperatæ	<i>Diatriasantalum</i>	
	<i>Diarrhodon Abbatis</i>	
	<i>Diacurcuma</i>	
	<i>Dialacca maior.</i>	

Hæ sunt confectiones aromaticæ, quæ maximè in usu esse solent, quarum compositionum formulæ aded sunt communes, ut in omnibus dispensatoriis descriptæ reperiantur. Nobis hîc satis erit, singularum tantum proprietates & facultates ordine explicare: ubi videre licebit, alias peculiariter convenire capitis affectibus: alias pulmonum & thoracis, ventriculi, hepatis, lienis, renum, uteri, aliarumq; corporis humani partium morbis.

Aromaticum garyophyllatum præcipuum & singulare roborans est cordis & ventriculi: confert ad nauseam & vomitum: partes nutritioni famulantes à putredine præservat, & ventos flatusque mirificè dissipat.

Aromaticum rosarum auxiliatur imbecillitati ventriculi, juvat concoctionem, stimulat appetitum, & imprimis iis aptum est, quibus ex longo quodam morbo calor naturalis labefactatus, etiamnum post morbum evictum languescit.

Diamargaritum calidum Avicennæ utile perhibetur ad-

tur adversus omnes lipothymias, syncopes & cordis deliquia, & breviter omnes vires collapsas reparat & instaurat: prodest suffocationi matricis, asthmaticis, tabidis: ad cruditates item & imbecillitates ventriculi conducit.

Electuarium lætificans Rhasis valet ad palpitationem cordis: ad omnes melancholice hypochondriacæ species, & quia lætitiâ & hilaritatem adfert, lætificans appellatum est. Falluntur autem ii, qui hujus descriptionis authorem Galenum fuisse opinantur, & idcirco id nominant lætificans Galeni: sicut alibi quoque monuimus.

Diambra & diamosebium dulce, utraq; à Mesuæo descripta, item conf. cordiales tum Alexandr. Bened. tum Fuchsi inter pulveres & confectiones, cordi sunt omnium maximè amicæ & salutares, & iisdem ferè effectibus ac energiis præditæ, laudantur adversus pestilentes omnes affectus, frigidosq; cerebri morbos, paralyfes, vertigines, epilepsias, convulsiones, melancholias: recreant insuper & instaurant facultatem maximè vitalem, robotantq; ventriculum, aliasq; partes nutritioni ancillantes.

Diacalamentum Galeni conducit omnibus thoracis & ventriculi affectibus, a cruditatibus, & causa frigida ortis: mirum in modum attenuat omnes crassos & tartareos humores: dissipat omnes ventos: succurrit febre quartanâ laborantibus: tandemq; menses & urinam movet.

Diacinnamomum Mesuæi, Dianthos Nicol. & Diagalanga Mesuæ: sunt compositiones, quæ ob singularem consensum iisdem usibus adaptantur, omnibus nempe frigidis inserviunt affectionibus, intemperiei cerebri, ventriculi, & cæterarum nutritionis partium: concoctionem juvant: cardiacis item & cordis deliquis subveniunt: & vires exhaustas mirificè restitunt.

Diahyssopum Mesuæi, Diatragacanthum calidum Nicol. & Diarhis Salomonis Nicolai, magna quoque compositionis societate invicem conveniunt: omnibus etiam pulmonum affectibus, ab humoribus frigidis & viscosis subortis opem ferunt, qualis asth-

matum & tussium inveteratarum conditio plerumque esse solet.

Diaringiber Nicolai, & diatrionpipercon Mesuæi, cruditatibus, ventis, & imbecillitatibus ventriculi, opitulatur: attenuant & incidunt humores mucilaginosos tunicis ventriculi adherescentes, aliisque radices agentes: Unde feliciter in febris quartana post generales evacuationes præscribuntur.

Diacuminum & Dianisum Nicolai & Mesuæi, eisdem ambo compositionis ferè, flatibus ventriculi, à crassis & pituitosis humoribus procreatis, discutendis aptissima sunt.

Diathamaram Nicolai, asthmaticis, tussientibus & anhelosis: renunq; porò imbecillitati optimè convenit.

Diaprasium Nicolai, peculiariter inservit ad omnes defluxiones tussim excitantes: ad omnia item asthmata & dispnceas.

Diaxyloaloes Mesuæi exhibetur ad quævis ventriculi incommoda à cruditate prognata quin etiam illud idoneum est ad vermes & corruptos humores ex eodem expellendos; digestionem juvat, & hominis animum exhilarat.

Rosata novella Nicolai, facultatem habet vomitum inhibendi: confert etiam ad imbecillitates ventriculi, & lipothymias sive cordis deliquia, & vires debiles à diuturno morbo contractas, in solidum instaurat.

Diamargaritum frigidum Nicolai, in omnibus febribus ardentibus & pestilentibus, ad cor & facultatem vitalem recteandam, summoperè commendatur.

Diapenidium & diatragacanthum, à Nicolao descripta, ad omnes calidos & acres pulmonum affectus, ad tussim ab humore falso & seroso provocatam, ad anacatharsim, & expectorationem pleuriticis & peripneumonicis promovendam, commodè offeruntur.

Diatrifantalum & diarrhodon Abbatis, idonea sunt ad omnes viscerum nutritioni inservientium, in temperies calidas contemperandas: conducunt ictero,

oppilationi hepatis & lienis: aliisque calidis eorundem viscerum affectibus, quæ simul etiam una eademque opera corroborant.

Dialacca major & Diacurcuma sive diaerocum Mesugi, similes habent proprietates, sicut & eorundem descriptiones parùm a se invicem differunt: in frigidis partium nutritioni dicatarum intemperiebus, ad eorundem obstructions & durities referandas exhibentur: ubi eadem opera simul roborant hepar & lienem, & idcirco omnibus cachexiis & hydropisibus profunt: non parum etiam ad urinam proliciendam apta sunt.

Hactenus de viribus & proprietatibus enumeratorum pulverum sat dictum: quorum descriptionum formulæ petendæ sunt ex antidotariis, in quibus omnes ex veterum scriptis translatae & congestæ reperiuntur. Non enim operæ pretium me fecisse arbitror, si in illis denuò huc transcribendis desudaro: Veruntamen sicut supra, pulveres quosdam purgantes, qui non sunt vulgares, descripsimus, ita hic opus nostrum decorare placet confectionibus sive pulveribus quibusdam cordialibus specificis ad plures affectus, qui vel nostræ sunt descriptionis, vel aliundè nobis à doctis viris communicati, multàquè experientiâ comprobati, digni sunt qui in lucem publicam prodeant.

Tragea ad frigidos omnes capitis affectus.

- ℞ Pulv. Rad. acori ʒvj.
 Coralli preparati ʒij.
 Pulv. Florum calendula
 Betonica
 Stachados
 Anthosana ʒij.
 Coriandri preparati
 Nucis moschata
 Cinnamomi ana ʒß.
 Sem. Anisi
 Feniculi dulcis
 Peonia

*Sileris mont. anis ana ʒiij.**Cardamomi**Caryophyllorum ana ʒj.**Sacchar. anthosais q. suff.*

Ut fiat pulvis gustui gratus; dosis semicochleare argenteum mandè.

Qui ob cerebrum plus æquo humidum & nubilosum plerumque existunt torpidi, segnes & obliuosi: qui porro apoplexiæ, paralyti & soporiferis aliis affectibus sunt obnoxii: præmissa purgatione cum pilulis cephalicis & congruis, singulis matutinis utantur prædicto pulvere, idq; ad dies plures, & non exiguum malileuamen percipient.

Tragama capitale Langii contra vertiginem & apoplexiam.

ʒ *Maiorana**Betonica**Salvia**Rosmarini**Laſendula**Melissa**Stachados ana ʒj.**Nucis moschata**Cinnamomi**Coriandri præp. ana ʒiij.**Cubebarum**Cardamomi**Galanga**Piperis longi*Sem. *Galitrici*Gran. *Pæonia ana ʒj.**Caryophyllorum**Macis**Zedoaria**Zingiberis**Feniculi**Carpobalsami**Xyloalsis ana ʒß.**Sacchari lbj. misce, fiat puluis.*

Tragea ad vertiginem expertum Cratonis.

℞ *Cinabry non factiſij ſed mineralis veri* ℥ ℞.
Coralli rubri præparati
Margaritarum præparatarum ana ℥ ij.
Croci ℥ j.
Fol. auri num. xv.

Omnia terantur ſubtiliſſimè ſupra marmor, & miſceantur: doſis gr. x. xij. vel xvj. cum aqua lili convall. provocat ſudores. Excellens eſt, & multo uſu comprobatum remedium contra vertiginem.

Ad eundem affectum remedium paratu faciliſſimum occurrit, cujus uſu vir quidam magnæ authoritatis, & de tota Gallia perquam optimè meritus, à gravi quadam vertigine ſcoromatica feliciter reſtitutus fuit. Paratur autem ex ſtercore pavonis maſculi, pro maribus, quod ſiccandum & pulverizandum, dein maceretur de coſtacha una per noctem integram in vino albo: omnia per linteum trajecta, exhibeantur vertiginoso idque continenter à novilunio uſque ad plenilunium, aut etiam amplius, ſi opus fuerit. Hujus remedii author eſt quidam ruſticus, qui ex hac cura ſingularem laudem & honorem præ multis aliis clariffimis Medicis reportavit. Unde colligere licet, medicinæ perfectionem tam exquisitam non eſſe, quin in eam in dies quid addiſcere, vel à minimo & abjectiſſimo quovis homine opus habeamus.

Tragea antepileptica Quercetani.

℞ *Essentia corallorum*
Margaritarum ana ℥ iiij.
Vngula Alces vera
Vnicornu ana ℥ ℞.
Salu cranij humani ℥ j. ℞.

Pulv. *Flor. liliorum convall.*
Calendula
Tilia arboris
Anthos ana ℥ j. ℞.

Sem. *Pæonia*

Ruta
Viſci querni ana ℥ ij.
Lapidu bezardici veri

Ambra

Ambra grisea ana ℥j.

Cinnamomi

Cardamomi

Ligni aloës ana ℥j.

Cumphora ℥℥.

Sacchari anthosati q. suff.

Epilepticus, post generalem & congruentem evacuationem, hujus trageæ capiat semicochlear, continuando per integram mensem: quâ sumptâ, statim unam atque alteram unciam nostræ aquæ antepilepticæ, supra capite Decoctorum descriptæ, superbibatur: moxque sudet, & in cæteris bona victus ratione utatur.

Tragea ad omnes pectoris affectus.

℥ *Spec. Diureos*

Diarragacanthi frigidi ana ℥j. ℥.

Pulv. Rad. ungulae caballina

Summitatum hyssopi

Sem. Urtica ana ℥ iij.

Pulmonis Vulpis preparati ℥℥.

Flor. Sulphuris optime preparatorum ℥j. ℥.

Essentia margaritarum

Coralli ana ℥j.

Sacchari violati q. suff. misce fiat pulvis, & sibi velis, elect. per tab. conncinnab.

Excellentissimus est pulvis adversus omnes pulmonum affectus, & ipsum etiam asthma, & spirandi difficultatem: efficax est præterea ad tussim inveteratam, & ipsam etiam phthisim ac ulcera pulmonum.

Tragea antipleurifica.

℥ *Salu. prunella (quem anodynum minerale vocant veri Chymici) ℥ij.*

Pulv. Flor. papaveris rheadis

Coralli rubri ana ℥j.

Sacchari violati ℥℥.

Reducantur in pulverem: dosis ℥ij. superbibendo parum aquæ papaveris rheadis, vel cardui benedicti. Singulare remedium ad pleurisim, cujus eximios effectus ipsis oculis multoties vidi.

Pulvis

Pulvis ad omnes ventriculi affectus mirabilis.

℞ Rad. Aronis preparata, ut docebitur ʒ ij.

*Pulv. Rad. Acori Vulgæ
Pimpinella ana ʒ j.
Oculorum cancri ʒ R.
Cinnamomi ʒ ij,
Salis absinthij
Et Juniperi ana ʒ j.
Sacchari rosati q. suff.*

Conficiatur pulvis gustui gratus.

CAUTIO. Tanta est ventriculi affinitas & conspiciatio cum reliquis totius corporis partibus, ut ex ejus vel minimo errore cætera particula statim in consensum trahantur, & ita infinita propemodum mala procreentur: hinc vitiorum ventriculi medela, complectitur simul plurium aliorum affectuum medicationem. Occasionem horum, quæ dico, mihi præbet admiranda hujus pulveris efficacia: qui licet paratu sit facillimus, nec ex numerosa ingredientium, aut aromatum multitudine prepararetur: exhibetur tamen non tantum ad ventriculum corroborandum, cui propriè convenit, sed etiam ad capitis affectus, ad hemicranias acutissimas, vertiginem, melancholiam hypochondriacam, cachexiam & similes affectus. Ad calculum quoque & febrem quartanam porrigitur: habet enim facultatem de oppilandi hepar, lienem & torum mesenterium, & dissolvendi & liquefaciendi tartarum glutinosum, qui plurimorum morborum causa existit: cui negotio peculiatiter inservit sal pungens & piperinum, quem Aronis radix, quæ hujus medicamenti basis est & fundamentum acredine & mordacitate sua satis representat. Id mihi communicatum fuit à D. Birkmanno medico excellentissimo, cujus jam honorificam alibi mentionem fecimus. Is singulis annis parabat hujus pulveris plusquam sexaginta aut octuaginta libras: tanti eum faciebat ad medicinæ usum, ut & eisdem locum daret inter secreta sua medica, quorum summa abundantia, istanquam unus primariorum medicorum sui seculi disfluebat.

*Melanchol.
Hypochond.*

*Pulv. D.
Birkmanni.*

Preparata.

Preparatio radice Aronice.

Colligenda est hæc radix, dum vix inter dumeta germinare incipit, ac antequam ejus virtus in folia se dispergat, mundanda optimè & lavanda: postea in orbiculos dissecta infundatur cum vino albo, & maceretur in loco frigido per 24. horas vino duobus digitis transversis supernatante; enumeratis horis elapsis, effundatur vinum & separetur per inclinationem: & rursus affundatur novum vinum album, repetitâ adhuc maceratione eadem per 12. horas, ut nimia acrimonia & vis pungens ejusdem salis aronici mitigetur, quæ aliâs tangentis manibus bullas sive pustulas inducit, easque exulcerat. Sed in eo tamen acri sale latet vis illa dissolvens, quæ vero artificio inde eruenda est, hoc est, adeo edulcanda est, ut amplius linguam non pungat acrius ac ipsum piper, citra ullâ exulcerationem: idq; ex gustu facilè percipitur. Radix itaque post macerationem resicceatur ad ignem lentum, in furno videlicet, in quo panificia modò cocta fuerint; dein reducatur in pulverem ad eundem usum ut supra.

Ut eximie hujus radice virtutes clariùs patefiant, obiter tantùm hic addo, ex ea mundata & in rotulas, citra cultrum tamen ferreum, dissecta, & in umbra resiccata, ne quid de sale ejusdem pereat, pulverem cõfici, qui verus domitor & expulsor est veneni arsenicalis cancri, si præsertim ipsi parùm arsenici fixi admisceatur. De quo fusiùs dicetur in secunda sectione hujus operis, ubi de externis remediis tractabimus.

Tragea ad affectus hepatis.

℞ *Coralli rubri præp.*

Spodij

Spec. Diatragacanthi ana ʒ ij.

Pulveris hepatica

Sem. Acetosa

Portulaca

Berberis ana ʒ j.

Crocis martis optimè preparati ʒ ij. ʒ.

Crocis ex oleo sulphuris parati, ut docebitur, ʒ ij.

Conserva ros. è siccis, vel sacchari rosati q. s. buerit.

Misce,

Misce, fiat pulvis: dosis ʒj.

Hic pulvis est admirabilis contra omnes obstructions, imbecillitates & intemperies hepatis, cui pristinum robur reparat: singularis porro aduersus omnes fluxus hepaticos & dysentericos, nec vix ullum præterea contra cachexias, hydropises, icteros præstantius reperitur remedium: sumpto pulvere, post horam bibendum est iusculum.

Nos infra, capite de extractis, docebimus quoque chymicas aliquot præparationes, inter quas dabimus tum croci martis, tum croci, olei acidi sulphuris, præparandi modum, nempe dictum oleum in pulverem & crocum convertendi, qui verum crocum martis representabit: at illius vires multò superabit intervallo.

Quemadmodum supra contra vertiginem, facillimam pulveris ex stercore pavonis præparationem tradidimus: eodem modo quoque alios pulveres ex aliorum animalium excrementis præparandos hic in medium proferemus, qui pluribus diversis affectibus erunt idonei & aptissimi. Hæc quidem remedia, quantumvis facili & simplici artificio, vel à quovis idiota parari queunt: multò tamen certioribus & præstantioribus effectis sese produnt, in pluribus curandis morbis, quàm varii illi pulveres aromatici, qui juxta longas & tædiosas receptarum, ut vocant, descriptiones, scrupulosè nimis fabrefacti in theculis deauratis ad pompam potius, quàm ad verum aliquem usum adseruantur.

Tragea ad icterum.

Horum remediorum unum paratur ex anserculi, qui veris tempore herbis pascitur, stercore seu excremento: hoc collectum, & in sole vel alio loco moderatè calido exsiccatum, pulverizandum est: de quo pulvere exhibeatur ʒʒ vel ʒj. si malum inveteratum fuerit, vel per se, vel cum vino albo. Non est morbus auriginosus, quin hoc medicamine perfectè eradicetur & evellatur, idque in tertia vel quarta ejusdem exhibitione, huic pulveri addere poteris cinnamomi, & sacchari ad libitum.

Ad idem. Summum & certissimum ad eandem icteritiam

ritiam medicamentum est pullorum gallinaceorum, vel gallinatum excrementum album, seorsim collectum, de cuius pulvere manè exhibe ʒ ʒ. & continuando 4. vel 5. matutinis mira percipies. Idem pulvis sumitur ad calculi contritionem & expulsionem, & urinæ suppressionem.

CAUTIO. Nullus hîc miretur summos nec incertos effectus, quos ejusmodi avium aliorumq; animalium excrementa, in prædictis morbis edomandis ostentant. Excrementa enim horum aëreorum animalium, quorum natura est calidissima, tota sunt nitro sulphurea, cujusmodi quoque est columbarum sterces, è quo copiosa nitri quantitas educitur, sicuti alibi enovimus. Unde enarrata hæc excrementa mirificam habent incidendi, attenuandi, & dissolvendi facultatem, virésque simplicium, quibus animalia illa nutriuntur, reservant, quæ in quintas quasi essentias, per digestionem & concoctionem, in horum aëreorum animalium ventribus convertuntur: hinc tam efficaci operandi energiâ, ad plures & diversos morbos excindendos excellunt. Camillus à Camillis, medicus Genuensis celeberrimus, cujus antea à nobis facta fuit mentio, asserbat, coturnicum helleboro vescentium, (quod ipsis, ut quidam scribunt, in alimentum cedit) excrementa, singulari proprietate quadam conferre epilepsis, quod tamen ipse non expertus sum: sed hisce in medium allatis, tantum aliis politiori & exquisitiori ingenio præditis, occasionem præbere volo, ut naturâ & conditione singulorum alimentorum, quibus & pavones, & Anserculi, & Gallinæ pascuntur & nutriuntur, philosophicâ & acutâ meditatione penitiùs examinatis & cognitis, tantorum effectuum ab his excrementis productorum causam & rationem faciliùs comprehendant.

Tragea splenitica.

ʒ. Pulveris rad. aroni, ut supra præparata, ʒ ʒ.
 Carpopalsami
 Xylobalsami
 Zedairiana ʒj.

Pulv. Florum genista

Sem. Nasturtij

Eruca

Cardus benedicti

Feniculi

Anisi ana ʒj. ʒ.

Garyophyllorum

Zingiberis

Cubebarum ana ʒ ʒ.

Cinnamomi ʒj.

Salis fraxini

Tamarisci

Ceterach ana ʒ iiiij.

Sacchari anthosati ad pondus omnium.

Misce fiat pulvis. Dosis duo cochlearia argentea, conducit ad obstructions & scirrhas durities lienis, & ceteros affectus inde promanantes.

Tragea antinephritica & ad colicam
passionem.

ʒ *Tunica interiori Ventriculi gallina, & ster-*
corii albi eiusdem ana ʒ ʒ.

Pulveris pellicula interiori, qua in putamini-
nibus odorum reperitur ʒ ij. ʒ.

Herniaria

Cinnamomi an. ʒ iiiij.

Nucleorum mespillorum ʒ ij.

Sem. Anisi

Feniculi ana ʒj.

Reducantur in pulverem tenuissimum, & misceantur: dosis ʒ ʒ. vel ʒ j. ad summum cum vino albo.

Certiores & multò efficaciores hujus pulveris effectus percipies, in atterendo & expellendo calculo, iis, quos alii plures de milio solis simpl. speciebus electuarii lithontribon Justinii, de cicadis, de lepore combusto & similes vulgares ad calculum comminuendum usurpati prodere solent. Nos descripsimus quidem alibi, in consilio nostro de calculo, varios pulveres antinephriticos: sed præcedenti huic præ aliis tribuimus præstantiæ palmam.

Tragica hysterica.

℥ *Cassia lignea*
Calami aromatici an. ʒ ss.

Sem. *Agni casti*

Pastinaca

Ruta

Paeonia

Anisi

Feniculi ana ʒ ij.

Cardamomi

Macis

Cinnamomi

Garyophyllorum ana ʒ j.

Ficula bryonia ʒ j. ss.

Sacchari anthosati ad pondus omnium.

Misce fiat pulvis. Dosis ʒ j. ss. Prodest albo mulierum fluori, & uteri suffocationi.

Solum semen pastinacæ domesticæ exsiccatum pulverizatum, & ad ʒ ss. cum paucò vino, vel quadam aqua congrua hysterica, exhibitum, peculiare quoque est & specificum medicamentum ad eandem uteri suffocationem.

Tragea granorum albes ad dysenteriam.

Exprimatur succus baccarum sambuci maturarum, tempore videlicet autumnii. Ex quo succo & farina secalina, conficiatur pasta sive massa optimè elaborata, ex qua formentur exigui panes, qui in furno ad biscocti duritiem coquantur, adè ut in pulverem tenuissimum redigi queant: qui pulvis cum eodem succo iterum imbibatur, omniaque denuò reducantur in pastam, quæ in biscocti forma coquatur in furno: idque tertio repetatur. Postremò omnibus probè coctis & reficcatis, fiat pulvis subtilissimus, qui longissimo tempore adservabitur: Specificum est arcanum adversus dysenterias. De eo accipe ʒ j. & nucis moschatae tantundem, mixtis simul omnibus cum ovo parùm cocto incorporentur: & sic omnia sorbenda exhibeantur, vel misceantur cum aquæ nostræ dysentericæ supra descriptæ suff. quantitate, & propinentur.

Hoc remedium appellamus trageam granorum a-

Æs, quo nomine vocabatur is, qui id nobis communi-
cavit, nempe D. Wolfius vir doctissimus, in clytæ Aca-
demix Marpurgensis professor celeberrimus, & illu-
strissimi principis Landgravii Hassiæ Medicus ordina-
rius, cui, sicut & aliis duobus ejusdem collegis, D. ni-
mitum Mosano, & D. Hartmanno viris celeberrimis
& medicis quoq; ordinariis ejusdem illustrissimi Prin-
cipis, adhuc alia plura medica secreta, rara & præclara
accepta ferimus: quorum auctoritate huic operi no-
stro majorem gratiam & ornamentum conciliare vo-
luimus, idq; ob summam illorum erga me benevolen-
tiam, & singularem fraternumq; vicissim meum erga
eosdem affectum.

Tragea ad bronchocele.

℞ Spongiarum vel excrescentiarum spongiosa-
rum, quales in cynobatu nasci solent ℥ ij.

Spongia marina tandundem.

Hæ spongiæ simul reducantur in cineres, ut artis
est.

℞ Cinerum harum spongiarum ℥ j.

Cinerum chartæ leucopheæ combustæ ℥ ij.

Cinnamomi ℥ ss.

Coralli rubri pulverizati ℥ j. ss.

Misce omnia invicem, & fiat pulvis. Cerrissimum &
præstantissimum est remedium ad bronchocele, &
licet hoc malum commune sit tantum certorum lo-
corum incolis, ut Morianis in montibus Sabaudix in-
habitantibus: nihilominus tamen & plures alibi re-
periuntur, puellæ præsertim, quas molestus ille guttu-
ris tumor planè deformes reddit: quibus hoc solo re-
medio, tanquam optimè comprobato, indubiè sub-
veniri potest: unde illud nolui publicæ utilitatis ergo
reticere.

Gutturis tu-
mor.

Modus utendi est, ut enarratum pulverem ad ℥ j. ss.
vel ℥ ij. vel amplius, si velis, injicias in lagenam, vino
albo repletam, & ad dies duos vel tres maceres, ante-
quam eo utaris. Eligat autem æger tempus plenilunii,
& quando luna decrescere incipit, de dicto vino bi-
bat ℥ ij. vel tres, singulis maturinis continuando, do-
nec luna amplius non decrescat, sed crescere incipiat.

Uti.

Ubi desistendum, usq; ad alterum plenilunium, & luna decrecente, vini istius usus iterum per 15. dies repetendus est, si fortè primâ vice non integrè curatus esset. Et sicut luna decrescit, ita tumor paulatim de die in diem imminuetur & absumetur.

Sed priùs utendum erit aliquo purgante eidem affectui congruo, cui instituto medicamenta ex Mercurio parata, omnium sunt accommodatissima.

Pulvis ad omnes herniæ species, & ipsam enterocœlem.

℞ Pulv. rad. consolidæ majoris ℥ ss.

Pulveris herniariae ℥ j.

Pulv. Spongiarum, Cynobatis adnascensium ℥ iij.

Essentia coralli

Essentia perlarum an. ℥ iij. ss.

Magisterij lapidum hamatis ℥ iij.

Spodij

Terra sigillata ana ℥ ij.

Cinnamomi

Feniculi dulcis ana ℥ j.

Sacchari rosati ad libitum, fiat pulvis.

De quo utatur herniosus manè ad plures dies: non neglectis interim perpetuis & commodis ligamentis, ac præsertim balsamo diakibric nostro, summè igneo exsiccante, ac partes membranosas præhumidas & relaxatas contrahente.

CAUTIO. Hoc pulvere multis experimentis cõprobato, graves admodù herniæ sæpenumerò sanatę sunt: Cõmunicatus est mihi a D. Genadio viro celeberrimo & medico Ducis Sabaudie primario. Herniaria quę præcipuis hujus pulveris ingredientibus annumeratur, non citra rationem ita appellata fuit. Eximios enim & singulares effectus in hisce abigendis malis prodit. Idem Genadius cum cibo quoque offerebat ejusdem herniarię pulverem, ipsiq; panis admiscebat. Eadem herba conducit etiã ad calculum.

Possemus quidem in pharmacopœæ nostræ decorationem, hujus generis plura hinc introducere remedia:

dia: sed benevolus lector contentus erit his hactenus enarratis tragicis, sive pulveribus roborantibus, & ad plures affectus comparatis, quos priscorum confectionum aromaticarum catalogo annexos, æqui boniq; consulat.

Ut enumerati pulveres aromatici, nec non alii, gustui fiant gratiores, in electuaria solida, vel tabellas, ut vocant, cinguntur: idq; cum saccharo, in aqua aliqua conveniente prius dissoluto & perfecte cocto, cujus octo vel decem uncis, additur uncia una pulveris, omnia simul decoquendo & commiscendo, ut artis est. Eodem modo parantur tabellæ diattiasantali, aromatici rosati, & reliquæ hujus generis omnes, quæ iisdem medendi scopis, quibus earundem confectiones sive pulveres inserviunt.

Ex iisdem pulveribus formantur quoque varii generis trochisci, uti appellantur, diversis curationum indicationibus apti.

Ex pulveribus purgativis, de quibus supra nobis sermo fuit, finguntur trochisci alhandal, de rhabbaro, de agarico, & similes alii.

Ex confectionibus roborantibus etiam varii trochisci, pro variis intentionibus curativis, quibus illæ inserviant, componuntur.

Horum alii dicuntur *σπαστικοί*, id est, adstringentes, ut sunt trochisci

De spodio

De terra sigillata

De Karabe

Ramich.

Alii corroborant partes nobiles: ut caput roborant trochisci de gallia moschata.

Pectus, trochisci bechici albi, nigri.

Ventriculum plus æquo calidum, trochisci de camphora & diarrhodon.

Fiunt præterea ex iis confectionibus, quas visceribus deoppillandis aptas diximus, trochisci, qui iisdem usibus adaptantur, quique Græcis appellantur

ὀνφρακτικοί

Ad hepatis obstructionem, idonei sunt
trochisci

De Rhabarbaro

De Absinthio

De Eupatorio

De Lacca.

Ad lienis, trochisci de capparibus:

Ad renum verò oppilationem conferunt trochisci de haliacacabo.

Uterum peculiariter spectant trochisci de myrrha.

Horum alii plures occurrunt, sed præcipuos, qui maximè in usu sunt, hic enumerasse sufficit: qui plures volet, videat sect. 8. Antidotarii Mesuari.

De conditis, opiatis & conservis.

C A P. X X I.

VO C A B U L U M conditi duplici significatione, in medicina accipitur, angustâ videlicet, & latâ. In prima significatione denotat compositionem quandam, ex speciebus sive pulveribus robotantibus & conservis, affectibus, quos edomare voles, congruis paratam: idque in forma pulveris grumosi, qui cochleari argenteo porrigitur: huncq; medici moderni propriè dicunt conditum.

In altera verò lata & generali significatione, sumitur pro quovis remedio, quod saccharo, vel melle conditur, sive sint fructus, sive radices aut flores, ut gustum acquirant suaviorem, & conservationi diuturniori aptiores fiant. Unde & ipsæ conservæ hæc ratione inter condita annumerantur: De his vide Mesuarium sect. 1. sui Antidotarii.

Opiate.

Opiatæ eodem modo componuntur ex dictis conservis, & diversis pulveribus, qui variis indicationum scopis, medico propositis, accommodantur: sed illarum consistentia quodammodo mollior est: ob quam causam ipsis aliquot adduntur syrupi. Cùm autem horum amborum remediorum bases existant pulveres, & conservæ, & jam supra de omnis generis speciebus seu confectionibus abundè satis à nobis tractatum sit: ~~supra~~, ut tantùm de conservis dicamus, quas,

quas, quia pauca in iis reformanda nobis desiderari videntur brevissimè perstringemus.

Inter conservas igitur ad partes corroborandas, & *Conservarum differentia.* tollendas morbi malas qualitates; aliæ sunt cephalicæ seu capitales, ad cerebrum, aliæ thoracicæ sive pectorales; aliæ ad cor, ventriculum, jecur, & alias partes nobiles destinatæ.

Capitales sunt, conservæ rosmarini, lavendulæ, calendulæ, majoranæ, melissæ, primulæ veris, pœoniæ, lilii convall. tiliæ arboris, euphragiæ, betonicæ, salviæ.

Harum aliæ specificæ sunt ad apoplexiam, ut conservæ lavendulæ, salviæ, rosmarini: aliæ ad paralysem, ut conserv. florum calendulæ: & aliæ ad epilepsiam, ut conserv. flor. tiliæ arboris, lilii convall. pœoniæ; euphragiæ peculiariter prodest oculorum affectibus.

Thoracicæ sunt, conserv. rad. & flor. tusilaginis, toris solis, enulæ campanæ, hyslopi, flor. violar. capillorum veneris, papaveris rheadis: quarum aliæ conveniunt calidis pectoris affectibus, aliæ frigidis.

Cardiales sunt, conservæ florum borraginis, buglossæ, acetosæ, rad. angelicæ, & corticum citrii.

Stomachicæ sunt, conservæ rad. acori, aurantiorum, menthæ, diacydonium sive cydonia condita: quarum aliæ corroborant eundem ventriculum à cruditatibus aut causis frigidis debilitatum: aliæ ejus tollunt intemperiem calidam: vel minimus pharmacopœæ tyto harum novit differentias, ita ut non opus sit diutius in iisdem immorari.

Conservæ florum cichorii, berberis, tibis, rosarum tubrarum hepatis imprimis succurrunt.

Conservæ de ceterach lieni conferunt.

Conserva symphiti majoris singulari proprietate renum ulceribus prodest: in genere verò omnis generis immoderatas fluxiones sive sanguinis, sive aliorum humorum sistit & cohibet.

Enarratarum conservarum præparaciones non usque adeò magni momenti sunt: ut de iis plura dicere necesse sit.

In capitis hujus decorationem, aliquot tantùm

conservarum preparandarum formulas adiiciemus, quæ non tam tritæ & vulgares sunt: ac describemus insuper compositiones quasdam, ad præcipuos & gravissimos corporis affectus accommodandas, quibus benignus lector jucundè & utiliter perfruetur.

Paradigmatis loco proponemus conservas quorundam florum, radicum, & fructuum, ad quarum normam alias plures licebit componere.

Modus faciendi conservas.

Prima conservarum preparatio, in Germaniæ quibusdam locis tantum, nec ubique usitata est. Comparandum primò est vitrum conservis adservandis aptum, capax & amplum, in quo fiat stratum ex saccharo pulverato ad digiti transversii altitudinem: huic superpargantur flores, qualescunque condire volueris, ad eisdem mensuræ quantitatem: oportet autem flores colligere, tunc cum à Solis radiis illuminati, omni rore & superflua humiditate vacant, dein huic florum strato superinjiciatur novum saccharum, & adhuc alii flores: & ita fiat S. S. S. ultimumque stratum ex saccharo conficiatur. Vitrum corio vel membranâ crassiusculâ optimè clausum, exponatur in æstate ferventissimo Solis ardori per tres septimanas, vel unum mensem, quo temporis spatio materia duriuscula reddetur, & optimè condietur diuque reservabitur.

Sic quoque conservæ parantur ex omnibus floribus purgantibus: ex rossis pallidis, violis, floribus perficæ arboris, floribus centaurii, & hyperici, & prunorum sylvestrium: quæ purgabunt, & infantibus, aliisque, qui à portionibus medicis plerumque abhorrent, commodè exhibebuntur.

Altera conservarum preparatio, quæ non gregaria est aut communis, & quæ flores non solum integri permanent, sed suos insuper colores, odores & sapes totos conservant, (res sanè perquam eximia & elegans) sit ut sequitur.

Alius modus paratur.

Accipe florum, (quoscunque ad conservas parandas volueris) optimè mundatorum & exsiccatorum $\frac{3}{4}$ iiii. misce cum sacchari calidi, & ad perfectionem decocti (sicut decoqui solet saccharum rosatum) lb. j. idem saccharum cum admixtis floribus denuò bulliat ad ignem, donec

donec perfectè coctum apparuerit : cuius perfectio-
nis signum est, dum ejectum cum spatula, bracteas
quasdam & veluti folia facit : tunc vas æneum, quo
materia continetur, ab igne removeatur, rotula con-
tinuò commovendo, donec in pulverem reducatur
saccharum, & additi flores ab eo separabiles, & nihilo-
minus in conservam conditi existant, integros adhuc
conservantes suos colores, odores & sapes. Hæc est
altera conservarum omnium florum preparatio, quæ
prout ex saporis qua fruuntur bonitate facile colligi-
tur, cæteris vulgaribus, longè præstantior est, ex sim-
plici contusione & mixtione preparatis: sit autem hoc
modo:

*℞ Florum selectorum, mundatorum & contuso-
rum lb j.*

Sacchari triti lb ij.

Omnibus simul contusis & mixtis, fiat conserva.

Usurpamus ad condiendos fructus & radices aliam
viam & methodum : Sed ex elegantioribus & ad me-
dicum usum præstantioribus, unam atque alteram
tantùm in medium proferemus formulam : ne gulæ
potiùs gratificandæ, quam medicinæ amplificandæ
gratiâ, hujuscemodi cupediarum delicias, hic intro-
duxisse videamur: quæ magis mulierculis, quam phar-
macopœis tractandæ conveniunt, nec quicquam nisi
vulgariùs & commune suscipiunt.

Proponemus exempli gratiâ ex fructibus, citria, li-
monia, & aurantia : & ex radicibus, radicem angelicæ :
idque ob singularem horum omnium virtutem & præ-
stantiam, quâ ad varios usus excellunt : ad medicinam
quippe summoperè laudantur, cum ex iis pharmaca
ad cordis aliarumq; partium corroboracionem, & pe-
ctus præservacionem componantur.

Accipiatur igitur unum atque alterum malum ci-
trium summè flavum, de cuius cortice, qui omnium
maximè sulphureus, odoratus, & cordialis existit, scal-
pro apto deradatur omne flavum in eius superficie :
quantitas rasuræ ex quolibet malo citrio (etiam satis
magno) collectæ, erit ad summum ʒ ʒ.

Hæc rasura ut subtilior & delicatior evadat, optimè
contun-

contundenda est in mortario marmoreo, adeò ut planè fiat impalpabilis: imò si ita videbitur, instar ipsius cassiæ per cribrum transmittatur.

Sacchari lb. una, paucâ aquâ rosarum dissoluti, instar sacchari rosati, hoc est, ad perfectionem coquatur, in quo sic benè cocto misce rasurâ prædictæ citri $\frac{3}{4}$ j. saccharum adhuc parùm bulliat, rasuram cum eodem optimè permiscendo; dein effundantur omnia, ut in conserva rosarum è siccis fieri solet, & sic erit conserva citri, suavissimi & jucundissimi saporis.

Hæc est prima illa methodus conficiendi conservas ex citriis, limoniis & aurantiis, hoc est, ex eorundem corticum rasuris. Rasura aurantium amarior quodammodo est cæteris, unde per diem unum atque alterum maceranda est in vino albo: dein linteolis optimè extergenda: ad cujus unciam unam adiiciatur sacchari perfectè decocti, ut supra, libra una.

Reliqua corticum pars carnosior, succis sive medullis interioribus separatis, (separantur autem facili momento) bulliat in aqua vel sola, vel paucò vino albo permixta, per horam unam atque alteram, donec ex tactu, mollissima & probè cocta judicetur: dein separatâ aquâ, cortices hi, quorum superflua humiditas linteolis exquisitè extersa fuerit, in mortario marmoreo contendantur, & per setaceum traiciantur. Ad libram unam sacchari ad perfectionem decocti, adde quatuor uncias pastæ horum corticum: omnibus simul optimè mixtis & contusis, coquatur ad ignem lentum, donec pasta vasculo æneo non amplius adhærescat: dein supra chartam madidam effundatur, ad formandas inde, si velis tabellas, aut rotulas in forma biscotti. Hoc conditum est singulare cordiale, nec tanto calore præditum est, ac illud alterum de rasura eorundem fructuum.

Ut ejusmodi conservæ gustui gratiores, magis cordiales & medicamentosæ fiant, ad enumeratæ atriusque pastæ unciam unam, addatur cinnamomi optimè pulverizati $\frac{3}{4}$ j. moschi gr. xii. ambre gr. viij. pastæ insuper ab igne remotæ, & jam effundendæ adiciantur adhuc olei anisi gutt. decem vel duodecim, olei garyophyl-

Confer. ex citriis, limoniis,

ryophyllorum guttulæ quatuor. Et sic habebis conservam, & palato gratissimam, & ad cor, aliâsque nobiles partes corroborandas utilissimam. Eadem quoque contra pestem est optimum præservativum, si singulis matutinis, antequam domo exeas, parum de ea sumas.

Ad radicum condituram, eâdem ferè methodo progrediendum est. Verbi gratiâ: Accipe rad. angelicæ, quantum voles: coquatur in aqua, donec optimè contundi & in pastam redigi possit, hujus pastæ per setaceum trajectæ unciis duabus adde:

Confectionu alkermes ʒ ij.

Confect. de hyacinto ʒ j.

Corallorum præparatorum

Margaritarum præparat. ana ʒ ss.

Pulveru lapid. bezoardici veri ʒ j.

Ambra gr. xij.

Omnia simul mista, & in sacchari cum pauca aqua cinnamomi dissoluti, & ad perfectionem cocti ʒ. x. vel xij. injecta denuò coquantur, donec pasta non amplius adhæreat vasculo æneo, quam supra chartam humectatam, aut lapidem marmoreum effundes, redigensque in eam quam volueris formam. Ad pestem excellens præservativum: de quo singulis matutinis unius drachmæ pondere intrò assumendum est: sed hæc medicina divitibus assignatur. Solam etiam, si velis, & simplicem radicem angelicam coques, & in pastam reductam condies eâdem sacchari proportione, quâ supra in conservis fructuum, servatâ. Ad eundem quoque modum Zedoaria sola condiri potest. Et hujusmodi condita ad pestem, pauperibus inservient.

Præservativum contra pestem singulare.

Ad enarratarum conservarum normam, multas alias componere licebit, ad diversos corporis affectus, pro vario pulverum & cordialium rerum additarum discrimine.

Quoniam autem conservas bases & fundamenta esse diximus remediorum, quæ vulgò dicuntur opiatæ & condita: ad finem hujus capituli singulorum, opiatæ ad cerebrum, & conditi ad cordis roborationem, aptissimorum formulam annectemus.

Opiata

Opiata capitalis.

℞ Conser^o. flor. anthos

Salvia

Betonica

Calendula ana ℥ j.

Conser^o. anacardina

Diacastores

Diacori ana ℥ ℞.

Spec. Diamoschi dulcis

Diambra ana ℥ j.

Cum syrupo conservæ citri fiat opiata: de qua capiendum ad molem nucis avellanæ.

Ad epilepsiam, addenda sunt, conserva peroniz, viscum quernum, unguia alces, sal crani humani, & similia, huic malo specifica. Sic ad varias indicationes curativas, varianda sunt ea, quæ adduntur. Ad corroborandas enim partes nobiles, veluti ad cor, adicienda sunt cordialia, ad stomachum stomachica, ad hepar hepatica, & sic de cæteris idem esto iudicium: addendo simul parùm syrupi, ut remedium, formam electuarii liquidi, opiata dicti, acquirat. Eodem modo conditum parabitur, miscendo nimirum, & crasso modo cõtundendo conservas, cum pulveribus & confectionibus cordialibus, sicut ex seq. formula patebit.

Conditum ad cordis roborationem.

℞ Conservarum corticis citri, ut supra conditi

℥ j.

Conser. Flor. buglossa

Violarum ana ℥ ℞.

Conser^o. Alkermes ℥ j. ℞.Conser^o. Liberantis

Cordialia

Elect. De gemmis ana ℥ ℞.

Spec. Aromat. ros.

Dianthos ana ℥ j.

Coralli preparati

Margaritarum preparat. ana ℥ j.

Ossis de corde cervi

Unicornu ℥ j.

Lapidis bezoardici ℥ ℥.

Ambr. gr. x.

Aliquot auri folia.

Contundantur omnia : misceantur, & fiat conditum. Exhibeatur ex cochleari : Conducit ad omnes lithomyias, cordis deliquia, febres pestilentes, & ipsam pestem. Ad eundem modum poterunt infinita alia, ad plurimas medendi intentiones concinnari.

De antidotis liquidis roborantibus, & ad multos morbos curandos, nec non ad pestem conducentibus. CAP. XXII.

ANTIDOTI vocabulum græcum est, & perquam generale : idemq; significat, quod apud Latinos *Electuaria*, quasi dicas selectiora & præstantiora remedia, quibus conservatur valetudo prospera, & depellitur adversa.

Al. preservativa sive remedia contra venenum.

Hoc remediorum genere comprehenduntur electuaria mollia purgantia, & confectiones sive tragææ aromaticæ, ac cordiales, de quibus jam egimus : nunc ergo dicendum tantum restat de iis, quæ in consistentia molli, ad diversos usus sunt accommodata.

Hujusmodi antidotorum, in genere sic dictarum, numero continentur

Aurea Alexandrina

Confectio anacardina

Diamoschum dulce & amarum

Diatorum

Elect. Diapæonia

Differantia.

Quas generatim frigidis tantum cerebrum affectibus convenite dicimus. Nimis enim longum foret, ac nullius ferè commodi, omnium proprietates, quæ ipsis attribuuntur, sigillatim enumerare, quandoquidem earundem usus non sit adeò frequens in plerisque officinis.

Ad pectus confert electuarium resumtivum.

Ad cordis corroborationem summè cōmendantur.

Confectio de hyacintho

Confectio alhermes

quæ ubique maximè in usu esse solent.

Ad ven-

Ad ventriculum.

Electuarium ex citro Mes.

quod calefacit stomachum. Ad eundem refrigerandum
conducit.

Diacrydonium, itēque

Mesa cydoniorum.

Ad hepatis oppilationem, frigidamque eius intem-
periem, & ad icterum prædicantur

Diacostum

Diamorusia

Confectio ragedfeni

Ad obstructionem & duritiem lienis, aliâq; eiusdem
vitia valent

Elect. è scoria ferri

Diacapparis

Triophyllon Nicolai.

Ad hystericas affectiones, & ad calefaciendum præ-
sertim uterum, efficacia sunt.

Elect. Ducis

& ex asa

Ad partes genitales, & copiosi seminis fecundita-
tem, valde laudantur.

Diasatyriion Nicolai

Et Diasatyriion Mesuæi

Ad omnes quarumlibet corporis partium affectio-
nes frigidas & melancholicas, prodest Tryphera ma-
gna, specifica in primis malis muliebribus à frigidita-
te natis: colorem præterea corporis floridum, elegan-
tem & delicatum efficit: unde etiam nomen Tryphe-
ræ, hoc est, delicatæ obtinuit. Alvi quoque & mensium
fluores immodicos sistit.

Tryphera major Phenonis Mesuæi, ventriculum,
hepar, cæterasque partes nutritioni dicatas corrob-
rat.

Tryphera Saracenicæ Mes. coctionem ventriculi suo
calore iuvat, humores in ventriculo putres & crudos
absumit, flatûsque dissipat.

Omni inflammationibus opitulatur Tryphera
Persica Io. Damasceni: valet ad omnes febres acu-
tas, ad omnem hepatis & ventriculi intemperiem, &
morbis

morbis omnibus ex humorum uisione factis auxiliatur.

Omnes capitis catarrhos sistit Diacodion Mesuræ.

Dysentericis & lientericis fluxibus succurrunt & medentur Mychleta Nicolai, & Diacodion Actuarii.

Ad flatus omnes discutandos & colicos dolores sedandos, prodest electuarium de baccis lauri.

Ad renum calculos comminuendos & atterendos, & ad nephriticis dolores, confert Elect. Justinii, Ducis, lithontribon, elect. de cicadis Manilii, de lepore combusto Montani, nephrocatharticum Nicolai.

Elect. Guidonis, quod alij electuarium contra pestem vocant:

Elect. contra pestem Ferdinandi Imperatoris:

Elect. de ovo Maximil. I. Imperatoris.

Diascordium Hier. Fracastorei

Hæc quatuor enumerata, remedia sunt singularia contra pestem, tam præservativa, quam curativa, eademque ab infantibus & prægnantibus, quæ aliàs à theriacæ usû arcentur, tutò, extrâque periculi aleam, intus assumi possunt.

Sed satis erit nobis, in capitis hujus ornamentum quasdam duntaxat antidotos adjungere, quæ principalibus & nobilibus corporis partibus roborandis aptæ, & gravissimis earundem affectibus, quibus infestari solent, specificæ sunt.

Cùm autem inter cætera mala, quæ corpus humanum exagitant, nullum existat gravius peste, humano generi tanquam in singularem pœnam à Deo immisâ, cujus horrenda sævitiâ hoc ipso anno, (dum in manibus elaborandum hoc præsens opus aggrediebar,) nec pepercit & amplissimæ & populosissimæ urbi nostræ Pariensî: ad Antidota quædam huc inferenda me accingam, ad hujus tam immanissimi mali, tum præcautionem, tum sanationem utilissima, quæ partim nostro labore inventa, partim nobis aliundè à doctissimis quibusdam viris communicata, certissimis experimentis comprobavimus.

Antidotus cephalica major.

℞ *Extracti cephalici majoris* ℥ij.

℞

Magisterij

Magisterij cranij humani ℥j.℞.

Salu cranij ℥ij.

Essentia castorei ℥iiij.

Spec. Diambra

Diamoschi dulcis ana ℥j.

Ol. Garyophyllorum

Nucis moschata, chymicè extractorum ana
gutt. x.

Syr. Conseruæ citrij q. s.

Ut fiat antidotus, vel electuarium mollis consisten-
tiæ: dosis ℥j. Formabis inde, si voles, exiguam pilu-
lam: aut de ea parum dissolves in aqua cephalica, mor-
bo, qui expugnandus est, congruente. Hæc antidotus
juvat imprimis ad omnes cerebri affectiones, eiusque
substantiam, facultatem animalem mirificè corrobo-
rat: prodest apoplexiis, paralytibus epilepsiis, vertigi-
nibus: nimis que vaporosos, qui in sublimi cerebri re-
gione suspensi, somnolentiam, torporem, & stupidita-
tem plerumque inducunt, dispellit & discutit: memo-
riam roborat: oculorum hebetudinem acuit: ad au-
rium tinnitum, & surditatem confert: & humores len-
tos ac crassos, tanquam horum malorum causas ante-
cedentes extenuat & dissipat: sed generalium tamen
usus semper præmitti debet.

CAUTIO: At novam hanc formularum præscri-
ptionem, quæ ab extracto majore cephalico, & à ma-
gisteriis & essentiis sumit initium, fortè quis mirabi-
tur, & in eructo horum verborum sensu, Oedipo opus
esse contendet: Cui ut satisfaciat, paulò post dabimus eo-
rundem remediorum amplas & peripicuas descrip-
tiones: & describemus cap. de extractis magisterium cra-
nii humani, & essentiã castorei: & cap. de salibus præ-
parationem salis cranii. Ne tamen quemquam fors
offendat quamtulacunque laboris molestia, hic com-
positionem extracti huius maioris delineare, æquum
esse duximus, ut postquam sicut hic præcipua capitalia,
& ea, quæ cerebri affectibus gravissimis sunt specifica
& appropriata, non omissa esse constiterit, simile fiat
iudicium de cæteris extractis, paulò post describendis,
quæ pariter reliquis nobilibus partibus confirmadis,
earum

earum intemperiebus corrigēdis, morbisq; & sympto-
matis indè contractis edomandis, accommodabimus.

Extractum igitur cephalicum maius
præparatur.

Cum rad. acori

Pæonia

Visco querno

Ligno aloës

Baccis juniperi

Sem. pæonia

Ex quibus omnibus contusis & invicem mixtis, fit
extractum, ut docebimus. Item extractum ex aroma-
tibus elicitur, nempe ex

Cinnamomo

Garyophyllis

Macis

Nuce moschata

Cardamomo, &

Fructibus anacardorum,

nec non ex floribus

Anthos

Salvia

Primula Veris

Pæonia

Calendula

Betonica

LaVendula

Stæchados Arab.

Flor. lilij convall.

Euphrasia

Tilia arboris

Ex triplici horum extractorum seorsim præparato-
rum genere fit (per mixtionem) extractum unum ma-
ius, hoc est, ex his omnibus elicitur una vera & essen-
tialis agendi operandiq; virtus, quæ tanquam nucleus,
cortice suo longè præstantior & nobilior existit: sicut
quilibet, nisi fortè ingenii stupiditas & crassities ob-
stet, facile colligere potest: ex quo maiore extracto, ad-
ditis magisteriis, essentiis, & aliis remediis commemo-
ratis, cõponitur prædicta maior antidotus. Antidotus

cephalica minor in sui compositionem recipit tan-
 cum extracta herbarum & florum melissæ, betonica,
 pœoniæ, salviæ, rosmarini, & extracta quorundam se-
 minum & aromatum cephalicorum: quæ præparatio
 nec tam exacti, difficilis, & laborosi est artificii, nec ad
 tot tantosque cerebri affectus est efficax, ac altera illa
 antidotus maior: velut statim ex diversa utriusq; com-
 positione elucescet. Hinc in illis idem æquè statuimus
 discrimen observandum, ac in cæteris minoribus:
 quas, ut videre licebit, reliquis corporis partibus no-
 bilibus adaptabimus: ubi non tam exquisitis artis ri-
 tibus, nec tot impensis, nec etiam tam longo tempo-
 ris spatio opus est, ac in majoribus istis, quas ditioti-
 bus tantum dicatas volumus: sunt minores, tenuioris
 fortunæ hominibus: quod tantum obiter monere pla-
 cuit.

Præparationes extractorum, essentiarum, magiste-
 riorum, & salium, ex quibus antidota nostra compo-
 nimus, ad calcem hujus primi pharmacopœæ nostræ
 libri, uti modò dictum est, facili methodo & ordine e-
 docebimus. Hoc etiam obiter notandum est, antido-
 tos ejusmodi diuturnæ ad servationi, præ reliquis vul-
 garibus, longè aptiores esse. Sequitur nunc descriptio
 sive formula antidoti nostræ cephalicæ minoris.

Antidotus cephalica minor pro gregariis.

℞ *Extr. minoris cephalicæ* ℥ iij.

Diacori

Confect. anacardina ana ℥ ij.

Ol. de nuce moschata ℥ j.

Misce: dosis ℥ ℞. vel ℥ j. manè

Cerebrum nubilum serenat, omnibusq; frigidis i-
 plius affectibus conducit: totam massam sanguinis
 spiritusque præsertim animales reddit puriores & te-
 nuiores: inde ad restaurandos omnes sensus tam in-
 ternos, quàm externos, ac memoriam præsertim, miti-
 ficè confert.

Antidotus thoracica major pro di-
 tioribus.

℞ *Extracti majoris thoracici* ℥ iij.

Extracti pulmonum Sulph

℞ Leporis in Sicem preparati ℥ j.
Butyri seu lactis sulphuris ℥ ℞.
Rubini sulphuris terebinthinati ℥ j.
Syrupi hadera terrestris q. suff.

Fiat antidotus : dosis ℥ j.

Præparationem extracti nostri majoris thoracici, necnon extracti pulmonum vulpis & leporis: butyri item sive lactis sulphuris, eiusdemq; balsami sive rubini, infra descriptam reperies. Præparantur enim diversis operationum methodis: omnia tamen & singula maximè opportuna & specifica sunt deploratis pulmonum affectibus, ut sunt phthisis, empyema, asthma, dispnœa, & orthopnœa: in quibus desperatis & ferè incurabilibus morbis extirpandis, mira præstabit antidotus nostramajor.

Antidotus thoracica minor pro gregariis.

℞ Extracti minoru thoracici ℥ ij.
Flor. Sulphuris optimè preparatorum ℥ ij.
Spec. Diaveos simpl. ℥ j.
Spec. Diatragacanthi frig. ℥ j. ℞.
Pulmonu vulpis vulgari modo preparati
Elect. resumptiva
℞ Diapapaveris ana ℥ iiij.
cum syrupo violato fiat Antidotus.

Dosis ℥ j. ℞. vel ℥ ij.

Valet etiam adversus omnem thoracis noxam: lenit, humectat & confortat pulmones, ad anacathasim conciliandam: semper prodest tussiculosis, & puruleata extussientibus mirificè succurrit: itemque extenuatis & hecticis: defluctiones etiam sistit & somnum conciliat.

Antidotus cardiaca major pro ditioribus.

℞ Extracti cardiaci maioru ℥ iiij.
Magisterij corallorum
Magisterij hyacinthorum ana ℥ ij.
Essentia fructuum anacard. ℥ ℞.
Essentia croci ℥ ij.
Essentia camphora ℥ j.
Lapidis bezardici veri

Vnicornu ana ʒj.

Ambra grisea ʒʒ.

Ol. corticu citri

& cinnamomi chymicè extractorum, ana gutt. xij.

Aqua theriacali cardiaca, Vel elixiris Vita q. suff. ut fiat antidotum: dosis ʒj.

Admirabilis est hujus antidoti efficacia aduersus omnes cordis affectus, syncopes, lipothymias, cardiacas. Tuetur cor ab omni veneno: estque præstantissima medicina tam ad præseruationem, quam ad curationem pestis, siue interiùs assumpta, siue exteriùs in forma epithematis cordi appositæ: dissolvendo unam atque alteram drachmam hujus antidoti, in quadam aqua theriacali aut cordiali.

Antidotus cardiaca minor pro gregariis

ʒ Extracti minoru cardiaci ʒiij.

Confect. de hyacintho

Confect. alhermes ana ʒiij.

Elect. de gemmis

& Dianthos ana ʒij.

Diambra

Diamoschi dulci ana ʒj.

Margaritarum preparatarum

Corallorum preparatorum,

Offis de corde cervi ana ʒj.ʒ.

Trachiscorum diaribodon, & de

Camphora ana ʒʒ.

Syrupi conferda citri q. s.

Et fiat antidotus: dosis ʒj.ʒ. vel ʒij.

Utilis est ad eosdem cordis affectus, sed virtutem tam potentem & efficacem non habet, ut prior.

Antidotus stomachica maior pro ditioribus.

ʒ Extracti stomachici maioris ʒij.

Extracti tunicarum interiorum Ventriculi gallina

Extracti baccarum iuniperi

& myrobalarum omnium ana ʒʒ.

Rosata novella ʒj.

Oleum nucis moschatae chymicè extracti ℥℥.

Oleorum Caryophyllorum

*Et corticis citrii, chymicè etiam extractorum
ana ℥j.*

*Cum syrupo corallorum fiat antidotum : dosis
℥℥.*

Omnibus stomachi vitiis & imbecillitatibus opitulatur, eumq; corroborat adversus vomitum, & omnem intemperiem frigidam, à pituitosis & mucilaginosi humoribus, tunicis ejus inhaerentibus, ortam : inde cruditates tollit, flatus & ventos dissipat, & unâ eademq; operâ ciborum concoctionem mirificè juvat.

Antidotus stomachica minor pro gregariis.

℥ *Extracti stomachici minoris ℥ij.*

Spec. Aromatici rosati ℥ij.

Elect. Diagalanga

Dianisi

Diacinnamomi ana ℥ij.℥.

Ambra grisea ℥j.

Cum syrupo cons. citrii, vel de mentha fiat antidotum.

Dosis ℥j. vel ℥j.℥.

Praestans quoque est ad omnes ventriculi affectus, à frigida causa productos.

Si roboratione & adstrictione simul opus est, sicut usus in diarrhœis postulat radiices mive coroneorum, electuarii de sorbis, & de baccis myrti, quantum volens.

Antidotus hepatica major pro ditioribus.

℥ *Extracti hepatici majoris ℥iij.*

Extracti santalorum ornatum ℥vj.

Extracti chelidonia ℥℥.

Extracti hepatis vituli ℥j.

Arcani tartari ℥ij.℥.

Magisterij corallorum ℥iij.

Olei sulphuris in crocum conversi, ut docebitur ℥j.

Olei martis ℥j.

Syrupi corallorum q. suff.

T

Ut fiat

Ut fiat antidotus: dosis ℥ j. per se, vel cum jusculo, vino, aut liquore aliquo convenienti.

Hermetici nobis veniam dabunt, quod ipforum arcanis, & magisteriis, ad Dogmaticorum pharmaco-pœam expoliendam & illustrandam, utamur, hûc me impellit aliorum remediorum inopia: quandoquidem hoc, non præstantius occurrat medicamentum ad corroborandum hepar & facultatem naturalem, quam instaurat & confirmat adeò, ut iis, qui ex hepatis imbecillitate proclives sunt ad hydropisum (utpote dum sanguifica ejus vis vitata, serolos tantum generat humores, unde istius mali scaturigo & fons permanat) præsentissimum inde auxilium & levamen percipiant, sicut & omnes cachectici & icterici. Idem remedium specificâ suâ proprietate jecur quoque liberat ab humorum infarctu: omnibusque prodest dysentericis, lientericis, & fluxibus hepaticis: ejus quoque efficacia summa, nullo satis encomio potest prædicari, uti abundè id testabuntur suspiciendi ejusdem effectus. De præparatione omnium enarratorum extractorum, ut magisterii corallorum, aliorumque similibus remediorum specificorum, in prædictam antidotum ingredientium, & neutriquam vulgarium, infra ad finem hujus libri dicetur, ut jam supra promissimus.

Antidotus hepatica minor pro gregariis.

℥ Extracti hepatici minoris ℥ iij.

Trochisc. Diarrhedon

Coralli præparati ana ℥ ss.

Trochiscorum de eupatorio

Trochiscorum de rhabarbaro ana ℥ ij.

Spec. Dialacea maioris

Diacurcuma minoris an. ℥ iij.

Croci martii optimè præparati ℥ ij.

Tinctura rosarum q. suff.

Ut fiat antidotus: dosis ℥ j. ss. vel ℥ ij.

Excellentissimum est ad omnem debilitatem & obstructionem hepatis: unde provenire solent hydropes, cachexiæ, fluxus hepaticus, & similia plura mala: sed tamen vi & præstantiâ non accedit ad priorem antidotum majorem. Communi cum plebetule & vulgo,

vulgo, tantummodo debentur communia & vulgaria remedia.

Antidotus splenitica major.

- ℥ Extracti splenitici majoris ℥ ij.
 Extracti lienis bovis ℥ j. ℞.
 Extracti seu fecularum Aronis ℥ ij.
 Salis ceterach
 Salis fraxini ana ℥ j. ℞.
 Croci martini cum sulphure preparati, ut artis
 est ℥ iij.
 Vini chalybeati q. suff.

Ut fiat electuarium: dosis ℥ ℞. vel ℥ j.

Nobilis est & bona ad omnes durities & oppilationes lienis, & totius mesenterii: & ad quævis vitia ac symptomata, quæ inde promanare queunt: veluti sunt cachexia, febres quartana, icterus niger, suppressiones mensium, & similia.

Antidotus splenitica minor.

- ℥ Extracti splenitici minoris ℥ iij.
 Elect. Diacapparis ℥ ℞.
 Elect. scorie ferri ℥ vj.
 Diacusti ℥ ij.
 Diatriampipereon ℥ iij.
 Syrupi de pomis redolentibus q. suff.

Ut fiat antidotus.

Conducit quoque ad splenis durities & obstructiones: & imprimis ad febrem quartanam.

Antidotus nephritica major.

- ℥ Extracti majoris nephritici ℥ ij.
 Extracti oculorum cancri
 Extracti testarum odorum ana ℥ ij.
 Magisterij lapidis Iudaici
 Magisterij lapidis lyncis ana ℥ j.
 Oles terebinthina guttularum xx.

Misce fiat antidotus: dosis ℥ ℞. vel ℥ j. ad summum cum aqua antinephritica, vel cum vino albo.

Admirandum remedium ad attritionem, comminutionem & expulsionem calculi renum, & ad omnem daturitiam retentionem: provocando statim urinam. Parum tantum de ea antidoto capiendum est. In fortissima

tissima enim urinae suppressione sufficiunt duo vel tria grana ad summū solius magisterii lapidis Judaici, vel lapidis lycis: tantā penetrandi vi & potestate hujusmodi pollent medicamina. Nulla enim ischuria aut urinae suppressio tam fortis erit, quin prædictā antidoto solvi & evinci queat. Methodus autem horum extractorum & magisteriorum præparandorum, inferius suo tradetur loco.

Antidotus nephritica minor.

℞ *Extr. nephritici minoris* ℥ iij.

Pulv. pellicula interna testarum oavorum
Pellicula interna Ventriculi gallinarum ana
℥ ij.

Salis resta bovis

Salis prunella ana ℥ j. ℞.

Succi limonum q. s.

Ut fiat antidotus: dosis ℥ ℞. vel ℥ j.

Antidotus hæc excellentissima quoque est ad eodem effectus, ut prior: nisi quod operandi effectus ostendet paulò debiliores & tardiores: cuius usus quoque est in extremis malis, hoc est, quando à calculo, arenulis, & simili materia tartarea utrorūq; renum facta est obstructio, adeò ut urinā penitus suppressa, eger præ angore & dolore, perpetuum emitat clamorem, & in summo vitæ discrimine versetur. Hujus nihilominus antidoti nephriticæ minoris experimentum fieri potest, utpote quæ ad supra enumeratos effectus longè profectò efficacior, existit, quàm electuar. Justinii, lithontribon, de cicadis, & similia nephritica remedia vulgaria, quorum supra mentio facta est. Quid per sal prunellæ intelligatur, etiam supra declaratum est.

Antidotus hysterica.

℞ *Extracti hysterici majoris & minoris ana*
℥ iij.

Extracti vulvæ seu matricis leporis ℥ j.

Extracti seu facula bryonia ℥ ℞.

Extracti castorei ℥ ij.

Oles gagatis cum colocathare redistillati & rectificati ℥ ℞.

Olei succini flavi ℥j.

Nepenthes nostris hysterici ℥j. ℞.

Syrupi cinnamonis q. suff.

ut fiat antidotus: dosis ℥j. vel ℥℞. cum jusculo vel liquore aliquo convenienti.

Mirabilis est in genere ad quævis matricis vitia: in specie verò medetur omni uteri præfocationi, sive epileptica, sive alterius generis: albis item mensium fluoribus, cruditatibus, flatibus, & doloribus, inde excitatis, confert: sterilibus etiam prodest ad conceptionem & prolis fecunditatem: si nimirum extractum secundinæ de fecunda quadam muliere addideris: de cuius præparatione, sicut & de matricis leporinæ præparanda modo, suo loco, agetur.

Posteaquàm igitur de antidotis, quæ principibus corporis partibus roborandis, morbisq; & symptomatis, quibus eadem defatigantur, expellendis aptæ sunt & idoneæ, hæctenus diximus: superest, ut antequàm huic capiti finem imponamus, promissi nostri memores simus, & nunc de antidotis, tam ad præcautionem, quàm ad curationem pestis, si inter nos torrè tam horrendum malum, divina permissione grassètur, aptis & accommodis dicamus. Et quamvis ad eandem intentionem remedia alia, ut aquas theriacales, syrupos, confectiones & electuaria sicca, jam descripserimus: visum tamen fuit, eorundem catalogo, quædam adhuc antidota annumerare: siquidem antidoti vocabulum propriè sumptum, nihil aliud significat, quàm medicamentum venena pellens & abigens.

Antidotus maior contra pestem.

℥ *Rad. Angelica*

Zedoaria

Scorzionera

Tormentilla

Petasitidis

Santalæ rubei

Lignæ aloës ana ℥iii. *Vel quatuor.*

Ex his omnibus crasso modo contusis, fiat cum succo limonum extractum, ut artis est, & cap. de extractis docebitur.

I T E M.

I T E M.

- ℞ Corticis citri ꝑ̄ iij.*
Sem. Cardui benedicti
Ruta
Acetose
Baccarum iuniperi
Fol. Dictamni
Cinnamomi
Mactiana ꝑ̄ ij.
Flor. Rosmarini
Buglossa
Hyperici ana ꝑ̄ ij.
Spec. De geminis
Diambra
Diamoschi
Dianthos ana ꝑ̄ ij.

Omnibus contusis & invicem mixtis, in vase quodam apto, fiat extractum, cum aqua vitæ juniperi, aut aqua vitæ communi juxta artem, & ut inferius enodabitur.

Hæc duo extracta fortiter exprimantur prælo, quæ ob dissolventium in ipsis contentorum naturam, liquidissima erunt: ex ambobus fiat mistura, & abstrahatur liquor sive aqua per alembicum, ad ignem Bal. vaporosi, donec materia in fundo consistentiam electuarii, mediam inter durum & molle formam obtinentis, acquirat: aqua exinde destillata seorsim servetur, cujus usus erit in aliis extractis componendis, & per se jam est summum cardiacum. Ad uncias quatuor prædicti extracti adde

- Magisterij perlarum*
Magist. corallorum
Essentia croci ana ꝑ̄ iij.
Essentia camphora ꝑ̄ j.
Sulphuris aurati diaphoretici
Balsami lactis sulphuris
Salis prunella ana ꝑ̄ ss.

Ex quibus omnibus fiat antidotus admirandæ virtutis, ad præservationem pestis, si de ea singulis matutinis, ex cultri cuspide, pisi magnitudinem capias: Sed
 peste

peste jam correptus de eodem sumat $\mathfrak{z}$ s. vel $\mathfrak{z}$ j. dissolvendo in $\mathfrak{z}$ ij. suæ propriæ aquæ distillatæ, & ut supra, seorsim adservatæ: vel cujusdam aquæ theriacalis, cardui benedicti, vel ulmarie: sudorem mirificè provocat, & cor corroborat adversus quodvis venenum, id à centro evocans ad circumferentiam. Inter antidota præstantiora, huic pestiferi lui dicata, hoc facile principem obtinet locum: cujus summa virtus & præstantia, laboris & temporis jacturam, quam forte quis in eius præparatione prætereundè possit, liberrimo compensat fœnore & lucro. Sulphuris aurati descriptionem suo loco dabimus. Sic quoq; alibi tractandum reservamus modum parandi magisterium gemmarum, magist. corallorum, balsamum, & lac sulphuris, necnon essentiam croci & camphoræ. In hujusmodi remedium apparatus, quæ ditionibus, ad vitæ & sanitatis suæ tutelam præscribuntur, nullis parcendum est sumptibus: pauperes & tenuioris fortunæ homines contenti erunt antidoto minori, cujus descriptio proximè sequitur, quæ pari modo excellentissima est, tam ad præservationem, quàm ad curationem pestis.

Antidotus minor contra pestem pro gregariis.

℥ Succis scordij

Ruta

Cardui benedicti

Ulmaria

Mentha crispata

Salvia ana $\mathfrak{z}$ iiij. Vel plus minus.

Omnes hi succi in alembicum, vel matrarium vitreum & capax inditi, digerantur in Baln. & depurentur: separando multoties terreum crassamentum & fæces, quæ in fundo residébunt, ut alibi cap. de syrups jam perspicuè docuimus.

Ad uncias decem horum succorum optimè depuratorum adde

Rad. Angelica

Zedoaria ana $\mathfrak{z}$ j.

Diſſamni

Sem. Cardui benedicti

Cort.

Cort. citrij ana ℥ ss.
Cinnamomi ℥ vj.
Myrrha ℥ ij.
Croci ℥ ij.
Campora ℥ j.

Omnibus conculis & simul cum prædictis succis mixtis, fiat digestio in Baln. per biduum vel triduum: dein omnia adhuc calentia per torcular fortiter exprimentur. In qua expressione denuò adde

Theriaca optima ℥ j. ss.
Confect. hyacinthi
& alkermet. ana ℥ j.
Perlarum preparatarum
Corrallor. preparatarum
Cornu cervi preparati

Spec. Diambra
De gemm. ana ℥ ij.
Unicornu ℥ ss.
Lapidu becardici ℥ j.

Omnia adhuc semel digerantur in B. Mar. per dies vel tres dies: dein per alembicum ad ignem Baln. vaporosi destilletur omnis liquor, donec in fundo remaneat consistentia inter durum & molle media, sicque antidotus erit præstantissima: de qua capiendum manè unius parvæ avellanæ magnitudine: ad curationem verò pondere unius drachmæ, vel drachmæ unius & semis: dissolvendo in duabus uncis suæ propriæ aquæ inde destillatæ & adservatæ: quæ per se jam efficax est & præstans ad idem malum, & ad omnes putredines & venena, quæ in corpore progenerantur. Inter communia hujus generis pharmaca, nullum paratu facilius, nullumque virtute præstantius, hoc ipso datur: cujus dispensationem vel quivis pharmacopola facile imitabitur.

*Antidotus alia de granis maturis juniperi, dicta
 Theriaca Germanica pro gregariis.*

Accipe granorum juniperi maturorum magnam quantitatem, nempe lb. vj. vij. viij. vel x. hæc infusa & macerata in vino albo generoso, vel hydromelite vivo, ad ignem parum bulliant, dein conquassentur & per
 seraceum

teraceum in modum cassiæ trahantur, & fiat extractum: Aut aliâ quoque viâ ac methodo idem paretur extractum, sicut cap. de extractis ostendetur.

Ad libram unam commemorati extracti juniperi adde

Puls. Rad. Angelica ℥vj.

Puls. Diſammi

Cinnamon ana ℥ ss.

Terra sigillata

Coralloꝝ preparatorum

Perlarum preparatarum

Cornu cervi etiam preparati ana ℥ ij.

Elect. de gemmis

Diambra ana ℥ j. ss.

Croci ℥ j.

Camphora ℥ ij.

Reducendo omnia cum aqua quadam theriacali in formam electuarii mollis sive antidoti: quod erit summum præservativum & curativum contra pestem: exhibetur usque ad ℥ ij. Solem extractum juniperi citra alterius ingredientis additionem, eidem quoque scopo peropportunum est. Præter cætera additamenta super enarrata, quidam adiciunt theriacæ vel mithridatii, quantum lubet.

Electuarium de ovo.

Quoniam hoc electuarium sive antidotus de ovo, contra pestem magnoperè celebrata, in nullis ferè pharmacopœis, præsertim in Gallia nostra descripta reperitur: huc eius descriptionem in medium producam, qualis illa in Augustano habetur dispensatorio: in quo elaborando sedulam ac felicem navavit operam Adolphus Occo percelebris admodum medicus, idque operâ & consensu suorum collegarum, virorum quoque celeberrimorum: sicut Germania hanc gloriæ prærogativam sibi jurè vendicat, quod sit vera doctorum & celeberrimorum virorum nutritrix, & infinitorum egregiorum medicamentorum, tanquam novorum ingenii fœtum excludendorum parens fecundissima & felicissima. Describamus itaque dictam antidotum de ovo, quæ modo, qui sequitur, paratur.

Electuarium

Electuarium de ovo Maximiliani I. Imperatoris.

℞. Ovum gallinæ recens, & educto per apicem albumine, id quod vacuum est, croco orientali non pulverisato impleatur: postea cum alio putamine iterum occlude, ne quid transpiret, & lento igne, vel post fornacem, tam diu assa in ollula, donec tota ovi testa nigrescere incipiat, diligenter cavendo ne crocus comburatur: Exempta è testa materia, exsiccetur, ut in mortario exquisitissimè contundi, & in pulverem redigi queat: addendo pulveris erucæ seu sinapis, quantum reliqua duo ponderant: postea

Pulv. Rad. dictamni albi

Tormentilla ana ʒ ij.

Pulv. Myrrhâ

Cornu cervi

Nucis Vomica ana ʒ j.

Pul. Radicis angelicæ

Pimpinella

Granorum Juniperi

Zedoaria

Camphora ana ʒ ss.

Misce omnia simul in mortario: & tandem appone Theriacæ ad pondus omnium, & iterum pistillo fortiter contunde, & commisce per tres integras horas agitando, fiat electuarium ut artis est.

Eius usus maximus est in peste, & præservatione venenis deleteriis.

In antidotario Weckeri, viri doctissimi, & de re medica, prout hoc perelegans & eruditum opus uberrimè testatur, optimè meriti, aliæ occurrunt descriptionum formulæ, eiusdem electuarii de ovo Anton. Chalmetzi præclatæ eruditionis viri, tum etiam aliorum.

Sed ut liberè dicam, quid sentiam, vix credibile esse puto, quod usque adeò singulares inde effectus produci possint: si albuminis abiecti loco, ovum solo croco repleatur, & dein eodem probè obturato, omnia simul coquantur, usq; dum in pulverem redigi queant.

Vis totius secreti in eo consistere videtur, ut crocus & vitellus ovi in pulverem redigantur: hac tamen conditione,

ditione, ut planè nihil exspiret. Neque enim adèd magnum id esset mysterium, rationem istius pulveris vitelli ovi & croci conficiendi, cognitâ habere. Nam miscellanea reliqua pulverum quorundam, & theriacæ, non nisi merum vulgare quid sapiunt, ut & reverâ sunt.

Non tamen diffiteor, possibile esse, ut medicamentum summum & efficacissimum, ex ovo parari possit, contra ipsammet pestem: idque eâ, quam mox trademus, methodo. Essentiæ namque in ovum inditæ, cum eiusdem vitello perfectè miscentur: qui aliâs suâ naturâ sulphureus, summam penetrandi, nec non nutriendi vim obtinet: quâ facultate reliquorum ingredientium virtutem adèd intendit, ut multò citiùs penetrant, & in venas transferantur. Adde quod per eandem coquendi rationem spirituales rerum essentiæ, vim & virtutem suam longè perfectiùs conservent. Quæ tamen verba in bonam partem accipiantur velim: ne quis existimet, me plus æquo jactabundû, fortè hîc inanem aucupari gloriolam: à qua tamen animus penitèns abhorret, nec nisi in publico commodo fideliter jurando, torus est.

Electuarium de ovo maini pro distioribus

Quercetani.

Accipe unum, vel plura ova recentia gallinæ: de quorum uno, apicem testæ tam subtili artificio aufer, ut postquam educâ fuerit illa testa, rursus in pristinum locum commodè reponi, & glutino seu luto quodam tam industriè agglutinari possit, ut nihil respiret: Abjecto itaque albumine, vitello ovi residuo admisce

Lactis sive butyri sulphurei ʒ. j. ʒ.

Sulphuris auris diaphoretici

Essentiæ croci ana ʒ j.

Pulveris anodynæ mineralis, hoc est, salis prinella ʒ. ʒ.

Ambra grisea ʒ j.

Lapidu bezoardici ʒ ʒ.

Omnia cum dicto vitello ovi simul misce, ut optimè incorporentur: dein apex putaminis perquam aptissimè suo apponatur loco, cum tenuissimo ligamento lineo superposito, vel glutino ex ovi albumine & polli-

V ne facto,

ne facto, superinducto, aded ut ovo exquisitissimè clauso, nil transpirare possit.

Ad eundem modum plura ova apparari & accomodari queunt, prout magnam hujus electuarii quantitatem simul componere volueris.

Aliàs vel uno vel pluribus ovis, a quibus eodem artificio apertis, albumen separatatum est, addes theriacæ, confect. alkerines, & hyacinthi ana: vel ex his omnibus simul fiat mistura, de qua adde ovo vel ovis, quantum capere possunt: probe clauso foraminulo cum sua propria testa, superinducto glutine, ut antè, ita ut nihil respiret.

Enarrata hæc ova ita præparata, aptè simul imponantur vasi terreo capaci, quod operculo clausum, in furnum mittatur, in quo panificia modò cocta & ex eodem recens exempta fuerint, & secundà aut tertii vice in eodem reponantur, donec omnia in unam massam, quæ pulverari queat, redacta sint.

Accipiatur ovum unum juxta primam methodum præparatum, & unum juxta alteram: vel ova duo aut tria utriusque præparationis, prout animus est majorem vel minorem electuarii quantitatem simul conficere: omnia quæ in dictis ovis continentur, terantur, & optimè invicem misceantur in mortario marmoreo, eadem paulò post humectando paucà aquâ theriacali contra pestem, aut elixire quodam vitæ, cuius plures descriptionum formulas supra dedimus: ita ut omnia reducantur in formam electuarii, quod multorum in annorum spatio reservabitur: pro dosi sufficit ℥j. tum ad præsertionem, tum ad curationem pestis.

Electuarium de ovo minus pro gregariis.

℞. id. Angelica

Zedoaria

Cinnamomi ana ℥j. ℞.

Garyophyllorum

Maceana ℥℞.

Myrrha

Nucis vomica

Carliniana ℥ iij.*Graurum suspens* ℥ j.*Croci camphora**Spec. Diambra**De gemina ana* ℥ iij.*Theriaces Alexandrina* ℥ iij.

Contundenda contundantur, & omnia simul mixta, indantur in matrarium vitreum, superaffundendo fortissimum spiritum vini: vase clauso, ne quid evaporare possit, digerantur in B. Mar. per 4. vel 5. dies. Deinde omnia adhuc calentia fortiter exprimantur. Hæc expressio denuò indatur in Alembicum cum suo capitulo & recipiente, & inde ad ignem Baln. Mar. destilletur liquor, qui seorsim servetur, & cum extracto, quod in fundo remanet in mellis consistentia, impleatur ovum unum, vel plura, si velis, & oprime miscetur cum vitello ovi: dein occludantur singula ova cum suo proprio putamine, ut supra diximus: Postea coquantur in furno, post exempta scilicet panificia, idq; continuando & repetendo, sine calore intenso, donec materia ita exsiccata fuerit, ut pulverisari ferè possit: quæ dein irroranda est sua propria aqua, & supra reservata, & sic perficiatur electuarium molle, sive antidotum pretiosum ad præsertionem & curationem pestis. Exhibendum de eo est pestifero usque ad ℥ ij. vel ℥ j. dissolvendo cum ℥ ij. vel tribus aquæ theriacalis, cardui benedicti, ulmarie. Præstantissimum sudativum est, quod omne venenum ab internis & profundis partibus, in exteriorem corporis superficiem propellit: corroborat cor, ipsumque ab omni veneno vindicat ac tuetur.

De his igitur electuariis de ovo, alii nunc suum interponant iudicium: utra harum præparandi methodorum sit laudabilior ac præstantior: nostrane, an verò communis: quam tamen, ut verum fateamur, non contemnimus. Sed primam inventionis gloriam ipsi libenter assignamus, eamque addidicisse nequaquam etubescimus.

De antidotis, Alexipharmacis, & alexiteriis,
 seu

De Theriacis. C A P. XXIII.

RESTAT nunc, ut dicamus de antidotis sive alexipharmacis, quæ adversus omnis generis venena, & ipsas bestias virus eiaculantes conferunt: utpotè quibus iuxta modernos, propriè competit antidoti nomen: nec interim silentio aut oblivione suo loco prætermitemus antidota anodyna, narcotica & opiatia.

Hæc duo antidotorum genera, quæ tam apud antiquos, quàm adhuc hodie apud nos in magno fuerunt usu & æstimatione, ad diversos & deploratos affectus depellendos, nos quasi adigunt atque compellunt, ut singula in istis tractandis paulò minutius & exquisitius pervestigemus, quàm in nonnullis aliis hæctenus à nobis factitatum est. Oculis enim manifestè contemplandum subjiciemus, hæc ipsa tanti hæctenus ubi-vis gentium æstimata, mendis scætere quàm plurimis, præque cæteris maximâ reformatione opus habere: ita ut mirer, multos authores, licet doctrinâ & authoritate conspicuos, quorum me discipulum non puderet profiteri, illud ipsum segniùs observasse, ne dicam æterno silentio obruisse. Verùm id unum deprecor, ne benevolus lector, me ex temeraria quadam laudis gloriæ cupiditate, in hæc prorupisse verba existimet: Sed deposito affectu, rectâ rationis bilance rem libere, expendat & consideret. Jam pridem enim alibi protestati sumus, & adhuc protestamur, omnia à nobis ita proponi, ut nō vereamur ea doctorum viroꝝ censuræ submittere: quod si in iisdem fortè quid occurrat ab Asclepiadea doctrina, verâque disciplina alienum, id quasi non dictum, aut literis consignatum habeatur.

Inter enumerata antidota alexiteria, meritò primus locus theriacis debetur.

*Theriacatum
 duo genera.*

Theriacas ideò dico, quòd tam apud veteres, quàm apud recentiores, duo earundem genera statuuntur: quarum unum in compositione recipiat carnes viperæ: reliqua verò sine iis componantur. Illi, quæ vulgò the-

gò theriaca magna, priscis autem gloriosa & libera-
trix appellatur, tot tantæque laudes & proprietates
tribuuntur, ad infinitos & deploratissimos affectus
propulsandos, ut nihil supra commendationis valeat
adsciscere.

Cæteræ autem, quæ nihilominus contra venena
specificæ sunt antidoti, sine trochiscis de vipera para-
tur, suntque huiusmodi

Theriaca	{	<i>Democrati</i>
		<i>Oribasii</i>
		<i>Esdra</i>
		<i>Diateffaræ</i>
		<i>Ex præonia</i>
		<i>Ex terra sigillata.</i>

Quarum descriptiones reperiuntur apud Oribasium
Aeginetam, Actuarium, filium Serapionis, Rhafin, A-
vicennam, Celsum, pluresque alios tam Græcos, quam
Arabes, & Latinos authores.

Inter hæc antidota alexiteria, non mediocris existi-
mationis erat Mithridatium, quod antecessit theria-
cam, quam Andromachus suâ ætate medicæ rei peri-
tissimus, parabat ex carnibus viperæ, tanquam singu-
lare adversus lepras, & quævis alia venena pharma-
cum & experimentum, quod solum & per se omni-
bus venenis tanquam summum antidotum conferte
noverat.

Mithridatium ex infinitis simplicium generibus
compositum, authoris sui, Mithridatis nempe regis
Ponti nomen obtinuit: qui ex diuturniori ejus usu, ad-
eò laudabilem corporis habitum sibi comparaverat,
ut, sicut historiæ narrant, & mox dicturi sumus, nullo
veneno assumpto sibi vitam adimere posset. De qua an-
tidoto Avicenna ita loquens, nostram confirmat sen-
tentiam: Confectio, inquit, Mithridatis, nobilis est
confectio, quam fecit Mithridates & nominavit suo
nomine. Et Aët. tetr. 4. sectm. 1. cap. 96. ita scribit. De
Mithridate sanè magno illo belli duci referunt, quod
theriacen quidem non biberit. Neque enim adhuc in
usu erat: verùm ex alterius antidoti, quæ postea Mi-
thridatica ab illo appellata est, usu, ita corpus appa-
ra-

*Aristolidat.
veneno perire
non potuit.*

vit, ut nulla veneni vi lædi posset: Et cum etiam lethale pharmacum accepisset, mori non posset. Cum enim ab hostibus devictus seipsum interficere meditaretur, nullo veneni haustu mortem sibi consciscere prævaluit: sed vocato cuidam ex amicis se jugulandum præbuit. Plinius fusiore huius historiae enarrationem tradit lib. 23. cap. 9. & militis quinectiam nomen exprimit, cujus opera ad mortem sibi conciliandam usus fuerat: cum omnium venenorum sumptorum vim adversus tam insignem antidoti efficaciam, invalidam nimis & irritam prorsus expertus fuisset.

*Theriacei no-
men etiam so-
lus quibusdam
simplicibus
olim compe-
tebat.*

Notandum porro est, olim non tantum compositis istis remediis, (è quorum numero supra 5. aut 6. recensuimus, paulò post eorundem descriptiones in medium allaturi) theriacæ nomen impositum, sed eodem quoque nomine sola quædam simplicia insignita fuisse. Quod utique Avicennæ autoritate comprobare licet, qui squillam appellat theriacam contra venena, & gummi opopanax, & aristolochiam theriacam ad puncturas.

Unde complures tam philosophos, quam medicos, imò & eos, qui eruditiorum & celebriorum ordini annumerantur, non parum lapsos esse constat: dum theriacæ vocabulum, a serpente quodam (quem thirum vocari, & eiusdem compositionem ingredi putarunt) derivatum & ab eodem quoque trochiscos theriacos appellatos crediderunt.

*Lib. de Ani-
malibus.*

Albertus Magnus unus ex illorum numero, Aristotelis textum, qui habet echin vel echidnam, quæ verba nihil aliud quam viperam significant, perperam de thiro serpente interpretatus est: quem distinxit a vipera, & peculiare de eodem caput conscripsit.

Hanc falsam opinionem secutus est Aggregator Patavus, qui thirum tanquam animal a vipera diversum constituit, illudque basim trochiscorum, quos excipit theriaca, esse putat.

*Lib. conth.
differ. 177.
de ther.*

Petrus de Apono eodem errore irretitus, ita scriptum reliquit. Dicitur autem therica a thiro serpente, quia ejusdem excipit carnes, quæ sunt veluti radix & basis

& basis istius medicinae : Et differ. 179. Sciendum , inquit, quod theriaca est multiplex secundum diversitatem componentium, cui tamen nomen illud proprius convenit, theriaca est magna Andromachi & Galeni, in qua caro ingreditur Thiri serpentis, unde nominationem est sortita : quæ autem hanc non suscipit, theriaca metaphoricè dicitur, ut Diatesarum, idè quod ad illius similitudinem venenorum depellat nocumenta.

Imò & ipse Nicolaus à sinistra hac opinione non immunis videtur, dum ita in capite de trochiscis scribit : Trochisci, inquit, de thiro, qui in magna Galeni theriaca recipiuntur, sic fiunt. Invenias, inquit, Thiros longitudinis unius palmi, &c.

Huic errori occasionem dedit nomen, ab antiquis olim, trochiscis istis, tanquam præcipua theriacæ basi inditum. Galenus enim illos appellat theriacales, & post illum idem nomen retinuerunt Aetius, Oribasius, aliique Græci. Plinius eos vocat trochiscos theriacos : Et Avicenna quibusdam in locis eosdem nominat trochiscos thiri, vel thiros, hoc est, ferales. Sed si quis penitius veterum scripta perpendat, facilè perspiciet, eos nunquam aliud serpentium genus, hoc vocabulo præter ipsam viperam intellexisse. Gal. in libr. de Antidotis & de Theriaca ad Pisonem & alibi disertè viperarum facit mentionem. Vide quid post illum Aetius scribat lib. Terr. 4. serm. 1. cap. 87.

*Trochisci
theriacales*

Hoc caput primò ita inscribit: De theriaca ex viperis Andromachi : Postea idem in hunc modum incipit. Ordinem à Theriaca Andromachi ex viperis, cuius admiratione ductus Galenus hæc de ea scribit : Cum multa discordia sit circa theriacæ descriptiones nos Andromachi descriptione ut longè optimam utemur, quæ etiam in regum usus apparatus. Et cap. 9. ejusdem libr. ubi de trochiscorum sive pastillorum præparatione agit, ita exorditur : Caterum pastillo theriacæ hoc modo apparatus: Viperas feminas accipito, non quocumque tempore captas, sed desinente Vere, &c. Et Avicenna libr. 4. sen. 6. tractatu 3. cap. 33.

» ubi loquitur de curatione morsus viperæ, his verbis
 » sermonem inchoat: Cōsidera, inquit, radices cōmunes
 » in curatione: deinde fortior curatio est prope ad
 » theriacam viperarum. Inde apparet discrimen inter
 » theriacam, quæ vipers recipit, & eas, quarum men-
 » tionem facit libr. 5. summa 1. tractat. 12. videlicet the-
 » riacæ Esdræ & Diatessaron, quas contra gravissimos
 » totius corporis affectus laudat. Idem Avicenna libr. 4.
 » summa 1. tract. 1. ubi de theriaca agit, ejus descriptionis
 » tale facit exordium. *℥* Trochiscorum squillæ, tro-
 » chiscorum viperæ, &c. ex quibus manifestè liquet,
 » quòd etsi alibi eosdem trochiscos nominet thiri seu
 » thirios, non tamen alios intelligat, quam viperi-
 » nos.

*Theriaca à
 Græco θῆρ
 vel θῆρα.*

Hinc concludimus, Theriacam non à serpente quo-
 dam Thiro, qui eius compositionem ingrediatur, sed
 à Græco vocabulo, quod est *θηρ*, sive *θηρ*, id est fera,
 denominationem suam accepisse: neque id propterea,
 quòd eiusdem compositio feram vel viperam exci-
 piat, ut quidam falsò opinantur, sed quòd eadem the-
 riaca, sive cum vipera, live absque vipera parata sit, o-
 mnibus moribus venenatis, à quacunque fera live a-
 nimali illatis succurrat: Sic & ab antiquis & à neote-
 ricis (ut jam diximus) trochisci dicuntur theriacales,
 non ratione ingredientis, sed ab eorumdem effectù,
 quem in pellendo lethaliū animalium veneno ma-
 nifestè ostendunt: aliàs enim non theriacales, sed vi-
 perini nominandi essent. Eadem ratione quædam
 remedia vocamus nephritica & hysterica, non quòd
 eadem componantur ex renum vel uteri additione,
 sed quòd tanquam medicamenta specifica iisdem
 partibus, morbo exagitatis, opem & medelam affe-
 rant.

Præter dictas rationes, etiam orthographia & scri-
 ptio hujus nominis nostram sententiam confirmat.
 Nam à Thiro scribendum esset Thiriaca cum I. non
 Theriaca. Sed quia scribitur Theriaca cum e longo,
 verisimile est, quòd à dictione derivetur, quæ parem
 dictionem longam habeat in eadem syllaba, qualis
 sanè est *θηρ* vel *θηρα*, hoc est, fera. H enim Græcum in
 latinis

latinis dictionibus à Græcis derivatis, vertitur in e longum, quasi diceret theriacam antidotum, contra ferarum tam minorum, quam majorum ictus & venena.

Hæc de Theriacæ differentiis, ejusdemque nominis etymologia, hinc enodanda duximus.

Non diu hic immorabimur in enarrandis diversis horum theriacalium medicamentorum compositionibus; sive invicem differant ratione ingredientium, quæ modò ab hoc, modò ab illo vel imminuuntur vel adduntur: sive ratione ponderis, quod diversum quoq; in diversis descriptionibus esse deprehenditur. Hæc enim non sunt tam magni momenti, neq; hinc querendus est nodus ille Gordius, circa quem rei cardo versetur: ita ut non possim hinc opinioni Avicennæ subscribere, qui lib. & tract. de Theriacis supra jam citatis, selectâ præ cæteris Andromachi descriptione tanquam longè optimâ, in hæc ferè verba scribit: Et jam nisi sunt plures medicorum, sicut Galenus & alii, addere & minuere aliquid in ea, non propter necessitatem necessariam neque propter aliquid fortè quod eos ad illud cõmoveret, sed querentes, ut rememorarentur, & remaneret ab eis in ipsa vestigium, sicut remansit Andromacho: Et meum quidem consilium est, ut non removeatur aliquid, quod experimentum juvativum invenit: fortasse enim illa complexio cum illo pondere exigat illud, cujus juvamentum invenit experientiam, quam quidem dum res ipsa movetur à suo pondere, non consequitur illam proprietatem, &c. Fœcunda hodie est artium inventrix, eaque in dies magis magisque incrementum sumit: hac duce & auspice plurimorum remediorum usum, quem veteres tanquam utilem comprobaverant abdicavimus: & in illorum locum alia nostro artificio inventa introduximus, quæ ipsis inaudita & incognita prorsus erant. Sic hodie infinitæ præparaciones, vel plerisque etiam antiquorum tam elegantia, quam saporis suavitate & utilitate longè præferendæ sunt. Neque enim ulla erroris suspicio hinc oriri potest, si rei, quam per se bonam judicamus, aliam superaddimus bonitate multò præstantiorem:

tiorem : hoc enim pacto rei bonitas vires sumit, & magis magisque accumulatur. Eodem planè modo in diminutione eorum, quæ vel inutilia, vel superflua, vel noxia sunt, nemo erroris redarguendus unquam videbitur si industrius fuerit. Frustra enim fit per plura, quod fieri potest per pauciora. Suo itaque loco circa eandem de Theriacis tractationem demonstrabimus, ob quam causam Arabis hujus, aliàs doctissimi & celeberrimi authoris opinionem, minus recipiendam statuamus.

Redibimus nunc ad Theriacas illas antiquorum earumque aliquot in medium proferemus descriptiones, ut ex illarum comparatione facta cum iis, quas ex nostra officina informatoria producturi sumus, eò melius de utriusque generis bonitate & præstantia judicari possit. Si quis provocet ad experientiam : sciat is, nos nihil magis in votis habere, quam ut per eandem, tanquam per ignem & aquam fortem, perfectum hoc & splendidum operis nostri aurum examinetur ac probetur : quamvis nemo adeò stupido et alioque sit ingenio, modo in eo vel exigua tantum candoris, rectæque rationis scintillula super sit, qui non ex solo lydio lapide, hoc est, ex prima statim earum descriptionum, compositionum, & præparationum inspectione, de earundem præstantia summa, rectum sanèque laturus sit iudicium.

Theriacæ Diatesaron Mesuæi.

℥ *Gentiana*

Baccarum lauri

Myrrha

Aristolochia rotunda ana ℥ ij.

Mellis lb ij.

Theriacæ Democratis.

℥ *Iridæ Illyricæ*

Zingiberis

Opopanacis

Opj

Herb. Rosmarini

Myrrha

Sem. Trifolij bitumen oleum ana ℥ j.

Aristol.

Aristolochia ℥ xj.*Sem. Ruta sylvestris* ℥ j. ℞.*Rad. bryonia arida albiss.* ℥ ij.*Serpills**Castorei**Rad. Eryngij**Sem. Apij**Cumini Æthiopici recentis an.* ℥ vj.*Farina erui rufi.* ℥ iij.

Omnia hæc contundito & cribrato: opopanaca vero cum vino dissolvito, eique arida inspergito, & in pastillos reducito, & ex iis ℥ j. cum vino veteri meraco bibendum præbeto.

Theriaca ex bryonia Oribasii.

℥ *Rad. bryonia*

*Opopanacis**Iridis**Rosmarina**Opij**Myrricana* ℥ ℞.*Aristolochia* ℥ v.*Thuris**Sem. Ruta sylvestris ana* ℥ vj.*Cumini* ℥ iij.*Farina erui* ℥ ii.

eum vino pastillos informato, atque ter cum vino præbeto.

Sat sit nobis, harum trium tantum Theriacarum descriptiones hic proposuisse. Quod ad compositionem Theriacæ Esdræ attinet, ejus ingrediendum series nimis numerosa est, & longa, in qua opium, euphorbium, sulphur vivum, semen hyosciami citra ullam præparationem recipiuntur: nec prætermittitur in eadem est venter mergi, & stercus in eo repertum, ad suaviorum scilicet gustum confectioni inducendum Nihilominus interim videre licet, quam admirandos & incredibiles effectus illi adscribit Aërius terr. 4. serm. 1. cap. 101. 107. 111. ubi eandem descriptam reperies.

De duobus hujus farina præcipuis alexiteriis, adhuc nobis dicendum restat: de Mithridatio nimirum, &

de Theriaca magna. Mithridatii descriptio tam varia est, tamque variis auctoribus, Andromacho, Democрати, Antipatri, aliisque adscribitur, ut, ne forte in eam, quæ non vera & genuina sit, incidam, nullam proflus ex iis hic describendam aggrediar. Adde quod ut supra jam dictum, non usque adeo magnum discrimen sit inter compositionem Mithridatii & Theriacæ: si unicos excipias trochiscos ex viperis, sicut jam diximus: quodque insuper confirmat Avicennas lib. 5. summa tract. 1. ubi de nobili loquitur Mithridatica confectio: & statim ejusdem descriptionem ex Galeno, ex Paulo, Aëtio, & ex ipso Nicolao expromptam, adjungit.

Mithridatii descriptio facile elucescet ex ipsius Theriacæ Andromachi descriptione, cujus unicam formulam pharmacopœæ nostræ inferendam judicavimus: sed præ cæteris, quæ variæ hinc inde reperiuntur, seligemus eam, quam Galenus lib. de Antidotis, & de Theriaca ad Pisonem, in hunc, qui sequitur, modum, habet descriptam.

Theriacæ magnæ Andromachi descriptio
vulgaris.

- ℥ Trochiscorum scylliticorum ℥vj.
Trochiscorum de Vipera
Opij Thebæici
Magmatu hedichroi ana ℥iij.
Piperis longi
Ros. rubrarum exsiccatarum
Iridis Illyrica, aut Florentina
Succi glycyrrhizæ
Sem. Napi agrestis
& sativi
Comarum scordij cretici
Opobalsami, seu olei ex nucle moschata expressi
Cinnamomi
Agarici ana ℥j. ʒ.
Myrrha
Costi odorati seu Zedoaria
Croci orientalis

Cassia lignea Vera
Nardi indica
Schizanthos seu iunci odor.
Thuris Masculi pellucida
Piperis nigri
& albi
Fol. Diſammi cretici
Comarum marrubij
Rhabarbari rheis
Stachados Arab.
Sem. Petroselini Macedonici
Nepeta seu calamintha montana odorata
Terebinthina
Zingiberis
Rad. Pentaphylli ana ʒvj.
Poly cretici
Ramarum chamapityos
Styracis calamita
Mex
Angelica
Anomi racemosi seu calami aromatici
Nardi celtica
Terra Lemnia Vera
Phi pontici seu Valeriana nostra
Comarum ebamedryos cretic.
Fol. Malobathris
Maccis
Garyophyllorum ana ʒ ʒ.
Chalcitidis tosta
Rad. Gentiana
Anisi torrefacti vel fricti
Succi hypocistidis
Carpobalsami
Cubeba
Gummi Arabici splendidi Vermiculati
Sem. Fœniculi dulcis
Cardamomi maioris
Seseleos
Acacia
Thiassios

*Comarum hyperici cretici**Aneos**Sagaperi ana ℥ ℥.**Castores**Aristolochia longa**Sem. Dauis cretici.**Bituminis iudaei seu asphalti**Opopanacis**Comarum centaurij minoris**Galbani recentis ana ℥ ij.**Mellis despumati triplum, id est ℔ quatuor,
& unciat quinq^z, drachmas duas.*

Hæc sunt varia illa hujus tam magni magisterii ingredientia, variis diversisque proprietatibus dotata &que ditata: quod ab omni antiquitate pro miraculo & remedio maximo & incomparabili fuit existimatum: & adhuc hodie in summo habetur pretio & estimatione, quod vel ex ejusdem dispensatione, quæ solemni quadam pompa & apparatu celebratur, facile colligitur.

*Compendii
ratio secundum
Gal.*

Sed eius conficiendi artificium, ingeniosum scilicet & subtile, vel secundum ipsum Galenum tale est. Trochisci, radices, folia, flores semina & fructus, terra Lemnia, chalcitis, bitumen, in mortario aneo cum pistillo ferreo in subtilissimū pulverem rediguntur, omniaque tenuissima redduntur, hoc est, cribro subtilissime traiciuntur, seminibus thlaspios, napi sylvestris, & croco exceptis, quæ seorsim teruntur, & paucō vino irrotantur, ne mortario facile adhaereant.

Gummi, succi, & castoreum, seorsim etiam contunduntur, & paucō vino irrotantur, ut facilius pulveriscentur. His omnibus ita probe apparatis, paulo antequam compositio & mixtio fiat, terebinthina in duplici vase cum paucō melle liquefit, in qua gummi liquefunt, & omnia dein coquuntur ad justam consistentiam, addita sensim pulveris in vino dissoluti parte, donec mellitam acquirant consistentiam: Deinceps in mortarium magnum & capax, vel in ahenum magnum iniiciuntur, sensimque vel ad solem, vel ad lentum calorem simul optime commiscuntur, rudi-

cula

tula agitando, idque ad plures dies, donec omnia probe unita sint: Post septem autem vel octo dies repetenda est eadem agitatio, & continuanda ad duos menses, ut materia melius fermentetur: quo tempore elapso hoc mirabile pharmacum reservandum includitur in vasis elegantissime perpolitis, argenteis, stanneis, terreis, vitreatis, & vitreis: cujus virtus integra conservatur ad mediam usque hominis ætatem. Theriaca enim est validum pharmacum usque ad 30. annum in his affectibus, in quibus non tanta est nocentis causa, ut vult Gal.

Avicenna adhuc ulterius progreditur lib. 3. tract. 1. de Theriacis: ipsi tribuens singularum ætatum, imò vitæ mortisq; conditiones. Theriacæ quidem, inquit, adfunt infantia & pubertas, & adolescentia, & senectus, & mors: Et fit infans post sex menses: deinde incipit in pubertate, & augmento usque ad tempus, in quo statim per decem permanet annos in regionibus calidis, & per xx. annos in regionibus frigidis: deinde stat decem annis aut viginti: deinde declinat aut post viginti aut post quadraginta annos: deinde spoliatur virtute Theriacæ: aut post lx. & fit una confectionum declinata à gradu Theriacæ.

Nimis longum foret hic virtutes, & varias alias qualitates, quas ipsi attribuunt, articulatim enarrare. Non enim bonas horas in eo perdendas, sed utilius collocandas centemus.

Sunt quidam præclari medici, qui legem illam duriorē, ab Avicenna prolatam, ut supra diximus, susceperunt, & ferentes, in enumerata illa Theriacæ compositione, ausi fuerunt uti diminutione, additione, & correctione: Et in ejusdem dispensationis methodo, alium ordinem, quam Galenus, de quo paulò ante locuti sumus, observarunt.

Nestorici viderunt Theriacam.

Romani & Bononienses medici addiderunt trochiscos camphoræ, & loco rosarum substituerunt eorumdem extractum: ipsi met etiam adiecerunt insuper baccas lauri, omnia myrobalanorum genera, rad. angelicæ, zedoariæ, impetatoriæ, vincetoxicæ, asari, serpentariæ, caulē cyparissæ, pimpinellam, scabiosam, cornu cervi

nu cervi ustum, & eiusmodi simplicia, quæ hodie tanquam specifica remedia præscribuntur contra pestem & venena, quæ nos ipsi ad aquarum nostrarum Theriacalium & antidotorum contra eandem luem pestiferam, juxta compositiones supra à nobis descriptas, adhibuimus.

Bartholomæus Marantha vir doctissimus, eodem jure ut ceteri, in præparatione & mixtione commemoratæ Theriacæ, alium ordinem quàm Gal. sequitur, & vult, ut simplicia humida, ut succi gummi, & lachrimæ dissolvantur in vino generoso, quale est malvaticum: cuius ad eundem usum accipit ꝑ xxx. quæ faciunt duas pintas sive mensuras parisienses, aut circiter.

Interim tamen illi mihi parùm, vel omninò nihil solliciti videntur fuisse de cortice externo & materiali separando & abiiciendo, neq; eò animum appulerunt, ut nucleum internum ac formalem, in quo tanquam parte efficaciori, & virtutibus longè præstantioribus prædita, unicum correctionis fundamentum consistit, eruerent. Eò tamen pervenerunt, ut contra Avicennam demonstrarint, remedium hoc adedò perfectum non esse, quin tam in compositione, quam in præparatione eius aliquid desiderari possit. Potissimum autem aliis, suo exemplo, amplissimam aperuerunt viam & occasionem, non tantum eorum vestigiis inherendi, sed etiam ulterius progrediendi: interea tamen id, quantumcumque fuerit, quod Deus apud illos deposuerat, publici emolumentis causâ, largiter rogarunt.

Eundem scopum sibi præfixum tenere debet quilibet verus medicus; hæcque unica fuit causa, quæ mihi, meæ conditionis minimo animum addidit, ut correctioni & reformationi huius remedii laudatissimi, usitatissimi, & comprobatissimi, & à tota antiquitate ad miraculum usque commendati manus admovere haud dubitarem; interim tamen obnixè rogamus, ne benevolus lector id fortè tribuat inanis gloriæ concupiscentiæ, aut temerariæ levitati, sed honestæ huic & laudabili ambitioni, piòque instituto, cuius ductu

omnes hæcenus labores & vigiliæ nostras, soli utilitati publicæ juvandæ cõsecravimus, & in posterum semper consecrabimus.

Ut igitur palam fiat, propositum nostrum non eò spectare, ut pharmaceutrici ædificii structuram veterem funditus evertamus, sed ut eandem potiùs ex eodem fundamento magis magisque exædificemus & extruamus, in prima Theriacæ reformatione, cujus compositionis formulam nunc describendam aggrediemur, eadem simplicia & ingredientia, imò & eandem dosim, idem pondus & mensuram, quæ à Galeno, aliisque in Theriacæ magnæ, Andromacho adscriptæ, descriptione fuerunt adhibita, reservabimus: eandemque quam nunc publicandam præsumimus correctionem, correctioni censuræ aliorum, modò deposito omni affectu adhibeatur rectæ rationis iudicium, libenter subiicimus.

Ne itaque in confusum quoddam chaos, aut labyrinthum inextricabilem, benevolum lectorem fortè præcipitemus: nostram Theriacæ compositionem & dispensationem, nunc ordine facili, & in certas classes distincto, proponemus.

In prima autem classe collocabimus
Pastillos.

De scilla

Hedychroi

Et potissimum Theriacales, ut potè qui præcipuæ basis & fundamenti vicem subministrant, in magna hujus Alexiterii compositione.

1. Secundæ classis locum meritò obtinebunt præcipua hæc & principalia duo anodyna, nempe.

Opium

et Crocum:

Quæ à singulari sua vi & virtute anodyna, quam diætæ compositioni impertiunt, nec non ab insigni sua, dolores & cruciatus intolerabiles sedandi, & summam corporis ac spirituum tranquillitatem inducendi efficacia, occasionem dederunt antiquis eam Γαλιένω appellandi. Ut autem hæc enarrata duo anodyna, con-

venienti invicem glutine associantur & colligantur, & illorum proprietas in sistendis & coërcendis omnis generis impetuosis defluxionibus & hæmorrhagiis, magis invalescat: iis sub hac eadē classe adungere placet.

Terram sigillatam

Ataciam

Hypocistida

& gummi Arabicum.

3. In tertiam classem veniunt, radices, folia, flores, & fructus, quæ contra omnia venena & corruptiones conferunt, suntq; cardiaca, & corroborandis partibus nutritioni dicatis apta, quas proprietates huic magnæ compositioni contribuunt: eaque sunt

Radices

Zedoaria

Gentiana

Pontaphylli

Iridis Florentina

Valeriana

Iunci odorati

Aristolochia

Cassia lignea Vera

Folia dictamnii

Calamenta montana odorata

Malobathri

Coma Scordij Cretici

Hyperici

Centaurij minoris

Marrubij

Chamadryos Cretic.

Chamapityos

Nardis celtica

Nardis Indica

Flores Rosarubrarum

Stachados Arabica

Sem. Seseleos

Thlaspios

Anisi correfalli

Fœniculi dulcis

Dants

*Napi agrestis**& sativi*

4. In quarta classe ponenda erunt aromata, sanguinè & spiritus calefacientia, & naturam nostram instaurantia & corroborantia: quorum alia balsami perfunguntur officio, corpus nostrum à corruptione preservando: alia hanc antidotum elegantissimis aliis distant qualitatibus: Hujusmodi sunt

*Cinnamomum**Garyophylla**Maceis**Carpobalsamum sive cubeba**Zingiber**Piper album**Piper nigrum**Piper longum**Opobalsamum sive oleum nucis moschata.*

5. Statim post aromata, in quinta nempe classe, castra metabuntur lachrymæ sulphuræ pretiosissima & excellentissima, aromatum istorum sorores germanæ, quæq; tanquam balsamum, ad radicale corporis nostri balsamum, ab omni putredinis & corruptionis infectione tuendum & præcavendum inserviunt: sunt autem

*Myrrha**Thymasculum**& styrax calamita.*

Huic eidem ordini sive classi (sed quasi uno gradu inferius) inferemus terebinthinam, quæ similiter sulphurea sive balsamica, tribus istis lachrymis loco veri & idonei dissolventis erit, illarumq; proprietates multo efficiet validiores & efficaciore.

6. Sextæ & ultimæ classis sedem occupandam sibi reservarunt gummi attenuantia, dissolventia, deoppilantia, cephalica, hysterica, quæ ideò addita sunt huic antidoto, ne quid in ea desideretur, quod ad ejus perfectionem pertinere videatur: ita ut non tantùm fiat alexipharmacum, sed universale quoddam medicamentum contra gravissimos quosvis totius corporis affectus & symptomata: Hujus generis sunt gummi

*Opopanax**Sagapenum**Galbanum**Castoreum**Bitumen-Indaicum*

Singulorum horum enumeratorum simplicium
dosis petenda est ex Galeni Theriacæ formula, quam
ex Andernaco de promptam, supra jam descripsimus.

Videmur itaque omnia hujus tam longæ & magnæ
compositionis simplicia, quæ antea tam confusa &
inordinatâ serie dislocata erant, ordine satis perspicuo
& distincto tradidisse.

Non satis nobis constat, cui ordini vel classi annu-
merare debeamus tria quæ restant simplicia, adeo pa-
rum compendii ac utilitatis illa conferunt, unde mi-
nus appositè à nobis videntur apponi, nempe rhabar-
barum, agaricus, & chalcitis. Agarici namque ℥j. ℞. &
rhabbarbari ʒvj. quâ dosi parvi, ne dicam nullius ferè
momenti sunt ad tantam hujus antidoti molem &
quantitatem, si ad evacuandi scopum referantur, cui
minus prædicta antidotus dicatur. Sin vero quis rha-
barbarum pro hepate roborando, & agaricum pro ce-
rebro additum esse inferat: nihil adhuc promover, ad-
eo ut ratum firmumque maneat, nullum digniorem &
aptiorem hic ipsis locum, quam patet præ foribus, re-
linqui: ut & chalcitidi, cujus pharmaci loco, nuperi
vitriolum capiunt: quod meâ quidem sententiâ non
meretur, ut in hac recipiatur compositione, quamvis
sint, qui id, tanquam totius antiquitatis calculo com-
probatum, nullo modo expungendum propugnent:
non tantum eò quòd fucum & colorem nigrum medi-
camento inducat, sed etiam quòd facultatem exsic-
cantem & adstringentem exhibeat. Ut ut sit, pluris in-
de detrimenti, quam boni proficisci mihi ipsi persua-
deo. Est enim omninò crudum remedium, quamvis vel
mediocriter calcinatum assatumque fuerit, veluti id
preparandum esse ajunt, semper tamen perniciosum
est, vomitumque vehementer provocat, ad 8. vel 10.
tantum grana exhibitum. Sed verum quidem est, quòd
dimidia tantum uncia, quæ hujus antidoti composi-
tionem

tionem ingreditur, non possit ad eò magnum inducere vel commodum, vel incommodum.

Interim tamen per nos licebit cuivis illa admittere, & in eo, quo voluerit, loco collocare. Nos autem sex istis constitutis modò classibus contenti, singularum nunc paulò specialius & exquisitius instituemus examẽ, idque clarè & ad amussim, ad eò ut efficacia tam admirandi antidoti, tantique ab omnibus hæctenus æstimati, præstantior, mirabilior, multoque reddatur commendatior.

Exordiemur autem examen nostrum à primo ordine sive classe, quæ continet triplicia supra commemoratorum trochiscorum genera: & propositis primùm illorum formulis, prout vulgò componuntur, nostram superaddemus correctionem & reformationem: quam tamen, ut supra, sub exacti iudicii censuram revocare poterit quilibet æquus ac eruditus lector. Faciemus autem initium à trochiscis scilliticis.

Hi describuntur à Gal. lib. de antidotis, & de Theriaca ad Pisonem: & post illum ab Aëtio tetra. 4. serm. 1. cap. 88. & ab Ægineta de re med. lib. 7. cap. 11. & inter Arabes ab Avicenna lib. 5. tract. 1. Hæc trochiscorum de scilla præparatio nihil præ se fert, quod politum aut industriosum sit. Ægineta eam duobus ferè verbis delineat: Scillam, inquit, luto, aut farinæ massa oblitam, moderatè assato, & acceptis internæ partis ipsius partibus duabus, & farinæ ervi parte unâ terito, & similiter pastillos efformato. Aliqui adjiciunt æquas farinæ partes. Sed priusquam ulterius progrediamur, paulò minutius discutiamus singula, quæ in scillæ præparatione consideranda sunt, ubi simul deprehendemus scrupulos aliquot, quos veteres circa eandem præparat. nobis in animadversionibus suis reliquerunt.

Prima consideratio, in scillarum electione consistit. Aliæ enim aliis sunt perniciosiores, unde & idcirco à Mesuero & Arabibus inter ipsa venena relatæ. Hujusmodi sunt, quæ non cum aliis consistæ, sed solæ in locis stagnantibus, sædis ac fœtidis nascuntur. Scillæ Hispanicæ, foliis suis aloes foliis respondentem, utpote crassiores, & melius ob calidiorẽ illam regionem coctæ,

bonitate sua superant vulgares nostras, quæ istis inefficaciores sunt & impares, tam quoad materialem craftitiam, quàm ad formalem qualitatem.

Secundò, tempus quo colliguntur, observandum. Antiqui autem omnes, eas colligi jubent in perfecta sua maturitate, foliisque & caulibus siccioribus: quod plerumque accidit circa mellis tempora in æstato: non autem reservatas, sed recentes, hoc est, simul ac collectæ sint in usum transferendas præcipiunt: sunt nonnulli, qui nescio quos scrupulos, qui hic injici possint, prætendant: quorum tamen opinio tanquam frivola nihili naucique est facienda: inferunt autem illi quod posita hac lege corrumpantur, in quibus plus momenti situm sit. Trochisci enim viperarum, autoritate & sententiâ antiquorum celebriorum authorum, præparari debent tempore vernali, simul ac animalia illa è latebris suis proreperint, & parati statim in usum transferri. Ex quibus clarè patet, theriacæ compositionem procurari debere sub finem veris: trochiscos autem de scillis esse adhuc imparatos, hoc est, eos nondum, ut res postulat, exsiccatos esse, circa finem videlicet æstatis, sed quomodo scrupulus iste facilè eximatur, non prevideo. Ut autem liberè dicam, quod rationi magis consentaneum sit, mihi illorum opinio erronea & absurda videtur, qui trochiscorum de scillis compositionem, in instanti, simul ac collectæ sint, aggrediendam enunciant. Salvis enim & integris illarum succis, & substantia, per totam hyemem adservari queunt. Temporis præterea interventu magis coquantur, edulcantur, & meliores evadunt, & ita nimiam suam amaritudinem & acrimoniam exuunt: quæ ratio ad trochiscos hos conficiendos longè commodior in medio vere habenda est: quo ipso tempore & trochisci de vipera commodissime præparari possunt, utpote qui magnæ hujus compositionis primarii ingredientis & fundamenti vicem obeunt, in quorum præparatione imprimis temporis ratio spectanda est. Accedit insuper veterum autoritas, qui theriacam sub veris finem tanquam tempus accommodatissimum, componendam judicant, ut æstatis insequentis calore, melius fermentari possit, quod hic, si quid aliud

liud, omnium maximè notari debet. Jam verò, si contrariæ opinioni locus daretur, tempus istud jam præterlapsum esset, siquidem juxta eandem trochisci circa Augusti finem preparandi essent. Tertiò in scillarum coctione quadam observanda veniunt. Interdum enim coquantur inter carbones aut in clibano, vel argilla, vel quod melius, pasta involvuntur, donec probè coctæ sint. Aliàs enim plurimùm noxæ adferrent juxta Dioscoridem: qui ad incommoda ejusmodi propulsanda, eas coquit in pluribus & diversis aquis, donec judice gustu, deponant suam amaritudinem & acrimoniam.

Ultimò & quartò expendenda est illarum mixtio & compositio: quæ fit cum cepæ hujus parte interiore, molli & optimè cocta, trita, & cum erivi vel orobi, ut pharmacopœi vocant, farina permixta: Hic tamen authorum quædam occurrit dissentio in quantitate fatinæ addendæ: cujus alii æquas partes, alii tertiam tantum sumendam statuunt.

Sed ut de his quæ hæctenus enarrata sunt, meam liberè exponam sententiam, hujus secreti componendi ratio, nimis crassa mihi videtur ac materialis, adeo ut mirandum sit, quòd tot labores in re tam vili & exili describenda, multi hæctenus egregiæ notæ authores insumpserint, nempe in cepæ duntaxat præparatione, cui insuper in magnæ theriacæ compositione primum ingredientis locum vindicare non veriti sunt. Non tamen interim abnuo, cepas ejusmodi, quæ in maritimis locis, iisdemque falsis nascuntur, singulari vi ac virtute incidendi, attenuandi, penetrandi, deoppilandi, & detergendi præditas esse. Sed opus habent exquisita præparatione, aliàs, ut ait Avicenna, omnes scillæ vel etiam selectissimæ sunt venena. Usus enim illarum diuturnior, exulcerat viscera: Et ut scribit Dioscorides: scilla habet virtutem acrem & exurentem. Ut igitur rectè præparentur, sola hæc illarum coctio in igne vel aqua bulliente, non mihi sufficere videtur. Non equidem ignoto, omnia igne dulcescere: sic enim cepæ communes in quotidianum ciborum usum

*Lib. 4. sect.
17.*

Lib. 2. c. 269.

dulcorantur : Sed hoc pacto vel imperfectius coctæ, noxiam qualitatem, de qua supra, non deponunt, vel nimium coctæ & edulcatæ, omni virtute attenuandi, incidendi, & detergendi privantur, inutilisque & profusus inefficaces redduntur, ita ut difficillimum sit hujus coctionis mediocritatem ad eam exactè servari posse, quin alicubi vel in defectu, vel excessu delinquatur. Alias ad scillæ exurentem & exulcerantem vim & acrimoniam corrigendam, additur farinæ etvi, & orobi media vel tertia pars, quæ insignis est amaritudinis : & sanguinis fluorem insuper, tam per vesicam, quam per anum, non sine maximis torsionibus prolicet, ut scribit Dioscorides. Id ipsum Galenus confirmat dum in lib. 8. simpl. & lib. 1. aliment. subjungit, ejusmodi farinam non hominum usui deberi, tum propter tetrum ejus saporem, tum quod sanguinem generet vitiosum : Unde merito & optimo jure, hanc mixtionem in trochiscorum scillicorum præparatione, crassam nimis & agrestem esse censemus : ita ut mirum sit, eam hæcenus excultam, nec ex codicibus proscriptam & relegatam fuisse, sicut aliæ plurimæ jam pridem exularunt, licet utiliores & præstantiores : imò hodie ad eam exploduntur, ut ex omni ferè hominum memoria deletæ videantur, sed trochiscos hos superstites adhuc eam ob causam videmus, quod principem teneant locum, in admiranda hujus theriacæ compositione, quam antiquitas miraculosè excoluit, sicut & eadem hodierno adhuc sæculo, multò majori in pretio habetur, quam cætera quævis alexiteria.

In horum trochiscorum correctione sequenti, hæc progrediar methodo. Primò præparatione omnem scillæ tollere acrimoniam & adurentem facultatem, conservatis interim ejus viribus integrè valentibus, Hispanicæque, præ cæteris, totâ adservatas hyeme deligerem : am supra cap. de vinis & oxymelitibus, ubi de aceto & melle scillicico egimus, præparationem quidem scillæ, sed communem tantum edocuimus. Suederem deinde iis, qui istis in regionibus commorantur, ubi recentes haberi possunt, ut è locis maritimis, eas in hortos transfèrent, & in terram bonâ & excultam

*Lib. 2. cap.
112.*

*Malignitatis
in scilla artifi-
cosæ correctio-
nis.*

tam transplantarent, ibique per tempus aliquod, sedula adhibita cultura & industriâ, finirent, donec vim suam venenatam omnem exuerent. Eâdem methodo (repenumerò usi fuimus in helleboro nigro, aliisque simplicibus venenatis emendandis: cum adhuc vicini essemus montibus, & sic omne venenum illorum sustulimus. Magni & admirandi sunt transplantationis effectus, cujus beneficio innumerorum simplicium acris, amara, & infesta qualitas, cum dulci & luavi commutatur, prout in carduo sive herba cinare, in cichorio, & similibus pluribus evidenter innotescit. Quibus autem occasio ista & commoditas denegata est, hanc sequantur praxim.

Accipienda est scillæ pars media, optima & tenerissima, quam cor vocant, ea minutim incidenda, Solique exponenda est, donec mollescere, & ferè in liquorem redigi incipiat: eâ videlicet ratione, quâ Galenus scillas præparare, & viribus ipsarum integris servatis, ad solem æstivalem coquere solebat. Quibus verò tantum otii non super est, ut æstatis tempus, huic coctioni, ob intensissimum solis ardorem, dicatum expectent, hanc sequantur formulam.

℞. Eandem scillæ partem optimam, cor vocatam, *Facula scilla.*
hanc minutim incisam injice in matrarium aut vas vitreum cum collo longo, ita ut ad mediam impleatur partem.

Hoc vas, minimè, vel leviter tantùm, si velis, clausum nullo affuso alio liquore, ponatur in Bain. Mar. fervens per unum aut duos dies tantùm, aut donec scilla redigatur in pultis formam, aut liquorem spissum, edulcatum, omnibusque suis viribus insignitum, qui solus sine quavis alia admixtione idoneus est, ut recipiatur in theriacæ compositionem: vel si placet post temporis aliquod spatium, eundem adhuc calentem transcola per setaceum, & exsiccata, aut ad solem, aut ad ignem lentum cinerum, & erit instar feculæ, aut amili sicci, quod servabitur diu omnibus suis virtutibus dotatum. Adde si velis tantillum gummi tragacanthi, aut amili, & inde forma trochiscos: tantillum, inquam, gummi & amili additum, incidendi, detergen-

*Facula scilla
in trochiscos
redigi potest,
qui dicuntur*

*trochisci fac-
le scilla.*

di, scillæ vires minimè obtundet: hæcque eadem magis familiaria & amica sunt naturæ nostræ, quam farina erui. Sed hanc de industria addi quidam cõtendunt, ad scillæ nimirum vim incidentem & detergentem actuosiorem reddendam: sed hoc simpliciter negatur. Farina enim in tanta quantitate addita, potius obstruendi & oppilandi vim exeret. Adhæc, cum eiusdem vi detergenti, ut & supra notavimus, perniciosa simul atque adedò noxia conjuncta est facultas, ut sanguinis fluxum proyocet, tam per ventrem, quam per velicam.

*Saccharum
scilliticum.*

Quod si velis scillam pastâ involutam, juxta crassam communemque viam, in furno quodam coquere, ita, ut nullæ in ipsa nocendi vires res remaneant, licet minus cocta sit, & incidendi vi acti que qualitate abundè adhuc vigeat: Scilla probè trita per setaceum trahenda est, cuius uncias quatuor iniice in octo vel decem $\frac{3}{4}$ sacchari, in tantillo aceti scillitici dissoluti & ad perfectionem cocti: recoquendo totum adhuc supra ignem, agitando & probè miscendo cum spatula, donec amplius non adhaereat vasculi fundo: ita facies saccharum scilliticum excellentissimum, ex quo formare poteris trochiscos, rotulas, seu cujuscunque formæ aliæ: tum ad theriacæ, tum ad quosvis alios usus, quibus scilla destinata est: cujus venenum per hanc ultimam coctionem, & sacchari admixtionem penitus fecernitur.

Extr. scill.

Optima, emendatior, certior & securior præparatio scillæ est, si ea in extracti formâ redigatur, ut sequitur. $\mathcal{L}$. Optimam ejus partem sive cor, ut supra, hanc crasso modo incisam iniice in vas vitreum aptum, superaffundendo acetum rosatum, ut duos digitos materiam supernatet: omnia in infusione stent in loco frigido per $\times \times \text{iv}$. horas: deinde effunde acetum per inclinationem, quo cepa fermentata, omne venenum deponet: dein adde lac vaccinum vel ovium optimum, & recens mulctum: omnia sinantur in Baln. Mar. bulliente, donec liquefacta sint, coeantur per linteam: dein ad ignem lentum cinerum fiat evaporatio & reductio in extractum siccum, cujus usus erit si ve-
lis,

lis, loco trochiscorum in dicta theriaca, & in dosi debita.

Videbimur fortè ultra modum, hoc argumentum de unius cepæ præparatione pertractasse. Sed multa in ea fuerunt consideratione dignissima, quæ nullo modo intacta præterire voluimus: nec quicquam à nobis dictum putamus, quod non sit proprium hujus loci, & ex quo non percipi possit magnum emolumentum.

Nunc sequuntur trochisci hedychroi dicti, qui huic magnæ Andromachi Theriacæ admiscendi quoque sunt: eos describit Gal. lib. de Antid. Act. & Ægin. lib. & cap. supra citatis. Eorundem quoq; descriptio ab Avicenn. libr. 5. tract. 1. traditur, qui eos vocat alindaracos: horum tres differentes describit formulas: sicut & omnes authores in iis describendis à se invicem discrepant. Non video tamen, quamnam necessitas horum trochiscorum præparationem introduxerit: quandoquidem maxima pars illorum ingredientium sive simplicium, in longa illa simplicium serie, quæ theriaca recipit, continetur. Nihilominus tamen ex Galeni lib. præcitato, formulam huc transferere nõ gravabimur: si enim multum haud proficiunt, nocere tamen non possunt.

℞ *Mari*
Asari
Amaraci
Aspalathi cum santalo citrino ana ʒ ij.
Schananthi
Calami aromat.
Phu pontici
Xylobalsami vel ligni aloës.
Opobalsami.
Cinnamomi
Costi ana ʒ iij.
Myrrha
Felij
Nardi Indica
Croci
Mastiches ʒ ss.

Trochisci
 Hedychroi.

Omnia

*Trochisci de
vipera.*

Omnia optimè trita, & in pulverem tenuissimum redacta excipiantur vino albo odorifero, & pastillos efforma digitis, opobalsamo vel oleo garyophyllorum tinctis, dein in umbra exsiccantur.

Restat tertium trochiscorum genus, qui præcipui sunt inter reliquos, & in hoc magno & admirando remedio, basis & fundamenti partes subeunt, in quibus minutiùs discutiendis, paulò diutius immotabimur. Eorum descriptio habetur apud Galennm in libris supra citatis: sed nos eam hùc inseremus, quam scripto protulit Ægineta: quàmque ex eodem Gal. depromptam fuisse, magna utriusque similitudo & affinitas facillè coarguit.

Viperas quatuor aut quinque fulviores ac recens captas sumito, & de ipsis ad caput & ad caudam quatuor digitorum magnitudinè abscindito, & tota pelle interaneisque ipsarum ablatis: reliqua in olla nova vitreata cum sale & anetho coquito, donec spina de carnibus discedat, deinde ablatis ac diligenter à spinis purgatis carnibus, puri panis triticeï æqualem portionem ipsis admisceto, & benè simul trita in pastillos efformato, digitis opobalsamo tinctis, & in umbra siccato.

CAUTIO. Præcipuum horum trochiscorum fundamentum sunt viperæ, sicut jam alibi diximus, simulque clarè ostendimus, quàm turpiter lapsi sint ii, qui pro iis aliud serpentum genus, quos falso nomine Thiros appellarunt, introduxerunt.

Constat itaque totius antiquitatis suffragio & auctoritate, & in hunc usque diem constans manet sententia, viperas esse illud ingrediens primum, ex quo conficiantur trochisci theriacales: non verò alias quasvis serpentum species.

Inter viperas autem feminae potius deliguntur, quàm mares: noscuntur autè illæ ex dentium numero, quorum quatuor habent: masculi verò duos tantùm. Sed utero getentes accipiendas esse negant. De cæteris signis vide Aëtium, juxta quæ instituendus est delectus harum viperarum, feminarum potius, quàm marium, aut aliorum serpentum, quæ formæ similitu-
quit

sine ad eas accedunt. Sunt autem alia animalia (inquit Aëtius de viperis feminis loquens) subflava, ingentia & agilia: oculos subrubros habent, collum angustum, latius caput, & caudam acervatim in tenuitatem abeuntem, ac carne penitus nudam: ventrem autem sinuosiore habent, &c.

Sunt adhuc plura alia signa & indicia, ab authore notata, ex quibus aptitudo viperarum ad trochiscorum compositionem judicanda est. Nam si abscisis capite & cauda, tanquam immobiles jaceant, ad usum ineptæ sunt: si verò prædictis partibus amputatis (subjungit Aëtius) motum quendam videris in reliquo corpore superstitem, & animalia ipsa cruorem aliquandiu in se conservant: hæc ipsa ut optima in Antidoti confectionem sunt admiscenda. Et sicut Avicenna circa idem propositum his scribit verbis, licet non ita disertis: Quod si cucurrerit ex ea sanguis plurimus (loquens de vipera, capite & cauda truncata) & fuerit motus ejus in illa dispositione plurimus, & mors ipsius tarda, tuus erit electus.

Temporis præterea consideratio in prædictis viperis ad trochiscorum præparationem capiendis, admodum est necessaria. Quovis enim tempore captæ, non sunt bonæ: qua in re tam inter præcos, quam modernos discrepantiam deprehendo: nonnulli in ea sunt opinione, viperas non statim, simulac è latebris suis prodierint, accipiendas: hæcque fuit opinio Galeni lib. de antidotis: alii verò contrarium statuunt, & volunt, ut in instanti statim tempore, simul ac captæ sint, si fieri possit, aut ad summum per unum aut duos dies reservatæ, in trochiscorum compositionem recipiantur: idque sine mora ex Avicenna: & Aëgin. lib. 1. de re medica cap. 11. ubi loquitur de salis theriacalis præparatione: Viperas (inquit) sumito recens captas quatuor, &c. Cui ultimæ sententiæ & nos subscribimus, idque ob rationem, quam mox reddemus, ubi de causis, ob quas veteres moti in tam venenatissimo animali, tam præclaram & excellentem venati fuerint antidotum, accuratâ disquisitione disseremus. Digna quippe est materia, ut in altam & diligentem vocetur contemplationem.

Longè ante Theriacæ inventionem, cujus author fuit Andromachus, jam viperarum aliorumq; serpentum usus in medicina existerat, ut colligere licet ex Dioscoride, qui vixit ferè circa tempora Michridatis Regis Ponti, qui antidoto à se composita, suum proprium indidit nomen, eique magnam conciliavit estimationem. Dioscorides enim lib. 2. cap. 16. Loquens de viperis docet, quomodo sint exoriandæ, capite & caudâ truncandæ, reliqua illarum caro in frustra dissecanda, & in oleo, vino, sale, & anetho coquenda. Ita coctas vipers comedendas præbebat ad visus claritatem, ad roborandos nervos debilitatos, ad scrophularum generationem inhibendam: ad hæc, se ex auditu novisse ait, quòd ii, qui hisce vescuntur carnibus, diuturnam traducant vitam: ubi præterea videre est, quomodo eodem authore Sal ex iis eliciatur, qui enarratos modò præstat effectus.

Hæc præparatio & coctio nihil ferè differt ab hodierna, imò ex vini oleique superadditione præstantior multò est, quàm quæ cum sola aqua fieri solet. Hinc recentiores, & qui eos secuti sunt, panem ad diuturniorem conservationem addiderunt, indeque pastillos efformarunt.

Ac licet Dioscorides suo tempore plenior non dum affecutus esset notitiam de viperinarum carnum præstantia & utilitate: ejus tamen successores, ut facili conjecturâ præsumitur (progressu namque temporis magis magisque accrescunt inventa & experimenta) ulterius processerunt, periculùmque fecerunt, num caro viperarum adeò sit efficax, ut proprium venenum, quadam similitudine & familiaritate, a centro ad superficiem attrahat, edomet, & expellat. Sicut nihil novi est, rerùmque experienciâ abundè confirmat, plura animalia venenata reperiri, quæ suo proprio

» veneno, verè existant antidoti. Scorpio sibi ipsi pul-

» cherrimum medicamentum est, inquit Celsus libr. 6.

» cap. 27. quidam cum vino contritum bibunt: qui-

» dam similiter contritum super vulnus imponunt:

» quidam super prunam eo imposito vulnus suffumi-

» gant, &c.

De pluribus tantum animalibus venenatis locuti sumus. Nam ex omnibus in univcrsum non extrahuntur Alexipharmaca : sed contra, quæ ex ipsis remedia educta putes, lethalia sunt venena. Hinc Aristoteles 8. lib. hist. anim. ait : Aspis anguis, ex quo medicamentum illud putrificum componunt, in Africa gignitur, ad cuius ictum, nullum invenitur remedium.

Sed hic nobis notanda & excutienda venit nobilis illa quæstio, quibus nimirum causis & argumentis patres antiqui compulsi, huic se immiserint indagacioni, ut ex animali tam venenato, quale viperam esse constat, tam insigne medicamentum & antidotum eruerent.

Cum verò in re tam ardua ac difficili, omnia paulò longius sim repetiturus, philosophandique rationem, non trivialem, aut omnibus obviam adhibiturus, benevolus lector fortè graviter & anxie tulisset, si de tanta prorsus tacuissimè quæstione, aut pisce taciturnior factus, ne verbulum quidem de eadem protulissim. Adversarios autem meos, ex tam innumeris maledicentiæ ac invidiæ telis, quibus me quotidie impetunt, contracto quasi callo, amplius non moror. Quò fortius enim insurgunt in honores meos deprimendos, eò auspiciatius & splendidius eosdem in dies emergere, vel inviti intuentur: Propugnaculi loco nunc istis oppono solas antidotos meas, quarum solus aspectus & odor gratissimus, virus illud viperinum, quod in me expuunt procul hinc fugabit, & in auras dissipabit.

Aristoteles lib. 8. hist. animal. cap. 17. scribit: quòd serpentes, suas veteres deponant exuvias tempore verno, quo è terræ latebris rursus proreptare solent, & autumnali: similiter id faciunt viperæ, veris & autumnali tempore.

Per serpentis vocabulum non intelligit quoslibet serpentes, quorum genus multiplex est, sed in specie colubros, utpote qui sunt cæteris communiore, notiores, & numero multò plures: unde vulgò serpentes vocantur, quorum exuvie etiam plerumque in campis inter saxa & dumeta reperiuntur, idque passim tam in Francia quam alibi.

Si serpen-

Si serpentis nomen generaliter sumfisset Aristoteles, ejus speciale nomen, ut de viperis facit non exprefifset. Sed patefiet in posterum ex cōtinuata hujus tractationis ferie, nihil hic à nobis dici sine causa.

Nullum est dubium, quin multi olim sublimi ingenio præditi, viri doctissimi, ac naturalium arcanorum peruestigandorum cupidissimi, causam cur exuvias detrahant sibi serpentes & viperæ, rimati sint, nec non alias circumstantias probè expenderint, & inprimis tempus veris & autumnii considerarint, quo ista animalia è latibulis suis subterraneis egrediuntur. Unde meridiana luce clarius patet, quod hoc nempe tempore tam copioso, & per totam suam naturam disperso abundant balsamo, tamq; validissimè vigeant spiritibus essentiis, & vero nectare vitæ, sive balsamo naturæ pretioso & radicali, in amplissimo terræ sinu, tanquam in proprio suo loco, matrice & seminario contento & incluso: ut prædicta animalia tum vetere abjectâ pelle, se novâ induere & renovare queant.

Sed quia inter reliquos serpentes non sunt, nisi hi duo enumerati, coluber nempe (vulgò serpens dictus) & vipera, qui exuvias statim deponant temporibus: præsumendum hinc est atque credendum, his duobus animalibus, non tantum ad sui conservationem, sed in aliorum quoque usum, concessum esse naturalem quendam instinctum, quo deligunt, exsugunt, & in alimentum attrahunt, non materiali aut crasso modo cibum corporeum, visibilem, & palpabilem (siquidem auctore Aristotele, & teste quotidianâ experientiâ, eiusmodi animalia, citra cibum aut potum vitam multo tempore sive subter terram, sive supra transigunt terram) sed merè formalem & spiritualem, hunc nempe salem sulphureum, & pretiosum naturæ balsamum, quo omnia animantur & vegetantur, idque potissimum, dum circa æquinoctium vernale, calore sive igne Athanoris, magnæ lampadis cælestis, potenter operante & attrahente, sublimatur & elevatur: quod naturæ sulphur per mirabilem hanc sublimationem, totam terræ superficiem irrorat spiritibus balsamicis, ejusque interiorum sinum irrigat pretiosæ & vivificæ aquæ vitæ, & nectaris

nectatis naturalis saluberrimo & utilissimo liquore? Unde omnia revirescunt & efflorescunt, & quæ mortis speciem referebant, vitam recipiunt, & reviviscunt. Eadem sublimatio fit etiam sub æquinoctio autumnali: sed decrecente paulatim calore, sydereoque igne longius regresso, magnum terræ sublimatorium refrigeratur, omnesque spiritus, vegetales & balsamici, revertuntur in suum chaos sive matricem. Serpentes & viperæ, quæ in terræ sinu & domicilio commorantur, naturali quodam instinctu, ut diximus, exsurgunt & in alimentum alliciunt cibum æthereum, qui tam insigni vivifica & specificâ facultate pollet adversus venenatam & deleteriam illorum naturam: ut si eo satis reficiantur & instaurantur, non solum vim acquirant & virtutem, spolia sua utroque tempore statim exuendi, seque renovandi: sed ob exuberans illud balsamum, quo abundè vigent, instat medicinæ insuper universalis sunt, ad omnem cutem leprosam, scabiosam, ulcerosam, & quavis aliâ labe fœdatam, tollendam & renovandam, & ad corpus quavis ex parte vitiosum, putidum, & in frustra mox collapsurum, ita emundandum, ut in purum, floridum, & sanum evadat: ita quoque fiunt, ejusdemmet balsami virtute, quâ abundant, alexiterium summum contra omnia lethifera & præsentissima venena. Et hæc quidem de hoc subjecto philosophari placuit.

Si quis fortè scire desideret, ex quibusnam scriptorum ac monumentorum codicibus didicerimus, animalia hæc subter terram hoc radicali naturæ balsamo nutrirî posse: is ad admirandos eorundem respiciat effectus, quos arguit proptia exuviarum detractio: facultatem insuper quam habent, lepram nullis aliis remediis medicabilem sanandi, rimetur: nec non præclara, quæ ex eis eliciuntur antidota contra omnis generis venena expendat. Quæ quidem summa & admiranda effectuum præstantia aliundè proficisci nequit, quam ex radicibus & principiis magnæ istius & universalis medicinæ, cum qua serpentes illi participare, necessariò colliguntur. Sequitur igitur, ut vel eam scientiâ innatâ & naturali peculiariter, deligant ac alliciant

in profundis terræ latibulis, ubi acervatim congregati, variisque invicem nexibus implicati, in longum tempus degunt citra alterius alimenti fruitionem: vel necesse est, ut tum temporis, quando spiritus sulphurei & vegetales, qui rebus omnibus animam & vitam, mediante hoc pretioso naturæ balsamo, infundunt, elevati & sublimati penetrant durissimas etiam arborum radices, truncos & cortices, ipsisque vigorem & virorem impartiantur, florescereque faciunt, imò & reviviscere: necesse est, inquam, ut hi spiritus balsamici, simili ratione per serpentum corpora, tanquam multò molliora, penetrant, eaque in medicinam efficacissimam, tam pro seipsis, quam pro aliis abundè & largiter condire queant. Hinc ipsis facultas illa, deponendi cutem, tempore videlicet, ut jam diximus, vernali & autumnali, quando spiritus isti sulphurei sunt in sua exaltatione: quibus temporibus (ac in ipso præsertim Vere) videmus etiam arborum cortices, balsamicis succis tum maximè abundantes, truncis suis, & ligno solidiori non adhærescere, sed facillimo momento ab ipsis avelli & separari: non secus ac serpentes, qui circa idem tempus, & ab iisdem causis, veterem dimittunt cutem.

Ulteriùs si quis quærat, cur cæteri serpentes & animalia, in interioribus terræ domiciliis habitantia, careant hoc naturali instinctu, ut cum delectu in alimentum sibi attrahant hoc radicale naturæ balsamum, & cur non eque eodem perfundantur, & in medicinam condiantur, ac colubri & viperæ. Respondetur, quòd hæc proprietas peculiariter his solis à natura indita sit animalibus, non secus ac in Tora, quæ herba est venenosa, accidere videmus: juxta quam proximè conascitur Anticora, quæ ut alteri sit in alexipharmacum, eosdem spiritus ex eadem terra exsugit. Præterea reflectamus paulò oculos nostros ad fucos, vespas, & hujus generis infinitas alias muscas, quæ licet dulcissimum omnis generis flosculorum, herbarum, ac fructuum succum, in alimentum exsugant, inter illas tamen omnes, unica tantùm apis, ut inquit Ripleyus, naturalem illam scientiam obtinuit, cœlestem ejusmodi man-

nam in ceram & mel convertendi. Res certè summæ admirationis & mysterii plena. Annon idem in serpentibus contingere posse existimandum?

Si quis interrogando acrius urgeat, quare, cùm tanta sit hujus balsami efficacia, non eadem opera tollatur omne simul venenum in serpentibus & viperis, cujus scintillas ipsis adhuc inhaerere produnt venenati eorundem ictus: huic easdem contemplandas opponimus apes, quæ nihilominus aculeum suum retinent pungentem ac venenatum, licet totum illarum corpus abundè diffuset cœlesti, dulci, & balsamico liquore, qui proprii veneni aptissimum est remedium. Idem de serpentibus esto judicium.

Hic Hermeticos philosophos uno tantùm verbo admonitos velim, ut accurata mentis attentione perpendant, cur poëta, qui sub fabulis suis semper occultarunt summa naturæ secreta, velleri aureo, & pretiosis in horto Hesperidum fructibus custodiendis, terribiles & venenatos Dracones præesse sinxerint. Ex hoc enim, si mentis oculis rem intentius inspexerint, facilè agnoscent, in rebus etiam extrinsecus venenatis, opus suum magnum, medicinamque suam catholicam universalem inquirendam esse: non videlicet in primo statim operis limine, quod plerùmque tactu asperum, visu horribile, odoratu fœtidum, gustu ingratum, qualitate venenatum apparet, hoc est, non ab exteriori cortice, sed ab interiore nucleo, arcanum eruendum: non secus ac in externis serpentis & viperæ partibus nempe in eorum dentibus, perniciosum delitescit venenum, ex quorum tamen interiore corpore summum & admirandum educitur alexipharmacum.

Possẽ in hanc rem, pluribus aliis meditationibus haud injucundis, & penitiùs in arcanorum adyta deducuntibus animos omnium in summam protrahere admirationem, mèque in aliorum gratiam & utilitatem iisdem magis oblectare: sed satis sit, philosophico & Christiano medico hic ruminandum considerandumque relinquere, Deum nempe & naturam nihil facere sine admiranda & incomprehensibili pro-

videntia. Qui itaque omnes omnium effectuum causas peruestigandas recipiet, magnum subibit onus, nec habebit unquam, quod de rerum objectarum penuria conqueratur: præsertim illarum, quas Natura in penetralibus suis clam abscondit. Sexcenta enim sunt alia animalia, quorum certis solummodò partibus venenum insidet, quæ tamen in cæteris, ad varios usus profunt. Dracomarinus, Gallis *la vipère*, piscis, habet spinam in dorso planè venenatam: Hic in partibus tamen cæteris cibus est delicatissimus. Eodem modo serpens & vipera, licet dentibus suis venenatis lethalia infligant vulnera, cætera tamen eorundem pars salubris & salutifera existit.

Sed de his hæcenus. Nunc autem fusiùs oculis subiiciemus, num trochiscorum horum præparatio, quæ adhuc hodiè in usu est, talis sit, ut neque additionem, neque diminutionem ullius rei patiat, an verò correctione & reformatione quadam opus habeat.

Suprà in trochiscorum de viperis descriptione declaratum fuit, quod à sola vera & legitima carniū iustarum coctione, totius magisterii fundamentum dependeat. Hæc coctio, sicuti videre est ex correctione Bartholomæi Marantæ viri celeberrimi, tanti momenti est, ut in ea omnis consistat bonitas aut imperfectio Antidoti. In summa, singulari curâ & industriâ opus est in carne ista perfectè coquenda: quæ ab osse spinæ separata diligenter tundenda est in mortario, adjecto pane ex pura & recenti farina triticea confecto, & optimè cocto atque fermentato: inde postea formandi trochisci. Quidam prædictum panem seorsim exsiccant, eumque in pulverem redactum per cribrum traiciunt, & admixta carne optimè quoque seorsim trita, inde efformant trochiscos, quæ mixtio longè est faciliior & præstantior.

De quantitate panis cum dicta carne commiscendi, diversa est authorum opinio: alii enim addendas censent æquas partes, alii mediam, alii tertiam, & alii tandem quintam solummodò partem.

Notandum præterea, quod veterum nonnulli inter tundendum & miscendum panem cum carne viperarum

rarum, parum earundem jusculi adiciant, ut omnia melius misceantur & subigantur: inter quos est Aërius: Alii verò de prædicto jusculo nihil prorsus addunt, ut Ægineta & Avicenna, solius carnis usu contenti: quæ ratio præ cæteris communissima fuit: juris enim admixtione citius corrumpuntur, & acidi fiunt trochisci: Prænominatus Matanta in correctione e-
 numeratorum trochiscorum viperarum, in hanc abit
 sententiam, ut scilicet formentur, si, ut ipsemet scribit,
 fieri possit, sine jusculo, aut saltem ipsius exiguâ quan-
 titate: hoc enim modo celerius exsiccantur: contra
 (addit) si panis in jusculo viperarum maceretur, & post-
 ea simul cum carne tundatur, tales trochisci difficul-
 ter exsiccantur, & sunt in causâ, ut postea caro putre-
 scat, & panis fiat acidus.

Formatis ita trochiscis, dicti antiqui, ut & adhuc hodiè moderni, summam adhibent curam in iis probè exsiccan-
 dis, eos subindè vertendò, mox in unum, mox in alterum latus: idque in loco à ventis & pluviiis tuto ac securo: ut juxta nonnullos spectent, vel plagam septentrionalem: vel juxta alios, meridionalem, quam Sol maxima diei parte collustrat: sed singulari adhibita
 cautione, ne Solis radii feriant dictos trochiscos. Sol
 namque ut Avicenna scribit, destruit & spoliat eos vir-
 tute appropriatâ carnibus viperarum, oppositâ vene-
 nis, quæ sunt ex mortione, & venenis ebibitis.

*Lib. 5. summa
1. tract. 1.*

Hæc sunt omnia illa, tam antiquorum, quam modernorum mysteria, quæ tanquam notatu dignissima circa horum trochiscorum compositionem tradiderunt, quos præcipuum hujus magnæ antidoti, hujus inquam magnæ Theriacæ, aded ab omnibus hæcenus commendatæ & celebratæ, fundamentum esse diximus.

Cogor equidem fateri, me non satis admirati posse, quod ii, qui hæcenus in Theriaca hac utcumq; corrigenda operam & laborem impenderunt, errores & defectus istos non deprehenderint in enarratis viperarum trochiscis: in quorum tamen correctione (tanquam in re maximi momenti) omnes potiùs ingenii nervos, necessariò intendere debuissent, quam aliis se

quæstiunculis de cinnamomo vero, de opobalsamo, de chalcitide, & similibus hujus antidoti ingredientibus, involvisse.

Hic enim est præcipuus rei status, de quo in posterum nobis agendum erit: ut hoc fundamento, quod imminentem minatur ruinam, restabillito, pristinus medicamento splendor ac virtus, quæ multum defecerunt, min usque antiquorum elogiis respondent, postliminio revocentur. Quod propositum nostrum ad publicum juvandum solummodò dirigitur, ut nuper ante professi sumus, ne quis nobis inanis gloriæ, aut temeritatis labem impingat.

Solæ viperæ, magnæ hujus antidoti basis sunt, sicut communis fert opinio, omnium calculo comprobata.

Circa has vipersas, veteres nihil aliud meditabantur, quàm ut inde conficerent trochiscos, eâ quâ diximus methodo: qui in hoc magno arcano fundamenti seu basis obtinebant locum, sicut aliquoties jam à nobis satis abundè dictum est.

De his tres movebimus quæstiones, quas jam in publici commodum, eâ quâ possumus diligentia & fide, solvemus & eventilabimus.

Prima est, num lex sit quædam Lesbia, quæ inevitabili necessitate nos adstringat huic vulgari trochiscorum præparationi.

Secunda an nil addendum, nil detrahendum, aut immutandum sit in hodierna trochiscorum illorum præparatione: num verò in meliorem statum corrigi & reformari possint.

Tertia num salvâ antiquitatis autoritate, dictæ viperæ debeant, aut possint in præstantiores alias remedium formularum, velut in essentias, balsama, confectioes, & sales præparari: quæ suâ vi & energiâ communes illos trochiscos de vipera, in omnibus illis curativis scopis, quibus aliâs appropriati perhibentur, longè latèque superent. Illis dubiis ut supra, exactè & fideliter discussis, spes nobis certa & indubitata arripet, omnibus aperiendi viam, nō ad unam tantummodò, sed ad varia & diversa Theriacarum genera componenda, quarum effectus admirandi admodum, cum optatissimo

præcipuo successu sese prodant adversus omnis generis venena, vel in corporibus nostris nata, vel exhibita & assumpta, vel ab animalium venenatorum ictibus ac moribus in nobis excitata.

Ad primæ quæstionis solutionem quod attinet, absurdum est, existimare, nobis, in compositione theriacæ, necessariò confugiendum esse ad consuetam & vulgarem hujusmodi trochiscorum præparationem: quali verò viperæ in nullum alium remediòrum usum aptandæ sunt, neq; vim & efficaciam suam aliter exerere possint, quam si in trochiscos redigantur. Cùm tamen res longè secus se habeat, vel ipso Galeno teste, qui lib. simpl. 11. & lib. de antid. memorabilem refert historiam de duobus leprosis, quos ipsemet opera viperarum, nõ in trochiscos redactarum, sed vino impositarum, pristinæ valetudini restitutos fuisse, testis vidit oculatus.

Cùm enim dictis leprosis, vitam miseram & ærumnosam diu agentibus, ex commiseratione ad mortem ipsi accelerandam, vinum, in quo vipera casu immersa & mortua fuerat, bibendum offerretur: accidit contra, ut hausto potu oblato, non tantum cutem ulcerosam, squamosam, & fœtidam, cum sana & florida permutarent, sed integram insuper, perfectamque inde sanitatem recuperarent.

Curatio hæc, quæ à Galeno citatur, mirabilis admodum, & brevissimo temporis spatio absoluta, solis viperis vino immersis, & emortuis, accepta ferenda est: quod vinum veri menstrui & vehiculi vicem gerebat: ad eliciendam ex vipera alexiterii vim & virtutem. Nec refert utrum ipsæ integro manserint corpore: quia virtus illarum præcipua vino fuit communicata, ex cujus potu usuque, commemorati leprosi à lepra, quæ nullis aliis cedit remediis, perfectè liberati remanserunt. Ex quo manifestò evincitur, vipersas nihilominus potenter suos demonstrare effectus: licet neque coctæ, neque in trochiscos sint redactæ: hincque facillè concluditur, legem de iisdem patandis non esse perpetuò necessariam: quandoquidem insignis earundem virtus & alexiterium aliis modis ostentatur.

Historia de duobus leprosis opo viperarum restitutis.

Antiquitati porro, illiusque sequacibus, ut enarratam carnē viperinam in trochiscos effingerent, causa fuit, major (ni fallor) difficultas olim, quam hodie, colligendi ejusmodi animalia. Unde hoc remedium, in magna copia, ad aliquot annos reservandum præparare voluerunt, ne toties repetere cogerentur ejusdem præparationem. Hinc Galenus summam requirebat industriam in iis rectè præparandis & exsiccandis, ut integris valentibusque viribus adservari possent ad duos vel tres annos. Sic nostro quoque seculo accidisse legimus, ut loco viperarum, quæ ob inopiam ægrè tum haberi poterant, usurparentur radices tormentillæ & dictamni. Ante paucos annos, inquit Barthol. Maranta, vix cognoscebantur viperæ, colligique poterant: propterea majores nostri barbaros medicos secuti, pro illa sumebant tormentillam & dictamnium. Nunc autem adhibito rectæ rationis judicio, perpendite quæso, quàm egregia & præstans ista foret theriaca, & quàm aptè hoc ipsi nomen conveniret.

De secunda quæstione sciendum est, vulgarem illam parandi methodum multâ opus habere correctione: aliâsque insuper formulas, multò præstantiores & utiliores, quàm vulgaris illa est posse dari. Quod perspicuè admodum declarabimus omnibus iis, qui remotâ crassa & nubilosâ ignorantia cataractâ, rem mentis oculis acutiùs intuentur: quique ingenio minus stupido, præ nimio contradicendi studio, antiquis suis somniis mordicus propugnandis non inhaerent: quod vitium hodiè aded commune est, ut multi, qui hæcenus in cineribus & umbra consenuerunt, eo contaminari videantur. Sed missis verbis, ad rem ipsam accedamus.

Ostensum est supra, præparationem trochiscorum viperinorum consistere in recta carniū illarum coctione, quæ fit cum aqua communi, addito pauco anetho & sale: donec os spinæ promptè avellatur à carne: perquam coctionem, virtus illarum prima & substantifica, penitus, ni fallor, cum jusculo confunditur, carnisque vix dimidia pars, vel tantillum solummodo restat. Interim tamen non nisi caro sumitur ad trochiscorum

scorum illorum compositionem. Cùm cocta fuerit, inquit, Paulus, ollam ab igne depones, & carnes diligenter a spinis exemptas per se contundes nullâ jusculi additâ parte. Sunt quidam, ut diximus, qui de eodem parum addunt, quod tamen nullius momenti æstimandum. Nam positâ ejus additione, necessariò quoque panis quantitas ad trochiscos efformandos, augenda erit, & sic immiuetur trochiscorum virtus, manebantque illi nihilominus corruptioni & aciditati contrahenda multò magis obnoxii, quam si ex sola carne sine jusculo confecti essent, ut id jam supra autoritate antiquissimorum medicorum comprobavimus.

Dicamabo, qualenam præservativum, conservativum aut alexiterium erit id, quod se ipsum a corruptione præservare nequeat? Ad condiendum cadaver, & ad id præservandum a vermibus & facili corruptione, nonne adhibentur sal, aloë, myrrha, & similia, quæ balsamicâ virtute prædita, sibiipsis ad diuturnam conservationem inserviunt, nec faciliè corrumpuntur? At trochisci viperæ, nisi alterna & frequens illa, de uno latere in alterum, accederet versio, & desiccatio, momentaneam faciliè incurrerent alterationem, & destructionem: vel post ipsam etiam opobalsami inunctionem, quod ipsis pro solemni quasi corollario, ad diuturniorem conservationem additur. Hoc confirmat Aëtius *Tetr. 4. sermo. 1. cap. 90.* in hæc verba scribens: postquam verò sicciore fuerint facti, eos opobalsamo optimè oblinito, & in vitreo vase asservato: ac quicquid pulverulenti, & albi ex eis per situm productum est, post dies aliquot, linteo extergito: perforantur enim, si id ipsum eis diutius adhigescat.

Vides ergo, quàm imperfecta mutilaque sit trochiscorum viperarum præparatio: cujus correctionem tribus modis aggrediemur, in quibus singulis liquidò patebit, virtutem & proprietatem viperarum integram conservari, imò & accrescere augerique: cùm in vulgari illa compositione potius imminuatur & dissipetur, ut paulò ante dictum.

Non idèò tamen confusè, sed distincto quodam ordine, tres enumeratas correctiones & reformationes

Triples correctio viperarum.

proponamus : Primam appellare libet confectionem viperinam aromaticam : Alteram confectionem viperinam saccharinam : Tertiam confectionem viperinam juniperinam. Ex quibus confectionibus tribus, tria quoque, si ita videbitur, trochiscorum genera efformari poterunt, iisdem servatis nominibus. singulorum autem præparationis & compositionis formulæ, horum nominum rationem, plus satis indicabunt.

1. Confectio Viperina aromatica.

℞. Carnem de quatuor viperis recens captis, gregaria via præparatam, hoc est, capitibus, caudis & visceribus internis abjectis, optimè lotam cum vino, & in frustra incisam : hanc indes in matrarium vitreum capax, superaffundendo aquæ cinnamomi excellentis, & vini canariæ vel hydromelitis vinosi ana ℥ v. vel vj. vel tantum, quantum ad irrigandam solummodò dictam carnem sufficiet : his adde

Cinnamomi

Garyophyllorum

Macis

Piperis nigri

Zingiberis

Cubebe

Cassiamomi ana ℥ ℞.

Summit. Anethi

Hyssopi

Thymi ana p. j.

Salis communis p. ℞.

Elect. de gemmis

Pulveris aromatici rosati

Diambra ana ℥ j.

Dein vase clauso, ut nihil exspirare possit, pone in Baln. Mar. ad bulliendum: & omnia decoque ad ignem luculentissimum per 7. vel 8. horarum spatium, aut donec viperarum carnes in liquorem redactæ videantur: Aperto vase, omnia effundantur in patinam argenteâ, aut vas terreum vitreatum & mundum, ac inde separatis omnibus ossibus, colentur & exprimantur omnia perquam optimè, quæ cum jusculo sive liquore ferè

omnia

omnia per setaceum transmittuntur : Et hoc modò habebis essentiam , seu integram ac substantificam viperarum virtutem : quæ odoris erit fragrantissimi , ut pote virtutibus rerum aromaticarum imprægnata , quæ balsami sive opobalsami (ab antiquis additi) locum tenent. Materia excipiat in alembico apto & capaci cum suo capitello & recipiente , ut ad ignem baln. vaporosi exquisitè separatetur omnis liquor , quem seorsim servabis , & erit summum alexiterium , & aqua theriacalis præstantissima : in fundo remanebit gelatina pretiosissima , in forma essentiæ sive extracti viperarum , & in consistentia inter molle & durum media : quæ jam , vel nulla accedente alia præparatione , usui apta erit. Hæc statim cum cæteris theriacæ ingredientibus , ut paulò post dicturi sumus , permisceatur : vel etiam (ne omninò communem præparandi formulam fastidire videamur) inde formabuntur trochisci , addendo tantum quintam partem amyli probè pulverizati , & siccando dictos trochiscos ad ignem lentum hypocausti , sic trochiscos habebis excellentissimos , qui viperarum virtutem substantificam in se perfectè continebunt , & longissimo tempore , si opus sit , ad servabuntur : siquidem spirituum aromatum balsamicorum viribus & armis inducti sunt , locoque communis theriacæ , usurpabuntur. Imò usus illorum erit quoque ad alias novas theriacarum formulas fabricandas , pro ut mali , quod expugnandum est , natura & conditio postulaverit. Nunquam errabit quicumque in præparandis ejus generis remediis , hoc tam præclaro & certo innitetur fundamento : quemadmodum & hæc viperarum præparatio , quam modò docuimus , revera supra eodem extracta est : In hac enim , nec non in aliis carniarum harum veris ac legitimis præparationibus , præcipua ac prima hujus magni alexiterii basis existit.

Si loco aquæ cinnamomi , vini canariæ , sive hydro-melitis vinosi , ad enarratam carniarum viperarum coctionem accipies elixir magnum vitæ , à nobis cap. de aquis descriptum , adhuc longè efficacius & præstantius reddes alexiterium , ita ut opus nò sit addere aromata materialia ,

terialia, eo quod dictum elixir factum sit ipsorum essentiis: imò & omnibus aliis alexitericis & bezoardicis rebus, veluti ex ejusdem compositionis formula clarè constabit.

2. *Confectio Viperina saccharina.*

Accipe carnem de quatuor viperis, frustatim incisam ut supra: hanc impone patinæ magnæ argenteæ, superaffundendo aquam vitæ fortissimam, & perfectè dephlegmatam, ut supernatet 4. aut 5. digitos: admoto igne cum charta accensa, aqua vitæ flammam concipiet, sicque ardendo vïperas coquet: affunde deinceps novam aquam vitæ, quoties priorem flamma absumptam perpexeris: affusio verò hæc fiat per ampullam superius oclusam, cum collo perquam angusto: aliàs hæc aqua vitæ, ignis flammâ apprehensâ ardere incipiet. Hæc coctio continuanda est, donec carnes illæ sufficienter coctæ appareant: aquæ vitæ quantitas pro unius aurei pretio, huic viperarum decoctioni satis erit: Tandem fac, ut tota aquæ vitæ substantia inardescat, & consumatur, ceu in ea, quæ optimæ notæ est, probèque relictificata, accidere solet. Si quid incombustibilis supersit liquoris, is viperarum adscribendus est carni, quam (separatis spinæ ossibus) tundas in mortario marmoreo, admiscendo sensim proprium liquorem, donec hujus opera redigatur in pulvem tenuem, & fiat apta, ut per cribrum simul transmitti queat: eamq; post ad ignem lentum reduces in extractum. Hæc caro ita præparata, omniq; suâ substantificâ virtute dotata, jam idonea est, ut recipiatur in theriacæ compositionem: neq; opus est, eam prius transformare in trochiscos, aut aliud quid addere. Sin verò libeat fortè trochiscos inde effingere, qui longiori temporis spatio citra corruptionis metum adservandi sint, eos parabis cum duabus drachmis gummi diatragacanthi, in mucaginem redacti, cum sufficiente quantitate aquæ cinnamomi: mucilagini dictæ adicies carnis hujus ita præparatæ ℥ iiii. & ℥ ij. vel tres sacchari candi pulverisati: omnibus simul mixtis, confice inde trochiscos sive tabellas, quæ ad lentum calorem exsiccatæ diutissimè adservari poterunt. Cōmifecbis etiam

bis etiam cum dicta massa ante trochiscorum confectio-
nem, oleorum nucis moscatæ & garyophyllorum
ana ℥ j. ℥. sive singulorum guttas xxx.

3. *Confectio viperino tumperina.*

Tertia preparatio carniū viperarum, quæ sit nul-
lâ prorsus virium abolitione, sed potius earundem cõ-
servatione & augmentatione, se habet eo, qui sequitur,
modo.

Commemorata caro viperina sufficienter imbibatur
spiritu salis balsamici, & rerum omnium conserva-
toris: idque vel materiali & crasso tantummodò car-
nem dictam sale aspergendo marino, ut vulgò solent:
vel formaliter & philosophicè eandem imbibendo ve-
ro illo nitro sulphureo sive spiritu acido solis philoso-
phis cognito: quæ ultima methodus omnium præstã-
tissima, priori illi longè præferenda est.

Hæc caro, summo & principali naturæ balsamo sic
condita, appositè locetur in cribrum ex serico factum,
& quodam instrumento, sive ex ferro albo, sive ex li-
gno, sive ex panno cerato, inclusum, ita ut factâ suffu-
migatione, per prædictum cribrum penetrare possit
fumus: sitq; idem cribrum undiquaque probè muni-
tum, ad prohibendam vel quantulameunque evapora-
tionem, & ad fumum transversim id ferientem exci-
piendum: Hoc autem suffumentum ita parato.

℥. *Bacc. anipers* ℔ j. ℥.

Bacc. Lauri ℥ iij.

Myrrha ℥ ij.

Garyophyllorum ℥ j.

Granorum alhermes

Succini aut Karabes

Benioini ana ℥ ℥.

Omnibus crassio modo conquassatis, & ignitis car-
bonibus injectis, fiat suffitus, in loco convenienti, &
carnibus, ter vel quater in die suffumigandis apto: i-
psumq; continua ad 4 vel 5 dies, donec suffumigatio-
nis perfectionem odor approbaverit.

Quo factò, carnes prædictas, inter duas ollulas ter-
reas vitreatas, exquisitissimè lutatas, ne quid expiret,
inclusas mitte in furnum, è quo recens exempta sint
panificia,

panificia, aut qui simili moderato regatur calore: ibique sine continenter stare, donec tota harum carniū substantia, simul cum ossiculis suis, in pulverem redigi possit tenuissimum & subtilissimum, qui substantifica carniū virtute nequaquam spoliatus erit, ut in communi decoctione usu venire solet, sed multò auctior & potentior evadet, spirituum balsamicorum, salis, & prædicti suffitus ingredientium accessione.

Hic pretiosissimus pulvis, ex tam venenatissimo animali eductus, superat quævis alia alexiteria & alexipharmaca, sive eo utaris ad compositionem Theriacæ, citra trochiscorum confectioem cum pane, quod opus nullius est pretii (hic enim pulvis potest perpetuò conservari) sive exhibeas eundem contra omnis generis venena, vel in nobis progenita, vel ex quodam ictu aut morfu animalis, vel secus excitata: sive per se ad ̄j. porrigas: sive inde varia alexipharmaca, quorum is præcipuum & primarium fundamentum semper erit, componere velis.

Sed quæras, cur de re mihi inexpecta, audeam tamen tam fidenter & audacter verba facere: Respondeo, quod propositum nostrum triplici nitatur fundamento, ratione videlicet, experientia, & autoritate.

Suprà audivistis rationem, cur viperæ & serpentes non tantum in propriis, sed in aliorum exuviis detrahendis renovandisque, vim atque virtutem suam exerceant, qua de causa pro tam insignibus ac præclaris alexipharmacis hactenus usupati fuerunt.

Si igitur trochisci communes ex carnibus viperarum parati, virtutèq; sua substantifica per coctionem illam ferè orbari, nihilominus adhuc eximios produnt effectus: non possum mihi non persuadere, quin eorundem effectus, beneficio nostræ præparationis, quæ viribus & proprietatibus istis non solum conservandis, sed & augendis, maximè incumbit, longè præstantiores nobiliorèsq; sint futuri.

Potro ut id confirmemus experientia, eam vidit Illustrissimus ille ac verè Princeps Anhaltinus, Dominus meus clementissimus, cui hoc dicatum est opus, cujus verba tam dignam amplamque merentur fidem, ut no-

fas sit,

fas sit, ea in dubium revocare, qui ex solo serpente communi, colubro dicta, pulverem eduxit sine alterius rei additione, sineque magno apparatu solemnium aut laborioso, contra omnia venena, vel nocentissima & lethifera: certaque & incredibilia hujus experimenta fecit ac vidit. Horum insuper fidem confirmavit (vel presentibus ipsis D. D. Laurentio, & Lormio, illo primario Regis medico, hoc vero Reginae, ambobus viris excellentissimis & clarissimis seculi nostri luminibus) illustrissimus Dux de Bouillon, heros fortissimus, ac unus est praecipuis Franciae nostrae Ducibus: qui se audivisse aiebat ex illustri ac generosissimo Comite D. Otth. de Solms in rei veritate ita se habere, omnia, quae modo de hoc serpentum pulvere diximus. Idem Comes de Solms pulveris hujus conficiendi artificium tanquam maximum & incomparabile secretum impertivit praedicto Duci de Bouillon, indeque magnam ab eo gratiam se initurum speravit. Hicque haud dubie est ille idem pulvis, de quo Joan. Hartmannus, Mathematicus in inclyta Marpurgensium Academia professor celeberrimus, ac vir doctissimus, frater & amicus meus intimus, paucos ante menses, his ad me scripsit verbis: Pollicebor, inquit, tibi forsitan brevi nonnulla de pulvere etiam aliquo magno certe alexipharmaco, contra omnia cujuscunque generis venena: vidi (addit) oculis meis *de* *medicamentum* *ejus*, contra gravissima venena sublimati arsenici, & napelli, tribus diebus continue ab experto medico assumptorum intra corpus, sed paulo post sine omni noxa ab exhibitio pulvere expulsum, cum magna & admirabili admiratione astantium. Nullum certe venenum tam grave est, quin eo statim abigatur. Dignum mehercule omnium regum & principum desiderio artificium! Est enim prorsus mirabile & prope divinum. Et nescio sane an forsitan simile unquam audiveris: Sed de eo & ceteris omnibus paulo post plura.

Quod si serpens, uti supra enodavimus, singulis annis, non secus ac viperæ, exuvias deponens, tot tantisque polleat virtutibus: minimum erit dubium quin iisdem, vel etiam praestantioribus viperæ sint praedita: de quarum admiran-

admirandis effectibus, omnis antiquitas hæcenus mira scripsisse, palam constat.

*Tetr. 4. serm.
1. cap. 123.*

Supereft, ut adductâ veterum autoritate, eximium nostrarum confectio-
num viperinarum splendorem & præstantiam stabiliamus : ostendam usque quantum illæ convenient cum antiquorum formulis, qui non perpetuò trochiscorum ut supra præparatorum, sed jusculorum etiam, salium & pulverum viperinorum usum interdum admiserunt : ut in sequentibus amplius declarabitur.

Mirabile, (inquit Aëtius ex Archigene) elephantiasis remedium viperarum usus existit. Eas verò hoc modo apparatus edere oportet : primùm quidem amputato capite & cauda, & detracta pelle, exemptisq; interioribus visceribus omnibus, carnem aquâ purâ bis aut ter lotam in olla instar anguillarum coquito, aquâ quidem sufficiente affusâ & oleo modico cum anetho & porro : Post sufficientem deinde cocturam jusculum moderato sale condiatur, atq; ita egro in Sole desidenti exhibeatur, capite tamen probè velato.

Si jusculum carniū viperarum simplex, cui ex omnibus cardiacis roborantibus, & bezoardicis simplicibus, non nisi anethum & porrum additur, quòdque plus continet sterilis & rerollacæ aquæ, quàm utilis & efficacis essentia, nihilominus tanti æstimatum fuit ab antiquis, ut aduersus lepram, affectum gravissimum & incurabilem, id conducere omnes uno ore affirmarint. Quid dicemus de primis duabus nostris confectio-
nibus viperinis, quæ aliud nihil sunt, quàm vera quinta essentia, sive extractum totius virtutis substantiæ viperarum?

Cæcus igitur is erit, quisquis non primo statim intuitu videbit, quantum hæc duo inter se distent remedia : mentis insuper caligine, iudiciòque depravato laborabit, quicunq; pari efficientiæ virtutisq; gradu modulòq; eadem mereatur. Idem enim esset, ac si vellet jusculum insipidum, quòd non nisi puram putam aquam redoleret, æqua nutriendi lance librare cum optimo quodam restaurante, & consummato, aut quadam gelatinâ delicatissimâ, & summâ nutriendi vi præditâ.

Quinetiam

Quinetiam video ipsum momum hic pisce taciturniorem, ad priores duas confectiones meas profus obmutescere, casq; vel propria victum confessione efficaciores & excellentiores judicare, quam simplex ejusmodi jusculum crasso modo juxta Aetii descriptionem coctum. Contra verò, nonnullos dispicio insulso risu ludibriòq; excipere tertiam meam confectionem, juniperinam appellatam, quasi ea nihil aliud sit, quam caro viperarum salita, infumata, exsiccata, & velut calcinata, & in pulverem vel cineres redacta, idque vi ignis, qui res humore suo primigenio spoliaret, & sic omnem agendi potentiam ac facultatem in ipsis corrumpat aut aboleat. Quibus objectionibus, nec non aliis similibus, alibi jam copiosè à nobis fuit satisfactum.

Sed ut, omissis longis ambagibus, intra præparationis viperarum cancellos nos contineamus, ipsis integre respondeamus, & ad confirmationem illorum, quæ diximus, tam authoritates, quam exempla ab antiquis, qui iisdem remediorum præparationibus usi sunt, sumpta, in medium proferamus. De quorum utrorumque præstantia & utilitate ipsimet judicium ferre poterunt.

Antiqui usurpabant viperæ sales, qui Dioscoridis tempore jam in usu erant, ut per ea, quæ lib. 2. cap. scripsit, demonstravimus.

Inter Græcos longo tempore post Dioscoridem fuisse admodum de ratione ejusmodi sales præparandi tractat Galenus: & post illum Ægineta libr. 7. de re med. cap. 11. Omnium autem exactissimè de iisdem scribit Aëtius.

In pauca verba contraham modum quem tradunt *Tetr. 4. ferm. 1. cap. 97.* sales ejusmodi præparandi: qui tot ferè recipiunt ingredients ac ipsamet theriaca.

Accipièbant autem quatuor vipersas, recens captas, *Salium Theriacalium præparatio secundum Antiquos.* hoc est, reservatas tantùm ad unum, vel ad summum duos dies, quas vivas imponebant ollæ magnæ mundæ, ac ex optima terra fictæ: super has in momento injiciebant salis ammoniaci, aut salis albi communis lb̄ x. hancq; primam perficiebant operationem tempore matutino, quo dictæ viperæ tardiores esse solent

ad motum : Dein viperis hoc salis pondere oppressis, adiciebant pastillos, quos parabant ex sequentibus in magna dosi, hoc est, aliquot librarum pondo: Sunt autem ea.

Gentiana

Aristolochia rotunda

Centaureum minus

Cardamomum

Maryubium

Scordium

Aptium

Chamadryt

Semen ruta domestica,

Et addito melle ex eis quinque vel sex pastillos concinnabant, & una cum sale superinieiebant : his insuper addebant quinque scillas prægrandes recenter in minuta frustula dissectas : & post enumeratos pastillos & scillas, adhuc superindebant salis communis albi lb xx. Quo facto, ollam optimè occludebant operculo, in quo tria erant spiracula, eamq; forinsecus probe undiquaque lutaram, ut ignem fortiùs sustinere posset, furno imponebant : & succenso igne materiam gradatim fovebant, tandemque flammis vehementissimè urgebant. Fumus qui multus, caliginosus, & turbatus primùm per spiracula operculi exibat, signum ipsis erat, quod ignis jam ageret in viperas : & tunc summâ diligentiam cavebant, ne ab eodem, quem venenatum judicabant, inficerentur. Tandem cum observassent, per eadem operculi foramina, flammam lucidam & claram exire, perfectæ viperarum ustionis indicium augurabantur. Hoc peracto, igneque paulatim extincto, vaseq; per 24. horas refrigerato, materiam illam in cineres redactam, & tenuissimè tritam per cribrum trans mittebant, denuò addendo

Semen ruta

Grana Juniperi

Sem. faniculi

Coriandrum

Mentham

Piper longum etiam in magna copia.

Et ymilia

Et similia alia simplicia, quorum plurima pars ingreditur Theriacæ compositionem: Omnibus probè invicem mixtis & cribratis, fiebat pulvis, vel potiùs cinis, aut sal, & sic eum nominabant, salem theriacalem: nec certè immeritò: salis enim ammoniaci, vel salis communis quadraginta addebant libras, ut ex descriptione illa videte licet.

En totum salium theriacalium mysterium antiquorum, in quibus tamen parandis Galenus peculiare sibi reservabat secretum. Viperas enim vivas non exurebat (fortassis ex metu, ne inde malignum quendam vaporem attraheret) sed pastillos ex eis factos, quales theriaca excipit, cum reliquis, quæ calcinati debebant, admiscebat.

Ego verò, inquit Galenus, bestias ipsas non exuro, sed pastillos ex ipsis, quorum confectionem in theriaca docui, reliquis quæ cum bestiis uruntur admisceo, & semel exuro, quò eam, quam in se habent amaritudinem, per exustionem abjiciant: tantam autem pastillorum mensuram adjicio, quantam conjecturà assequi possum, quatuor numero viperas excipere: & sanè sales verè optimi evaserunt, utpote, qui neque exustione cinerum retulerint saporem, neque nigrum colorem, sed & ob qualitatem usui gratissimi fuerint facti & assueti efficaciorum virtutem & præstantiam.

His verbis ultimis manifestè Galenus probat, calcinationis beneficio, viperarum trochiscos & gustu gratiores, & efficaciam præstantiores evadere, ita ut opinionem illorù, qui incognitâ causâ adeò acriter impugnant calcinationem, & innatam rei temperiem ac proprietatem eadem corrumpi, obstinatè nimis contendunt, funditùs evertat. Sed videamus, quæso, circa hanc tractationem de viperarum sale ac calcinatione, quam apertè quorundam censorum opinioni Aetius non solum adversetur, sed eandem etiam, tanquam frivolam, expungendam prorsus repudiandamq; censeat: dum capite de salibus theriacalibus in hæc verba scribit. Quanquam sint, qui eorum auxiliarem potentiam penitus negent, per exustionem dissipari affirmâtes ferarum facultatem: Ego verò dicere ausim (addit Aetius)

*Aët. tit. 4.
serm. 1. cap. 97.*

„ eandem quidem potentiam cum theriaca sales non
 „ habere, non tamen eorum vim per ignem perire, cum
 „ multa sint, quæ per ignis familiaritatem meliora red-
 „ dita conspiciuntur, velut est aurum, calx & similia. Vi-
 „ peræ enim integræ usque, intensiorem & malignam vim
 „ per exustionem deponunt: temperamentum verò au-
 „ xiliare & symmetriam ab igne sumunt.

Aëtius igitur hac suâ sententiâ, de calcinatione &
 salibus theriacalibus prolata, confirmat confectio-
 nem meam viperinam juniperinam, in qua vipersas cal-
 cino, & in pulverem redigo, qui deinde pulvis sive cinis
 à me ægris præbetur pro summo alexiterio, non secus
 ac sales theriacales, qui à veteribus ad eundem usum,
 exhibebantur.

Sed consideret, amabo, æquus lector, & accuratiori
 paulò mentis agitatione secum pervolvat, differentiâ
 inter utramque viperarum præparationem, inter u-
 triusque ingredientium mixtionem, compositionis
 progressum, ignis gradus, & quascùmque alias opera-
 tionum circumstantias. Probe, inquam, & diligenter
 consideret hæc omnia benevolus lector, & sano incor-
 ruptoque prolato iudicio, tandem decernat: utra sit
 præstantior, & utilior, antiquorùmne, an verò nostra?
 At, ut totum negotium penitiùs intelligatur, omnia
 minutiùs examinentur.

Antiqui accipiebant numero quatuor vipersas vi-
 vas, abjectis neque capite, neque caudâ: in quibus ta-
 men partibus latere ajunt venenatam illarum vim ma-
 ximam: nos non tantum has partes, sed cutem & visce-
 ra interna insuper secernimus: reliqua in frustula di-
 scindimus: cum vino exquisitè lavamus, quâ præpara-
 tione primâ (quæ non multum abest à trochiscorum
 de viperis confectio) nos horridâ & inconvenienti
 illa bestiarum vivarum exustione superfedemus, nec
 in periculo illo, quod ab ipsarum venenata infectione
 erat timendum, versamur sicut veteres, qui cogebantur
 obturare nares, & sibi à malignis vaporibus, qui inter
 calcinandum exhalabant, & venenatâ suâ qualitate in-
 fectionis periculum minabantur, præcavere: veluti i-
 psimet suis scriptis palam profitentur.

Ad qua-

Ad quatuor numero viperas, antiqui adjiciebant salis ammoniaci, aut salis marini albi & preparati libras quadraginta. Monstruosa hæc salis quantitas & additio, ad tam exiguum viperarum numerum, quæ ad summum ad tres vel quatuor uncias tantum cineris aut salis viperini reducuntur (in quo tamen sale omnis fundamenti cardo vertitur) hæc immensa, inquam, salis communis quantitas, quæ non nisi confusam & ineptam misturam redolet, me cogit, ut antequam ad instituti examinis calcem perveniam, confestum nuac & clarè ostendam, hujus mixtionis atque compositionis modum adeò mancum ac mutilum esse, ut in eo vix ulla methodus, mensura, ac ratio appareat.

Nos contra, viperas condimus (spiritu salis: aut tanta salis quantitate easdem aspergimus, quantam ipsæmet ad condituram suam & conservacionem capere possunt: Et loco gentianæ, aristolochiæ, centaureæ, cardamomi, rutæ, & aliorum simplicium, in magna dosi addendorum, & cum viperis simul incinerandorum, nec non eorum, quæ neque incinerata, neque calcinata in magna insuper dosi adduntur: veluti sunt baccæ lauri, piper, zingiber, &c. Loco horum omnium, inquam, quæ ob materialem nimis & crassam suam substantiam, & efficaciam perquam exiguam, nulli alteri usui esse possunt, quam ut paucissimi hujus cineris, è quatuor tantum viperis educti, vim & virtutem obtundant & reprimant: nos eas infumamus, & condimus solo spiritu quorundam simplicium balsamicâ virtute abundantium, & ita non solum in suo statu conservamus pristinam illarum viperarum virtutem, sed illam insuper hoc spirituali ac formali artificio, non verò crassâ quadam, corporali & materiali mixturâ, augemus.

Quod ad ignis gradus attinet, illi peccant in excessu, partésque mercuriales & sulphureas, ignis violentiâ dissipant, ita ut sub magna cinerum confusa mole, paucissima tantum salis quantitas, in quo tamen præcipua agendi vis & facultas inest, remaneat. Ego verò cõtrâ adhibeo ignem lentissimum, qui activâ illâ substantiâ illæsa, humorem tantum passivum, excremen-

titium & corruptibilem exsiccat & consumit, adeò ut viperæ hac ratione in pulverem reductæ, integris valentibusq; viribus, diutius ac rectius conservari queat.

*Proprietates
salis theriacalis secundum
Antiquos.
Torr. 4. serm.
1. cap. 97.*

Videamus interim, quàm insignes, & admirandas virtutes antiqui, enumeratis suis salibus theriacalibus, crasso hoc modo præparatis tribuant.

Propriè autem, scribit Aëtius, in affectionibus cutis curandis sales theriacales commendantur, cujus generis sunt leuce, lepra, impetigo, elephantiasis, alphas, scabies, delivium capillorum. Hujusmodi enim cutis vitia confestim delent, & acria recrementa subter eam redundantia optimè discutiunt.

” Suffusiones incipientes & nondum congelatas egregiè dissolvunt.

” Purgationes item lunares, propter obturationem aliquam, aut sanguinis coactionem, suppressas cient, iidem etiam largum & impetuofum mensium defluxum sistunt.

” Quisquis eos sales præsumperit, omnes venenorum & virus jaculantium bestiarum insidias evincet: neq; etiam, cum infectus fuerit, & postea statim sales acciperit, periculum incurret.

” Præstat & pestilenti constitutione instante, ad auxiliare hoc, & mali depulforium pharmacum confugere. Morborum præterea omnium medici sales existunt, maximè tamea eorum, qui in renibus existunt. Lapidés enim in eis atterunt, & planè renes marcidos restituant.

” Vertigini, dolori capitis inveterato, morboque comitiali, nulla alia consimilis medela exhiberi potest.

” Arquato morbo diuturno laborantes, colici, splentici, hydropici per eos sanantur.

” Tabidos item mirificè ad bonam corporis habitudinem reducunt.

” Exolutos à languore perfectè reviviscere faciunt. Scio namque (addit Aëtius) plurimos membris resolutos per ipsos sanatos.

” Ad podagram maximè incipientem, & ad omnes articulari morbo affectos, unicum hoc edulium contractum esse videtur.

Quartanis diuturnis & atrabilariis affectibus omnibus conducunt.

Enecant omne lumbricorum genus.

In summa, nullus ferè est morbus, quantumvis deploratissimus, qui non edometur his salibus: tot tamque mirabiles illis adscribuntur effectus: miror quod tam præclari remedii usus, jam quasi è memoria hominum deletus & profus sepultus evanuerit.

Si præterea scire desideras dosim, achoramidem remedium exhibendi, quæve saporis suavitate præditum sit: vide, quid subjungat idem Aetius: Licet autem (inquit) tum in prandio, tum in cœna eis salibus uti, cum quibuscunque eduliis eos accipere velis, neque ultra ad eorum acceptionem provocare oportet. Tanta enim ipsis insita suavitas est, ut magis voluptatis gratiâ eos confectos, quis dicere possit. Licet igitur usque ad tria cochlearia per diem ex eis sumere, maxime si cibus prius in ventre sit benè coctus. Qui enim eos accipiunt, concoquant meliùs, & cibi appetentiores fiunt: floridius etiam corpus habent, & sensus omnes vegetiores.

Hujusmodi insignes & admirandi effectus istorum salium antiquorum, neque à sale marino, vel ammoniaco torrefacto, neque à cineribus aliorum simplicium, ex quibus componuntur, proficisci possunt: restat itaque, ut accepti ferendi sint solis viperarum cineribus. Quod si igitur in tam exigua quantitate, respectu aliorum ingredientium, quæ illam millecuplo ferè exuperant, enarrati cineres tam eximios nihilominus effectus ostentant: quid de nostro dicemus solo & simplici viperarum pulvere, qui antiquorum sales, millecuplo virtutum dono, longè latè que post se relinquet? Sed dicet aliquis, usu jam comprobatos esse veterum sales, de meo autem simplici pulvere id affirmari non posse? Cui objectioni solum oppono serpentum pulverem, qui sine alterius rei commixtione tam mirabiles edit effectus adversus maxima ejusdem generis venena: neque res caret autoritate & exemplis. Veteres enim ipsi, in curatione gravissimorum morborum, usi sunt viperis exsiccatis, & in pulvere

- 22 citra admixtionem alterius rei redactis. Quidam (scri-
 23 bit Aëtius præcit. lib. & cap.) viperas totas extendunt,
 24 & siccant, posteaq; terunt, ac eas in potu contra mor-
 25 bum articulare exhibent, &c.

Hac authoritatum & exemplorum serie, ut nihil
 dicam de argumentis & rationibus insuper allatis,
 plus satis demonstratum esse existimo: confectionem
 nostram Juniperinam, in formam pulveris redactam,
 esse maximum & excellentissimum alexiterium, quod
 virtute sua cæteris omnibus, ipsisque salibus theriaca-
 libus antiquorum, multis præcurrat parasangis: sicut
 per examen & comparisonem, inter utriusque com-
 positionis operationes præcipuas factam, manifestè
 dilucet. Reformabimus etiam paulò post suo loco sa-
 les theriacales, ipsosque ex languenti & sterili cinere,
 in medicamentum efficax & vivificum resuscitabimus,
 pristinoque antiquitatis splendori & honori restituemus.

*Viperarum
essentia.*

At essentia viperarum cum spiritu terebinthinæ pa-
 rata, & à nobis in Sclopetario nostro ante 30. ferè an-
 nos descripta: Item arcanum viperarum cum solo spi-
 ritu balsamico sulphuris, vegetativo naturæ paratum:
 sunt duo remedia, quæ cæteris omnibus multiplici
 nomine supereminent.

Arcanum.

Tinctura.

His verò cunctis longè præluet viperatum tinctu-
 ra: quæ inter cætera opera mirabilia, quæ ex viperis e-
 ducuntur, facillè primum occupat locum: sed longissi-
 mo tempore opus est ad ejus præparationem.

Possem quidem affirmare, me illam vidisse; præpa-
 rasse verò minimè: Quidam enim vir doctus, & medi-
 cus eruditus civitatis Solodurensis in Helvetia, ubi
 Galliæ legatus commorari solet, me primùm in hujus
 notitiam introduxit, hoc est, mihi tincturam hanc vi-
 dendam obtulit, quæ rubicunda erat, clara, & pelluci-
 da, rubini instar, odorisque suavissimi. Sed de his plura
 alibi me dicturum fore confido.

Hæc tinctura tamen, quasi accenso quodam lumi-
 ne, viam mihi præmonstravit ad veram & legitimam
 viperarum præparationem eruendam: quamvis aliàs
 ratio & methodus easdem in essentias reducendi, mihi
 jam

jam à triginta quinque; ferè annis impertita sit à Guin-terio Andernaco, medico tum temporis Argentinenſi celeberrimo, quem pro mirabili & ſingulari hoc alexiterio, viciffim arcani tartari, & Landani mei participem reddidi.

Hanc viperarum eſſentiam, ut jam ſuprà diximus, deſcriptam invenies in Selopetario meo: ex quo eandem tranſcriptam habet Vuckerus in ſuo Antidot. Gen. lib. 2. ſect. 18. fol. 694.

Hic reprehensione quadam haud immeritò digni videri poſſumus, quod in primo ordine hujus Theriacæ, in trochiſcis videlicet examinandis paulò diutiùs immorati ſumus: ſed quia iidem, primariæ baſis vicem ſubmiſtrant in hac magna antidoto, ſingula in eorundem correctione minutiùs diſcutienda, atque enucleanda neceſſariò fuiſſe ſtatuímus. Quod, quicquid ſit, benevolus lector æqui bonique conſulet. In examinandis corrigendisque cæteris breviores erimus. Pergamus igitur nunc ad ſecundum.

In ſecundo itaque ordine, ſolùm opium examinandum venit, quod in Theriacæ compoſitione, primum poſt viperarum trochiſcos, obtinet locum. A ſola ſua energia: *παραλυσος*, hoc eſt tranquillum vocant: Ex ejus enim uſu partibus conciliatur quies: proinde in ſummis & præcipuis antiquorum antidotis, quæ ad diverſos affectus ſummè laudantur, opium inter prima ingredientia ſemper relatam reperitur. Pauci enim ſunt morbi, qui non ſimul complicentur vel ardoribus, vel inflammationibus vel inquietudinibus, cõmotionibus, læguoribus, oppreſſionibus, vigiliis, deſtuxionibus, vel varii generis doloribus, capitis, pectoris, ventriculi, ventris, vel cujuſcũque alterius partis: ad quorum omnium ſymptomatum ferociam compellendam opium ſpecificam & peculiarem quandam habet proprietatem, quâ vel unum ex his ſymptomatis ſeorſim, vel plura cum malo conjuncta ſimul, cum admirabili aſtantium & ipſorum agrorum admiratione evincit ac ſubigit. Unde ſæpenumerò in ejuſmodi caſibus, tam mirandos ſanationum effectus prodere videmus theriacam, mithridatium, antidotos Eſdræ, Adriani & ſimiles,

Opis caſtigatio & reſormatio.

similes, quæ opium excipiunt. Aëtius verba faciens de viribus ac proprietatibus confectionis de pœonia, quam nōnulli, ut diximus, theriacis annumerant, & in qua opium non prætermittitur, hæc subjungit. Verum somnum tamdiu detinet quousque pharmacum penetrarit, & causas dolorum dissolverit. Et sanè multum ex ægris a somno surrexerunt, ad eò concoquendi facultate præstantes, ut obliti sint, an unquam aliquid à principio doluerint.

*Opium basis
plurimarum
antidotorum.*

Sed ulterius advertere licet, idem opium basis & fundamenti locum obire, vel in selectissimis ac præstantissimis quibusvis antidotis, quibus nomina superiora & significantiora, quæ singulares & stupendos in gravissimis depellendis morbis, illarum velut indices, effectus proderent, imposuerunt.

Hujusmodi est antidotus *αχαιοσπι* ab ipsis dicta, eò quod ipsi digna gratia referri non possit.

Antidotus *ηροδωσπι*, quasi divinum munus cōferens.

Antidotus *ακαρτια*, sic appellata ob immensam ejus efficaciam, quòd videatur propemodum suo usu homines reddere immortales.

Antidotus *πυρροσπι*, hoc est ad multos affectus accommodata.

Antidotus *συμφωνσπι*, à concordii & convenienti efficacia ad effectus, quibus est destinata, curandos.

Antidotus *εαλοσπι*, quasi selecta.

Antidotus *σπιθησπι*, id est salutaris.

Antidotus *παρασπι*, sic nuncupata ab omni medellæ efficacia.

Antidotus *δερροσπι*, ita dicta ob ejus præstantiam quòd scilicet sit sumptuosa, nec mediocre pecuniæ collectionem exigat.

Antidotus sanitas, & antidotus mysterium, ita nominata ab admirabili utriusque effectu in sanitate perditâ restituenda, & integra conservanda.

Illi etiam huc usque progressi sunt, ut unam ex antidotis suis *ισθησπι*, quasi parem Deo vim obtineat, appellare non erubuerint, quòd sanè non caret summâ blasphemiam.

Si hinc omnes antidotos, in quibus opium principale est

est fundamentum, enumerarem, nunquam daretur finis In Myrepto ultra octuaginta ejusmodi habentur, è quarum numero selectiores tantum & nominum supercilio splendidioresexcerpsimus. Si illarum compositiones inspexeris, maximam earundem partem, tantum theriacas esse intelliges, hoc est, compositas ex variis simplicibus, calefaciendi facultate præditis: & ex quarum plerâque parte sulphur, euphorbium, & similia ingredientia non excluduntur: ita ut faciliè appareat præcipuos illorum antidotorum effectus in sedandis illis vehementissimis motibus & tempestatibus naturæ, quales sunt omnis generis inquietudines, catarrhi, dolores, læguores, vigiliæ, & similia gravissima symptomata, vetari & consistere, nec hujusmodi vim & proprietatem enarratarum antidotorum aliunde dependere, quàm ob opii virtute soporifera & narcotica, & specifica ad omnem spirituum exagitationem, magnamque humorum commotionem, & seditionem compescendam atque sedandam. Unde præclari illi & eximii Theriacæ effectus, quam à quietis inductione, tranquillam appellarunt (ut jam diximus) nullam aliam, quàm ab eodem opio mutuantur originem atque virtutem. Quod ita esse vel ex ipsius Theriacæ examinatione colligitur. Nam si bona est, purgantium medicamentorum effectum & actionem impedit: si inefficax, contrâ. Si enim valida & vigore efficax fuerit (inquit Aëtius) purgationem minimè fieri permittit, suâ vi exuperans pharmaci purgativi facultatem. Si verò æquè purgetur homo, veluti si antidotum non accepisset, manifestum sit, eam Theriacam invalidam & exilem esse, ut quæ retinere non potuit purgativi medicinali fluxum.

Quemadmodum enim videmus, pleraque remedia opiatica, & præcipuè quodlibet laudanum (ut appellant) cum opio ritè paratum, ab eodem vim habere, & virtutem sistendi & inhibendi quamcumque superpurgationem, sive arte, sive naturâ irritatam: sic quoque eandem vim & energiam in Theriaca, eidem soli opio acceptam ferendam esse meritò judicamus. E quibus sanè cuilibet considerandam relinquo hujus in-

jus ingredientis excellentiam & præstantiam summam.

Sed notandum est, opium hîc in quintam essentiam redactum, longè aliam meliorem præparationem in laudano, quàm in Theriaca assequi & obtinere: ob quam causam non opus habet longiore fermentatione, aut temporis prorogatione. Laudani enim usus statim post præparationem citra ullum periculum conceditur: contra verò Theriaca ad sui fermentationem non aliquot septimanarum, sed plurium mensium, imò annorum spatium requirit, antequam tuta & usui apta evadat. Cujus rei causa soli opio tribuenda est, quod crudum solummodò, & absque ullo præparationis artificio addatur. Si enim cætera totius compositionis simplicia, vel quodlibet per se, vel plura inter se invicem mixta consideres: non occurreret ullum, quod non statim quovis tempore usurpari possit, excepto unico opio, quod solum indigestum in causa est, cur Theriacæ usus in tam longum tempus protrahendus sit, & eòusque expectandum, donec idem opium ritè fermentatum, decoctum, depuratum, & noxio suo & pernicioso sulphure spoliatum fuerit: quod temporis spatium satis longum est. Nam (ut scribit Aëtius de Theriacæ usu loquens) tempore ad concoctionem nõ modico opus habet, quo matura usui antidotus fiat, & justè concoquatur: ut plurimum verò per duodecim mensium tempus coadunatur & concoquitur: Et Ægineta circa idem propositum sic ait. Usus ipsius est, si res urget in morsis à bestiis venenatis, & iis qui venenum acceperunt, post septimum à præparatione annum.

Opium itaque indiget reformatione, quæ non in sola temporis illa longitudine & usus dilatione, sed in vera & legitima ejus præparatione consistit. Deplorandus enim error est, nobili hujus Alexipharmaci compositioni, in tam magna, trium scilicet unciarum, dosi admiscere tantum venenum, quale opium crudum & minus præparatum esse constat: quod paucorum granorum pondere, vitæ spiritum suffocat & exinguit, & letheum æternumque somnum, hoc est, mortem ipsam inducit:

*Petr. 4. serm. 1.
cap. 92.*

*Lib. 7. de re
med. cap. 11.*

*Vbi consistat
vera opii cur-
ratio.*

inducit : sicut id sæpenuerò contingere solet. At contra, si illud rectè præparatum fuerit, quod paucis horis & facillimo negotio fieri potest, ex noxio innoxium, & ex pernicioso & lethifero soporiferoque veneno, utile & vivificum anodynum reddetur : quod instaurabit & sedabit spiritus perturbatos & nimium à natura exagitados, ipsisq; suavem & dulcem inducet quietem. Præparatio hujus essentiæ opii, tanquam summè necessaria docebitur cap sequenti, ubi de antidotis opiacis tractabimus : neque adeò levis hæc in theriaca censenda erit correctio, & reformatio : sicuti quis facillè colligere poterit.

Cætera hujus secundi ordinis ingredientia, qualia sunt crocus, terra sigillata, acacia, hypocistis, & gummi Arabicum intacta relinquimus, quia noxia non sunt, licet vel sine præparatione adjecta fuerint. Sed ut obiter tantùm dicam, in croci essentia longè efficacior inest anodyna facultas, quàm in tota ejus corporea mole. Ad theriacæ verò compositionem, eundem vel præparare, vel non præparare, perinde erit cuius liberum.

De tertia ingredientium classe, quæ sub se constituitur radices, folia, comas, flores, & semina diversorum simplicium, quæ omnia propemodum calida, bezoardica & corroborantia, vulgò in pulverem solummodo rediguntur, & citra aliam præparationem invicem miscentur, constitui (propter Avicennistas quosdam) nihil in iis omnibus immutare, vel diminuere. Nam si ejusmodi simplicia crasso & vulgari modo adhibita, minoris sunt efficaciam, quàm eorundem extracta, minus etiam nocebunt, etsi in crassa sua substantia, in theriacæ compositionem recepta fuerint.

Eandem sententiam ferre licet, de ingredientibus & simplicibus, quæ sub quarta continentur classe, de aromatis videlicet : necnon de iis, quæ sub quinta, nempe de lachrymis sulphureis, quæ in oleo terebinthinæ dissolutæ, adhuc multò efficaciores redduntur, sicuti id à quibusdam jam animadvertum observatumque ante me fuit.

De quintæ classis prioribus tribus gummi, opo-
nace

*Tertii ordinis
ingredientia
autem incor-
recta (certis
de causis) præ-
tergredietur.
Nec non ea
quæ quarto
quintoq; con-
tinentur ordi-
ne.*

nacc nimitum, sagapeno, & galbano : sciendum est, ea esse naturæ aqueæ, & plerumque in se continere impuram terrestremque substantiam. Ut autem exactè depurentur, & validiorem attenuandi ac dissolvendi vim acquirant, imprimis expediet, illa modo vulgari, qui penè omnibus hodie usitatus, præparare, hoc est, in aceto forti dissolvere, & per cribrum transmittere : & ita dissoluta, trajecta & præparata theriacæ admiscere.

*Aceti mira
virtutes.*

Obiter dicemus, præ cæteris correctivis, quorum opera, gummi calefacientia, & ipsi etiam succi venenari corriguntur, acetum (quod inter omnia vegetabilia proximè ad vitrioli naturam accedit) facile primas tenet : quod sæpius jam monuimus, nec temperare nobis possumus, quin idem iterum atque iterum moneamus. Acetum per se ipsum, singulare est remedium adversus ictus serpentum, etiam ipsorum venenatissimorum, quales sunt aspides, ut testatur Celsus libr. 6. cap. 27. qui de variis præstantibus remediis contra omnes serpentum ictus in genere differens, tandem hæc in specie subjungit verba : Hæc adversus omnes ictus cõmunia sunt : Usus tamen ipse docuit eum, quem aspis percussit, acetum potius bibere debere ; quod demonstrasse dicitur casus cujusdam pueri, qui cum ab hac ictus esset, & partim ob ipsum vulnus, partim ob immodicos estus siti premeretur, ac locis siccis alium humorem non reperiret, acetum quod fortè secum habebat ebibit, & liberatus est. Credo (addit) licet id refrigerandi vim habeat : tamen habet etiam dissipandi : quo fit ut terra respersa eo spumet. Eadem ergo verisimile est quoque humorem hominis ab eo discuti, & sic dari sanitatem.

Tantum examinanda adhuc restat chalcitis. Hic autem non adeò multas perdemus horas in scrupulosa illa inquisitione, quænam antiquorum fuerit chalcitis. Qualis, qualis fuerit, manifestè constat, illam numeratam fuisse in remediis crustam inducentibus & urentibus cum magna adstrictione. Quod cum ita sit, clarè patet, magnam admodum similitudinis familiaritatem esse inter chalcitidem, mysin, & Sorin.

*De chalcitide
utanda.*

Galenus

Galenus ipsemet fateatur, se mutuam horum transmutationem sæpius observasse. Nonnulli recentiorum nihil ferè discriminis statuunt inter chalcitidem, & calcanthum seu vitriolum, & hinc improprie appellant emplastrum diachalciteos, quod verius diacalchanthum nuncupandum erat. In theriacæ descriptione quidam hodie loco chalcitidis recipiunt calcanthum album igne calcinatum, & in colchotar redactum: ex quo parte rubicundiore colore tinctam seligunt. Si potius illi studiosius peruestigarent selectissimum quoddam vitriolum Hungaricum, Romanum, aut Cyprium, quo præstabilius nihil est ad hoc opus, indeque elicerent sulphur dulce, quod verum anodynum & narcoticum, cæteris quibuscumque, ipsique adeò opio longè præcellit, non ex ingredientium numero, tanquam magis nocuum, excluderemus: sed secundæ potius classi annumeratum, vel ipsi etiam opio præferre non extimesceremus.

Hujus sulphuris extrahendi modus perspectus est plerisque Hermeticis: cum verò id basim sustineat in meo Nepenthe, secretorum meorum facile primo, id mihi reservo: neque verò propterea mihi succenseas velim, quandoquidem in pluribus aliis jam abundè tibi satisfecimus: adeò ut vel hoc nomine plurimam nobis debeas gratiam, nisi omnium ingratissimus haberi velis.

Si compositioni (loco vitrioli calcinati) spiritus acidi & excellentis ab eodem ducti ʒ ss. addideris, res multò melius procedet: & ipsam prædictæ antidoti fermentationem, tanquam maximè necessariam, plurimum promovebis.

Quod ad rhabarbarum & agaricum attinet, parum refert, siue addantur siue non. Non enim adeò operosus hic est corundem usus, uti jam supra enodavimus.

Ut igitur utilitas quædam emergat ex fusiori, & exquisitori nostro examine, superest, ut nunc describamus quasdam theriacarum formulas diversorum generum, tam pro infimæ mediocrisque conditionis hominibus, quam pro summis principibus ac monarchis, quorù salus ac vitæ conservatio longè carior ac pretiosior

*Theriacarum
formula secunda
dum authoræ,*

fior

fior habenda est, quàm cæterorum omnium. Ut autem constet, nos antiquitatem, eâ quâ decet observantiâ, reverenter percolere, ejusdem vestigia in prima hac descriptione sequemur in omnibus, nisi forte ab eadem paulò discedendum nobis fuerit, ob pauca quædam, quæ vel omnium judicio, necessariam sibi exposcant reformationem.

1. Reformatio Theriacæ, vulgari proximè respondens, & eâdem paratu facilior.

℞. Trochisc. facula scilla
 Trochisc. confect. Viperina aromat.
 Trochisc. berychroi ana ℥ iij.
 Essentia opij ℥ iij.
 Croci
 Terra Lemnia ana ℥ vj.
 Hypocistidis
 Acacia
 Gummi Arabici ana ℥ ℞.
 Succu liquiritia ℥ j. ℞.
 Myrrha
 Thuris masculi
 Styracis calamita
 Terebinthina Veneta ana ℥ vj.

Hæc sunt ingredientia trium primarum classium eum eâdem dosi, quam Andromachus in communi illa descriptione adhibuit. Præparaciones tam trochiscorum, quos faculam scillæ appellamus, quàm confect. viperinæ aromaticæ jam docuimus. Modum a. essentia opij præparandæ, capite sequenti edocebimus.

Pulverisanda subtilissimè pulveriscentur, & per cribrum traiciantur, hi que pulveres omnes invicem probe mixti, iniiciantur in mortarium marmoreum, addendo

Essentiam opij, in mellitam consistentiam redactam
 Terebinthinam
 Hypocist.
 & Acaciam :

quæ omnia cum pulveribus permixta in unum corpus redigantur, & paulatim perfundantur hydromelite vinoso, aut vino malvarico: optimè terendo in mortario cum pistillo ligneo, donec omnia in liquidiorum sinapi consistentiam redacta fuerint: His in matricium sive vas aliud capax impositis, inq; mortario perquam exactè cum eodem hydromelite vinoso eloto, ne quid materiæ in eo remaneat, contrusis: adde simplicium sexti ordinis videlicet.

Sagapeni ʒ ss.

Opopanacu

Galbani ana ʒ ij.

quæ dissoluta prius in aceto rosato, transmittenda sunt per setaceum juxta communem ritum. Quia verò separata terrestri impuritate, pondus imminuitur, paulò plus de iis addes, donec eundem ponderis gradum attigeris. Castoreum & bitumen Judaicum dissolvenda sunt in vino albo, & trājicienda per setaceum, de quibus singulis accipiendæ erunt duæ drachmæ. Hæc omnia in vas vitreum, quo cætera continentur, indantur, & loco drachmarum quatuor chalcitidis, adde olei vel spiritus vitrioli semiunciam: quò promptius procedat omnium fermentatio: & loco opobalsami, olei muschatæ ʒ j. ss. Vase clauso cum subere vel cera Hispanica, omnia digerantur in Baln. Mar. calido per 3. aut 4. dies. Interea hæc, quæ sequuntur, seorsim in pulverem redigenda sunt, nempe

Iridis Florentina ʒ j. ss.

Zedoaria

Cassia lignea Vera

lunci odorati

Pentapbylli

Calami aromatici

Valeriana ana ʒ vj.

Gentiana ʒ ss.

Aristolochia rotunda ʒ ij.

Pulverentur radices seorsim: & seorsim quoque fiat pulverisatio foliorum, comarum, & florum: veluti

Distamni

Calamentha montana

*Marrubij**Poliij Cretici ana ℥vj.**Comarum scordij ℥j. ℞.**Comarum marrubij**Chamaepityos**Chamaedryos ana ℥vj.**Comarum hyperici ℥. ℞.**Comarum centaury minoris ℥ij.**Flor. ros. vubrarum ℥j. ℞.**Stachados Arab.**Nardi Indica ana ℥vj.*

Ex his omnibus in prædicta dosi simul mixtis fiat pulvis subtilissimus. Sic etiam seorsim pulverisabis

*Sem. Buntadiis dulcis seu napi agrestis ℥j. ℞.**Sem. Petroselinis Macedonica**Anisi torrefacti,**Faniculi dulcis,**Seseli,**Thlaspiot**Ameos ana ℥. ℞.**Sem. Danci Cretici ℥ij.*

Et, ut satis fiat cuidam Avicennistæ, nimis fortè curioso & serupuloso, nihilque profus omittatur, adde, si velis

*Agarici ℥j. ℞.**Rhabarbari ℥vj.*

Omnes enumeratos pulveres, ex radicibus, foliis, comis, seminibus factos, optimè invicem misce, & per cribrum trans mitte. Ecce omnes tuas præparaciones, quæ juxta methodum modò præscriptam, facillimè dispensari poterunt. Quinimò omnia illa parata servari possunt, prius quàm prima fiat mixtio, de qua jam diximus, & digestio in Baln. Mar. & altera illa, de qua mox dicemus: & omnia simul cum melle permiscebimus: ne longiùs fortè ab antiquorum præparacione deflectamus.

Est quædam opinionum diversitas de mellis, toti compositioni admiscendi quantitate. Alii enim communiori viæ insistentes, triplum accipiendum contendunt: & ex ponderum omnium specierum materialium

*De mellis ad-
ditione, & eius
delectu.*

supputatione

supputatione invenerunt lb iij. & ℥ x. vel circiter: & sic
 per consequens mellis lb xiiij. & aliquot uncias admi-
 scendas esse censent. Alij, qui & ipsi inter antiquorum
 celebriores numerantur, decem tantum libras adji-
 ciendas esse statuerunt. Sed ut mea fert sententia, levi-
 cula planè & ridicula res est, adeò exactè tum pulve-
 rum, tum mellis doses supputare. Illi verò, qui minori
 dosi subscribunt, mihi videntur ingredientium medi-
 camentorum efficaciam validiorem conservare. Unde
 in minori illa quantitate mel sumendum esse evinci-
 tur: nam ejus usus nullus sit alius, quam ut pulveres
 eorum excepti, commodius invicem commisceantur,
 & in electuarii mollis formam reducantur. Cum au-
 tem ex dissolutione non adeo magna pulverum mo-
 les, sed media tantum totius compositionis pars, in li-
 quidiorem jam consistentiam redacta, nobis redun-
 det: tanta idcirco mellis quantitate opus nō habemus:
 sed sufficere tantum sex accipere libras mellis Hispani-
 ci, vel Narbonensis albi & granulati, quòdque produ-
 ctum & elaboratum fuerit ab apibus, quæ solummodò
 pascentur manna cælesti & ex floribus odoriferis, sua-
 vissimis ac delicatissimis fructibus succisq; alimentum
 exsugunt. Hoc infundendum & liquefaciendum est in
 suff. quantitate hydromelitis vinosi, vel vini Cretici, ut
 optimè despumetur & depuretur. Post perfectam ejus
 decoctionem, ea omnia, quæ in dissolutione stant in
 vase vitreo, sensim adjicies, probè invicem omnia com-
 miscendo cum spatula, vâsq; semper igni moderato ad-
 hibendo: qua mixtione primâ peracta paulatim misce-
 bis omnes prædictos pulveres (vas tuum nunquam ab
 igne dimovendo) donec perfectè mixta sint omnia, &
 materia spatulæ adhærescere incipiat: tunc vas ab igne
 removendum est, continuò tamen agitando, usq; dum
 refrigerata fuerit. Tum enim faciliè agnosces, num ele-
 ctuarii justam adeptâ sit consistentiam, nec ne. Quibus
 autem veri balsami orientalis habendi datur copia, il-
 lius ℥ j. ℥. adjicient, materiâ jam ab igne remotâ, & re-
 frigescere incipientè. Vel ejus loco addi possunt aliquot
 drachmæ oleorū aromaticorū, cinnamomi, nucis mu-
 scatæ, chymicè extractorum. Ad materiæ, ex vase nondū

exemptæ, fermentationē 7. vel 8. dierum spacium sufficit. Opium. n. rectè jam preparatum longiori tempore opus non habet. Quo tēporis spatio materia tua instar pastæ elevabitur, quam benè commovere oportet bis vel ter in die, & postea eam ad servandam ponere in vasis mundis argenteis, vel terreis expolitis, & vitreatis: Et sic citra omne dubium, theriacā habebis excellentissimā.

Dosis. Vulgaris illa theriaca pro dosi, ad avellanæ nucis magnitudinem præscribitur: at verò nostram pisi tantum magnitudine exhibere sufficit. Diligentem cavabis operam in materiæ tuæ decoctione, ne postquam refrixerit, plus æquo dura aut mollis appareat: quod peritus & solers artifex facillè præcavebit.

Obiectis. Excipiet fortè hīc aliquis, me hanc materiam tam exactè & articulatè tractare, ac si ipsa manuum operatione rem sæpius tentassem, & ad præscriptum modum multoties theriacas confecissem.

Responsio. Cui primùm respondeo, nihil tale de me visum unquam fuisse, neque in publico, neque inter privatos parietes illam confectionem aggressum.

Deinde liberè quidem fatebor, hanc descriptionis scæturam, nunc primò & recens à me editam, & in hanc lucem productam esse: sed in ejus formatione præfixum me habuisse typum infinitorum laudanorum, quæ manibus propriis, diversis temporum ætatibus, usque in hunc diem strenuè elaboravi & præparavi: modò cum pulveribus bezoardicis, & cum omnibus ferè theriacæ ingredientibus: modò cum extractis, quintis essentiis, & magisteriis, ab iisdem eductis.

Posito itaque tam certo fundamento in omnibus meis laudanis, opio videlicet rectè præparato, reliquum compositionis ædificium facillè mihi fuit ad felicem perducere finem: neque spes mea me unquam fefellit: quin medicamentum inde tantis virtutibus præditum extruerem, ut si non æquaret, tamen superaret omnes illas theriacæ magnas & varias proprietates, quæ ipsi ad diversorum morborum curationem, & præcipuè, ubi spirituum nimia commotio & seditio, à variis causis orta, cohibenda est, uti jam supra diximus, attribuntur, quæque à solo opio potissimùm proficiuntur.

Neque

Neque in dubium vocandum est, quin laudana nostra æquè ac ipsamet theriaca, specifica & appropriata sint remedia adversus omnis generis venena tam interna, quam externa, additis saltem quibusdam remediis è viperis extractis. Indubia itaque summorum & admirandorum effectuum certitudo, quos laudana nostra, in quacúmque forma exhibita, procreant, & exacta illa præparationis similitudo, quam eadem habent cum theriaca, modò descripta, mihi occasionem præbent, ut nulli non ausim persuadere, de summa hujus antidoti præstantia minimè dubitandum.

In hac theriacæ descriptione, viam ac methodum veterum, quantum potuimus, secuti sumus, nec ab illa, nisi jubente necessitate, declinavimus. Non tamen opinor, semper communiâ illâ, & regiâ vi, ut vocant, incedendum esse: siquidem ea non perpetuò conjunctam habet gratam brevitatem & facilitatem, sed trita ab omnibus vix caret corruptionis suspitione & vitio. Aliam igitur nobis, faciliorem & commodiorem seligemus, quæque cum majore voluptate & emolumento nos ad propositi metam deducat: & sic omnem calumniandi convitiandique ansam adversariis nostris faciliè præcidemus.

2. Theriaca, benedicta appellata.

In hac secunda theriacæ præparatione, pro virili quoque conabimur, veteris compositionis vestigiis insistere, hoc est, eadem servabimus ingredientia, ex quibus tantùm virtutem eliciemus magis essentialem, abjecta & separata omni faculenta & materiali crassitie.

Facultatem utique theriaca habere dicitur sanandi, & è medio tollendi gravissimos quosque verè astrales, sydereos, aut occultos corporis nostri morbos, in quorum numero censetur epilepsia, lepra, & contagiosus quilibet affectus: domitrix item perhibetur venenorum, quæ vel intus assumpta, vel ictu cujusdam venenatæ bestię in nos translata sunt: antidotus insuper esse judicatur præstantissima, ad spirituum nostrorum roborationem & conservationem, & primarium quasi

Vulgaris theriaca proprietas secundæ antiquæ.

vitræ nostræ fulcrum ac sustentaculum. Quò igitur spiritalior ei accesserit præparatio, eò efficacior multò evadet ejusdem vis & potestas, longèque mirabiliores & laudabiliores præferet effectus.

Cùm itaque longa hæc compositio, in eum ordinem jam à nobis redacta sit, qua quidem confusam inordinatamque illam ingredientium congeriem, in sex distinctas classes reduximus: quæque oculis, promptè subiicitur omnium illorum simplicium proprietates atque natura: eandem nunc ordinis rationem, facilioris doctrinæ causâ, in hac descriptione sequemur, quò omnis pharmacopœus, tam laborioso variæ illius præparationis, dispensationis, & mixtionis onere, in veteri illa præparatione requisito, subleuetur.

Præparationes scillarum & viperarum, quæ præcipua primi ordinis ingredientia sunt, supra jam à nobis traditæ sunt.

Docuimus præterea, loco opii crudi & nullo artificio præparati, essentiam ejusdem extrahendam, & venenatam ejus naturam in salutarem commutandam esse. In hoc enim uno, principalis rei cardo vertitur: totumque arcanum & mysterium hujus magnæ antidoti, consistit in recta viperarum & opii præparatione.

Accipies itaque essentiæ opii ritè præparatæ, ℥ iij. ut mox specialius docebimus: hæc essentia in mellitam consistentiam redacta dissolvatur in succi limoniorum optimè depurati ℔ j. omniâque post dissolutionem imponantur vasi æneo, vel pollubro argenteo capaci: opium ita dissolutum, instar basis erit ad faciliorem omnium mixtionem procurandam.

Huc dissolutioni in vase æneo inditæ, adde in locum trochiscorum theriacalium confectionis viperinæ præparatæ, ut supra edocuimus, ℥ ii.

Parari quoque posset ex trochiscis hedychroi extractum, & superioribus istis addi: sed omitti faciliè possunt. Adjice quoque

Essentia croci præparata, ut mox dicemus ℥ j.

Terra sigillata ℥ vj.

Acacia

Hypocistidis.

Gummi Arabici, singulorum nulla arte præparatorum ℥ ℞.

Chalcitidis loco, cape liquoris aciduli Citrioli ℥ ℞.

Myrrha, thus, & storax calamita in oleo terebinthinae dissolvantur, & omnia reliquis, quæ vase aëneo continentur, adjiciantur.

Interea paratum habebis extractum ex omnibus radicibus herbis, seminibus & floribus ingredientium quarti ordinis factū, cum aqua vitæ vini, vel vino malvatico, aut canariæ. Quæ tota extractio ex omnibus istis ingredientibus juxta singulorum doses supra præscriptas, præparata, addatur in eodem vase aëneo.

His quoque adde extractum, quod conficies ex omnibus aromatis quinti ordinis: hoc verò extractum paratur cum aqua cinnamomi, aut hydromelite optimo vinoso, idque cum reliquis admisce.

Adjice tandem gummi opopanax, & galbanum in aceto dissoluta, & per setaccum more communi rejecta: item essentiam castorei & bituminis Judaici, paratum juxta eum, quem trademus, modum cap. de extractis. Et sic omnes omnium ingredientium virtutes substantificas sive essentielles, cum suis liquoribus & propriis solventibus pariter mixtas habebis in vase isto aëneo. Quæ omnia simul uno eodemque tempore fieri possunt, ac tanta cum facilitate, ut planè crasso & stupido sit cerebro, qui hæc capere non possit.

Ex facibus horum enarratorum bezoardicorum simplicium & aromatum omnium calcinatis, & in cineres reductis, extrahatur sal, qui in aqua cōmuni aliquoties dissolutus, filtratus, & coagulatus, tandem dissolvatur aqua cardui benedicti aut ulmaria: hæcque postea aqua commemorati salis viribus sufficienter imprægnata, addatur compositioni in prædicto vase aëneo.

Tota hæc mixtura, ex magna ista diversorum liquorum solventium quantitate concinnata, & in unum vel plura Alembica cum suis recipientibus indita, ponatur in Baln. vaporosum, ut liquor exhalet, & materia in mellis consistentia aut paulò duriori in fundo substi-

deat. Hanc aquam diligenter adſervabis. Eſt enim vera aqua theriacalis tam pretioſa, ut ſatis celebrari nequeat. Extractum autem ſive mellita conſiſtentia, quæ in fundo remanſit, in vaſe aliquo minùs profundo, ad ignem moderatum ponatur, ut in juſtam electuarii liquidi conſiſtentiam redigatur: neque opus eſt hîc triplæ illius mellis quantitatis additione, quæ fruſtranea planè, & nullius momenti eſt. Et ſic theriacam habebis, quam propter mirabiles ejus effectus, benedictam appellamus: de qua pro doſi, exigui piſi magnitudine tantùm exhibebis, & mira percipies.

Patebit autem cuiſvis ex effectis hujus theriacæ, non ſine cauſa factum, cur benedictæ nomine eandem inſigniri voluerimus: facilèq; proinde videre erit, quantum hæc ipſa à vulgari differat, tum bonitatis, tum majoris efficaciæ ratione: quàm tamen efficaciam & vim in ea amplificare & intendere nitemur: quemadmodum cætera quævis remedia virtutem & actionis poteſtatem validiorem & potentiorem ſortiri, & in quintam caeleſtèmq; eſſentiam exaltari poſſunt: quorum effectus poſtea evadunt prorsus admirandi & divini: idque beneficio & opera ſolius artis Spagiriæ, ſive veræ & legitimæ Chymicæ.

3. *Theriaca in caeleſtem & ſublimiorem redacta eſſentiam.*

Accipe igitur hujus theriacæ benedictæ, ad perfectionem jam, juxta præſcriptam modò compositionis formulam adductæ lb j. huic in matrarium vitreum inditæ affunde aquæ vitæ juniperinæ, cujus uſus admodum frequens exiſtit in Germania: vel aquæ deſtillatæ ex cornibus cervorum mollibus adhuc & teneris (quæ magnates ſibi in magna copia ad hunc uſum comparabunt) ex his itaque aquis alterutram affunde, vel etiam elixir noſtrum vitæ magnum, vel quamcumque aliam ex noſtris aquis theriacalibus, ſummè bezoardicis & cardiacis, ut materiam quatuor quinquève digitos ſuperemineat: vaſe accuratiſſimè clauſo, ne quid exſpiret, fiat digeſtio omnium in B. Mar. vaporoſo (hic enim digeſtionis modus eſt omnium tutiſſimus & utiliſſimus)

lissimus) per 6. aut 7. dies, donec enumerata aqua colore claro, diaphano & rubicundissimo tincta, & cunctis prædictæ theriacæ virtutibus ac proprietatibus impregnata fuerit.

Hanc aquam ita tinctam, & impregnatam, effunde per inclinationem, & cave ne quid feculenti aut turbidi, cum ipsa simul mixti, effluat. Hunc liquorem deputatum serva, & materiæ in fundo remanenti adhuc novas affunde aquas, ad virtutes & proprietates penitus inde extrahendas, procedendo ut supra, idque tories reiterando, donec aqua, quam affundis, non amplius tingatur: quod certum signum erit, materiam illam omni essentiali & substantiicâ virtute spoliatam esse.

Materiam in fundo vasis residuam, crassam, nec in essentiam redactam, seorsim serva, & in patinam vitream, optimè lutatam, impositam, in reverberio athanoris calcina: ubi continuò exigua flamma, in gyrum se circumagens, tamdiu apparebit, donec dicta materia in cineres prorsus conversa fuerit: ex qua elicies salem pretiosum cum aqua cardui benedicti, aut quadam aliâ cardiacâ, in qua hunc salem solves, filtra bis & coagulabis tories, donec in summam albedinem & diaphanitatem depuretur. Hic sal seorsim servetur.

Interim, dum circa hanc salis confectioem versaris, omnes tuos liquores tinctos, cum sale hoc, uno eodemque tempore in alembicum iniicies, & applicatis alembici capitello, & recipiente, inde per Bal. Mar. vaporosum, omnem destillabis liquorem, qui aquæ theriacalis & bezoardicæ longè præstantiis. vicem subministrabit. Et in fundo residet vera theriacæ essentia (quæ antea solummodò extracti gradum adepta fuerat, in consistentia mellis, miræq; & stupendæ virtutis ac energiæ, cui addere poteris ad lentum ignem, ut reducantur in bonam opiatæ consistentiam.

Essentia coralliorum

Et perlarum ana ʒij.

Pulveris bezoardici veri

Terra sigillata

Unicornu

Offi. de corde cervi ana ʒj.ʒ.

Ambra ʒj.

CAUTIO: Quamvis vix fieri possit, ut rem apertius clariusque declarem, non tamen dubito, quin nonnulli sint tam inter medicos quam pharmacopœos crasso nimis ac obtuso ingenio præditi, qui hujus rei raritatem & insuetudinem accusabunt, & se tam elegantibus & exactis præparationibus elaborandis nunquam operam dedisse, multoq; minus manum iisdem unquam admovisse, prætendent. Sed philosophi & filii artis, me satis intelligent, quibus satis fecisse sufficit: iis enim solis offerre convenit pretiosas has raritatis margaritas: ne ab indignis fortè profanentur, pedibusque proculcentur. Ob quam causam theriacæ nostræ cœlestis compositioni, quam nunc describendam aggredimur, quædam inferemus magisteria, quæ non nisi ab iis, qui artem ex professo colunt, & manualementem crebrò exercuerunt, intelligi ac capi poterunt. Hi soli, inquam, dicta mea percipient, & theriacam cœlestem talem, qualem jam in sequentibus describemus, ritè ex arte præparabunt.

4. Theriaca cœlestis dicta.

Accipe itaque quintæ essentia prædictæ theriacæ ʒ. iij. vel plus minus, prout primæ quantitatis ratio exigit.

His quatuor unciis in mellitæ consistentiæ forma adde

Magisterij	{	<i>Coralliorum</i>
		<i>Perlarum ana ʒ. ii.</i>
		<i>Hycanthorum</i>
		<i>Rubinarum</i>
		<i>Smaragdorum ana ʒ. iij.</i>
		<i>Bezoardici animalis</i>
		<i>Bezoardici mineralis ana ʒ. ij.</i>

Supra dicta theriaca in quintam essentiam redacta, patinæq; argenteæ imposita, & cineribus calidis admota, statim liquefcet: huic ita liquefactæ, postea prædicta illa magisteria, & essentias pedetentim adde, continuo agitando omnia cum spatula argentea: omnia ad continuum ignem relinquendo: donec materia eam affecuta

assurata sit consistentiam, ut inde pilulæ, si usus requiratur, formari possint. Hæc theriaca conservabitur longissimo tempore, ita ut durationis diuturnitate excedat ternam, vel cujuslibet vivacissimi hominis ætatem, hoc est, sine corruptione aut alteratione ulla, perpetuò integris valentibusque viribus vigeat.

Exhiberi potest statim à primò præparationis die, & sufficient pro dosi duo vel tria grana ad plurimum, *Tempus exhibendi & dosis.* & habebis theriacam admirabilem, cujus effectus sunt cœlestes ac divini, contra omnia cujuscunque generis venena, & affectus pestiferos contagiosos, deploratos & incurabiles: In summa hæc sunt veræ illæ theriacæ & alexiteria pretiosa & inestimabilia, digna profectò, ut Regibus & potentibus offerantur: quorum utique præparatio longa est ac difficilis: nec magisteriorum horum, quæ huic ultimæ adduntur, præparandorum ratio omnibus obvia est, sed magno ingenio, & solida eruditione præditis viris, verisque philosophis, & chymicomedicis: quibus, hæc arcana potissimum dedicare ac consecrare volui, reservatur. Cæteræ verò turbæ & plebeculæ communi, abundè jam aliàs satisfactum est.

Porro ne philosophis fortè ansam præbeamus nobiscum expostulandi, quod horum magisteriorum præparationes inexplicatas relinquamus: eas in illorum gratiam, quanta possumus perspicuitate, sub philosophica tamen loquendi ratione & consuetudine, in medium proferemus.

Ad septem horum magisteriorum ingredientia calcinandam & dissolvendam, nulla alia re utimur, quam solo menstruo, extracto ex spiritibus balsamicis Salis & sulphuris naturæ, quod in terræ chaos, omnibus obvio & paucis noto delitescit: ex quo chaos verus philosophus æquè facili artificio extrahit salem illum balsamicum & pretiosum, quàm vulgaris artifex nitrarius salem suum petræ ex terra pingui & communi. At differentia non exigua est inter hos duos sales, licet in pluribus magnam invicem habeant similitudinem: siquidem ex eadem matre & radice producti sunt ambo. Sed horum unus est frigidus & humidus, volatilis, *Præparatio septem magisteriorum.*
fœminæq;

fœminæque naturam referens : alter verò calidus, sic-
cus, fixus, hermaphroditus, tam masculi, quam fœmi-
næ naturam participans, simulq; est mercurius, sul-
phur & sal : cujus mater est virgo quædam, virtutibus
tamen primi entis rerum bezoardicarum ditata & im-
prægnata: hanc imprimis quærent & feligunt philo-
sophi, suamq; inde sulphur philosophorum eliciunt,
Crede mihi verissimè loquenti: hanc rem tam occultâ,
nullo modo posse dilucidius aut apertius explicari.

Cum balsamico utique hujus materiæ pretiosæ
spiritu calcinabis, & solves una eademque opera, co-
rallia, gemmas, hyacinthos, rubinos, & smaragdos :
quibus philosophica solutione solutis idem inde se-
parabis menstruum cœleste, opera cujusdam salis ve-
getabilis, & statim videbis, magisteria illa pretiosorum
illorum lapidum, vasis fundum petere, quæ postea
cum nostra theriaca cœlesti, uti jam supra diximus,
admiscenda sunt.

*Magisterium
bezoardicum
animale quid.*

Per magisterium bezoardicum animale intelligimus
magisterium ex pulvere viperarum extractum idque
opera ejusdem menstrui sive sulphuris, aut ignis natu-
ræ, quo philosophicè calcinantur & solvuntur enarra-
tæ viperæ, quæ jam in terræ latibulis à sola balsamica
illa virtute, ejusdem salis & ignis naturæ, summam a-
lexiterii vim acquisiverunt, ut jam supra fusè & clarè
fatis exposuimus. Ope enim horum spirituum balsa-
micorum prædicti ignis naturæ, viperinæ carnis virtus
alexiterica & bezoardica in infinitam virium potesta-
tem excrescit : Unde ei basis principalis locum desi-
gnavimus in nostra theriaca cœlesti: non secus ac cras-
sa & materialis earundem caro, basis locum tenet in
communi illa & materiali theriaca.

*Bezoardici
mineralis pro-
prietates & e-
iusdem meta-
phorica de-
scriptio.*

Septimum magisterium, quod addimus, & bezoar-
dicum minerale, quod per se solum, magnum est a-
lexiterium, cui vix aliud æquiparari potest: per sudores,
quos in dosi quatuor tantum granorum potenter evo-
cat, omnis generis venena & pestilentes corruptiones
è corpore nostro abigit & expellit. Cujus utiq; compo-
sitio mirabilis, mirabilis item ejus mixtio, & stupendi
planè, imò divini ejusdem sunt effectus.

Compo-

Compositio fit per spumam venenosam, quam vomunt duo dracones, simul conjuncti, agitati, & tandem calefacti manu Artista. Hæc spuma venenata ad temperiem adducitur, & bezoardica redditur solâ admixtione illius ignis balsamici naturæ: quæ mixtio non fit sine magnarum turbarum, ebullitionum & seditionum excitatione: tandem imbeciliori & fortiori superato: belloq; confecto, amica & salutaris inducitur pax, aded ut venenum tantum, quodq; vel ipso viperino longè deterius & nocentius est, convertatur in summam theriacam, in summum alexiterium, summumq; saluberrimum remedium bezoardicum: quod tantùm sudores provocando, effectus demonstrat suspiciendos in omnibus pestilentibus & venenatis affectionibus, ut supra.

Hic quidam Censor, auditis ejusmodi locutionibus metaphoricis, more suo cynico, vix risum tenebit: Sed Hartmannus, vir ille doctissimus & celeberrimus, cui hoc ultimum elegans sanè & admirandum magisterium acceptum fero, hujus instituti nostri rationem collaudabit & plurimi faciet, nec non cum illo, alii viri gravissimi, veritatis philosophi, qui proprium & genuinum dictorum meorum sensum percipient. Quinimo, ut verè loquar, opus hoc, licet primâ fronte plurimum difficultatis habere videatur, tamen opus tantum est mulierum, hoc est, levi tantum mulierculæ alicujus ope & operâ perfici facillimè poterit.

Ut autem nihil, quod ad reformationem, restaurationem, & decorationem theriacarum facere videtur omittamus, superest adhuc, antequam finem huic tractationi imponamus, ut ad antiquorum imitationem theriacam aliquam diatesaron, salesq; theriacales describamus. Quod utiq; fieri vix potest, nisi utrorumq; horum remediorum quandam instituamus reformationem, quandoquidem eorundem præparatio alias aded crassa est, ut nihil supra.

Theriaca diatesaron antiquorum, ex quinque ingredientibus conficiebatur, cujus compositionis formulam memoriæ causâ paulò repetemus: quæ fit ex radicis gentianæ, baccarum lauri, myrrhæ, aristolochiæ

Theriaca diatesaron antiquorum.

chiz rotunda ana ℥ ij. cum mellis ℔ ij. Toruni verò preparationis artificium consistit in eo, ut pulverentur omnia, & cum melle invicem permisceantur. Hanc quæso compositionem unusquisque paulò altius mecum expendat & judicet, num ei tam splendidum & augustum theriaca nomen competat. Nos hujusmodi diatessaron idcirco relinquemus communi & imperitæ plebeculæ: aliâque ejus loco describendam aggrediemur, quæ solos deceat magnates & principes, eamque à singulari sua præstantia diatessaron regiam vocabimus.

Theriaca diatessaron regia Quercet.

5. *Theriaca diatessaron regia Quercetani.*

℥. *Tinctura auri*

Tinctura coralliorum

Tinctura omnium lapidum pretiosorum.

Tinctura viperarum ana ℥ j.

Nepenthes nostri majoru ℥ ij.

Enumeratum modo nepenthes adhuc manens in molli consistentia imponatur in patina argentea, ut igne lento liqueat: huic ita soluto admisce primum tincturam auri: dein tincturam coralliorum: tum tincturam lapidum pretiosorum: & tandem tincturam viperarum, modicè agitando, & incorporando continuo materiam ad ignem lentissimum, donec in justam consistentiam redigatur, ex qua formare possis pilulam grani piperis magnitudine, aut paulò majori: cujus admirandi effectus se prodent in omni peste, & venenis, aliisque morbis deploratis: potissimum autem in proliciendis sudoribus: præterea reparat ac reficit collapsas & prostratas vires, & duplo robustius efficit balsamum nostrum radicale, cui soli vis medicatrix morborum debetur. Unde sæpenuerò contingit, ut idem remedium tot tamque admirabiles effectus etiam per insensibilem transpirationem exerere conspiciatur.

Hæ quatuor tincturæ, unâ eadèmq; viâ ac methodo extrahuntur, cum unico videlicet & solo sulphure bezoardico ex re vegetabili elicito.

Calcinatio aurum philosophica

Aurum verò philosophicè tantum calcinandum est: cui

eni calci optimè ablutæ & eclipsin patienti, nigrican-
tisque, addè prædicti sulphuris bezoardici tantum, ut
supernatet tres vel quatuor digitos, idque in matraccio
Hermeticè sigillato, ad ignem cinerum in Athanore:
& ad minimum in octo dierum spatio tinctura tua ap-
parebit omni rubino rubicundior & splendidior: quam
postea separabis, & in perfectam tincturam Solarem
decoques, ut artis est.

Tinctura coralliorum fit ex eorum magisterio, pa-
rato ut supra: ex hoc enim corallio antea in magiste-
rium exquisitissimè redacto, ut docuimus, extrahes tin-
cturam, cum eodem menstruo aut sulphure bezoardi-
co, eodemque ignis gradu adhibito: in cæteris auri o-
perationem sequeris, & ita conficies veram tincturam
coralliorum.

*Tinctura Co-
ralliorum.*

Similis est processus in fabricanda tinctura lapidum
pretiosorum, cum eorundem videlicet magisterio, eo,
ut paulò supra, modo parato.

*Tinctura la-
pidum pretio-
sorum.*

Sic ad eundem modum ex magisterio viperarum, de
quo etiam antea dictum est, cum eodem sulphure be-
zoardico vegetabili, ut supernatet 3. vel 4. digitos, tin-
cturam instar rubini rubicundissimam elicies, idq; ea-
dem methodo, qua usus es in auri preparatione.

*Tinctura à
magisterio vi-
perarum.*

Minima harum tincturarum, potentissimos & ad-
mirandos eliciet effectus contra omnia venena, pe-
stem, morbos contagiosos, & deploratos. Ex mixtione
enim illa peracta, & Nepenthes mei additione vis il-
larum in infinitum multiplicabitur. Nullum enim
est cordiale corroborans, & bezoardicum alexiterium,
quod non sub his comprehendatur, & simul includa-
tur: siquidem Nepenthes meum in se continet essen-
tias omnium simplicium verè bezoardicorū, omnium
aromatum, lachrymarum, gummi, & lapidum pretio-
sorum, itémque essentias ambræ & moschi: essentias
croci & camphoræ: essentias lunæ: extractum sulphu-
ris dulcis vitrioli & (ne fortè unum ex ingredi-
entibus magnæ hujus theriacæ vulgaris negligamus) i-
psius etiam opii essentia non obliviscemur in hac Dia-
tessaron regalis compositione: remedium certè, verè
regium dignumq; regibus ac summis potentissimisq;
principibus,

principibus, ob singularem ejus efficaciam & admirabiles effectus, tum ad deploratissimorum morborum curationem, tum ad sanitatis conservationem. Horum elegantissimorum effectuum, vel ex solo meo Nepenthe promanantium, testes erunt tres totius Franciæ facillè primi & celeberrimi medici, necnon doctus & expertus quidam chirurgus regius, qui unà inter fuimus curationi matronæ cujusdam amplissime nec infimo loco natæ, quæ gravi quodam affectu hysterico correpta, intolerabilibus continenter affligebatur doloribus convulsivis, qui neque Philonio, neque pilulis Cynoglossæ, neque aliis remediis sive internis, sive externis mitigari poterant. Tandem nobis confugiendum fuit ad Nepenthes nostrum: ex cujus usu continuo prædicta matrona per quinque sexve menses, singulis noctibus semel, & interdum bis, nullum unquam in capite stuporem per sentiebat, neque etiam spe sua frustrabatur unquam, in doloribus subito sedandis, & quiete corpori concilianda. Interdum quidem ipsi fallendi causâ, pilulam aliam utcuque animi causa formatam, & magnitudine ac colore, veris Nepenthes pilulis respondentem exhibebamus: Sed sequentem totam noctem inde lametando & ejulando miserè transigebat. Undè altero die post, certa gravique objurgatione, verbis que satis asperis ac duris nos excipiebat, seque immeritò à nobis delusam, & nostra culpa & permissione, per totam noctem tantis doloribus & cruciatibus exagitatam conquerebatur. Quæ omnia à nobis in eum finem dicuntur, ut oculis omnium objiciamus tam præclaros & in fallibiles Nepenthes nostri effectus, quod unius tantum piperis grani magnitudine exhibetur, contra omnes dolores à quacunque causa ortos. Non minor etiam pollet facultate idem Nepenthes in subito cohibendis omnis generis defluxionibus.

Singularis effectus Nepenthes Quercet.

Salium theriacalium reformatio.

Transcamus nunc ad sales theriacales, quorum mendosam præparationem plus satis supra excussimus, ita ut non opus sit, plura de ea dicere. Nam quilibet adhuc recenti tenebit memoria, immensam illam salis quantitatem, quadraginta videlicet librarum, quatuor tantum

tantum viperis additam : nec non reliqua ingredien-
tia, tam antè quàm post calcinationem adjecta, o-
mniaque tam crasse parata, ut mirum sit, tot admiran-
das & singulares virtutes ab antiquis, hisce salibus ad-
eò rusticè confectis adscriptas fuisse.

Horum igitur reformatio & recta præparandi ratio
est, ut sequitur.

℞. Rad. Angelica

Gentiana

Imperatoria

Zedoaria

Tormentilla rec. ana ℥ ij.

Herb. Dipsamni

Scordij

Scorzonera

Scabiosa

Ruta

Melissa recent. ana p. ij.

Gran. juniperi recent. ℥ iiij.

Sem. Ruta

Cardui benedicti

Coriandri.

Feniculi dulcis ana ℥ j. ℞.

Flor. Centauri minoris

Hyperici ana p. ij.

Cardamomi

Piperis longi

& albi ana ℥ j.

Contusis & simul mixtis omnibus, adde

Succ. Limonum ℔ j.

Succ. Scordij

℥ ℞. Vmariæ ana ℔ j. ℞.

Vini Canariæ ℥ viij.

Macerentur omnia per 24. horas in magno Alembico
eupreo, cum suo refrigerio, quo destillari solent olea :
dein inde distilletur aqua sive totus liquor ad siccita-
tem usque : cave tamen ne ex nimia ignis violentia
materia aduratur. Quod periculum facile præcavetur
destillatione in balneo vaporoso facta. Nam, sicut &
alibi diximus, ea tutissima est & optima destillandi ra-
tio : li-

tio: liquor inde destillatus accuratè seruetur seorsim: fæces siccæ redigantur in pulverem, & seorsim etiam ad usum seruentur, ut infra dicemus.

Interim dum hæc destillatio fit, accipe salis marini, puri & pellucidi lb iij. ad summum: Si fortè impurus sit, aquâ lavandus & repurgandus est, dein ad ignem probe exsiccandus: cui postea pulverizato adde

Corallorum rubr. pulverisatorum ʒ iij.

Perlarum tantumdem

Omnia cum sale permixta iniiciantur in crasisbulum capax (quod est artis vocabulum) urgendo ignem fusionis, ita ut prædictus sal ignis violentiâ fundatur, qui instar metalli fluet. Ubi hic obiter monebimus, non profusè veritati consentaneû videri Axioma istud Aristotelis, quod quicquid coagulatur in calido, dissolvatur in frigido & humido, cum contra sal, qui solis calore coagulatur, igne violento dissolvatur, fundaturque instar metalli, vel ipsâ experienciâ testè.

Sed redeamus ad salium nostrorum theriacalium preparationem. His quatuor libris salis fusi, simul cum corallis & gemmis, in dicta proportione calcinatis & pulverisatis, addece libras duas fæcum siccarum simplicium bezoardicorum & aromatum, ex quibus existi aquam, ut supra, reservatam: ex media parte horum omnium invicem mixtorum fac stratum in olla terrea apta: in qua appositè collocabis carnes quatuor viperarum, in frustra incisarum: his superiniice residuâ omnium materialium partem: manu omnia benè premendo, & claudendo dictam ollam cum suo operculo, tamque exquisitè lutando, ut nihil transpirare possit. Dicta olla ponatur ad ignem calcinationis sive reverberii per 24. horas, donec materia reducatur in cinerem album: quo jam uti poteris multò cum majori emolumento, quam cineribus, sive salibus istis theriacalibus vulgari modo paratis.

Sed huic operi hucusq; elaborato, nondum acquiescendum erit. Adhuc enim materiale nimis est, crassum & imperfectum. Uterius igitur pergendum, totusque ille cinis in manicam Hippocratis iniiciendus, & cum aqua simplicium destillatâ, & ut supra, reservatâ, & ad ignem

ignem rursus calefacta, inde eliciendus est sal secundum
artem: reiteratis toties dissolutionibus, filtrationibus
& coagulationibus, donec salem allicias exactissime
repurgatum & verè theriacalem: qui imprægnatus e-
rit virtutibus salium viperarum, & rerum bezoardica-
rum & aromaticarum, ut & salium gemmarum & co-
ralliorum, quorum copiam etiam augebit additio li-
brarum quatuor salis marini, qui jam per se spiritu suo
balsamico, contra morsum serpentum, cum aliarum
bestiarum venenatarum conditas salitrasq; omnes car-
nes aptillimas reddit.

Taxi, id est, falsamentorum caro (inquit Ægineta
l. 7 de re med. c. 4. initio literæ 7.) aerem & siccantem viam
habet. A prætere itaque vipera morsus datur, ut quam-
plurimum edant, & vinum bibant copiosè & revomant:
convenit etiam ad acium esum: utiliter quoq; in ca-
nis morfu imponitur, itémq; in aliorum reptiliu mor-
sibus. Fieri igitur non potest, quin enumerati sales the-
riacales nostræ descriptionis sint magnæ efficaciar &
virtutis, longèq; alterius conditionis, quàm cõmunes
illi, idq; ob varias causas, quas unusquisq; ipsemet se-
cum paulò diligentius ruminabit & expendet. Loco
irium cochleariu, quæ pro dosi de vulgaribus dantur, *Dosis.*
nos de nostris exhibemus tantum 10. vel 12. grana, sive
scrupulû unû ad summû, & mirabiles exerunt effectus.

Ut centuplo adhuc efficaciores reddantur, verus phi-
losophus loco salis communis, accipiet salè sulphureû
& balsamicum naturæ, cum quo fundet & calcinabit
philosophicè, non tantum corallia & gemmas, sed et-
iam fragmenta hyacinthorû, rubinorum, smaragdorû
& aliorû lapidum pretiosorum, in quanta copia libue-
rit: quæ virtutes suas spirituales, quæ potētissimæ & ef-
ficacissimæ sunt, impertient dictis salib; ope sulphuris
naturæ, quod est illorum propriû & verum dissolvens.

Et sic tandem fluctibus omnibus in hoc magno
Theriacarum mari superatis, tempus nunc est, ut ad
tranquillum portum nos conferamus: & deinceps na-
viculæ nostræ cursum convertamus ad remedia sive an-
tidota opiatia, quæ lima & reformatione nostra sum-
moperè indigere dignoscuntur.

*De Antidotis Narcoticis quæ & Opiatæ ap-
pellantur. C A P. XXIV.*

EX P O S U I M U S supra, quanta sit opii dignitas at-
que præstantia, & quam multæ ac præclaræ repe-
riantur antidoti, quæ magnificis & superbis nomini-
bus, ob egregios & mirandos effectus, quos in gravi-
bus & deploratis morbis propulsandis exerunt, insi-
gnitæ sint, quæque opium, quamvis nullâ arte præpa-
ratum, pro basi tamen & fundamento primario reci-
pant.

Opium itaque, cum in tot remediorum composi-
tionibus fuleri vicem obeat: plurimum utique in eo
situm esse videtur, ut probè & exactè cognoscatur, quid
sit, antequam in usum recipiatur.

Ex papavere nigro elicitur duplex liquor concre-
tus, alter ex ejusdem papaveris capitibus, herbis, foliis
& caulibus contusis, præloque subjectis, fortiter expri-
mitur, idq; circa finem mensis Maij aut Junii, hancq;
extractum liquorem in trochiscos redigunt, & nomi-
nant Meconium juxta Actuarij meth. med. cap. 6. de An-
tidotis. Quod extracti genus unum est de extractis an-
tiquorum: ubi in nostris hodiè conficiendis longè ex-
quisitius & ingeniosius adhibetur artificium, ad tol-
lendam omnem impuritatem, & purum ab impuro se-
parandum.

*Meconium
quid.*

*Opium est
lacryma pa-
paveris.*

Alter liquor, propriè opium dictus, est sola lachry-
ma, quæ effluens ex capitibus tantùm papaveris inci-
sis, mense quoque Majo aut Junio colligitur.

*Orib. lib. 11.
est. à litera
Mancipienti*

Veri opii signa & indicia sunt secundum Oribasium
ferè hæc: Probatissimus autem liquor est densus, pon-
derosus, odore soporiferus, gustu amarus, qui faciliè a-
qua diluitur: lævis, albus, non asper, non grumosus,
quique inter colandum non coeat veluti cera, & in So-
le diffunditur, & ad lucernam, non atra tamen flamma
ardet: quique ubi restinctus sit, odoris vim cõservat. (Sed
addit Oribasius præcitato loco.) Hunc adulterant
miscendo glaucium, aut gummi, aut agrestis lactucæ
succum.

Idem Oribasius in sequentibus quoque ostendit mo-
dum

dum colligendi liquorem papaveris ad conficiendum opium: quem locum de industria huc transferre placeat. Nos enim juxta eandem normam & rationem docebimus ex nostro quoque papavere opium educere, quod suâ præstantiâ ac viribus veterum opio longè latèque anteferendum erit. Sed ornamentum hoc accessorium soli veræ Chymie debetur. Aliqui igitur (addit Oribasius) capita & folia contundunt & prælo exprimentum in mortario terunt, & in pastillos redigunt: idque Meconium nominatur, potestate multò ignavius, quàm liquor sit. In liquore autem colligendo, oportet, cum ros exaruerit, cultello asterisco circumdante, ne ad interiora descendat, ex obliquo in rectum, summam capitum superficiem incidere, & lacrymam exeuntem in conchulam digito detergere, & non ita multò post, redire, siquidem concreta invenietur, &c. Hæc igitur est ratio & methodus verum opium, more veterum concinnandi.

Præter cætera veri opii signa ab Oribasio ut supra declarata (inter quæ & albedo non ultimum est) hoc unicum in primis considerandum venit, quod facillè inflammari possit, tanquam lacryma sulphurea, ex papaveris capitibus seminum plenis exstillata, & tota oleaginosa, quæ lampadi aut igni admota flammæ concipiendæ causam præbet, non secus ac res quælibet pinguis, sulphurea & oleaginosa.

In Meconio autem sive opio vulgari idem animadverti difficillimum erit: siquidem in ejus præparatione, partes sulphuræ ab aqueis sive mercurialibus obtunduntur, simulque tam herbæ sive folia quàm capita recipiuntur, ex quibus omnibus contulis exprimitur succus, (in opium nigrum postea, sive mavis Meconium quod hodie in officinis habemus) concretus: quod tamen vulgare opium quodammodo flammam etiam concipere posse percipies, si lampadi admoveris. Hoc autem, meâ quidem sententiâ, tam theriacarum, quàm laudanorum compositioni æquè, vel etiam rectiùs destinari posse existimo, quàm verum opium ex sola lacryma suo tempore in ea, quâ fieri potest, quantitate collecta, factum. Nam cum id adeò sulphureum

Opium à sulphure suo inflammabile est.

Opium non præparari in eorummoda.

fit, ut sicut videre est ex ejus descriptionis historia, flammam facillimè concipiat & ardeat, & odorem suum narcoticum, post ignis examen, adhuc integrum retineat, fieri non potest nisi interveniente alia præparatione, quin cerebro mirum in modum infensum sit, idque hostiliter lædat, & perniciofa & lethifera inducat symptomata, qualia ipsi tribuit Scribonius libr. de compol. medic. c. 48. Facit autem (de opio loquens) gradinem, gelationem, & livorem artuum frigidósque sudores manare, præterea spirationem impedit, mentem soporat, sensusque alienat, &c. Quod si ignis ab eo nequeat separare, foetidum istud & narcoticum sulphur: multò minùs id præstabit, vel calor quidam lentus cinerum, vel coctio quædam ac digestio Baln. Mar. Nihilominus tamen, ut mox patefiet, nos hoc imprimis tentabimus, ut in præparatione opii nostri ordinarii, sulphur istud narcoticum flammam concipiens, odore fortens & abominabile peccitus arte secernamus: Et sic ipsum opium, quod tam ab antiquis, quam recentioribus, pro summo & nocentissimo veneno æstimatur, in dosi etiam paucorum tantùm granorum exhibitum, facillimo artificio transformabimus in utilissimum & saluberrimum remedium.

Ut ea, quæ diximus, confirmemus, scire primum convenit, vereres solum hoc papaver, quod utcunque incultis & silvestribus camporum locis natum & repertum fuerit, in usum recepisse, ex quo suum opium parant: quod vel hoc saltem nomine crudius, indigestius, & per consequens inde perniciosius judicandum est, quam id, quod nos temporis, progressu edocti, è papavere sativo & transplantato educimus: Hortos enim nostros hodiè videmus infinito papaveris genere confitos, cujus flores colorum varietate & elegantia pulchrè depicti, & nobiscum quasi ridentes, animum mirificè oblectant, quod soli transplantationi acceptum ferendum est, cujus laus satis extolli nequit: tanta est illius energia & proprietas in rebus amaris edulcandis, & noxiis corrigendis, sicut & id paucis supra delibavimus, adductis quibusdam exemplis, cynaræ pempe, cichoreæ & hellebori. Hujus nimirum transpla-

Quanta transplantationis & cultura utilis est.

transplantationis & coctionis, Solis ardore & aestu proritatæ, beneficio, in Natolia & Asia minori (ubi Turci papaver in magna copia & singulari diligentia plantant, transplantant & excolunt) ex succo ejus extracto præparatur ab incolis opium, quod vernaculâ suâ linguâ appellant Maslac, quo plerumque utuntur ad pisi magnitudinem, non pro somnolentia, sed animositate comparanda: idem quoque aucta dosi accipiunt in ipso certaminis procinctu: unde veluti insani & furibundi, disturbato nimirum cerebro in obvia quæq; pericula feruntur, neque ipsam etiam mortem expavescent.

Maslac Turcorum opium.

Unde constat, opium hodierno seculo in terram meliorem, diligentem & accuratam cultura transplantatum, & educatum, minus venenosum esse, quam illud antiquorum. Nobis autem idem transplantationis auxilium concessum esse æquè ac Asiaticis istis populis, minimè dubitandum. Ac licet radiorum Solarium tanta apud nos vis & impressio non sit: præsto tamen nobis sunt coctiones & digestiones, vario ignis regimine excitatæ: habemus quinetiam ignem lampadis, fimi, Baln. Mar. vaporos &c. Sic ars imitando naturam, eandem superat, longèque utiliori & exquisitiori coctione materiale à formali, terrestre à cœlesti, purum ab impuro separat, quod ignis naturalis per se, sine artis adminiculo vix ac ne vix quidem efficere posset: sicut id omnibus plus satis compertum cognitumque est, nosq; paulò post clariùs ostensuri sumus, ubi ex papavere nostro domestico & transplantato, opium quoddam parabimus, quod proprietatibus & effectibus suis vulgari isto, quantumvis longissimè advecto respondeat. Quod tanquam scitu dignum monere volumus, prius quàm accederemus ad tractationem remedium, sive antidotorum narcoticorum. Horum autem omnium cum præcipuū sit fundamentum ipsum opium, super eo firmum ac constans extruere ædificium vix licebit, nisi prius, quid sit probè cognoverimus.

Natura defectus arte corrigitur.

Inter cætera igitur remedia narcotica, in majori æstimatione & frequentiori usu, ad sedandos dolores & cohibendas hæmorrhagias ac defluxiones, sunt

Diacodion
 {
Pilula cynoglossa
Requies Nicolai
Philonium

Hujus ultimi quatuor sunt genera sive descriptiones, veluti

Philonium {
Tharsense Galeni
Romanum Nicolai
Persicum
Mesuae

Inter hæc enumerata remedia minus noxium est Diacodion, & benignius tutiusque exhibetur. Componitur autem ex capitibus papaveris albi mediocris magnitudinis, quæ neque immatura, neque matura nimis sunt, neque nimis humida, aut sicca.

Quidam pro dosi accipiunt viginti ejusmodi capita, quæ macerant per 24. horas, in duabus vel tribus libris aquæ, & postea coquunt, donec contabuerint: expressis & colatis omnibus, cum sufficienti quantitate sacchari, mellis vel saporis, aut vini dulcis, fit electuarium solidum sive molle. Galenus hoc modo parat Diacodion suum simplex.

Actuarius componit Diacodion suum solidæ consistentiæ, coquendo capita papaveris, ut supra, sed iis adiiicit

Rosarum rubrarum ʒij.
Croc orientalis
Acacia
Liquiritia ana ʒj.
Bols armeni ʒss.
Cinnamomi electi
Rad. consolid. majoris
Hypocistidi
Balsustorum ana ʒj.
Myrti
Dauci ana ʒj.
Coralli utrumque
Sumac
Sanguinis draconis
Flor. Althea ana ʒij.

Sem. Portulaca ℥ ℞.

Ex his omnibus redactis in pulverem, conficit electuarium solidum, ad ℥ j. pulveris accipiendo ℔ j. sacchari dissoluti, & ad perfectionem decocti, idque cum decoctione prædicta papaveris.

Montagnana præparat Diacodion, accipiendo

Capitum papaveris N. xx.

Siliquarum dulcium à granis suis spoliat. ℥ iij.

Rad. Althea

Liquiritia ana ℥ ℞.

Omnia coquit in decem vel duodecim libris aquæ fontanæ vel pluviae usque ad duas tertias. Expressioni & colaturæ addit

Sacchari rosati

& penidorum ana ℔ j.

Coquendo omnia in consistentiam mollem.

Hujusmodi Diacodion propriè confert ad cohibendas defluxiones acres, serosas, tenues, & biliosas, à cerebro in pectus irruentes: conducit quoque ad omnem tussim, somnum & quietem interrumpentem. Hoc ipsum Montagnanæ diacodion, primas, tenet inter arteriacas compositiones, estque remedium inter vulgaria ejus generis præstantissimum.

Diacodion Actuarii, ex pluribus adstringentibus compositum præcipuè prodest cæliaci, dysentericis, & omnibus ventris fluoribus immoderatis, hæmorrhagiis, & spuitioni sive vomitioni sanguinis.

Pilulæ cynoglossæ à Nicolao præposito descriptæ, *Pilula cynoglossa.* in frequenti admodum usu quoque sunt: unum quoque sunt ex remediis opiacis, quæ securius præbentur ad suadendum somnum, & mitigandos maximos quosque dolores, à quacunque causa genitos: Conferunt etiam ad sistendas tenues destillationes: illarum descriptio est talis.

℥ *Rad. cynoglossa arida*

Sem. Hyoscyami albi

Opij, ana ℥ ℞.

Myrrhe ℥ vj.

Thuris ℥ v.

Gaiophyllorum

*Cinnamomi**Styracis calamita ana ʒij.*

cum aqua rosarum formetur massa.

*Requies Ni-
colai.*

Requies Nicolai, quod nomen habet à singulari sua vi & proprietate, quâ quietem & tranquillitatem inducit iis qui infestantur quodam dolore, inquietudine aut ardore febrili unum quoque est ex moderatioribus narcoticis, & quod inter reliqua tutius offerri potest: Ejus compositio hæc est

℞. *Rosarum rubrarum**Violarum ana ʒij.**Opij**Sem. Hyosciami**Papaveris albi**Scariola**Lactuca**Portulaca**Psyllij**Corticis ad mandragora**Nucis muscata**Cinnamomi**Zingiberis ana ʒj. ʒ.**Sacchari candi ʒj.**Santal. albi, rubri**Spodij**Tragacantha ana ʒij.**Saccharum aqua ros. dissoluti ad tripulum om-
nium.**Philonium.*

Philonium est omnium validissimum narcoticum: majorem enim præ cæteris opii partem recipit: Ob quam causam, ad corrigendam scilicet nimiam ejus frigiditatem, ei adduntur summè calefacientia, nempe pyrethrum, piper album, neque ibidem omittuntur ea, quæ vehementer urunt, & incendium extremum excitant, & in venenorum classe numerantur, velut euphorbium, &c.

Descriptio Philonij Tharsensis Gal. est,
ut sequitur.

℞. *Croci**Pyrethri**Euphorbij*

*Euphorbij**Nardi Indica ana ʒj.**Piperis albi**Seni. hyosciami ana ʒ xx.**Opii ʒ x.**Mellis q. suff.*

Cum hæc convenit ferè descriptio Mesuræ: Eadem quoque est utrobique opii dosis: hoc tantum interest, quod in alterutra loco euphorbii castoreum substituat.

Descriptiones à Myrepsso traditæ Philonii Romani, & Philonii Persici, differunt à præcedentibus duabus, tum in opii dosi, tum in cæteris ingredientibus. Interim tamen euphorbium, pyrethrum, piper album, & alia calidissima simplicia, correctionis causâ, omissa non sunt, quæ tamen tam excessivè calida sunt, ut vix ori admota (sicut illorum usus frequens esse solet in colicis passionibus, & aliis extremis cruciatibus) faucium & vicinarum partium calamitosum excitent incendium. Has autem hæctenus enumeratorum remedium narcoticorum descriptiones, de industria in hunc librum introducere placuit: ut ex illorum collatione cum nostris, quæ laudana appellant, factâ, cuilibet de utrorumq; discrimine in preparatione & præstantia liquidò constet.

Laudani nomine insigniuntur remedia nostra antidyna opiatice: quasi dicas laudatum remedium. Theodoros Zuingerus, vir summus, & insignis medicus, primus eadem appellari censuit Nepenthes nomine: quod remedium Helenæ fuisse dicitur, quo omnes è corde languores & ægrotudines sustulit, & hilaritatem lætitiâq; induxit: ut legitur apud Homerum. Quod utique nomen, ob summos & admirabiles effectus, quos exerit laudanum, ei aptissimè & summo jure competit. Superest, ut ejus aliquot formulas atque descriptiones in medium proferamus, simulque ostendamus, quanto errore veteres opium, citra omne præparationis artificium, additis insuper correctionis locis aliis ingredientibus adedò calefacientibus, narcoticis suis adhibuerint.

*Thalientum
Romanorum &
Philonicum
Persicum.*

*Laudana
nuda dicitur.*

Nepenthes.

Opium proprietas unde.

Jam alibi in scriptis nostris ampliter de proprietatibus opii differuimus, & perspicue demonstravimus, qualitatem ejus narcoticam & soporiferam, dependere potius a sulphure quodam inflammabili foetente & indigesto, quo plurimum abundat, quam a causa quaedam frigida. Nam & fumus sulphureus carbonum, & vapor sulphureus tam vini, quam croci multo citius hominem in somnum precipitabunt profundum & letheum, quam aqua nivis aut glaciei montium, quantumvis in summo excessu frigidissima. Hæc enim frigiditas caret spiritibus vaporosis & sulphureis, qui cerebri ventriculos opplentes, ejusmodi soporiferas inducunt affectiones: quique in vino, carbonibus, & croco reperiuntur, ac in ipso opio, licet non tam noxii ac lethales. Odor præterea opii foetidus, certissimus index est ejus, qui in eo inest copiosi sulphuris & olei. Sic ex cæteris signis, quibus veteres verum opium discernabant, hoc quoque unum erat, quod flammam conciperet. Sed cum de his omnibus copiose alibi disputatum sit, satis nobis est, hæc paucula tantum obiter attigisse: ut proprietate enumerati opii probe cognita, eò magis id rectius corrigere, & de noxio innoxium reddere queamus, sicuti paulò post videre licebit.

Sulphur itaque narcoticum istud & stupefactivum, eo quo sequitur modo inde separandum est.

Vera preparatio opij.

Primum accipe opii ꝑ iij. vel iiij. aut quantum voles, habita ratione quantitatis laudani conficiendi. Hoc opium cultro quodam in exigua incidatur frustula, quæ appositæ in patina, aut orbe, quadrave quadam collocantur, ne se invicem attingant, ut melius in ea operari queat calor moderatus, cujus ope & virtute sensim exhalabit enarratum sulphur vaporosum, foetidum & narcoticum: fiat autem hæc operatio sub camino quodam, ubi cavendum, ne fumus fortè naribus exceptus damnum inferat, hincque ignis eòsque continuabitur, donec opium omnem ferè amittat odorem, & omnino siccum redatur instar aloës, & faciliè in pulverem

pulverem redigi possit. Hæc est prima ratio & methodus veræ præparationis opii, quod vix tunc temporis concipiet flammam.

Pulverizatum iniiciatur in matrarium vitreum capax, & inde extrahatur essentia sive extractum, & loco aquæ vitæ, quâ aliâs plerique utuntur ad hanc extractionem, accipiatur acetum fortissimum album, vel succus limonum: hi enim liquores vitriolati sola verissima opii correctiva existunt.

Modus hujus extracti sive essentiæ educendæ, idem est ac cæterorum, hoc est, oportet opio pulverisato alterutrum ex his liquoribus affundere, ut tres quatuorve digitos superemineat: & omnia digerere Baln. Mar. mediocriter calido, donec liquor tinctus sit, & clarus rubicundusque instar granati appareat. Separa id quod clarum est, per inclinationem, & rursus affunde novum liquorem acidulum, iterumque omnium fiat digestio, donec tinctus sit liquor, non tamen tam intense, ut prius: hæc ita continuabis, donec aqua non amplius tingatur, nisi colore ad flavedinem tendente: quam non misceas cum cætero liquore, quia inutilis planè est: Tincturam rubicundam & claram in Alembicum indas, & per baln. vaporosum liquorem separa, & remanebit in fundo opii essentia.

Fæces quæ post tincturam extractam remanent, servantur. Usus enim illarum erit, vel ad cataplasmata, anodyna, & dolorificis affectibus, qualis est podagra, apta, paranda: vel ad aquas hypnoticas, & similia alia remedia inde concinnanda.

Ex quatuor unciiis opii, veri extracti sive essentiæ unciæ duæ, aut circiter remanebunt, quod extractum præcipuum laudani tui fundamentum erit: cujus compositio se habet, ut sequitur.

Laudanum præstantissimum, & præ cunctis cæteris opiaticeis (puta quæ opium excipiunt) paratu facillimum.

℞ Essentia opii à suo dissolvente per B. vaporosum ut supra separata ℥ ij.

Essentia croci, cum aqua limonum extracta ℥ i.

Hæc duæ

Hæ duæ essentiaë confundantur invicem in parvo quodam vasculo argenteo : his adde

Gemmarum

Magist. Hyacinthorum

Et corallorum ana ʒj.ʒ.

Terra sigillata Vera ʒi.ʒ.

Pulveris bezoardici veri

Unicornis

Ambra grisea ana ʒij.

Hi pulveres sufficient ad bonam consistentiam laudano inducendam : miscendo & agitando omnia continuo ad ignem lentum , donec ex materia frigefacta pilula formari possint : sufficit exhibere de hoc laudano, magnitudine piperis grani : & insignes ac suspiciosos percipies hujus anodyni effectus , quod te spe tua nunquam frustrabit : Nam confert citra molestiam & cerebri ullam perturbationem, adversus omnis generis dolores à quacumq; causa subortos: contra omnes hæmorrhagias sive fluxus sanguinis, in quacunq; corporis parte fuerint: cōtra omnes defluxiones & fluores ventris, dysentericos, hepaticos, lientericos , & similes : & ad inducendam gratam tranquillitatem in febribus ardentissimis, in quibus ipsis rationis sensus læditur, & in phrenesi æger plerumq; delabitur.

Non ignoro, quosdam ex viris doctissimis, opii essentiam elicere cum spiritu vini : in quo prius macerant pulverem Diambriaë : & compositioni insuper addiunt extracta aromatica , & bezoardica, ut & olea anisi, sceniculi, & similibus. Sed, ut verum fatear, ego hic exhibui laudani opiatice descriptionem , qua nulla esse possit inter opiatice compendiosior, nulla facilior, aut præstantior. Nec, ut obiter & hoc addam, vera opii correctiva in pyrethro , piperibus , euphorbio, & igneis aut summè calidis illis rebus indaganda sunt, sed in aceto potius , tam montano quam vulgari, in succo acidulo limonum & similibus, quæ vim & proprietatem vitriolatam participant. Philosophus , qui mentem meam percipiet, poterit etiam sine opio plura alia laudana multò efficaciora & præstantiora componere.

*Proprie ita
laudano opiatice
lud.*

*Vera opii correctiva
quæ.*

Alius modus laudandi, nostra descriptionis.

℞. Mense Martio vel Septembri, quando radices sunt in vigore, copiam rad. hyosciami: in Veris principio, simul cum germinibus suis tenellis adhuc, & vix è terra protuberantibus, accipiendæ sunt: Omnibus rite contusis, succus prælo perquam exquisitissimè exprimatur, ita ut ad minimum libram unam & dimidiam, vel duas libras succi habeas: qui depuretur in Baln. Mar. mediocriter calido: separando inde fæces, ut jam supra docuimus modum depurandi omnes succos tam radicum, quam herbarum & florum. *Nota:* succus hic, qui antea colore albus existerat, per digestionem hanc vertitur in summam rubedinem, inftar vini rubicundissimi: Et hæc est ejus perfecta depuratio: quam accuratè seorsim serves. Dum interim præparas extractum hyosciami juxta modum præscriptum, circa idem tempus, si voles præparabis opium vulgare, illud nempe in exigua incidens frustula, quæ ad ignem lentum collocabis, ut vi caloris sulphur ejus narcoticum exhalet, & pulverisari faciliè queat, ut supra docuimus.

Primus modus mixtionis duorum inter se narcoticorum.

℞. *Itaque commemorati succi hyosciami depurati & perfecte rubicundi, ut supra §. x.*

Opij præparati, & in pulverem redacti, ut supra §. v. vel §. vj.

Omnibus simul conjunctis, & in patinam parvam terream vitreatam inditis, videbis horum duorum narcoticorum tam firmam & indissolubilem sieri copulationem, ut in unum corpus & consistentiam unam duriusculam coivisse videantur. Quibus omnibus Soli aut lento calori cinerum per 3. aut 4. dies expositis, opium attrahet tantum succi hyosciami, quantum sufficiet: quod residuum erit, seorsim separabitur per inclinationem, ut vocant, vel exhalabitur: quicquid coagulatum fuerit, frustulatim in matrarium vitreum capax injiciendum est: superaffundendo succum limonium perfecte depuratum, ut quatuor vel quinque digitos super-

*Appetit
Natura in opio, non excidit attrahentia mensuram.*

supernatet: isque tingetur in Baln. Mar. in rubini colore, quem separabis per inclinationem, quam potes studiosissimè, ne quid crassi aut impuri simul immisceatur: affundendo iterum novum succum limonum, & digerendo in Baln. Mar. donec denuò tingatur colore rubini: & ita progredieris, donec advettas succum non ampliùs colorari rubini colore, sed subpallidum manere, qui tum inutilis erit ad hanc operationem. Omnis tuus liquor in rubini colorem tinctus reponatur in digestionem Baln. Mar. ut denuò digeratur, omnisque substantia crassa fundum petens inde seccernatur. Et ita summam & perfectam depurationem ei conciliabis, veramque essentiam opii & hyosciami conjunctim præparabis, quam curiosè adservabis: hujus essentia habebis circiter $\text{ʒ} \text{vj}$.

Interim, dum circa hanc depurandi operationem versaris, extractum hoc, sive essentiam, ut sequitur, parabis.

Præparatio extracti bezoardici

℞. Rad. Angelica
Zedoaria
Galanga
Tormentilla
Corticum Citri
Ligni aloës
Santali rubri & citrini ana $\text{ʒ} \text{ij}$.
Granorum alkermes
Diptamni
Cinnamomi
Spica nardi
Garyophyllorum
Nucis muscata
Macis
Cardamomi
Been albi & rubei ana $\text{ʒ} \text{ss}$.
Camphora $\text{ʒ} \text{j}$.

Omnibus conquassatis in matraccio vitreo cum aqua vitæ Juniperi fiat extractum juxta modum, quem cap. de extractis docemus.

I T E M.

*℞. Myrrha
Mumia ana ʒ ʒ.*

*Extractum
myrrhae &
mumia.*

Dissolve in patina ad ignem cum hydromelite vinoso, aut cum quodam alio vino, & quoniam ipsa sunt viscosa, calentia adhuc per linteum traicienda, & cum supradicto extracto bezoardico conjungenda sunt.

Item *℞. Croci ʒ iij.* ex quo extrahe essentiam cum *Croci essentia.* aqua destillata ex succo limoniorum, vel cum aqua pomorum redolentium, (quam prius acidulam reddideris cum spiritu vitrioli, vel liquore sulphuris) omnia colabis iterum atq; iterum per chartam leucophæam: Et ex his tribus croci uncis restabit ʒ i. essentia, quam ipsam quoque miscebis cum extracto illo bezoardico.

Item *℞. Ambrae flavae selectissimæ ʒ ʒ.* hanc impone patinae argenteae, affundendo spiritum vini optimum, & praedicto ambrae pulvere ritè miscendo: Postea chartam accensam admove ignem, agitando semper omnia cum spatula: Spiritu vini consumpto alium novum affunde, ad moto igne ut prius, idque continuando quater. Tandem omnem humiditatem igne separa, & enarratam ambram sive succinum contere in pulverem siccum benè preparatum, quem servabis ad usum, ut mox dicetur.

Item Extrahe salem coralliorum, & gemmarum, cum succo limonum sive berberorum optimè depurato, ut docebimus cap. de extr.

Et hæc sunt omnes illæ præparationes, quas ad hoc institutum in promptu habere convenit.

*Processus secunda ac universalis mixtionis est,
ut sequitur.*

Extractum totum bezoardicum, unà cum extractis myrrhae, mumia, conjungatur & misceatur cum tota essentia opii, & hyosciami reservata, ut supra: & omnibus in Alembicum positis, fiat exhalatio sive destillatio ad ignem lentum, donec materia in syrapi consistentiam redigatur, quam adhuc calentem eximes ex Alembico, & effundes in patinam argenteam, ut eò melius & perfectius fieri possit omnium mixtio & coctio.

Quando materia redacta fuerit in bonam mellis vel sapæ consistentiam, ei admiscebis & incorporabis hunc sequentem pulverem.

℞. *Succini preparati ut supra* ℥ iiii.

Salis perlarum

Salis corallorum ana ℥ ij.

Terra sigillata optima ℥ j. ℞.

Pulvern bezoardicus veri

Ossis de corde cervi

Unicornu ana ℥ j.

Ambra grisea ℥ ℞.

Omnia pulverata subtilissimè invicem misceantur: hæcquæ mixtura sensim admisceatur materiæ in formam mellitam redactæ, quam semper igni lento admotam tenebis, agitando & probè miscendo omnia diu cum spatula eburnea vel argentea: donec percipies, omnia in bonam consistentiam redacta esse, & ex materia refrigerata pilulas formare possis: adde rursus (materiam videlicet ab igne dimotam) oleorum anisi & feniculi dulcis chymicè extractorum ana gutt. ʒ. vel ʒs. omnia optimè commiscendo & serva hanc compositionem in vasculis eburneis vel argenteis. Dosis est magnitudo grani piperis, & eisdem quos primū laudanum effectus demonstrabit: quorum virtus non minuitur temporis longitudine, sed potius augetur, tãquam res in præstantiorem commutata substantiam.

Ad normam & exemplar horum duorum laudanorum, quæ modò descripsimus, poterit verus philosophus & medicus tot alia, quod voluerit, parare: & præclara inde alexiteria, & veras theriacas componere, aliâque remedia adversus omnis generis venena: ubi tantum opus erit additione pulveris salium theriacalium, sive extractorum viperarum, preparatorum eo, quo supra edocuimus modo.

Ut specifica hant ad certum quendam morbum, gravem & deploratum, qualis est epilepsia: adde parum extracti cujusdam epileptici, & essentiae castorei.

In uteri suffocatione adhiere parti uni dimidiam extracti cujusdam hysterici, cujus descriptio sequenti capite dabitur. Laudana enim sunt generalia remedia, &

pluribus

pluribus gravissimis affectibus, quibuscunq; corporis nostri partibus inhaerentibus accommodata.

Nepenthes nostrum majus sine opio descriptum est *Nepenthes
majus Quercet.*
in consilio quodam nostro, quod habetur sub finem tractatus de priscorum philosophorum medicinae materia, &c. Cujus descriptio si fortè obscurior quibusdam videatur, quàm utriusque hujus laudani modò à nobis expositi declaratio, id propterea molestius aut stomachosius non ferat cum aliàs variis laboribus atq; vigiliis meis, omnibus plus abunde satisfactum esse, unusquisq; nisi fortè gravissimo insipientiae, aut livoris vitio teneatur, facile deprehendat.

Quoniam autem opium omnium praedictorum remedium ac laudanorum praecipuum fundamentum existit: nos hic opii conficiendi modum ex nostro papavere hortensi subnectemus, qui fit, ut sequitur.

Elegant methodus conficiendi opium, ex papavere nostro domestico & transplantato, in hortis nascente.

¶ Capita selectissimorum papaveris transplantati & sativi (quod in hortis Franciæ plurimum hodie conspicitur) numero centum, aut plus minus pro opii, quod conficies, quantitatis ratione. Colligenda sunt tum, cum flores erumpunt: quo tempore succo maxime abundant. Id accidit in quibusdam regionibus sub fine Maii: in aliis sub finem Junii: prout regiones aliæ aliis sunt validiores: In summa, colligenda sunt in *aprilis* prima, sive cum primi flores jam explicati appareant: Inter diversa autem papaveris genera eligendum est id, quod flores ferat rubicundos, quorum inopia alia sufficiantur.

Enarrata capita optimè contunde in mortario marmoreo cum pistillo ligneo: Materiam hanc pone in matraccio vitreo capaci, superaffundendo hydromel vinosum vel vinum Canariæ, donec materia optimè irrigata & humectata sit: vinumque uno atque altero digito transverso superemineat. Omnia stent in digestionem balnei Maris, per 12. vel 15. dies, quo temporis spatio liquor intensissime rubescere incipiet. Tum exi-

me hanc materiam è matraccio, & sacco linteo inclusa cola, & fortiter exprime, ut omnis virtus ejus substantifica, gummofa, & resinofa inde eliciatur. Hæc expressio, quæ propter admixtum hydromel liquidior adhuc erit, tota iniiciatur in alembicum sive cornutam, ad separandum inde omnem liquorem per balneum vaporosum, qui modus omnium tutissimus est, & in fundo remanebit gummofa quædam & resinofa materia: quam, si voles, adhuc calentem, liquidam, & quasi fusam immittes in patinam terream vitreatam, aquâ frigidâ plenam & subito coagulabitur in opium, quod manu exime & humiditatem omnem absterge. Hoc est verum, probatumque opium, ac nullo modo sophisticum.

N O T A: Qui neglecto labore cupiet multò elegantius & præstantius quid inde educere: is iteratò digeret primam illam papaverum expressionem, adhuc liquidam, & cum liquore conjunctam, in B. Mar. calido ad separandum inde purum ab impuro, & de simplici extracto eliciet veram & excellentem essentiam, quæ restabit in fundo, post evaporationem liquoris per B. vaporosum: Et ita habebis opium exquisitissimè præparatum: cujus usus erit tam ad theriacas, quàm alias antidotos narcoticas, quæ omni carebunt noxâ & offensâ.

De variis Chymicis operationibus, extractis, essentis, magisteriis, Salibus, & oleis.

C A P. X X V. & ultimum.

DE variis istis differentiis, quas Chymici constituunt inter extracta, essentias, magisteria, arcana & tincturas, dicturi sumus alibi, nempe in pharmacopœa nostra Spagirica. Hoc autem in loco tantum de quibusdam extractionibus tractare consilium est, quorum sparsim in præsentî hoc opere & pharmacopœa nostra, mentionem fecimus: ne fortè umbratilem tantum remedium quorundam descriptionem proposuisse, eamque mancâ adhuc mutilamque reliquisse videamur. Itaque fidem nostram à promissis, quibus nos supra pluribus in locis obstrinximus, nunc

re & opere manifesto, in publici boni gratiam exsolvendam esse statuimus.

Ut autem nostro ordini consueto insistamus: enumeratas has operationes, quibus jam pharmacopœam nostram ditare & exornare consulimus, quâ licet facilitate & perspicuitate declarata elucidabimus.

Dividemus igitur hujusmodi chymicas operationes (sive sint extracta, sive essentia, sive magisteria, &c.) in simplices & compositas: qualicumque tandem operâ, scopo medico interserviant, sive primâ, sive secundâ, qualitate, sive alteratione, evacuatione, roboratione, derivatione, sive aliis diversis curationis intentionibus particularibus, tam ad morborum curationem, quam symptomatum, quæ morbos individuâ societate comitantur, correctionem, aptentur. Quilibet poterit facile ex sequenti horum extractorum, essentialium, aliarumque chymicarum operationum serie atque tractatu perspicere, quam facilem docendi viam atque methodum studiosis sequendam exponamus.

Loco menstruorum sive dissolventium, ad has operationes necessariorum, non tantum utemur aquis vitæ vini & juniperi, quamvis hæc in præcipuis & maximè necessariis dissolventibus numerantur, de quibus multi quidem ineptè satis garrunt: sed etiam ad hoc institutum nobis interservient hydromel vinosum, vinum Canariæ, serum lactis, aqua lactis, aqua pomorum redolentium, ulmaria, cardui benedicti, fimiterræ, agrimonie, filicis & similia: vel aqua ex simplicibus iisdem, ex quibus extracta sive essentias præparare animus est, destillata: vel aliæ qualitatibus & proprietatibus extracti conficiendi congrua & appropriata, Quæ omnia iudicio periti & experti medici consignantur.

Exordiemur itaq; à lignis, corticibus, & radicibus, & ex his seligemus præstabiliora, & pluribus ac diversis morbis accommodatiora: initium facientes à ligno guaiaco, quod non sine causa à quibusdam appellatur lignum sanctum. Singulares enim & admirandas proprietates ac dotes possidet quæ tamen in intima ejus, cognitione & exacta illius versantur præparatione.

*Extractum siue gummi guaiaci, ut ap-
pellant.*

℞. Ligni guaiaci, & ejusdem corticis: quæ partes ballamica & oleaginosâ suâ substantiâ cæteras vincunt: ligni, inquam, partes duas, & corticis partem unam: quorum quâritas non minor sit 7. vel 8. librarum pondere. Omnia in rasuram redacta, indantur in plura alembica sive vasa vitrea magna, capacia & oblongi colli: affundendo aquam optimam vitæ vel vini, vel hydromelitis vinosi: Clausis vasis, ne quid expiret, fiat digestio in bala. vaporoso calidiori per 12. vel 15. dies: quò tanto temporis spatio aqua vitæ melius rubescat & imprægetur ligni tincturis: omnem liquorem, calentem adhuc cola: fæces autem prælo fortissimè exprime: tum egredietur liquor spissus, rubicundus, & oleaginosus: quem cum priore conjunge: Omnibus simul in alembicum vel cornutam cum suo recipiente inditis, fiat destillatio, donec materia in fundo maneat in consistentia mellis, & bulliando bullas emittat, non secus ac mel ipsum. Tunc calentem materiam effunde in patinam terream vitreatam, aquam frigidam continentem, & statim coagulabitur instar aloës aut gummi rubei: quam manu exemptam absterges & servabis tanquam remedium pretiosissimum, utpotè quod præcipuis guaiaci viribus tam sulphureis, quam salinis abundè dotatum est. Ex eo singas duas pilulas exiguas, & habebis præstantissimum iudativum & remedium bezoardicum, quod nullas corruptiones relinquit in corpore, sudores & urinam micificè provocat, ipsamq; simul alvum deiecit.

NOTA: Præstat, in conficiendis hujusmodi extractis, loco aquæ vitæ, accipere hydromel quoddam vinosum: aut aquas ulmarie, cardui benedicti & fumiterræ, acidulas factas cum succo limonum aut aceto montano. De hac aqua, quam post extractionem distillando separabis, & studiosè tanquam rem ingentis pretii servabis, exhibe duo vel tria cochlearia statim post assumptam pilulam: & singulare remedium adversus luem veneream, quantumvis inveteratam comperies: ejus usum, præmissis tamen remediis universa-

libus,

*Vires extracti
sive gummi
guaiaci*

libus, & imperatâ ægro victus ratione sive diæta, qualem hujusmodi affectus sibi exposcit, ad plûsculos dies continuabis.

Pro varia ægri natura & temperamento, variari quoque potest dissolvens in extracto guaiacino parando. Nam qui corpore sunt macilento, & hepate fervidiore, eligant aquas fumiterræ & agrimonix acidulæ redditas, ut supra: quæ aquæ destillatæ post extractionem jam per se, ut supra, exhibitæ ad unciam unam aut duas plurimum conferunt ad sudores potenter provocandos, cæterisque vulgaribus decoctionibus longè antecellunt.

Gummi è ligno sasafras ad eundem modum extractum, conducit quoque eidem malo: Elici potest vel seorsim per se, vel cum guaiaco simul junctum.

Sic educes gummi ex ligno buxi: unde insigne parabis sudorificum & specificum contra omnes epilepsias, vermes, & putredines: de quo tantum exiguam pilulam, ut de guaiacino pro dosi præbebis.

Gummi, tam ex ligno, quam cortice juniperi, consimili methodo ac viâ eductum, excellens quoque est sudorificum, & bezoardicum adversus easdem epilepsias, pestes, & affectus contagiosos & venenatos.

Eadem viâ elicies gummi ex ligno aloës, ligno rhodio, & santalo: quæ summè sunt cardiaca & bezoardica. Illis menstrua sive dissolventia adhibebis ad eò comoda & convenientia, ut simplicia ea quibus uti volles, scopo tuo accommodentur: verbi causâ, gummi è ligno aloës, peculiariter prodest vermibus & putredinibus arcendis, illius extractioni congruæ erunt aquæ stillatitix hyperici & centaureæ. Sic gummi è santalo, quod hepaticum est, extrahi potest ex aqua agrimonix.

Eodem modo gummi è cortice fraxini, quod est diureticum, dissolvens, & contra ipsius lienis durities specificum singulare extrahes, vel cum sua propria aqua destillata ex tenerioribus eiusdem arboris foliis, aut simili quadâ aqua splenitica, & idonea ad aperendum, & ad tenacissimû corporis nostri tartarum gummi que dissolvendum. Ita etiam parabis gummi è cortice

Gummi è ligno sasafras.

Extr. ligni buxi.

Gummi ex ligno & cortice juniperi.

Gummi ex ligno aloës, ligno rhodio & Santalo.

Extracta è corticibus.

Gummi è cortice fraxini.

Gummi è cortice tamariscæ

Et capparorum.

tice tamarisci, & capparorum contra eosdem affectus, cum aqua florum genista, scelopendria, &c.

Gummi ex radicibus arborum pomi.

Gummi ex radicibus arboris pomi, fructus acidus gustui & vehementer adstringentes proferentis, extractum cum aqua ex iisdem pomis acidis destillata, summum est medicamen contra omnia ventris profluvia, dysenteriam, henteriam, diarrhoeam, fluxum hepaticum, & similes.

Extracta e radicibus arborum.

Quae haecenus dicta sunt, exemplaris loco in posterum erunt, ad varia & finita gummi extrahenda ex omnis generis arboribus, quas vel ex librorum lectione, vel propria experientia diversorum morborum curationi convenire noveris. Si huiusmodi extractorum argumentum, fusius tractandum nobis proponeretur, nunquam daretur finis.

Notandum est, extracta, quae magis gummefi & sulphurea existunt, quaeque ex ligno plus oleaginoso, veluti è guaiacino, laurino, juniperino & similibus educuntur, post menstruorum suorum separationem (separantur autem vel destillatione, vel evaporatione) in aquam inicienda esse: ubi statim coagulabuntur, ut jam diximus de guaiacino: Sed plura alia extracta, quae non adeo oleaginosa sunt, non coagulabuntur: unde haec tantum coquenda sunt ad saporem consistentiam, aut paulo amplius, ut inde, si velis, pilulas formare possis. Et quo perfectius & diutius coques extractum, humiditatem suam inde magis magisque separando (ab ipsis etiam quae sine aqua vitae preparasti) eò aptius diuturnae conservationi conficies.

Extracta e radicibus.

In radicum extractionibus, multa consideranda sunt: num videlicet eadem recenter collectae sint nec ne: num virides, an siccæ & marcidæ, num abundè succulentæ, nec ne. Videndum præterea, num succus sit liquidior, faciliorisque expressionis an verò viscosior tenacior & difficilioris expressionis. Quibus probe consideratis omnibus, extracta componenda sunt, vel cum dissolventibus, vel sine eisdem: in his ultimis parandis sufficiet radices tantum coquere & digerere cum suo proprio & simplici succo, si liquidior sit, & sic deinceps post perfectam huius depurationem, inde extractum efficere.

Hæc

Hæc igitur omnia in primis observanda sunt. Dabimus autem horum quædam exempla, quibus artificem operarium ad practicum opus quasi manu deducemus, idque tam facili viâ, ut vel minimus tyro in eo errare non possit. Exordium autem sumemus a radice angelicâ, quæ præ cæteris commendatior, & magis bezoardica est; cujus recentis copiam, non quovis tempore & loco habere licet. Fingamus igitur eam extractam ad extracti compositionem sumendam, ubi juxta sequentem methodum sic progredietur.

℞. Radicis angelicæ crasso modo conquassatæ ℞ j *Extractum rad. Angelicæ.*
 affunde aquam vitæ juniperinam, vel aquam vitæ vini, vel hydromel vinosum, aut vinum ipsum, ut tres quatuorve digitos superemineat: colloca vas tuum probè clausum in Baln. Mar. calido per 4. aut 5. dies: dein materiâ cola, & fæces prælo quam fortissimè exprime, & expressionem conjunge cum colatura: fæcesque iterum iniice in vas vitreum, affundendo novam aquam vitæ, ut tres vel quatuor digitos supernatet, digere ut antea, cola & exprime, & succum hunc expressum prioribus adde. Omnibus simul in alembicum inditis, liquor inde destilletur, quem servabis seorsim, quod autem in fundo instar sarpæ remanserit, tuum erit extractum: cui ad virtutes suas augendas, adicias suum salem: calcinando videlicet fæces post secundam expressionem in furno reverberii, ut artis est, indeque eliciendo salem cum aqua ulmaricæ & petasitidis: quæ aqua addatur extracto, omniâque invicem probè misceantur & digerantur in Bal. Mar. per unum atque alterum diem. Postea liquor inde destilletur per alembicum in baln. vaporoso ad siccitatem usque. Servabis hanc aquam, quæ bezoardica & sudorifica est, seorsim, & in fundo restabit extractum talis consistentiæ, ut facile in pilulas efformari possit: ex quo una formata in pisi magnitudine, aut xv. vel xx. granorum pondere, singulare & potentissimū erit sudativum bezoardicum: superbibendo statim propriæ aquæ ultimò reservatæ ʒ j. vel duas: illud remedium est adversus pestem potissimū, & contra omnis generis affectus contagiosos, cum maligna & venenata qualitate conjun-

ctos. Si huic pilulæ addideris 7. vel 8. grana sulphuris nostri aurati diaphoretici, quod infra describemus, sudativum parabis procius admitabile, ejusque virtutes longè efficaciores validioresq; ad prædicta mala contagiosa & venenata facilius subigenda & extirpanda, præstabis.

Extracta Imperiali Zedoaria, Tormentilla, &c.

Eodem modo conficies extracta ex radicibus imperialis, zedoariæ, tormentillæ, gentianæ, aristolochiæ, enulæ campanæ, quæ iisdem ferè intentionibus medendi inserviunt. Efficaciter autem omnes corporis corruptiones & putredines auferunt & corrigunt: vermésque sive lumbricos in corpore nascentes, variósque morbos excitantes enecant & è medio tollunt.

Extractum Zingiberis, sudativum.

Similiter quoque admirandum erit sudativum ad febres quartanas, & omnes morbos ex crasso & sæculento humorum tartaro progressos, extractum zingiberis, quod spiritu vini elicies: ejus dosis est pilula pisi magnitudine, & mirabiles animadvertes effectus.

Extr. rad. pæonia, visceris.

Sic etiam extracta sient ex radicibus pæoniæ, visco querno & visco coryli ad epilepsiam: Sed loco aquæ vitæ substituuntur aquæ pæoniæ, florum tilix, aut lilii convall. ad extracta cõficienda. Et sic parabis varia extracta ex omni generis radicibus, pro diversa nempe ac varia earundem natura & proprietate, quæ variis morbis expugnandis accommodantur. Si enim omnia sigillatim describere animus esset, opus exeresceret in infinitum, nullusq; daretur finis. Ut igitur supra, ita & hic exemplaris vicem sustinebunt hæc, quæ modò exposuimus, juxta quæ, omni generis extracta alia fabricare & componere concedetur.

Cautio de rad. succulentis.

Si radices, ex quibus extracta concinnare voles, fuerint succulentæ, plurimòque liquore abundaverint: solummodo ex iis optimè mundatis & contusis, prælo succus exprimendus erit: qui succus citra additionem alterius liquoris, immittatur in vas vitreum cum collo oblongo, & quantitatis conficiendæ capax: omnia digerantur in Baln. Mar. calido per aliquot dies, donec succus tuus, quantumvis albus n rubeum convertatur colorem, instar vini rubicundissimi aut sanguinis: quod citra dubium per isolam digestionem accidit: non

secus,

fecus, ac vinum album, & panis albus, aliâq; poculenta & esculenta coloris albi, nec non lac amygdalarum, hordeatum mundū, & similia, è quibus alimenta haurimus, operâ digestionis in Baln. Mar. caloris animalis factæ, convertuntur in succum rubicundum, nempe in sanguinem: qui sicut optimè temperatus, dulcisque guttu est: ita omnia extracta artificio nostro educta, cum rubedine sua, quæ illorum perfectionis signum est, conjunctam simul habent insignem dulcedinem, cujus ope, ipsa diutissimè sine saccharo & melle conservantur: cum videlicet perfectè depurata fuerint, sicut fusiùs & dilucidius capite de Syrupis declaravimus. Materiâ igitur in rubedinem conversâ, omnique hypostasi sive crassamento separato, liquor separandus est, qui colore albo inde destillabitur: extractum autem in fundo remanebit in forma saporis rubicundæ. Ut longissimo conservetur tempore, evaporatio fiat in Baln. vaporoso, ad omnem siccitatem, donec materia in pilulas reduci possit.

Sic extractum compones ex radice hyosciami, cujus *Extr. rad. hyosciami.* usus erit ad anodynium cujusdam & laudani compositionem. Sic etiam extractum purgans è radicibus esulæ, ut mox dicemus, & ex infinitis aliis radicibus succulentis, *Extr. rad. esulæ.* diversis scopis curativis accommodatis elicies.

Alia quoque ratio est extractum conficiendi, ex radicibus multo succo abundantibus. Hoc extracti genus, *faculæ* nomine insignitum est, ac si exiguam sive minimam faciem, separandam, & usui adaptandam pronunciales.

Ut igitur fiat *facula* bryoniæ, quæ ut ante diximus, *Facula bryonia.* singulare est mundativum matricis, & verum hysteri-
cum medicamentum contra quascunque uteri suffocationes, processus operationis in eum, qui sequitur, modum instituat.

℞. Rasuram radicis bryoniæ, quam minutim concisam & contusam, indas in saccum linteum, è quo sub prælo extrahas ac exprimas quàm fortissimè succum, qui succus in vitro conservis adservandis destinato detineatur in loco frigido, non calido: & paucis dierum spatio videbis in fundo colligi faeces albissimas instar amyli,

myli, quibus supernatat aqua turbida, & alba instar feri lactis, quam separabis per inclinationem: amyllum autem in fundo residens, in pluribus vasis parvis vitreis aut terreis vitreatis pones, ut optimè desicceretur in umbra, non in loco calido, & paucis horis materia exsiccabitur in forma amyli, quod fæculam bryoniæ appellant, ex qua fingitur pilula 10. vel 12. granorum pondere, admiscendo paucum castoreum, vel assam fœtidam: summum & præcipuum remedium est contra omnes matricis suffocationes.

*Fæcula rad.
Iridis.*

Sic fæcula ex radice Iridis præparatur, quæ singulare remedium est adversus hydropisum.

*Fæcula rad.
Aronis.*

Ita etiam fit fæcula ex radice Aronis, quæ efficax est ad humores corporis nostri tartareos, gummosos ac tenacissimos dissolvendos, qui alias durities & obstructions viscerum progignunt, & seminaria, radices & fontes existunt plurimorum diuturnorum & deploratorum morborum, quales sunt febres quartanæ, cachexiæ, & similes: sed huic fæculæ jam exsiccatæ affunde aquæ filicis vel scolopendriæ q. suff. digerantur ad ignem Baln. Mar. per unum aut alterum diem: aqua dein per inclinationem separetur, & materia tandem denuo in umbra exsicceetur, ut fiat fæcula.

Notandum est autem, præter enarrata radicum extracta quedam esse, in quibus præparandi ratio à priori longè differt: hæcque ipsa sunt, quæ vires naturales instaurant, & corroborant, aut insigniter consolidant: ubi vini panisque additione opus est, quæ duo naturam maximè nutriunt ac sustentat, & reliquis simplicibus, cum quibus miscentur, vehiculi instar sunt, ut eorum virtutes promptius in venas & profundissima quæque loca transferantur. Exempli causâ ad herniam quantumvis completam compendiosius citiusque curandam, extractum educes ex symphyto, sigillo Salomonis, quale mox describendum aggrediemur, & ad naturam debilem & enervatam calefaciendam, suoque vigori restituendam, uterique fœcunditatem excitandam parabis extractum Satyrionis.

Extractum si ve sanguis Symphyti.

*Sanguis sym-
phytis ad her-
miam.*

℥. Rad. symphyti majoris & minoris simul optimè

mundatæ, hanc in mortario marmoreo probè con-
tunde cum pistillo ligneo, donec formam pulpæ sor-
tiatur. Ad iiii. libras hujus pulpæ adice medullæ panis
secalini, & panis siliginei sive triticei ana lb. j. Omnia
invicem probè mixta, & tantillo vini albi irrigata ini-
ciantur in matrarium vitreum cum collo longo, sube-
re vel cerâ Hispanicâ optimè obruratum, ut nihil trã-
spiret. Hoc matrarium collocetur in fimo calido,
quem chymici ventrem equinum vocant: sive in bal-
neo vaporoso, donec materia in chyli sanguinei ac ru-
bicundi colorem convertatur. Tunc illam fortiter pre-
lo exprime, & expressionem hanc chylosam & sangui-
neam pone in balneo vaporoso, illud in hac secunda
digestione majorem acquirat rubedinem: & feces ali-
quot infundo relinquet, quas separabis: continuando
hanc digestionem & depurationem, donec materia
clarissima & rubicundissima apparuerit. Separa ab illa
tunc liquorem clariorem per alembicum ad ignem
Balnei vaporosi, & remanebit in fundo extractum ru-
bicundissimum, quod nominant sanguinem symphyti,
ad hernias, & omnia ulcera interna præstantissimum.
Dosis est ℞. j. mane: dissolvendum est in sua propria a-
qua destillata, vel in vino albo, vel alio liquore cõgruo:
continuando ad plusculos dies, & egregios mirosq; ef-
fectus inde produci comperies.

Eodem modo extractum sive sanguinem ex satyrio-
ne extrahes: quod singulare matricis corroborans, &
specificum est remedium ad conceptionem, prolisque
generationem juvandam, sterilissimisque quantumli-
bet mulieribus fœcunditatis donum impertit, virique
impotentiam ad pristinum vigorem reducit, cujus i-
mitatione alia plura effingere licebit. Sed verus phi-
losophus ulterius adhuc progredietur, & per eandem
viam tum ex frumento, tum ex vino educet substan-
tiam quandam sanguineam, alendi ac vivificandi fa-
cultate potentem: qua causam generationis carnis, in
corpore nostro indagabit.

Sequuntur nunc extracta baccarum, granorum, &
seminum.

*Extr. sive san-
guis satyrio-
ni.*

*Extracta bac-
carum, grano-
rum & semi-
num.*

De baccis

*Extractum
baccarum juniperi.*

De baccis sive granis juniperi nigris & probè maturis fit extractum, quod vocant Theriacam Germanicam, de qua supra jam locuti sumus, ejusque præparationem tradidimus, ita ut de eadem plura verba facere sit supervacaneum.

*Idem extractum
aliter præparatum.*

Ex iisdem baccis, aliâ quadam methodo præparatur extractum cum sua propria scilicet aqua vitæ, de qua antea diximus, modumq; eam præparandi declaravimus, vel in magna etiam quantitate, sicut nihil eâ communius est in Germania. Accipiendæ igitur sunt 4. vel 5. libræ baccarum juniperi selectissimarum, & modicè conquassatarum: his imple ad medium usq; matricium vitreum capax, superaffundendo suam propriam aquam vitæ, vel aquam earundem destillatam, (cum scilicet oleum ex iisdem destillaveris per Alembicum magnum cupreum, in modum aliorum oleorum) ut una ex alterutra harum aquarum 4. aut 5. digitos supernatet, licet aqua vitæ alteri præstet: vase ritè clauso stent in digestionem Baln. Mar. per 5. aut 6. dies, donec dicta aqua intensè coloretur, & virtutibus baccarum illarum impregnetur. Effunde aquam hanc tinctam per inclinationem, & faeces adhuc calentes fortiter exprime per torcular: hanc expressionem adde eidem aquæ coloratæ: omnibus in Alembicum vitreum inditis, liquor inde ad siccitatem usque destilletur in Baln. vaporoso, in quo materia tua ab omni adustione immunis erit: aquam inde destillatam serva seorsim, & extractum etiâ seorsim, quod instar sapæ erit, longôq; conservabitur tempore. De hoc extracto exhibe ʒ. j. vel duos, vel aquæ propriæ destillatæ cochlearia tria, & habebis summum sudorificum bezoardicum contra omnes pestes & venena.

*Extractum
bacc. lauri.*

Eadem viâ procedes in extractione baccarum lauricum sua propria aqua vitæ, aut aqua ab iisdem destillata, ubi semel illarum oleum paraveris per magnum Alembicum: quod fit iniiciendo lb. j. baccarum conquassatarum in 5. aut 6. libris aquæ communis, cujus ope oleum istud ascendit, facilèq; ab aqua separatur: Nam ipsi innatat. Aqua verò interim attrahit & conservat

conservat adeò exactè & perfectè odorem, saporem, aliàsque virtutes prædictarum baccarù, ut longè sit præstantior & melior ad compositionem sui proprii extracti, quàm quivis alius liquor extraneus & peregrinus.

Eodem artificio conficies extracta ex omnibus aliis baccis granis, & feminibus velut extractum purgans ex hædera, extractum antepilepticum & feminibus pœonia: extractum carminativum & flatibus dissipandis aptum, ex feminibus sceniculi, anisi, cumini, dauci, & similibus. In eundem modum fieri poterunt infinita alia extracta diversis iisdemque morbis appropriata, quibus simplicia, è quibus educuntur, conferunt.

Extr. purgans hædera,

Sunt ex granis quædam succulentiora & magis vinosa, quorum extracta aliter componuntur: veluti est succus uvarum, qui expressus, reducitur in sapa: quæ una ratio est extracta concinnandi: estque sapa hæc apta ad varia intinctuum genera componenda.

Sapa sive extractum uvarum.

Sic quoque ex granis maturis sambuci & ebuli fit extracti genus, sive sapa quædam hydropisi congrua & salutaris.

Extr. granorù matur. sambuci & ebuli.

Ex iisdem granis sambuci probè maturis, & ad umbram per aliquod temporis spacium exsiccatis, aliud extracti genus efformabis, quod est specificum hystericum: idque chymici vocant extractum granorum actes, cujus præparatio sequentibus verbis continetur.

Extractum granorum actes.

Collige magnam copiam granorum sambuci optimè ad umbram exsiccatorum, ut diximus: cæterisque omnibus abjectis, sola grana accipe, quibus ad mediam partem imple matrarium magnum cum longo collo, superaffundendo fortissimum spiritum vini, acidulum redditum cum liquore acido, vel vitrioli, vel sulphuris, ut materiam tres quatuorve digitos supernatet. Vase clauso, ut nihil expiret, fiat digestio in Bala. Mar. per 5. aut 6. dies, donec spiritus vini in colorem rubini tinctus apparuerit, quem separabis per inclinationem, cavendo, nequid ex facibus aut turbulenta materia simul transeat. De qua tinctura jam, non etiam separato prius menstruo, hoc est, aqua vitæ, quæ sine corruptione aut alteratione ulla diutissimè adservabitur (& cui, si voles addes parum sacchari, gratioris

gratoris gustus causâ) exhibebis semicochlear argenteum, aut cochlear plenum mulieribus, quæ ex uteri præfocatione miseris modis excruciantur: & subito effectus sequetur exoptatissimus. Ex improvise enim, & quasi miraculosè expergescent, pristinaq; valetudinis integritati restituentur.

Rursus si velis, separa indè aquam vitæ per Alembicum in balneo vaporoso, donec in fundo remaneat extractum rubicundissimum: de quo exhibebis ℞. j. pro dosi: idque dissolves in sua propria aqua destillata, aut in quibusdam aliis convenientibus, aut vino albo, quod indè rubescere incipiet.

*Extr. gran-
dium cœulis.*

Ad eundem modum parabis electuarium ex granis ebuli maruris, & ad umbram exsiccatis: hocque extractum specificum est remedium contra hydropem & cachexiam.

*Extractum
cerasorum ni-
grorum.*

Sic quoque extracta conficientur ex pluribus aliis fructibus, veluti ex cerasis nigris agrestibus, & exsiccatis contra epilepsiam: in cujus extracti compositione, potest loco aquæ vitæ substitui quædam aqua antiepileptica, de pæonia, &c.

*Extractum
fiat. pæonia.*

Ex floribus pæoniæ rubeis & exsiccatis eodem modo elicies tincturam cum sua propria aqua, quæ aciditate vitrioli acidula reddetur.

*Extr. fruct.
alkekengi.*

Cum aqua alkekengi acidula quoque facta, ut supra, extractum è fructibus ejus rubicundis, & modicè exsiccatis contra calculum comparabis.

Extr. fenelorum.

Cum aqua fenelorum quoque acidula, elicies ex fenelorum eorundem fructibus exsiccatis extractum accommodatissimum ad præsertionem & curationem calculi.

*Extr. florum
papaveris ru-
brorum.*

Sic & ex floribus papaveris rubei exsiccatis, cum sua propria aqua, eodem modo acidulâ redditâ, cum liquore acido sulphuris educes extractum præstantissimum & specificum ad omnes pleurises: quod unius scrupuli pondere dissolutum exhibebis in uncia una suæ propriæ aquæ, destillatæ post tincturæ imprægnationem. Aut si voles, ommissa separatione easdem aquas tinctas servabis, & de iis præbebis ℞. ss. vel ℞. j. vesperti circa horam somni, & miros producet effectus.

Ad hanc

Ad hanc normam extractorum, diversorum lignorum, corticum, radicum, baccarum, granorum, seminum, fructuum, & florum, verus & peritus medicus infinita alia ad diversos & plurimos affectus effinget remedia.

Restat ut breviter exponamus extracta herbarum: *Extracta herbarum.*

Primas modus est, ut contundatur herba, & praelo *1. Modus* ejus exprimatur succus, dum adhuc viridis est & succulentat *1. Modus* postea succus hic depuretur in Balneo Mar. calido, tam diu separando purum ab impuro, donec nihil amplius succi in fundo resideant: ab hoc succo perfecte ita depurato, abstrahere aqueum liquorem per balneum vaporosum, donec in consistentiam saporis, aut paulo siccioris, si diu conservari debet, redigatur.

Secundus est, ut incidatur herba, cum florescit, qua *2. Modus* impleatur Alembicum magnum terretum vel cupreum, stanno interius obductum, quale est illud, quo plerumque olea destillari solent: depressa optime materia hydromelite vinoso imbuatur: clauso postea vase cum quodam operculo, omnia macerentur in calore Solis, si æstas sit, aut in quodam hypocausto per 4. aut quinque dies: post exprimantur omnia praelo, & succibus atunde novum hydromel, vel aquam vitæ, digerendo & exprimendo omnia: ac deinceps idem repetendo, donec succi omne virtute spoliata videantur. Omnes hæc expressiones simul collectæ, indantur in Alembicum, ut liquor inde destilletur, & in fundo remaneat extractum in forma mellis vel saporis.

Tertius & ultimus modus educendi extractum ex prædictis herbis est, ut earum magna copia simul colligatur, quæ minutim incidantur aut contendantur: his impleatur magnum aliquod, aut plura minora Alembica terrea aut vitrea, per quæ aqua stillarum ad siccitatem destilletur, idque in balneo vaporoso, succibus omnino siccis, nihil tamen adustionis redolentibus & in pulverem crasso modo redactis, affunde aquam suam propriam destillatam: & dum sit omnium in balneo digestio, aqua alliciet omnem herbarum tincturam, illarumque qualitatibus essentialibus substantificis imprægnabitur: continenter affundendo novam aquam, &

omnia digerendo, separandóq; aquam tinctam per inclinationem, ac singula denuo repetendo, donec aqua amplius non tingatur: dein omnes hæ aquæ tinctæ, simul mixtæ, ac in unum aut plura Alembica apta inditæ, destillentur usque ad consistentiam sapæ sive extracti. Aquas destillatas seorsim servabis ut in ejus § j. vel ij. dissolvatur § k. vel § j. Et sic hoc extractum præbentur in iisdem affectibus, quibus ipsa simplicia, unde compositum est, conveniunt.

Si ex faciebus illarum calcinatis extraxeris salem: cum earundem proprio liquore, & hunc liquorem cum suo sale adideris tuis extractis, & adhuc omnia simul & semel destillaveris, ut sal enumeratus cum extractio- nibus istis exquisitiùs misceatur: multò efficaciorum reddes facultatem extractorum multiplicem, quam habent, nempe purgatoriam, sudorificam, diureticam, aperitivam & deoppilativam.

*Extractum
chelidonia.*

Ex præscriptis itaque his tribus modis, elige quem- cunq; volueris, & fac ex herba, radice, & tota reliqua substantia chelidoniae extractum, quod præstantissimú & specificum est medicamen contra febres tertianas, ic- tæterum, cachexias, colores pallidos, & obstructions vi- scerum: estq; præterea remediù univertsale, pluribusq; expugnandis affectibus prodest: item diureticum & sudorificum simul existit, si ejus scrupulum unum in propria cochleari uno aut duobus insulum exhibueris.

Extr. melissa.

Sic extractum è melissa paratum, est summum car- diaicum.

*Extr. cardii
benedicti &
ulmaria.*

Extractum cardii benedicti, & extractum ulmaria sunt sudorifica, & singularia remedia adversus pestem.

Ex omnibus præterea herbis juxta hanc methodum simplicia efformabis extracta, ita ut mihi satis sit, in quinque aut sex simplicibus selectioribus & præstantioribus dōibus, tantum præparationis normam & rationem ostendisse.

*Extracta com-
posita.*

Ad eandem notandam compones etiam extracta composita, Cephalica, Thoracica, Cordialia, & alia, tam majora, quam minor: de quibus supra capite de Antidotis mentionem fecimus, & quamvis jam utrū- que cephalicam exempli causa à nobis descriptum sit

RESTITUTA.

413

non tamen absurdum videri debet, si illud huc, tanquam suo proprio loco rursus inferamus.

Extractum Cephalicum majus.

℞. Rad. Acori

Paonia

Visci querni

Ligni aloës

Baccarum juniperi

Sem. Paonia

Cinnamomi

Garyophyllorum

Macis

Nucis muscata

Cardamomi

Fructuum anacardorum

Flov. Anthos

Salvia

Primula Veris

Paonia

Calendula

Betonica

Lævendula

Stachados Arabica

Lil. convall.

Euphrasia

Tilia arboris

Incidenda incidantur, & contundenda contundantur, & indantur in matrarium vitreum, superaffundendo aquarum vitæ, salviæ, & granorum juniperi q. suff. ut aqua quatuor digitos supernatet materiam. Digerantur omnia ad ignem B. Mar. per vj. octo ve dies: fiat colatura & expressio per torcular: inde que separetur liquor aequens per evaporationem, donec materia in sapæ sive extracti forma restet in fundo. Dosis est ʒ ʒ in omnibus frigidis affectibus cerebri.

Extractum cephalicum minus.

℞. Herb. & flor. melissa

Betonica

Paonia

*Salvia**Rosmarini.*

Omnibus recenter collectis, (quod facillè suo tempore fieri potest) & ritè contusis, invicemque mixtis, liquor inde separetur per balneum vaporosum: rursusq; idem liquor fecibus affundatur, ut tinctura inde eliciatur, fiatq; omnium multoties reiteratio, procedaturq; ulterius, ut in cæteris extractis.

Extractum thoracicum majus.

℞. Rad. Enula campana

*Iridis**Tussilaginis**Polypodij**Liquiritia in talcoias sectarum ana ℥ iij.**Iutubarum**Sebesten**Uvarum corinthiac. ana ℥ iij.**Herb. Scabiosa**Prasij**Hyssopi**(saxum**Capill. Veneris. siccarum & crasso modo contu-**Sem. Cardui benedicti**Bombacis**Vitica**Anisi**Faniculi**Papaveris albi ana ℥ iij.**Cinnamomi ℥ j.**Flor. sicc. Borraginis**Buglossa**Tussilaginis**Papaveris rubei ana p. ij.*

Omnia contusa & probè invicem mixta, in vas aptum indantur, affundendo aceri scillitici lb. j. b.

*Aquat. Scabiosa**Cardui benedicti**Hyssopi**Tussilaginis ana lb. j.*

Digerantur omnia ad lentum ignem per dies aliquot, postea fiat expressio & evaporatio substantiæ aqueæ: donec

donec materia in sapæ consistentiam reducatur: sicut de cæteris docuimus: & habebis extractum thoracicum majus: quod ad duas drachmas exhibitum, vel solum in forma pilulæ, vel dissolutum in aqua propria, conducit omni asthma, orthopnoea, difficili respirationi, & similibus thoracis affectibus.

Extractum thoracicum minus,

℞. Herb. Tussilaginis
Scabiosa cum toto
Præstij
Calamenti
Hyssopi recenter collectarum
ʒ. Sem. frigidorum

Sem. Vitis
℞. Cardui benedicti.

Omnia subtilissimè contusa destillentur in baln. vaporoso usq; ad siccitatem: cum propria aqua destillata & siccis fecibus iterum affusa extrahe tincturam, in cæteris eandè observa methodum, ut hæcenus abundè declaravimus, & habebis extractum pectorale minus.

Extractum majus Cardiacum sive Cordiale.

℞. Rasura ligni aloës
Ligni rhodij ana ʒij. ʒ.
Angelica
Scorzonera
Zedoaria ana ʒ. iij.

Cort. Citrij sicca ʒij.
Dillamni
Been utriusq;
Doronic

Sem. Ocyimi
Citrij
Melissa
Acetosa
Granorum alhermes ana ʒij. ʒ.
Garyophyllorum
Cinnamomi ana ʒj.
Croci ʒ. ʒ.
Ros. rubrarum p. iij.

Dd. 3   *Omnibus*

Omnibus conquassatis superaffundantur

Succi limonum lb j. lb.

Aquar. Scordij

Melissa

Flor. rosmarini ana lb j.

Vel quantum sufficit ad materiam bene irrigandam.

Omnia digerantur ad ignem lentum, exprimantur, fiantq; reliquæ operationes, ut in supradictis extractis capitalibus & pectoralibus jam explicatum fuit.

Extractum minus cordiale.

℥. *Herb. Scordij*

Tormentilla

Melissa cum toto

Scorzonera, recenter collectarum ana M. iiij.

Citriorum in orbiculos dissectorum cum cortice N. v. aut vj.

Omnibus, tam herbis, quam citriis, rite contusis in mortario marmoreo, & probe simul mixtis adijce

Cinnamomi ℥ j.

Croci ℥ lb.

Gallia moschata

Elect. de gemmis an. ℥ ij.

Camphora ℥ j.

Ex his omnibus liquor abstrahatur ad siccitatem per balneum vaporosum: eumq; fæcibus residuis rursus affundas ad tincturam eliciendam, pergendo in cæteris, ut in extracto minori pectorali methodus jam præscripta cominonstrat. Et sic habebis extractum minus Cordiale.

Extractum majus stomachicum.

℥. *Rad. Calami aromatici sive galganga*

Cyperii

Ligni aloës ana ℥ ii j.

Corr. Arantiorum

Et Cytonisium exsiccata ana ℥ j.

Cinnamomi

Macis

Nucis moschata ana ℥ ij.

Mentha sicca

Ambrosiana sicca ana M. j.

*Sem. Anisi**Feniculi**Ligustici**Granorum myrti ana ʒ j.**Omnium myrobalanorum ana ʒ ʒ**Ros. rub. p. ʒij.*

Contundenda contundantur, & incidenda incidantur, miscantur, & indantur in magnum Matracium capax, superaffundendo.

*Succi Granatorum acidorum ʒ j. ʒ.**Aqua Cinnamomi ʒ ʒ.**Aqua Menthae &**Absinthii ana ʒ j.*

Vel quantum sufficit ad materiam irrigandam: cum his enumeratis liquoribus fiat tandem digestio in Bal. Et in reliquis imitare progressum superiorum extractorum majorum.

Extractum stomachicum minus.

*ʒ. Mentha**Ambrosiana ana M. ʒij. Vel ʒ.**Cytorum decorticatorum & in orbiculos tenues dissectorum N. ʒij.*

Herbæ & Cytonia simul contundantur, & in pulpæ formam redigantur: huic pulpæ adde

*Macis**Nuci muscata ana ʒ j. ʒ.**Spec. Aromatici rosati ʒ j.*

Mixtis invicem omnibus, & in Alembicum injectis, fiat destillatio per balneum vaporosum ad siccitatem: Aquam inde elicitam iterum affunde fixibus, & in cæteris ad proliciendum extractum, sequere rationem reliquorum extractorum minorum, jam supra à nobis traditorum.

Extractum hepaticum majus.

*ʒ. Ligni cassia**& omnium santalorum, ana ʒ ij.**Rad. Rubia tinctorum**Filicis utriusque**Acetosa**Oxylapathi*

*Rhabarbari ana ℥j.**Eupatoriꝝ Mef.**Comarum abſinthij pontici,**Hepatica ana M.ſj.**Sem. Apꝝ**Petroſelinꝝ**Schizanthꝝ ana ℥ſſ.**Spica nardi**Flor. Cichoriꝝ**Centaurij minoris**Chelidonia**Ros. rubr. ana p. iij.*

Contundantur & indantur in vas vitream: his adde

*Acetipassulæ lbj. ſ.**Aquat. Agrimonis**Acetoſa**Cichoriꝝ ana lbj.*

Macerentur, deſillentur, & aqua rursus affundatur materia, & sic educatur extractum iuxta methodum aliorum extractorum majorum.

Extractum hepaticum minus.

*℞. Rad. oxylapathi**Vincetoxicæ**Acetoſa**Filicis**Cichorea sylvestris cum toto ana ℥iij.**Herbarum Agrimonis**Hepatica**Centaurij minoris**Chelidonia ana M. iij. Sel amplius.**Fructuum berberorum maturorum lb ſ.*

Omnia contundantur optimè seorsim, & probè simul miscantur: quibus dein adiciantur

*Spec. Diarrhodon**Diatriasantali ana ℥ſſ.*

Omnibus hæc invicem mixtis, & in Alembicum inditis, liquor inde ad siccitatem deſilletur, qui iterum affundatur siccibus, ad extractum eliciendum, veluti in aliis hæcenus factitarum est.

Extractum splenicum majus.

*℞. Rad. Serpentariae majoris**Filicis*

*Filici**Valeriana ana ℥ij.*Cort. *Fraxini**Capparorum**Tamarici ana ℥iij.**Ceterach M.ij.*Sem. *Cardus benedicti**Cumtut**Coffi ana ℥j.**Piperis**Cubebatum ana ℥vj.*Flor. *Genista**Hypocisti**Fugloffe ana ℞ij.**Rafara eboris**Crunamomi ana ℥β.**Limatura chalybis cum sulphure calcinata ℥x*

Indantur in Matracium vitreum, superallundendo

*Aceti scillitici ℔j.**Aceti buglossi**& Sambucini ana ℔β.*Aguar. *Florum ebuli**Et scolopendria ana ℥. suff.*ad materiam ritè macerandam : in reliquis sequere
modum aliorum extractorum majorum.

Extractum splenicum minus.

℞. *Scolopendria**Fumaria**Pimpinelle**Summitatum fraxini ana M.iiij.*Flor. *Genista recentium p.vj. Vel amplius.*

Contundantur in mortario marmoreo : his adde

Spec. *Laticiantis Gal.**Myrobalanorum omnium**Zingiberis ana ℥β.**Succi Pomorum redolentium ℔j.*Indantur in Alembicum, & destillentur : deinceps
fiat processus ut in aliis extractis minoribus.

Extractum nephriticum majus.

℞. *Rad. Reslabodis*

*Eryngiorum**Bardana ana ℥ iij.**Herniaria sicca M. ʒ.**Sem. Cera**Vrtica**Raphani**Saxifragia**Feniculi**Anisi**Patroselimi ana ℥ ij.**Bacc. Juniperi**Melij Solis**Nucleorum mespilorum ana ℥ j. ʒ.**Lapillorum (quos oculos cancri vocant)**Calcis testarum ovorum ana ℥ j.*

Contulis & mixtis omnibus adde

*Succi lemonum ℔ j. ʒ.**Aquat. Stillatitiarum raphani**Argentaria**& Alkekengi q. suff.*

Ut omnia ritè macerari possint, ac tandem exprimi, & in extractum ad modum cæterorum concinnari.

Extractum Nephriticum minus.

*ʒ. Argentaria**Saxifragia ana M. iij.**Fructuum alkekengi maturorum**& Senelorum ana ℔ j. ʒ.**Gran. Juniperi maturorum ℥ iij.**Limonorum in orbiculos dissectorum N. iij.*

Contundantur omnia & indantur in matracium his affunde.

Vini albi ℔ j.

Destillentur omnia in Baln. vaporoso ad ficcitatem : dein eadem aquâ extrahes tincturam ex dicta materia : quam tandem exprimes, & reduces in extracta, ut reliqua.

Extractum hystericum majus.

*ʒ. Rad. Bryonia ℥ iij.**Asari ℥ j. ʒ.**Matricaria**Arthemisia*

*Arthemisia**Nepetha siccarum ana M. iij.**Bacc. luniperi**Sem. Seseleos**Ameos**Ruta**Carui**Anethi ana ℥ ij.**Nuciu muscata**Cardamomi ana ℥ h.**Karabes ℥ j.**Castores ℥ vj.*

Contundantur & misceantur, addendo

*Hydromelitu Vinosi lb j.**Aquar. Ruta**Matricaria, ana q. suff.*

Ut macerari possint: dein fiat expressio & extractum, ut artis est. Singulare est mundificativum martiacis, ejusque omnibus affectionibus a causa præsertim frigida subortis opirulatur.

Extractum hystericum minus.

*℥. Matricaria**Arthemisia**Melissa**Ruta ana M. iij. Vel amplius**Sabina M. j.*

His herbis adhuc recentibus ritè contusis adde

*Castores**Myrrha**Croci ana ℥ j.**Cardamomi ℥ j. h.*

His porrò omnibus affunde

Aqua cinnamomi lb h.

Et inde destilla omnem liquorem ad siccitatem per Alembicum in Bal. vaporoso: quæ destillandi ratio cæteris omnibus præstantiâ & securitate præcellit, quod sæpius inculcare non desistimus. Dein cum hoc eodem liquore facibus siccis iterum affuso, omnes tinturas elicies: quo effuso per inclinationem, fæces exprimes, hæncq; expressionem junges cum liquore sive

aqua

aqua tincta. Omnibus denuò injectis in Alembicum, inde destillabis omnem liquorè, quem studiosè servabis seorsum, & extractum residet in fundo in forma sapa, aut paulò sicciori: quod ad ℞. offeres, vel in forma pilulae, vel dissolutum in sua propria aqua. Admirabile erit in provocandis mensibus & roborando utero: cujus descriptionè paulò fufius declaravimus, quam reliquorū, ut sit tanquā exemplar & norma, ad quam reliqua efformentur: quorum dosis non excedet scrupulum unum: quæq; præbebis vel in forma pilularum, vel dissoluta in suis propriis aquis, quas ad hos usus semper adservabis. Hac itaq; methodo confici poterunt infinita alia extracta, quæ pharmacopœus in tempore parabit ad varios effectus, semperq; parata habebit hujusmodi remedia, eaque ex medici præscriptio in usum transferet, cum necessitas exiget: sicq; non opus habebit, ut toties recensita colligat simplicia, aut ad decoctiones, expressionesq; toties cum tanto tedio reiterandas confugiat: Nam in promptu sibi erit extractū, quod statim in congruenti quodam liquore dissolvat, indeq; effingat vel bolus, vel pilulas, vel potiūculam, vel clysterem. Nos hinc adiicimus extractum carminativum, cujus imitatione facillimum erit præparare etiam dysepticum, diureticum, vulnerarium, & hujus generis alia.

Extractum Carminativum.

℞. *Baccarum lauri* ℞ j.

Baccarum juniperi ℞ ℞

Sem. Dauti

Cumini

Fœniculi

Anise ana ℞ iiij.

Herb. sic. Calamenti

Orygani

Pulegij

Summitatum Anethi ana M. ij.

Flor. Cassiomilla Vera

Flor. Nucum

Et Sambuci ana p. iiij.

Cinnamomi

*Nuci moschata**Piperis**Cardamomi ana ʒj.*

Omnia crasso modo contusa, & simul mixta, indantur in Alembicū sive vitreum, sive terreum aut cupreū capax, superaffundendo hydromel vinosum, aut vinum album generosum, donec materia bene irrigetur. Vase obrutato suo operculo, fiat digestio in Bain. medio crater calido, per 4 aut 5, dies: quibus elapsis exprimes materiam, vel per torcular tandem, omnemque liquorem inde expressum reservabis. Facibus affunde novum vinum album generosum, vel aquam vitæ, ut denuò fiat digestio & expressio, ut hoc modo omnis virtus substantifica prædictæ materiæ exquisitius extrahatur. Omnibus expressionibus invicem mixtis, & in Alembicū inditis, inde totus separetur liquor, quem accuratè servabis seorsim: sicut & extractum Carminativum, quòd in fundo remanebit in consistentia inter durū & molle media: quòdque ad ʒi. usq; grana exhibebis his, qui colicis torquentur cruciatibus, vel vitium habent in ventriculo, aut intestinis, vel in forma pilularum, vel dissolutorum cum sua propria aqua. Ut clysterem componas, de eo accipere oportet ʒj. s. vel duas, idq; promptè dissolvere vel in quodam jusculo, vel in lacte, vel in vino, & sic dicto citius paratum habebis enema carminativū, cum quo extracto, sive oleo, addere poteris extracta laxativa ad deturbandā & evacuandam scatinam.

Hactenus tractatum à nobis est de extractis simplicibus & compositis, quæ alterationi, corroborationi, alijsq; pluribus medendi indicationibus inserviunt: nunc nobis dicendū restat de extractionibus simplicibus & compositis purgantibus. Quamvis autem ante annos plusquā triginta in tractatu nostro de spagirica preparatione, de hujus generis extractis egerimus, ita ut Wekerus maximam illorum partem in Antidotarium suū generale transtulerit, mihi que hic occasio esset in nostram hanc pharmacopœam eadem introducere: nos tamen in iisdem describendis nunc alia planè utemur methode ac via, facili nimirum & perspicua: publicoq; persfruendos alios elargiemur fructus, quos favente

Minerva ex Vulcani interim officina exhaustimus; termillis iis quæ vel in nostris, vel aliorum voluminibus descripta jam reperiuntur.

Jam supra fusè & dilucidè satis docuimus rationem eliciendi essentiam Aloës: essentiam dicimus, quia ab extracto, quale aloës jam est, preparata fuit. Quo pacto elicere quoque licet essentiam elaterii aliorumq; succorum expressorum, concretorum, & crasso modo in extracta reductorum.

Extractum sive essentia rhabarbari fit hoc modo.

℞ Rhabarbari electi ℥ss vel quantum voles: huic crasso modo conquassato affunde aquam endiviæ, succo limoniorum vel citriorum acidulam redditam, ut rhabarbaro supernatet ad ℥ss. His correctivi loco adice

Cinnamomi ʒss.

Santali rubri ʒj.

Omnia stent in digestionem Baln. Mar. donec aqua cichoreæ in rubini tingatur colorem. Hanc aquam tinctam separa per inclinationem: sæpius affundendo novam aquam, continuandoq; hanc operationem, donec aqua amplius nõ coloretur: tandem expressis fortiter omnibus, & cum priori aqua tincta permixtis, inde separabis aqueum liquorem per baln. vaporosum: & extractum subsidebit in fundo in forma gummi vel sapæ perfectè coctæ & rubicundissimæ.

Eodem modo extractum parabis ex omnibus radicibus modica purgandi facultate præditis, quales sunt gentiana, mechoaca, sanicula, Dodonei, &c.

Sic quoq; extractum senæ fiet: sed loco aquæ cichoreæ accipienda erit aqua pomorum redolentium, quæ acidula fit facta (loco succi limoniorum) liquoribus acidulis, vel salis petreæ, vel sulphuris, vel vitrioli, qui tincturis foliorum & florum quantumvis jam marcidorum, efficatorum, diuq; in arculis reservatorum extrahendis aptissimè conveniunt: Correctivi vicem subibit anisum aut gatyophylla, in pauca quantitate addita.

Sic eadem methodo extracta conficies ex omnibus floribus purgantibus, ex rosis pallidis, violis, floribus persicæ arboris, floribus prunorum, tam sylvestrium, quam hortensium, floribus centaurei, fumiterre, & hyperici.

Sic

Sic ex agatico, ex seminibus ebuli, sileris montani, & similibus, præclara quoq; extracta educes purgantia.

Proponamus modum extracta parandi ex simplicibus violentioribus, initiū fumentes ab illorum radicibus, ex quibus alio modo, quam in præcedentibus, extracta concinnatur. Exordiemur autem ab extracto esule omnium hydropis, aliisque morbis, in quibus serosorum humorum expurgatione opus est, apto & congruo.

℞. Radices & folia, hoc est, totam substantiam esule minoris, ex his exquisitissime contulis exprimatur succus per torcular: hoc succo in matrarium vitreum cum collo longo indito fiat digestio in B. M. Facibus, in quibus adhuc plurimum virtutis purgantis inest, affunde serum lactis clarum, aut aquam lactis destillatā, ad fæces ritè & exquisitè irrigandas, quæ in aliud vas injectæ digerantur per idem B. Mar. tribus quatuorve diebus: dein omnia prælo fortiter exprime: hæc q; ultima expressio addatur alteri priori: omnia digerendo in eodem Baln. Mar. semperq; separando fæces a claro, sive putū ab impuro, donec matetia tua nihil amplius crassamenti deponat, sed clarissima, colore rubicundissima, gustūq; dulcissima in fundo subsideat, quæ veræ perfectæq; digestionis signa sunt, sicut jam alibi diximus.

Hæc materia transfundatur in aliud Alembicum, ut liquor omnis inde destilletur ad siccitatē per B. M. vaporosum, & in fundo remanebit extractū esule in forma saporis rubicundissimi, & gustu dulcissimi: de quo extracto exhibe ʒʒ. idq; vel in forma pilularum, vel dissolutum in sua propria aqua, quam reservasti. Summum & excellens purgans est, & omnibus hydropibus, cachexiis & vermibus aptissimum remedium.

Idem extractum parabis etiā aliā methodo, contundendo ut supra esulam, & destillando aquam suam usque ad siccitatem, rursūq; affundendo aquam suam propriis suis facibus siccis, sed nequaquam tamen exustis. Nam balneum vaporosum impedit omnem uktionem. Hæc aqua alliciet & extrahet rincturam esule, & impensè colorabitur: quam destillabis & extractum sive sapor remanebit in fundo Alembici: Et eandem aquam destillatam

destillatam affundes denuò fecibus prioribus, ex quibus paraffi extractum, idq; toties reiterando, donec aqua non amplius tingatur, & ultimo post macerationem exprimendo dictas feces per torcular, & addendo euartatam expressionem tincturis reliquis, ut ex omnibus fiat unum extractum. Si ex fecibus utriusque præparationis combustis, saleem cum sua propria aqua, eamq; extracto proprio addideris, ejus purgandi vim & efficaciam validiorem reddes. Sunt multi, qui in præparandis hujusmodi extractis, tum esule, tum aliorum quorumvis purgantium sola aqua vitæ utuntur, quod nobis nõ adedò displicet: Est enim ignis nature ille qui digerit & concoquit horum simplicium cruditates, in quo plurimum situm est. Præterea eadem tam tenuium & æreatum existit partium, ut hoc nomine promptius, quam cætera quevis dissolventia alliciat rerum essentias, quib. extractis facile inde separatur. Sed plus mihi arridet ratio illa, quam modò declaravimus: de quibus tamen omnibus liberum cuiusvis relinquo iudicium.

Ad hunc igitur supra commemoratum modum extracta præparabis ex thymelea, chamælea, mezerco, & reliquis omnibus thymali speciebus, & ex ipso quoq; helleboro nigro, si in loco eo habitaveris, ubi recens colligi potest.

Sed cum nõ omnes montibus simus vicini, quib. hæc herba copiosè crescere solet, neq; ejus copia, nisi cum jam exsiccata sit facile detur, ejusdem extractum in hunc sequentem modum præparandum docebimus.

℞. Radicum & fibrarum hellebori nigri veri (cave ne adulterinum accipias) lb j. omnem sorditiem prius aqua ablue: dein ea macera per integrum diem in aceto rosato. Hoc enim tollet nimiam illorum acrimoniam & venenatam qualitatem: effunde acetum: radices a medioeriter ad ignem lentum exsiccate & crasso modo contruse indantur in mattacium capax, superaffundendo succi limoniorum partem unam, & succi pomorum redolentium partes duas (succis his prius optimè depuratis & clarificatis) ut materia duos tresve digitos supernatent: omnia sunt in digestionem B. Mar. donec succi in colorem rubicundum tingantur, & exactè

& exactè impregnentur totâ hellebori substantiâ. Cola postea omnia, & feces prælo exprime: ultimâ hanc expressionem commisce cum prima colatura: & iterum affunde facibus novum succum rosarum pallidarum optimè clarificatum, indèque de auro extrahe omnem substantiâ cum virtutem in B. M. colando & exprimendo iterum omnia, & misce hanc colaturam & expressionem cum prioribus illis: omnibus in marracium capax injectis, hæc digestio in Balneo, purâmq; ab impuro separetur. Tandem separa ad calorem lentum humiditatem, donec in fundo maneat extractum in spissiori paulò forma, quàm sapa est: de quo miscebis D cum D extracti confect. Hamech, cujus descriptio habetur in Dietetico nostro: ex qua mixtione formabis duas pilulas, & habebis excellentissimum remediû purgans contra omnes manias, epilepsias, melancholias, febres quattanas, & alios morbos, qui altiores radices agunt, & occulta habent seminaria: effectus præterea demonstrabit eximios, citra ullam tamen molestiam aut perturbationem.

N O T A: Postquam enumerato helleboro addideris extractum confect. Hamech purgans: ut insuper addè extractum trochiscorum albandal vel diagridii ritè præparatum, aut simile aliquod purgans, quod purgationem per inferna promoveat, & vomitivam hellebori vim cohibeat: quod imprimis notandum est in cæteris omnibus violentis purgantibus, & vomitoria facultate simul pollutibus. Hæc enim vomitoria vis, per additionem remedii purgantis, quod facultatem habet per inferiora trahendi ac educendi, omninò retunditur & inhiberur.

Hactenus haud dubiè animadvertisti in variis ejusmodi purgantibus extractis, varia quoq; menstrua & dissolventia, apta tamen & congrua à nobis usurpari: & quorum magni & egregii effectus abunde satis patebunt. Sed verus & peritus chymicus, qui ingeniosâ quadam arte & industriâ sciverit preparare aquam vitæ tartarifatam, hujusq; perfectam cognitionem adeptus fuerit, is poterit inde eruere dissolvens quoddam sive menstruû generale, quo extrahet essentias omnium

rerum purgantium, radicum, foliorum, herbarum, seminum, fructuum & florum: is, inquam, verè gloriari poterit de summo & elegantissimo Naturæ mysterio: de quo non licet plura addere, ne justam doctorum iram & reprehensionem incurram. Hi enim vitio mihi verterent, si tam pretiosas margaritas nimis aperta & clara verborum oratione prostituerem, easque porcis prolicerem, hoc est, in commune & rude vulgus tam rara & præclara arcana spargerem ac disseminarem: quod tantis arcanis indignum: cæteris tamen, quæ in scriptis nostris liberali impertivimus manu, merito acquiescet.

Juxta has descriptas simplicium extractorum formulas, conficiet expertus & industrius medicus tot, quot voluerit extracta: quibus ea addet correctiva, quæ seopo suo satisficient.

Superest ut in pharmacopœa nostræ decorationem adjungamus extracta quædam composita, tam Catholica sive universalia, quam cholagoga, phlegmagoga, & melanagoga: juxta eam videlicet methodum, quam in purgantium vulgarium tractatione supra secuti sumus.

Extractum Catholicum.

℞. Fibrarum hellebori nigri, cum aceto preparatarum (hac enim est prima hellebori preparatio, ut iam supra diximus) ʒ ij. ℥.

Turbiti albi, & gummosi

Hermidactylorum ana ʒ ij.

Asari

Gratiola ana ʒ j.

Trochiscorum Albandal ʒ vj.

Omnia conquassata indantur in mattacium addendo

Spec. Diaribodon

Latificantis Gal. ana ʒ ij.

Superaffundendo

Aquæ Fumiterræ

Pomorum redolentium ana ℥ j.

Succi Limoniorum optimè depurati

Succi Granatorum acidorum sive berberorum ana

℥. ℥.

Ut li-

Ut liquores materiam duos digitos supernantent: sicut omnia in digestionem Balnei calidi per 6. aut 7. dies: Postea colentur & exprimantur omnia per torcular fortissimè, & seruetur hæc expressio.

Seorsim autem fac hoc sequens extractum.

℞. Rhabarbari ʒ ij.
Agartæ trochiscati ʒ x.
Follicul. Senæ ʒ iij.

His correctivi loco adde

Cinnamonæ ʒ ij.
Guaiophyllorum
Anisi ana ʒ j.

Superaffundendo

Aquat. Agrimonie
Cichorij

Acidularum redditarum succo limoniorum quantum sufficit, vel potius liquoribus acidulis sulphuris, aut vitrioli imbuantur, qui promptissimè allicient tincturas & virtutes purgativas: fiat extractum degerendo, colando, & exprimendo omnia, ut supra. Hæc expressio addatur priori, ut liquor omnis inde eliciatur ad siccitatem per Bal. vaporosum, & in fundo residuebit extractum Catholicum, de quo exhibebis ʒ ℞. vel ad summum ʒ j. illumq; in suo proprio liquore dissolves, quem ad hos usus servabis, vel in forma pilularum exhibitum purgans universale habebis præstantissimum.

Extractum cholagogum solutivum.

℞. Rhabarbari ʒ vj.
Follicul. Senæ ʒ iij.
Scammonæ præparata ʒ j.
Spica nardi
Santali citrini
Cinnamonæ ana ʒ ℞.
Trochiscorum berberis ʒ ij.

His affunde succi ros. pallidarum optimè depurati q. suff. digere, cola, & exprime omnia calidè per torcular, & fac extractum in consistentia sapor: cui addes æquali pondere extractum sive essentiam aloës seorsim paratam, ut jam docuimus supra capite de pilulis: mi-

ſce & decoque omnia ad ignem lentum uſque ad eam
 confidentiam, ut pilulam unam magnam vel duas mi-
 nores inde formate poſſis. Purgat benignè & ſufficienter
 omnes humores ſeroſos, caudos, & bilioſos. Doſis
 eſt ℥. ʒ. ſ. Vel ſi voles, addes huic extracto loco aloës)
 extracti, caſſiæ tamarindorum & prunorum dulcium
 ana æquale pondus extracti ponderi reſpondens, co-
 quantur omnia in formam opiatæ. Sufficit de eo exhi-
 bere pro doſi ℥ij. vel iij. ad ſummum, in forma boli,
 quem præbebis cum ſyrupo violato violaceo. Eſt excel-
 lens & benignum parabis remedium ad febres tertian-
 nas ſimplices & duplicatas: ad febres item continuas
 ardentes & bilioſas, & ad quævis mala, à cauſa calida
 incapite, ſive in aliis partibus, ſuborta.

Extractum ex Caſſia docuimus in noſtro Diæterico.

Phlegmagogon.

℞. Agarici trochiſcati ℥. iij.

Hermodactylorum

Turbith

Sena

Medulla carthami ana ℥. iij.

Rad. Eſulæ præparata ℥. j.

Trochiſcorum albandal ℥. ſ.

Salû gemma

Macis ana ℥. j. ſ.

Spec. Aromatici roſati ℥. ij.

Cum aqua cinnamomi fiat extractum. Sufficit de eo
 offerre ℥. j. ſ. in forma pilulæ. Morbis omnibus pitui-
 toſis, & ex cauſa frigida ſubortis mirificè confert: morbo
 præſertim articulari. Humores. n. pituitoſos & ſero-
 ſos in articulos decumbentes mirum in modû educit.

Radiciſ eſulæ præparatio una eadêmq; eſt cum hel-
 lebori præparatione: macerando nempe eam per 24.
 horas in aceto roſato optimo, & dein exſiccando.

Melanagogon.

℞. Follicul. ſenna ℥. vj.

Rad. Seu fibrarum hellebori præparatarum ℥. ij.

Turbith

Myrobalanorum omnium ana ℥. j. ſ.

Trochiſcorum albandal ℥. j.

*Flor. Violarum**Rosarum rubrarum**Euthymi ana P. ij.**Spec. Laxificantis Gal. 3 ij.**Succ. Optime depuratorum fumiteræ**Pomorum redolentium**Et sero lactis ana q. suff.*

Fiat emmetatorum simplicium omnium crasso modo conuassiatorum, maceratio & digestio in balneo per 8. dies: Postea colentur, exprimantur & depurentur, & reducantur in extractum, sicut cætera.

Eodem modo extractum conficies ex speciebus hierapicre Galeni, hieræ colocynthidos, diaturbith, diacarthami, diaphoretici: ac serè ex omnib pilulis aliisq; purgantibus cum menturis congruis: nimirum cum aquis fumiteræ, silicis, agrimonie, pomorum redolentium, sero lactis, & similibus, acidulis redditis cum succo limouiorum, aut cum quodam aceto scillitico, vel alio, in cæteris procedendo ut supra.

Sed proprium dissolvens omnium purgantium in genere, dictatur nempe, herbarum, seminum, & florum, est aqua vitæ tartarizata, omnibus veris philosophis antiquam cognita & perspecta: Sed præstat tantum arcannum silentio involvere, quam promiscue omnibus patefacere, & temerè effundere.

Præter omnia enarrata extracta simplicia & composita, alterantia, corroborantia, & purgantia, quæq; omnia è vegetabilium ordine desumpta sunt: quædam adhuc supersunt tractanda, quæ ex animalium partibus educuntur. Hujusmodi igitur, quorum etiam supra mentionem fecimus, nunc describenda aggrediemur.

Exordiemur autem ab iis, quæ ab homine sumuntur. Sed non est instituti nostri, cuncta illa magisteria & arcana, quæ ab eodem erui possunt, hic enumerare aut introducere: veluti sunt admirandæ illæ præparationes mumie, tam recentis corporeæ, quam liquidæ spiritualis: variæ item & elegantissimæ illæ præparationes cranii tam recentis, quam è sepulcro extracti: hæc omnia, in quâ, si hic inserenda essent, finis nunquàm daretur: peti igitur possunt aliundè ex aliis scriptis no-

Extract. Spec. hiera picra Gal. Et hiera colocynthidos. Et reliquorum vulgarium purgantium.

Aqua vitæ tartarizata est veterum diffusivum unius purgantium.

Extracta ex animalium familia desumpta.

Mumie præparationes.

Cranii præparationes.

stis. Sufficiet mihi nunc unicum tantum descriptionem extracti cranii humani in medium proferre.

*Extr. cranii
humani.*

℞. Igitur duo vel tria crania recentia: hæc in mortario marmoreo crasso modo terantur: materia hoc modo trita indatur in matrarium capax cum collo longo, superaffundendo aquam vitæ juniperi sive salivæ, ut 4. vel 5. digitos supernatet: vase accuratissime clauso, nequid transpiteret, fiat digestio in Baln. vaporoso per 12. dies ad minimum: post coletur & exprimatur materia per torcular perquam fortissime: ex qua liquor exibat rubicundus instar sanguinis, qui oleosus & resinosus erit: iterum affundatur facibus, novum menstruum digerendo per 4. vel 5. dies, colando & exprimendo adhuc omnia per torcular, ita ut omnis essentia substantifica exactissime extrahatur: Omnes hæc expressiones & liquores invicem commixti & in Alembicum inditi destillentur per B. vaporosum, donec remaneat extractum in forma sappa, imprægnatum tum sulphure, tum sale, quo potissimum cranium abundat, imò totum ferè salinum existit: hoc extractum digestum & perfecte depuratum, tanquam thesaurum pretiosissimum adversus epilepsiam diligenter adserva: dosis est ℞ ss. vel ℞ j. cum sua propria aqua destillata, quæ per se jam præstans epileptica est.

Descripsimus supra, sub finem capitis de Decoëctis, extractum splenis bovis, efficax & utile ad provocandos menses: Ad cujus imitationem quoque parabitur extractum hepatis vituli: quod omnibus hepatis affectibus, ipsiusque imbecillitatibus conducet, in fluxu præsertim hepatico, & hydropisii. Sed hepatis istius vitulino addenda erunt

*Extractum
hepatis vituli.*

Santals rubri

Cinnamomi ana ℞ ss.

Spica nardi

Rosarum rubrarum ana p. j.

Conser. flor. cichorii ℞ j.

Trochiscorum rhabarbari

Et Eupatorii ana ʒvj.

Tandemque omnia coquenda in magna phiala capaci, & bene oclusa, in Baln. ferventi per 7. vel 8. horas: donec hepar ferè totum in liquorem redactum fuerit:

quem

quem ad perfectionem decoques, addendo si velis, saccharum: agito ex hepatis imbecillitate laboranti, exhibebis huiusmodi extractum vesperi & mane, & eximos percipies effectus.

Extractum pulmonum non solum vulpis, sed & vituli & agni, fit consimili plane methodo, addendo peccoralia, affectibus pulmonum congrua.

Eodem modo ex teneris cervorum cornibus: vel ex eorundem etiam cornibus induratis, sed adhuc recentibus, admirabile concies extractum, contra pestem, venena, vermes, corruptiones & diversâ alia mala & symptomata, quæ inde suboriri solent: sed loco aque vitæ juniperinæ, dissolvētis perfringetur officio sua propria aqua, si fieri possit, vel quedam aqua bezoardica aut theriacalis, cujus varias descriptiones supra dedimus, quæ aque prius acidule reddatur cum liquore sulphuris acidulo.

Extractum castorei fit eadem ratione cuius præparatione solventis vicem subministrabunt aquæ melissæ, calendulæ, pæoniæ aut similibus antepilepticarum aut cephalicarum: Et sufficet hæc omnia macerare in B. per 4. aut 5. dies: & postea colare, exprimere, & liquorem evaporatione inde separare: ut omnia reducantur in extractum: quod conferet omnibus epilepsis, paralytibus, apoplexiis, & similibus cerebri affectibus.

Extracta sive magisteria oculorum cancerorum, ut appellant: testarum ovorum, limacum, & similibus, quæ omnia salis naturam participant, fiant cum menstruo acido, cum aceto nempe vini, vel hydromelitis vinosi, vel cum succo limonum, berberorum, & similibus. Si igitur ab eiusmodi testis, & membranulis sive pelliculis ovorum gallinaceorum, & similibus rerum dissolutis, statim eorundem dissolvens inde separare velis, (quod elegans & magnum utiq; mysterium, haud contemnendum est) aliquot guttulæ liquoris sive salis tartari dissolvi, superinicienda sunt: & sic magisterium parabis excellentissimum ad calculos dissolvendos, strangurias, disurias, ischurias, difficultates & suppressiones urinæ: pro dosi offerantur paucula tantum grana: tantâ enim efficaciam & energiam pollent ejusmodi remedia in his affectibus medendis.

*Extr. matricis
leporina, & se-
cundina seu
lauri fecunda.*

Ut extractum fiat è matrice leporina, & secundina mulieris secundæ, oportet has partes probè prius lavare & abluere vino albo, postea desiccare, & in pulverem reducere: & dissolvente uti aquâ quadâ vitæ alkalisata: quæ ipsas subito dissolvit & in essentiam reducet: quæ essentia, separato suo dissolvente, efficacissima & prestantissima est, ad matricem steriles fecundandas, & conceptioni idoneas reddendas.

Extr. metallica.

Reliquum est, ut nunc dicamus de extractis, essentiis, magisteriis, & inclaris rerum metallicarum, quibus cõplectimur gemas, margaritas seu perlas videlicet corallia, hyacinthos, & alios lapides preciosos & nõ preciosos: loquor tantum de his rebus metallicis, quibus pharmacopœiam nostram exornare decrevimus, & quarum preparandarum formulas ante polliciti sumus. Hæc enim & similia aliàs tempestivius tractabuntur in Pharmacopœia nostra spagyrica, tanquam in suo proprio loco.

*Essentia seu
sales corallio-
rum & perla-
rum.*

Essentiæ & magisteria coralliorum & perlarum uno eodemq; artificio preparantur.

Corallia crasso modo conterantur: perlæ verò integre manentes & ignitæ extinguantur in aqua vitæ fortissima, idq; sæpius, & hæc est ipsarum calcinatio: Postea ritè dissolvantur in succo limoniorum vel berberorum: qui succus post illarum dissolutionem rursus separetur: & quod in fundo remanet (quòsque postea pluries cum aquis cordialibus dissolvi & coagulari potest, ad aciditatem dissolventis acidi tollendam) dicitur sal sive essentia perlarum.

*Magisterium
perlarum &
corall.*

Ut magisterium ex iisdem fiat, dissolvendæ sunt in fortissimo dissolvente, quale est acetum alkalisatum, aut acetum mellitum, & ut perlæ post perfectam suam dissolutionem, rursus separentur, citrà dissolventis tamen exhalationem, (quod aliàs salem armoniacum acidum & vitriolatum hoc modo cõjunctum relinqueret cum se dissoluta, a qua difficulter separaretur) dissolutioni huic superindiciendæ sunt aliquot guttæ olei tartari, cujus operâ perlæ dissolutæ in ictu oculi fundum petent, summe albicantes instar nivis: a quibus postea prædictum dissolvens facillimè separabitur per inclinationem, & materia aliquoties abluetur aquâ, & perfectè edul-

eduleabitur, quod sanè opus, citrà magisterii opem non perficitur: Unde etiã res, in hunc modum preparatæ, nomen suum obtinuerunt. Hoc perlatum magisterium, in quolibet liquore tum dissolutum, adnutandum est naturæ nostræ corroborativum, non secus ac magisterium coralliorum, cujus preparatio consimili penitus sit ratione.

Magisteria hyacinthi, smaragdi, & rubini eadem quoq; methòdo & artificio preparantur, sed calcinatio illorum fit cum floribus sulphuris.

Magist. hyacinthi, smaragdi & rubini.

Magisterium hyacinthi est singulare & specificum remedium contra spasmus, & contracturas.

Magisterium rubini ventris, pesti, & omnibus corporis corruptionibus adveniat.

Magisterium smaragdi succurrit peculiariter epilepsis.

Eodem modo parantur lapides, judaicus nempe, & lyncis, qui reducitur in magisterium: de quibus pro docti tantum duo vel tria grana ad summum offerantur cum quodam liquore congruente. Summum præstant remedium aduersus ischuriam, sive suppressionem urinæ, & attritionem & pulsionem calculi.

Magist. lapidis iudaici & lap. lyncei.

Sic quoq; conficies magisterium lapidis lazuli, singulare purgativum humoris atrabilarii: & præstans medicamen contra omnes manias & melancholias.

Magist. lap. lazuli.

Res sulphureæ requirunt aliam præparationis methodum: Nos ordiemur a sulphure vulgari, & quidem ab ipsius floribus.

Flores sulphuris parantur, miscendo æquales partes sulphuris & colchotaris sive vitrioli, perfecte rubificati, & desiccati: omniaque sublimando: postea adhuc semel sublimentur cum solo saccharo candi, ut majus ad asthma, & alias affectiones pulmonum, conferant auxilium.

Flores sulphuris.

Ex his floribus, opera liquoris terebinthinæ, conficitur rubin⁹ sulphuris, qui excellèntissimus est cõtra phthisim, & ulcera pulmonũ: exhibitus cum quodam liquore congruo, tunc cum separatus est a suo dissolvente.

Rubinus sulphuris.

Ex iisdem floribus rite preparatis & dissolutis in oleo tartari (parati per salem suum resolutum, qui est oleagineus, & per consequens proprium & idoneum dis-

*Lac. cremor si-
ve butyrum
sulphuris.*

Solvens ipsius quoq; sulphuris) educes magisterium a-
liquod nempe lac, cremorem seu butyrum: cui disso-
lutioni si affundas acetum album, materia ebullire &
vehementer effervescece incipiet, citra etiam ignis ad-
ditionem, & cremor lacteus sulphuris subito peter
fundum, & à dissolvente suo separabitur.

Separabis itaq; dissolvens per inclinationem, & va-
riis reiteratis ablutioibus cum aquis cordialibus e-
dulcabis exacte materiam, & sic habebis lac sive cre-
morem sulphuris albilimum: Hoc medicamento cu-
rantur omnes pulmonum & thoracis affectus.

*Essentia cam-
phora.*

*Extr. bitumi-
nis Judaici.*

*Crocus metal-
lorum.*

Essentia camphoræ elicitur cū aqua vitæ tartarificata.

Extractum bituminis Judaici conficitur cum aqua
clara terebinthinæ.

Pergamus ad metallicas essentias.

Crocus metallorum preparatur cum æquis parti-
bus Magnesiæ Saturninæ, & nitri, invicem mixtis, & in-
flammati in quodam crasibulo, ut utar artis vocabu-
lis: & remanebit materia quadam calcinata in forma
hepatis, que pulverisata rubicunda apparet instar cro-
ci martis, queq; dulcoranda est. Cum autem dicta Ma-
gnesia sit prima radix omnium metallorum, ideo
generali nomine crocus metallorum nuncupatur: qui
potens medicamen est tam vomitivum, quam purgati-
vum simul, variisque affectibus accommodum, uti su-
pra ostendimus: dosis grana 10. vel 12. cum vino aut a-
lio liquore.

*Sulphur au-
ratum dia-
phoreticum.*

Sulphur auratum diaphoreticum paratum cum fe-
cibus reguli, in aqua dissoluti, & in lixivium redacti: in
quod si cochlear argenteum immiseris, vero aureo co-
lore id tingi animadvertes: Huic lixivio adde parum
acetii, & videbis crocum auratum statim fundum pe-
tere: separa dein lixivium per inclinationem, & præ-
dictum crocum optime ablutum dulcoratum, & desic-
catum, collige seorsim, qui admirabile erit sudorifi-
cum, & sanguinis mundificativum, multis morbis de-
pellendis aptissimum: dosis ℥. ss.

Crocus martis.

Crocus martis educitur è ferri sive chalybis limatu-
ra, que in furno reverberii ab ignis flamma & vi in cro-
cum elevatur levissimum & rubicundissimum. Eiusmo-
di cro-

di crocus confert dysenterijs, licenterijs, gonorrhææ & similibus affectibus, in quibus adstrictione & fluxus inhibitione opus est.

Sed crocus paratus è laminis ferri candentibus, & in magdaleones sulphuris immisiss, quarum vi sulphur liquefcit & funditur, ut cera Hispanica, virtutem habet attenuandi, aperiendi, & deoppilandi: sicut & is, qui per longiorem moram solius aquæ convenientis inhibitione elicitur, qui non tantum attenuat, sed & a tartareis & melancholicis humoribus tum lienem totamque mesenterium repurgat. Hæc duo croci genera, valent adversus quasvis hydropifès & cachexias.

Crocus cum liquore acidulo sive oleo sulphuris fit, infundendo prædicti liquoris partem unam, & tantumdem spiritus vini, in cochlear ferreum: Ubi omnia bulliant ad ignem lentum usq; ad consumptionem: postea relideant per aliquod dies, & omnia in pulvèrem croceum subtilissimum convertâ conspiciès: quem adfervabis in parvis phialis optimè clausis, ne aer intret: resolvitur enim ab aëre. De eo aliquot grana exhibebis in jusculo sive liquore congruo: in quo dictus crocus resolvitur: qui ob martis naturam, quam participat, verum hepatis instaurativum est: ejusq; conducit imbecillitatib; & omnibus aliis morbis, qui inde oriuntur, quales sunt cachexiæ, fluxus hepatici, hydropifès, & similes. Magnum utique secretum, & admirandis virtutibus præditum.

Hæc sunt omnes illæ præparaciones metallicæ, quibus pharmacopœam nostram decorandam statuimus: & quarum descriptiones huc afferre & explicare supra promisimus.

Perstringendæ adhuc restant præparaciones aliquot salium & oleorum, quorum mentio, hoc in opere, quoque facta fuit.

Sal igitur prunellæ, quem chymici Anodynum minerale appellant, ob singularem illam vim mitigandi dolores, quantumvis à causa calida & inflammatione quadam excitatos, paratur cum nitro optimo, quod funditur in crusibulo, paulatim superiniiciendo flores sulphuris, qui ejus pinguedinem tollunt, idq; ad eò pellucidum

*Olei sulphuris
in crocis cupre
veris.*

pellucidum purumque reddunt, ut si super lapidem marmoreum effundas, omnino clarum & diaphanum appareat, instat vitri: quod deinde, Sal sive lapis prunelle dicitur. Salutare est remedium ad ardentissimam illam febrem, Hungaris familiarem, extinguendam & edomandam: cujus fetoricia tanta est, ut ægrotantium linguas profus nigras, & prunis ardentibus similes efficiat: cum autem tanti symptomatis irritia ex salis hujus usu leniatur & opprimatur: inde Sal prunelle appellatus est. Est præterea idem remedium magnum diureticum & diaphoreticum, sicut supra videre licet, quando nos in eo præscribendo, ejusmodi curandi indicationes nunquam non perstrinximus.

*Cremor sive
sal tartari.*

Cremor sive sal tartari etiam sub salibus comprehenditur: qui conficitur ex tartaro albo, crasso modo pulverisato, & multiplici aquarum ablutione repurgato, donec clarissimus evadat: hujusmodi tartari in patinam terream vitream inditi lb 5, vel 6. affunde aquam claram fontanam, ut 5. aut 6. digitos materiam supernaret: bulliant omnia per horam unam atque alteram: posito dein vase in loco frigido, in superficie concreset cremor crystallinus, quem separabis cum cochleari perforato: reiterata sæpius eadem ebullitione, post materiam refrigerationem, semper cremor adimat, qui in frigido coagulabitur, & fac ut exsicceetur in aëre: de eo jusculis admisce ʒ ss. & acidula ea reddes, gustuique gratissima, & utilissima etiam ad dissecandos & incidendos humores crassos & tartareos in visceribus nutritioni dicatis: Eadem juscula apozematum loco offerri possunt in pluribus affectibus quæ ægrotantes cum voluptate assument, nec ullam ipsis nauseam, ut reliqua solent, excitabunt: iisdem jusculis addere potes radices & herbas congruentes, qualescunque volueris. Hi crystalli ad ʒ j. exhibiti purgant clementer, licet per se & sine jusculo sumantur.

*Salis cranii
humani rad.
roste bovi,
cort. fabarum,
absinthii, fraxini,
ceterach.*

Salis cranii humani, radice bovis, corticum fabarum, absinthii, fraxini, ceterach, & similes uno eodemque artificio preparantur: per calcinationem enim omnia, sive singula seorsim in cineres rediguntur: ex quibus postea sal juxta communem ritum, com-
lique-

liquoribus vel aquis congruis extrahitur: sic sal cranii humani educitur cum aquis præoniæ, florum zizæ, lilii convall. & simili antepileptica: hic enim sal ferè epilepticæ curæ peculiariter destinatus.

Sal corticum fabarum elicitar cum sua propria aqua, ab ipsis adhuc viridibus destillata. Exsiccati enim cortices calcinantur, & sic inde talis extractio cum sua aqua, ut diximus. Et sic idem præparationis iudicium est de cæteris.

Postquam sales præparati fuerint, hoc est, variis dissolutionibus, filtrationibus & coagulationibus ad perfectam usque puritatem adducti: adhuc ultima hæc ipsis accedit operatio, ut in crasibulum injecti, ad rubedinem usque calcinentur, ad ignem, ea tamen cautione, ne fundantur aut fluant: & sic perfecte dealbantur. Hæc solummodo de salibus nobis tractanda restabant in pharmacopœa nostra.

Sallum ultima & perfecta præparatio

Quomodo enim iidem sales in olea transmutentur, & è ipsis volatiles, per solam propriæ aquæ mercurialis additionem reddantur: quomodo item ex iisdem ad varios usus potentissima educantur remedia: hæc omnia inquam, non sunt hujus loci, sed sublimiorem requirunt considerationem, & propterea in pharmacopœam nostram spagyricam reservanda: quò etiam reuertimus tractatum de admirandis viribus salium metallicorum, è quibus aquæ vitæ ardentes eliciuntur, nec non tractatum de sulphuribus, & oleis præstantissimis, quæ æquè in mineralibus ac in vegetabilibus delitefcunt: ubi simul demonstrabimus, spiritum vegetantem in mineralium corporum interiori potentissimè vigere: eaq; nusquam vegetativâ tantâ virtute, pro ut quidam externo illorum aspectu decepti falsò opinantur, orbati aut destitui.

Quod ad olea attinet, de quibus supra locuti sumus, illa omnia communia admodum sunt, eorumq; præparatio omnibus ferè, imò ipsis tyronibus nota & perspecta est: sive sint olea aromatum, veluti cinnamomi,

Olea aromatum, sem. bat. gran. corr. suel. herb. &c.

garyophyllorum, macis, nucis moschatæ, pipetis, & similitum: sive seminum, bæccarum, & granorum, ut laurini, juniperi, sceniculi, anisi, præoniæ, &c. sive corticum,

& fru-

Os,
Rasus
Si latius.

& fructuum, ut arantiorum & citriorum : sive omnium etiam herbarum calidarum, ut salviae, rosinarini, menthae, betonicae, majoranae, thymi, hyslopi, & infinitatum aliarum : quae omnia una eademque via ac methodo conficiuntur, nempe ea coquantur & macerando in 5. aut 6. aquae tepidae partibus per 24. horas: & postea destillando per magnum Alembicum cupreum cum suo refrigerio: jam supra modum edocimus, cum de aquis cinnamomi aliorumque aromatatum ageremus: simulque ostendimus, ex hujusmodi aquis destillatis post oleorum suorum ipsius innatantium separationem, multos ac varios syrupos praestantissimos concinnari posse.

Omnium horum oleorum vires ac proprietates patebunt satis ex supra dictis, ita ut supervacaneum sit hic eadem repetere.

*Oleum in
omnibus.*

Hujusmodi olea licet summis & elegantissimis virtutibus praedita sint, non tamen carent suis incommodis: cum enim tenuium sint partium, facile in auras dissipantur, quantumvis in phialis obturatissimis conserventur. Accedit, quod non usurpari possint, nisi mixta cum aliis, conservis nimirum, tabellis, aut liquoribus: si alias inconsiderate exhibeantur plus obesse, quam prodesse solent.

Eximia semper quadam singulis regionibus sua laus est & praestantia: ut Germanorum fortitudine nullis unquam seculis intermorituram praetermittam, illis haec modo potissimum gloria asservatur, ut tantopolitionum quorumvis secretorum indagandorum studio flagreat & cupiditate, ut non immerito id elogium quadamtenus aptari possit Virgiliani instar.

*Excudent alii spirantibus mollius aera:
Credo equidem vocos ducent de marmore vultus,
Orabunt causas melius, coelique meatus
Describent rades, & surgentis sidera dicent:
Naturam penetrare magis Germana mentes.*

See Enclat.

*Inventum mo-
vires olea in
essentiae redu-
cendi.*

In illa enim regione artificium nuper inventum est, olea illa reducendi in essentias gratissimas ac utilissimas, quae propriis suis coloribus odoribus saporibusque nobilitantur: nulla accedente alia mixtione, quam Manna caelesti optime depurato, quod harum rerum vires, atque virtutes allicit, easque sua admixtione ex-

quisitissi-

quilitissimè corrigit. Secreti hujus me participem reddidit Germanus quidam doctus medicus, ejusq; præparandi modum mihi reipia revelavit, is fortitan ægè ferret si clatius arcanum illud manifestarem: Nihil tamen eorum, quæ dicere conveniunt reticui: nec dubito quin experti chymici paucis mea dicta cõprehendant.

Ejusmodi essentia conservantur in parvis theculis rotundis, quarum singula capiunt 15. vel 20. diversa essentiarum genera quæ cum usus postulat eum dentis scalpio, hoc est, in minima quantitate exhibebantur, & effectus nihilominus proferent optatissimos.

Hactenus de extractis, essentiis, magisteriis, salibus, & similibus præparationibus chymicis, quæ hinc inde in pharmacopœa nostra exornanda occurrunt, satis abundè tractavimus: præter hæc nulla alia jam addituri. Jam pridem enim de his, & similibus multa in scriptis nostris commentati sumus: nec cessabimus in posterum, si Deus vitam nobis concesserit, in pharmacopœa nostra spagyrica, pluribus eadem pertractare.

Hujusmodi elegantia, rara & præclara remedia, officinas pharmacopœorû hodiè potius decerent, quàm tanta deauratarum pyxidum multitudo, quæ tamen plerumq; pluribus in locis aliud nihil præter inanem ventum complectuntur: inter ornatissimas instructissimasq; officinas, tam publicas, quàm privatas, quæ passim in Italia, Germania, alijsq; regionibus habentur, nullam adhuc vidi, quæ æquaret, ne dicam, superaret eam, quæ Cassellis est in arce principis. Ad hanc excolendam & exornandam, non tantum principis medici, viri summi ac celeberrimi, assiduam suam conferunt operam & laborem: sed ipse etiam princeps, Mauritius nempe, Hassiæ Landgravius, magnus ille & potentissimus princeps manum non veretur admovere: libenter me in hac totius Europæ politissima & exquisitissima officina affirmare possum tot vidisse extractorum, magisteriorum, essentiarum, aliarumque præparationum chymicarum genera, ut illorum numerus facile millenarium excedat: exceptis vulgaribus, quorum nullus est defectus, nullâ inopia. Ejusmodi remedia à munificentissimo principe largissimè erogantur

*Encomium est
fama Casselliana in arce
principis.*

gantur in commodum & salutem suorum subditorum : quæ munificentia ac liberalitate etiam persequunturalii circumvicini. Officina hæc mihi typus primus fuit, ad cuius imitationem, meam pharmacopœiam conatus sum, variis usque raris & elegantibus remediis chymicis ditare & illustrare.

A cujus enim nomine, lumen & splendorem magis his meis lucubrationibus mutuaret, quam potentissimi hujusce Principis, qui tot ingenitis & occultis virtutibus palam ab omnibus celebratur: Generis equidem illius, quod ab antiquis Germaniæ proceribus longâ stemmatum deducit serie, nobilitati commemorande, aut luculentis, quibus initum in modum at' andat, fortunę muneribus explicandis aliquandiu incumbere, nisi propriis, quam alienis dotibus mallet potius exornari. His igitur prætermisiss, ceteras serenitatis ejusdem partes amplissimas in medium producam: summam in rebus divinis & humanis temperandis sapientiam, clementiam erga bonos singularem, justitiam improbis formidabilem, robur animi invictum, in omnibus humanis actionibus moderationem, & incredibilem erga omnes, meque potissimum beneficentiam, quæ tantis me gratitudinis compedibus præsentem nuper, nunc verò etiam absentem quotidie obstringunt & obstrinxerunt, ut nullum non officii genus optimo jure, per me tam liberali Mæcenati rependatur. Quapropter ut aliquam saltem grati animi, ob tot continua beneficia, notam præsentibus & futuris seculis significarem, hoc meum opus tum alteri magnanimo principi de re literaria æque benemerito, ipsi mutuo necessitudinis, amicitiaq; vinculo conjunctissimo consecravi: tum sacram utriusque memo-

riam meis scriptis inserendam, & in omnem
hominum posteritatem, quantum
per me licet, jampridem
constitui decreviq;
propagan-
dam.

I N I S.

INDEX CAPITULORUM
 QUAE HOC TOTO OPERE CON-
 tinentur.

<i>Cap.</i>		<i>Pag.</i>
I.	De Medicamenti definitione ac divisione.	1
II.	De causis compositionis Medicamentorum, secundum doctrinam dogmaticorum	3
III.	Ordo & classis omnium Medicamentorum vel arte, vel ratione compositorum.	8
IV.	De aquis destillatis, & de destillatione in genere.	10
V.	De destillationum differentiis.	15
VI.	De destillationis quibusdam quasi praeludiis, comitibus, & veluti ancillis, nempe fermentatione, concoctione, & maceratione: operibus appriue Pharmacopoeo necessariis.	16
VII.	De aquis.	23
VIII.	De coctis.	83
IX.	De Vinis.	119
X.	De varia oxymelitem & hydromelitem medicamentorum compositione, quae diversis affectibus medendis aptissima sunt.	139
XI.	De Hydromelitem componendi ratione & varietate.	153
XII.	De Syrupis.	156
XIII.	De purgantibus.	192
XIV.	De pilulis, seu catapotiiis.	207
XV.	De pulveribus purgantibus.	216
XVI.	De vomitoriis.	232
XVII.	De clysteribus.	242
XVIII.	De Caputpurgiis, & erthinis remediis.	251
XIX.	De apoplegmatis & eclegmatis.	256
XX.	De confectionibus aromaticis, seu speciebus aut pulveribus odorantibus, tabellis, & trochiscis.	263
XXI.	De conditis, opiatibus, & conservis.	280
XXII.	De antidotis liquidis roborantibus, & ad multos morbos curandos, nec non ad pestem conducentibus.	289
XXIII.	De antidotis, Alexipharmacis, & Alexiteriis, seu de Theriacis.	308
XXIV.	De antidotis narcoticis, quae & opiatibus appellantur.	338
XXV.	De variis Chymicis operationibus, extractis, essentiis, magisteriis, salibus, & oleis.	404

INDEX GENERALIS RE-
RUM QUAE HOC TOTO OPERE CON-
TINENTUR.

A		
A Ceta medicata 127	ex variis forti- bus	127
aceti scillitici preparatio		137
aceti mira virtutes		166
acetum rosaceum 138	by drumelitu	154
aceticorum simplicium usus		139
alchymia una ex quatuor medicina colucenti		11
aloi vera preparatio		210
amaritudinis corollis in vino		129
ambra preparatio		421
anodynu, ad versus flatu remediū		67
antidotus cephalica maior 283	minor	282
antidotus theriaca maior pro ditiori- bus ibid.	minor pro gregariis	293
antidotus cardiaca maior pro ditiorib. ibid.	minor pro gregariis	294
antidotus stomachica maior pro ditio- ribus ibid.	minor pro gregariis	295
antidotus hepatica maior pro ditiorib. ibid.	minor pro gregariis	296
antidotus splenitica maior 297	minor ibid.	
antidotus nephritica maior, ibid.	minor	299
antidotus hysterica	ibid.	
antidotus maior contra pestem		299
minor pro gregariis		301
antidotus de granis maturis Iuciperi dilla Theriaca Germanica pro gre- gariis		302
Apopilegmatisimi		216
appetitus natura in opis non exercit attrahendi mensuram		139
aqua vita elici potest ex omnibus reb. alimentosis 30	ex tritico granis,	32
aqua imperiali communi & paratu factis		31
aqua theriacali communi pro grega- riis		40
aqua theriacalis, cardialis, & Bezear- dica, omnibus variis patimatis, pe- stiferis, affectibus mira progressu conferens sudoriferis, mucos		41
alia aqua theriacali cephalica, & af- fectibus cerebri deploratis, nem- pe apoplexia, paralyfi, epilepsia, & similibus specifica		42
aqua anapoplectica minor		46
ad epilepsiam, apoplexiam, & pa- ralysim		47
aqua hircinarum antiepileptica		48
alia aqua hircinidura		49
aqua praeuro composita ad epilepsia quocq; specifica		51
aqua spiritibus 52	alia aciem sculo- rum aciem, cacitaterog, in senibus incipientem praebere	53
aqua ad haemoptosim, seu sanguinis spatum		54
aqua ad pituitam & ulcera pulmonum praesantissima		55
aqua antipleurica		56
aqua mirabilis ad collapsas vires in- flaurandas & ad spiritus vitales & animales roborandas & reficiendas que elixiri vita ad parati potest		56
aqua caponi ad idem		57
aqua ad cordis laborationem contra to- nena & possilentes omnes affectus		58
aqua ad postu erantationem & preser- vationem		ibid.
aqua antifebricitica 60	alia contra v- muni generis febris praecipueq; inter- mittentes	ibid.
aqua antinephritica		61. 62
aqua ad communidtem calculum, et- iam in ipsa vesica 63	ad preser- vationem calculi	65
aqua hysterica		66
aqua contra colicam ventriculi & in- testinorum, a cruditatibus & stati- bus subortans		ibid.
aqua scorbutica & hydropica		67
aqua adversus humorem melancholi- cum		68
aqua dysenterica		ibid.
aqua contra haemorrhogiam		69
aqua hypnotica		ibid.
aqua ad quatuordecim fetida & viru- lentiam atq; etia in veteratam, pra- stantissima 70	ad idem sclopeta- tionem	

I N D E X.

Siornu	70	D. Cardia mineralle proprietates, & similes metaphoricis descriptio	380
agua balsamica excellentissima aduersus omniu tueru apostematata, ulcera interna & externa, potissimum contra fistulas & ulcera phagedonica & maligna	ibid.	Beuardia extrahit preparatio	400
agua podagrica 72 alia podagrica	73	Butyrum sulphurii.	378
agua ad ambusta 74 spermata ranarum ad ambusta	ibid.	C.	
agua extemporanea cancretorum	ibid.	C. Alendus	137
agua purgans simplex 75 copiosa ibi.		Calix vomitorie	238
vomitiva & purgativa simul	76	caput purgatum in 1. forma	212
agua benedicta ex croco metallorū	77	in 2. forma ibid. 3. forma linimenti	213
benedicta M. Rulandi aduersus pleuresiam ibid. Papaueru ad pleuritidem	78	Aliud ad humores à capite in pectus defluentis, reuellendis, & per naves expurgandas	ibid.
agua ophthalmica ex croco metallorū	79	Cassellana officina	447
agua mirabilis vel ab extra ventrem laxans ibid. Antiepileptica ex magnesia della, & crusta panis	ibid.	Catholicum, siue antidotus universalis	199
Cinnamonu cum vino & aqua rosarum de Garryophylorum cum aqua caninum 82 Vita, ex hydromelie vino se operata 154 Rosarum ex infusione depurata 171 benedicta Rulandi 237 Terre sancta Rulandi 238 Vita tartarizata, perum dissolvent omnium purgantissima	437	199 de Chalaride notanda	366
agua extrahenda ratio per balneum vaporosum 29 alia per digestiōnis & fermentationis viam ibi. Aqua & olea simul & una eliciuntur ex omnibus herbis & floribus calidū calaris Babi. vaporosus Aqua destillata ad eliciendam vim purgatiuam meliore decolla 88 Aquam vitæ ex rosis extrahendi methodus	30	chymica & operationes tam medico, quàm pharmacopœa cognita necessaria	17
ex stirpibus eliciendi 31 Aquatum extrahit per digestionem & fermentationem 29 Aquam destillanda noua & utiliter methodus	28	cholagogis lenitua 104 cholagoga vera ibid. cholagogu Quercetani	200
alia ratio per balneum vaporosum 29 Preparandi ratio ex omnibus aromaticis, herbis, floribus, & seminibus calidū siccis	31	circulatio quid	17
Ateri calumatis philosophica	383	claretum excellenti 127 claretum aliud prestantissimum corroborans omnes facultates	232
B.		elismata euoluentia 243 amygdna ibidem, carminatiua	ibid.
Bezoar metallicum, & Mercurius vitæ fixus sudatus alia omnia ex vegetabilium familia deprumpta longe superans	301	concobione dulcescunt omnia 73 concobionis differentia 21 Tempus in exymela	148
		conobatio quid	17
		colica	137
		conditum radicem 253 conditum ad coram corroboratiuam	213
		confectiōnura aromatarum differentia	263
		conserua ex citrin, limoniu, &c. 204 earum differentia 281 huius faciendū modus	212
		corallorum tintura	383
		cranii preparatiōnes	437
		cremor sulphuris	442
		cremor, siue salt tartari	444
		croci essentia	400
		croci metallorum 77. 238 in elictibus	249
		D.	
		Decolla perperam fieri vase aperto	84
		decolta hydnitica 22 decollio in pellicana aut alio destillatorio vase 15 decollio lenitua aperitiua refrigerans 26 lenitua aperitiua calofacien 27 carminatiua, seu siornu	

discutiens 38 diuretica ibid. hydro- tica, qua D. Ambrosio attribuitur, adversus febres intermittentes, & ipsae etiam tertianae 102 ad febras chronicas 112 feri lactis 114 splenis bonis, congrua ad duritiem & ob- structionem lienis, & specifica ad mensium suppressionem 118	Mesua ibid. Montagnagna ibid. purgans pituitam Quercetani 201 purgans melancholicam, attractus bilem 202 lenitivum antimephit- icum Quercetani 203 histericum e- iusdem 206 de ovo 207 de ovo Ma- ximiliani I. Imperatori 214 des- vo manus pro ditioribus Querceta- ni 205 de ovo minus pro grezariis 206
decussione vulneraria 106	elixir vita manus, admirandum reme- dium ad inveteratos morbos, peric- deffervati propulsiandos, sanitatem conservandam, vitamq; ipsam pro- pazandam 23 minus, sacillimum 29 aliud paratu facillimum 39
decantum preparans bilem nimia ad- ustione incrassatam, & solvens ob- structionem in visceribus, quod in pleriq; febribus ardentibus etiam contingere solet 22 ad viri tenuitate emendandam 29 succisificum con- tra luem veneream cancrinosam, & similes affectus inveteratos 101 pur- gans ad quartanam expertum 110 ad febres intermittente, quotidianam, & quartanam 11. ad hydro- pem & purgandas aquas 112 ad I- terum expertum ibid. ad duritiem splenis ibid. Galli veteri ad oppi- larianem hepatis, lienis, mesenterij, colicum dolorem, calculum, quartana- m, & chronicis omni affectus 114 China 115 ad Dysenteriam, & Lienteriam 116 ad calculum com- minuendum & expellendum 117	essentia camphora 442 coralliorum & perlarum 442 euphorby preparatio 223 exhalatio quid 17 experimentum mirabile ad menses pro- vocandas 110 ad sistenda menstrua, ibid. ad precipitationem uteri 111 ad turbandam conceptionem ibid. ad morsum venenatum serpentis & rabiei canis 112
desillatio quid 112 à sublimatione quo- modo differat ibid. desillatam dif- ferentia 15	extracta ligni 403 è cortibus 407 è radicibus arborum 408 extracta imperiali, Zedoarica, Tur- mentilla, &c. 410 baccarum, gra- narum & seminū 413 herbarū 417
diacarthamum 106	extracta ex herbis, radicibus, & ceteris omnibus suis partibus quomodo paranda ibid.
diaphanicum ibid.	extracta composita 418
diaprunum solutivum 104	extracta ex animalium familia de- prompta 427 metallica 440
diaturbitis 106	extracti bernardici preparatio 400
digestio & fermentatio decolorum post clarificationem vulgarem 13	extractorum preparandorum ratio ruberculis haud ignota 20
digestio sine preparatio bilis 102 Hy- porum 170	extractum cephalicum manus 291 scilicet 330 myrrhae & menthae 401 gummi guaraci ut appellent 406 eius vitres ibid. ligni buxi 407 radicis angelicae 409 zingiberis su- dativum 410 rad. paonia, visci co- ryli 410 hyosciami 411 rad. fulva ibid.
digestionis necessitas & modus 22	extractum sive sanguis symphiti ad her- niam 412 sanguis satyriani 413
discrimen inter pingue & unguosum, & inter illa quae distillari possunt, vel non possunt 13	extractum baccarum juniperi ibid. lami 414 purgans hedera 415
E.	
Elegmata seu Leoch incidentia & detergentia 239 minus incidentia & detergentia ibid. incrassantia fortiora 260 incrassantia leniora ib. Uelluarium de succo rosarum Nicolai 195 rosarum Mesuae 191 de psu-	

I N D E X.

asarum ibid. græcorum maris.	hiera picra Galeni 196 Pechij. ibid.
Sambuci & ebuli ibid. aliter ibid.	historia de duobus leprosi apo vâpera-
crasorum nigrorum 418 flor. pœ-	rum restituit 342
nia ibid. fructus alkergengi ibid. se-	hydromel vinosum 113 simplex affi-
necularum ibid. florum popavortu-	natum 114 cum succo crasorum ad
licorum ibi. chelidonia 418 melisse	sum secludens ibid.
ibid. cardui benedicti & ulmaria	hydroticum aduersus epilepsiam 103
ibid.	specificum ad paraly sinu ibid.
extractum cephalicum maius 419	hypocriticum extemporanentum, ad ex-
minus ibid. thoracicum maius 424	im exemplum sponis generu extra-
minus ibid. maximi cardiacum, siue	cta, & remedia vitæ specificis ad
cardiale 421 minus 422 maius	diversos affectus possunt preparari
stomachicum 422 minus 423 he-	239
paticum rosmi ibid. minus 424	I.
spleniticum maius 425 minus ibid.	I Ggna quatuor gradus 18
nephriticum maius ibid. minus	Indum maius 196
426 hystericum maius ibid. minus	intantum novum elæ in effectus re-
427	ducendi 447
extractum carminativum 428 ca-	L.
tholicum 434 cholagogum soluti-	L Ac. tremor. fixo butyrum sulphuris
vum 431 phlegmago 436 me-	442
lanagoga ibid.	lapis prunelle 444
extractum spec. hiera picra Galeni, &	laudana unde dicta 393
hiera calceynthidos, & reliquorum	laudani opiatice proprietatis 398
vulgarium purgantium 437 extractum	laudantium præstantissimum, & præ-
humani 438 hepatis vituli ibid.	cunctis ceteris opiatice (puta gna
pulmonum vulpæ 439 è cornibus	opium occipitius) patati facilli-
cervorum tam teneris quam indu-	num 357
ratis ibid. castorei ibid. oculorum	loech de althea Quercetari, 287 passu-
caucrotum, testatum ovorum, li-	latum Quercetari 261
macrum, &c. ibid. matricis lepori-	lues Venerea in veterata 142
na, & secundama 440 vitumini	M.
Indata 442	M. Acharum, siue Symplicium infusio-
F.	nis rosarum Quercetari 179
F. Eccla scilla 379 bryonia 411 rad.	magisterium lit. gardicum animale
iridi 412 rad. Aroni ibid.	quid 350
fermentationis utilitas & necessitas 19	magisterium perlurum & crystallurum
flores sulphuris 441	442 hyacinthi, smaragdi, & rubi-
furnus Athanoræ digestiam comodior	ni 441 lapidi Indici, & linci 3-
131	bid. lapidi lazuli ibid.
G.	magrofia saturata, & sal prunelle 77
G. Vmmatum preparatis 211	malignitatis in scilla artificiosa corre-
Gummi è ligno sasafæe 407 ex li-	ctum 315
gno & cortice iociperi ibid. alcei,	manie, melancholia, & alij affectus
Rtoadi, & Santali ibid. è cortice	capiti 139
fraxini ibid. tamarisci & capparo-	maslac Turcorum opium 351
rum ibid. ex radicibus arboru po-	maslitarium divulsorium ad para-
mi 423	lysim 218
gutturii tumor. 277	miccum quid 328
H.	medicamenta sua vetera non publicè
H. Hermeticorum philosphorum sen-	in officina, sed domi privatim præ-
tentia de rebus destillandis 13	Ff 3 para-

I N D E X.

fructificatione ibid. fenecorum contra cal- entum 180 simplex Quercetani ibid.	neri 280 theriacales 311 scilicet 327
compositus eiusdem 181 helleboratus maior Quercetani 182 minor eiusdem ibid. continuatus ex propria aqua 184	helychroi 331 de viperis 331
simplex cinnamomi cum vino ibid.	V.
anisi simplex cum vino 187 Joruni rosmarini simplex cum vino ibid.	V. Acuatio per vomitum 270
simplex cinnamomi paratus cum a- qua vite 187 antiepilepticus 188 de extrahit Quercetani 189	Ventriculi cruditas flatu 271
T.	Ventriculi & cerebri affectus 272
T heriaca à Græco Jnè, vel Jnètor 312 theriaca diatessaron Messuat 314 ex hyzonia Oribasi 315 reformu- mata vulgaris prociacis respondens, & eadem paratu facilius 307 bene- dicta 373 in caelestem & sublimiore redacta essentiam 376 alia caelesti 378 diatessaron antiquorum 381 diatessaron regia Quercetani 382 theriaca magna Andromachi de- scripta vulgaris 318 theriacam re- formarunt Nestores 319 theriacam tuum formulae secundum authorem 387 proprietates secundum antiquos 373 theriaci nomen etiam solum quib- usdam simplicibus competebat 310	Vina simplicia alterantia seu corrigi- ticia quæ ad plures affectus cor- rumpentes apta sunt 273
tinctura corallorum 323 lapidum pre- tiosorum ibid. tinctura à magisteris viperarum ibid.	Vina simplicia laxativa ibid. compo- sita 122. 125 ut vina artificata 20- sima grata reddantur ibid. ad vin- perfectiorem qualem requirantur operationes 27
tragema ad frigidas omnes capiti affe- ctus 267 antiepileptica Quercetani 269 ad omnes pectoris affectus 270 antiepileptica ibid. ad affectus he- patis 272 ad illicum 273 splenitica 274 antinephritica. & ad colicam passionem 275 hysterica 276 grano- rum adæ ad dysenteriam ibid. ad bronchocicem 277	Vinorum artificialium processus 278 alium modum extemporationem ibid.
tragema capitale Langii contra verti- ginem & apoplexiam 269 tragema ad vertiginem expertum Cratonis 269	Vinum scilicet 124 purgans seu Autumni seu vindemiarum tem- pore parandum 125 usus eius in continacibus ibid. purgans catho- licum ibid. aliud catholicum pur- gans facili præparationis 126
transmutatio quid 11	Vinum purgans ex florib. prunarum persæ arboris, hyperici, &c. 127 contra vermes & triparium sangui- nem 129 rosarium purgans ibid.
transplantationis utilitas 330	Vinum helleboratum ibid. Hippocri- ticum corinthæ 130 antiepilepticum 132 antipoplepticum ibid. antipu- taliticum 134 vesicaria composita 135 ophthalmicum ibid. chalybeum ibid. antinephriticum 136
trichisa ad hepatis obstructionem ido-	Viperarum spe leprosi duo restituti 341
	Viperarum triplex correctio 342
	Viperarum essentia, arcana, nullum 360
	visus debilis 231
	Vitrioli & sulphuris spiritus streps admissionis aciditatis gratia 179
	Vomitivum pantozou Rulandi 232
	Vomitiva nova à recentioribus 1076 1079
	Vomitivum differentia 234
	Vomitivum Rulandi 177
	Vomitus tam naturalis quam artifi- cialis causa 235

F I N I S.

